

Mantušnik 257

ANT. MART. SLOMŠEKA

ZBRANI SPISI.

Druga knjiga:

Basni, prilike in povesti.

Zbral in uredil

Mih. Lendovšek,

kaplan in katehet v Ptuj.

257

Slomškove Basni, prilike in povesti.

Zbral in uredil

Mih. Lendovšek,

kaplan in katehet v Ptuji.

Slomškovih zbranih spisov:

Druga knjiga.

1878.

Natisnila in založila tiskarna družbe sv. Mohora v Celovcu.

I 3 30409.2

030006757

Predgovor.

Radostnim srcem podajam evo drugo knjigo „Slomšekovih zbranih spisov,“ njegove: basni, prilike in povesti, Tebi preljubljeni mi narod slovenski!

Po mnogih, srečno prebitih ovirah zagleda ta knjiga vendar - le beli dan. Te ovire zadevale so največ založbo in izdavanje. Težko je posamezniku, tem bolj če mu službena opravila puščajo le sila malo prostega časa, baviti se z mudnim in sitnim prodavanjem knjig. Kakov križ je z našimi bukvarji — kdo tega ne vé! K temu so slabi, burni časi, v katerih živimo, izdavanju novih knjig jako neugodni.

Za tega voljo sem že prvi zvezek te zbirke: „Slomšekove pesmi“ ponudil bil slavni družbi sv. Mohora, naj je ona izda kot letni dar svojim mnogoštevilnim udom. „To bi bilo najbolje“, tako mi je rekel vsak rodoljub, s katerim koli sem o tej zadevi govoril. Resnica je, da bi po tem potu Slomšekovi spisi najleže in najgotoveje v roke prišli prostemu ljudstvu, kateremu so v prvi versti namenjeni; ker Slomšek je živel, peval in pisal večidel le za ljubo mladezen in milo mu priprosto ljudstvo.

Toda sl. odbor družbe sv. Mohora v seji dne 2. febr. 1876 moje ponudbe ni mogel sprejeti. Od-

pisalo se mi je: „da gradivo za družbine knjige ni le za letos, temveč že do leta 1880 na tenko priredjeno; tudi z dotičnimi gg. pisatelji so pogodbe tako uravnane, da odbor od nijednega že storjenega sklepa odstopiti ne more in ne sme.“

Ker se mi ni videlo primerno, dolgo odlaganega dela za novih 5—10 let odložiti, izdal sem prvo knjigo sam, in po dobroti slavnega odbora za stavljenje Slomšekovega spomenika v Mariboru, ki mi je posodil 300 gold. s tem pogojem, da mu jih vernem iz prodanih knjig, sem v kratkem plačal tiskovne in druge stroške, in ko bi ne bil ljubljanski bukvar J. Lercher mesca decembra l. l. napovedal konkurza, bilo bi danes vse poravnano. Tako pa je splavalo okoli 200 gold., katere sem imenovanemu odboru še dolžen, nekam tija doli po Savi

Zato mislim, da se mi ne bode zamerilo, če nisem volje bil ove druge knjige izdajati sam. Ponudil sem jo „Matici slovenski“. Pa iz odseka za izdavanje matičnih knjig dobil sem odgovor dne 12. maja 1877: „da akoravno odsek pripoznava veliko vrednost Slomškovih zbranih spisov, jih vendar sedaj ne more prevzeti in na svetlo dati, ker ima že mnogo družega gradiva nekaj že v natisu, nekaj pa že sprejetega“

Z veselim srcem sem toraj sprejel naznanilo od odbora družbe sv. Mohora dne 23. julija 1877,

da prevzame družbena tiskarnica založbo in izdavanje Slomšekovih „basnij, prilik in povestij“. Dostavljam tukaj le še priserčno prošnjo do vseh slovenskih rodoljubov, naj blagovoljno skerbé, da družbena tiskarnica pri tem početji zgube terpela ne bode.

Kar zadeva uredovanje ovih basnij, prilik in povestij, ravnal sem se po načelih v „besedi urednikovi“ Slom. I. str. XII.—XVI. razloženih. Na izrečeno željo (prim. „Zora“ 1876 str. 328.) razverstil sem gradivo posameznih oddelkov po kronološkem redu; le pri „kratkih povestih za mladino“ str. 73—140 se mi to ni zdelo primerno.

Pri „Pripovedih“ v oddelku C. in „Pravljičah“ v D. bilo je gledé pisave treba nekoliko več popravljati; storil sem, kar se je lahko storiti dalo.

Nahaja se morda v raznih tečajih „Drobtinic“ še tu pa tam kak članek tu sim spadajoč, ki bi še tudi znal biti Slomšekov; pa izpustil sem rajši vse, kar je bilo kolikaj dvomljivega.

Tretja knjiga teh zbranih spisov, ki bode obsegala Slomšekove životopise in razne druge spise, izide, če Bog dá in sreča junaška, tudi še pred koncem tekočega leta.

V Ptujji mesca januarja 1878.

Mih. Lendovšek.

Popravki.

dišči	stran	17	beri:	diši.
mogli	„	54	„	morali.
prirasil	„	107	„	prirastel.
največi	„	127	„	največa.
vbogajme	„	111	„	vbogaime.
zmeren	„	139	„	zmesni.
greje	„	147	„	grejo.
vmili	„	205	„	usmili.

Za naslovom br. 32 str. 95 je izostalo: (Malo ber.). Stran 119 v. 5 od sp. je za besedoj o č e t a izostalo: in mater.

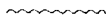
Pristavek. V prvi knjigi te zbirke, v „Slomšekovih Pesmih“ je v br. 100 str. 155: „Misijonski križ“ odpala cela peta versta, ki se glasi:

O sveti križ, življenja luč!

kar bodi tukaj popravljeno!

Kratice.

Drobt.	beri:	Drobtinice.
Vel. ber.	„	Veliko berilo.
Mal. ber.	„	Malo berilo.
Abcdk.	„	Abecednik za slov. šole.
izv.	„	izvirnik.

A.

Basni in prilike.

-8-

Za uvod.

Resnica ljubi lepo obleko.

(Drob. 1850.)

Bili so svoje dni hud pridgar v nekem razuzdanem kraji, ki so ljudem toliko žerke pravili, da jim je po kosteh gomeznelo. Poslušavci se jih bojé in malokdo k njim k spovedi gre. Še hujše se iz lece obnašajo in se zanikernim ljudem grozijo, ljudje se pa njihovega pikanja naveličajo in pridge celó opustijo. Od leta do leta srenja hujša prihaja; seme božjih navkov na skalo pada.

Žalostno grejo pastir v nedeljo na večer v svoj sadonosnik, premišljevaje plemenito drevje in obilen žlahni sad, katerega rodi, hudobnega ljudstva pa hudobno djanje, pri katerem nobenega poboljšanja ni.

Iskaje najboljšega sadja najdejo, da lepo sadje le pod zelenim in košatim perjem raste; kder perja ni, sadje od solnčne vročine vsahne, ali se od hudega vetra posuši.

Vidiš! pridgarju na misel pade, plemenito drevo me modro uči, resnice mojega navka v čedno perje besede in prijetnih prilik zaviti; resnica ljubi lepo obleko, da se je ljudje ne splašijo. —

Jeli so pohlevno pridgovati; vsako nedeljo in svetek so kakó čedno priliko povedali. Ljudje so jih tudi jeli radi poslušati in so doma lepe prilike pravili, katere so v cirkvi slišali. V kratkem je bila cirkev poslušavcem pretesna.

Tako gola resnica požeri in se mora posladiti. Tudi bolniki rajši sladke zdravila pijejo, kakor grenek pelinovec.

1. Lev in merkovica.

(Drob. 1846.)

Pravijo, da je zverina svoje dni pod nekim košatim dobom semenj imela. Kraljevi lev v sredi tovaršije v senci sedí, merkovica pa po vejah skaklja, in se spakuje, ter začne želod v leva lučati. Lev jo ostro pogleda, kakor da bi jo z očmi predreti hotel, pa besede ne zine. Merkovico groza obleti, ali hitro se potolaži, rekoč: „Pač dobro, da do mene ne moreš“ — in zopet leva draži, ter želod po njem meče. Merkovica še enkrat verže, in lev zarujove, da se je zemlja potresla, merkovica pa od strahu z veje padla.

Trepetaje levu pod tacami kući in smerti čaka, da jo bo raztergal. Vsa zverina stermi in gleda. „Ne boš me više dražila ne“ — se merkovici oroslan zagrozi; „pa vendar nisi vredna, da bi te raztergal“ — pravi, in merkovico izpusti. Vsa zverina se oroslanu prikloni in svojega vsmiljenega kralja počasti.

Navk. Abotno je, mogočne dražiti; lahko ubogega v šako dobijo. Lepo je za mogočne, nad revami se ne maščevati; najmogočnejši so, kadar radi odpustijo.

2. Veverci in merkovica.

(Drob. 1846.)

Pozno v jesen ste veverci pod nekim orehom skakljaje hrane iskale. Krivec pohli, in lep oreh na tla pade. Hitro skočite oreh pobrat. Vsaka bi ga rada imela. „Moj je, pravi perva; jaz sem ga perva vgladala.“ — „Moj je, trdi druga; jaz sem ga perva pobrala.“ Tako se kregate in za oreh pipljete. Merkovica pa mimo pride, in popraša rekoč: „Prijeteljci! kaj pa imate?“ — Začnete ji praviti in truščati, da ene in druge ne zastopi. „Meni dajte ôreh hranit, in ena po samem, potem pa druga svojo pravdo pové; pravico vama bom naredila.“ Merkovica tožbo poslušaje oreh

razkole, jederce sne, dokler se veverci pravdate. Pravda doteče, luščine pa prazne. Merkovica vsaki pravico spozná: prvi ki je oreh vgladala, drugi ki je oreh pobrala. Vsaki prazno luščino verže, in gre smeje svoj pot. Veverci imate vsaka svojo pravico, pa prazno luščino.

Na v k. Boljša je kratka sprava, kakor dolga pravda.

3. Vran in lesica.

(Drob. 1846.)

Vran iz okna sir vkrade, in ž njim na vejo zleti; pod drevesom lesica čepi, po siru sline cedi, in ga hoče od vrana dobiti. „Oj prelep si ti, vran! najlepše med pticami poješ. Že zdavnej te nisem čula; zapoj, zapoj mi eno prav lepo.“ Vran se zadere, sir mu pa iz kljuna lesici v gobec pade. Lesica sir hitro pojé, in se vranu smeji. Vbogi vran, preveč pohvaljen je goljufan.

Črez neke dni se zopet za logom srečata, kder vran na dobu vkraden sir obero. „Ho, ho, — reče vran — ne boš me više vkanila.“ — „Oj kaj še! odgovori lesica. Se mi ne plača, s teboj pečati se; zakaj na sveti ni večega bedaka, ne zijaka, kakor si ti, vran. Tvoje perje černo ko saje, tvoje petje najgerši vreš, in pa tvoja jed gerda, da se mi gabi. Najbolj zaveržen ptič si vran.“ „Molči, ti hudoba ti! To pa ni za prestati, za svojo žlahto se moram poskusiti; čaj ti, čaj, jezičnica!“ — Tako se vran kregati začne in od jeze odskakuje; sir pa med tem zopet lesici v zobe zleti.

Na v k. Prevelika hvala in prehuda graja človeku škoduje; najboljša je, vse po resnici in pravici.

4. Ribica in pastarička.

(Drob. 1846.)

Velika povodnja je bila, in povalila veliko travnikov. Voda pada, in ribica na travniku v jamici zaostane. Bolj ko voda vsehnuje, huje se ribica preme-

tuje, in od velike žalosti se clo na suho verže. — Pastaričica priskaklja, prijazno z repecem mahlja, in ribico lepo tolaži: „Kaj boš toliko po kalni vodi žalovala, je djala; le glej, kako je na suhem gmetno, kako lepo solnce sije, kako zelena travica raste, kako čedno rožice cvetijo; le pri meni bodi vesela!“ — „Oh, kaj ti veš, česar je meni potreba, je ribica odgovorila. Brez vode mi ni živeti.“ To izgovori, in umerje.

Navk. Vbogemu lepe besede malo pomagajo, ako mu ne postrežeš, kar premoreš.

5. Muhe.

(Drob. 1846.)

Muhe so v neki taberni, kder so ravno rajali, prav dobro živele, pile in jedle, kar rade, pod stropom letale in poslušale godce. Vsa ta dobrota jim pa še ni bila zadosti. Grejo si še večje dobrote iskat, vsaka po svoji glavi. Perva hoče po gladkih tleh laziti. Plesavci se privertijo, in muho zmanejo. — Druga se vsede na kupico vina, tri kapljice poserklja; omoti se ji, in v vinu se vtopi. — Tretja se dekletu na lice vsede: deklina jo zgrabi, ji habe popiplje, da sirota ne more letati več, in gladu na tleh pogine. — Šterta se clo nekemu pertenemu gospodu v usta vsede, ki jo ves jezen izpljune in poceplja. — Žalosten konec nezadovoljnosti!

Navk. Tako se ljudem godi, katerim nikoli zadosti ni.

6. Kozel.

(Drob. 1846.)

Planinec kozla kupi, in ga k svojim ovcam zapre, ter vsem skupaj polaga. Pa borne ovce pri kozlu slabo shajajo; kadar je ovčar ovcam položil, in jim dobre kerme dal, jih je kozel tako dolgo butal, da jih je od jaslji spravil, sam pa najboljšo pičo požerl. Ovcam le malo izberkov pusti, katerih se še najedle niso.

Ovčar kozla izpazi, kako dela, ga na verv priveže; in kar zdaj ovcam kerme ostane, kozel dobi.

N a v k. Kdor drugim dobrega ne privošči, poslednjič sam sebi škoduje. Zavidnik je škorpijon, ki sam sebe grize.

7. Hojka in kostanj.

(Drob. 1846.)

Bilo je rožnega cveta, in cvetelo je kostanjevo drevo v svoji največi lepoti. Celo drevo je bilo v enem cvetji, belo ko sneg; le tam pa tam je kako zeleno peresce izmed cvetja lukalo; in celo drevo je bilo gledati kakor najgorši brajdelc, ali pa svatovski venec.

Žalostna je hojka blizo nja stala, globoko izdihovala, kolikorkrat je veter po njenih temnozelenih vejah potegnil. Djala je kostanju: „Sosed, kako lep si pač ti! Kako slaba sem pa jaz poleg tebe! Po tebi se rad vsak človek ogleda, tvoje cvetje daleč okoli diši, brez števila bučelic po tvojem cvetji leta, in veselo šumljaje sterdi nabera; tudi ptičica rada na tvojih vejah prebiva. Sama lepota in dragota te je. Na me se nihče še ne ozre!“

Tako je hojka kostanj hvalila, ker bi rada sama taka bila. Na to ji je kostanj djal: „Sestra! nikar me ne prehvali, da sem gorši od tebe; hitro mine rožencvet, moje cvetje bo odletelo, tudi poletja bo skoraj kraj, in hudi jesenski vetrovi me bodo otresli, ljudje me s priklijami otepli, vzeli mi sadje in listje. Ves gol bom ostal brez cvetja in zelenja; nobeden me več obrajtal ne bo. Ti pa neprenehoma lepo zeleno oblečena, ravna ko sveča stojiš, se po zimi in po leti ne premeniš. Naj si ravno ne cvetiš, je tvoja glava zmirom s čednim zelenjem opleténa; in v terdi zimi pridejo radi ljudje po tvojega zelenja za božič, jaslice božje olepšat, kadar na meni nobene lepote videti ni. Nikar mi toraj moje lepote ne oponašaj; rad bi s teboj menil.“ —

N a v k. Bog je dal vsakemu stanu njegovo dobroto, njegovo lepoto, veselje, kakor žalost; vsaki naj za svojo Boga zahvali, in pa zadovoljen naj bo!

8. Pajek in muha.

(Drob. 1847.)¹

Pajek je pridno svojo mrežo prel, kar muha mimo priberni in pajeka kregati začne: „Kdo ti je rekel ravno cesto s svojo nesrečno mrežo zaveščati? Ceste morajo proste biti in ravnih potov nimaš pravice zapletati.“ Pajek odgovori: „Stvarnik me je naučil mreže presti, v njegovi šoli sem se privadil ravna pota zapletati.“ Muha pravi: „Si se naučil v šoli vstvarjenja tako modro plesti, prosim, nauči me, da bom tudi jaz kaj modrega znala.“ „Prav rad ti povem, reče pajek, samo dobro pomni moje navke. Kdor hoče prav srečno živeti, mora modro glavo, pa žlahno serce imeti. Dobro gledaj, kamor prideš, da v zanjke ne zajdeš; obojih ok nikoli ne zatisni: to je moj prvi navk. Drugi navk je: Varno hodi in dobro poglej, kamo stopiš. Kdor je moder, modro hodi, bedak za bedakom blodi. Le za pogledom naj stopa noga, ne pa oko za nogoj, kadar že ovisiš. Tretji in najpotrebnejši navk bodi: Bolj varno, ko se ti zdi, bolj se varuj; več ko se ti obeča, manj se zanašaj. Modri se nesreče varuje, in modro izogne; bedak brez skerbi stopi, in v nesrečo lopi, ter si pomagati več ne ve. Toraj vbogaj me, in varno letaj, dobro poglej, kamo noge vtekneš; pomisli poprej, ko se vsedeš. Moje mreže so noroglavskim letavkam, moje zanjke bedakom nastavljene; moja preja samo neumnežem nevarna.“

Muha vsa polna posluha, se navkom čudi, in jih hvali rekoč: „Pač lepo, lepo si mi povedal. Take pridege pa še nisem čula.“ Pajek pa odgovori: „Navke samo poslušati in hvaliti, še ni dovolj: potreba jih je tudi dopolniti.“

Muha se lepo zahvali, in vzeme slovo; pa tudi dobre svete hitro pozabi. Urno se suka, leta in smuka, kakor poprej od kraja do kraja tako dolgo, da se v mrežo vlovi. Pajek mrežo potegne, muha se pa jezi, in serd nad grozovitnežem kuha, ki ji kosti podrobi, rekoč: „Saj sem ti pravil in te učil: pa me nisi hotela vbogati. Zdaj si sama poskušaš, kar nisi drugim verjela.“ Pajek muho obsodi, in jo požre. —

¹ Natisnjena tudi v Vel. ber.

9. Sekire in drevje.

(Drob. 1847.)

Peljali so svoje dni iz neke kovačnice poln voz sekir skoz neko dobravo na semenj. Solnce je sijalo, in dervnice lepo izbruščene so se od solnca toliko lesketale, da je bila drevja strah pred tim smertnim orožjem. „Kdo nas bo rešil? te sekire nas bojo vse posekale,“ je djalo drevje, in po vetru majaje se, milo zdihovalo. Na to se star hrast oglasi in pravi: „Ne bojte se! dokler nobeno nas tem sekiram toporišča ne da, nam ne morejo škodovati, naj si bojo še tako izbruščene.“

Noben zvananji sovražnik, naj še tako mogočen bo, nam ne zamore škodovati, ako mu mi sami toporišča, to je priložnosti, ne damo.

Izdajavec je le v našem serci domá.

10. Grilče in mravljice.

(Drob. 1847.)

O žetvi svoje dni je bila velika vročina. Grilče sladko v senci počiva, čivka in poje; mravljica pa težko zerno mimo privleče, se trudi in ga z veliko težavo dalej spravlja. Grilčetu se mravljica vsmili; reče ji: „Joj, joj, kaj pa ti je potreba, v toliki vročini se toliko pehati. Zdaj je senca toliko dobra, in nam hladek daja, ti pa po solnci komaraš, toliko, da se ne vgonobiš! Glej, kako sem v senci židane volje! Bali le! in pri meni ohladi se, dokler vročina mine.“

Skerbna mravljica mu je odgovorila: „Vsako delo ima svoj čas, in vsaka reč pod solncem mine. Kdor jo zamudi, nazaj je več ni. Potreba je delati in naberati, dokler imamo kaj najti; kadar že najti kaj ni, bi iskala zastonj. Kadar sila pritisne, je pobirati prepozno. Moj prijatelj, ne pozabi, da nam le v žetvi dobri stvarnik živeža najti daja dovolj; zato moram delati in se pehati, naj se za zimo preskerbim. Po zimi bo hladek in čas za počivati, pa zavživati, kar si po leti nabereš. Le glej, ti leni grilec, ki po leti po senci prepevaš, da

po zimi gladu jokal ne boš! Zamuda je rada huda, in se popraviti ne da. Kdor za prihodnje dni ne skerbi, vreden ni, da bi živel dolgo zdrav in vesel.

Še eno bom ti povedala. Premisli, kako pridna je zemlja, ki nas redi. Neprenehoma tečejo vreli, potoki in reke. Kakor solnce teče, nam mati zemlja živeža daja. Po zimi v svojem krilu pripravlja, kar po leti obrodi. Vinska terta, sadunosno drevje nam dolgo poprej zeleni, ko žlahni sad dozori. Vse se mora pripraviti: tebe pa kaj ne skerbi, česar boš v prihodnje živel? Misliš, da je zadosti, da zdaj živeža imaš? Za prihodnje je skrbeti in delati potrebno. Kar je minulo, naše ni; kar je pričejoče, mimo leti, le prihodnje nas še pričaka, če se na prihod pripravimo. Grilče se sramuje, in mravljico prosi: „Prijateljica, povej mi, kako se za prihodnost prav poskerbi?“ Mravlja mu odgovori: „Po pameti nabiraj takih reči, ki so kaj vredne; lepo jih hranuj, da se ti ne pokvarijo. Potem boš lahko dolgo počival, in veselo vžival, kar si s kratkim trudom nabral.“ Tako mu mravljica pové, in leze s svojim zernom domov.

11. Osel in oroslan.

(Drob. 1847.)

Lev in osel sta se sprehajala, in od daleč tropo volkov ugledala. Osel se začne nevsmiljeno dreti in rigati, ter misli s svojim riganjem sovražnike splašiti, in jih v bege spraviti. Volkovi oslovo jehtanje spoznajo in se mu na ves glas smeje; ter vedô da je oslov krič veči, kakor njegova moč.

Lev, ki svojega pajdaša tako grozovitno vrešati čuje, mu pravi: „Prijatelj, kaj si pa toliko kričal?“ „Bratej, mu osel reče, videl sem tropo volkov, in bi jih bil rad odpodil; pa čudo, da se še vmeknili niso; pa le poglej, kako hitro tebe zapazijo, ne vse prekuce bežijo.“ Lev se mu nasmehlja rekoč: „Ali še ne poznaš zavihanih volkov, kako so premeteni?“ Kriča ne obrajtajo, le samo moči se bojê: dokler psi lajajo, se jim smeji; le toliko se vgrizljejo, da jih ne vgriznejo. — Tako

se tudi vojak ne boji krika, ne jeka, ampak le meča; tudi modrega ni gromenja strah, ampak le strele. Prazen je vreš in rotenje, ako ni sile in moči. Modri ne porajta ropota, ampak gleda na tiho moč čverstega moža, ki malo govori, pa veliko stori. — Osel z dolgimi ušesi pomiga, in gre tiho svoj pot.

12. Volki in ovce.

(Drob. 1847.)

Pravijo, da so volki in ovce svoje dui med seboj mir naredili, ob časi, kadar je bilo ovc veliko, pa tudi pridnih pesov zadosti, ki so ovce varovali. V poroštvo¹ svojega poprijaznjenja so dali volki svoje mlade ovcam varovat, ovce pa svoje pese volkom ohranjevati.² Po malem so mladi volki pri čredi odrastli, in začnô razsajati in tuliti. Mahoma stari volki priderô, in vsi serditi ovce dolžijo, da njih mlade dražijo, in jih hudo imajo. Volki popadejo ovce in jih raztergajo, ker ni bilo pesov, ki bi jih bili branili.

Volk ovco razterga, če se ji ravno sladka, in kadar prisega, da jo rad ima, si ravno najhujše zobe brusi. Tako tudi zapeljivec zna, ki je iz pekla doma, se prilizovati, iz same ljubezni priduševati. Beži, da te ne vjame!

13. Tern in vinska terta.

(Drob. 1848.)³

O lepem mladem leti je v zgglavji nad vinogradom košat tern belo cvetel in se na solnci ogreval. Svoje lepote pijan v vinograd gleda, vinsko terto zaničuje rekoč: „Zakaj se pa ti lepše ne oblečeš, visoko hvaljena terta? Te ni sram, da tako borna v vinogradu čepiš in solze prelivaš? Gotovo ti merzi, da sem lepši kakor

¹ V izv. stoji: za poroka.

² V izv. stoji: dale za ohranit.

³ Tudi v Vel. ber.

ti, kadar vidiš, kako deca krog mene skačejo in dekleta moje dišave serkljajo; tebe pa nobeno ne pogleda.

Vinska terta na vse to molči in pohlevno poterpi. Brez vsega bahanja je pohlevno ocvetela. In kadar v jeseni grozdje dozori, pridejo stari in mladi zobat in vinski terti hvalo prepevat rekoč: „Preljuba vinska terta, veselje naš'ga serca!“ Na tern se nihče ne ogleda. „Sosed! mu zdaj vinska terta reče, povej mi, kateri naju zdaj več velja? Tvoja prerana hvala te je hitro zapustila, tvoje košato cvetje je kiselce rodilo, in tvojega ternja, se vse izogiblje. Mojega ponižnega cvetja sad, sladko grozdje, oveseljuje otroke, oživlja možake, in vsakdo me rad ima.“

Samosvoja hvala ti ne bo prida dala; le ponižnost nam daje pravo vrednost.

14. Kozel in zvonec.

(Drob. 1848.)

„Naj bi le zvonec na vrati nosil, bi pač veselo zvonil, in si kratek čas delal“ — je kozel djal, in ni mogel dočakati zvonca na vrat, ves žalosten in nevoljen. Ovčarju na misel pride, kozlu, ki je visoko glavo nosil, kravji zvonec na vrat privezati. Kozel zvonil in klopoče, da ga ušesa bolijo, povsod mora prvi hoditi, in čedo po nevarnih stezah voditi. Pogosto bi si rad v tihi senci počival; ali kakor hitro se vleže in zvonec vtihne, hitro ga ovčar nažene, da čredi zvonil. Rad bi se zvonca iznebil in poslednji med drobnicoj bil, pa ni več mogel.

Tako si pogosto človek želi svojo nesrečo; in česar se največ veseli, mu žalost prinese. Po visokih in imenitnih službah želeti, varno ni.

15. Jež in lesica.

(Drob. 1849.)

Bila je huda zima, da je drevje pokalo. Vsaka zver se v svoj kotec stiska. Medved v svojem berlogi

počiva, zajec pod svojim germom čepi, in lesica v svoji votlini kosti obira, ki si jih je od daleč nanosila; le vbogi jež s svojo ostro suknjo ne more strehe dobiti. Vsakdo se ga boji.

Ves zmerznjen lesici na prag prileze in prelepo prosi, naj ga pod streho vzeme, da ga od velikega mraza konec ne bo. — Hodi le dalej, veli lesica, bila bi nama luknja pretesna; poišči si lepšega prostora. — Imejte vsmiljenje, dobra mamka, prosi jež; ne bom vam nobene nadleže delal. Lepo čedno se bom v kotec stisnil, pa tiho djal, da le na toplem bom: saj vidite, da sem strehe potreben. Rad bom vbogal, karkoli mi porečete.

Lesica, če ravno sama zvita, se da preprositi in ježa pod streho vzeme. Ene dni sta se lepo imela; bil jima je kratek čas. Ko se pa jež svojega stanu privadi, se začne stegati in pikati vbogo lesico s svojo ternasto kožo. Lesica se jela pritoževati: Kaj ne veš, kako si mi obetal? Jež se pa le iztega in lesico vbada rekoč: Starka! če ti ni prav, pa drugom idi. — Lesica se vmika, dokler more; poslednjič pobegne; jež si je celo luknjo osvojil.

Tako se starim godi, ki svojim mladim prehitro gospodariti dajo. — Pride se marsikdo za zeta ponujat; ves ponižen, ko jež, obljube daja, sneha se starim prilizuje, dokler gospodinja ni. Kakor hitro pa oblast dobi, jim je hiša pretesna. Tako dolgo mladi stare pikajo, da si morajo na poslednje dni ptuje strehe iskati. — Ali, kdor očeta ali mater do praga privleče, njega bojo otroci črez prag vergli!

16. Bučela in ovca.

(Drob. 1849.)

Imaš, o človek, večo dobrotnico med živalmi; kakor nas bučele? vpraša bučelica. O ja! človek odgovori. — Koga pa? čibela pobara. — Ovca je meni še večja dobrotnica; njena ovna mi je potrebna, tvoja sterd le sladka; kar je za potrebo, pa več velja, kakor gola sladkota. Še eno ti povem, zakaj ovco več obrajtam, ko

bučelico. Ovčica mi volno radovoljno da, čebelica pa pika. Kdor pa z voljo da, dvakrat da.

Kar roka daja, naj jezik ne jemlje!

17. Lorber in rožmarin.

(Drob. 1850.)

Košato je rastlo lavorovo drevce v cvetočem vertu, zraven lavora je rasel v svoji ponižni lepoti zelen rožmarin. Lorber se začne bahati in zaničevati rožmarin rekoč: „Kako si majhen in malovreden paglavec, moj rožmarin; sram me je, da poleg mene stojiš! Le mene poglej, kako visoko glavo nosim in veličasten verh držim. Moje zelene vejce venčajo vojvoda, ki rodove in ljudstva premaga. Toliko moje perje veljá. Koliki sirotej si zraven mene pa ti!“

„Tvoje perje, brate moj, je pa tudi bodeče, ponižno rožmarin odgovori. Od tvojega perja na glavi premagavca se rada prelita kerv cedi nedolžno pobitih ljudi. Iz mojih zelenih verhov se pa čistim mladenčem in devicam venci pletó; kadar pošteno h poroki gredó, jih na glavi imajo. In če vmerje nedolžen mladeneč, ali pa čista devica, se jima zelen rožmarin v roko poda, v serčen spomin, da sta premagala srečno sovražnika svojega serca: zapeljivost sveta. Je, lavor, tvoje perje veličastno znamenje premage drugih ljudi, je moj veršiček vesel spomin premaganja samega sebe; in ravno to največ velja.

Lorber: Srečni so, katere jaz venčam; ves svet jih hvali in časti, se jim priklanja, od njih po širokem slovi.

Rožmarin: Pa tudi svet pred njimi trepeče in se njihove jeze boji; pravo živo ljubezen takih malokdo vživa. Zveličane pa so one pravične duše, katere jaz venčam; najslajše prijaznosti se veselijo; kdor jih pozna, jih tudi za ljubo ima.

Lorber: Kdor moj venec nosi, njemu ljudstvo nasproti gre, ga z veličastnim: „Živio!“ pozdravlja, in v domače mesto pelja.

Rožmarin: Ali kadar premagavcu ljudstva njegovi veselo: Živio! vprijejo, veliko jezer premaganih milo zdi-

huje, se veliko nesrečnih solzi. Pravični pa, katere jaz venčam, uživajo sladek mir svoje vesti; v lepi zastopnosti s svojimi živê, vsak pošten človek se jih veseli. —

Lorber: Imena hrabrih vitezev, katere jaz venčam, se z zlatom v kamen zapišejo, njim v čast visoki kipi stoje!

Rožmarin: V kratkem se poderejo kipi, mah zaraste njih zlato ime; po malem mine tudi njih spomin. Imena premagavcev pa, katere jaz ovenčam, v bukvah življenja zapisane so, in se svetijo tamo v nebesih.

Lorber: Visoke glave, katere jaz opletam, se pogosto na tron posadijo: zlata krona se jim za plačo na glavo da.

Rožmarin: V kratkih letih jim pa drugi krono vzame; gotovo jo verže z glave jim smert.

Mojim ovenčanim prijatljem božjim angeli nezvenljivo krono prinesó, katere jim nihče vekomaj vzel ne bo. — Na te besede lorber omolkne; da so resnične tajiti ne more. Žlahni rožmarin pa lepše zeleni, ker je za sveto nedolžnost govoril. —

Preljubi mladenči in device! vaša lepota bodi zelen rožmarin. Le sami sebe premagujte, hudo poželjenje strahujte, nedolžno serce varujte, in večja bo vaša čast tamkaj na božji pravici, kakor vojvoda posvetna hvala, katerega glava lavorov venec ima, pa se hudemu poželjenju v sužnost preda. Kdor sam sebe čedno premaga, on pred Bogom največ velja: zelen rožmarin je njega častit spomin.

18. Pajek in miška.

(Drob. 1851.)

Miška razvajena sladkih reči, je rada letala sladkote iskat. Suho zernje ni ji več dišalo, za škorjico kruha marala ni; le sladke smetane se ji poljubi, in mleka piti miški diši. Vse kote preišče, vse sklede poliže in piskre iztekne, poslednjič košček slanine ovoha, katera je v lonci nastavljena bila. Veselo poskoči in se v lonec prekuene, al iz lonca nazaj ne more, in dobra slanina

ji več ne dišči. Vsa plaha po temnem lonci skaka, plazi po vseh krajih, pa iz smertne globočine reva uiti ne more. „Oh nesrečna sladkarija, miška milo izdihuje, kamo si me zapeljala! Lehko je v nesrečo priti, težko iz nesreče uiti; meni zdaj pa celo nemogoče!“ Tako miška svojo željenost obžaluje in trepetaje v koti čepi.

Z visocega stropa velik pajek po svoji niti k miški v lonec prileze, vbogo jetnico obiskat in se počasi na dno temnega lonca vsede. „Dobro došli, blagi prijatelj! miška pozdravi; bom saj tovarša svoje nesreče imela, in svojo revo ložej terpela, ako sva dva.“ „Ne bo dal!“ pajek miški veli. „Tako abotni avši, ko si ti, ne bom tovarš. Jaz pota iz lonca zgubil nisem, kakor ti. Le počil si bom, in zopet pojdem, od kodar sem prišel. Ti si pravo pot zapustila; prav ti je, če boš za to glavo zgubila. Kdor ne pomisli, kamo gre, po tem nazaj ne ve, in sam sebe vjame, kakor si se ti.“ Pajek se vzdigne, in po ravno tisti vervi gre iz lonca na strop, po kateri je prišel.

Kakor vjeti miški, se mladini godi, ki se v mladih letih razvadi. Sladkun in tat sta si brata, in nesreča je njih tovaršica.

19. Lastovka in mravlje.

(Drob. 1851.)

„Kaj pa delate?“ mlada lastovka pridne mravlje pobara. „Za zimo spravljamo,“ ji mravljice odgovorijo. „Tako je prav,“ lastovica reče, in brez odloga pobérati začne mertve pajeke, suhe muhe, in jih v svoje gnjezdo nosi. Pokaj pa ti bode vse to? stara lastovica mlado pobara. „Za zimo, ljuba mamica! le tudi vi nabirajte, kakor skerbne mravlje vidite,“ ji mlada odgovori. „Pusti pozemeljskim mravljam pozemeljsko blago naberati, stara mladi pravi. Kar se njim spodobi, nama ne sodi. Naji je Stvarnik za kaj višega poklical. Bo najno leto minulo, v ptuje kraje poletive. Popotnice bove pospale, dokler naji mlada vigred k novemu življenju ne obudi. K čemu nama bo tamo nabrano blago?“

Potreba je, v mladosti z mravljami za starost spravljati, pa tudi, kakor lastovke, na večnost ne pozabiti!

20. Mlade posterve.

(Drob. 1852.)

Troje mladih posterv je s svojo materjo v kamnitem kotu pod pečevjem v bistri vodi bivalo; germovje krog pečevja je vodo pokrivalo in ribicam senco delalo. Bilo jim je nekako prežalostno in dolgočasno prebivališče. Malo spodaj je pa solnce lepo sijalo in se veselo po vodi vtrinjalo. „Mati! so ribice djale, zakaj ne plavamo navzdol, kder ljubo solnce tako prijazno sije; neprenehoma v tem žalostnem kotu tičimo? Spodaj bo drobnejši pesek po dublini, in pa veliko bolj veselo v sijavni vodi!“ Mati ribicam pravi: „Ni vse tako dobro in čedno, kakor se vam dozdeva. Res, da tamodolej solnce prijazno sije, in se tudi mnogo dobrih červičekov po peski najde, ali ravno pod bregom v votlini požrešen som stanuje, ki vsako ribico požre, katera mu blizo priplava. Ne hodimo torej v nevaren kraj, če nas ravno mika.

Jednega dne gre stara posterv iz doma, živeža iskat; pa še poprej ko se odpravi, ribicam ostro naroča rekoč: „Ne hodi mi nobena izpod tega zaraščenega skalovja; lepo tiho doma bodite, dokler se zopet povernem.“ Ribice materi obljubijo, doma varovati in izpod kamenja ne lukati.

Ko pa mati odide, reče čez eno dobo najstareja ribic: „Mame tako dolgo domov ni, me pa moramo pod tim vmazanim kamenjem toliko časa kučati. Kaj pa je, ako malo na solnce po vodi plavamo? Saj pri nas ni požrešne ribe, katera bi nas požerla. „Dve mlaji pa niste hotele, rekoč: „Kaj bi mati rekli, ako bi nas zunaj našega doma našli?“ Kaj pa, pravi stareja, saj ni matere doma! Mamica nas ne vidi, in kadar nazaj pridejo, hitro pod naše kamenje šinemo, prej ko nas vgledata in zvejo, da smo zunaj bile.“ To postervica izgovorila in na solnčni prostor odplavala, kder ji je toliko dopadlo, da je tudi mlajše sestre za seboj zvala.

Šrednja ribica hitro za starejšoj potegne, ter veselo ž njoj po vodi igra. Najmanjša sestrice je pa mater vbo-gala in lepo doma za kamenjem skrita ostala.

Ko ste si ribici po gladki vodi kratek čas delale, mlajša po dolnej reki pogleda, kako solnce lepo sije, in reče stareji: „Le poglej sestra, kako veselo in gmetno je tamo na obsjani reki!“ Starejša pravi: „Kaj pa bi bilo, če dalej greve; saj se nama ni žalega zgodilo, kar sve z doma šle, da ravno so mati prepovedali. Le za en časek greve; velik som naju ne bo videl.“ Mlajša posterv si pa ni upala; starejša sama navzdol poplava in po sijavnih valovih raja. Skokoma pa velika šuka iz globočine nad njo švigne in postervo celo požre.

Kadar stara posterv domov pride, in svoje najsta-rejše hčerke žive ne najde, je po njej silo močno žalo-vala, in dvema mlajšema še bolj ostro prepovedovala, iz kamenitega kota ne hoditi.

Zopet je od doma šla, in stareja posterv, katera je že bila prepoved materno prelomila in se zunaj doma pohajala, si zopet vmisli, po sijavnih valovih poplesati.

„Bali tudi ti, sestrice, reče najmlaji, bove po verhu plavale in si za kratek čas poigrale.“ Mlajša postervica je pa stareji odgovorila: „Ali si že pozabila, kako je nevsmiljena šuka najno sestra požerla, da je ni več domov?“ Stareja pa pravi: „Nikar se ne boj; saj me ne greve do tistega globnjaka, v kojem požrešna šuka preži; hočeve se varovati in bolj zgorej ostati.“ Nak! je naj-mlaja ribica djala, ne grem ne; mati so prepovedali, naj bi si ravno požrešne šuke ne bilo.“ —

Ribica svoje mlajše sestrice ne posluša, ne porajta prepovedi materne, in iz kota na ravno širino odplava. Igraje in premetaje se, červeka vglada, ki se po vodi maja kavsne po červu in ga hoče požreti, ali červek na terneku se ribici v požeralnik zasadi. Naglo bi se rada izrešila in domov povernila; ali prekanjen ribič jo na vervici derži in iz vode na suho potegne, jo izsneme in v svoj puterh potisne, v kojem je vjete ribe nosil.

Po potu na dom stara posterv ribiča od daleč za-pazi, in strah jo je, da bi ne bil katero njenih otrok vlovil. Potukne se, in, ko v svoje skalovje prihiti, ji najmlajša ribica žalostno toži, kako je starejša od doma šla, se okoli potepat, in je več ni. Stara posterv je

pa ostalo hčerko od te dobe trikrat bolj ljubila, ker je mater tako zvesto vbogala!

Deca! taka se otrokom godi, kateri svojih starišev ne vbogajo radi; peklenski som zapeljivosti jih požre.

21. Stari škorjanec in njegovi mladiči.

(Drob. 1852.)

Kadar je svoje dni pšenica dozorela in se rumeno klasje šibilo, je djala starka svojim negodnim mladičem: „Deca! skoro bodo pšenico žeti začeli, in potreba se nam bo seliti, da nas ljudje ne zasačijo. Le tanko na uho vlecite, kaj se bodo pogovorili, kadar gospodar na polje pride gledat, in mi vse čisto povejte, kadar od potoka domu pridem. To je starka naročila in je za potok šinila. Kmalu potem dojdeta gospodar in njegov sin, sterneno gledat. „Le poglej, sinko! je oča djal, pšenica je dozorela. Kaj bi odlagali žetvo? Idi le in pa prijatelje povabi, naj nam pridejo jutre pomagat, da poženjemo.“

Ko starka domov prileti, začnô mladiči cvičati in od strahu ferfrati, rekoč, da bodo prihodnje jutro pšenico poželi in zajeli nje vbožčke. „Ne bojte se, deca! je starka djala; če bo gospodar na prijatelje čakal, bo pšenica še dolgo stala. Gotovo še jutre želi ne bodo, le dobro pazite, kaj se še bodo pomenili. Drugo jutro zopet starka po svoji navadi za potok leti. Solnce je celi dan močno pripekalo; gospodar čaka prijateljev, pa jih ni; zakliče torej sina, rekoč: „Naši prijatelji so gerdi počakeži; kdo ve, če pridejo. Teci in pa žlahto, strica, teto in pa svaka naprosi, naj nam pridejo pomagat, jutre pšenico požet.“ Ko je starka zopet priletela, so se mladiči vnovič od groze tresli, rekoč: „Zdaj je gospodar po žlahto poslal; mati! hitite, da vbežimo, prej da nas pri žetvi vlovê.“ „„Strici in tetice nas še ne bodo pregnali; žlahti se ne mudi, svoji žlahti pomagat, le po smerti za doto skerbi. Ni nam še sile,““ je starka djala, in se brez skerbi drugo jutro zopet za vodo poda. Prav je imela; kajti tretje jutro ni bilo strica, ne tete, ne svaka.

Zdaj se je gospodar čakanja naveličal, zaklical sina in mu je djal: „To je pa zdaj pregerdo! Ni se na druge zanašati. Hodi, moj sin, nabrusi meni en serp, sebi enega: jutre hočeva sama žeti, da nama pšenica ne izpade.“ — Ko je starka to začula, je djala: „Zdaj, otroci! zdaj bo resnica, potreba se je vgeniti in ni več čakati.“

Po taki priliki so svoje dni stari modri mlade učili, naj bi sami pridni bili in se na druge ne zanašali.

22. Jagnje in magarec.

(Drob. 1852)

„Oj kako slaba je moja osoda in koliko terpljenja me še v prihodnosti čaka!“ rigal je in tožil magarec (osel) jagnjetu, ki je poleg njega stalo. „Ves gol, medel in pol zmerzel moram pod pojatoj ležati, kder hladni veter po meni piha in me vsako hudo vreme poišče. Cel dragi dan moram tovore težko na dvorišče nositi, in še betva zelenja mi ne položijo; ti pa toliko dobro imaš, in tako topel, mehek kožušček nosiš.“

„Pokaj se pritožuješ? ¹ je magarcu jagnje odgovorilo; moja tuga je veliko večja od tvoje.“ Pri teh besedah se jagnje milo oberne, kakor bi se razjokalo. „Poglej! je dalej reklo, vsako dobo imam dočakati, da gospodar po mene pride in me v mesnico vleče; lahko da se bom jutre vsorej že na njegovi mizi hladilo. Ti pa še lahko veliko let včakaš, če hočeš priden biti in pa pokoren. Ne bodi ti žal za mojo osodo; vem da boš salate na na svojem herbtu prinesel, katero bodo z mojim hertiščem pojedli.“ — Jagnje milo dalej bleketa, osel pa dobri poduk premišljeva je, bolj zadovoljno živi.

Gostokrat srečo drugih pisano gledamo, ker ne vemo, da smo bolj srečni od njih.

¹ V izv. stoji: se ti švaraš?

23. Koklja in piške.

(Drob. 1853.)

V ogradi za hišoj je koklja piščeta vodila. Piške so veselo čivkale: tik, tik, tik. Koklja je skerbno skakala in svoje mlade učila: tak, tak! „Deca le varno krog mene šetajte, skakajte in dobre volje čivkajte: pa od mene nikar ne hodite. Kakor hitro zakričim, le naglo pod moje habe zletite. Kanjuh, hudoben ptič, kakor bi vstrelil, prismučī, in vas vsako pobere, katero ne bo vbogalo.

Piščeta brez skerbi pikajo: tik, tik, tik! in se od matere razgubijo. Koklja zavpije: tak, tak! Piške pod perute materi zlete; pa edno si zamudi. Kanjuh prismukne, zgrabi pišče in odleti. Revče čivka, pa ga ni, ki bi ga rešil.

„Ali vam nisem pravila!“ mati ostalim piščetom reče. „Tako se vsem godi, kateri očeta in matere ne vbogajo. Hudobni svet jih zgrabi in pogubi.“

24. Vijolica in tern.

(Drob. 1853.)

Košato je za mejoj cvetoč tern stal; lepo skrito je vijolica pod ternom dišala in cvetela. Tern je pa vijolici bahato djāl: „Pokaj te le ljudje tak radi iščejo in tak za ljubo imajo? Saj te še lahko najti ni, ker pod germovjem in za mejami čepiš, ti majhna paglavka, ti!“ Ponižno je dišeča vijolica napuhnežu odgovorila: „V tihoti in v nizkoti ohranim jaz svoje dragote in lepote, ktere tako daleko okrog lepo dišé, da me vsi željno iščejo, in kder me najdejo, me radi v nedra denejo; tebe se vsakdo izogne, te iz polja in ledin poseka in zažge. Pač boljše je, na skrivnem žlahno dišati in čedno cveteti, kakor ljudi ošabno pikati in potem pa v ognji zgoreti.“ Tak' se ponižnost ljubi; prevzetnost je na zgubi.

25. Star lesjak in mlada kokoš.

(Drob. 1853.)

Star, ves suh lesjak od daleč mlado kokoš vglada, in sline se mu po njej cedé; pa kaj, da je doiti ne more, ker kokoš pred njim beži. „Počakaj me, preljuba moja! saj ti žalega ne včini; imam ti lepega povedati. Nikar se me ne boj!“ tako priserčno zvit lisjak mlado puto zove. Modra kokoš pa sovražnika dobro spozna in mu bežé odgovori: „Jaz že zadosti vem, in tvojih skrivnostij izvedovati¹ nočem. Mati so me učili, da prevelika radovednost mladino rada oslepi in vgonobi.“

Tako je puta zalezovavcu odgovorila, in jo še hitreje vlila, pa tudi srečno ušla. Lesjak se žalostno za njo ozira, in zastonj sline cedi.

Tudi ptičar prav sladko poje, kadar ptice lovi; pa kadar jih v svojo mrežo dobi, jih nevsmiljeno podavi. Dekleta! varujte se, in sladkunom ne verjamite! Na jeziku nosijo med pa v serci brusijo meč; le pobeg bo vas nesreče rešil!

26. Kača in raca.

(Drob. 1853)

Kača lepo pisana je za potokom ležala, gledaje drobne piškurje, kako veselo na dnu potoka skakajo. Raca un-kraj potoka kobaca, in na kačuro želéno mižurka, da bi jo pozobala. Po malem pa kačura z brega v vodo potegne, se piškurjem pridruži in ž njimi obrača, kakor bi riba bila, pa ribico za ribicoj požre. Raca pa kače željno čaka, da bi hudobi plačala.

Kadar se kača rib nasiti in vsa tolsta iz vode pri-leze, se ji raca prismeji, rekoč: „Ti nevsmiljena tatica, si se nedolžnim ribicam prikradla, in si se jih nažerla; jaz sem pa tebe čakala, da bi presita mi uiti ne mogla. Kakor si ti ribicam delala, bom jaz s teboj storila. Le noter v moj želodec!“

Raca je debelo kačo požerla, nam pa dober navk zapustila, kateri veli: Kakor se posojuje, tako se povračuje.

¹ Izv.: zvedeti.

27. Vedro in vodnjak.

(Drob. 1853.)

Vedro se je naveličalo, vodo zajemati, in vodnjaku ali štirni zabavlja, rekoč: „Ti nimaš nobenega dnu, kakor se meni zdi. Tolikokrat moram po vode priti; zajemam, pa nikoli pozajeti ne morem; ali bom brez nehanja tebi tako težko služilo? Kaj misliš, da sem tvoj bedak, vodnjak!“ Vodnjaku to zabavljanje močno zamerzi, kterega mora nedolžen čuti. Huda suša pritisne in voda posahne.

Dekla po vodo pride, in vedro v vodnjak spusti; pa ker vode ni, ga po blati valja in obrača. „O joj!“ vedro izdihuje; „kaj bodo ljudje rekli, kadar me bodo vso blatno vgledali?“ Vodnjak pa vedru pravi: Ljudje ti bodo resnico povedali, katero nas skušnja uči: „Kdor resnico taji, in dobrote ne spozna, on bo po blati gazil.“

28. Sraka in pavovo perje.

(Vel. ber.)

Pripoveduje se, da si je sraka pavovega perja nabrala, katero se sveti kakor čisto zlato, kadar ga solnce posije. Hitro se ž njim olišpa in našopiri, in tako nakinčana bahato med srake, svoje tovaršice, gre; toda vsa napihnjena svojih družic ne pogleda. Zaničevaje svoj stan, zapusti sraka svoje sestrice in se prevzetno pavom v tovaršijo vrine. Pavi svojo lastino hitro spoznajo, ptujki posojeno perje izpulijo, in na pol golo zaženô, od kodar se je pritepla. Vsa zasramovana in oključvana se med svoje sestre privleče; ali tudi srake jo začnô čerteti, jo pikati in preganjati, tako da je sirota še svoje lastno perje zgubila in se poslednjič od vseh za-veržena nikamor podati ne ve.

Navk. Oblači se pametno le po svojem stanu; ne posnemaj šege, ktera tebi ne gre. Ne vtikaj se med gospodo, ako si kmet, in ne sramuj se svojega

stana. Ošabnost zaničevanje prinaša ;¹ le ponižno pohlevščino vse rado ima.

Prevzetija se povsod spodtika,
In sramota se za njoj pomika.

29. Vrabeljni in kos.

(Vel. ber)

Pozno v jesen je bilo, prijazno solnce sijalo, živinica se mirno po travnikih pase, in na polji še mnogoterega žita romene stave stoje. Tropa vrabičev prismoči, in se na košato germovje vseda, v kojem si črni kos ali košič červičev išče.

Vsi židane volje se pogovarjajo, in kadar vgladajo kosa, se mu smeji, in najbolj zgovorni med njimi ga zabavlja rekoč: „Oj ti ubogi tumpec, kako sam v germu kučiš in dolgi čas prodajaš, se nesnage živiš, in bi ti lahko ravno tako dobro bilo, ko nam. Pogledaj, kako mi delamo, od njive do njive, iz stave na stavo letamo, in smo zelte pšenice siti, ali pa drobnega prosa. Je žito s polja, jo vdarimo v skednje; in ako se v shrambe poshrani, ga tudi najdemo. Kaj ne, da nam je dobro? Kako pa ti revež medliš, — in gerde červe pobiraš!“

Kos lepo modro besedljivcu odgovori: „Kaj bote vi mene zazmehovali, kateri brez vsega dela živite, s praznim čenčanjem dragi čas tratite, ljudem pa kradete in se s ptujim blagom gostite! Rajši pošteno živim, kakor bi se po tatinski z vami gostil.“

Vravec pa pravi: „Glej ga no! saj nismo mi sami taki. Pri vrabcih je tako stara navada, da smo neprenehoma židane volje. Tudi ti jo z nami potegni; boš videl, kako bo veselo!“ — „Odlazite mi zapeljivci; vaša slaba tovaršija bi bila moja nesreča. Vesel in zadovoljen sem s tem, kar imam, in vaše sreče ne potrebujem.“

Smejé se vrabci vzdignejo in naravnost v skedenj na pšenico zletijo. Kmetič jim je pa mreže nastavil, in ko se ravno prav dobro pasejo, mreže potegne, jih zasači in vse podavi; samo eden je ušel, uni besedlivec,

¹ Izv : prinese.

pa si je revež v pobegu nogo ulomil. Ves žalosten po eni nogi v germ do kosa prikima rokoč: „Oh nesrečna slaba tovaršija! Oj da bi jo, pregrešno dobro voljo! — Ti si pač moder, kos da v hudobne družbe ne greš! —

N a v k. Za smehom hudobnih pride jok.

30. Človeški udi se spuntajo.

(Vel. ber.)

Svoje dni — tako se pripoveduje — so vsi udi človeškega trupla se naveličali želodcu služiti, in se spuntajo rekoč: „Pokaj bi mi težko delali in njemu pripravljali, on pa brez dela sladko užival?“ Nogi niste hotele več nositi, roki ne delati, ne zobi griziti; tudi nos se je vihal in povohati branil. „Saj smo vsi udi enaki, so djali, vsi bomo uživali in po enako veselo živeli.“

Pervi dan svoje nepokorščine so še prav dobro shajali, čversti in pa dobre volje so bili. Drugi dan že začno slabeti, tretji dan onemagovati; četerti dan so bili tako nevečni, da se niso mogli zmeziti, in peti dan je bilo puntarjem za umreti.

Puntarski udi pozovejo državni zbor; se posvetovat in svojo vlado postaviti; ali na revo! Oči so tako vpadle in oslabele, da niso zamogle reči razločiti; noge so omahovale in niso bile v stanu trupla nositi; roke so se slabosti tresle; in tudi jezik, poprej najhujši podpihovavec, se ni mogel po ustih obračati. Truplo je za cestoj obležalo in pojemalo.

Sedaj se glava oglasi, rekoč: „Prevzetni puntavci, sedaj vidite, kamo ste prišli! želodcu niste hoteli odrajtovati, kar mu gre, pa tudi vam nima dati moči, koje potrebujete; vi mu nočete pomagati, zato vam tudi on pomagati ne more.“ „Resnična je ta, poterdijo udi, prav želodec ima, da nas k delu priganja.“ Voljno vsak ud za svoj posel seže, vsi dajajo radi, česar želodec poterja, in v kratkem so vsi udi okrevali in močni bili.

Taka se vsaki državi godi, v koji je delavcev, pa tudi vladavcev potreba. Podložniki plačujejo davke, go-

sposka jim daja pa moč. Enemu brez drugega ni živeti mogoče; Bog je tako naredil.

31. Deklica in kresnica.

(Drob. 1846.)

Po leti o kresi je na večer v mraki modra pesterna Marjana na verti sedela, in mladi deklici Naniki zvezde kazala, ki so ravno na jasnem nebu berleti jele. Nagloma Nanika pesterni uide, in za svetlo stvarico dirja, ki z blede lučjo krog leta, dokler jo vjame in Marjani prinese pokazat. V izbo greste; zakaj hladno je prihajalo, in pri luči hoče Nanika lepo reč pogledati, katero je vjela. Kako pa pri luči svojo pest odpre — na! — majhena muha ji po dlani lazi. Zamerzi se ji in jo zaverže. Marjana Naniko poduči, da je to le kresna muha, ki se v temi sveti, na svetlem pa otemni in reče: „Taka kresnica je deklica vsaka, ki si truplo zalo oblači in lišpa, serce pa gerdo umazano ima; Bog bo tudi vse take dekleta zaverigel, kakor si ti kresno muho zaverгла.

N a v k. Deklici je vsak posveten podoben, ki le po časnem blagu grabi, tega pa pozabi, kar je nad nami. Naj bi tudi mi svojo zmoto spoznali, kakor Nanika, da imamo namesto čistega zlata le prah!

32. Rožice za dekleta.

(Drob. 1846.)

Blizo kresa je bilo, in dedek pod košato jabelko v sadunosniku sedijo, Marjetica pa krog za plotom rožice bere. „Dedek! glejte, glejte, kako velika roža tamkaj na gredi lepo rumeno cvetí, njo bi rada“ — veli Marjetica. „Solnčnica je; le naj cvetí, — rečejo dedek — njo boš drugokrat dobila.“

O poldne hudo vreme pride, burja hoče drevje potreti, in ploha polje odnesti; na večer se spet zvedri, in Marjetica gre z dedekom na vert gledat. Peljajo de-

klico za plot in ji žlahno vijolico pokažejo, ki je v tihi sencu dišala. „Oj, kako lepo diši; le povohajte dedek!“ njim reče. „Glej, so djali, tukaj le pa solnčnica polomljena leži, ki si jo pred poldnem hvalila; ali jo hočeš imeti?“ Odrežejo jo, in Marjetici dajo. Marjetki se do solnčnice gabi, ki je vsa osmukana brez vsega perja in brez vse dišave bila. „Ne maram za tako — je djala; imam vijolico raji, ki diši.“

„Glej rečejo dedek, kakor tej solnčnici — se vsem ští-mankam godí, ki razšopirjeno hodijo, in se košato nosijo. Hitro jih nesreča poniža, in nobeden za nje več ne mara. Vijolica skrivna na tihem raste in diši; vsak se je razveseli, kdor jo najde. — Bodi le tudi ti Marjetika lepo tiha, ponižna in pametna, vijolici podobna, da boš ljuba Bogu in poštenim ljudem.“

N a v k. Prevzetnost je doper kup: poštena, čedna obleka pa draga. Bog je prevzetnim sovraž, ponižnim pa svojo gnado daja.

33. Križi in težave.

(Drob. 1846.)

M a t e v ž. „Kako je to, Marka, da si zmiraj vesel, naj si bo lepo ali gerdo vreme, dobra ali huda letina; naj te že zadene sreča ali nesreča, zmiraj si tisti, ko si pred dvajsetimi leti bil, kar te poznam. Rad bi tudi jaz bil po tvojem; pové mi, pové, kako bi to bilo?“

M a r k a. „Prav lehka je ta; in prav po domačem te bom tega naučil. Orati saj znaš? — Glej, mi orjemo zemljo, Bog ôrje pa nas, da bi kaj dobrega sadu obrodila. Pridejo reve in nadloge nad mene, hitro se spomnim na oralo s katerim polje razôrjem, pa na brano s katero brazde razparam, in zel pokončam, da se dobro seme v zemlji vcimiti more. Pa tudi jaz najdem še dosti slabe zeli v svojem serci.“

In kadar me kaka žalost obide, kaka nesreča obiše, vidim, da mi Bog serce pleje in čisti, ter sem vesel.“

M a t e v ž. „Res je taka; pa vendar le človek težko čaka boljših časov, kadar se mu hudo godi.“

M a r k a. „Tudi meni se dolgočasno zdi, ako je hudo vrême, predolgo dežuje, v časi zelo treska in germi.“

Pa tudi iz černih oblakov pohleven dežek setvo pomóči, in sapa pohladi. Lehko se potolažim, in otrokom velim, ki se hudega vremena bojijo: Le tiho, tiho deca! dežek odide, spet solnčice pride; zvedrilo se bo, in sijalo lepó. — Ali sme tvoja njiva godernjati,¹ Matevž, kadar jo orješ?“

Matevž. „Kdo te je pa tega naučil?“

Marka. „On, ki daja solncu, da sije pravičnemu kakor grešniku, in dežiti po polji pravičnega kakor krivičnega.“

Matevž. Bog ti daj zdravje za dobri navk, meni pa pravično pamet.

34. Smertni hlapci in dekle.

(Drob. 1846.)

Pravijo, da je smert v nekem kostenjaku zbirališče iméla, v sredi svojih služabnikov in služabnic sedéla, ki so grehi in pa bolezní. „Izvolite si glavo, jim reče; najpridnejši med vami, naj bo vaš poglavár; in da ložej spoznamo, vsako naj svojo delo pové, kako meni služi.“ Merzlica (trešlika ali kobíla) se perva oglasi, zdaj rudeča ko rak, pa spet bleđa ko zid, in začne: „Mertvaške bukve pogledjte; one pričajo, koliko jih vsako leto poberem; zdaj polagoma pridem, zdaj nevsmiljeno priderem, in zdravo kerv posrebljem, ter brez števila ljudi pomorím. Saj poznate pregovor, da je merzlic dva in sedemdeset. Kdo bi se z menoj poskusil? — Za trešliko protin prišantuje, in se pohvali, rekoč: „Jaz le po malem ljudem kosti lomím,² pa jih ne izpustim, ako se jih lotím. Mozek jim izpijem in jih posuším. Kdo zamore mertve prešteti, ki sem jih pod zemljo spravil?“

Zdaj prisopiha sušica (jetika, in prav tiho pripovedati začne: „Le po malem jih jaz pokapljem; pa katerega se lotím, mi ne uide več. Tudi za mene prigovor priča: „Neduha te bo spravlja od kruha.“ —

Kakor goreč kolovrat prihropi kuga (pomor), se vsem drugim sestram nasmeji in pravi: „Kaj bote ve

¹ Izv.: švarati.

² Izv.: polomim.

reve; jaz ljudem kakor blisk vse veselje ogabim; le od mene slišati, že trepečejo, in mi ravno zato uteči ne morejo. „Storim, da kosti in udi razpadajo; v kratkem kupi merličev za menoj ležijo, da jih je pokopati težkó.“ —

Tako so se boleznih bahale, prepovedovale svoje mojstrije, da je groza slišati bilo.

Zdaj se neka ptujka ošabno med nje priklati rekoč: „Sestre! ali mene kaj poznate? Naj bi mene ne bilo, vse druge ve bi kaj posla ne imele. Jaz se vsedem z ljudmi za mizo pri vsaki dobri volji, jih toliko mikam in napeljujem, da se preobjedo in preopijejo, dobrega preveč zavžijejo, po tem jih zgrabim in brez števila grešnikov tebi smert, v roke peljam. Druge boleznih le dodelajo, kar jaz začnem in pa ime za mene imajo, da jaz pri ljudeh nedolžna ostanem. Vam moje sestre, priženem trume mladih ljudij s plesišča in od mize; vam predajem pijancev, žganjepivcev, kofetarjev in kofetarie, tobakajcev in noslarjev¹ poedinov, ki kapune preradi obirajo, pa tudi krompirjevcev, ki se podzemljic preobjejo; — kaj! tudi prenašlih delavcev, ki se preženejo, zaspancev, ki predolgo spijo, ali hodijo celo popoldne spat. Ni ga stana, ni starosti, kder bi jaz dela ne iméla; ljudje mi sami pomagajo, da jih morim. Slovenci me prav radi imajo, al po imenu še prav ne poznajo. Eni pravijo da sem golt ali požrešnost, drugi me imenujejo čeznemčinost, tretji nezmernost ali na pol po nemško: nezmasnost. Vsak pa pravi, da nisem jaz kriva dokler, živi. Gospôda vreme tožuje, ako zboli; kmetje pa hudobne ljudi, rekoč: da jim je naréto, ako ozdraveti ne morejo. Tako je ves svet moje morišče, in vsako pokopališče moje delo. „Smert! jaz sem tvoja prva dekla.“ — „Molči! zavpije smert, da ljudje ne slišijo, kaj ti na tihem ž njimi delaš. — Vse boleznih morajo spoznati, da si ti, požrešnost, moja prva dekla, njihova mati, in hočeš ostati glava vseh smertnih bolečin.“

Navk. Le basen je ta pripoved; pa vendar gotova resnica, katero sam Bog poterdi rekoč: „Veliko jesti pripravlja bolečine; požrešnost jih je veliko pomorila; kdor pa vse po meri vživa, bo včakal starih let.“

¹ Izv.: šnofavcov.

35. Srečno je le veselo serce.

(Drob. 1847.)

Dva moža sta po svojih opraviilih šla, prvi žrebljar, drugi tikavec, očeta v skerbeh obadva. „Mene silo skerbi, začne žrebljar toževati, ne vem, kako bom preživel svoje otroke in ženo. Od svita do mraka se trudim in klepljem, pa kolikor zaslužim, vse proti gre; prihraniti beliča ne morem. Kaj bo na stare dni? To me toliko skerbi, da od žalosti spati ne morem. Moja žalost mi jemlje pogled, da skoraj pota videl ne bom. „Si pač pravi bebec, reče tikavec, mene se taka žalost ne loti. Vedno sem dobre volje in veselega serca, delam platnico, kakor sem se naučil; vse drugo dobremu Bogu izporočim.“ „Je že prav, Bogu priporočevati, odgovori žrebljar; pa marsikdo se je na to zanašal, pa zastonj.“ — Tako cvikovec gredé tožuje in izdihuje, ter bolj in bolj žalosten prihaja. Vmislil si je, da bo oslepel; in kako bi to žalostno bilo, hoče poskusiti, ter oči zatisne, in tako dalej tava, kakor slepec.

Med tem tolsta možnja denarjev na poti leži; žrebljar z zatisnjenimi očmi je ne vidi.

Tikavec, ki je nekoliko za njim hodil, in si lepo juterno pesem pel,¹ vgląda možnjo, in jo veselo pobere rekoč: „Hvala Bogu! kdor se Bogu izporoči, za njega Bog skerbi; zato bom vesel Bogu hvalo pel.“

36. Človek in pa lončarska posodba.

(Drob. 1847.)

Glinasta posodba v rokah lončarjevih je mehka, in vsako podobo lahko dobi; iz nje lončar lahko drago lošeno skledico, pa tudi svinjski pisker lahko naredi. Se posoda na solnci posuši in nekoliko terda postane, še vendar močna zadosti ni, da bi se kaj vrednega v njo shranilo. Hitro se razmoči in v glino poverne, iz katere je nareta. Je pa v pečnici ožgana, se več premeniti ne da, stere se, stere, pa v glino nazaj, poverne se ne. Zato jo varno poshranijo, dokler je ni potreba v roke vzeti.

¹ Izv.: speval.

Glinasti posodi je tudi človek podoben. V svojih mladih letih lahko vsako podobo dobi; iz otroka imenitnega gospoda, pa tudi razbojnika izrediš. Na mlade ljudi se še zanesti ni; v dobro in hudo se lahko nagnejo, kakor solnce posije, ali pa ploha potegne. — Ko je pa človek v križih in težavah terden postal, se ne vstraši še tolikih skušnjav; terden stoji, kakor skala. „Srečen človek, ki skušnjavo preterpi; kadar bo poskušen najden, bo prijel krono življenja, katero je Bog onim obljubil, ki njega ljubijo. Jak. 1. 12. „Peč lončarsko posodbo skuša, in pravične ljudi pa skušnjava.“ Sir. 27, 6. —

37. Solnce in molitva.

(Drob. 1847.)

„Kakor solnce naše truplo obsije in ogreje, tako molitva našo dušo razsvetli in oživi“ — pravi sveti Križostom.

Solnce človeka osvetli, da se spozna, kake je postave, bled ali rudeč, star ali mlad; — solnce-ga ogreje, da oživi in okreva; — solnce mu da moč, da raste in se dobro počuti.

Ravno enako molitva dušo razsvetli, da vidi svojo slabost, in spozna moč milosti božje, ter se na njo zanese; — molitva dušo k dobremu ogreje, da ne ostane serce merzlo, in mlačno za božje reči; — molitva da duši moč, premagati vse skušnjave, in se skleniti z Bogom. „Slep je človek na telesi, ki solnca ne vidi; slep je človek na duši, ako ne moli, da ga svetloba Kristusova ne razsvetli“.

38. Lesica na stare dni.

(Drob. 1847.)

Veliko kokošij in kapunov je že lesica podrobila; pa tudi postarala se, in kožuh so ji že moli jedli; moč jo zapušča; pa želja po kervi še le živi.

„Dobro bo za naprej, kar me sreča; v to le dobro bom hodila na lov. Vendar je le greh, ljudem

krasti, dokler še lahko od tega živim, kar v lesu dobim.“ — Po teh lepih besedah se je pa lesica zopet spomnila, kako je po hišah lovit hodila. Hitro spet sklene, prvo noč v soseski kokoši obiskat. Po poti že sline cedi, ker ji diši kurje meso in kerv. Po gredah se spravi, pa prenašlo ritanski pade, in si zadnje tace podraplje. Pesi prihrujejo, in lesico raztergajo.

„Zadnjokrat še bom to storil, potem pa nikoli več“ marsikateri grešnik pravi, prav po lesičje. Kakor hitro pa priložnost dobi, svojo obljubo pozabi, se od samega naprejšvetja postara, in od prelamljanja storjenih obljub sive lase dobi.

39. Brodnik in popotnik.

(Drob. 1848.)

Prišel je mladeneč na brod velike vode, in prosi brodnika, naj ga v uno stran naravno v ves prepelje, ki je na unem kraji stala. Pervokrat se je popotnik mladi prek vode peljal, in čudil brodniku, ki je čolnič veliko višej nad kraj zagnal, kakor je imel mladeneč iti. „Kam me pa boš prepeljal?“ — mlad popotnik zavpije. „Ravno v uno ves, kamor si se namenil.“ Mladeneč se zareži rekoč brodniku: „Ako je to naravno, tak ne vidim prav. Ako tako voziš, prideva kakih 400—500 stopinj previsoko.“ „Kaj, mladi popotnik — mu odgovori brodnik — voda je močna in naji bo s seboj potegnila, kadar na strugo prideva. Moj rajni oča, Bog se njih duši vsmili — so zmirom rekli: Dober brodnik, ki hoče prav prek priti, mora na kviško voziti, pa tudi človek, ki hoče srečno v nebesa priti, ne sme s svetom potegniti.“

40. Štiri sestre.

(Drob. 1849.)

Veselo so štiri sestre živele, v svoji nedolžnosti srečne so bile; prvi je bilo Iskra, drugi Sapa, tretji Voda, šterti Resnica ime. Prišel je čas, da so slovo ena

od druge jemale, in prvo milo prašale: Iskra! kde tebe najdemo? Moje prebivališče je — odgovori Iskra — terda skala. Z jeklom vdarite kremen in našle me bote. — Zdaj Iskra Sapa pobara: Sestra! kde pa tebe najdemo? Sapa odgovori: Tam, kder pero na drevi visi, se rahlo maha in trepetaje šumi, tam jaz prebivam. — Potem Sapa Vodo popita: kde si pa ti doma? Voda veli: kder zeleno ločje raste, ali pa žlahen bezeg cveti, tam kopajte in bote Vodo našle. — Zdaj pa vse tri resnico vprašajo: Blaga! kde boš pa ti doma, da tebe najdemo? Moje sestre, Resnica milo odgovori, na tem svetu doma za-me ni; vse me sovraži, ljudje me preganjajo, in hudobni svet me čerti. Redek je, kateri bi me rad slišal in vbogal. Le tam v nebesih je moj dom.

Kar je resnica govorila, ni laž. Resnico Bog ljubi, za to jo hudobni svet sovraži. Laž je iz pekla doma, za to najde veliko prijateljev na sveti. — Ali lažljive usta dušo vmorijo, in kateri laž ljubijo, so otroci peklenškega satana, zakaj on je oča laži. Govori vselaj resnico, ali pa molči, če ni govoriti dolžnost. Laž je dušna smert.

41. Urban in Janže v slovenskih goricah.

(Drob. 1849.)

Na Urbanovo popoldne povabi Urban svojega mejaša Janžeta v gorico pogledat, kako se kaj v vinogradih kaže. Poliček dobre starine popijeta in golčita, kako se po sveti godi. Kaj se tebi zdi, Janže! kaj bo iz te zmešnjave na sveti? Bojim se, da ne bo dobrega; ljudje so vse prehudobni.

Janže. Ali še pomniš, Urban, kako se ti je predlansko jesen godilo, ko si bil sod novega vina na verhi nalil, pa si ga preterdo zapilil. Hotelo je sod razgnati; in če bi mu ne bil dušnika dal, ko si ga v to klet prepeljal, ne bi zdaj toliko dobre starine pila.

Urban. Vem še, kako me je veličalo; Bog ti daj dobro, da si mi pomagal. Strašno je na vse kraje gnalo.

Janže. Glej, meni se sedanji svet ravno takov vidi, ko novo vino.

Ne da se več strahovati cesarju, ne gosposki. Mladenci hočejo več vedeti, kakor moške s sivo glavo. Učenci bi radi svoje učitelje strahovali, kmeti brez dače bili. Glej, svet kisa in vreje, kakor močno novo vino. Čerнец je v njem; zato je toliko pijanih ljudi, ki so sedanjega duha polni. Sami sebe ne čutijo in v tami ne vejo, kaj delajo. Po takem vinu rada glava boli, in ni ga zdravo piti.

Urban. Tudi mene že glava boli. Toliko je kvant, toliko lažij, gerdih knjižic in pa zapeljivih goljufov, da me je misliti strah.

Janže. Veš kaj novo vino dela, kadar kisa? Strašno se po sodi vzdiguje, kuha in meša, pa vreje in gerdobo izganja. Perve drože niso za druga, kakor da se svinjam dajo. Tako se tudi sedanjemu svetu godi. Res, da gerde reči po sveti vganjajo, ne poznajo stare pravice ne resnice, govorijo in pišejo, natiskavajo in prodajajo prave kalne, smradljive drože spačene modrosti, pa še pravijo, da je luč taka drosa. Bil bi človek ves slep, gluh in pa brez okusa, ki bi drože za starino kupil. Kdor le nos ima, lahko ovoha, da drosa ni čista zdrava starina.

Urban. Prav imaš, tudi jaz novim modrijanom ne verjamem. Serce me pa vendar boli, da toliko ljudi za zmešanim svetom potegne.

Janže. Ljudem se godi, kakor predlansko leto Ponkracu, ki ga je sopuh v kleti skorej zadušil, v kateri je vino kisalo. Ni varno se dolgo v taki kleti muditi; zdrava sapa več časa v tak hram ne more; zdrava misel in modra beseda se pa ljudi ne prime, ki so sedanjega duha polni in pijani.

Urban. Bog nam daj včakati mirnih časov in pa spet modrih ljudi! Meni že to kisanje le predolgo terpi.

Janže. Ako vino predolgo kisa, ali pa okisano po leti spet vreti začne, in le bolj kalno postaja, bo zavrelka ali žgalivec.

Tega se nam je tudi pri novi naši deželjski vladiji bati. — Ako ne bo čista starina, bo škodljiva zavrelka. Take nas pa Bog varji! Slovenci le čisto starino ljubimo.

42. Kovač in šivač.

(Drob. 1849.)

Prinesel je šivač neko večerko svoje železo v kovačnico gret, in kovače gleda, dokler se mu železo razbeli. Moj Bog, je djal šivar, kako je mogoče le en sam dan pri takem delu obstati? Se pri ognji žgati, ogljeni sopuh požirati, težko železo obračati, od svita do mraka s kladvom mahati, da iskre križem letijo; Bog me varji takega dela! Že zdaj me vašega ropotanja glava boli. — Kako pa ti, prijatelj, cel dragi dan na enem mestu v dve gubi čepiš? mu kovač pravi. Šivanko drobno s persti deržati, več ko milijonkrat vbadati, tenko gledati in vdevati — čudo da še nisi oslepel, in da se ti herbet vsločil ni, ne persti odreveneli! Takega dela me Bog obvarji!

Tako ima svoje težave vsaki stan — svoje oprave vsaki dan.

43. Ljudij abotno djanje.

(Drob. 1850.)

Puščavnik v bajtici svoji sedé glas zasliši: Pojdi z meno hočem ti dela ljudij pokazati! Nevtegoma puščavnik vstane in pride v puščavi na kraj dobrave, kder je zamorec derva nalagal. Veliko breme zadeva, pa teže zadeti ne more. Nespametni možun pa še več polen naveže in vzdiga, pa zastonj. Tako neprenehoma dela; namesti polajšati, si butaro le potežuje.

Puščavnik napreduje in pri jezeru moža najde, ki je vodo v prevertan sod zajemal; kar od zgoraj v sod naliže, spodaj v jezero izteče. Pri vsem prizadevanji možak prazen sod ima.

Poslednjič dojde na širok prostor, na katerem je bela cirkev stala; pred cirkvenimi vrati sta dva konjika eno bruno poprek deržala. Vsak misli v cirkev iti, pa bruna nobeden ne pusti, eden za drugim v cirkev nočeta, in sta sebi in drugim na poti.

Tako je sv. Arzenij učencem pripovedoval, in ko so ga vprašali, kaj ta prikazen pomeni, jim pravi rekoč: „Taki so ljudje, ki se pravične delajo, pa znotranje

strasti imajo, se ne ponižajo, ne ponižaje se tudi ne poboljšajo, in ne poboljšaje se v nebeško kraljestvo ne pojdejo. Zamorec z butaro derv, so grešniki z bremenom grehov. Namesti skoz pokoro pomanjšati, si grehe od leta v leto le nadevujejo. Mož s prevertanim sodom, je vsak človek, ki dobrega namena nima in med dobre dela tudi hudobne doprinaša in sam sebe ob zasluženje spravlja. Dva konjika z brunom pred cirkvenimi vrati so vsi ošabni prevzetni ljudje, ki hočejo za dobro kar storijo, posvetno hvalo in plačilo imeti, in ravno skoz to plačilo nebeško¹ izgubijo; bruno, katero jim v nebesa brani, je njih napuh. — Komu si pa človek ti podoben?

44. Popotniki na svetu.

(Drob. 1850.)

Burja na morji barko na otok (ostrov) zanese. Lepa zelena okrajina je bila, na kateri mornarji poprimejo. Veči del popotnikov barko zapustivši se razide, le nekoliko se jih z barke ne gane. „Veter bi potegnil, so djali, barka bi naglo odplavala, mi bi pa zaostali; ni varno po otoku hoditi.“

Drugi se na suho podajo, pokusijo sadja, in si lepega kraja gledajo, pa se hitro v barko povernejo, da bi je ne zamudili. „Ni varno popotnikom, se predaleč od pota zgubiti“, so djali.

Tretji se po zelenem otoku dalej razidejo, sadje poberajo in se veselo gostijo. Veter popihne,² barka se maja, mornarji zakličejo in oni jo vskoke vlijejo v barko, pa slabiji prostor dobijo.

Šterti popotniki se celo po širokem razkropijo. jejo in pijejo, clo zalo kamenje poberajo. Trobenta z barke zabučí; pa pravijo, da se še ne mudi. Trobenta v drugo zabučí; oni se še ne odpravijo, ker se jim po dobrotah in dragotah toži. Tromba tretjič zadoni in barka odrine. Oni žalostno za njo vderejo; ali že je na globokem. V strahih za njoj planejo, v veliki nevarščini plavajo, in

¹ Izv.: plačilo za nebesa.

² Izv.: zapiha.

vsi mokri na pol mertvi barko dosežejo. Zadnje mesto se jim odkaže.

Petih popotnikov pa clo več v barko ni; po otoku se razidejo in v blago vsi zgubijo. Zima pride, drevje obleti, ne najdejo ne strehe, ne živeža na otoku in vzamejo žalosten konec.

Tako se vsem posvetnežem godi, ki pozabijo, da niso na tem svetu doma!

45. Binkoštnice.

(Drob. 1850.)

Lepe bele binkoštnice po senčnih krajih rastejo in o svetih binkoštnih praznikih po navadi belo cvetó; zato se jim po Štajarskem tudi binkoštnice pravi. Ljudje le take rože radi imajo, ki ne samo čeden cvet, ampak tudi dober duh dajo, kakor vesele binkoštnice. Perje široko zeleno, popkasti cvet in močni duh vabi mladenče in deklíče, jih v nedeljo jutro naberat, in v čeden šopek povezat. Mladenči jih nosijo za klobukom, dekleta pa v nedrijah, kadar k službi božji gredó. Pač lepa podoba mladim ljudem, naj bi se svetili lepo nedolžni, kakor binkoštnic cvetje, ki je lepo belo ko sneg; naj bi pa tudi sluli modri in pošteni, kakor binkoštnic žlahni duh. Taka lepota ne ocveti; ta žlahnija po širokem slovi.

Binkoštnice pa tudi zdravilno moč imajo in so dobre za protin in okornost (revmatizem) ozdravit, posebno njih korenina; toda jih mlaji zdravniki malo obrajtajo, kakor sveto katoliško vero. Svoje dni so izveličansko vero, kakor edino zveličansko imeli, raz katere izveličanja ni; zato so pa tudi nje svete navke spoštovali, in deržali njene zapovedi. V sedanjih časih posvetni ljudje katoliško vero malo obrajtajo; zato se jim pa tudi godi, kakor bolniku, ki pravih zdravil rabiti noče; če dalje slabeje izhaja, se smerti brani, iztega in zviija, vpije in stoka na smertni postelji, pojema in se koncu bliža. Ali ni po svetu v sedanjih časih ravno taka? Gerde praske (punti), grozne vojske in morije, kaj so kakor duhovske bolezni, ki iz napuha, prevzetja, požrešnosti in razuzdanega življenja izvirajo. Ljudje hočejo brez Boga živeti; Bog jih zapusti; po tem se njim pa

taka godi. In bolje človeškemu rodu ne bo, dokler se popolnoma k Bogu ne oberne, kakor nas sv. katoliška vera uči! — Oh naj bi vsak človek svoje serce s svetimi navki in svetimi čednostmi tako skerbno kinčil, kakor mladenči svoje glave, — deklice pa svoje persi z dišečimi binkoštnicami lepšajo! Hitro bi bilo po svetu bolj lepo in veselo.

46. Maček v črnili.

(Drob. 1850.)

Imel je svoje dni vbog čevljarček belega mačka pri hiši, ki je bil gospodarju zvest tovarš, mišim in podganam pa najhujši sovražnik in strah. Vsak dan je po svoji stari navadi nekoliko mišij polovil, in podavil nekaj podgan; le pokazal se je, in miši so digale, da jih slišati ni bilo. Je maček pod strehoj in po hramih lep mir in strah naredil, se je prišel čevljarju muzat in prilizovat. Bilo je obema kratek čas.

Neko jutro maček po piskrih kosilca išče in v veliko posodo črnila pade, s katerim je čevljar novo obutelj črnil in mazal. Miši mačka vsega črnega vgladajo, in se čudijo, da se je njih sovražnik tako naglo premenil. „Černo suknjo je oblekel,“ so miši djale, „žalosten je, da nas je toliko grozovitno preganjal in grozno moril. Maček je spokornik, spokorniki se pa ostro postijo, v posti se pa meso ne jé. Tudi maček mesa več jedel ne bo, me mu lahko zaupamo in smo brez skerbi vesele.“ Tako so miši modrovale; ali njih modrija jih je gerdo goljufala. Miši se brez skerbi radujejo nad pokoro mačkovo, se krog črnega mačka sučejo in so prav dobre volje. Maček pravo dobo včaka, plane nad miši in jih, ki so brez vse skerbi, veliko ložej polovi, ter naredi med njimi grozno morijo. „Joj nam!“ so miši zdihovale, kar jih je srečno v luknjice vbežalo; „joj nam, ki smo se na mačka zanesle; maček le suknjo premeni, pa ne svojih mislij.“

Temu mačku so podobni prekucuhi, vragarogovi sedanjega časa (leta 1848—1849.). Padli so v jamo, ktero so poštenim ljudem kopali. Vsi černi so ostali, in veliko jih je drugo suknjo obleklo, mislij pa le hu-

dobnih ostanejo. Kakor hitro njih doba dojde, katere željno čakajo, bojo svojo prijazno suknjo izslekli in še enkrat hujše vganjali, kakor poprej. Terdi hudobec suknjo po vetru zmeni, v serci pa stara hudoba ostane.

47. Modrič in popotnik.

(Drob. 1851.)

Modrič ravno iz mesta gre, in gredé premišljuje, kako se človek ogoljfa, ki verjame vse, kar čuje. Sreča ga popotnik mlad, in bi izvedel rad, koliko ur hoda še v bližnje mesto ima. „Le hodi!“ mu modrič rezno pravi. „Za to vas ne prašam, kar sam lahko vem, da grem, če hočem v mesto priti. Ali povejte mi, koliko sahotov (ur) še v mesto imam?“ „Le hodi!“ še enkrat rezneje modrič popotniku zazove. „Ako bote tako naglo hodili, bote v dveh urah do mesta pot storili.“ „Noj! kako pa mi veste zdaj povedati in ne poprej?“ popotnik modriča jadno pobara. Modrič mu odgovori: „Kako bi vedel soditi hoje dolgote, dokler ne vem stopinj hitroto?“

Potreba je prevdariti in dobro razsoditi, če hočemo kaj svetovati in prav odgovoriti.

48. Dvoje konjev.

(Drob. 1851.)

Moder učitelj svoje učence po šoli sprehajati pelja in jim gredé lepe navke daja. Tukaj jim drago rožo pokaže, katera je v tej ali v uni bolezni dobra; tam svetel kamen pobere, ter jim pove, kako se mu pravi; in kar jih koli sreča na poti, od vsega jim kaj koristnega reče.

Pod stermim klancem vozarja dojdejo, ki je dvoje vpreženih konj nevsmiljeno tepel in tako gerdo klel, da je vseh groza bila, pa ni izpeljati mogel. Ročni konj je bil prenagel in je poslednjič obležal, odročni pa vporen, ki v breg voziti hotel ni. Tako je voz na cesti obtičal.

„Poglejte deca! učitelj pravi, taka se sirovemu, ne podučnemu in slabo izgojenemu človeku godi. Tudi on

dvoje ovakih konj vpreženih ima, pa ravno tako slabo vozi. Prenagel konj je človeka nevroteno, razuzdano poželenje, strast in hudoba, katera človeka naglo vgonobi, ako je iz mladega ne kroti, temveč ji vse dovoli, kar hoče. Vporen konj je človeku lenoba, katera ga opovera in zaderžuje, če je od mladih let ne premaga in se ne privadi, vse o pravem časi storiti. Voznik je človeku um (pamet), kateri ima po navku Jezusovem razsvetljen modro voziti, ne pa divjati kakor tega vozarja vidite. — Blagor vam, če bote vse svoje žive dni modro vozili!“

49. Novi zvon.

(Drob. 1851.)

Ravno so novi zvon pripeljali; in poprej ko ga na visoko lino v stolp potegnemo, zvon na tri stebre obesijo, naj bi se ga ljudje nagledali. Tudi šolci hitijo novi zvon gledat, in učitelj ž njimi. Vsako bi ga rado poskusilo in zaslišalo, kako poje. Učitelj s kladvom poterka, in zvon se lepo oglasi, da se vsi oveselé. „Res lepo poje, pravijo učitelj. Glasno bo nas ob juternem svitu k molitvi budil, pa on ne bo molil. Ljubeznivo nas bo k službi božji vabil, pa on v cirkvo ne pojde. Prijazno bo ljudi pozdravljaj, pa jih ne bo ljubil. Močno bo v sili v pomoč klical, pa sam ne bo sebi, ne drugim pomagal. Milo bo mertve obžaloval, pa brez vsega vsmiljenja. Zvon ostane terd ko kamen, merzel ko led, dokler se ne potruple, v ogenj verže in raztopi. — Zvonu je človek podoben, ki veliko lepega od svete čednosti in dobrih del govori, dobrega pa celo malo, ali nič ne stori.

50. Kamen v vodo veržen.

(Drob. 1851.)

Učenci se gredó po leti v gorki večerki kopat; samim v vodo hoditi, je bilo ostro prepovedano. Za potokom posedejo in se ohladijo; zakaj prenašlo v vročini v hladno vodo skočiti, je zelo nevarno, so učitelj djali.

Lehko vročega človeka božjast zadene, ali pa smertna bolezen priime, ki se prehitro izkali.

Ko se učenci po malem izslačijo in za kopanje hale oblačijo (golim kopati se, je gerdo in greh), dočko kamen pobere in ga v sredo stoječe vode zaluči. Vsi čedne locne pazno gledajo, ki se lepo krožijo, čedalje veči rastejo, in poslednjič clo pozginejo.

„Poglejte otroci podobo naše ljubezni! rečejo školnik. Kakor kamen v sredi vode lepe kroge dela, tako ljubezen iz našega serca vstaja in naše bližnje objema. V prvem krogu so naši stariši, redniki in učitelji; v drugem krozi so naši bratje in sestre, pa drugi sorodniki; v tretjem obroči so naši prijatelji, sosedje in znanci; v četertem locni so naši rojaki, domorođci in sodeželani, i. t. d. Pa kakor bi mi čednih locnov na vodi ne videli, ako bi nam lepo solnce ne sijalo, tako tudi naša ljubezen do bližnjega pridna ni, ako je solnce božje ljubezni ne obsije. Bog ima biti vse naše ljubezni gorkota in luč!

51. Vedeti svojo poslednjo uro, bi ne bilo sploh dobro.

(Drob. 1852.)

Smert je gotova za vsakega človeka, ali ura smerti je neznana. Pogosto se nam poslednja ura oglasi in smert pokljuka na vrata našega življenja, toda je neradi čujemo, ter smo za nje opomine gluhi in slepi, kakor nam nazoča pripoved sv. Antonina svedoči.

Mladeneč, poštenih in premožnih stariševsin, začne od božjega Duha vnet večne resnice premišljevat in spoznavati nečimurnost posvetnih dobrot in kratkočasov. Najhuje se je pa neprevidene smerti bal, ter je moliti in Boga prositi jel, naj bi dan in uro svoje smerti zvedel in se vmreti prav pridno pripravil. Molitva mladenča je bila vslišana; angel se mu prikaže in ga zagotovi, rekoč: „Ne boš se s tega sveta ločil, prej da ti pošljem tri napovednike, in časa dovolj dobiš, se na poslednjo pot dobro pripraviti.“ — Tega mladeneč močno vesel, začne od te dobe brez vsake skerbi in pa prav razuzdano živeti. Dni in noči igra, se gosti in nesramno vlačí,

ne porajta prošenj, in se vsakemu posvarjenju smeji, rekoč: „Poprej ko me smert dobi, se bom še lahko popravil.“ — Mladeneč se poda v neko bližnje mestice na dobro voljo; na poti ga razbojniki iz neke šume napadejo; le njegov hitri konjiček ga je odnesel, da ga niso vbili. Ves kervavo ranjen v mestice prisopiha, in komaj smerti odide; ali vsega tega ne porajta. — Kakor hitro mu rane pocelijo, se za kratek čas pri lepem, jasnem vremenu po morji pelja. Naglo grozovitna burja nastane, tako da mornarji obupovati začnó. Vsi molijo obžalovaje svoje pregrehe, le mladeneč, če ravno ves bled od straha, se smerti ne boji, ter vé, da še za njega ni poslednja. — Srečno mladeneč iz te nevarščine domu pride, pa tako nevarno zboli, da so v malih dneh spoznali njegovo bližnjo smert, ter videli, da mu ni za pomagati. Stariši ga prosijo, duhovni opominjajo in clo zdravitelji mu svetvajo, naj se za večnost pripravi; ali bolnik še vedno dveh napovednikov čaka, ki bi mu poslednjo uro napovedala, naj mu je ravno smert že na vratu sedela. Naglo se mu angel zopet prikaže in pred njim postoji, ter ga ostro pokrega, da nobenega opomina ne porajta: „Zdaj pa nobenega opomina više ni, je angel djal; moraš vmreti.“ — Vmirajoč mladeneč začne angelu očitati, da mu ni obljube dopolnil; angel mu pa pravi: „Motiš se! Ko si bil med razbojnikie padel, je bil ta napadec smerti prvi napovednik. — Ko te je vihar po morji gonil, in so te valovi hoteli vtopiti, je bil drugi — in ta bolezen, koje smertno moč sam v sebi čutiš, je tvoje smerti tretji napovednik. Zaničeval si naznanila zdravnikov, starišev solze si v nemar pustil, in še hočeš vta-jiti, da ti obljubljenih napovednikov smerti poslal nisem?“

Ljudje gledajo, pa ne vidijo; poslušajo, pa ne slišijo; spanjavec pregrehe jih je napojil, in slepi kakor klavna živina v mesnico, zabredejo taki v pogubljenje. —

Bodite pripravljeni, kajti ne veste dneva, ne ure! —

52. Motna mlaka in čista draga.

(Drob. 1852.)

O lepem jasnem jutru, ko se je ravno romeno solnce rodilo, oča s sinoma na polje grejo. Memo gerde mlake

gredé si Jakopec, mlajši sin nos zatisne, rekoč: „Fej te bodi! koliki smrad iz te gerde luže puhti. Ni za prebivati blizo te mlake; stopajmo hitro, da memo pridemo.“ — „Saj le maličko počakajmo, so oča djali; tudi smradljiva luža nam dober navk da, naj jo le prav premislimo.“

„Kaj bi se od gerde vode učili? vpraša Jakopec; saj je polna negude in za pogledati ni.“ „Pač pač, velijo oča; kajti je dobri Bog v svojem stvarjenji ravno zato skurno poleg zalega djal, naj bi lepo človeku toliko bolj dopadlo, in se človek učil, ljubiti dobro in se ogibati hudega. Ta gerda mlaka je hudobnega, izpridenega človeka živa podoba. Kakor se stoječa voda vsmradi in mnogo merčesa izplodi, tako se tudi človek pokazi in v pregrehe zabrede, kateri delati noče; lenoba je hudobij košata mati. — Smerdljiva voda ni za piti; le žabe, močeradi in groza merčesov po njej murgolijo, le smerdljivo in strupeno zelišče raste krog nje; enak je tudi izpriden človek, ljudem, svojim bratom in sestram, velika težava. Kakor v tej luži merčes — prebivajo tudi v njegovem serci gerde strasti, huda vest njega pekli. — Clo solnce se v kalni mlaki le motno vidi; njega podoba je temna in žalostna. Tako se pomaže tudi v hudobnem človeku lepa božja podoba, po koji je stvarjen; tema pregrehe jo zakriva. — Oh prevbogi človek v greh zakopan; njegovo življenje je luži podobno, v koji se valja.

Oča se s sinoma dalej za senošetjo podajo, in pridejo do čerstve drage, ktera je izpod pečine izvirala, in po travniku napeljana travo rosila. „Poglejte bistri vrelec, so rekli oča; on je blagega človeka prelep ogled. Ne-prenehoma teče, zato je njegova voda čversta in zdrava. Veselo se žejen popotnik bistre vode napije in potreben delavec si je željno zajme in si poleg studenca počije. Veliko blago je ta draga za ovi kraj. — Bodita tudi vidva bistremu studencu podobna, pridna in marljiva, pa tudi dobrotljiva in ljubezniva do vseh ljudij. Včinjajta dobrega rada, kolikor bota premogla; varujta škode ljudi in bota blaga moža.“ „Le poglejta, kako po vsakem kraji drage trava zeleni! Vse pisano rožic po bregu raste, koje dobrotno studenec rosi; ponižne vijolice, sivoromene potočnice, zeleno planjavo pisano kinčijo. Kdo bi jih željno

ne gledal, in se ne veselil? Tako cvetó tudi v serci pravičnega prelepe cvetlice tihega veselja, čedne ponižnosti in prave keršanske ljubezni. Vsakdo se takemu rad približa ter ga za ljubo ima. Vidita, kako se svetlo solnce v čisti dragi ozira! Kakor srebern pas se potoček od lune po noči svetli. Tako se sveti tudi božja podoba v serci blaženega človeka, in se mu clo na lici pozna, da je ljubej božji in vseh pravičnih ljudij.“

„Ótroka! kateri bota pa vidva podobna, pobarajo oča, ali kalni luži, ali čisti dragi?“ „Lepej dragi“ — odgovorita sina veselo. „Prav tako, rečejo oča; ako hočeta v svojih starih dnevih čedno in blagodarno živeti, morata v mladih letih pridno začeti. Česar se mladeneč privadi, tudi serec zna.“

53. Kača in otrok.

(Drob. 1852.)

Martinko, vertnarjev sin, je čversto po ogradi skakal; ko bi trenil pa pisano kačo zagleda, se je prestraši in jokaje k očetu beži. Oča sinka spet vtolažijo in mu dajo od kače prikladen poduk: „Moj sin! ova kača, koje si se prestrašil, je vsa plaha in pred človekom beži; lahko jo z malo palico vbiješ, ni se je toliko bati. Pa una sovražna kača, ktera je že v pozemeljskem raji nedolžna perva človeka zapeljala, ona je veliko nevarniša; nje se je bati, pred njoj bežati. Ta kača človeka povsod zalezuje, se nobene oblasti ne boji, in išče tebe vekomaj pogubiti. Od te kače modri veli: „Beži pred grehom, kakor pred kačoj; ako se ji približaš, te bode piknila. Pregreha ima strupeno želo, ktero dušo umori.“

Se hočeš pregrehe ko kače varovati, moli rad in Boga se boj, izogibajse grešnih priložnostij in slabih družin; naj te skušnjava praznovati ne najde, tako ti pregreha, najhuja kača, škodovala ne bo. Ako ne slušaš, te hoče pohujšati in umoriti.

Še eno si zapomni moj sin, ktero te sv. pismo uči. Varuj se krivih, lažnjivih prerokov, zapeljivih ljudij. Hudobni ljudje so hujši in veliko bolj nevarni ko strupene kače, ker s svojimi lažljivimi jeziki in skoz svoje obljube nedolžnost v greh vabijo in v nesrečo vlečejo. Ne

verjami vsakej sladkej besedi, in ne potegni s hudobnimi, kateri te vabijo. Nesramna slada, požrešnost, vlačuganje in posvetne dobre volje so po navadi rožnati germi, pod katerimi kača zapeljivosti na mladenče in deklice preži. Žalibog, da se da večidel ljudi skoz te goljufne reči zapeljati. Ti pa moj sin, Boga se boj in vedno pred Bogom hodi, tako ti nobena kača škodovala ne bo.

Jeli ni naši mladini pregrehe kača najljubša igrača? Kdor se greha ne boji, ne bode peklu odišel.

54. Dvoje mladih dreves.

(Drob. 1852.)

Kmetič je imel dva sina; prvi leto stareji ko drugi. Vsakemu oča za rojstvo žlahno jabelčno drevce vsadi. Obedvoje drevce tako lepo izraste, da jih je bilo veselje gledati. Ko začnete drevesci prav lepo cveteti, vsakemu sinu enega da, katero je bilo za njegovo rojstvo vsajeno, in pravi: „Obedve drevesci ste dobrega plemena; nju bota pridno oskerbovala, nju bota požlahnila; bota drevesa v nemar pustila, ne bota dobila prida sadu.“

Stareji sin Jože je svoje drevce skerbno čedil, krog njega zemljo porahljal, divje veje porezal, gosenice pridno obral, in mlado deblo h kolu privezal. Mihalek, njegov brat, se pa za svoje drevce zmenil ni. Ko je Jože pridno delal, se je Mihel po vesi potepal; clo kamenje po svojem drevesu lučal je.

Dojde bogata jesen in Jožetovo drevo se rudečih jabelk šibi, tako da so veje podperte, Mihelna drevo pa prazno in vse blede žaluje. Ves zelen Mihel nad očeta leti in toži: „Pokaj ste meni tako malopridno drevo dali? Jožetovo se polno jabelk obeša; na mojem pa jedne jabelke ni. Recite Jožetu, naj mi polovico jabelk od svojega drevesa da.“ Oča pa Mihelna ostro zavernejo, rekoč: „Jože ti nima ne jedne jabelke dati, zanikarni potepenec ti! Priden delavec z lenuhom blaga delil ne bo. Le gladij, ker nisi delati hotel, in ne gledaj Jožeta pisano, da obilno sadja ima; kdor ne dela, naj tudi ne je! Kakoršno delo, takošno plačilo!

55. Predraga piščala.

(Drob. 1852.)

Ko sem še mlad deček bil, so mi boter bili sreberno petico za rešitvo ali vezilo k mojemu godovnu dali. Rad sem belo petico gledal; ko je pa semenj bil in je mož romene piščale v torbi prodajal, koje so dečki na ves glas poskušali, sem tudi jaz glasno stranšico kupil, in celo petico za piščalo dal. Vesel svojega kupa s piščalko domu predirjam, od dneva do dneva, od jutra do večera po hiši in krog hiše piskam, da so vse domače ušesa bolele. Ko sem povedal, koliko sem za piščalo dal, so se mi ljudje smejali, rekoč, da sem jo predrago kupil; piščala pol toliko vredna ni. Začnem premišljevati, koliko lepih reči bi bil lahko še verh piščale kupil za svojo lepo petico, in predraga piščala me ni več veselila; drugi so se mi smejali, jaz pa jokal, da sem predrago piščalo kupil; ali moja žalost je bila prepozna.

Lastna škoda mojih mladih dni je pa tudi velik hasen imela. Kadarkoli sem mislil kaj nepotrebnega kupiti, mi je predraga piščala na misel prišla. Te reči mi ni potreba, sem djal; pokaj bi za prazne čače dnarje dajal; bi pa le predrago piščalo kupil. Tako sem si mnoge vinarje prihranil, ki so mi potlej prav prišli.

Odrastel sem in se po svetu podal, pa tudi ljudi brez števila spoznal, ki so si svoje piščale predrago kupili in na zgubi ostali.

Mnogokdo si je gosposko obleko omislil, prisekan zavihan klobuk, perstan na roki, smodko v zobih in leta 1848 tudi sabljo po strani, da je za njim ropotala. Oh, sem djal, ti norska glava, si predrago piščalo kupil. — Videl sem drugega, kako je derhali ljudstva sladko govoril, delal sladke obljube, ter preprostim ljudém zlate čase obetal, naj bi ga za poslanca, ali pa za srenjskega poglavarja izvolili. Pač predraga piščala, sem mislil, in taka je bila. Danes so ga na rokah nosili, v kratkih dneh so mu pa okna potrupali. — Poznam mladenčev veliko, katerih eni so se dali ženstvu oslepiti, drugi so se v igro, tretji u vino zgubili, zapravili denar, poštenje, zdravje in tudi življenje, časno in večno nesrečni. — Oh sem djal so pač predrago piščalo plačali! — Tako bi rekel, da vsa

nesreča iz tega izvira, ker ljudje ne premislijo, koliko je vsaka stvar vredna, in jo predrago kupijo. —

Kar koli storiš, le modro stori in premisli konec!

56. Dereč potok in tih studenec.

(Drob. 1852.)

Po hudem deževji je dereč potok visoko narastel, travnike in poljane povaljal in z velikim hruščem vse moste in berve pobral. — Blizo izpod gore je vrelec (studenec) pohlevno šumljal, senožeti napajal, in po dragi stoječe drevje pojil. Od daleč iz doline so hodili ljudje po studenčnico; in kdor se je čiste vode napil, je bil vrelca vesel, tudi ptičice so krog studenca na zelenem drevju rade prebivale, kakor bi hladnemu studencu hvalo pele.

Naraščen potok se začne bahati in zaničevati pohleven vrelec, rekoč: „Kaj delaš, zapečnjak? kaj te ni iz tvojega kota na svetlo? Sram te bodi, da si po svetu ne upaš. Siromak ti noč in dan, leto na leto pod svojo pečjo kučiš in pa trate napajaš, ter ne veš, kako je veselo na svetu. Bali v dolino; rajaj z menoj po ravninah; videl boš kako naju bodo ljudje gledali, kadar se nama bodo mosti odkrivali, berve in jezi ogibali. Nele sjanje po polji, clo drevje se nama hoče priklanjati, ko se bova po širokem v morje valila.

Neumen bahač! mu studenec odgovori, kako kratko bo tvoje veličastvo veljalo. Vreme se vedri, dereče vode s hribov vsahnujejo, tvoji kalni valovi upadajo, prihodnje jutro te videti iz tvojega vodotoka ne bo, in v enim dneh boš za toliko več suh, za koliko je tvoj trebuh zdaj prenapet. Po vsakem kraji bo povaljano polje ležalo, poblatene senožeti in pokončane žetve bodo tvojega divjanja žalosten sled. Ljudje te bodo kleli in rotili, dokler meni srečo želé.

Res je, da moja voda le pohlevno šumlja, in visokih bregov ne prepluje; ali za toliko lepšo rast travi, drevju, živini in tudi človeku daja, da me vse rado ima, ki me pozna. Bolja je moja tiha pa obstoječa vrednost, kakor

vsa tvoja vrešoča, minljiva visokost. Tebe bodo kleli, mene blagoslovili ljudje.

Mladenči in mladenčice zale! nikar da bi se po šegi potoka štimale; blato pregrehe in pesek nesreče bi se tudi za vami valil. Tiho in ponižno kakor bistri studenec živite, pridno delajte in pobožno molite; pravični vas bodo hvalili, in Bog vas bo za ljubo imel. Vaša sreča, če vas hudobni svet ne spozna; le ponižnost velja!

57. Knjiga življenja.

(Drob. 1852.)¹

Našega življenja čas je prazna, nepopisana knjiga, kojo nam je Bog dal, naj bi jo z dobrimi deli popisali. Za vsak dan jedna stran — vsaka ura je za nov odstavek, in vsaka minuta življenja je za novo versto pisati namenjena. Ni v naši moči jednokoliko pol iz knjige življenja odtergati, tudi jednega dneva, kojega preživimo teh bukvij krušiti ne zamoremo; pa tudi pol prešteti nismo v stanu, ktere so nam odločene, da jih v življenji popišemo; prav lahko je pola tega dneva poslednja življenja našega, na kojoj bo smert zapisala: Konec! zadosti je.

Pa to je v naši moči, da vsako stran knjige življenja našega, kojo nam Bog včakati da, z dobrimi deli popišemo, popake popravimo in tudi storjene pregrehe s pokoroj iz bukvij življenja izbrišemo. Blagor človeku, srečen je, kdor na smertni postelji, kadar se mu mrtvaška sveča prižge, vse pole svojih preteklih dni brez strahu prebere, in veselo na tisti zadnji strašni dan čaka, o katerem se bodo te bukve življenja celemu svetu odperle, in bodo vsi ljudje brali, kaj je kdo dobrega ali hudega vse svoje žive dni včinił. Blagor mu, komur bo ta skrivna knjiga življenja sodni dan svedočila, da je nedolžen, ne pa kriv, kakor ga je hudobni svet obsodil. — Gorje pa hudobnežu, hinavcu, ktereга skrite hudobije se bodo iz teh knjig vsemu svetu sodni dan brale. — Srečen popotnik, ktereга bukve življenja ne bodo ž njim vred v večni ogenj obsojene in v peklju žgane,

¹ Tudi v Drob. I. 1847.

marveč zlato vezane se v nebesih vekomaj svetile. Blagor mu, kdor svoje bukve skerbno z dobrimi deli popiše in jih s čistim zlatom prave kerščanske ljubezni pozlati; on jih bo tamkaj v nebesih vekomaj veselo čital, v knjigi večnega življenja se bo svetilo njegga ime.

Deca! kar se dobrega učite, vse bo v to vašo knjigo zapisano. Kar dobrega v šoli zamudite, bote po smerti v večnosti brali. Pridni bodite in prav skerbno se učite, da bo vsak dan jedna stran v bukvah življenja zlato opisana.

58. Janezek in vertnar.

(Drob. 1852.)

Janezek se je iz šole prijokal, in se ves solzen v očetov vert poda, zdihovaje, da ni učitelja prav zastopil, in kar so učili si zapomniti mogel ni. „Joj meni! moji sošolci se tako lahko učé, da je veselje; jaz pa sirotej toliko terdo glavo imam, da se me navk clo ne prime. Kaj hočem revež začeti?“

Modri vertnar ga čuje in potolaži rekoč: „Misliš, preljubi Janezek, da so te verle polne črešnje vselaj tukaj stale, kakor je zdaj pred seboj vidiš?“ „Mislim da,“ odgovori Janezek. „Pač ne“, reče modri vertnar. „Svoje dni na tem lepem prostoru ni drugega rastlo, ko ternje in pa koprive. Segli smo, in si veliko prizadeli, da smo ternje izkopali, zemljo zarodoviteli in to žlahno drevje zasadili. Sadunosno drevje pa je le po malem rastlo; pridno smo krog debel zemljo rahljali, gnojili in ga skerbno čedili; in poglej kako bogato rodi!“

„Ravno potem tudi ti, Janezek stori! Praviš, da si terde glave. Kaj za to! Le pridno se uči, in ne odjenjaj; priden mladeneč srednje glave pogosto prebrisane prekosi. Dobre glave se rade napihnejo, se po navadi preveč na se zanesejo in zaostanejo, dro zgubijo se clo pogosto. Priden šolar se ne vtegne potepati, in se v kratkem lahko uči, kar sem tudi jaz poskusil.“

Janezek ves vtažen, se začne prav skerbno učiti; in bolj težko, kakor se mu je kaj zdelo, pridneji je bil

ter je mnogega sošolca dobre glave preprejčil. Marljivost tudi slabo glavo zboljša.

59. Poglejte, kaj privada zna.

(Drob. 1852.)

Špartanski postavodaj Likurg, kateri je okol 880 let pred Kristusom živel, je hotel starišem očitvidno pokazati, kaj privada zna. Vzeme dvoje kužetov ene starke in ravno tistega starca, pa ju zlo razno izredi. Jednega lovskih pesov privadi, vse lonce iztekniti, vse posode preiskati in le jesti, kar mu diši; drugega pa slediti in pridno zajce goniti nauči.

Ko se Lacedemonci, Likurga deželani, snidejo, se vstopi Likurg v sredo med nje, rekoč: „Poglejte, moji domorodci, kaj privada zna, koliko v otroški reji velja mlado serce za čednost, ali za hudobijo odgojiti. Okovidno vam hočem posvedočiti privade železno moč!“ Pripelja dvoje odrašenih psov pred Lacedemonce, postavi v sredo med nje skledo mleka in pa živega zajca. Vstavi se clo daleko od pesov, in obedva pesa prosta pusti. Pervi po svoji navadi na polno skledo prav po volčje plane in jesti začne; drugi pa za zajcem vlije, kakor je od mladega vajan bil.

Ko Lacedemonci svojega poglavarja le debelo gledajo, in jim v glavo ne pade, česa jih po teh pesih prepričati hoče, jim Likurg veli: „Poglejte, ta dva pesa sta enega očeta in ravno tiste matere, pa vsaki druge in razne izreje. Pervi se je privadil po volčje jesti, drugi pa zajce goniti; česar se je privadil, to tudi zna.“

Kar se na neumni živini vidi, to tudi pri človeku velja: česar se mlad privadi, to tudi star zna. Hočeš, da bi otroci radi molili, od mladih nog privadi jih; hočeš da bi radi delali, hitro jih začni dela privajati. Hočeš svojeglavno deco imeti, le iz mladega naj se privadijo, vse po svoji volji storiti, česar poželijo, dobiti. — Stara navada je železna srajca, ki se izsleči ne da.

60. Gorska nevesta.

(Po sv. Joanu Damascenu.

(Drob. 1853.)

Zapustil je svoje dni verli mladeneč veliko svoje rojstno mesto in kratkočase, ter se v visoke gore poda, iskat svoje prave sreče, katere mu svet ni mogel dati. Mnogo berdo je že prehodil, ves lačen in žejen, pa tudi truden pešati jame. Vsede se na star z mahom obraščen štor, naj bi se v senci malo odehnul, kar začuje iz gaja mičnega petja glas, kakor bi bilo angelsko gerlo. Hitro vstane in za petjem gre, ter do majhne bajtice dojde, kateri je visoko kostanje senco delalo; na pragi nedolžna devica sedi, preprosto oblečena, ktera pri svojem delu pobožno prepeva in Boga hvali. Mladeneč poprosi devico za kupico merzle vode; in ko si žejo pogasi, se začne s svojo mladoj dobrotnicoj prijazno pogovarjati. „Vidim, je djal, da v velikem vboštvu živiš, in da je žalostna tvoja osoda; kako da si toliko veselo prepevaš. Kako hvališ tako srečno Boga za svojo revščino?“

Devica pohlevno mladenča pogleda, in pobara, jeli ni nobena sreča stvarjen biti po božji podobi, spoznati svojega stvarnika, se veseliti božjih popolnostij in toliko dobrotljivemu Bogu služiti, kar je ravno tako vbožčeku, kakor bogatinu dano? — Ves zamaknjen modre marne device posluša, tudi njega veselja solze polijejo; in kadar častitljivi serec s sivimi lasi iz bajte k njima stopi, ga mladeneč začne priserčno prositi, naj bi smel na tej prijazni gorskej ravnini pri njima ostati; v kratkem clo prosi, naj bi mu zalo devico hotli ženko dati.

Ves častitljivi mož mladenča od nog do glave pregleda, in z glavoj odkima, rekoč: „Tebi se vidi po oblačilu, da si imenitnega, premožnega rodu, in ne spodobi se ti, hčer siromaka snubiti.“ — „Vidite oče, je mladeneč djal, hotli so me prisiliti, naj bi se bil v posvetne dobrote in zmote zamotal, ponujali so mi nevesto zalo in bogato; pa vse to me ni razveselilo; vse sem zapustil; in srečno sem k vam došel, in našel sem, kakor zaupam, svojo gotovo srečo.“ Zopet častitljivi starček pravi: „Edine hčerke svoje tebi ne dam, da bi jo meni od moje kuče odpeljal, in šel v ptuje kraje ž

njoj; meni brez nje živeti ni.“ Veselo in krepko mladenec odgovori: „Pri vas hočem ostati, po vaše živeti.“ Izslekel je svojo posvetno gosposko obleko, oblekel kmetiško suknjico in je za vsako delo prijel. Dolgo in ostro ga je njegov častitljivi gospodar poskušal, dokler se je prepričal vrednega zaročnika svoje edine hčeri.

Prime neki dan mladenča za roko in ga svoji hčeri zaroči, po tem ga v skrivno shrambo pelja, in mu srebra, zlata in mnogoverstnih zakladov toliko kupov pokaže, da jih še mladenec nikoli videl ni, in mu reče: „Vedi, da svoje hčere nisem možu vdati hotel, kateri bi za njeno bogastvo vedel bil. Mislil si me vbožčeka, pa si skazal, da moja hčer v resnici ljubiš; vreden si, da moje dete in vse to bogastvo dobiš.“

Jeli razumiš to pravljico? — Mladeneč si človek ti, rojen v goljufnem svetu. Zapeljivo dobroto svet tebi nevesto ponuja: in veliko jih je, kateri jo vzamejo, kajti njim čast, blagostan in življenje vsake sladkosti obeča. Blagor tebi, ako zarano to goljufno srečo spoznaš in se njenim zankam otmeš. — Druga gorša nevesta prave stanovitne sreče je božja modrost, ktera je iz nebes na zemljo prišla, ki na visokosti svete katoliške kerščanske vere prebiva, edina hčer nebeškega kralja. „To sem ljubiti iskal od svoje mladosti, pravi modri, in sem se želel ž njoj poročiti, kakti s svojoj nevestoj; več sem jo obrajal kak vse bogastvo in veličastvo. Dana mi je pa tudi ž njoj bila obilšina vsega blaga; zakaj modrost je človeka neprecenljiv zaklad, in kateri so ji zvesti, bodo prijaznosti božje deležni.“ — Slovenci! mladenči! ovo nevesto si izvolite, njo si iščite, vse drugo vam bo naverženo.

61. Budalo in turnska ura.

(Drob. 1853.)

Imeli so pri neki farni cirkvi dobro turnsko uro, katera ni nikoli obstala, prav kazala in prav klala (bila), tako da so se lahko vsi na njo zanesli. Dobra ura pa le tako dolgo prav kaže in gre, dokler ima dobrega oskerbnika, kateri jo o pravem času navije, očedi in

namaže, kakor je star cirkvenik storil, kateri je že veliko let pri cirkvi služil, in uro dobro poznal, česar potrebuje, da dobro gre.

Ljudem se je stari cirkveni služavnik prekesen zdel; hočejo mladega cirkvenika imeti, kateri bo bolji kup uro navijal. Podajo se v tropi k g. fajmoštru, in jih prisilijo, da starega urovlada iz službe denejo, in mladega vzemejo, kateri se je ljudem že mnogo let ponujal, in s sladkimi obljubami prikupiti znal. Stari urovlada zaveže svojo mavho in gre, novi pa službo nastopi, komur je bilo Budalo ime. Njegovo prvo delo je, da vso uro raznese. Jo bom popravil, je djali, in tako čedno naredil, da bo sama od sebe tekla, ter je navijati in tudi mazati višej potreba ne bo. Ves goreč okoli ure skače, in v kratkem na tleh vse križem leži, kolesa, peresa, tudi kazavei mali in veliki. Budalo skliče noroglave kovaške in ključarske dečke, naj mu pomagajo uro predelati, tako da bodo vse kolesa ednako velike, vsi kazavei ednako dolgi, z ednoj besedo, da bo vse ednako, ali kakor pravijo, da bo vse glih, potem bode ura gladko tekla, so djali. Naglo oglja nanosijo in naredijo kovačnico. Edni pihajo, drugi kujejo, tretji vertajo, pilijo in ropočejo, da je groza. Ali kadar kolesa vse ednako velike na star stol denejo, jim ura ne gre. Vse je narobe. Gospodarji se kregajo, da ne vedó, kdaj dela začeti, gôspodinje kdaj kosilo, kdaj večerjo dati, dekle in hlapci nimajo prave ure vstati, ne vedó, kdaj iti počivat. Pride sveta nedelja, dojdejo edni prehitro, in morajo dolgo čakati, drugi pa službo božjo zamudé. Vse je nevoljno in godernja, ter se nad g. fajmoštrom jezi.

Gospod župnik odgovorijo, da so hoteli ljudem ustreči in njim po volji storiti; da pa vse narobe gre, tega je Budalo kriv, kateri je hotel vse ednako narediti. „Tega mi nočemo, so ljudje djali; taka ednakost je goljfiya, in taki urevladniki so lažniki, kakor si sami skušamo.“ „Kaj vam nisem pravil, so g. fajmošter djali. Bilo je staro veliko let dobro; zakaj niste pri starem ostali?“

Godernjanja in nevolje po fari je bilo veliko, pa škode popravilo ni. Modremu mojstru so mogli uro v delo dati, veliko plačati in dolgo čakati, poprej ko je ura zopet dobro tekla, prav kazala in tudi klala. Budalo

je pobegnil, in farmani so mogli škodo terpeti. V kratkem so mogli škodo pozabiti, pa dobrega skušanega navka pozabili niso, da na ovem svetu vse ednako biti ne more.

Ali se ni nam pretekle leta ravno taka godila?

62. Vode.

(Drob. 1853.)

Vode vse iz morja izvirajo, in se stekajo zopet v morje, pa njih vodotoki so mnogoverstni, kakor njih opravila. Velike vode hodijo po dolgih potih skoz široke dežele, med visokimi gorami, po velikih dolinah, zdaj na ravno, zdaj na vank. So vrelci, ki izpod gore privrejo, in se hitro pod zemljo skrijejo; so potoki, kateri veliko travnikov in njiv pretekó, poprej ko se v druge reke izlijejo. Hrušeče vode po stermem skalovji deró, druge pohlevno tečejo in senožeti rosijo. Nekterim studencem vode nikoli ne zmanjka, naj bo suša še tako dolga in tolika; druge so suhe, in le ob deževji vode dobijo. Velike reke tečejo mimo veličastnih mest, tergov in gradov, ženejo mline, ladije in parobrode nesó; vrelčki le kake korake daleč tekó, in če veliko, kaki kolobarec na žlebi ženó. Dereče vode poderó hrame, taberne, cele sela odnesó, povalijo polje in rodovite dole v žalostne puste kraje premené, druge namakajo senožeti, zelene in rodovite kraje storé. — Pa hodi njih tek še toliko dolg, srečen ali vesel, naj bo njih hoja še tako kratka žalostna in pomudna, poslednjič se vse vode zopet zidejo v globočini morja.

Kakor vodá tek, tako je tudi naše življenje na ovem sveti. Vsi smo iz edne zemlje, ktera je nas vseh mati, pa razni so stani, mnogoverstne so naše službe, mnogotera je naša osoda. Mnogotere pote imamo hoditi, poprej ko svoj namenjen kraj dosežemo.

Eni včakajo sive starosti, druge iz zibeke k pokopu nesó. Eni hitro v visoke službe in čestite stane pridejo, drugi si z velikoj težavoj zaslužijo svoj vsakdanji kruh. So, koje valovi nestanovite sreče naglo visoko

vzdignejo, pa ravno tako naglo poveznejo v globočino nesreče; so, kateri vse svoje žive dni brez skerbi živé, zdravi in veseli, so pa tudi reveži, katerih nesreča nikoli ne zapusti. Koliko nevsmiljencev vbožčke dere in stiska, ter se krivičnega blaga redi, cele dežele v siročino spravi, in škodo dela, kodar gre; so pa tudi blagi ljudje kateri povsodi le dobro store; vse njih stopinje so dobre dela. Kakor razni pa so ljudi, stanovi in posli, kako razno njih djanje in življenje, na tem sveti jih je vseh le eden konec: grob. Prah si bil, in v prah se boš premenil. — Pa tudi duša neumerljiva se poverne po tem kratkem, ali dolgoletnem življenji k svojemu Stvarniku, ako se na svojem časnem poti ne pogubi, kakor potok po suhi dereč, kateri pogosto v zemljo ponikne.

63. Medena pregreha.

(Drob. 1853.)

Svoje dni so grajščaki in bogati gospodje v svojih ogradih blizo gradov mnogotere zverine redili za kratek čas. Imeli so jelene, košute, serne in sernjake, kateri so se po širokih ogradih pasli; imeli so v železnih kurnjakih orle in druge divje ptice; na železnih verivicah priklenjene so opice po svojih stebrih skakale otrokom v šalo; pa tudi medvede so vklenjene redili.

Teh gospodov eden je imel v svoji ogradi pod gradom pohlevnega medveda, s kojim je hotel svojim gostom šalo činiti. Vkaže kosmatina pripeljati, in polno skledo vrelega medu ali sterdi pred nja postaviti. Smeh je bil velik, pa tudi hudoben. Medved med črez vse ljubi in že od daleč ovoha. Naglo gobec v sladko jed vtekne, pa se grozovito opeče in zamermra; ali okušene slaje pustiti ne more, in zopet vrelega medu požre, pa še si huje gobec in požeralo opeče, ter neprenehoma romuli in godernja, pa le požira vrelo sladkoto, dokler ni vso skledo izpraznil in vrele slaje zadnjo kapeljico požerl, da mu je ravno gobec, žrelo in drob nevsmiljeno poparila in zažgala. Medved se ni naučil premagati, privada slaje ga je premagala. Tako tudi vsaka pregrešna razvada s človekom dela.

Gledavci so se požrešnemu medvedu široko smejali, hudi duhovi se pa nečistniku, nesramnici smeje, ktera slajo nesramne pregrehe vživata, da si je ravno vžgana od peklenškega ognja. Vse nečistnik, nečistnica zgubi, poštenje, zdravje, premoženje zapravi, pamet zataji, in dušo da za kratko slajo nečiste pregrehe. Naj si ravno čuti bolečine pregrešnega življenja, ga vendar po medvedovo ne opusti. „O nečistost! peklenški ogenj, kterega podmet je požrešnost, kterega plamno je napuh, kterega iskre so nesramne besede, kterega dim je slabo slutje, kojega pepel nečisto djanje, kterega konec je pekel.“ Sv. Jeronim.

64. Solnčni merk.

(Drob. 1853.)

Tri dni po sv. Jakobu leta 1851 je ob štirih poldne solnce merknilo, toda ne popolnoma; le majhen krajček je še svetil po zemlji. Nekaka žalostna svetloba je naše kraje obdajala; ni bilo svetlo, pa prav temno ne; dolgočasen smertni mrak je zemljo pokrival, kakor bi ne bilo veselo živeti v takej slabi svetlobi, pa tudi od žalosti ne za umreti. —

Veliko ljudij se je na gore podalo, solnčni merk gledat; samo na visokem Golovcu jih je bilo na dve sto oseb gosposkega stanu. V kajene šipe so imeli in skoz nje gledali, kako temni mesec svetlo solnce ljudem zakriva.

Tako pokriva posvetni duh naše svete vere luč posebno po mestih; ni prava noč, ne beli dan, marveč verozakona žalosten mrak. Tako imenovani le po imeni kristjani vere luč skoz vkajene očale zapeljive omike gledajo, niso pravo-verniki, pa tudi neverci pravijo da niso, in tako se po sveti mračni, kodar žive vere ni, in le še krajec vere imajo. —

Po petih zvečer se je temni mesec odmeknil, solnce je v svoji lepoti posjalo, in vse je veselo zopet oživel. — „Dokler luč imate, hodite, da vas tema ne obide; kdor v temi hodi, ne ve, kamo gre,“ uči Kristus.

65. Osel pred mostom.

(Drob 1853.)

Ko se je prvi svet tako strašno pohujšal, da je Bogu, po naše rečeno, žal bilo, da je človeka vstvaril, vkaže Bog Noetu barko delati. Sto in dvajset let jo je delal, in ko jo dodela, je tudi čas prizanašanja in milosti božje dotekel. Bog veli vsem živalim po dvoje in dvoje v barko priti, da jih potopa ovarje. Priletijo ptice, in smukajo skoz vrata v barko; pridere oroslan s svojoj, in po mostu v barko gre. Priskaka jelen s košutoj, konj s kobiloj, in lepo pohlevno črez most v veliko ladijo na svoj kraj gredó. Tudi težek slon prikobaca, in brez pomislika ž njoj črez postavljen most v barko gre. — Tako na povelje božje Noe, dober in moder mož, vsake živine pod streho vzeme in ohrani, kakor se v svetem pismu bere.

Zdaj tudi osel počasno pririga, tako nekdo pripoveduje in pred mostom premišljeva je postojí. „Stopaj! mu Noe pravi, čas se doteka; skoraj bo vsega živega sveta pogin.“ Osel pa le odkimuje, rekoč: „Kdo ve, če bo to res; saj še ni kaj takega slišati bilo, kar svet stoji.“ „Idi brez odloga!“ mu zopet Noe veli. Magarec pa le z glavoj otresa, rekoč: „Kdo ve, kako se nam bo v barki godilo, ali bo kaj trave za mene, ali ne?“ „Vse je pripravljeno; kaj boš za vse to skerbel. Hiti, da svojega časa ne zamudiš!“ Dolgoúh pa le otresa, rekoč: „Ne grem, bojim se, da bi se most pod menoj ne poderl.“ „Oj ti kosmatoglavce!“ se Noe nad njim zakrega: „konj in vol, jelen in oroslan, clo hrastasti slon je po mosti v barko prišel, tebe medljaka bi pa most ne nesel!“ — Vrtar osla prav pridno po riti šikne, in osel prek mosta v barko zleti.

Ta oslova pravljica se scer v sv. pismu ne čita, pa se po sveti gosto godi. Odločeni čas doteka, da bo sodil vsegamogočni Bog z ognjem svet: moži pa dvomijo, ali bi to mogoče bilo? — Hiša očetova nas po smerti čaka, vsakemu je že kraj pripravljen, kder je veliko prebivališč; posvetni ljudje pa le barajo, kaj bomo tam delali, kako v dolgi večnosti živeli. Po mosti naše svete vere je toliko milijonov modrih in priprostih, učenih in neučenih, imenitnih, starih in mladih ljudij... je v tej

sveti veri srečno živelo in umerlo, in se zdaj v svetem raji veseli, posvetneži po svoji kertovi modrosti, pa še dvomijo, ali je prava naša vera? ali duša po smerti živi? ali bo truplo kdaj od mertvih vstalo? ali je resnica, kar Bog govori in sveta katolška cirkva v njegovem imenu uči? itd. — Le čudo, da Bog s takimi ljudmi tako dolgo poterpi! Po oslovo ravnajo, in hočejo modrijani biti!

66. Sladek med in grenek pelin.

(Drob. 1853.)

Deček v jedilnico zaide, in v omari skledico najde polno rumene sterdi. Kakor hitro pa lizati pokusi, mu grozovitno po ustih zagreni, in černo se od polne posodvice oberne. Mati so ob kraji skledico s pelinom namazali, naj bi živad v sterd ne nalezla. — Dalej drugo posodbo iztekne, in najde kozarec tekoče maščobe, ktera je ob kraji silo sladka bila. Požrešno nagne in do zadnje kaplje izpije: oh, osladenega strupa se je napil. Mati so bili mišnice mišim nastavili, ktere so jim veliko škode napravile; zdaj pa je mogel deček na nji umreti, kateri je imel gerdo navado vse iztekniti in poskusniti, karkoli je našel.

Mladenči in deklīči, kateri se po sveti podate, gledajte, da se ne goljfate. Pregrešno veselje se od kraja sladko zdi, pa njega konec je grenek. Pošteno in pravično življenje se vam od kraja žalostno zdi, pa njega konec je srečen. Bolje je bolje kratko terpljenje, pa potem večno veselje, kakor pregrehe kratek čas, za njo pa večno gorjé!

67. Nezadovoljni podložniki.

(Vel. ber.)

Imeniten kralj je veliko podložnikov imel, katere je ljubil, kakor svoje otroke; ali ljudje so nezadovoljno živeli in mermrali čez dobrega kralja. Vsak zahteva kaj boljega, in ni s svojim stanom dovoljen; kralja pa srece

boli, da jim po volji storiti ne more. Preobleče se kralj v ptuje oblačila, da ga niso spoznali, ter se med nje poda pozvedovaje njihove želje. Pervi želi premoženja, si kupiti verlo stanovanje; drugi hoče biti žlahen gospod, tretji misli brez vsega dela srečno živeti, šterti bi se po volji oženil, peti bi rad prav dobro jedel in pil; največ je pa takih, kateri želé, naj bi gosposke in nobene dače ne bilo. Kralj si podložnikov razne voščila popiše, in jim sklene po volji uiniti. Pervemu podari veliko kmetijo, dosti zemljišča in toliko dnarjev, da si lahko vsega omisli, česar koli poželi.

Drugega postavi gospoda svoje graščine; tretjemu kupi lepo hišo, in mu preskerbi vsega, česar se lahko dan na dan dobro gosti; štertemu pomaga se oženiti, petemu naroči brez vsega dela živeža in obleke dajati, kar in kolikor sam hoče, ostalim lep kos dežele odloči naj si zemljišča in posestva brez vse gosposke razdelé, da jim davkov dajati potreba ne bo. Zdaj so mislili, da so srečni. kajti se je vsakemu po volji zgodilo. Jeli je pa temu tako bilo?

Bogati kmet nima dni in noči pokoja: družina ga jezi in dva zlodčasta hlapca mora v sredi leta odpraviti. V jezi hudobneža h razbojnikom potegneta, kateri pridejo, gospodarja zvežejo, oplenijo, poslednjič še hišo popalijo, da sirotej zvezan zgori. Drugi postavljen gospod, se je prevzel, svoje podložne toliko gerdo imel, da so ga vsi čerteli. Nekoliko robavcev ga po noči pričaka in tako otepe, da v bolečinah umerje. Tretji brez vse mere je in pije, pa tudi hitro boleha. Prenapije se, pijan po gredah pade in si zatilnik ulomi. Šterti ima sicer verlo, pa sila hudobno ženo; noč in dan se vjedata in tepeta; le smerti si želi. Peti brez vsega dela dobro živi, ali dolg čas mu je, da ne ve kaj začeti; gre spet sam za delo prosit. Šesti brez vse gosposke so bili najnesrečniši. Pri delitvi zemljišč so si požigali; in bi se bili vgonobili, če bi vsmiljeni kralj pravične, pa tudi ostre gosposke ne bil dal. Niso si više želeli brez gosposke biti, in so daciyo radi dajali.

Tako v nobenem stanu srečen ni, komur se vse po volji zgodi. Vsaki stan ima svoje veselje, pa tudi svoje terpljenje; le dve reči človeka osrečite: zvestoba in pa ljuba zadovoljnost. Zvestoba je prave sreče mati, za-

dovoljnost pa varuška; kdor dolžnosti svojega stanu zvesto izpolnuje, in pa za dobro vzame, kar mu Bog da, pri njem je prava sreča doma. Večno srečni bomo v nebesih!

68. Resničen senj.

(Drob. 1855.)

Bolnik je na smertni postelji ležal, pa svojim pregreham ni dal slová. Senja se mu, da se mu Kristus prikaže, na vrata njegovega serca poterka, ter ga prosi naj ga noter pusti, gerde prebivavce pa izpodi, s kojimi prebivati ne more. Bolnik se izgovarja, da svojih serčnih družic odpraviti ni v stanu, kajti jih je že preveč vajen. „Ktere so pe družice tvojega serca?“ Kristus popraša. „Prevzetnost, lakomnost, nečistost, jeza in pa lenoba,“ bolnik odgovori. Kristus ves žalosten od njega gre.

Drugo noč se spet bolniku senja, da je umerl, in do nebeških vrat pride.

Rahlo na vrata poterka, naj bi ga Kristus v nebesa vzel. Kristus se mu prikaže, pa velí: Imam v nebesih gostov veliko, ki s teboj bivati nočejo; tudi jaz jih ne morem posloviti in tebi v nebesa dati.“ — „Kdo so pa tvoji gosti v nebesih?“ bolnik pobara. „Moji svatje so Marija prečista devica, so svetniki in svetnice, ki so vse zapustili in meni dali svoje serce. Kako bi jim slovo dal, in tebe v nebesa vzel?“ To zaslišati se bolniku tri mile solze po licu uderó. Kristus nebeške vrata zaklene, bolnik se pa prebudi. Ves prestrašen resnico svojih senj premišljuje in se brez odloga spokori. — Ovi bolnik, grešnik, si ti!

69. Savica.

(Drob. 1857)

Na bistri Savici je mlada punca prala in s tovaršico pogovarjala se; naglo ji Savica pražno pečo odnese, koje vloviti ne more. Nejevoljna jezičnica Savico krega,

da se ji toliko mudi, kakor bi jo kdo s palico podil. „Počakaj, je djala; naj se s teboj pogovorim in nazaj dobim, kar si mi vzela!“

Savica deklici odgovorila: „Moj oča, mogočni Triglav me po sveti pošlje, naj Gorensko obhodim, Dolensko obiščem, Horvatsko porosim in brez odloga v černo morje tečem. Gorencem ravno polje, Dolencem vinske gore oveselim, nazaj pa žita in vina polne ladje prinesem. Nagla Kokra, tiha Ljubljaničica, čista Savinja, počasna Kerka, Sotla in Kulpa, moje družice, me težko čakajo, in velika Donava, moja vodila mi pri Belemgradu gostijo služi. Ne utegnem se muditi, ne smem postajati; dolga in težavna je moja pot.

Ako Savica berzna nisem, tudi mogočna Sava ne bom. Punca! lep navk ti dam.

Hočeš dobra gospodinja, skerbna mati kdaj biti, ne smeš postopati, ne z vsakim pečati se. Hitro mine zlata mladost, in starost nima dati, kar si dekle v mladih letih pozamudiš. Ne besedljiva, marveč poštena in sramožljiva hodi svoj pot; kamen skali sivno Savico, slaba beseda devico; ne poslušaj, ako se ti ponuja. Čisto sijati imave obedve. Skerbi, da boš v mladih letih čednosti — na stare dni pa dobrih del bogata, tako bo srečna tvoja hoja, kakor je slaven moj tek. Jaz v nezmerno morje grem, ti pa v neskončno večnost; obedve popotnici sve.“

Ta lepi navk, devica! tebi da bistra Savica, in teče bistro svoj pot.

70. Jurko in božji stol.

(Drob. 1857)

Jurko je v svojih detečjih letih rad poslušal, kako so pravili, da kder mavrica ali božji stol stoji, tam vreča dnarjev leži, katere lahko vzdigne, kdor je srečnega planeta rojen, in o pravem časi tisti srečni kraj doleti, na katerem mavrica ali božji stol stoji. Kar je Jurček otrok slišal, je tudi Jurko mož šerdno veroval, in mnogokrat na mesto tekel, na katerem je od daleč videl božji stolec stati. Gredé je že cekine štel, katere bo na srečnem kraji vzdigal; in ž njimi zlate graščine zidal,

in lepša ko se je mavrica svetila, močnejše mu je serce igralo od velike sreče ki ga na skrivnem kraji čaka.

Kadar pa Jurko na kraj mavrice prisopiha, in od željá po sreči komaj diha, najde namestu sreče prazen mak (prazno nič). Mavrice romeno zeleni trak še enkrat dalej stoji, in če Jurko tudi nje kraj doleti, kaj drugega ne najde, kakor prazen stan; pa vendar ne verjame, da je od svojih želj goljfan. Tako Jurko vse svoje žive dni po sreči goni, se le od daleč v zaupanji do svoje sreče veseli; bližej ko misli jo pa vloviti, dalej pred njim beži, ter ga uči, da ni pod solncem prave, stanovitne sreče, marveč le njeni dozdevek. — Ali se tebi, človek, ravno taka ne godi?

Jakob se misli prav bogato oženiti, in od veselja mu serce kipi; cele noči mu namenjena sreča ne da spati. Jakob dobi ženo, tudi premoženje lepo ž njo, pa tudi tolik križ, da svoje žive dni pod njim zdihuje, ter želi, da bi svoje nikoli poznal ne bil. Jakob, vidiš peno sreče! — Martin že veliko let v lotrijo stavi, poslednje krajcerje poišče, in nobene stave ne zamudi, pa večidel za eno ali dve piki si vgreši, da terne ne zadene, in še hujše stavi. Zdaj se mu sreča vkloni, in Martin veliko stavo vgane, in nekoliko tisuč butastih kron dobi, pa še huje stavi, zapravljivo živi in v kratkih letih nima si s čem tobaka kupiti. Martin, si videl goljufive sreče prazni mak! — Marko misli imeniten gospod biti, in vidi v svoji častilakomnosti se mu vse odkriti in priklanjati, ker je že v mislih žlahen gospod. Pa višej, kakor stopi, še visokeje hrepeni; ni mu nikoli dosti visokosti in časti. Majhen veterc kake nesreče pohlidi, prazni mak vse posvetne sreče Marku odnese, in sirotej gologlav ostane.

Tako je vsa posvetna sreča lepo pisani mavrici podobna: Lepa se nam od daleč zdi, in človek najsrečnejše živi, dokler jo od daleč gleda, da se mu smeji. — Ne goni se preveč, ne prenaglo; po sledu sreče nam rado spodleti. Kdor darove hvaležno hrani, ktere mu sreča da, naj si bodo mali ali veliki, on srečo za svojo prijateljico ima, ki mu več da, ko človek poželjuje. — Iščeš ti zaklade pod božjim stolom na zemlji, boš našel kakor Jurko prazen mak. Išči, kar je sreče nad obokom mavrice v nebesih, in boš srečo našel, ktere konca ne bo!

71. Najboljša rajtenga.

(Drob. 1857.)

Moder oča je na sprehodu imel navado s svojo paličico po peski ničle pisati in jih preišljevati. Mladenčik očeta pobara: „Atej! kaj pa pomenijo vaši kolesčki, katere po peski pišete?“ „Sinko! mu oča odgovorijo, ali ne poznaš ničel, ktere v šoli na tablo pišete, kedar po desetinkah računite? Veliko rajting ste že storili, okroglih ničel napisali in spet pobrisali, pa najpotrebneje rajtinge še ne znate, kakor vidim. Hočem ti jaz to računbo pokazati. Le poglej, vse te ničle nič ne veljajo; dokler jim vredne ednote ne dostaviš; si pa jim na pravo mesto le edino veljavko dodal, boš za toliko večo število imel, za kolikor več ničel veljavni številki dostaviš.

Ničla je vsa posvetna lepota, dragota, vsako delo in vsako blago, dokler mu ednote prave veljave ne pristavimo. Ta veljava, sinko le dobro si zapomni, je dobri namen: Vse k večji časti božji, in našim dušam v izveličanje!“ Brez pravega namena nimajo vse naše dela in posestva nobene cene, so prazno nič. Kakor hitro pa svojim delom dober namen dodaš, bodo imele svojo vrednost, in več kakor dobrih del imaš, vekšo bo tvoje število: to te vsaka ničla uči, da brez dobre misli nobeno djanje pred Bogom kaj vredno ni.

72. Pes in mačka.

(Drob. 1861.)

Sedanjih posvetnih modrijanov izgled.

1. Kadar so ljudje na polji delali, je Čujež domá skerbno varoval, in čul, da bi kak tat dóna ne okradel. Ko Čujež na sredi dvora leži, se hudobec pritepe in psu proti, z gorjačo glavo razkljati, ako zalaja. Kaj hoče ubogi Čujež storiti? — Ponižno se hudobcu prikloni, in tat se brez strahu v hram poda.

„Oj ti zvesti Čujež, ti! Le poglejte ga, kako dom varje! Pač ne zaslužiš, da te domači toliko hvalijo:“ tako se mačka z ognjišča oglasi, in psu zabavlja.

„Molči, besedljivka; in poglej, kaj bom naredil:“ mačko pes zaverne, skoči po vratih, da se zaklenejo, in tat iz hrama ne more. Potem začne lajati in tako hudo udelavati, da ljudje od vseh krajev gledat priderejo, in tata v hramu zasačijo.

2. Mačka to vidši sama pri sebi misli: „Modro jo je Čujež zvil; hočem tudi jaz ravno tako narediti, najprej za sebe, po tem za gospodinjo preskerbeti. Sosedove piške hodijo v naš vert, grede razkapat, in gospodinji škodo delajo. Tiho bom za njimi zlezla eno piško zgrabila in dobro kosilo imela. Drugi pišanci bodo odleteli, in mati me bojo za to prav radi imeli.“

Muca si vse to vmisli in potuhnjeno skoz plot zleze, ter hoče ravno nad najlepše pišče skočiti in ga zadaviti, kar jo sosedov hlapec zapazi in s kamenom tako hudo udari, da se je na pol mertva na dvorišče privlekla. — „Ha, ha! jej reče Čujež; prav ti je prav, kradljivka. Tako se vsakemu godi, kateri pri svojem djanji in nehanji le svoj dobiček, drugim pa zgubiček želi.“

3. Hočem v prihodnje bolj modra biti, je mačka djala, in za dobiček gospoda najprej preskerbeti; gotovo bom lepo plačo dobila.“ — Ko Mijavka tako modruje, ugleda sinka, kako slavičeka iz ptičnika vzeme in mlajšemu bratu v roke da. Mačka mu v lice skoči in ga kervavo opraska. Slaviček izferfra, in mačka čaka svojega plačila. — Oča k domu došli ugledajo kervavo dete, in ko slišijo, kaj je mačka storila, po palico sežejo in mačka še k sreči zdrave pete odnese.

„Srečna si, da si jo potegnila; Čujež v kotu zarenči. Ti in tvoja neumna modrija! Za malovredno blago drobnega ptička, si skoraj drago oko otroku izprasknola. Oj bedača, ki ne veš, kaj oko velja! Modri ne postavlja za malo blago tolike cene.“

4. Mačka želi svojega gospodarja utolažiti, in se očetu prav dobro prikupiti. Sliši, da gospodar toži, kako je podlaska bele zajčke v hlevu podavila, in sklene gospodarju v tej nezgodi pomagati. Ker pa ni mogla podlasice uloviti, hoče pitavne zajčke dobro varovati, in jim iz hleva na pašo ne pustiti, ter pri luknji čuje, skoz katero so vun in noter hodili. — Gospodar vidi zajčke hudo izstradane medleti, gleda, in najde mačko pri luknji prežati, ter jo serdito nažene.

5. Hočem se v prihodnje varovati, da ne bom gospodarju kvara učinila“; je mačka djala in je na klopi ležala. Pišanci na tleh proso zobljejo, katero jim je gospodinja potrosila. Miška iz svoje luknjice prileze in med pišanci zernca pobira. Mačka hoče nad miško skočiti; pa se ustraši, rekoč: „Nikar! lahko bi kako piško zadela.“ Spet se uleže. „Presneta mačka! gospodar nad njo zareži; še miši ne vidi in ne lovi, naj si ravno krog nje skačejo; ter hoče po nji lopiti. „Zapomni si dobro mače! da ni prav svoje dolžnosti opustiti, kadar se bojiš za to v kako nevoljo priti. Stori kar je prav, in se nikogar ne boj!“ je Čujež v kotu djal.

6. „Tako bom pa v prihodnje bolj pridno miši in podgane lovila:“ je mačka djala, ter noč in dan škodljivim živalim pokoja ne daje. Miška se ni smela prikazati; naglo jo je mačka pohrustala. Zato jo gospodinja hvali, in tudi gospodar jo pogladi in dobre košččke ji pod mizo deli. — To mački močno dopada. „Bom svoje sosede na gostijo povabila; hitro bomo vse miši in podgane ukončali, in domačim bo prav.“ Kakor mačka sklenila, tako storila. Sosede pridejo, pa namestu miši in podgan, se tudi smetane in slanine lotijo. Kadar domači škodo ugledajo, domačo mačko pretepajo. Čujež se ji pa smeje, rekoč: „Vedi, mačka, da ni varno na dobro delo slabe pomočnice vabiti!“

7. Mačka da svojim sosedom slovó, rekoč, naj gredó domu; ter hoče sama miši in podgane kročati. Ali star maček ji veli: „Jeli nam tako plačuješ? Smo ti pomagali miši loviti, hočemo tudi plačilo s teboj uživati. Ne podstopi se, nam kaj takega ziniti.“ Mačka jih prosi, naj grejo; pa nočejo, in se ji debelo smejijo. Čujež mački reče: „Slabih tovaršev in tovaršic je ložej dobiti, kakor se jih iznebiti; varuj se jih!“

8. Stari maček svoji sestrici pravi: „Veš kaj; le z nami potegni in delaj kakor mi. Vesela bodi in izmikaj, kar ti dopada. Ukradeno blago skrivaj, in skrito varno zauživaj. Tako boš dobro živela in ljudje te bodo za modro visoko obrajtali!“ „Ta beseda je prava; od mladih dni sem tako mislila, in žal mi je, da nisem vselaj tako storila. Dobro si mi maček svetoval; bom si tvoj svet za uho zapisala.“

9. Mačka je skerbno slanine iskala, pa se je ukrasti bala; imela je hude želje, ter vedno sline cedila; njeno veselje je bilo grenko kakor pelin od samega strahu pred šibo. Žalostno se po kotih pomika, in se celo Čuježu usmili, ki jo pobara, kaj ji je. Povedala mu je, kako se ji godi. Čujež ji reče: „Vidiš, da pošteno se nositi, pa nepošten biti je norost, pa ne modrost! Hočeš li v resnici srečna biti, moraš po pravici misliti in storiti; tako bo prav.“

10. Mačka Čuježu odgovori: „Tvoja modrost mačkinja ni in nikdar ne bo; mačka ne dela tako. Ker mi ni pri vas ostati, se hočem med tuje seljake podati, pa tudi mače ostati. — Mačka gre na polje miši loviti, pa tudi v hosto zajce daviti. Veliko je zajcev zalezla in podavila; pa to njeno veselje ni dolgo terpelo. Graščinski lovec mačko osledi, jo išče in najde, ko ravno na zajca preži. Puška pokne, in mačka mrtva obleži. Ko je strelčev Suhač Čuježu nesrečni konec mačke povedal, je Čujež Suhaču djal: „Mačka je po samih krivih potih svoje sreče iskala, in je poslednjič svojo nesrečo našla; jaz pa po ravni poti hodim, svoje dolžnosti zvesto dopolnujem, veselo in srečno živim.“ — Strelčev Suhač pa pravi: „Tako se vsakemu godi, kdor po krivih potih svojo srečo lovi; takim je sreča opotočna. Le pošteno živimo, in pa dolžnosti svoje storimo; in sreča nas zapustila ne bo! Le pri resnici in pravici je naša sreča domá!“

73. Ovčar in njegov pes.

(Drob. 1861.)

Kar mačka rodi vse miši lovi.

Kde si bil, ti potepuh? vpraša ovčar svojega psa, ki se je ponižno k njemu pritepel. „Ne jezite se, moj gospodar; svojega bolenega znanca sem obiskal.“ — Kaj meni tvoje obiskovanje; zaslužil si tepen biti, kajti nisi črede varoval. Volk mi je med tvojim obiskovanjem najlepše jagnje vzal.“

„Nemogoče, da bi bil volk kaj takega storil. Sinoči sem pri njem bil, ter mu pravil, kako pridne in po-

hlevne so naše ovčice in kako gerdo je to, da jih čerti in preganja. Solze so ga polile, ter mi je obljubil, da nikdar kaj žalega nama učinil ne bo.“

„Oj bedače! reče ovčar. Hočeš li volka poboljšati, moraš ga mesa odvaditi. Dokler volku meso diši, solzam verjeti ni. Volk je bil, in volk ostane, dokler bo živ.“

Stara navada
Železna podkova.

74. Solnce in veter.

(Drob. 1862.)

Pravijo, da sta se solnce in veter svoje dni skušala, kateri bi bil močnejši? Pogodita se, naj tisti zmaga, kdor popotnika, ki je na stezi bil, prisili svoj plašč izsleči.

Veter jame prvi hudo pihati: zdolc in krivec se stepeta, ter dež in točo napravita, naj bi popotnika primorala, svoj plašč zavreči. Popotnik ves moker od mraza trepeče, terdno za plašč derži in se v njega zavija, kolikor premore, in pa svoj pot hiti.

Veter potihne, vreme se zvedri, in zdaj pride solnce na versto. Prav lepo, prijazno začne sijati in svoje žarke popotniku v herbet upirati. Toplota raste, sapa čedalje gorkejša postaja, in popotniku čedalje bolj vroče prihaja, plašč mu je pretopel; z rame verže ga in na tla pogerne, ter se v senco počivat vleže. — Solnce se vetru posmeji, ker ga je tako lahko premoglo, rekoč: Kar se z gerdim in s hudim ne stori, to se z dobroto lahko zgodi!

75. Popotnika.

(Vel. ber.)

S suhe zemlje se popotnik po mokrem v ptujo deželo poda, in se prvo pot po nevarnem morji vozi. Lepo vreme in pravi veter je bil, solnce prijazno sijalo in barka je gladko tekla po zelenih valovih.

Veselo si barkovci pojó, in krog barke morske ribice odskakujejo, kakor bi jim bil kratek čas v tovaršiji veslati.

Popotnik na brodu stoji, in se z mornarjem pogovarja, rekoč: „Kako dolgo, prijatelj! že na morji služite?“ Mornar: „Od svojih mladih dni, gospone.“ Popotnik: „Kaj so pa vaš oča bili?“ Mornar: „Tudi barkovec, kakor jaz, in so se pred dvajsetimi leti potopili, kajti jim se je barka v silnem viharji zdrobila.“ Popotnik: „Kaj so pa vaš dedek bili?“ Mornar: „Moj dedek so tudi na morji služili, in so utonili v strašnem brodolomu; in ravno tako smert so storili tudi moj preded, kakor sem praviti slišal, kajti se jim je korablja na brodu razklala, in ste prova in kerma broda potonile.“ Popotnik: „Oj prederzni! kako se upate vi na morje?“

Mornar popotniku reče: „Prijatelj, kde pa so vaš oča umerli?“ Popotnik: „Domá na svoji postelji.“ In kde pa vaš dedej in preded? „Obadva doma na postelji.“ Mornar: „Čudim se, da si upate doma v posteljo iti, v koji so vsi vaši predvamci pomerli.“ — Smert nas najde na potu, kakor doma, na suhem, kakor na vodi; pripravljeni bodimo!

76. Sv. Avguštin in mladenčič.

(Vel. ber.)

Visoko učeni in bistrourni cirkveni očak sv. Avguštin je v svojem mestu Hipo na Afrikanskem, kder je škof bil, knjigo pisal od same presvete Trojice. Globoko in visoko premišljuje neizrečeno skrivnost, jo človeški pameti razumljivo pokazati, ter se za morjem sprehaja in svoje dušne moči težavnega djanja vedri.

Ugleda enega dne mladenčika prezalega za morjem sedeti, in z žlicoj vodo morja v jamico na pesku plati. Avguštinu, blagemu detomilu, igra otroka dopade ter ga prijazno pobara, pokaj tako hiti vodo morja zajemati? „Hočem vse morje v ovo jamico pozajeti,“ mu dečič odgovori. Posmehljaje se mu sv. Avguštin pravi: „Aj da te! to ti pa ne bo mogoče!“ „Ne?“ mu fántič resno reče: „poprej bom jaz vse široko in globoko morje v to jamico pozajel, kakor boš ti prečudno skrivnost pre-

svete Trojice razumel in zapopadel.“ — Mladenček to izustil in zginul je; sv. Avguštin pa spoznal, da mu je Bog po angelu naznanil, kako prazno je razlagati človeškemu umu, kar je nerazumljivega.

77. Božja modrost.

(Vel. ber.)

Svetemu Lovrencu Justinianu, nadepolnemu mladenču plemenitega rodu v Benetkah, se je prikazala, kakor nam sam pripoveda, v podobi častitljive device božja modrost. Svetleje od solnca je bilo njeno obličje, prijazne nje besede, s kojimi je nagovorila mladenča, rekoč: „Pokaj se daš motiti posvetnim stvarjem, preljubi moj, in jim svoje serce dajaš, veselja in miru pri njih iskaje? Le jaz imam, česar ti želiš; pri meni najdeš stanoviten mir in najslajše veselje že na ovem svetu.

„Kdo si pa ti, nebeška prikazen?“ mladeneč veselo zamaknjen popraša. Pohlevno mu ona odgovori: „Jaz sem božja modrost, Očeta nebeškega izvoljena hčer. Včlovečila sem se, ljudi izveličat; in kdor mene najde, življenje najde, in bo izveličanstvo od Gospoda Boga prejel. Juterna, kojo tebi prinesem, je svete vednosti čisto zlato, in moja lastina je vesela večnost v svetem raji Najvišega.“ To izgovorila in zginila je; njegovemu sercu pa je sveto željo zapustila po božji modrosti. Od veselja in ljubezni mu je serce gorelo vse žive dni do te nebeške neveste, katero je iskal in srečno našel. Izrastel je imeniten mož, dušni pastir, in je sedaj svetnik v nebesih.

Mladenči! deklice! si ne bomo izvolili ravno te svete družice tudi mi? — Ona bodi naša družica — naša vodila sveta modrost!

B.
Povesti.

I. Kratke povesti za mladino.

1. Mladosti najlepši izgled.

(Mal. ber.)

Mati! kedaj pa bomo spet lepi paradiž in pa jaslice v kotu imeli? popraša Nanika mater, ki so na klopi sedé preli. O božiču, dete moje; ali se ti dopadejo? pravijo mati.

Nanika. Bele golobce sem rada gledala, kateri so se po tramu in polici zibali, in pa zlate orehe, ki so po zelenih vejah viseli. Da bi bil le skoraj spet božič!

Mati. Jeli pa tudi veš, ljuba Nanika, kaj lepi paradiž pomeni? Si že slišala, kaj nam male jaslice kažejo? vsedi se k meni na klop, pa ti bom povedala. Lepi paradiž ali raj, ki ga o božiču v hiši naredimo, nam kaže tisti srečni vert, kateremu je bilo ime raj ali paradiž, v katerem sta Adam, naš prvi oča, in Eva, naša prva mati živela. Srečna sta bila, dobro se jima je godilo; imela sta vsega dovolj.

Kača, hudi duh, je Evo zapeljala, Eva pa Adama, da sta prepovedani sad jedla. Bogu sta bila nepokorna; grešila sta, in zgubila lepi paradiž, srečni raj. Tudi mi nimamo srečnega raja na tem svetu, v njegov spomin o božiču lepi paradiž napravljamo.

Bog se nas je usmilil, na unem svetu nam je še lepši paradiž, sveti raj pripravil.

Poslal je svojega Sina k nam, naj bi nam pot v sveti raj pokazal, in pa nam vrata v sveti raj odperl, ktere nam je greh prvih starišev zaklenil. Božji Sin Jezus se je malo dete vlegel. Marija ga je povila in v male jaslice položila.

To nam lične jaslice kažejo. Nepokorna sta bila Adam in Eva; s tem sta nam srečni raj izgubila. Pokoren je bil usmiljeni Jezus; s tem nam je spet sveti raj zaslužil.

Otroci! pokorni bodite tudi vi, če hočete srečni biti, ljubi Bogu in ljudem, kakor ljubeznivi mladenč Jezus, v malem mestecu Betlehemu rojen, v Nacaretu pa izrejen.

Kadar je bil Jezus dvanajst let star, sta ga Marija in Jožef v Jeruzalem vzela, v tempelj na božji pot. Po dva dni hoda so imeli v Jeruzalemski tempelj, ker druge cirkve ni bilo. Jezus, božji mladenec, je imel do veže božje veliko veselje. Lepo je molil in poslušal božjo besedo, ter je v tempeljnu ostal, ko sta se Marija in Jožef domú povernila.

Dan hoda prideta in ne najdeta Jezusa med tovaršijo. Vstrašita se in se urno v Jeruzalem poverneta. Kde sta Jezusa našla? Med učeniki je sedel, jim lepo odgovarjal, in jih prašal toliko modro, da so se mu vsi čudili, ki so ga slišali. Kaj je Marija Jezusu rekla? „Sin! zakaj si nama to storil? Glej žalostnega serca sva te iskala.“ Jezus odgovori: Zakaj da sta me iskala? Ali nista vedela, da moram biti v tem, kar je mojega očeta? (v hiši božji pri božjem navku?) Jezus je šel ž njima v Nacaret in jima je bil pokoren.

Rastel je ne le po starosti, ampak tudi na modrosti in ljubeznjivosti pri Bogu in pri ljudeh. Kako lepo je to! — Naj bi vsi otroci toliko pridni bili v cirkvi in doma, kakor je bil Jezus, mladenec božji!

2. Dobro jutro za otroke.

(Mal. ber.)

Lepo jasno jutro je bilo, ko je Filip drobnico svojega očeta na pašo gnal. Solnce izza gor sije, in ovčice po trati rade derzajo. Filip tenko na uho vleče in posluša, kako škerjanček pod nebom žvergoli, gerlica v logu groli, slavček pa v germu fika. Tudi zvoniti sliši, in serce mladenča pobožnega veselja kipi. Filip se odkrije, na štor poklekne, roke vzdigne, in začne moliti rekoč: „O moj Bog! zahvalim Te za ptičice, ki mi tako veselo pojejo, — za pisane rožice, ktere tako lepo cvetejo, — za zeleno travico, na kateri se moje ovce tako rade pasejo — za ljubo solnce, ktero me greje, — za drago mater,

ki mi kruha dajajo, — za očeta, kateri mi suknjico kupijo. — Oh ljubi Oče! obvaruj me, da se danes ne zbudem, da me kača ali kak kuščar ne pikne, da mi drobnica v škodo ne uide, naj jo prav sito napasem, in srečno domu priženem.“

„Marljivo hočem škode varovati; ljube živinice tepel ne bom, tudi ne klet. Učil se bom, kar so mi gospod učenik naložili, da bom v šoli dobro znal, kar bodo prašali.“ Tako je Filip zjutraj molil, se pokrižal, in je svojim ovčicam lepo pesem zapel, ktere so se mirno pred njim pasle. —

3. Bog otroke varje.

(Drob. 1854.)

Na Šent-Urbanovo zvečer, leta 1852 grejo pri A . . . v Šmartnu zgoraj Celovca v novosozidani hiši ob devetih spat. Ravno se on in ona vležeta, kar začuta na stropu poketati, kakor bi suholad gorela. Ker je strop poprej edne dni se na špranje razpokal, začne očeta in matere strah biti, da bi se pobelenik stropa ne olušil in deco ne oškodil, katerih troje je v izbi ležalo. Hitro vstaneta, ter gresta otrokom na lopo (vežo) postiljat. Kadar se gospodinja z dekloj v izbo nameni po troje otrok, kateri so sladko spali, strop shruje, po deset palcev tolsti trami se polomijo in na tla zagromé. Vsa izba je polna razsipa. Vsi strahu osterme; ali čuješ varstvo božje! Stareji fantič jame klicati: „Atej! Atej!“ Oča v posip skoči, in otroka iz napol razdrapane postelje potegne živega in zdravega. V tem tudi vojaki prihité, ki so ravno tam prenočevali. Eden njih se splazi čez posip in poderto nadstropje, in glej čudo! ravno na tistem kraji, kder sta nedolžna otroka spančkala, nobeno bruno z nadstropja padlo ni, da se deci ni kaj žalega pripetilo. — Bog je zadel nedolžnih otrok tudi stariše nesrečne smerti rešil.

Navk. Stariši ne vejo, da angele v hiši imajo dokler so še otroci nedolžni; največa skerb jim naj bo, da deco pohujšanja varjejo, dokler le zamorejo; otroci jih bodo tudi nesreče varovali.

Otroci radi pozabijo, da jih angeli varjejo; vsako jutro, vsak večer jih opomni, naj se angelu priporočijo, in ga ne žalijo, ki jih varje. Angela varha živ spomin je otrokom najbolja telesna straža.

V šoli se učencem pogosto ovake pripovedke čitajo, ali za kratek čas povedó; skoroma pa tudi deca opomnijo, angele varhe častiti, jih ne žaliti, marveč jim pomagati, tovarše in tovaršice greha varovati. Taka šola je zlata vredna. — Roditelji in odgojitelji! svojo deca angelu varhu priporočite, kadar jih po svetu pošljete; oni jih bodo varovali, kadar vas blizo ne bo, jih srečno pripeljali vam spet domov, če jih angelom varhom izročiti ne pozabite. Blagor mu, komur je angel božji tovarš!

4. Moli in delaj.

(Mal. ber.)

Zorko je imel dva sina, pa si nista bila podobna brata. Lovranec je bil prav pridn, je vsako jutro pred solncem vstal, je rad molil, se pridno učil, in tudi rad delal. Ako ni imel drugega opravila, je materi derv, ali vode prinesel. Zato je bil vesel in zdrav, vsaka jed mu je dišala, ter si je lepo žvižgal in pel.

Boštjanek, njegov brat, je bil pa zaležuh. Vsako jutro so ga morali na kosilo klicati; ni ga veselilo delati, ne učiti se. Po klopéh se je pomikal, ali pa za plotom lazil. Pri mizi ga je grozilo se pokrižati ali žlico prijeti. Škornjičkov ni po pol leta otrebil, ampak le pod klop metal jih je. Oča in mati umerjeta in sinoma lepo premoženje sporočita. Lovranec je pridn in obogati; Boštjan pa noče delati, in v kratkem svoj delež zapravi. Poslednjič pride, naj bi ga Lovranec redil. Dajal mu je za potrebo, pa ga je tudi k delu priganjal, in mu večkrat staro resnico povedal:

Lenega čaka stergan' rokav,
Pal'ca beraška, prazen bokal.

5. Perva skerb.

(Mal. ber.)

V nekem kraji sta bila dva kmeta. Imela sta mnogo otrok. Juri je bil bogat, in ni hotel svojih otrok v šolo pošiljati. Rekel je, da lahko brez šole živijo. Radi so otroci doma ostali, pa tudi niso nič znali.

Marko je bil siromak. Za otroke je imel veliko skerb. Pridno jih v šolo pošilja. Kaplje vina si ne kupi, da plača za otroke šolski denar. Bos po letu hodi, da po zimi deco za šolo obuje.

Ljuba deca! je Marko djal, blaga vam nimam dati. Dote za meno ne bote imeli. Le skerbno se učite, in pridni bodite, Bog bo za vas skerbel. Če bote pametni, bote tudi srečni. Taka je tudi bila. Tatje so Jurja okradli, in mu ves denar vzeli. Dve leti potem je Juri pogorel, in od žalosti znorel. Jurjevi otroci so ostali sirote. Gole roke so imeli, in pa prazne glave.

Poglejte reče Marko, kako slabo se je na blago zanašati. Le kar človek zna, mu nihče ne vzeme. Modra glava, pridne roke, in pa zdravo telo so naj boljše blago. Za dober navk nam bodi perva skerb!

Ko je Marko umerl, so vsi Markovi svoj kruh imeli. Filip je bil kolar, Šimon ročen kovač, Gregor dober kmet, Anica je bila pridna dekla, Neža pa šivilja. Vsem se je dobro godilo, in oni so dostikrat Jurjevim kruha dajali.

Se v mladosti izučiš,
Se za starost oskerbiš.

6. Blagi šolar.

(Mal. ber.)

Verli učenec je bil Vendelin, glave prebrisane in žlahnega serca. Vse sošolarje je prekosal, in povsod je prvi bil; zravno pa ves pohleven, ljubej učenikov, tovaršem pa prijatelj. Eden zmed verstnikov ga hoče prehiteti, noč in dan se uči, da bi prvi bil, pa Vendelina ni prekosal.

Od velike nevolje in skerbi sirotej zboli. Ali je bilo tako djanje hvale vredno? Kako se zove tak serd? Vendelinu se tovarš usmili, pomagal bi mu rad, in prvo mesto prepustil. Ko se šolarji v pisanji poskušajo, Vendelin nalašč nekoliko pomot napravi. Tovarš bolje izdelava, prvo mesto veselo posede, in na novo oživi.

Učenik Vendelina na skrivaj pokregajo, da je svoje delo ravno zdaj tako slabo storil.

Rad bi bil to zamolčal, pa se je laži bal, in rajši povedal, da je tovaršu pomagati hotel. Prosil je učenika, naj nikomur tega ne povedó. Ali je Vendelin prav storil? —

7. Pridna Rozika.

(Mal ber.)

Pridno Roziko so hoteli mati doma imeti, naj bi jim pomagala. Roziko žalost obide. Jokaje materi pravi: Drugi otroci se bodo učili, jaz pa bodem zaostala. Drugi bodo veliko znali, jaz pa ne. Na to mater za roko prime rekoč: Ljuba moja mati! lepo vas prosim, najte, da v šolo grem. Bom iz šole hitro domov prišla, in bom toliko bolj pridna.

Mati prijazno rečejo: Moje dete, le idi! ker se tako rada učiš; mi boš pa potem toliko bolj pomagala. Vidim, da se v šoli več naučiš, kakor mi doma hasniš. Tako pridni otroci v šolo prosijo, radi v šolo hodijo, in lepo doma bogajo. Takošni otroci so ljubi Bogu in ljudem.

Otroci, pridni šolarji

So starišem veselje;

Le umnost in pa čednosti

So njih najslajše želje.

8. Mali Rembert.

(Mal. ber.)

Mali Rembert, najmlajši zmed šolarjev, se je najčednejše obnašal. V cerkvi je pred oltarjem pokleknil, se polagoma pokrižal, in se je mirno na svoje mesto

podal. Ko so po potu sošolarji in sošolarice truščali, je Rembert mirno svoj pot hodil. Sv. škof Anžgar ga vgloda, spozna modrega mladenča, pokliče njegove stariše, in jim reče, naj njemu Remberta za više šole dajo. Veseli izročijo dobri stariši svojega sina svetemu škofu. Pridni Rembert zraste učen mož, imeniten škof, in je zdaj svetnik v nebesih.

Kakor se mlado drevce nagne,
Tako bo rastlo staro drevó;
Česar se mlado dete privadi,
Tega se starček odvadil ne bo.

9. Zlata kapljica za slabo glavo.

(Drob. 1854.)

Dobra prebrisana glava je za učence velik božji dar. Lehko in veselo se učijo, ki dobro glavo imajo, toda je malo takih; večidel učencev se pomalem uči, in mnogoteremu tako slabo v glavo gre, da na potu v šolo opeša in uku slovo da. Ravno taka se je svetemu Izidoru godila. Vbožček je izgubil očeta in mater, kadar jih je bil najbolj potreben — matere, naj bi mu bila serce za navk ogrela, očeta, da bi mu bili glavo razjasnili. Njegova sreča, da je imel dobrega brata. Sv. Leander, njegov stareji brat, je siroteja v svojo skerb prevzel, in ga je v mesto Sevilu v šolo dal.

Izidoreku je v pričetku silo slabo v šoli šlo; tako terde glave je bil, da se ga ni navk po nobeni ceni prijel, kar je slišal, je berž pozabil, in kar so ga vprašali, na to ni vedel kaj odgovoriti. Daleč je v navku zaostal, ni mislil sirotej svojih součencev kdaj doiti; sram ga je bilo, serce mu vpade, sirotej v šoli obupa in skrivaj iz mesta pobegne, pa ne ve, kamo?

Ves izpotan in truden se je Izidorek k studentu vsedel, ki je iz terde skale izviral, in na terdo pečino svoje čiste kapljice lil. Kapljice so terdi kamen tako izdobile, da je bil votel ko skleda. Izidor gleda in pre-mišlja kapljice moč, serce mu se ogreje, gorljiva želja se mu spet vnema za navk, in neki notrajni glas mu veli: „Glej, veliko kapljic vode terd kamen izvotli, zakaj bi pa

ti svoje slabe glave pomalem ne prebrisal, da bi se je navki ne prijeli, in tudi ti se naučil, kar tvoji sošolci znajo, ako le hočeš prav priden biti?“

Ta misel mladenčiku na novo serce da; on se u mesto poverne, poprosi prav lepo Boga sv. Duha, naj mu pamet razsveti, se zopet navka poprime, še enkrat toliko skerbno se uči, in hitro čuti, da mu bolje u glavo gre. V kratkem se mu serce do šole vneme in več veselja ko dobi, več pospeha navk ima; ni dolgo bilo, in Izidor ni le vse svoje součence došel, ampak daleč prekosil jih je.

Kakor cvetlica v vigredi svoj rožen kelih čedalje razprostuje, in pije solnčnih žarkov lepoto in moč, tako je Izidor v vseh vednostih napredoval; ni mu bilo vednosti previsoke, nè pretežkega navka, bil je v kratkih letih luč cele španske dežele, in vse kerščanske cirkve. Postavili so ga za nadškofa Sevilskega, in še zdaj ga sveta cirkva za svojega slovitnega učenika na zemlji in svetnika v nebesih časti. Poglej, koliko nevtrudena marljivost stori!

Hočeš dobro glavo dobiti, moraš pred vsem Boga prositi; Bog mladenču svoje talente da, po pet, po dva, pa tudi le enega, kakor spozna, da hoče za človeka dobro biti. — Se hočeš v šoli dobro učiti, imaš hitro v pričetku začeti; kdor le odlaga od danes na jutre, ne bo vsemu ob ednem kos, bo hitro zaostal in obnemagal. Česar se danes lahko naučiš in zamudiš, se boš jutre težko naučil; glava lenuha vsak dan bolj terda prihaja. — Se hočeš dobro učiti, ne smeš brez glave v šolo hoditi, ampak skerbeti, da vsak poduk razumiš. Edno reč le napol znati, se pravi le po verhu orati; seme navka hitro vsahne in sadu ne porodi. V taki glavi je rado megleno, in nikdar jasno ne bo, ki se le napol uči. — Se hočeš pa kaj naučiti, ne smeš hitro serca zgubiti, ako ti ročno po spehu ne gre; le priganjaj se, da na prvem klancu izpeljaš, v drugem hoče bolje iti, in v tretjem nobene težave čutil ne boš. — Hočeš verli učenec biti, ne smeš obupati in šolo za vsako žal besedo opustiti, kojo učitelj izustijo. So vzniki, kateri svojo vbogo živino — so učeniki, ki šolsko mladino preženó, in ravno potem slabo vozijo. Tudi konj, ki se prehitro u breg zaleti, hitro vpeša; taka se rada

učencu godí, ki bi rad vse ob enem znal. — Hočeš srečen biti, moraš Bogu lepo služiti, in najpervo skerb imeti, da več kakor znaš, pobožnejši bodeš. Bog mladenčem sreče ne da, ki se bahajo, kako dobre glave imajo in koliko znajo. Komur Bog veliko da, od njega tudi veliko terja. — Sreča tvoja še ni to, česar se dobrega naučiš, marveč to, kar dobrega storiš; bodi torej ne le verli šolec, nego tudi priden kristijan in pošten deržavljan: to bo tvoja prava sreča, časna in večna. To je zlata kapljica za slabo — pa tudi za dobro glavo.

10. Dva slaba šolarja.

(Mal. ber.)

Andrejček je pogosto prepozno v šolo prihajal. Pervi navk je bil že večidel dokončan, ko je prilezel. Ni navka slišal, ga tudi ni znal. Celo leto je ta zamuda veliko znesla.

Ko je bila na konci leta očitna skušnja, je Andrejček slabo znal. Gospod šolski ogleda v zapisku najdejo, da je Andrejček petdesetkrat v enem letu prepozno v šolo prišel. Rekli so: Ni čudo, da otrok malo ve. Tudi težak na polji malo opravi, katerega o pravem času na delo ni. Tak še druge mudi.

Videk je po cele dni iz šole ostajal. Moral je doma dete varovati, živino pasti, ali kaj malega delati. Kadar so ga spet v šolo poslali, si ni v šolo upal. Okrog se je potepal, dokler je šola bila, potem je šel domu. Doma ni prida zalegel, in v šoli ni kaj vedel. Zrasel je neveden, razvajen potepuh. Takih šolarjev med nami ne daj Bog. —

11. Hvaležni učenci.

(Vel. ber.)

V neki vesi na Nemškem nenadoma po noči ogenj nastane; tudi šola zgori, in ubogi učenik z ženo in otroci niso druzega oteli, ko golo življenje. Živež, obleka, hišna

priprava, vse jim je zgorelo, in siromak ne vejo, kamo se bodo s svojo družino podali. — Drugo jutro učitelj na sosedovem pragu žalostno sede, v gledajo vse svoje učence priti in se jim bližati. Mnogoverstnih stvari so jim prinesli, eni platna, drugi živeža, tretji obleke, ter gospoda učitelja tolažijo, naj bi prezlo ne žalovali, in pa te mervice vzeli. „Hočemo ljube stariše prav lepo prositi, so djali, da vam jutre še kaj več pošljejo.“ Dobrega moža solze polijejo nad hvaležnoj decoj; lju-bezen šolarjev, ki svojega učenika tako radi imajo, in pa njih blago sočutje, je bilo ubozemu pogorelcu najslaje tolažilo, in je razvedrilo njih otožno serce.

Poslednjič še ubogo deklice rahlo pristopi, in učniku lepo podobico poda, prijazno rekoč: „Oh, gospod učenik! rada bi vam jaz tudi kaj dala, pa sirotle nimam. Mati so se jokali, da vam ne gleštajo česa poslati, ker smo sami toliko ubogi. Djala sem, vem kaj bom dala, da vam bo vseč, in me bote tudi radi imeli, kakor druge otroke. To podobico le vzemite, kojo sem uni dan od gospoda kaplana v dar dobila. Rekli so, da je ova podoba najboljše tolažilo, kadar kdo v kako nesrečo pade. Učenik podobico radovedno vzemejo, pogledaje poterpežljivega Joba, kako v svoji revščini na gnoji sedi in podpisane zlate besede: Bog je dal, Bog je vzel; ime Gospodovo bodi hvaljeno!

„V resnici vstregla si mi s toj podobicoj, in prav serčno oveselila,“ so djali šolnik; „ravno za mene je prav ova podoba. Tudi jaz bom molil in prosil kakor poterpežljivi Job, in dobri Bog mi bo pomagal, kakor je Jobu pomagal.“ — Pomagali so stariši brez vsega odloga ubogemu šolskemu učitelju; zakaj hvaležni učenci so tako dobro za svojega ljubega učenika prosili, da jim je v kratkem bolje bilo kakor poprej.

Kaj pa bote vi, preljubi učenci in učenke! storili, kadar se bodo vaš učenik postarali, in si ne bodo mogli sami kruha zaslužiti? — Se bote kaj spomnili truda in skerbi, kojo so vaš učenik z vami imeli, kadar bodo zboleli? — Kako zahvalo bote rajnemu učniku vedeli? — — Hvaležnosti Bog želi — nehvaležnost Bog sovraži: „Dvojne časti zaslužijo zlasti oni, kateri se trudijo v besedi in s podučanjem.“ I. Tim. 5. 17.

12. Hvaležni sin egiptovski Jožef.

(Mal. ber.)

„Kdor se Boga boji, spoštuje svoje stariše.“ To resnico nas uči sv. Duh, in nam jo egiptovski Jožef, da nič lepše pokaže.

Jožef je imel dobrega očeta Jakopa, pa zlo hudobne brate. Rad je vbogal očeta, in prav radi so zalega Jožefa imeli. Jožef z razvuzdanimi brati ni potegnil, zategadel so ga malopridni bratje čerteli, in prodali ptujim ljudem v Egipt, v daljno tujo deželo. Jožef je v ptujem kraji Bogu zvest ostal, in je svojega gospodarja pošteno služil. Prav rad ga je imel, in mu vse zaupal. Nesramna žena hoče nedolžnega Jožefa v greh zapeljati, ali Jožef se je Boga bal, in zbežal rekoč: „Kako bi toliko hudobijo storil, in zoper svojega Boga grešil!“ Po hudobni ženi krivo zatožen, je bil nedolžni Jožef v ječo zapert. Huda se mu jo godila; pa rajši je vse prebavil, kakor da bi se bil Bogu zameril. Bolj se je bal Boga, kakor ljudi. Bog pa Jožefa tudi ni zapustil. Dal mu je toliko modrosti, da je kralju čudne sanje prav razložil, in kralj ga iz ječe na svoje mesto povzdigne, ter ga za malega kralja (svojega namestnika) postavi.

Poglejte! tako Bog za svoje skerbi!

Srečni Jožef svojega starega očeta ni pozabil. K sebi je starčeka povabil, naj bi se očetu na stare dni dobro godilo. Jožef, ki je bil prvi za kraljem, se ni sramoval očeta, starega pastirja. — Jakopu naproti teče, ga objame, ljubeznjivo poljubuje, in veselja se joka. Dal je očetu najboljši kraj za prevžitek, jih je z vsem potrebnim oskerboval, in lepo imel do smerti.

Na smertni postelji Jožef svojega očeta ni pozabil. Lepo jim je stregel. Ko so umerli, jim hvaležno oči zatisne, in jih pošteno pokopa, kakor so mu bili naročili. Otroci! tako spoštujte očeta in mater, da bote dolgo živeli, in da se vam bo dobro godilo! —

13. Sterta zapoved božja.

(Drob. 1847.)

Veliko, veliko je naše dni nehvaležnih sinov in hčeri, ki šterte zapovedi radi pozabijo: očeta in mater spoštovati. Dokler so otroci, ne vbogajo; mladenči in deklice jim jezo napravljajo, in kadar njihovemu strahu odrastejo in gospodarstvo dobijo, stariše gerdo imajo. Takim sinom in hčirim nesreča za petami gre. Bog je tako nehvaležnost preklel.

Bila sta dva brata, ki sta svojo mater po nemarnosti, pa tudi iz skoposti pustila prav za prav od gladu umreti; ako ravno ne hitro, pa vendar po malem, če ravno nalašč ne, pa vendar gotovo. Tako po malem in pa toliko slab prevžitek sta materi dajala, da je babela oslabela in v slabosti umerla.

Za prevžitek, ki ga je izgovorjenega imela, toževati se hotela ni. Pravda bi ji bila malo hasnila; prošnja tudi kaj pomagala ni; in tako je sirota raji poterpela, dokler jo je smert vzela iz revščine.

Nehvaležna sina sta si tudi skusila, kako se malo-pridnim otrokom godi. Oženila sta se, in od juternega svita do terdnega mraka se vbijala z ženo in z otroci, da bi kaj pridelala, podzemljice (korun) v oblicah sta jedla, da bi si ložej pomagala; pa vse ni kaj zdalo, če dalej hujše obožala sta.

Stareji je imel gerd jezik, ter nespodobno govoril in preklinjal, navajen s svojim vmazanim golčem tovaršiji kratek čas delati.

V svojih najboljših letih je umerl, ravno tako gerdo, kakor je živel. Zabuhlo in oterpno je stermel na svojo poslednjo uro, kakor bi gledal pred seboj že živ pekel prižgan, po divjaško zabolil — in je takó dušo dal. Zapustil hčer, pošteno in pridno kerščenico. Omožila se je, in dobila moža slabe glave. Otrok sta imela veliko in v kratkem ji vmerje mož. Vboga vdova se je noč in dan trudila, otroke prerediti; ali berači so ostali, in njih domačija je prišla med tuje ljudi.

Tako se je godilo otrokom tega sina, ki je svojo mater od gladu vmreti dal.

Drugi sin je bil boljšega serca, in ne toliki hudobnež,

ko njegov brat; pa bil je ošaben bahač. Imel je ženko; pridna in pa dobra gospodinja bila je. Otroci so bili, razen enega dečka pridni, delavni in bogaboječi ljudje. Pa vse ni kaj pomagalo. Stara sta se z delom vgonobila, in sta se malokdaj do sitega najedla. Stareji sin je kmetijo prevzel, in se prav dobro oženil. Mlada sta se trudila, le čudo, da nju ni bilo konec, pa nista si kruha dosti pridelala, in se večidel podzemljic živela. Nju stareja hčer je zalega moža vzela, pa tudi njeni otroci niso po sveti sreče imeli. Mlajši sin je bil ves hudobec. Od same prevzetije ni v cirkev hodil, in je tako hudoben živel in toliko nesrečno vmerl, da ga še na blagoslovljeno pokopališče pokopali niso. Starejši sin, če ravno priden, je toliko slabo shajal, da si ni imel strehe popravljat za čim; hotelo mu je vse na kup pasti. Na misel mu pade, stanovanje prestaviti, in se v drugo stran preseliti. V zájem dobi, staro hišo nesreče podere, v kateri je svoje dni babica gladovala, in si na drugem selu dom postavi. Vse mu po sreči gre; na mesti pa, kjer je mati gladu umerla, ternje in osat raste.

Tako tepe pravični Bog pregrehe starišev na njih otrokih do tretjega in štertlega zaroda, in otroci se nikoli zadosti ne doučijo, očeta in matere vbogati, njih spoštovati in prav lepo imeti. Gerdo nehvaležnost otrok strahuje Bog na tem in na unem svetu.

14. Gorjé roki, katera svojega očeta vdari!

(Drob. 1846.)

V hribih blizo Nemškega je neki razuzdan sin s svojim ujcem na Šentjanževo pozno v noč pil. Vsa vinjena k domu prideta. Dva popotna pogorelca, ki sta po tistih hribih vbogajme bralā, sta očeta prosila, naj bi črez noč pri njih ostala. Rekli so jima ostati, in sladko sta že počivala, ko pijan sin domov priropoče. Pijanec se začne s ptujcema kregati, ju gerdobe dolžiti ž njegovo; bil je že oženjen, ter ju iz izbe goni. Oča se za pogorelca poskusi, rekóč, da sta moža pošteno

izprosila, lepo odvečerjala, in se pametno vlegla; ni se kaj nespodobnega prigodilo. Hudobni sin se nad očetom izhuja, jih za uho vdari, ter se začne ž njimi tergati. Ujec, ki je poprej žolnir bil, in blizo stanoval, sliši hrup, in pride očeta in sina mirit. Mir naredijo, pa vsi še jeze sopihajo. „Tak sin, reče ujec, ni drugega vreden, kakor da bi ga ustrelil.“ Puške so na steni visele. Sin vina vroč, in razkačen, puško popade, in ujca v vamp vstreli. Ujec se zverne, sin pa skoz vrata skoči, skoz okno pa v hram gleda, ali bo še ujec kaj vstal? Ujec se vzdigne rekoč: „Jaz sem že dosti dobil; pa tudi ti ne boš odišel.“ Popade drugo puško, in skoz okno po sinu pokne, ki pri priči mertev obleži.

„Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel, in ti dobro bo.“

15. Hvaležen sin in serčen vojščak.

(Drob. 1850.)

Serčnost in hvaležnost, ljubezen do starišev in pa očetnjave so čednosti vredne vse hvale in časti. Vojščak je slava svojega kraja in svojih ljudij katerega serce te lepe čednosti venčajo. Takih dragih biserjev naše vojske eden je Ivan Fuhs po imeni, rojen v Bolfbergi na Koroškem, vboge dekcle sin, katero siroto je protin tako sključil, da si ni sama več kruha služiti mogla; blagi sin, čeravno vojak v polku Prohaska, jo redi. Preteklo leto 1848 se je na Laškem kakor naddesetnik tako moško nosil, da so mu hrabro zlato svetinjo na persi pripeli, in ga z redom sv. Jurja Rusovski cesar počastili; verh tega je postal oficir. Je tako počeščenje veselo, je še lepše njegovo djanje serčne ljubezni do revne matere. Vsacega mesca pošlje svoji materi deset goldinarjev srebra, ki jih siroti po nekem mestnem sosedu odšteje. Ko je mati hudo zbolela, mu sosed piše, de je sirota vodenična in boljše postrežbe potrebuje, ji blagi sin brez odloga sto goldinarjev pošlje, naj materi strežejo bolje ko morejo, in piše te besede hvaležnega otroka: „Vsa moja čast, ki sem jo dosegel, svetinja na persih in viša služba, ktero sem nastopil, po-

hvala našega častitega maršala in drugih visocih vitezov naše hrabre vojske mi ne veljajo toliko in mi ne dajo takošnega veselja, kakor da sem v stanu svoji blagi materi na bolni postelji tolaž in pomoč poslati.“ Ta je zlata beseda serčnega vojščaka in hvaležnega sina. Bog ga živi in več takih sinov naši deželi daj!

16. Prerok Elizej.

(Mal. ber.)

Kdor hoče pošten biti, ne sme drugih ljudij dražiti, jim ne oponašati, ubogim ne nagajati, temuč popotnike in sosede pri miru pustiti.

Prerok Elizej je bil star častitljiv mož. Šel je nek-daj v staro mesto Betel, katero je na hribu stalo. Ko je počasi navzgor stopal, pridejo malopridni fantje iz mesteca, in zasmehujejo starčeka, ker je imel malo las na glavi. Kričali so: „Plešec! plešec! pojdi gor!“ Elizej je bil s tem zelo razžaljen, ter je povzdignul svoje oči k Bogu.

In glejte! ko bi trenil, je prišla kazen božja nad hudobne otroke. Dva divja medveda pridereta iz hoste, planeta nad fantaline, in jih raztergata dva in štirideset. — Kaj bo pa Bog takim otrokom storil, ki berače dražijo, sirote oponašajo, popotnikom gerde priimke dajejo? — Oh, otroci! varujte se zaničevati stare ali neznane ljudi! Bog za nje skerbi; njega žalite, če ubožčke žalite.

17. Jernejček.

(Mal. ber.)

„Jernejček! so rekli oča, idi h kovaču in povej, da ga lepo pozdravim in da sem ga rekel poprašati, jeli bi vtegnil naše konje podkovati. Potem teci v mlin, in poprašaj, ali smemo kaj mlet poslati?“ Jernejček se je gerdo deržal, kakor bi nerad šel. Berž njegov mlajši bratec Markec skoči rekoč: „Ljubi oče! naj jaz k njemu

grem; saj bom vse prav lepo opravil. Markec vzeme svojo kapico in veselja dirja. V kratkem nazaj pride in pové, kako je svoje naročila opravil, kaj je kovač rekel in kaj je v mlinu izvedel. Oča ga lepo pohvalijo rekoč: „Ti si vse dobro napravil.“ To je bilo Markecu veselje!

18. Julika.

(Mal. ber.)

Ko je Julika iz šole prišla, so ji mati hitro kaj delati ukazali. „Pojdi in zmotaj mi prejo z vretena, zvij mi cviren v klopčič. Pometi hišo, pobriši mizo in klopi. Pomij piskre, sklede in latvice, pa pominje verzi v pominjak. Nože in vilice čedno podergaj, da se bodo svetili; pazi pa, da se ne vrežeš, ali ne pikneš.“

Tako se je Julika dela privadila, in se naučila vsakega dela se precej prijeti. V svojem dvanajstem letu je že precej gospodiniti znala.

„Vi ste vendar srečni, da imate tak pridno hčerko,“ je rekla soseda materi: „Vaša Julika je še tako mlada, in vam že toliko pomaga. Moja Metka ni taka.“ Mati so rekli: „Meni je to prav, da za večje šolarje popoldne šole ni. Ti čas Juliko doma k delu priganjam, da se mi dela ne odvadi. Služi mi že, kakor srednja dekla. Upam da bo sčasoma tudi dobra gospodinja.“ Kako se je Juliki dobro zdelo, da so je bili mati toliko veseli! Otrok, kateri starišem veselje dela, je na srečo vsi družini, najlepši cvet očetu in materi. Ali, da je žali Bog, malo takih.

19. Gregorec.

(Mal. ber.)

Gregorec je imel svoj hranilnik, v katerega je deval vsak krajcar. Ko je potem somenj bil, so mu oča nekaj priložili, in mu kupili novo kapo, nogovice, čevlje in akih reči. Ko je Gregor zrastel, in se bolj zmodril, si je kupoval jagnje, panj bučelic in kaj takega. Po

kaj pa je Gregor tako delal? Rekel je: „Kdor hoče kaj imeti, mora pri krajcarji začeti.“

Gregor je imel več veselja, kakor drugi otroci, kateri so hitro vse zajedli.

20. Makselj.

(Mal. ber.)

Makselj je bil celi nemarnež. Ako je čutil, da bi mu stariši kako delo izročili, jo je tiho za zidom potegnul, in se vso večerko po vesi potepal. Mati so večkrat rekli: „Kaj bo iz tega dečka? ves dan se okoli klati, obutev dere, se ne uči, in nama nič nē pomore; je in pije zastonj. Še jezo in pa stroške imava ž njim.“ „Veš kaj Marina!“ rečejo oča, služiti ga dajva, naj si tujega kruha pokusi.“ Stariši dajo Makseljna čredniku v službo. Živež in pa osem goldinarjev so mu za plačo izgovorili. Ali Makseljnu je bila vsakdanja hrana preborna; tudi oblačilo je na paši pri svinjah hitro raztergal. Na živino ni pazil, in pogosto svinje v škodo puščal. Ljudje so svinjarja čredniku zatožili, in on ga je prav hudo pretepel. Ker se ni poboljšal, ga zadnjič celo proč spoka. Domu k starišem si zdaj Makselj ne upa, v službo ga nikdo ne vzeme. Kaj mu je začeti? — Kruha mora prositi. — Tako se otroku godi, ki v svojih mladih letih ne vboga, in delati noče.

Mlad berač je stari tat, pravijo ljudje; in ravno ta se je tudi Makseljnu pripetila. V domačem kraju mu niso hteli vbogaime dati, ker so ga poznali, v neznane kraje se poda; pa tudi po drugih krajih pri enih hramih kaj dobi, pri drugih pa nič. Pogosto so ga kregali. „Po kaj k nam hodiš?“ so djali, „v svojem kraju berači!“ mi imamo za svoje sirote skerbeti. Ako si priden in pa potreben, bodo te tvoji znanci in sosedi preživeli: če si pa malopriden šterc, bi imel greh ti kaj podariti.“ Spet drugi so mu djali: „Oj ti mlad potepenec! bi bil že za mnogotero delo. Zakaj pa služiti ne greš? Pri svojem potepanju se boš krasti privadil.“ Ta beseda je bila resnica. Prišel je k hramom, kder ni bilo nikogar doma, ali le kak otrok. Semtertje je kaj skrivaj izmaknil in odnesel. Če je našel priliko, je tudi v shrambe zlezal,

in kradel. V kratkem so ga zapazili, zgrabili in ga na sodbo gnali. Kako se je tatu godilo, se lahko ve. Glejte, kam pride mlad lenuh!

Kdor ne dela, naj tudi ne jè!

21. Lizika.

(Mal. ber.)

Lizika je malo dete prav rada imela. Kakor se je zbudilo in jelo jokati, ga je hitro pozibala pa mu zapela. Dostikrat ga je iz posteljice vzela, ga na svoje krilo posadila, mu košček kruhove škorjice žvekati dala, ali mu s čem drugim poigrala. Dete je bilo prav rado pri nji in mati so lahko ta čas svoje dela opravljali. Lizika pa je tudi pri materi veliko veljala. In kaj bi ne? Pohlevne otroke tudi angeli božji radi imajo.

22. Terezika.

(Mal. ber.)

Terezika je rada svojega malega brata dražila. Če je hotel fant kaj imeti, mu ni dala; zdaj mu je kako igračo po sili vzela in izgubila. Če se je jokal, mu je še huje kljubovala. Vselej je bila nevoljna, kadar so ji ga rekli varovati. Zato pa tudi fantič ni hotel biti pri Tereziki. Jeze se je od nje privadil, se je gostokrat iz vsega gerla derl, in je ves hudovoljen prepirljiv fant prihajal. Vse hudo je sestri povernil, kar mu je žalega storila. Kdo pa je bil tega kriv? — Kdo je otroka hudobe naučil? — Otroci! prijazni imate biti do svojih bratov in sestric, da vas bodo tudi radi imeli.

23. Feliks.

(Mal. ber.)

Feliks, ubožnih starišev sin, je v laški deželi svinje pasel. Stariši so ga lepo učili, kako naj do vseh ljudij bo prijazen, in naj rad postreže, komur premore.

Nekega dne častitljiv menih mimo pridejo, in pastirje prosijo, naj jim eden pot skoz dobrovo pokaže. Nobeden noče iti, ker je gerdo vreme. Feliks prijazno pristopi, se redovniku spodobno odkrije in popotnika lepo spremi. Gredé Feliksa vsaktere reči poprašujejo. Feliks jim na vse prav pametno odgovori. To menihu toliko dopade, da Feliksa po dovoljenju štarišev v svoj samostan vzemejo, in v šolo dajo. Feliks se je močno dobro učil, je postal mešnik, škof, kardinal in poslednjič papež po imenu Sikst V. Njegovi odljudni verstniki so pa svinjski pastirji ostali. — Otroci! kako bote vi storili, kadar vas popotniki srečajo? — Kaj bote storili, kadar vidite, da kaki gospod k vam pride? —

24. Brigita.

(Mal. ber.)

Brigita je po materni smerti pri očetu gospodinila, pa je družino jako gerdo imela. Nobeno družinče ji ni vstreglo; vedno se je kregala, in tudi očitala, koliko ji je družina pojedla.

Težko so posle dobivali, pa težko so tudi posli svoje leto spolnili, ker jih je prehudo imela. Po nekih letih oča umerjejo, pohištvo posodniki prodajo, in Brigita je prisiljena služiti. Zdaj je občutila, kako boli, če otroci družino pikajo. Spoznala je staro resnico: kakor se posojuje, tako se povračuje.

25. Gerda zavist.

(Vel. ber.)

Oča so Mihaleku, ki je v šolo hodil, in se prav pridno učil, za zimo novo kapo kupili. Jakopec, njegov stariši bratec, je bil tega žalosten, in se je celi dan kujal. Na večer ga oča pokličejo rekoč: „Kaj ti je Jakopec, da si žalosten? Jeli je tebi žal in ti merzi, da sem Mihaleku kapo kupil? Ta tvoja žalost je huda strast in se zavist ali zavid imenuje, kajti si žalosten, da se

drug veseli. Zavid človeka toliko spridi, da se celo veseli, kadar se bližnjemu huda godi. Bog nas te pregrehe ovaruj! Kaj je storil hudobni Kajn svojemu bratu Abelnu? — Kaj so učinili zavidni bratje egiptovskemu Jožefu? Zakaj so hinavski farizeji nedolžnega Jezusa krivo tožili in grozovitno na križu vmorili? —

Ko sem lani tebi novo suktnjo kupil, Mihaleku pa ne, bi bilo tebi ljubo, da bi se bil Mihalek zato kujal? — Kar ti želiš, naj bi tebi ljudje storili, stori jim tudi ti. Kako moreš toraj biti, Jakopec, kadar se komu dobro godi?“ Jakopec: „Vesel imam biti.“ — Da, tako uči sv. Pavel: Veselite se z veselimi, in žalujte z žalostnimi!

26. Zavidljiva šolarica.

(Mal. ber.)

Katarinka se je domov prijokala. Kaj ti je? jo poprašajo oča. Oh gospod so prišli v šolo. — Oh! no! kaj ni prav, da so prišli? prašajo dalej oča. Druge so prašali in jim znamenja pridnosti dali; meni pa ne, je Katarinka djala. Bila bi tudi jaz znala, še boljše od drugih. Druge so hvalili, kako se lepo peli; tudi jaz sem lepo pela, pa me niso pohvalili.

Katarinka! rečejo oča, ako hočeš le zato pridna biti, naj bi te hvalili, vse tvoje žive dni prav srečna ne boš. Pridnost in sveta čednost se na tem svetu ne poplačate. Ali nisi slišala, kaj Kristus uči. Ako samo zato dobro storite, da bi vas ljudje hvalili, ste svojo plačo že sprejeli. Kaj pa za nebesa bo. —

Pridni bodimo le za Boga del.

Kdor je zvest in priden samo zavoljo ljudij, pri Bogu svojo plačo zgubi. Bog skrivaj vidi, in vse ve: on te bo pohvalil; le vesela bodi, če si dobro znala, in si pridna bila. Bog te bo zapisal v zlate bukve večnega življenja.

Posvetna čast je ledena gaz. Kogar Bog hvali, on velja. —

27. Častilakote gerda šola.

(Drob. 1854.)

Na Francozkem ste dve deklici v šolo hodile, in se prav pridno učile; edna je hotela drugo prekositi. Adelinka, še le šest let stara, je Lino, devet let staro tovaršico zavidala in jela čerteti, ter je mislila, da ji je Lina na potu, kajti jo več obrajtajo, kakor Adelinko. Pri vsaki priložnosti je nedolžno Lino zasegala in ji iskala škodovati, naj bi ona prva bila, ne pa Lina. Enega dne po ulici v šolo greste, in ravno težek voz s kamenjem nadevan srečate; iz sovraštva Adelinka Lino nagloma pod voz sune, kolo ji čez glavo gre in vboga Lina na mestu mertva obleži.

Na v k. Poglejte, kamo gerda častilakomnost otroke, posebno šolce zapelja! Stariši in redniki in tudi šolski učenci so vajeni, otroke le za posvetno čast oživljati; da se bolje učijo, Boga pa celo v stran pustiti; tako iz otrok žive hudiče izredé, polne zavida in sovraštva. Vadite deco, naj se za to pridno uči, da Bogu dopade, in Boga skoz to časti; tako bote angele odgojili. Kriva častilakomnost je huda, pregrešna lastnost — košata mati vsakoverstne hudobije.

28. Oča Miklavž.

(Mal. ber.)

Oča Miklavž so na večer pod lipo sedeli, ravno ko se je večerja hladila; krog njih stoji troje otrok. Pogosto so oča otroke učili, da večerja tistikrat človeku najbolj diši, kadar je po dnevu kaj dobrega storil; in pa, da človek nikoli sladkeje ne spi, kakor kadar ga dobra vest hvali. „Kaj ste kaj danes dobrega storili?“ vprašajo oča otroke. „Jaz sem svoj košček kruha ubogi deklici dala, ki je davi lačna mimo nas v šolo šla,“ je Barbika najmanjša djala. Jurče, njen brat pravi: „Jaz sem v šolo gredé videl vrata na sosedov zelnik odperte, in svinje v zelji škodo delati. Hitro sem jih izgnal, in vrata zaperl.“ „Kaj pa ti Štefan?“ vprašajo oča. Štefan molči, rudečica

ga obhaja. Po malem odgovori: „Saj ste nas, oče, učili, da se ne smemo hvaliti, ker Bog vse naše dela ve.“ „Prav tako,“ pa moj Štefan, le povej, naj tudi bratec in sestra slišita, kaj si dobrega storil.“

Ko sem danes iz šole šel, se me je Oberčev sin lotil in me tepel. Nekdo se mimo pripelje, in poberuha nažene. Oberčev naglo čez plot skoči, in si nogo zvine. Ni mogel več stopiti, in silno je upil. Vzdignil in štuporamo sem ga domu nesel.“

„To je najboljšo delo, tudi sovražnikom dobro storiti,“ so oča djali. „Tako je storil tvoj godovnik sveti Štefan in tako dopolnil Kristusovo zapoved, ki veli:

Molite za tiste, ki vas preganjajo, dobro delajte tistim, ki vam hudo hočejo; tako bote otroci nebeškega Očeta.“

29. Pregrešna jeza.

(Vel. ber.)

Grozna bolezen naše duše je huda jeza; ona vleče zarano naše truplo pod grudo, našo dušo pa v pekel, ako se je od mladih dni ne odvajamo.

Nacelj se je učil pridno in rad ubogal, ali prehude jeze je bil. Za vsako malo reč se je razserdil in svoje sošolce toževal. So ga učitelj posvarili, se je od jeze jokal. Tudi je Nacelj v jezi rad klet, in drugim priimke dajal. S sosedovim Franceljnom sta v šolo hodila, in Francelj mu enkrat gredé reče: „Ker si ti Nacelj tako rad hud in odljuden, ne bom več s teboj hodil?“ Ta beseda Naceljna tako razjezi, da se Franceljna po potu loti, in ga tak gerdo zdela, da je ves kervav domov prišel. Za to gerdo djanje so jezavega Naceljna doma in tudi v šoli prav ostro postrahovali.

30. Pavlek.

(Mal. ber.)

Hudobni Pavlek je očetu smodnika ukradel, ga je po tleh natrosil, potem svojega lesenega konja na smodnik

posadil; njegova sestra pa zravno stojé gleda. Pavlek iz pečnice ognja prinese, in ga na strelni prah dene, da bi se zažgal, ter se na lesenega konja usede. Ker se mu predolgo ne užge, iz roga smodnika na ogenj potrosi. Smodnik puhne, zakadi Pavleka v drugo steno, in blizo stoječe dekle začne goreti.

Sosedov hlapčič nesrečo vidi, deklico popade, in hitro povalja da jo ogasi. Otroci! varujte se smodnika in ognja!

31. Matevžek.

(Mal. ber.)

Kdor hoče pošten biti, ne sme zdražbe delati, ne brez potrebe tožiti. Ljubi mir Bog ljubi, gerdi prepir pa sovraži. Le mirne otroke Bog rad ima.

Matevžek je na večer po večni luči Nežici večernico kazal rekoč: „Le poglej sestra, kako lepo večernica na nebu miglja! Ni lepše zvezde.“ „Meni pa juternica bolj dopade; veliko lepše sveti.“ „Ni res!“ se začne Matevžek prepirati, in se prav hudo z Nežico kara. Na to oča pridejo, in ko zaslišijo, zakaj se ujedata, pravijo: „Oj nevedna otroka! saj niste dve zvezdi; ravno tista zvezda tudi v jutro sveti, in jo imenujemo juternico ali danico; kadar pa na večer sveti, ji pravimo večernica.“

32. Nacek.

Nacek je rad zdražbe delal. Hitro je k materi tekel in tožil, če je kdo kaj storil, ali kako posodo potrupil. Mati posvariyo Naceka rekoč: „Ti me neprenehoma jeziš, ker vedno tožiš, kar bi ne bilo treba. Če vsakega karam, ki ga ti zatožiš, bodo te čerteli in te za žlabudravca imeli.“

Ali bo to tebi prav? Tudi ti pogosto kaj storiš, kar ni prav; ali bi se tebi dobro zdelo, če bi ti povračali, in te hitro zatoževali? Česar sam rad nimaš, tudi drugim ne delaj. Povedati si mi pa dolžen po resnici, kar te poprašam, ali če kaj hudega vidiš. —

33. Pavlek in Šimej.

(Mal. ber.)

Neka brata se nista pogajala; Pavlek, sedem let star, je bil opekljiv, Šimej pri petih letih pa še ves otrok. Nekega dne je bil Šimej Pavleka hudo razjezil, in nista se spravila, predenj zaspita. Oča to vedo, k postelji stopijo, in Šimeju rečejo, naj te besede za njimi moli, prej ko zaspil. „Preljubi moj Bog, zahvalim te za ljubo solnce, katero mi je sijalo, — za ptičice, ktere so mi pele, — za travo, po kateri sem skakal, — za rožice, ktere sem tergal, — za živež, kterega si mi dal, — za čisto vodo, katero sem pil, — za zdravo sapo, katero sem dihal, in za vse kar sem dobrega zavžil. Oče nebeški! ohrani mi nicoj očeta in mater zdrave in vesele, pa tudi mojega ljubega brata.“ Šimej je roke povzdignil, in vse besede lepo za očetom molil, ali pri zadnjih besedah se milo razjoče rekoč: „Ne bom jutri svojega ljubega brata več žalil, ne nikoli več tega ne bom storil.“

Hitro zdaj Šimej vstane, in gre Pavleka za odpušcanje prosit. Ko sta se spravila, in mu bratec roko poda, se Šimej vesel ležat poverne, in sladko zaspil. Solnce naj ne zajde čez našo zamero.—

34. Pohlevna Julika.

(Vel. ber.)

Julika je bila prav zala in pridna deklica. Pogosto so jo pohvalili, ali pohvale se ni prevzela, da bi se bila nad svoje verstnice povzdigala. Karkoli so v šoli prašali, je Julika znala; pa zato ni bila avšasta. Pohlevno je roko povzdignila v znamenje, da ve, ter je mirno čakala, jeli jo bodo popitali, ali ne. — Je šla česa kupit, in ji niso mogli naravnost postreči, je djala: Bom že počakala! Julika je bila pohlevna. — Je kdo Juliko razžalil, se ni razserdila, ni klela, in se ni vjedala, temuč mirno se je odgovorila; ona je bila krotka, in nihče se ni imel za kaj ž njoj pripraviti.

Ko je Julika zbolela, so skerbní stariši hitro po vračitelja poslali, in mati ji pravijo: „Julika, le voljno poterpi, in pa terdno v Boga zaupaj; dal ti bo spet ljubo zdravje.“ Julika je materi odgovorila: „Kakor Bog hoče, sveta volja božja naj se zgodi.“ Rada je grenke vraštva jemala, in je v kratkem ozdravela, ker je bila poterpežljiva. — Teh svetih čednostij nas usmiljeni Jezus uči rekoč: „Učite se od mene, ker jaz sem krotek in iz serca ponižen, in bote pokoj našli svojim dušam.“

35. Marjetica.

(Mal. ber.)

Marjetica če se je v izbi slačila, se je vselaj na svojo škrinjico pri postelji vsela, šolne izula, in jih ravno spodaj položila. Pečo in zavratni robec je poleg sebe na stran položila, na drugo stran jopico, predpert, nadpersnik in krilo. Zjutraj se je le vsela in vse k redu imela.

Nikoli ni bila kregana, nikoli ni šole zamudila. Poprej ko Marjetica jopico obleče, in robec za vrat dene, si lase razčeše, si jih terdno v vozal zveže ali v kito splete. Potem se snažno umije, roke, usta in obraz, po letu pa tudi glavo. Ta deklica je bila čversta, je imela bistre oči in bele zobe, kakor slonova kost. Ona si je po jedi vselaj usta izmila, in ni prevročega ali premerzlega jela, da si ne bi zobov pokvarila. Otroci! ali bote tudi vi tako delali, kakor pridna Marjetica?

36. Matiček.

(Mal. ber.)

Matiček na svojo opravo ni pazil. Kadar je nove čevlje dobil, je hitro ž njimi po blatu in po lužah gazil, on je kapo okoli lučal, z rokavom brisal usta in nos, je rad skoz plote in po germovji plazil, se na mokro vsedal in se je v hlačah po kakem bregu valjal, ali po

kaki deski vozil. Kaj mislite, kake so bile njegove hlače?
Kaj so stariši rekli?

37. Cencelj.

(Mal. ber.)

Vincencij (Cencelj) je imel gospodske stariše. Vse so mu dajali, kar mu je serce poželego; tako se je na predobro razvadil. Stariši mu umerjejo, in Cencelj mora iti na kmete k svojemu ujcu služiti. Od kraja ni bila služba zanj. Pri stariših je večidel brez dela pohajkal; zdaj pa mora pridno delati. Poprej si posebne jedi izbiral, zdaj mu je tudi borna jed dobra. V mestu so bili pogosto v gledališču, ali na plesu blizu do polnoči dobre volje, na kmetih hodijo po storjenem delu zarana spat. Težko se je Cencelj vsega tega privadil, pa je vendar spoznal, da je tako živeti zdravo in prav. Pri stariših je vse skozi bolehal, in moral zdravila piti, zdaj je pa zdrav in čverst kot riba, močen kakor hrast, in lep rudeč, kakor roža. Večkrat je že djal:

Blagor človeku, srečno živi,
Kdor se že mlad terpeti uči.

38. Naglost ni pridna.

(Abcdk.)

Poleti neki dan se Blaže na polje poda. Vroče je bilo, in lice mu gori, in silo ga začne žejati. V lepi senci pod hrastom najde hladen studenec, ki je izpod pečine izviral. Voda je bila čista ko ribje oko, in pa merzla, ko led.

Naglo se je Blaže napije; ali slabo mu začne prihajati, toliko da ne omedlí.

Slab domu prileze, in prav nevarno zboli: „Joj,“ je zdihoval bolen na postelji, „kdo bi mislil, da je v tem studenci tako hud strup!“

Blažetov oča pa pravijo: „Čisti studenec kar ni kriv tvoje bolezni, ampak tvoja naglost in nezmernost.“

Naj nedolžnejše veselje
Nam skalijo hude želje.

39. Nežica in Lukec.

(Mal. ber.)

V nebesih imamo dobrega očeta: mi vsi smo njegovi otroci. Oča nebeški nas ljubi, in rad ima, če tudi mi svoje brate in sestre, tovariše in tovaršice, znance in znanke, sosede in prijatelje, pa tudi sovražnike ljubimo.

Nežica je po južini kupice umivala, njen brat Lukec pa je šolsko nalogo pisal. Po nesreči Nežici očetov kozarec na tla pade, in se razdrobi. Nežica od straha zajoče rekoč: „Oh, kaj bodo oča rekli! Da bi imela toliko denarjev, rada bi očetu novo kupico kupila.“ Lukec Nežici reče: „Ljuba sestra, jaz ti dam rad svojih pet grošev; več pa nimam.“ Otroka denarje preštejeta, pa nimata dosti, in skleneta očeta za odpuščanje prositi.

Zvečer prideta oča in mati domu. Lukec očetu naproti teče rekoč: „Preljubi moj oče! ne zamerite Nežici; kupico vam je ubila. Videl sem, da ni nalašč storila, le pripetilo se ji je. Htela sva vam novo kupico kupiti, pa nimava zadosti denarjev.“ Oča pravijo: „Jeli si tudi ti hotel Nežici pripomoči? Tedaj ji odpustim. ker se toliko rada imata.“ Nežica jokaje pride. Oča ji rečejo: „V prihodnje bolj pazi, da kaj ne potereš, za zdaj ti odpustim storjeno škodo, ker sta si z Lukcem toliko dobra.“

40. Hudobec in nja šiba.

(Drob. 1853.)

Podale so se sramožljive deklice za potok verbovih tert brat in si jerbasov plest. Spletene jerbasce nadevljejo

z rožicami, kojih so po pisanih livadah natergale, ter so si vence vile, in pa nedolžne pesmi pele.

Od daleč hudoben dečko prileti, in se pohlevnim deklicam reži, rekoč: „Kaj ve in vaši venci! Raztergal vam jih bom.“ Deklice ga jokaje prosijo: „Nikar nam tega ne včini!“ Prešernik pa ne mara za deviški jok, ne za nedolžnih prošnje, zgrabi naglo prvi venec, kateri je na zelenej travi ležal — ali joj!“ zavpije; strupen gad ga nevsmiljeno piči, kateri je pod vencem spal.

Najstarejša devica je na to ječivemu dečaku djala: „Tako se po svetu vsem nesramnežem godi! Kdor nedolžnim vence terga, njega strupno želo greha zamori.“

41. Mihec.

(Mal. ber.)

Ko je Mihec še otrok bil, se je že rad s tovarši poskušal rekoč: „Ali imaš serce? poskusiva se, kateri je močnejši!“ Če je koga na tla vergel, se mu je smejal, in ga zasramoval. Kaj mislite, ali je bilo to prav? — Večkrat se je uni jako branil; jela sta se tergati, psovati in kleti; vsa kuštrava, pa tudi kervava sta se razšla. Mihec se iz mladega privadi, druge tepsti, jih zalezovati, in jim noge spodbijati. Prirastel je robast hrust, in se je pri vsaki priliki drugih lotil. Tako dela tudi pes, ki nad vsakim psom taja, in mu zobe kaže, dokler se ne sprimeta in ogrizeta. Ali se ni Mihaleku tudi taka godila? Mihec se je bahal, da mu nihče ni kos; ali oča pravijo: „Pazi fant! prišel bo močnejši čez tebe, in te bo! Vselaj sem slišal, da vol, kateri se najrajši bode, najprej roge zgubi.“ Tudi njemu se je taka zgodila. Ob cirkovanju so mladenči plesali in pili; Mihec jih pa draži po svoji navadi, ter bi rad, bi se ž njim poskusili. Kaj mislite, kaj se zgodi? Stepejo se, noge iz stolov izderejo, in Miheca tako namlatijo, da so na pol mertvega domu prinesli. Nekoliko tednov potem je umerl. Glejte metanja in tepenja žalostni konec!

42. Fabjanek.

(Mal. ber.)

Fabjanek je rad kamenje lučal, zdaj na mačke, zdaj na pse, ali na ptice. Oča so mu to prepovedovali rekoč: Fabjanek! ne lučaj mi kamenja; boš veliko nesrečo napravil.“ Fabjanek ni vbogal. Enkrat pride sosed tožit, da mu je Fabjanek dve šipi na oknu poterl. Oča so morali škodo plačati, in sram jih je bilo, da niso Fabjana bolj v strahu imeli. Pa kaj se je še žalostnejšega pripetilo!

Fabjanek čez zid kamenje luča, ravno deklica mimo pride, kamen ji v oko prileti, in oko izteče. Oh! to je bila nesreča! Berič po Fabjaneka pride, in do kervavega je bil tepen.

Stariši so morali deklici velike bolečine plačati, in vsi ljudje so Fabjaneku oponašali rekoč: „To je tisti hudobnež, ki je ubogo deklico ob oko spravil!“ Fabjanek se je ustrašil, kolikorkrat je srečal revno deklico, ki je zdaj samo z enim očesom videla.

43. Hudobni živinoder.

(Mal. ber.)

Ponkračev Tilen je imel gerdo šego, živino neusmiljeno pretepati, po psih kamenje metati in mačke terpinčiti. O pomladi je vse germovje preiskal, in če je kako gnjezdo našel, je starim jajčica poterl, mlade vzela in starke s kamnjem pobijal. Vrabcem je vse gnjezda podrapal, in mladim lastovkam perute popipal. Tako je Tilen z živino delal, pa tudi ni otroka srečal, s katerim bi se ne bil stepel. Kaj bo iz takega dečka?

Tilen odraste, in se mesarije izuči; mesariti ga je najbolj veselilo. Neusmiljeno je teleta s psovi gonil, zvezane vozil, se na nje usedal, in je klavno živino tako gerdo pretepal, da je bilo meso s kervijo podpluto. Igral je rad, in se je z igravci pogosto do kervavega stepel. Nekega dne goljufom v roke pride, in ž njimi ves volovski kup zaigra. Tilen si ne ve pomagati, in med tobakarje gre. Po

malem začne krasti in ropati. Tobakarji so bogatega mlinarja poropali in umorili. Najgrozovitnejši je bil Tilen, in on je mlinarja zaklal. V kratkem potem so ga zgrabili in ob glavo djali. Tako daleč zaide otrok, ki v svojih mladih letih živino terpinči.

44. Zarano začne žgati, komur je kopriva mati.

(Drob. 1852.)

V mali vesi v Saksoniji na Nemškem je živel malopriden dečko, malopridnih starišev sin; jabelko namreč daleč od debla ne pade. Njemu je bilo najslaje veselje vbogim pticam gnjezda poberati in podrapati; mladičem je habice pipal, in na pol žive po tleh lučal. V jesen je senice lovil, jim oči istikal, in nevsmiljeno oslepljene je zopet letati pustil, da si revice niso videle živeža iskati, ne kamo ferfrati, in so morale od gladu pomreti. Je kdo dečaka za te hudobije del pokregal, se mu je hudobec smejal in mu jezik zasramovaje kazal.

Tako nevsmiljeno djanje svedoči, da ima človek gerdo, hudobno serce; kdor kaj takega vbogi živini stori, v njem še strašnejši hudobec zori; zakaj že zgodaj začne žgati, kar kopriva ima ostati.

Naj bi bili stariši hudobneža hitro po prvem takem včinu ostro posvarili, strahovali in podučili, kako strašni greh je kaj takega storiti, bi bil dečko v strahu božjem izrasel; ali zanikarni stariši so mu svojo voljo pustili in hudobneža izredili. Izrasel je ves rogat divjak, je začel zgodaj izmikati mnogo tujega blaga, ni odrajtal najdenega, ter je terdovratno vtajil, kar si je po krivici osvojil, in korenina hudobije mu se je tako globoko v serce prirasla, da je ni bilo pozneje mogoče izruvat. Vsi verstniki so se ga bali in hudobneža se je že v mladih letih vse izogibalo. Ko je odrasel, so ga v vojaštvo vzeli. V Draždanju je s svojim polkom stal. Jeden večer že v mraku sreča zalega, prijaznega gospoda iz Pilnice na potu v mesto, kateri je bil prav čedno obleden. Skušnjava mu v misel daja, rekoč: „Ovi ima dnarje;

vsmeriti ga, in dnarji bodo tvoji.“ Popotni gospod je bil visoko pošten mož in slovit podobar, ki je iz svoje gorice za Laboj k svoji dragi rodbini domu šel. In tega dobrega moža je hudobec zamoril! Koliko žalost je njegovi žlahti — kolik žal celemu mestu načinil, katero je rajnega rado imelo? Nikaj ni tako skrito, da bi ne bilo enkrat očito: ta resnica je tudi hudobneža izučila, kaj da prepozno. Hudobec se je sam razodel; k smerti so ga obsodili in ob glavo djali.

Otroci! ne delajte gerdo z živalimi, naj si bodo prijazne ptičice ali gerdi červi, božje stvari so, Bog za nje skerbi. Kdor do ljube živince vsmilenje nima, bo tudi z ljudmi nevsmiljeno delal. Pri malem hudo delati začne, in pri strašnem boju neha. Zarano začne žgati, komur je kopriva mati. Kropive se morajo iz korenine popipati, in hudobije pri otrokih poravnati, kakor hitro se prikažejo. Staro drevo se ne da izdreti, ne poravnati, zastaran hudodelec pa poboljšati ne. Blagor možu, ki je od mladih dni v strahu bil.

45. Florijanek.

(Mal. ber.)

Florijanek je nekdam ljudski sklepec¹ domov prinesel. Oča ga vprašajo: „Kde si dobil nožič?“ Jeclaje Florijanek odgovori, da ga je našel. „Kde si ga našel? Le taki povej!“ Jokaje Florijanek jeclja: „V Boštjanovi hiši.“ Oča Florijaneka za roko k Boštjanu peljejo, in zvedó, kako je Florjanek nožič skrivaj s police vzel, in v žep vteknil. Florijanek je moral ukradeni nožič na tisti kraj položiti, kder ga je vzel, soseda za odpuščanje prositi, in je bil doma za tatvino in laž ostro tepen.

Oča so rekli: „Nesrečni otrok! kaj bi iz tebe prirasnilo, če bi se krasti navadil.“

¹ Mali nožič.

46. Mlad berač, star tat.

(Drob. 1854.)

Bila je svoje dni na Nemškem beračela, dolga Špela po imenu; moža so zavolj tatvine obesili. Zapustil je troje otrok, ki so se za njo po beračiji vlačili. Da jih ni po kerščansko redila, se lahko ve; samo edno jih je dobro naučila: tako dolgo beračiti in sitnost ljudem na pragu delati, da dajo, ali že radi, ali pa ne; da je le. Stanovniki so mater in otroke imeli za malopridne potepuhe; kar so tudi bili ter se vlačili od hiše do hiše, od edne vesi v drugo; in kadar so se jih v enem kraju naveličali, se kakor sovražna megla v drug kraj potegnejo.

Dolga Špela zboli, in ker je poleti bilo, na neki parni leži, in deca za njo krog in krog beračijo. Na smertni postelji pokliče svojih troje otrok, in naredi svoje poslednje sporočilo, ter jim ves bližnji svet v beračijo razdeli. „Ti Hanza! je djala sinu, boš imel Nasavsko knežijo. Ti Rotula boš Dilenburško imela. Tebi, Barbica, Berlenburško grofijo zapustim. Tako imate vsi trije svojo doto; le to vam ostro naročim, da eden drugemu v škodo ne hodite, nego da vsako v svojem kraju pobera. Špela se stegne in umerje, sosedi jo pokoplejo, otroci pa gredo po svoji doti ali erbiji, vsako po svoji odkazani krajini beračit; kar ne dobé, pa izmeknejo, ako le morejo.

Dvoje deklet se je izgubilo, da ni bilo sluha ne duha od nji več; sinko pa je na beračiji izrasel prav zdrav in verl deček. Pri nekem selanu je najrajši zahajal, ter po cele tedne na tistem selu ostal; in ker je včasih za kako delo segel, ga tudi niso gonili, pa radi videli, da se je dela privajal. Urh, tako je bilo selanu ime, se s svojo ženo pogovori in sklene vbogega dečka obderžati, ga izrediti in v šolo dati, naj bi se toliko izučil, kar je delavnemu človeku znati potreba. Dečka pred se zakličeta rekoč, da ga hočeta imeti, ako bi hotel priden biti, lepo vbogati in se čedno vesti, kar Hanzek rad in pa z velikim veseljem prav terdno obljubi. Dobil je novo obleko, začel v šolo hoditi, po šoli je pa doma pomagal, kolikor je mogel. Prav pridno se je učil čitati, pisati, številiti, in pa kerščanskega navka tako dobro, da ga je bilo veselje poslušati; pa tudi doma so ga lepo

ravnali in pripomogli, da se mu je šola poznala. Prav veseli so ga bili, ker je bil priden in zvest v vsaki reči, da so se lahko na-nj zanesli.

V osemnajstem letu starosti jame Janžeka nekaka merzla žalost obhajati; skrivaj se je pogosto jokal, in večkrat so ga zalezli v samotnih kotih klečati in moliti. Urh in njegova supruga Janžeta barata, kaj mu je, ali od začetka jima noče povedati. Urhovka je pa bila prebrisana ženka, in je mladenča tako modro izpraševala, da je Joanez plakaje in zdihovaje povedal, rekoč: „Preljubi stariši! od svojih mladih nog sem imel toliko veselje krasti, da se nisem mogel tatije zderžati; kral sem neprenehoma, dokler sem k vam došel. Pri vas sicer nisem kaj velikega izmėknul, pa kaj malega sem vam le uzmel, česar niste pogrešali. Krasti pač ne morem opustiti, če bi mi ravno rabel z vervjoj za menoj stal. Bog me je ovaroval, da česar velikega še nisem vkral. Žalostna smert mojega očeta mi pred očmi stoji, pa vendar je veselje vkrasti večje, kakor pa strah greha in kazni, ki me čaka. Od samega ihtenja Janezek dalej golčati ne more; Urh in njegova pa stermita, kaj takega čuti. Skoraj jima je žal, da sta takega dečka se podstopila; pa vendar mislita, če ga odpraviva, se bo hitro zgubil, in prej ali slej rabeljnu v roke prišel.

Urhova skleneta k gospodu župniku iti, jih za svet barati, pa tudi Hanzeka seboj vzeti. V farofu reče Urhovka Janezu, naj zunaj počaka; onadva pa rahlo na vrata poterkata, k gospod župniku v sobo gresta, ki jih prav prijazno sprejmejo, rekoč: „Kaj sta dobrega prinesla?“ „Le pripeljala sva, reče Urh; pa ne kaj prida“; in vse na tenko dopovesta. „Dobro!“ so djali gospod; „hočem se z vbogim dečakom pogovoriti, bom saj videl, kako bo?“ Gospod vrata odprejo, in plah stopi Janezek v sobo.

Župnik: Noj, Hanza! kako je kaj?

Hanzek: Slaba, gospod oče!

Ž. Zakaj pa slaba?

H. Si ne upam povedati. (Si jokaje oči z rokami pokrije.)

Ž. Mladenča prijazno za roko primejo, rekoč: Kaj pa ti je, da plakaš?

H. Veselje krasti mi ne henja, in za tega del so

mojega vbogega očeta ob . . . (od velikega joka ne more besedice ziniti).

Ž. Po tem takem bi rad veselje do nesrečne kraje zgubil; kaj ne?

H. Kaj pa da! ali vsa moja molitva je zastonj. Molim, molim; pa me Bog le ne usliši.

Ž. Ne govori tako, moj Hanzek! glej ravno za to, ker si gorljivo Boga prosil, te je ovaroval, da nisi česar velikega vzel.

Hočem ti pa dober svet dati, ako le vbogaš, se boš te hudobe odvadil. Kaj ne, kadar kaj vgledaš, kar ti dopade, te hitro mikati jame, da bi vzel in na to pa izmekneš?

H. Dro! toda ne vsakobart, enkrat se premagam, in ne vzamem; drugobart pa se ne morem zderžati.

Ž. Kaj ti pa nikoli ni žal, kedar kaj vkradeš?

H. Oh, kaj pa da, samo da me vest včasih poprej, včasih pozneje peči začne.

Ž. Prav tako! Kakor hitro te vest zaboli, le hitro vkradeno reč lastniku odrajtaj, in če je višej nimaš, teci, in saj za zamero prosi.

H. Rad bom to storil, pa huda bo.

Ž. Le vbogaj Hanza! boš videl, da se hočeš v kratkem odvaditi, in Bog ti bo pomagal.

Kar Hanzek terdno obljubi, tudi zvesto spolnuje; pade, pa zopet hitro vstane; vkrade, pa tudi poverne, in se tako nekoliko časa vojskuje.

Poslali so ga enkrat na polje, neko delo opraviti, in gredé na veliko cesto pride. Vgleda na kamnu za cestoj košaro (korbo) in v košari nekoliko ženskih oblačil. Izpod oblačil je mošnja dnarjev lukala. Ko bi trenul Hanza dnarje izmekne in mošnjo v bližno gormovje skrije. Kmalu potem pride mlado dekle, jerbas zadene in gre svoj pot, ter ne zapazi, da dnarjev ni; Hanza gre na svoje delo. Po malem ga začne vest peči in čedalje huje ga serce boli. Čez ene dni čujejo govoriti, da je dekla kerčmarju dve sto goldinarjev odnesla. Iskali so jo pa je našli niso; toda se je povedalo, kakor bi bila u vodo skočila. To je še le jelo Hanzeka peči; bilo mu je kot goreče oglje na serci, to je pa tudi pomagalo, ga kraje popolnoma odvaditi.

Pervo, kar počne, je, da dnarje kerčmarju zanese, rekoč, da je dnarje na cesti našel. Kerčmar se zavzame, rekoč: „Bogu se usmili! Prevboga deklina!“ Hanza od žalosti in velike bridkosti domu tava, in kerčmarja clo ne čuje, kateri mu veli počakati, da bo reštvo dobil. Vse to so dali zdaj v novicah oklicati, da so se dnarji našli, in da je dekla clo nedolžna. Imela je deklina vbožne, pa poštene roditelje, ki so same žalosti zboleli, čuti, da je njih toliko poštena in pridna hčer gospodarja okrala. Slišati, da je nedolžna, so se veselja jokali, pa se jim je tudi po njej tožilo. Največ je pa Hanza od svoje hude vesti prestal. Smert nedolžne deklice mu je vedno pred očmi bila, in kakor na cente težek kamen mu je na serci slonel. Merzelo mu je to gerdo djanje tako nevsmiljeno, da so ga morali varovati.

Na enkrat pa deklina pride živa na svetlo; ribiči so jo videli u vodo skočiti, in so jo rešili, da se reva ni utopila. Pač je bilo to veselje za žalostne stariše in za gospodarja; največše pa za tatljivega Hanžeta, ki je bil vse te velike revščine in žalosti vzrok. To žalostno prigodilo njegove tatinske navade je pa tudi mladenča popolnoma ozdravilo in prenaradilo. Ni se doteknil ptuje reči več, in je prirasil pošten, verli mož, katerega je vse rado imelo. Vzel je pozneje ravno ono deklico, koji je toliko bridkosti s svojim izmikanjem včinił, za svojo ženo, in je prav srečno ž njoj živel. Na smertni postelji je še le ženi in deci povedal, kako se je bilo vse to zgodilo, ter je hvalil Boga, da ga je toliko hudobne navade, njegovo ženo pa strašnega pogina milostivo rešil.

Na v k. Redek je, ki bi se odvadil, česar se je v mladih letih gerdo navadil — krasti; stara navada je železna srajca. — Pravijo, da ima tat neko tatinsko žilo na svojem palcu, ki mu ne da ptujega blaga v miru pustiti. Tako žilo ima, pa ne na palcu, marveč v svojem serci — hudobno spačeno voljo, kojoj so mu malopridni stariši, ali pa redniki vsadili, ki so ga krasti učili; in takih tatinskih učnikov je veliko po svetu. Pervi so, ki otroke legati učijo, ali jim laž pregledajo; laž je mati tatov. Otrok, kateri se zlaže, očitno pokaže, da prida storilo ne bo, kajti je že dete hudičevo, ki je oča laži. Hočeš otroka kraje ovarovati, moraš ga za vsako

laž ostro kaznovati. — Drugi učitelji tatvine so, kateri otroke sladkosnede privajajo, posebno matere, ktere deci posebej jesti potikajo, rekoč: Na Hanzek! pa skrij, da drugi ne vidijo. Hanzek skriva bratom in sestram, potem pa tudi materi in očetu, kadar jim začne izmikati orehov, sliv, hleba, sterdi, smetane itd.; pa tudi dnarjev. Kdor otroku reče skriti, ali se zlagati, ga uči tudi krasti. Dete muhasto je dete tatovo. — Tretji učeniki kradunov so stariši in gospodarji, ki pri deci igrače, male reči ali denarje vgladajo, pa ne pobarajo: Kdo ti je to dal? kde si vzela? Hočeš otroka tatvine ovarovati, ga moraš za roko peljati, da sam ptuje blago odrajta, komur je vzeto. In kadar domu prideta, šibo v roke in hlače dol; tako zdravilo pomaga za tatinsko žilo, dokler je še serce mehko. — Četerti roditelji tatov so vsi vlačugarji in vlačuge, ki svoje otroke beračit pošiljajo, kajti se sami prositi sramujejo. Pa tudi oni dobrotniki kraje vadijo, kateri takim otrokom dajajo! mlad berač, bo star tat. Bog nas vsega tega varuj!

47. Ukradenega ne kupuj.

(Vel. ber.)

Pavlek iz šole gredé Lenčeta sreča. Lenče mu lep vinjek za pet grošev ponudi. Pridni Pavlek se spomni, da šolei brez dovoljenja starišev kupčevati ne smejo. Reče Lenčetu: Jeli so ti stariši rekli vinjek prodati? Lenček pravi, da mu je nekdo vinjek v dar dal, ter ga slobodno proda, komur rad. Pavlek je mislil: kdo ve, jeli je to res, ali ni? Nož je predober kup; nožar bi mi ga za goldinar ne dal. Ni ga hotel. V enih dneh se je izvedelo, da je Lenče vinjek ukral, in zato prav ostro tepen bil. Pavlek je bil vesel, da ni ukradenega blaga kupil.

48. Najdeno odrajtaj.

(Mal. ber.)

Matičku so v mladih letih stariši pomerli. Sosed ga za rejenca vzeme in prav bogaboječega izredi. Ko

Matiček ob cesti drobnico pase, jezdi mimo njega imeniten gospod, kteremu nekaj svetlega izpade. Matiček hiti gledat, in na! zlato žepno uro pobere. Urh, njegov tovariš pravi: „Uro bova prodala, in denar med se razdelila.“ „Bog obvari!“ reče Matiček. „Najdeno blago se mora gospodu odrajtati, ki ga je zgubil.“ Izgovori, in za gospodom dirja. V dobri uri do kerčme prisope, in gospodu najdeno uro poda. Gospod mu lepo rešvo ponudi, ali Matiček se brani rekoč, da ni toliko zaslužil, in se mahoma na pašo poverne.

Pošteno ravnanje gospodu dopade, ki je bil bogat tergovec. Hitro za Matičkom jaha, izprosi ga od rednika in ga da v šolo. Matiček se izučil, k tergovcu v službo stopi, in se tako verlo obnaša, da mu tergovec svojo hčer za ženo da, in po svoji smerti vse premoženje sporoči. Jeli Matiček prav storil, da ni Urha slušal? Otroci! kadar kaj najdete, lastniku hitro odrajtajte; ako ne veste čigavo je, dajte na oznanilo.

49. Dobra vest.

(Vel. ber.)

„Otroci! dobra vest je mehka vajšnica, na koji se sladko spi, in enkrat lahko umerje“ — so djali gospod šolski; za dobro vest skerbite.“ Kaj pa je dobra vest? pitajo učenci. Za odgovor jim učitelj lično povest povedo, rekoč: Loniko so oča v štacuno poslali bankovec 50 gld. zmenjat. Tergovec Loni hitro denarje našteje, Tonika pa grede dnarje prebroji, in najde, da je za 5 gl. preveč. Tergovec se je uštel, in Lonika misli, kaj mi je storiti? Mož 5 gl. ne bo pogrešal, če jih obderžim 50 gld. pa očetu nesem. Pa nikaar tega! — ptujega vzeti ne smem; bili bi kakor ukradeni. Tako pomisli in dirja 5 gl. tergovcu odrajtat, kar se mu je toliko dobro zdelo, da je Lonko pohvalil, in ji 1 gld. v dar podal. To je Loniko v serci veselilo, in nekaj notranjega jo je hvalilo, da je tako prav storila. —

Kdo pa je Loni djal, ptuji denar odrajtati? Saj ni nikdo vedel, da je preveč dobila? — Glejte! njena vest jo je opominjala. Dobra vest jo je hvalila, znotranji

božji glas, ki nas pred hudim svari; nas graja, če hudo storimo, pa tudi hvali za dobro.

50. Tomažek.

(Mal. ber.)

Tomažek je rad k Videku v vas hodil. Mati so ga svarili: „Tomažek! meni ni po volji, da se z Videkom tovaršiš. Janezek je pridnejši; k njemu hodi.“ Tomažek pa matere ni ubogal, in je vseskoz le k Videku hodil, in se je od njega veliko hudega naučil. Nekdaj ga Videk napelje, da v sosedov vert zlezeta sadja krast. Oba so na tatvini zgrabili. Kaj se vam zdi, kako se je jima po tem godilo? Ali gospod župnik so šolskemu gospodu rekli: „Kaj takega bi ne bil od Tomažeka mislil, poprej je bil prav priden! Pa je že tako. Slabe tovaršije so poštenja morije.“ —

51. Jaka zidar.

(Vel. ber.)

Jaka je bil mlad in čverst junak, in že v svojem štirnajstem letu za vsako delo. Njegova dva brata sta bila zidarja; tudi Jaka je hotel biti zidar, ter se je šel ž njim zidarije učiti. Med sirovimi, razuzdanimi zidarji ni kaj čednega videl, ne slišal. Zidarji so se radi kregali, kleli, nesramne pesmi peli, pa žganje so pili. Jaka se sperviž žganja brani, ali zapeljivci so ga zasmehovali rekoč: „Dečko! če hočeš vreden zidar biti, moraš čversto žganje piti.“ Prisilijo ga, da začne po malem pokušati; in v kratkem mu je žganjica ravno tako gladko tekla, kakor drugim zidarjem.

Videti, kako zidarji neprenehoma lulo v zobih imajo, je Jaka mislil, da mora tudi on tobak kaditi, če hoče vreden zidar biti, in si lulo kupi. Pa mnogokrat mu je slabo bilo, in tobak se mu tako vgabi, da ga ni pogledati mogel; tovarši ga pa tako dolgo dražijo, da se to-

baka dobro privadi. Zdaj je mislil Jaka, da je cel mož, kajti vse razvade svojih tovaršev je dobro znal; ali v kratkem boleha. Poprej belorudeč ko roža, začne bledeti! Poprej čerstev ko gliva, začne slabeti. Ne diši mu jesti, in želodec veliko jedil ne terpi, katere je poprej prav rad jedel. Ne veseli ga delati; zdaj ga glava boli, zdaj grize, in pogosto mu roke in noge trepečejo. Kaj pa je Jaketu, da je tako shudel in ob ljubo zdravje prišel? — Neumni ljudje so starišem svetovali, naj mu le dobrega, močnega žganja piti dadó. Jeli je bil dober svet? — Dajajo mu žganja, in se nadjajo ga okrevati; ali Jaka jim ni povedal, kako razuzdano je živel.

Jaka ni samo žganja pil in tobak kadil, dal se je tudi še v vekše hudobije zapeljati. V nedeljo se za kratek čas v kerčmo poda, kder so godbe imeli. Tovaršev nekoliko je pilo, in tako močno tobak kadilo, da je vsa soba polna dima in sopuha bila. Začeli so kvartati, in tudi Jaketa prisilili ž njimi igrati; pa on še kvart ne pozna. Eden tovaršev mu pokaže, in o prvi igri Jaku sreča potegne. Drugo nedeljo Jaka misli, da bi lepo ne bilo, če bi ne igral, ker je prvo nedeljo na dobičku bil. Veliko veselje Jaka do igre ima; ali sreča je opoteča. Večidel svoj zaslužek zaigra, si nima kosilca kupiti s čem in pogosto strada, ter mora iti brez večerje spat.

To Jaketa sicer ni veselilo, pa igre opustiti le ni mogel, ter je hotel pozadobiti, kar je poprej zaigral. Kako žalostno se je iz kerčme potegnil, ker ni beliča več v žepu bilo.

Bil je enkrat v toliki sili, da si ni vedel pomagati; sklene hudobnež hram okrasti, v kojem je delal. Vzel je novo suknjo in sreberno žlico; pa strah in groza ga je bilo. Oh naj bi bil rajše gladoval, ali pa vbogajme poprosil!

Ko je sreberno žlico na prodaj ponudil, so ga izpazili. Dolgo je moral v ječi sedeti. Od te dobe ni bil vse žive dni več vesel, je slabo izhajal in zarano umerl.

Tako človeka pijančevanje, tobak in pa igra zdela.

52. Ne igrajte se z noži.

(Mal. ber.)

Ne igrajte se z noži, z ostrimi svinčniki ali s peresi; lahko koga ranite, ali oslepite. — Učenci so nekaj v šoli ostali, in popoldne šole čakali. Uberejo si drugi druge iz šole zapirati in poskušati, kateri so močnejši. Štefanek skoz ključevo luknjico pogleda, Markec pa skoz špranjo v njega pluje. Štefanek se razserdi, pero s klopi pobere, z ostrim peresom skoz luknjico žokne, ko ravno Markec oko na ljukno pritisne, videti kaj Štefanek počinja. Tako je Štefanek Markecu oko iztaknil. Oh, bila je žalost in pa jok! Tudi šiba je pela; pa Markecu očesa ni povrnila.

53. Strupene jagode.

(Abcdk.)

Janezek je našel v hosti germič z lepimi črnimi jagodami. To so češnje, si je mislil. Utergal je eno jagodo in jo pozobal. Ko je bila sladka, jih je pozobal še več. Pa niso bile češnje ampak strupene jagode. Kmalu na to je Janezek zbolel in velike bolečine terpel. Ko je doma očitno povedal, kaj da je storil, so mu dali mlačnega mleka in sirotke piti, tako da je hudo bljuval, in se je za takrat smerti rešil. Pa le počasno je poprejšno zdravje dobival.

Dete! ne poskusi, česar ne poznaš,
Da po videzu se hudo ne goljfaš;
Večkrat pod sladkoto smerten strup leži,
Lahko pod lepoto ljuti gad preži.

54. Prazni strah.

(Mal. ber.)

Lizika se je po noči prebudila, in zdi se ji, kakor da bi kdo na vrata terkal. Ona se v postelji vsede in prav tanko posluša. Spet prav močno poropoče. Lizika

se spomni, da so teta boleni; misli si, da so vmerli, in prišli slovo jemati, kakor je praviti slišala.

Vsa plaha pod odejo smukne, in celo noč od straha očesa ne zatisne. Kaj pa je bilo? Pes je na pragu sedel, bolhe obiral, in s svojim gležnjem po vratih terkal. Ko se je zdanilo, Lizika prva iz hiše gre, in psa na pragu najde.

55. Urbanek.

(Mal. ber.)

Urbanek je imel modre stariše. Niso mu od duhov, ni od copernic, ne od takih reči pravili, ko je še otrok bil; zato ga pa tudi ni bilo strah. Nekega večera po zimi je bil pri sosеду, ko so ravno ženske prele, in se od duhov pogovarjale, rekoč, da tudi pri njih že več noči pod streho straši. Urbanek se jim smeje. Ne dolgo potem začne nad hišo skakati, kakor bi konj stopal. Vsi omamljeni sedijo; Urbanek pa (petnajst let star) jih nagovarja, naj grejo gledat, kaj je; ali vsi se tresajo. Urbanek luč prižge, in gre serčno pred njimi, domači pa strahoma za njim stopajo. Pa kak strah jih obleti, ko po stopnicah pod streho pridejo! Gerda kozlova glava nad nje skoči z dolgo brado, in oči se pošasti v glavi zasvetijo. Vsi domači nazaj zletijo, Urbanek pa sam nad pošast gre, jo za brado popade, ter jo po stopnicah v izbo privleče. In koliki smeh! Kozel se je bil na korenjavko navadil, katera se je pod streho sušila, in se do nje splazil.

56. Pravilo zadovoljnosti.

(Vel. ber.)

Sosed soseda vpraša, kako je to, da je pri vseh svojih stiskah in težavah vedno židane volje? Sosed prijatelju odgovori: „Vsako jutro, poprej ko se po svojih opravljenih podam, obrnem oči na tri reči. Pervič oči k nebesom povzdignem, ter se spomnim, da le od Boga

vse dobro pride. Drugič oči k zemlji obernem in pomislím, kako malega prostora človek potrebuje, v kojem bo skoraj počival. Tretjič oči krog sebe obernem pogledaje, koliko jih je, kojim se huje godi, kakor meni. Potem se podam v sveto voljo božjo, ter s svetom in svojimi v Bogu prav zadovoljno živim. — Stori tako, in boš zadovoljno živel!

57. Ječmen in zberljiva družina.

(Drob. 1857.)

Družina si rada v jedilih zbera, in si tako dolgo službe prebera, da na beraško palico pride. En sam zberljiv hlapec, ali pa besedljiva dekla dostikrat celo omizje razdraži, da se skujajo, svoje žlice položijo, in nobeno več kuhe ne zajme. Kaj je storiti?

V Radošah na Koroškem so župnik tako zberljivo družino imeli, ki ječmenove kaše jela ni. „Ječmen je srotej“, reče hlapec, žlico položi in drugi za njim; kuharica se pa h gospodu prijoka, rekoč, da ne ve, kaj bi že družini kuhala, katera si tako v jestvini zbera. „Mojca! so djali gospod, za ta del se ni treba dreti; družina za to ne jê, ker ni lačna. Najboljši kuhar, pravijo, je glad; le shrani ječmenovo kašo za poldenšnico, in jo opoldne spet na mizo postavi: boš pa videla, da bode ječmen dober.

Družina se opoldne k mizi vsede, pa kakor hitro ječmenovko vglada, zopet merdec naredi: eden za drugim žlice pemečejo in kuharico jezno pikajo, da jim nima kaj drugega kuhati, kakor ta vbogi ječmen. Mojca zopet gospodu pravit leti, da družina ječmenove kaše ne zajme, in da jo bo morala v pominjak vreči. „Pač kar tega! rečejo župnik; kar za kosilo ne diši, bo pa za večerjo dobro. Deni ječmenovo kašo v peč, da se ti ne zdreži, in jo na večer zopet na mizo postavi. In če zvečer še dobra ne bo, pa jo za juterno kosilce prihrani. Božje dari zametovati bi bilo greh, in kar je za ljudi pripravljeno, ni živini dajati. Vsakemu daj, kar mu gre. Bo družina videla, da s svojim kujanjem kaj ne opravi, bo rada jela, kar se ji na mizo prinese,

če je le zdrava, dobro pripravljena jed. Družini vse po volji storiti bi jo pohujšalo; kdo bi jo potem redil.“ Kuharica zvečer vtretjič ječmenovo kašo na mizo da. Družina se lačno gleda; hlapec za žlico seže in začne jesti, drugi pa za njim; le malo jim je v skledi ječmenove kaše ostalo. „Vidiš Mojea!“ so djali župnik kuharei, ki jim vesela praviti pride, kako so posli radi ječmenovo kašo povečerjali. „Zberljivost je pisana mati, ki ljudi slabo redi; ne sme se ji dati, česar poželi. Kdor še nikoli lačen ni bil, tudi ni skusil, kako potrebnemu jed diši; in taka skušnja je maslo za spreberčne ljudi. Rad lačen povžije, kar zberljivec pusti. Družini daj pravico, pa ne prepolno žlico, da se ne okablja.“

58. Šiba za otroke žlahna reč.

(Drob. 1853.)

Oča Abraham, imeniten pridigar svoje dni na Dunaju, pripoveda, da si je drevje v starodavnih časih kralja volilo. Nekatera drevesa so hotela oljko kraljico imeti; kajti najdražo maščobo rodi; ali oljka pametna se brani kraljeve oblasti. Zopet druge bi rade vinsko tertó kraljico izbrale, zakaj ona vino, najmočnejšo pijačo, rodi, ali ponižna vinska terta ne išče kraljeve časti. Tudi hrast ali dob noče drevju kralj biti; le sam tern se drevesom kralja ponuja, katerega pa nočejo. „Ako bi meni drevje reklo kralja izvoliti — pravi modri oča Abraham — jaz bi jim vedel pravo kraljico poiskati: Brezo. Brezavka zna čudno modro kraljevati, posebno pri otrokih. Kder pri otroški reji šibe ni, tudi pokorščine ni, brez pokorščine pa le rogati otroci izrastejo, vsi boleni na duši, kojih bolezni jih le brezovo olje ozdravi. Pač lepo in modro govori sv. Duh: „Izredi svojega otroka prav, in zadovoljen boš ž njim, ter ga vesel. Neumnost je terdno vsajena v dečkovo serce. Pa šiba jo bo izpodila.“ — Kako naj stariši po tem božjem svetu v izgoji svojih otrok ravnajo, nam kraljevi mož Albreht, zakonšek sedajne Angleške kraljice Viktorije kaže. Kraljevič Valeški, Angleške kraljice še majhen sin, je enega dne v kraljevem poslopji pri oknu stal,

ktero je od zgoraj do tal segalo, in je namesto učiti se, skoz okno na vert gledal, si s persti na šipah igraje. Njegova oskerbnica, modra kristjana, ga pogleda in prijazno opomni, naj svoje naloge naučiti se ne pozabi. Mali kraljevič ji odgovori: „Nočem.“ „Ako ne, mu veli oskerbnica — vas moram v kotec postaviti.“ „Jaz se nočem učiti, pa tudi v kotecu stal ne bom, zakaj jaz sem kraljevič Valeški.“ Ovo govori in ves vkljubo z nogoj jezavo na oknu šipo potruplje.

Oskerbnica s svojega stola vstane in mu resno, pa tudi pametno veli: „Gospodič! vi se morate učiti, kar vam je odkazano, ali vas moram jaz v kot postaviti.“ „Jaz nočem!“ — ji gnjevavo odgovori, in serdito še drugo šipo z ного zdrobi.

Gospodičina pozvoni in dvorni sluga dojde. Po njem naroči očetu, kraljičniku Albrehtu, da ga najponižneje prosi, naj bi se nja kraljeva Visokost tû-sem potruditi blagovolili, kajti bi rada za njih sina kaj silo potrebnega ž njimi govorila. Modri in skerbní oča takoj pride, in si da vse dopovedati, kar se je bilo ravno zgodilo. Na to se ozre v svojega malega sina, mu na stolec pokaže rekoč: „Tukaj le se za zdaj vsedi, in počakaj dokler nazaj pridem.“ Kraljevi oča prinese iz svoje sobe sv. pismo in pravi malemu kraljeviču Valeškemu: „Poslušaj le, kaj sv. Paul apostol tebi in drugim otrokom, tvojim verstnikom veli.“ Na to mu čita iz lista na Galačane 4, 1—2 rekoč: „Dokler je dedič še otrok, se nič ne razločuje od slugeta, da si je ravno gospodar vsega, ampak je pod varhi in oskerbniki do časa, ki je od očeta postavljen.“ — „Res je — govori oča na dalej, — ti si kraljevič Valeški, in ako se spodobno nosiš, boš lahko imeniten mož in boš tudi po smerti matere svoje, kraljice, koju nam Bog še dolgo ohrani, lahko tudi kralj Angležki; ali sedaj si še maličko, kteri mora svojim prejpstavljenim in oskerbnikom pokoren biti in jih vbogati. Verh tega ti še imam eno drugo besedo prav zastopno povedati, koju modri Salomon govori: „Komur se šibe mili, on sovraži svojega sina, kdor pa ga ljubi, mu strah da.“

Na to oča šibo potegne, in prihodnega dediča Angleške krone prav pridno našge, da šibo dovolj občuti,

ter ga v kot postavi rekoč: „Tukaj boš tako dolgo stal in se učil, dokler ti gospodična, tvoja oskerbnica, iz kota iti ne dovoli. Nikolj pa ne pozabi, da imaš zdaj oskerbnikom in rednikom tako pokoren biti, kakor v prihodnje postavi, katero je Bog naročil.“

Bošt se pravi tako deco modro in po kerščansko gojiti! Naj bi stariši po mestih in po deželi kraljevega očeta v izgled imeli, ki so zlato šibo večidel od hiše spravili! „Kdor svojega otroka po norsko ljubi (kakor opica svoje mlado) obvezuje njegove rane (pa jih ne celi); zakaj vsak krič prebode mu serce. Le ljubi neumno svojega otroka, in strašil te bo; igray ž njim, in žalost ti bo delal, uči sv. Duh. Slabo izrejen sin je sramota svojega očeta; moder sin je očetu veselje.“ Hočeš pridne otroke imeti, moraš šibo v roke vzeti; brez šibe ni bilo dobrih otrok in jih ne bo.

59. Skerbna mati v saboto večer.

(Drob. 1848.)

Je gospodinja vse poppravila, pokliče svoje ljube otročiče za mizo, da odvečerjajo. Po večerji pregleda djanje in nehanje celega tedna ž njimi rekoč:

„Noj, ljubi moji, kako ste se pretečeni teden nosili, kako ste se kaj zaderžali?“ — Otroci se skerbno pogledajo in molčijo.

Mati. „Ančika, si bila prav pridna pretekle dni?“

Anca. (Obervi povezne rekoč) „Mama! nisem ne bila, saj veste kako sem brateca . . .“

Mati. „Glej Anca, kako hitro bi se otroku kaj hudega pripetilo. Otrok, ki so jih same popustili, se je že veliko zadušilo. Kako bi pa tebi djalo, ako bi te v čumnato zaperla, jesti ne dala, da bi se derla lačna in žejna. Otrok sam se togoti, se dere in napenja in za vse žive dni poškoduje, Ančika! Po tem takem bi jaz ne smela iz doma brez skerbi pet odnesti, in nikamor brez strahu iti, ako ti za otroke bolj skerbna ne boš.“

Anca. „Mamca, le zanesite se, ne bom več otroka pustila samega ne.“

Mati. „Bog daj, da mi ne boš višej toliko strahu delala!“

„Kaj pak Mihel ti! kako se je tebi pretekli teden godilo?“

Mihel. „Jaz nisem nič hudega storil.“

Mati. „Kaj? ali se ne spomniš, kako si v ponedeljek Liziko sunil?“

Mihel. „Saj nisem nalašč tega storil.“

Mati. „Kaj! še le nalašč bi bil kaj takega storil? Ali te ni sram kaj takega ziniti?“

Mihel. „Mama! saj mi je žal; ne bom več tega storil ne.“

Mati. „Kadar boš velik, pa se ne boš navadil bolj skerbno varovati se koga poškodovati, te bo lastna škoda morala izučiti. Saj že med dečki se nevarljivi pogosto skregajo in stepó; kaj še le bo, ako se ti bolj varoval ne boš, druge poškodovati. Veliko nesreče in zamere si boš nakopal, ki bi ti je potreba ne bilo.“

Mihel. „Bom, bom se varoval, mama, bom.“

Mati. „Le vbogaj me, Mihale, in lepo pameten bodi; vahlast človek bi gotovo nesrečen bil.“

Mati. „Kako pa Neža ti, se ne veš česa spomniti? kako si se prefekel teden kaj zadrževala?“

Neža. „Ne vem kaj takega, ljuba mati.“

Mati. „Ali res ne veš?“

Neža. „Zdaj pač ne, mama, kolikor pomnim; rada bi povedala, pa kaj, da kaj ne vem. Res da ne, res da ne vem, kaj bi pravila?“

Mati. „Ti pač nikoli kaj ne veš, pa vendar več besed poveš, kakor katero drugo, ki veliko povedati ima!“

Neža. „Kaj pa sem toliko rekla, mama, da bi vam merzelo?“

Mati. „Za nič, pa toliko besedi! Ravno ti si tista, ki rada govori, pa ne pomisli, kaj reče; za katere slabe navade del si bila že tolikokrat posvarjena in okregana. — Kaj si predvčerašnjim sosedom povedala?“

Neža. „Žal mi je, mama, da sem to povedala.“

Mati. „Že večkrat sem te opominjala, ne govori reči, katerih drugim vedeti treba ni; narmanj pa ptujim ljudem vse praviti, kar ti na jezik pride, pa ti le zmirom žlabodraš. Kaj bi bilo, ako bi se razvedelo

kaj prepovedanega, in bi oča bili za tvojega čenčanja del v zamero pali?“

Neža. „Žalostna bi bila; pa saj mi niste, ne oča ne vi besedice rekli, da nihče zvedeti ne sme.“

Mati. „Ali bova pa morala z očetom za vsako besedo pristaviti: to Nežika le požlabudraj pri sosedu ali na studenci, kedar po vode greš; tega pa spet ziniti ne smeš? Ne bova smela v izbi brez prepovedi pregovoriti? Ali moraš vse počenčati?“

Neža. „Ne zamerite mi, mama: saj nočem več kaj tako hudega narediti.“

Mati. „Kaj ti nisem za vselaj prepovedala praviti, česar ti potreba ni; pa vse zastonj! Te slabe navade že vidim, da te odvadila ne bom, razen s hudim. Pervokrat ko te pri takem praznem in nevarnem pogovarjanji zalezem bo šiba pela.“

Slišati od šibe so Nežico solze polile. Mati so pa djali: „Nežika! Največ hudega jezik naredi, ako človek ne ve modro molčati — te slabe navade se moraš odvaditi.“

Tako se je skerbna mati s vsakim pogovorila, tudi majhno Liziko je posvarila rekoč: „Ti Lizika mi ne smeš mlečnice tako jezavo hoteti; ampak moraš lepo prositi, in če hitro ni, tiho počakati. Ako pa še enkrat tako sitna boš, bom pa drugim dala, tebi pa nič.“

Po tem izpraševanji molijo otroci večerne molitvice; poslednjič pa molitvo za sveto nedeljo večer, katero jih je mati naučila. Tako le se moli:

„Ljubi oče nebeški! mi vbožčeki smo vsi tvoji otroci. Tukaj klečimo kakor brateci in sestrice. Radi se hočemo imeti, eden drugega ne dražiti, ampak za male skerbeti, in lepo doma varovati, da bota atej in mama brez skerbi na delo šla, nam ljubega kruheka služiti. Ne moremo jim pomagati; pomagaj jima ti, in poverni jima, kar za nas delata, in se trudita. Pomagaj nam, da bomo očeta radi vbogali in jima lepo stregli, kar od nas želijo. Poverni jim enkrat v nebesih, kar so nam dobrega storili. Daj nam hvaležno serce, da bomo vsem našim dobrotnikom vselaj hvalo vedeli, največ pa tebe, Oče nebeški! hvalili in častili, ki nam vse daš.“

Zdaj so otroci pojenjali. Mati pa je še zraven predstavila, kakor se ji je prav zdelo za to, kar se je pretekle dni zgodilo. Danes jim je to le naprej molila, otroci pa za njoj: „Zahvalimo te, Oče nebeški, da si dal našim ljubim starišem pretečene dni dober zaslužek, ki so nam lahko kruha kupili. Hvala tebi, da si nam dobro gosposko dal, ki v naših revah za nas skerbi, in nam v nadlogah tako lepo pomaga. Kedar odrastemo, ako Bog da, hočemo prav pridni biti, in poverniti, kar premoremo vsem, ki so nam kaj dobrega storili.“

Zdaj je Nežici predmolila, rekoč: „Odpusti mi, o moj Bog! kar sem se z jezikom pregrešila, in uči me molčati, kadar ni treba govoriti, pa tudi prav povedati, kadar me kdo popraša.“

Po tem je molila Mihelnu in on za njoj: „Ovarji, Oče nebeški! da ne bom tako nagel in vertoglav, ampak pameten in varljiv na vse krog mene, da sebe in drugih poškodoval ne bom.“

Zdaj še Anki pomoli, in Anka za njoj rekoč: „O moj Bog! žal mi je, da sem brateca tako nemarno popustila, in moji ljubi mami toliko strahu naredila. Vse žive dni ne bom storila tako več. Le odpusti mi ljubi Bog!“

Ko je mati z vsemi otroci tako odmolila, je še dalej dostavila: „Gospod usmili se nas! Kristus vsliši nas!“—Mihel moli „Oče naš,“ Ančka „Češčena si Marija;“ potem sklene Nežica rekoč: „Bog nam ohrani našega ljubega ateja in mamó, našo gosposko in vse dobrotnike po sveti.“ Zdaj vsi rečejo: „Čast in hvala Bogu Očetu in Sinu in svetemu Duhu; kakor je bilo v začetku, zdaj in vselaj; in na večne čase Amen.“ Mati dokonča in reče: „Moji otroci! Boga imejte pred očmi vse svoje žive dni in njegovih zapovedij ne prelomite! Blagoslovi vas vsegamogočni Bog in vas vsega hudega ovarji na duši in telesi Oča Sin in sveti Duh Amen.“

Tako so otroci mirno in čedno pospali. — Taka mati je vredna sto centov zlata.

60. Pravda za klobaso.¹

(Drob. 1850.)

Veliko ljudij se po svetu pravda in kavsa za prazne reči, in dokler se dva za kravo prepirata, jo tretji smeje odžene.

Taka pravda se je po veliki noči leta 1849 na Francozkem v mestu Saint-Omer pričela. Priprost kmet je v gostilnico prišel, pa za kosilo srovo klobaso s seboj prinesel. Položi klobaso na mizo in kerčmarju naroča, kako naj klobaso pripravi, da mu bo dišala in teknila. V gostilnici je pa tudi nekdo na zadnjih nogah sedel, ki ni naročila razumel, da si je ravno kmeta na uho vlekel, še bolj pa po klobasi sline cedil. Novo pravico komunistov je pa dobro razumel, ki pravi: „Srečen je, kdor prvi zgrabi;“ ter srovo klobaso popade, jo pod mizo potegne, in brez vse priprave pohlastne, pravdo pa drugim pusti. Zgodilo se je, in klobaso oteti je bilo prepozno. Kdo bi se s psom poskušal, ki le zobe pokaže in zarmuli. Vbogi kmet se gospodarja loti, kterege pes mu je klobaso požerl, in hoče klobaso povernjeno imeti. Gospodar pa po stari navadi Adamovi na kerčmarja zvrča, rekoč: da ima hišni gospodar v svoji gostilnici gledati in skerbeti, da se mu kaka krivica ne prigodi. Kerčmar pa ravno tako po svoji pravici na lastnika zverne rekoč: „Čigar je pes, njega dolžnost je za psa plačevati.“ Iz tega se je pravda naplela, ki še le začela se, in že za koleke in pisarijo na 20 frankov francozkega denarja, ali po našem na 8 fl. srebra prišla, ko vendar klobasa ni 25 centim, po našem ne 6 kr. vredna. Taka pravda je prazna havda, in resnična beseda Salomonova: „Vsi bedaki se radi kavšajo.“ Klobaso je pes požerl, pravda pa je ljudem ostala. Taka se zdaj po svetu godi!

61. Kriva prisega.

(Drob. 1846.)

Na Rusovskem pride v letu 1843 listognoja v mešice Korgopolj kmetič, ki je ribe kupoval, in kupi od

¹ Smešna, pa je resnična.

ribiča tistega mesta osem put, tó je po našem 320 funt. rib, in jo brez vsega plačila na tihem potegne. Ribič ga pozvé in za plačilo toži. Kmetič v začetku dolg taji: ker se mu pa sodnik grozi, obljubi plačati, ako ribič pred svetimi podobami priseže, naj oslepi, če te denarje po krivici prejme. Brez pomisleka ribič prisego stori. Kmet denarje odšteje, potem pa tudi on ravno tako priseže pred svetimi podobami, ki so na mizi stale, da ta dolg že drugokrat plača. Potem se na pot poda, kupljenih rib po stranskih selih prodavat; ali naglo potem na obeh očesih oslepi in slep dalej ne more. Neki seljan na poti reveža najde, naloži njega in njegovo blago na svoje sanke, in ga v njegov dom zapelja! Doma je svojim sosedom in duhovnikom obstál, da je krivo prisegel.

Iz mladega pomnim, kako sem se germade bal, ki je v gaji blizo Brezja v Št.-Jurski fari bila v spomin krive prisege, ki se je, kakor pripovedujejo, v tistem kraju na Slovenskem zgodila. Pravdali so se za njivo, katere gospodske bi bila: Rifenske ali pa Verbovske? Malopriden kmet Rifenske gospodske svoje zemlje v škornje dene, potem pa na uno njivo stopi, in priseže, da na Rifenski zemlji stoji. Slabo mu prihaja, gre s polja v bližnji gaj, se zverne in naglo smert stori. Jamo so mu izkopali, in ravno tam pokopali so ga, na grob pa germado nanosili za pričo, kaj kriva prisega stori.

62. Hudodelnikov ne skrivati.

(Drob. 1846.)

Melito Ivanovič iz Verbovca na Serbskem je imel edinega sina, ki je z dvema tovaršema popotnika vmoril, in v Moravo vergel. Razdelili so se, in sin je osemnajst pijastrov (7 gl. 12 kr. po našem) in pa dve pištoli dobil; pa vse zakôpal, ker se je očeta bal.

Ne dolgo potem eden tovaršev zboli in umerje, drugi pa v Moravi vtone. Vse je potihnilo, in razen Melitonovega nikdo na zemlji kaj vedel ni. Črez pet let denarje in pištoli izkoplje, ter misli, da se mu nikogar bati ni treba. Oča pa te reči pri sinu vglada, ga napne

in sin obstoji, kar je storil. Ako ravno ljudje vsega tega vedeli niso, sklene oča, kaj je storiti. Zveže sina, ter ga k gospodski žene, trepetaje rekoč: Nate mojega sina, edino dete moje! Vsi smo deželski oblasti in pa knezu svojemu zvestobo prisegli, ne med seboj hudo delca terpeti. Moj sin je ubijavec; sodite ga po ostri pravici.“ — Knez Miloš pa je pridnemu očetu zgubljenega sina nazaj dal.

Navk. On, ki skriva, je ravno toliki tat, kakor on, ki krade.

63. Kdo je večji divjak.

(Drob. 1846.)

Indijan, divjakov eden, ki v Amerikanskih dobrih prebivajo, si je na lovu zašel, in pride Angležu na prag, ki si je v tistem divjem kraji kmetijo kupil, ter ga prosi za košček kruha, pa kupico vode, ker je lačen in žejen. Anglež mu betva ne privošči, in prav po pesje ga okrega in zapodi.

Nekoliko mesecev po tem si tudi Anglež v gosti dobri zajde, in ravno tistemu Indijanu v bajtico naleti, in ga prosi, naj bi mu pravo pot pokazal. „Prepozno je, reče Indijan; pri meni ostani! Jutri o svitu te na pravo sled popeljem.“ — Lepo prijazno mu postreže, divje kure mu speče, in piti mu da, kar premore. Pogerne mu posteljo z mehko kožo, da prav sladko spi. V jutru zgodaj ga zbudi, in mu gre poti kazat. Grede Angleža pobara, ali bi se že bila kedaj videla? Anglež svojega dobrotnika prav na tenko pogleda, in ravno tistega divjaka spozna, ki ga je izpred svojih vrat lačnega in žejnega izbajkal. Strah in sram ga je, da dalej ne more. Ker je pa že na pravem potu bil, mu Indijan srečen pot vošči, in se poverne.

Navk. Ptujcev in še tolikih siromakov ne zaničuj; hudo pa z dobrim, kolikor premoreš, povračuj. Tako Bog hoče.

64. Tudi beseda človeka ubije.

(Drob. 1850.)

V nekem gradu za Dravoj so rejenca imeli, ki je bil dekle samice sin. Odrastel je, pastirčeval in pri vsakem delu pomagal. Neko jesen so proso meli, ki je bilo strašno snetljivo, in gerdo kadilo se je. Gospodična pride na skedenj, in ko hlapčiča vsega vmazanega vidi, reče vpričo vseh ljudij, ki so proso spravljali: „Ti si pa čern, ko vrag!“ Ljudje so se mu smejali in ga po tem priimku imenovali. Hlapček odraste in gerdo ime „vrag“ mu ostane. Znanci ga po tem kličejo, in on navajen za zlo ne vzeme. Ali priimke dajati je gerdo, koga po gerdem priimku zvati, je nevarno in tudi greh. Pogosto beseda človeka ubije. —

Leta 1847 je ravno ta človek za Dravoj delal, in neki mesar iz bližnega terga mimo pride. Namesti ga čedno pozdraviti — ga podraži. Mesar ni slovenski znal pa je vedel, kako ga imajo. Slovenec je nemško zastopil, pa nemške gerde besede ni vajen bil. Mesar se nad njim zadere: „Teufel, kaj delaš!“ Slovenec ga pa za to besedo s kolom po glavi lopi, da se pri priči mertev zverne. —

Glejte gerdih priimkov žalosten konec. Tudi beseda človeka ubije!

65. Belizar.

(Drob. 1849.)

Mogočni vojvoda Belizar je služil rimskemu cesarstvu na jutrovem. Vse sovražnike je njegova roka premagala. Pred njim so divji Huni trepetali, pred njim ležali hrabri Gotje; Bandale in Perzijane je imenitni vitez užugal. Na stare dni — pravijo — Belizar celega cesarstva steber, za potom blizo morja zvunaj poglavitnega mesta Carigrada na kamenu slep sedi, in vbogaimo prosi. Po krivem je bil zatožen, in oči mu izteknejo. Širotej ne vidi hoditi; deček ga o palici vodi, da si živeža prosi.

Večerno solnce gorko sije, in slep Belizar mladenča pobara: „Ali sije solnce tudi po Carigradu?“ „Vse strehe se od solnca svetlijo,“ mu dečec odgovori. Belizar se k Carigradu oberne, se nasmeji, in veselja se mu debela solza po bledem lici v sivo brado potoči. „Pokaj se obračate po nehvaležnem mestu, ki vam je ljubo luč vzelo?“ ga fantič popraša. Belizar mu lepo odgovori: „Jaz sem ljubil, ljubim in bom ljubil deželo materno.“

66. Nedeljo posvečuj!

(Drob. 1855.)

Po zimi grudna 1854 je bila sveta nedelja, in verni hitijo k sv. Jurju k božjej službi, kajti je bila zima dobra in prav prijazno vreme. Srenjski župan tistega kraja pravi, da mu ni dobro; in torej v cirkvo ne gre. O tem času pride iz bližnega mesta gospoda na lov in tudi tega župana (za drugo poštenega moža) povabi, naj ž njimi v bližni hrib strelat gre. Strelcu ni bilo dobro v cirkvo iti, na lov pa hitro puško zadene in v brege gre. Nastopi svoj stan in zajca čaka, naj bi mu smert dal; namesti zverine pa strelca smert zadene, naglo in neprevidno v sveto nedeljo na lovu. Najdejo ga zgrudenega na tleh ležati.

Posvetneži govorijo: Mu je pač ura dotekla: smert bi ga bila tudi doma vlovila. Jaz pa mislim, da bi za rajnega župana bilo lepše in bolje, naj bi bil sveto nedeljo v cirkvi pri božjej službi, kakor pa v hosti na lovu umerl. Kdor hoče svete nedelje in svetke posvečevati, ne sme na lov ali strel po gajih in šumah hoditi.

67. Pot v apnenco.

(Drob. 1847.)

Dete moje! ako hočeš svete dni prav posvečevati, moraš sveto cirkev obiskovati in popraviti, kar si ob delavnikih na duši zamudilo. Svete maše nikar ne opusčaj¹

¹ Izv.: mudi.

in ako je mogoče, tudi v delavnikih jo sliši in vеди, da kar pri sveti maši na delu zamudiš, obilno povernjeno dobiš. Le poslušaj!

Bil je svoje dni vitez, žlahen gospod, ki je svojemu kralju veliko let služil. Na smertni postelji svojega sina milemu kralju izporeči in kralj obljubi, da hoče mladenču oča biti. Zdaj oča svojega sina k svoji smertni postelji zakliče in mu pravi: „Meni je vmreti, da pa ti mene pomniš, kadar me ne več ne bo, hočem te treh reči naučiti. Prva je: vsak dan sveto mašo sliši; druga: ako vidiš svojega gospoda žalostnega, ž njim žaluj in pokaži, da tudi ti njegovo žalost občutiš; tretja je: kadar koli sovražnega otroka srečaš, ki rad od drugih slabo govori, izogni se ga!“ To mu je oča povedal in umerl.

Bilhelm, tako je bilo sinu ime, je tako lepo služil, da sta ga kralj in kraljica, pa tudi vsa kraljeva družina rada imela. Med kraljevo družino je pa vitez bil, ki je rad od drugih za herbtom gerdo govoril. Bilhelm se ga je izogibal, in se ni hotel ž njim družiti. Videl je hudobni vitez, da Bilhelm vselaj žaluje, kedar kraljico žalostno vidi.

Kralju ga toži, rekoč: „Gospod! vaš Bilhelm in pa kraljica se kaj rada imata; se hočete tega prepričati, le kakor hodi razžalite jo; bote videli, da tudi on žalosten bo.“

Kralj je storil to, in hitro zagleda, da je tako, kakor mu je vitez povedal. Kralj se razserdi in išče, kako bi služavniku plačal. Hitro mu vitez svetuje, rekoč: „Pošljite Bilhelma jutri zgodaj v dobrovo do apnence, in vkažite apnarjem, naj pervega moža, ki ga jutri vi k apnenici pošljete, v apnenco veržejo.“ Kralj vkaže po svetu hudobnega viteza, in naroči Bilhelmu zvečer, naj v jutro zgodaj do apnence gre in apnarjem reče: „Moj Gospod vam ukaže, da storite, kar vam je zapovedal.“

Zjutraj zgodaj Bilhelm vstane in k apnenici jezdi. Na poti pa sliši k sveti maši zvoniti. Hitro v cirkev gre in sveto mašo sliši do konca. V tem času tudi hudobni vitez svojega konja obsedla, in za njim do apnence jezdi, ter je ves želčen pozvedeti, kaka se bo Bilhelmu pripetila. Do apnence pridere in pobara: „Ali ste storili, kar vam je moj Gospod vkažal?“ „Ni-smo še, mu odgovorijo, pa zdaj hočemo storiti.“ Popa-

dejo hudobnega viteza, in ga v peč zalučijo, če se je ravno branil. Po sveti maši tudi Bilhelm do apnenice prijezdi in reče delavcem, naj storijo, kar jim je kralj zapovedal. Oni so pa djali: „Je že storjeno.“ Bilhelm se h kralju poverne in pové: „Vaša vkaža je bila storjena že poprej, ko sem jaz do apnenice prišel.“ Kralj ga popraša, kde se je toliko mudil? Bilhelm mu odgovori: „Pri sveti maši sem bil.“ „Vedi, je kralj Bilhelmu djal, da je tebe sveta maša smerti rešila.“ Bilhelm pozveduje, in celo prigodbo pozve, in kralja še bolj ljubi, kakor poprej.

Dete moje! dober navk zapomni si, in sveto mašo sliši, kolikorkrat ti bo mogoče.

68. Tvoja nesreča še ni največa.

(Drob. 1849.)

Mladenček je hodil svoje dni na božjo pot, pa se je celi pot jokal; po ostrem kamenji pa bos je moral iti. „Joj meni, je materi tožil, da si nimam za kaj črevljev kupiti! Pokaj sem ravno jaz največi vbožec na svetu?“ Nikar ne reci tega, deček moj, ampak Boga zahvali, da zdrave noge imaš, in lahko bos hodiš, mati sinka tolaži. Deček pa le joka.

Na božjem poti pelje mati sina pred cirkvena vrata, in mu pokaže vbožca, ki vbogaime prosi, pa nog nima. Od daleč so ga pripeljali. Vidiš, moj sinko, človeka brez nog. Ali se mu ne godi hujše ko tebi. — Mladenč zamišljen reveža gleda; ni še videl človeka brez nog. Radovoljno z materjoj v cirkvo gre, hvali Boga za zdrave ude, in od veselja k domu poskakuje.

Težava največi ni, ki na tvojih ramah sloni!

69. Stari Bog vedno živi.

(Mal. ber.)

Vnekem kraji je bil priden rokodelec. Sebe in ženo je s svojimi rokami pošteno živel. Dragina postaja;

dela rokodelcu pomanjkuje. Možu in ženi se hudo godi. Rokodelec poprej vesel, zdaj žaluje, ves obupen in pobitega serca prihaja. Usmiljena žena moža tolaži, pa se ji ne da oveseliti.

Eno jutro žena vsa žalostna vstane, in se na jok derži. Kaj ti je, Marjana! jo mož vpraša, ali si bolena?

„Oh, je djala, bolena nisem, pa strašne sanje sem nicoj imela, in povedati se jih ne upam. Kaj se ti je sanjalo? jo radovedni mož popraša. Senjalo se mi je, da je naš ljubi Bog umerl, in da so ga angeli pokopali.

Oj ti abotna žena, ji mož veli, in se ji posmehlja, česar že dolgo ni bil storil, ali ne veš, da Bog ne umerje? On je vselaj bil in vselaj bo. Stari Bog vedno živi. „Jeli pa veruješ to, da še stari Bog živi?“ ga modra ženka popraša. Kako bi tega ne veroval, ji modro mož odgovori. Ako pa terdno veruješ, da stari Bog vedno živi, zakaj si pa zaupanje nanj zgubil, kakor da bi Boga več ne bilo?

Ali si pozabil, kaj bogaboječi David pravi: „Bil sem mlad, in sem se postaral, pa nisem videl poštenega zapuščenega, ne njegovih otrok kruha prositi.“ „Prav imaš ljuba žena,“ reče mož, ter jo spet veselo pogleda. „Stari Bog vedno živi; on bo pomagal.“

70. Smerti se ne boji, kdor v gnadi božji živi.

(Drob. 1849.)

Rudarja dva sta na Angleškem v globoki jami pre-mog kopala. Ravno sta veliko peč navertala, prah za-bila in hotela požgati. Prehitro se jima je vnelo, in ravno se hoče vžgati. Ni prostora se vmakniti, ni jima mogoče uiti. Naglo v pletar skočita v katerem sta se v jamo spustila, ter težaku na v zgor zavpijeta naj ju mahoma iz jame potegne. K nesreči pa težak prešibek obadva potegniti ni mogel, ker sta mu bila pretežka. V tej smertni nevarnosti reče en rudar drugemu: Živi ti; hočem pa jaz umreti. Ti si še zdaj terdovraten grešnik in ako bi tak vmerl, bila bi tvoja duša pogubljen. Jaz

pa zaupam, ako bom moral zdaj umreti, da bom po milosti našega gospoda Jezusa Kristusa, ki me je odrešil, izveličan.“ Ni čakal, kaj bi mu bil tovarš na to rekel, temuč ko bi trenil, skoči iz pletarja, poklekne v kotec, in mirno čaka, da bo vstrelilo in njega vbilo. Ravno tovarš na svitlo pride in v jamo pogleda, kar pokne. Kos peči iz jame verže, ki ravno njemu, ki je iz jame pobegnil, lica razdraplje, ter mu znamenje naredi, naj bi vse žive dni veliko nevarščino pomnil, kateri je ubežal. Da si je ravno ves v kervi bil, se vendar hitro v jamo spet spusti ostanke svojega nesrečnega tovarša poberat.

Kako se je pa prečudil, najti svojega tovarša zdravega, ter sliši, kako Boga hvali in časti. Pečevje se je po levi in po desni strani razpoknilo; pa njemu betve žalega ni storilo.

Srečen, kdor vgnadi božji živi; angel Gospodov ga varje.

71. Smert za sveto vero.

(Drob. 1847.)

Japan, kraljestvo pri solnčnem izhodu je sveti Frančišek Ksaveri kerščanski veri pridobil. Lepo je sveta kerščanska vera sijati jela, kakor mlado jutro v vigredi, je dežela oživela, pa tudi pekel se je serditi začel in grozovitno preganjanje kristjanov podpiha. Na povelje Japanskega cesarja so v Arimi — veliko najjimenitnejših žlaht poprijeli in obsodili, jih zažgati.

Med obsojenimi je bila mati in nje dvoje otrok, mladenček v ednajstem in deklica v petnajstem leti. Vseh troje so na kola privezali, pa tako rahlo, da se je lahko izrešilo, ako bi ga bolečine premagale. Od vseh krajev je plamno švigalo in vročina vstajala, kar se začne mladenček rešiti. Mlado, mlado je bilo še in slabo, ogenj pa strašen. Kdo bi otroka obsodil? Verni so se za mladenčeka bali, drugi jokali. Izrešil se je, in med žgečim plamnem k materi gre, ki je na drugem koli privezana gorela, ter mater preserčno objame. Nje oklenjen hoče vmreti. Mater so solze polile, ko svojega ljubčeka gleda, kako se nje derži in voljno terpi. V enih minutah se obadva na pekočo zemljo združneta in vmerjeta.

Blizo nju je hčer terpela. Ravno v nebesa gleda in stermiti, kakor bi bila že njena duša se telesa ločila. Ni se videlo, ali bi bila še živa, ali že mertva. Zdaj se hitro k zemlji pripogne, nabere nekoliko žerečih ogeljcev in si krog na glavo položi, kakor da bi si venec delala. Zopet se izravna, še enkrat svoje oči k nebesom povzdigne, — in z vencem devištva pa s palmovoj vejicoj mučeništva izplava njena lepa duša k tistemu, katerega je ljubila do smerti. „Učite matere ve — opominja sv. Krizostom — učite svoje dečica z ročico čelo pokrižati; poprej pa ko se sami pokrižati zamorejo, jih vi pokrižujte!“

72. Pridi k nam tvoje kraljestvo.

(Drob. 1848.)

Leta 1847 se je veliko svetoserčnih misijonarjev iz daljnih ptujih dežel, kder so sveto vero Jezusovo divjakom in malikovavcem oznanovali in za božje kraljestvo neizrečeno veliko prestali, povernilo v svoje domače kraje pogledat in dobre ljudi prosit, naj jim še v prihodnje pomagajo med nevernike kraljestvo božjega spoznanja in pravega češčenja širiti. Iz Francoske se največ duhovnikov v misjone poda, Francozi misijonarjem največ pomagajo; za tega del tudi največ misijonarjev Francosko obiše. O lepih pobožnih shodih rožnega cveta, ki jih pridni kristjani v Parizi imajo, so ptuji misijonarji v mnogih cirkvah pridigovali. Stare rane, ki so jih v svojem težavnem opravilu prijeli, in terpljenje, katero se jim je očitno videlo, jih je bogoljubnim vsmiljenim ljudem močno priporočalo. Le videti apostolskega moža se mora serce vneti.

Preteklo spomlad so stopili eden teh čestitljivih oznaniteljev v cirkvi sv. Vincenca Pavlana na kancel. Njih blede obličje in glava naklonjena je pričala, kako in koliko so med neverniki prestali, katerim so oznanovali besedo božjo. Suhi in po životi vsi raztergani so bili. Glava se jim je na ramo naslanjala, zakaj neverniki so jim na strašni tezavnici vrat tako zavili, da ne morejo višej glave ravno deržati. Ko jih je ljudstvo v gledalo, je žalostno vsmiljenje zdihovaje zagnalo. Lepo

pohlevno, brez vse lastne hvale so poslušavcem pripovedovali veliko terpljenje, ki ga jim je dobri Bog poslal za svojega imena del preterpeti. Zahvalili so Boga za vse te muke, in svoje roke k svetim nebesom povzdignili. In glejte, videlo se jim je, da nohtov nimajo, ki so jih grozovitni divjaki s perstov potergali zato, ker so jim malikovati branili.

Povabili so častitljivega misijonarja h kraljevi mizi na kosilo in jim hočejo za toliko prebitih težav povračilo dati. Silijo jih, naj sami reko, kaj želijo. Največa sreča, ki mi jo storiti premorete je ta, — so djali — da mi daste, prej ko mogoče, se poverniti spet med neverne divje ljudi! Kristjani! pomagajmo tudi mi, da se med neznaboge sveta katoliška vera oznanuje!

73. Srečen ni, kdor Marije ne časti.

(Drob. 1855)

Povzdigniti slavo Marije so sveti Oča Pij IX. pobožno mnenje, da je Marija prečista devica bila brez vsega madeža, brez izvirnega greha spočeta, slovesno 8. grudna 1854 v Rimu vsemu vernemu svetu oklicali za prave vere navk. O tem času je v imenitem mestu S . . . mlad in bogat sin premožnega kupčevavca v kerčmi sedel, in je zoper čast Marije prečiste device toliko gerdo in brezbožno govoril, da ga ni le gostarica kregala, marveč sta ga clo dva lutrana svarila, da nikar tako! Mladi dobrovoljec pa kaj ne porajta, in kvasa, da je vseh groza.

Drugi dan jaha ta postopač za kratek čas okoli mesta, prijezdi ravno do razpotja memo Marijinega stebra; kar se konj vstraši in jezdeca na kamniti steber Marije žalostne matere tako nevsmiljeno treši, da si je bučo do možgan razbil, persi poterl in desnico na tri kose zlomil. Vzdignejo ga in v bližno gostivnico na pol mertvega zanesó. Celó osmino je brez vsega zaveda ležal, in ob koncu Marijine svečanosti je žalostno umerl.

Neverniki pravijo: Ta nesreča se je siromaku pri-

merila; pravoverni pa velijo: Bog je ljudstvu s tem očitno pokazal, da, kdor Marije ne časti, srečen ni.

74. Župnikov god.

(Drob. 1846.)

Na neki fari na Slovenskem so bili star župnik že blizo petdeset let za pastirja. Cela fara jih je za očeta imela; ni bilo moža, ne žene, ki bi jih ne bili kerstili in poročili, razen dveh možev, ki sta že bila gospodarja, ko so jih župnika postavili: graščinski župan in pa veški Modrič, ki je cirkovni oča bil; dva pametna, poštena moža.

Bilo je v jesen na svetega Mihaela, gospoda župnika god. Veliko ljudi je k sveti maši priteklo; namesto farmanov sta onadva moža gospodu po maši srečo vošila. Ostanita pri kosili, da se kaj od starih časov pogovorimo, da tudi mladim povemo kak dober navk.

Malo pred kosilom gospod šolski pripelja šolce gospodu župniku sreče vošit. Najpridnejši šolar je v imenu vseh blagoželjeval, in potem so vsi prav lepo pesem zapeli njihovemu gospodu v čast; in solze veselja so gospoda župnika polile. Kruha in sadja otrokom postrežejo, rekoč: „Bog vam daj tolike in pa tudi tako srečne starosti včakati, kakor smo jo mi trije doživeli.“

„Res je, velijo gospod šolski; ali če hočemo mi take starosti včakati, moramo tudi po njihovo živeti! Radi bi otroci slišali, kako se jim je svoje dni godilo?“ Gospod župnik pripoveduje:

„Rojen ubožnih starišev, sem si v mladih letih veliko hudega skusil; se nisem prevzél, pa tudi ne dobrega privadil. Z velikim veseljem sem nastopil duhovski stan, spoznavši, da ga nisem vreden; lahko pa tudi vse dolžnosti dopolnil, ker nisem bil razvajen. Pot mi ni bila nikoli pregerda obiskat bolnika, deteta ni bilo nikoli preslabega, njega v kerščanskem navku podučevati. Molil sem za vse, pa tudi skerbel po svoji moči; žaloval z žalostnimi, z veselimi sem se veselil.

Največa nesreča moja, kadar sem videl, kako je Bog razžaljen. Vse posvetno sem vselaj imel le za opravilo; svoje plačilo le v nebesih prijeti želim. Veselim se toraj svoje starosti, ker se mi večer plačila približuje. Glejte, tako sem včakal srečne starosti.“

„Zdaj pa vi, oče župan, deci povejte, kako se je pa vam godilo svoje dni?“ so gospod župnik djali.

„Imel sem poštene, bogaboječe stariše“ — rečejo župan. „Skerbno so me v kerščanskem navku podučili. Z materjo — Bog se njim vsmili čez dušo — sva cele dni pri kolovrati sedela. Oni so preli, in mi predmolili, jaz pa za njimi; pa še kako sveto pesem so mi zapeli. Z očetom sva pa v cirkvo hodila, in cel pot so me izpraševali, kaj so gospod učili. Zato so me pa tudi gospod župnik pri izpraševanju za prvo spoved pohvalili, da ga ni v fari mladenča, ki bi tak v kerščanskem navki podučen bil. Potepati se nisem smel; v kerčmo nisem pota vedel, in greha sem se varoval, huje ko kače. Pomnim še, kakor bi danes bilo, kako sem se milo jokal po prvem svetem obhajilu ter sem se spomnil, kako sem mali deček pred šestimi leti poprej na pepelnico košček pečenke pojedel, katero sem bil na pustni torek v žep pozabivši vteknil; pa sem se bil pozabil, tega izpovedati. Težko so me mati vtolažili, rekoč, da to ni smerten greh, ker nisem nalašč, temuč lo pozabivši storil. Igrati se nisem naučil; pa tudi pijančevati ne. Ženske nisem poznal, dokler me niso pošteno oženili po smerti moje dobre matere. S celo sosesko sem v miru živel, in svojim ljudem vedno naročeval, ptuje škode bolj varovati, kakor domače. Lehko smo se zastopili, hvala Bogu, posebno sva si pa s tem sosedom Modričem prijatelja bila. Rad mi je pomagal, kar je premogel; Bog mu daj dobro! pa tudi jaz njemu, ne bodi mu oponošeno! Za rajnim Belakom so mene župana postavili. Ni mi bilo po volji; pa se gospodu nisem upal vstaviti, in storil, kakor sem vedel, po moji slabi pameti, da je prav. Vsako reč sem po pravici cenil, podkupila še nikoli vzel: za sirote sem skerbil, za vboge vdove govoril, kedar je bilo potreba. — Bil sem pogosto starašina, pomagal poštenim mladenčem dobro žensko dobiti, pa tudi pridnim pametnim deklicam h koscu kruha priti, malokdo da bi me ne pohvalil za to.

Bil sem rad boter; pa tudi na sedmini sem od rajnih slovo jemal, in pošteno odpravljati pomagal. Ni bilo scer večasi brez zamere; pa me le vsi radi imajo, rekoč: „Naš župan je hud, pa dober tud!“ — Ktero me kaj rado ima, vi šolci?“ „Mi vsi oče starašina!“ odgovorijo otroci. — Tako mi je kerščanska pravica srečno starost prinesla. — Zdaj pa še ti otrokom povej, Jakob Modrič, kako se je tebi godilo svoje dni?“

„Moji stariši so bili premožni; pa hitro so mi odmerli. Sosedje so me oderli, kolikor so mogli, ker se jim nisem mogel braniti. Moj oskerbnik je obogatel, jaz sem pa vbožal, in veliko let se mi je huda godila. Beseda božja me je tolažila, ki sem jo rad in zvesto poslušal, in se vselej razveselil, kedar sem čul, da imamo dobrega očeta v nebesih, ki za vse skerbi. Odrastel sem, se težko oženil; vsaka se je dolgova bala, ker sem veliko bratom in sestram plačati imel. Molil in delal sem, kar sem premogel. Bog mi je srečo dal, da sem v kratkih letih dolge poplačal. Sem se pa vsake pravde huje ko smerti bal, lepo tiho sem živel, vsakemu dal, kar mu gre, in sem tako v miru srečne starosti včakal. Molitva in pa delo sta me postarala.“

„Otroci! sklenejo gospod župnik, želite tudi vi take lepe starosti včakati, pridno molite in skerbno delajte, varvajte se vsake krivice, posebno pa tožb in pravd. Ne razvajajte se v mladih letih, in varujte se greha hujše ko ognja. Le kerščanska krepost, čednost, da veselo starost.“

Pomerli so gospod župnik in unadva poštena farmana; otroci še živijo in veselo pomnijo rajnega gospoda župnika god.

75. Šola srečno starost včakati.

(P o l e g F r a n c o s k e g a.)

(Drob. 1851.)

Popotnik pridem v borno kerčmo, žejen in lačen, se poživiti, piše učen mož. Dva mladenča za mizoj sedita, jesta in pijeta, kar jima kerčmarica prinese, hva-

lita vino, da je dobro, tudi hleb jima diši in lepo vreme ju veseli. Tudi jaz si dam vsega tega prinesiti; pa meni je vino slabo, in kruh se mi zadosti pečen ne zdi. Ko sta odjela, svoje mošnje do peneza izprazneta svoje kosilo poplačati. Vesela vstaneta in si pojeta svoj pot. — Kdo sta pa ta dva dobrovoljca? kerčmarico poprašam. Dva uboga delavca; mlada, pa vsa zdrava tukaj blizo doma, mi gostarica odgovori. Mlad sem tudi jaz! pa nisem tako vesel, kerčmarici rečem. Vi ste mladi, pa ste prebogati, in pa premalo delate; zato vam jesti in piti ne diši, in ni vam serce tako veselo, kakor unima. Plačam svojo dolžnost in premišljaje ravno tisto pot grem, ki sta jo mladenča hodila. Srečam za logom pastirja, s kojim sta mladenča govorila. Bil je serec velike postave, velike starosti in terdnega zdravja. Poprašam ga, ali sta mu mlada fanta znana. Že ene leta se poznamo, in se od srečnih dni pogovarjamo. Bogaboječa mladenča in pa poštenega serca sta. Ako ju začne skerbeti, kaj še bo, hitro ju razveselim, ter jima ravno tak srečno starost obljubim, kakove sem jaz dočakal.

Meni je vedro obličje starčeka močno dopalo, njega beseda še pa bolj. Zdelo se mi je, kakor da bi starega očaka našel, od katerega bi se lahko kaj prida naučil. Jela sva se pogovarjati.

J a z. Ste si svojega stanu in svoje starosti veseli, prijatelj?

Pastir: Vesel sem bil, sem še in še bom vse svoje žive dni. Akoravno vbožen, sem vendar srečne starosti včakal. Kaj pa je vam, da se tak milo deržite?

J a z. Moje serce je žalostno, ako na starost pomislim, in na pretekle dni pogledam. Let še le 30 in 7 imam, in sem se živeti naveličal.

Pastir. Trideseto leto življenja res človeku skerbi naredi, ker občuti, kaj je zgubil, svoje mladosti srečne dni; kar ga v prihodnosti čaka, ne ve. Ali vse tolike in take skerbi on ne pozna, ki v Kristusa verje, in se v previdnost božjo izroči. Jeli ste kristijan?

J a z. Sem kristijan, če ravno slab, ker po rajnih časih svoje mladosti izdihujem, ko jih nikoli nazaj ne bo. Otroške leta so pač najsrečnejše na sveti.

Pastir. Res srečne so leta mladosti, ali mladost je večidel le norost. Vaše možke leta imajo biti leta modrosti; modrost pa je močnejša, ko vse reči, in je mati veselja in zdravja možem.

Jaz. Kaj pa je prava modrost?

Pastir. Vam jo hočem pokazati. Ko sem še majhen mladenček bil, so me moj rajni oča molitvico lepo naučili, kojo so tudi oni molili do svojih starih dni. To molitvico sem tudi jaz neprenehama molil in dobro skusil, da ona pravo modrost uči. Ta molitvica je: Oh Jezus, ki si krotek in ponižnega serca, vsmili se me! Hočete tudi vi modri biti, bodite ponižni. Več ko tri dele terpljenja, in še polovico štertrega nam previsoke prevzetne misli naredé, da se nam krivica godi, da za nas ta stan ni, da smo si kaj večega zaslužili. Kdor je v serci ponižen, on je vsega tega vesel, kar mu Bog da in s tem mestom zadovoljen, kamor ga je Bog postavil. Prav ponižna misel o sebi vse nadloge odžene, ktere si človek brez potrebe sam nareja in si življenje greni.

Jaz. Ponižen biti je res lepo in prav, pa tudi težko.

Pastir. Za to vam je Bog pamet in prosto voljo dal, naj bi sebe prav spoznali in se premagali. Le vsak dan sami sebe izprašajte, in pa pogledjte, kako nevedni, kako slabi v dobrem ste še; in bote hitro spoznali, da vam je Bog več dal, kakor ste zaslužili, in vas v stan postavil, ki ga niste vredni. To storiti je veliko bolj lahko, kakor prešerne želje častilakomnika dopolniti.

Jaz. Tako bi pa mi svoje talente zakopali, koje nam je Bog dal, si ž njimi le višej pomagati, in leže več dobrega storiti?

Pastir. Bog je vam, meni in vsem svoje talente izročil, pa ravno za tisti stan, v kojega nas je postavil; ono je polje, na ktero nas je delati poslal; ne pa na drugo, ki nam diši, pa mogoče ni nanj priti. Le zvesto opravljajmo, kar nam je večni gospodar odkazal, potem pa mirno čakajmo, jeli bo nas dalej zaklical. Tako hočemo biti zdravi in veseli, pa tudi srečni.

Jaz. Po tem takem ste vi, oče, s svojim zdravjem in stanom v svoji visoki starosti prav zadovoljni, in bi z nobenim ne zamenjali?

Pastir. Moj stan je bil poprej veliko bolj težaven, ko zdaj; bil sem vojšak. Dopolnil sem zvesto vse svoje dolžnosti, kar sem premogel; želel sem si se izslužiti in iz vojaštva priti; pa sem tudi pomislil, da je božja volja tako, ter sem vse lahko prebil. Včasih sem mislil in upal častnik postati; ali ko smo ene vojske prestali, in se slavno deržali, sem videl, da za me viši vojaška služba ni. Rajši ostanem verli prostak, kakor bi hotel biti slab častnik, ali dostojnik — sem si mislil, pa zahvalil Boga, kateri me je pri življenji in zdravji ohranil, mi pa tudi vbranal, da po viši službi svoje zasluge nisem zapravlil. — Čujte; kaj vam povem. Čeda kojo pasem, je mojega nekdanjega verstnika, s katerim sva v šolo hodila in na vojski skupaj služila. Njemu je, kakor pravijo, sreča potegnula. Postavili so ga generala, pervaka francoskega; in vse, kar si človek želi, se je njemu zgodilo. Vse to zemljišče, kakor daleč oko donese, je njegovo. Tam le v unem lepem gradu za rekoj po leti prebiva, je bogat in veliki gospod. Ko sva se po nekoliko letih zopet videla, je že imel več betegov (bolečin) v svojem životi, kakor svetinj in oralov zemlje po svojih graščinah.

Tolst je in pa tako težkočen, da se le s težavo po svoji loki sprehodi. Od njegovih skerbi ne govorim; zakaj on je vladoslovec ali politikar, kakor pravijo. Pred nekimi dnevi sva govorila. Pravil mi je, kako mu že na vse merzi, kako ga opravljajo in zaničujejo po sveti in kaj ima terpeti. Clo njegovo bogastvo mu dela jezo in merz. Enkrat sto tisoč tolarjev mu je ko meni en krajcar, pa ga vendar jezi, ako ene groše zaigra.

Ti si vendar bolj srečen ko jaz, je poslednjič meni djal. Ali bi z meno menil? sem ga pobaral. — Tega pa ne, mi smehlaje se odgovori. Naj sem rekel; lahko še pride, da bi menila, ako bi tebi mogoče, meni pa po volji bilo, pa ne bo. In v resnici bi bore mož meni zdaj rad svojo kočijo in svoje konje dal za moje zdrave noge; ali jaz bi ne menjal. Ali meni bi še vendar nekaj ostalo, če bi tak reven bil, kakor je on, česar on nima: svete vere. Jaz sem, hvala Bogu! veren kristjan; on je pa, žalibog! vero zgubil; ni ga v cirkvi videti. In ravno to je za človeka največja nesreča kadar

mu sreča potegne, da Boga pozabi, in so mu božje pa cirkvene zapovedi hitro pretežke, ter si misli, da brez Boga in svete vere lahko srečno živi.

J-a-z. Zdaj v resnici spoznam, da vas Bog za ljubo ima, ker vas zavida in nevere ovarje; vidim, da je to dvoje krivo vse naše nesreče na sveti.

Pastir. Zavid ali nevošljivost in pa nevera sta si brat in sestra. Kdor bližnjemu sreče ne privoši, tudi ne verje, da Bog vse prav stori. Nobenemu nevošljiv biti, je prvi božji dar, kojega nam ponižni Jezus podeli, ako se od njega naučimo pohlevni biti in pa iz serca ponižni. Nisem nikdar mislil ne želel modrejši biti — ali pa bolj učen, kakor so naš gospod župnik. Pokaj bi meni to bilo, sem djal; ker sem le prostak in pa žvinski pastir. V svojih mladih letih sem scer prav željno bral, in lahko bi se bil v branji prevzel. Bukve so mi bile huda skušnjava. Pa naučil sem se od svojega rajnega očeta, Bog se jim vsmili čez dušo! vsakrat pokrižati se, kadar bukve odprem, in se ponižnemu Jezusu priporočiti. Zakaj če Boga pred jedjo prosimo, naj nam telesni živež blagoslovi, zakaj bi ga ne poprosili, nam duhovsko hrano blagosloviti, naj bi nam ne škodila. So mi knjige v roke prišle, ki so slabe navke zoper sveto vero, čednost in pravico učile, sem jih hitro s pota spravil; za to pa tudi nisem zvedel, kaj zoper sveto resnico ali pravico imajo. Saj takih kvant brez škodljivega branja zadosti vidimo, čujemo in sami občutimo, in še le preveč. Nevera mi ni serca nikoli vnepokojila; in to mi daja veliko veselje in tolaž.

Eno vam še bom povedal, gospod, koje mi je pohlevni Jezus dal. Ko sem se od njega naučil nikomur kaj hudega želiti, ne storiti, ampak odpustiti, kar se meni hudega stori, nisem sovražnikov imel; in veselila me je vselaj sreča. Ljudje, kterim je žal, da so drugi srečni, so sebi najhujši sovražniki. Te žalosti jaz ne poznam. Moj stari tovarš, general imeniten in bogat, je hitro hude volje, če kaj malega zgubi. On kolne, vdeluje in ljudi dolži, da ga goljfajo in hočejo ob vse spraviti, in se razbojnikov noč in dan boji. Mene pa še tega nikoli ni bilo strah, hvala Bogu! Poglejte, da ni nobena nesreča, v vbožtvu rojen biti in borno živeti.

J a z. Pa je saj le žalostno potrebe terpeti, ne imeti česar potrebujemo.

P a s t i r. Vaša beseda moj prijatelj, ko ste zdaj izrekli, je silo huda in pa pregrešna, ne zamerite. Na posvetno blago se nihče zanesti ni mogel, in se ne bo. Celo kraljestvo kralju odpade, kakti suho pero z drevesa, kadar veter pohlidi. Le eno bogastvo lahko imamo, kojega nam nikoli ne pomanjka: terdno zaupanje v Boga.

Svoje dni mi je nekdo rekel: Janže! ti si le velik siromak. Ako bi zbolel, kdo bi tebe živel, ženo in pa tvoje otroke. Ta je resnična sem djal, in cel drag dan nisem imel pokoja. Ko sem pa zvečer večno luč molil, sem druge boljše misli dobil. Janže! sem sam pri sebi djal, ti si že pri trideset in še čez včakal; bil si neprenehama vbožen, pa si le živel. Imel si vsakdajnega kruha, in si vsako noč lahko počil. Terpljenja ti dober Bog še ni poslal, ki bi ga ne bil mogel prestati; brez pomoči še nisi bil. Kdo ti je vse preskerbel, kakor Bog? Janže! ne bodi Bogu nehvaležen, in pa daj vsaki taki skerbi slovo. Kdo bi vendar mogel misliti, da bi te roka na stare dni zapustila, ktera te je do zdaj tako milo preredila? Odmolil sem, in vsa prazna skerb me je zapustila.

J a z. Kaj ste oženjeni in imate otroke?

P a s t i r. Kaj pa da, hvala Bogu! Ko sem se na vojski izslužil, in v svoj kraj prišel, sem pridno, pošteno deklino za ženo vzel. Prav rada sva se imela, in prav zdravih dečkov in dekličev porodila mi je. Dobri Bog mi je tiste pri življenji ohranil, ktere je poznal, da se bodo pošteno preživeli, oni radi delajo in molijo. kakor dobri kristjani; druge je Bog že iz zibeke k sebi vzel, hvala mu! Rajni moji otroci so angeli, in za me prosijo, dokler živim; živi pa bojo za me molili, kadar umerjem.

Bil sem srečen vse svoje žive dni; sem imel zdravo sapo, sem čisto studenčnico pil; sem po sveti žvižgal in pel, pa ljubil poštene ljudi, ki so dobrega serca. Jedel sem le zmeren kruh, pa moji zobje v petinsedemdesetem leti vsako škorjico, še tak terdo, lahko zdrobijo. Nisem gledal čudnih iger, koje po mestnih gledališčih po noči gledajo, pa moje oči me še niso zapustile, in od daleč vi-

dim lepo zvezdo na zvoniku, in večerno solnce me še, kakor v mladih letih, veseli, ki se prijazno po hribih ozira. Moje terdno truplo ne občuti vremena spremin; naj bo vreme lepo, ali gerdo, sem zdrav. Moje uho glasni zvon tenko zasliši, kadar juternico pozvoni; in jaz tak sladko spim, kakor najmlajši otrok. Poglejte, to je moje blago; in pa gotovo veliko vredno! Kaj so lepe hiše, kaj bogastvo in čast, ako na večnost pomislimo? Vmerjem na perji, ali na slami, ali na terdih tleh, to je vse eno.

Ako se moja žena in otroci krog moje smertne postelje solzijo, kojim premoženja zapustiti nimam, mi bojo njih solze dobra priča, da sem jim dober otec bil. Bo moj angel varh mene vesel, ki bo s seboj vzel dušo mojo, in če pravično upanje imam na pravici božji vsmiljenje najti, mi bo ložej umreti, kakor na pernici, in pa imenitnega vrača pri smertni postelji imeti, ki roke križem derži, ter mi pomagati ne more. Tako živimo, da vmreti ne pozabimo, in vsako terpljenje nam bo lahko. Res da se za mojo smert malokdo zmenil bo, pa me tudi kleli ne bodo; in moj leseni križ na grobu mi bo slajša nada, kakor posvetnim bogatinom rezan kamen.

Tako mi je pastir, moder starček povedal, od kterega sem slovo vzel. Gredé sem večkrat sebi in vsem posvetnim napuhnežem njegovo lepo molitvico pravil, rekoč: Jezus! krotek in iz serca ponižen, vsmili se nas!

Blagor mu, ki se uči iz serca biti ponižen; on bo doživel veliko veselih dni in pa visoko starost. Prevzetija je sedajnih ljudi najhujša pregreha, ponižnost pa najpotrebniša čednost. Preljubi Jezus, ki si pohleven in iz serca ponižen, usmili se nas!

II. Različne povesti.

76. Bog je pravičen.

(Iz pisem svetega Jefrema.)

(Drob. 1846.)

Živel sem mlad in zdrav brez vsega strahu — tako sv. Jefrem pripoveduje. Stariši me čez polje pošljejo. V lesu najdem mlado brejo kravo, edino premoženje nekega ubožčeka. S kamenjem sem jo naganjal tako dolgo, da je pala in poginila. Zbežal sem, kravo pustil, in zverina jo je raztergala. Ubogi mož me sreča, in po kravi bara; jaz pa sem prav po hudobčevo ga zmerjal, in mu jezik kazal.

Preteklo je mesec dni, in zopet me stariši v tisti kraj pošljejo. Zmračilo se mi je v sredi dobrave, in pastirji, ki so tam čede pasli, me nagovorijo, da pri njih prenočim. Ravno tisto noč lopi divja zverina nad čedo, nje nekaj razpodí, nekaj razterga in odnese. Na to pa mene obdolžijo, kakor bi bil jaz tatom pomagal, čedo obropati. Izgovarjal sem se, pa ni kaj pomagalo. Zvežejo me, k sodniku peljajo, zatožijo; in brez vsega vsmiljenja so me v vozo (ječo) djali.

Preteklo štirinajst dni, in v tem časi imel sem to le prikazen. Zal mladeneč v spanji k meni pristopi. Groza me je pred njim bila; on pa ves prijazen mene popraša: „Jefrem! zakaj pa ti tukaj sediš?“ — Jokaje mu svojo nesrečo pravim, in terdim, da sem nedolžen. Smeje mi on odgovori: „Vem, da si v tem nedolžen, česar te dolžijo; vem pa tudi, kako si se letunoj nad brejo kravo in njenim lastnikom pregrešil. Le spoznaj iz tega, o Jefrem, da je Bog pravičen, in resnična njegova sodba. Tvoja dva tovarša v ječi sta ravno tak nedolžna v tem, česar jih tožijo; pa le poprašuj nju, jeli nista velikih hudobij kriva?“ — Zginil je mladeneč. V jutro, ko se izdeni, unadva pobaram, zakaj bi

bila vjeta? — „Mene dolžijo, je prvi djal — da sem človeka vmoril; pa vse po krivici.“ — Drugi velí: „Mene pa hočejo za prešestnika obsoditi; pa Bog ve za to, da sem nedolžen.“ — Lehko, da sta nedolžna, sem djal; ali se pa vesta kakega drugega greha spomniti? — „Dro je taka, — se prvi oglasi, ki je bil morije tožen. — Še ni dolgo, kar sem prek bervi črez globoko vodo šel. Dva možaka za menoj prideta, in se tak hudo skregata, da je eden drugega v vodo prekucnil in vtekel. Sirotej je iz vode roko pomolil, in za božjo voljo prosil, naj bi mu pomagal; ali pustil sem ga, da je vtonil. Vidim res, da moram za to svoje nevsmiljenje terpeti.“

Drugi jetnik pravi: „Pred dvema letoma so neki stariši pomerli, in zapustili dva sina in eno hčer. Brata sta iskala sestro ob premoženje spraviti. Sestro tožita, da je skrivaj omožena. Sestra priseže, da je nedolžna. Brata meni pet tolarjev ponudita, in me podkupita, da sem krivo pričal, kakor bi sestra bila prešestnica. Obsodili so jo, in ob vse premoženje so jo spravili. In vsega tega sem jaz krivec.“ — Tudi jaz sem jima svojo hudobijo povedal.

Drugi dan potem so nas vse tri v terpivnico gnali. Na natezavnico so nju razpeli, in terpinčili. Terdila sta stanovitno, da sta v tem nedolžna, in izpustili so nju. Mene so zopet v ječo peljali, in bil sem še štirideset dni zapert, v katerem času so druge tri k meni zaperli.

Zopet se mladeneč meni prikaže, ter me zakliče: „Jefrem! ali si unadva možaka pobaral, zakaj sta bila zaperta?“ — „Vse sta mi povedala, sem djal.“ „Vidiš tedaj, kako pravične so sodbe božje? Ali pa poznaš te tri nove tovarše? Dva izmed njih sta ravno tista brata, ki sta svojo sestro ob premoženje pripravila. Tretji pa je ravno tisti, ki se je na bervi skregal, in tovarša v vodo vergel.“ Drugo jutro sem jih izpraševal, ali bi bilo vse tako res? Vsi trijé so mi poterjili, da je taka. Povedal sem jim tudi jaz svoje, in vsi smo molili božjo pravico, pa jokaje odrešenja čakali. Drugi dan za tem nas v terpišče peljajo. Skoz strašno terpinčenje so jih prisilili, da so obstali, kar so storili, pa tudi, kar ni bilo res. K smerti so one tri obsodili; mene po vsmiljenji božjem niso terpinčili, in zopet so me pet in dvajset dni samega v ječo zaperli.

Angel se mi tretjobart prikaže, rekoč: „Jeli spoznaš zdaj, da je Bog pravičen?“ — „Vsmili se vendar svojega hlapca, da me tukaj konec ne bo!“ sem prosil. Ostro me je še posvaril, obljubil, da bom rešen, in je zginil. Pet dni po tem so me zopet pred nekega sodnika gnali, ki je moje stariše poznal. — Lepo sem se izgovoril, da sem nedolžen, in potem so me izpustili. Naravnost sem se v puščavo podal k staremu puščavniku, ter sem jel puščavnik biti.“

Kakor svoje dni, se tudi v naših časih očitno pokaže, da nikdo po nedolžnem ne terpi.

V Šlezarski vojski je bilo neko jutro pod smertjo vsem vojakom prepovedano, se zglasiti, kadar bojo odrinili. Vojakov eden ljubo juterno solnce vgląda, in od veselja juterno pesem pozabivši zapôje. Zgrabijo ga, in mahoma obsodijo, da bo obešen. Duhovniku, ki ga na vislice spremljajo, se le čudno zdi, kako bi človek zavolj juterne pesmi na vislice prišel. Pod kolom, ki je že pripravljeno, ga čerstvo ogovorijo, rekoč: „Človek, samo eno minuto še imaš živeti, in stopil boš pred vsegavedočega sodnika; daj Bogu čast in povéj, ali nimaš kake druge krivice na svoji vesti?“ — „Oj, da bi tak ne!“ obsojen izdihne, in pové, da je v tisti vojski človeka umoril, kar se poprej razvedelo ni.

Na Nemškem se je vojšak tak čedno nosil, da so mu viši vse dovolili, ker so ga radi imeli. Kar ni poprej nikoli storil, gre neki nesrečen dan v kerčmo ali gostilno, v kateri je veliko njegovih tovaršev igralo in pijančevalo, za kratek čas. Njegovih pijanih tovaršev eden se začne s kerčmarjem tepsti. Pošten vojšak palico vzeme, ter ž njo golo sabljo odvrača, naj bi kerčmarja tovarš ne rasil. Primeri se, da pijanca s palico ravno na sence zadene, da okoli pade in v enih dneh umerje. Ako si ravno zdravnik ni prav presoditi upal, ali je palica, ali pijančevanje tovarša umorilo, so ga vendar obsodili skoz šibe iti. Njegov kralj Friderik ga da drugim sodnikom obsoditi, ki so ga celo nedolžnega spoznali. — Kralj nevoljen ga da tretjim sodnikom; in oni so mu prvo pravdo prisodili. Razserden kralj obsódbo podpiše, da ga imajo s kolesom tretji.

Kadar na smertni prostor stopi, poprosi, naj mu

dajo pregovoriti, in praviti je začel: „Bog! ti si pravičen! Vmerjem scer, kakor bi bil tega svojega tovarša vbil; pa vmoril sem le pred dvajstimi leti enega svoje bližne žlahte. Bog mi je odpustil, upam, vse moje grehe, pa dopolniti se morajo vse njega žuge, kakor obljube, tudi nad menoj. Vsmilil se bo moje duše, naj si bo ravno mojega trupla strašen konec, ki sem ga zaslužil. Rabelj! stori svoje delo!“ kmalo je bil stren.

Navk. Ne tožúj, o človek, da nedolžen terpiš; Bog ti pošilja terpljenje za pokoro, ker te za ljubo imá Si pa nedolžen, tebi terpljenje daje večje zasluženje. — Ne zanašaj se pa tudi ti, hudodelec, da bi božji pravici odišel.

Naglo te bode božja roka zadela, pripravi se! —

77. Hudobni otroci kervava šiba slabih starišev.

(Drob. 1846.)

Ko se je svoje dni Francosko spuntalo, in zemlja popila potoke kervi za svete vere del nedolžno pomorjenih, sta oča in mati na Francoskem živela, puntarja zoper Boga in sveto vero. Tiste dni, ko so prave kristjane morili, je tisti, ki jih je zatožil, njihovo lastnino za plačilo izdave dobil. Tudi onadva sta si po tem poti neko selo zunaj mesta Nantes osvojila; pa še si upala nista na seli prebivati. Bilo je še veliko zvestih služavnikov stare pravice, katerih sta se bala; hodila sta pa pogosto gledat na svojo novo oblast, in kadar sta šla, pozvedavala sta zvestih služavnikov starega kralja in prave vere, ter sta hitela jih kervolokom tožit, da so jih zgrabili in pomorili.

Matere največe veselje bilo je v mesti vsako jutro na morišče iti, kder so rabeljni zvestim prijateljem starega kralja glave sekali. Prostor si je na morišči z denarji kupila, in ni poprej iz mesta šla, da je bila morija za tisti dan dokončana.

Imela sta že poprej enega odrašenega sina, in ga na vojsko nove pravice posilila. Grozovitna žena je ravno

v tem času zopet nosila; in njeno serce je v kervi nedolžno morjenih od veselja plavalo, ter se ni mogla dosti nagledati, kako so glave padale, kerv tekla in mertve trupla ležale. Smejala se je na ves glas, jezik iztegala, z rokami ploskala, od veselja poskakovala in divjala, kadar so kako tropo nedolžnih k smerti peljali. „Le smert, smert vsem, ki se starega kralja in stare vere deržijo!“ je vpila, in oči so se ji bliskale kakor zverini.

Porodila je grozovitno dete, brez vse prave podobe, deklet, ki je materno serce imelo. Divje in čudno, od mladih dni bedasto se ni dalo kaj lepega naučiti. Po dnevi in po noči je deklet neznanu upilo, kakor so vpili umirajoči, ki jih je noseča mati željno poslušala. So hoteli stariši pozabiti svoje nekdanje hudobije, in so prijateljom kako dobro voljo napravili, hitro je strašna pošast, deklet, jelo kričati in ponavljati njih nekdanji rabeljski glas; in jim je kakor živa šiba božja veselje v žalost spremenila. Pretepala sta jo, v strahu jemala; pa vse ni pomagalo. Poslušati sta morala dni in noči grozovitno puntarsko pesen, ki so jo nevsmiljeni morivci peli:

Kerv le kerv se naj preliva,
Da dežela prostost vživa.

Po dné je v kakem kotu čepela in svojo strašno pesen kričala, po noči je okoli po samoti lazila. Vsi ljudje so se je bali ter jo imenovali šibo božjo.

Na griči jo najde popotnik sedeti, in peti svojo mertvaško pesen. Po noči je bilo; in popotnik bližej gre, ona pa vstane, gerdo mermra, ter se zadere, kakor bi jo zabodel, tako čudno, da je bilo popotnika strah. „Ne boj se me, reče popotnik; zašel sem si; pot mi pokaži!“ „Jaz se kaj ne bojim, je djala; ni me strah. Drugi se pač mene bojé. Otroci, ki me na polji vgladajo, pred menoj bežijo rekoč: „Bežimo! glejte, hčer šibe božje.“ Rajši toraj po noči na polje grem in si sedè za kratek čas pôjem.“ — Na to se zopet zadere, da je po širokem majnik letel. — Bližej in bolj na tenko jo ogleda. Njo videti je bil strah. Tolsta glava na dolgemu vratu, na glavi slamnik, s kervavo rudečim trakom za vrat privezan; lasi dolgi, vsi razkodrani, dolge roke, suhe ko smert in pa gole; bila je vsa grozovitna pošast. V eni roki je deržala kervav nož, pred njo je zaklano jagnje le-

žalo. Kazala ga je rekoč: „Oča so mi ga rekli zakljati; in mene najbolj veseli, kadar imam kaj moriti. Staro ovco pokličem, da se prav dere in bleketa, jaz se pa smejim.“

Blizo nje je bilo znamenje križa, na njem podoba križanega. Hudobna hčer je brez vsega strahu to sveto znamenje teptala. Po tem zadene kervavo jagnje in preklinja svojo pot.

Brat njeni je bil še pred puntarstvom rojen in je prisiljen moral na vojsko. Prosil je očeta, naj ga odkupijo; pa bogatemu očetu se je mililo denarja; denar mu je bil več na serci, kakor ves slabôtni sin. Nekoliko vojsk se je po sveti klatil; razuzdanega življenja in pa od težavne službe je toliko oslabel, da so ga starišem domu poslali, smerti dočakat.

Enega dne oča na pragu stoji, in ves izdelan človek se k hiši privleče. Od daleč ga stari odpravlja, rekoč: „Ptuji! idi svojo pot; tukaj ne dobiš ničesar.“ „Dobro vëm, da se tukaj ničesar ne dobi; vendar mimo ne morem;“ odgovori ptujec, in se lopi približuje. Tudi mati zravno pride in očeta pokrega, ter se nad njim zareži: „Kaj pa hoče pri nas ta berač?“ Ptujec prileze in pravi: „Kaj mene več ne poznate? Saj sem vaš sin.“ Oča merdec naredi, rekoč: „Mislil sem, da si že mertev!“ — Mati pa praša: „Na kako dolgo so te pa izpustili?“ — „Na vselaj,“ vojak odgovori, ter se nasloni. „Tega pa vendar ne, reče oča; midva te imeti ne moreva; sama sva obožala.“ — „Oh! ne bote me dolgo časa imeli; skoraj pokopali me bote; nisem prišel pri vas živet, ampak le vmret.“ —

Mati zakliče svojo hčer; pa sestra ni svojega brata poznala. — Sinu se shujša: in čez ene dni čuti, da se mu smert bliža. Strašno ga vest peče, naj si mu ravno niso stariši kaj od Boga povedali. Ves režoč reče starišem: „Zdaj bote priča moje smerti, vi, ki ste moje smerti krivi. Pest denarjev vam je več veljalo, ko jaz; vsega mladega ste me v vojake potisnili, pa mi nobenega navka, še dobrega svêta niste mi dali, kako se imam zaderžati, da v nesrečo ne padem. Veselilo vas je, da ste se mene iznebili; povernil sem se, da pri vas umerjem. Moja smert naj bo vaša šiba. Vi mati ste tolikokrat željno gledali, kako so nedolžne morili; zdaj

vam nesrečna hčer grozovitni krič umirajočih ponavlja ; ali jo kaj zastopite ? — Vam, oče vi ! naj bom pa jaz strašen spomin. Moj pokop naj vam priča, da vam je denar ljubši ko vaš otrok, ki ste ga vmorili.“

Tako sin na smertni postelji veli, oča in mati pa pred njim molčè stojita. Bolnik svoje kosti iztega in ječí ter bara: „Ali je še Bog ? Kde je neki Bog ?“ Tiha sta oča in mati. — Po mašnika ! po mašnika !“ vmerjoči sin kliče. Hudobni oča pa materi pravi: „Pojdiva le ; saj slišiš, da se mu na pameti moti.“ Gresta ! — in kadar nazaj prideta, najdeta hčer, ki je na postelji mertvega brata sedè prepevala. — Žalosten razgléd starišem in otrokom. —

78. Svete reči za svete ljudi !

(Drob. 1816.)

Samotna cesta pelja od Maribora na Koroško ; od Selnice blizo Blekovca tikoma nad derečo Dravo pod visokimi gorami se vleče. Ne srečaš lahko veliko drugih ljudi, kakor plavičarje, ki po vodi doli peljajo, po suhem pa gor greje, svoje sekire in pa vervi na rami.

V tistih krajih v sredi smrečja lepo božje razpelo stoji, čedno iz lesa izrezano, le samo noga je ravno pod žrebljem globoka vsekana. Pripovedujejo, da se je pred nekimi leti pijan plavičar mimo privlekel, križ v gledal, kleti začel, in poln hude volje je s svojo sekiro v bridko razpelo vsekal. — Nekoliko streljajev daleč pride, in grozovitno ga začne vjedati. Do bližnje oštarije se zavleče, se zvija ko klavčič, in dušo da.

Pred nekimi leti, bilo je okoli leta 1830, so hodili neki župnik s Pohorja od svoje gorice, ki jo blizo Maribora imajo. Drava je močno rastla, in neki lesen križ blizo ceste je za Dravo tako globoko v vodi stal, da je voda noge dosegla. Neki ošabni gospod v taberni to na smeh verže, rekoč: „Spodaj za cestoj pa berač noge v Dravo namaka ; mu bo pač Drava zdrava kopelj.“ — „Prijetelji,“ so župnik djali, „dobro pomnite, da nespodobna beseda ne bo gospodu sreče prinesla.“ — Čez eno leto se zopet pri tisti oštariji sre-

čajo. Uni gospod nekega prijatelja v kočijo spremi, ga poljubi, se zasukne — in si nogo vlomi.

V nekem kraji za Dravo je plavičar stanoval, imel je svojo bajtico; toda nekoliko je še dolžen bil, in v lotrijo je stavil, da bi dobil, in svoje dolge poplačal. Kedar je mislil v lotrijo nesti, je božje razpelo na mizo postavil, lepo pokleknil, in prav zvesto molil, da bi zadél; in to se je večkrat zgodilo. Pač posvetna molitev! —

Nekoliko časa stavi in moli; ker pa njegovih številck le ní, ga gerda jeza zgrabi, da bridko razpelo popade, in za vrata verže rekoč: „Po kaj bi mólil, saj nič ne pomagaš!“ — Bog nas varuj take misli!

Eno leto po tem ravno on, bil je karmoniš, plav po Dravi pelja; na most zavozí, ostermi, si pomagati ne ve, in se ytopi. Vsi njegovi tovarši so po mostnicah srečno smerti odišli.

Ne smemo soditi božje previdnosti; nezapopadljive so njegove sodbe, njegovi poti neizvedni. Pa tudi tajiti ne smemo, da je Bog pravičen maševavec svetih reči.

79. Vbogaime dati je boljše, ko zaigrati.

(Drob. 1846.)

Brata dva, Šimon in Lovrenc veselje dobrih starišev, sta na semenj šla. Oča vsakemu tolar dajo, naj si sejma kupita, in pa dobre volje bota, kakor je prav.

Po sejmišči gor in doli gledata, iskaje, kaj bi kupila. Prideta do črevljarja, ki je šolne, črevlje in opanke na prodaj imel. Zravno je stala bleda žena in svojemu sinku črevlje kupovala, da bi v šolo po zimi hodil; pa nima za čem. Nagloma pride mimo neki mesar, ter jo za jopo zgrabi rekoč: „Ako imaš dnarje za blago, zakaj pa meni ne plačaš, kar si dolžna?“ Ubogo ženo rujavica obide, da jo na terzi térja. „Poterpíte saj, je djala, saj sem le za bolnika vzela; in še ni štirnajst dni, kar mi je mož umerl, in mi čvetero otrók zapustil. Nimam kaj jesti, ne obuti. Fanteku je škornjev potreba; pa ne gleštam več, ko šest grošev. Vzemite jih v božjem imenu.“ Mesar dnarje vzeme in gre; vboga vdova pa

joka, Šimon in Lovrenc poslušata. Šimon vdovi pomigne, ji svoj tolar skrivaj v roko da, in se oberne. „Si pač bedak, da ji tolar daš!“ pravi Lovrenc. „Meni danes dnarjev potreba ni,“ odgovori Šimon. „Semenj sem videl in grem na ravno k domu.“ Šimon vesel na dom pride, in prav lahko mu je pri serci. Lovrenc gre v kerčmo pit, in igrat ga spravijo. Zaigral je tolar. Dnarjev ni imel, in da bi nazaj dobil, svojo novo suknjo židovu zastavi, ki je ravno po kerčmi prodajal. Zakvartal tudi svojo suknjo, in si k očetu domu ne upa. Pobrál se je iz tistega kraja; ni bilo sluha ni duha od Lorenca več. Šimon je pa srečno pri stariših živel, bogaboječ in priden, vse svoje žive dni ubogim vsmiljen.

Na v k: Vbogaimo dati je boljše, ko zaigrati, boljše, ko v zemljo zakopati. Sv. Duh govori: „Blagor mu, ki se vbožca in siromaka vsmili; Gospod bo njega ob hudem dnevu rešil; Gospod bo njega ovaroval, in pri življenji ohranil; on ga bo na zemlji srečnega storil!“ — Kdor vbogim daruje, Bogu posojuje.

80. Kamo pregrešna dobra volja pride.

(Drob. 1846.)

Imeniten razbojnik, Šobri na Ogerskem je bil vbogega svinjarja sin. Oča je bil pošten, bogaboječ mož, ki je pridno v cirkvo hodil, pa skerbno pod košatim dobovjem svinje pasel. Učil je svojega sina moliti in zvesto Bogu služiti; in dokler je Jože, tako mu je bilo ime, z očetom čede pasel, je bil priden in pošten mladeneč. Ko pa Joško odraste, raven čverst korenjak, začne za drugim spolom hoditi, in vlačugam v roke pride, kamor so ga slabi tovarši privadli. Zdaj hoče drago oblečen hoditi, da bi ga ženske raji imele, po kerčmah rajati in dobro piti; namesto dela, le dobre volje biti. Zdaj ni gleštal novega oblačila, ki si ga je po novi šegi omislil, ne kerčmarja plačati, kar je zapil, začne svinje krasti; in dvakrat so svinjskega tata zaperli. Ko ga drugokrat izpustijo, se po malopridnih ženskah ves spriden, z nekim pastirskim dečkom seznanil, in hitro ž njim nekega črednika oropa. Tovarša so dobili; Šobri pa uide, se vlačí, in od te dobe se le od tatvine in pa ropa

živi. Združil se je z nekim uhajalcem, kateri je pri nekem ropu ustreljen obležal. Kmalu si je več drugih razbojnikov poiskal, in je bil njih poglavar. Sto zlatov je bilo na njegovo glavo postavljenih, ako živega kdo vjame; za mertvega pa petdeset.

Pravijo, da dobre volje mošnje kolje, ako je dobra volja pravična; ako pa je krivična, truplo umori, in dušo pogubi.

Grozovitni razbojnik M . . . , ki so ga v letu 1823 na R . . . obesili, je služil pri imenitni graščini za beriča. Začel je pijančevati, in preveč dobre volje biti, tudi igre se je privadil, in je graščinskih denarjev zaigral, ki so mu jih pobirati dali. Zgubil je službo brez vsega dobrega slovesa, in se k konjedercu v službo podá; pa tudi konjederec ga zapodi, ker ni dela navajen, vse gerdobe pa znal. Zaljubil se je v neko razuzdano keršenico L . . . in, da bi dobro živela, je kral, ljudi čakal in tudi ubijal. Slišal je krivoverno kvasati, da kdor otročjo rokico iz maternega telesa ima, ga nikdo ne vidi. Mislil si je, ako to dobim, bom lahko kral, da me dobili ne bojo. S svojimi tovarši nosečo ubije, detetu rokico odreže, mater in dete pa zakoplje. — Kaj hudega prazna vera dela! — Ali pa kaj pomaga? —

Ne dolgo potem M . . . v nekem predmestju raja. Gospodska ga zve, zgrabi, da si ravno rokico pri sebi ima in obsodijo ga, da bo obešen. — Že je sedel pred bridkim razpelom, in mašnik pri njem, da bi ga za smert pripravili. Terdovratni hudodelec se ne ogleda, in duhovskemu pastirju ne odgovori, le kar sramuje njih.

Prosijo ga, žugajo, molijo za njega, pa vse zastonj. Tretje jutro; ravno so se pripravljali, njega na smertno ledino peljat, pridejo deželski gospod, mu zlato uro pokažejo, rekoč: „Še pet in štirideset minut imaš živeti; oberni se k svojemu Bogu!“ — Hudobnež v tla gleda, in se ne zmeni, dokler ga vzdignejo in k smerti peljajo. Grede mimo ječe, svojo vlačugo pozdravi, ki je bila zaperta. Starejši berihev mu móli, kar zna, hudodelec pa krog sebe gleda in upa, da ga bojo tovarši smerti rešili. Rabelj ga zveže, in na kol potegne. Tistokrat še le začne gledavce prositi, rekoč: „Molite za mene, molite za mene!“ — Kdor poboljšanje odlaga, lahko zamudi.

81. Ne prešestuj.

(Drob. 1846.)

V sedanjih časih veliko ljudij sveti zakon malokaj obrajta, po divje v prešeštovanji živi, in misli, da je tako po gospodsko. Takim gerdežem moram eno resnico povedati.

V leti, ki se je pisalo 1837, je živel v neki lepi Koroški dolini za Glanoj na nemški strani blizo mesta sv. V... bogat kmet L... že nad dvajset let v divjem zakonu s svojo gospodinjo, kakor bi zakonska bila. Imela sta sina, verlega mladenča, ki je bil že devetnajst let star. Mati prešestnikova je tudi njega razen zakona imela, in je hotela imeti, da se njeni sin ne oženi, dokler ona živí, ker se tudi ona za njega del omožila ni. — Oj neumna skerb in pa slepa ljubezen! — Sin mater uboga, pa s samicoj prešestvaje živi, ki ga je gospodinila. Mati zdaj na smertni postelji sina prosi, naj se oženi; ali sin, razvajen divjega življenja, še dve leti brez zakona po starem živí. Vse ga prosi in opominja, naj se da s svojoj poročiti, da bo sin že odrašen, očeta po cesarski postavi imel; pa Gradičar (tako ga imenujejo, ker je njegova last gradiču podobna) se ne more za zakon pripraviti. —

Po noči enkrat vstane, k postelji svoje prešestnice gre, jo zbudi, rekoč: „Tr...! napravi mi hitro čaja, meni je slabo.“ Izgovoril in se je mertej zvernil. Zapustil je nad petdeset tisoč goldinarjev premoženja; pa nobenega pravega dediča. Živel je še njegov nezakonski oča in pankerski sin; pa po cesarskih postavah nobenemu premoženje slišalo ni. Z denarji, kar je bilo gotovih, so se sicer hoteli razdeliti nepravni dediči; pa so se hitro skregali, in jeli toževati, koliko je kateri vzel. Vse premoženje cesarju pade, katerega je pokojni Gradičar zavolj dače tolikokrat klet. Za grobom sosedi mertvega kolnejo, naj bi ga hudi iz pekla prinesli gledat, kako za njim prodajajo, dokler njegov lastni pankerski sin ubožec po sveti pojde.

Sveti zakon je Bog postavil; divji zakon pa hudobni svet začel. „Vsaki sadež pa, katerega ni zasadil Oča nebeški, bo s korenino izrovan“ — govori Kristus.

Slabi sosedi velijo: „Kaj je nam za to; naj živijo drugi, kakor radi; vsak bo za se odgovor dajal.“ Bog pa tako sosesko celo tepe za enega hudobneža del: s povodnjo, s točo, in z drugimi nadlogami.

Na gornji Veliki med Koroškem in Štajerskem je v neki bajti nesramnež s svojo vlačugo po divje živel; imela sta dvojce ali troje otrok. Dva dni pred svetim Antonom puščavnikom leta 1843 vstane po noči strašen naliv. Ploha pridere, pobere kajžo, odnese babo in otroke, da ni živih videl več; sam ded v srajci uide. Pobralo je mostov, bervi, žag poderlo in mlinov razrušilo, da se ne vejo spomniti, kdaj tako.

Varovati je potreba ognja, da soseska ne pogori; varovati je treba še bolj greha, da se soseska ne pohujša. K grehu molčati se pravi, ptujih grehov de-ležen biti.

82. Vesela povest

od svetega Janža bratovščine.

(Poslovenjena. Drob. 1846.)

V jesen leta 1844 sem zopet v svoje domače kraje srečno došel k svojim ljubim rojakom Šlezijanom in Poljcem.¹ Dolga pot je bila, prej ko sem med visoke domače gore stopil, med visoke planine, košate Karpáte. Veselo sem prehodil mnogo zelenih dolov, kar pridem v domači kraj — v lepo Šlezijo. Bilo je jasno jesensko jutro in pa sveta nedelja je bila. Čedno so se verstili ljudje po stezi v cirkev, dekličiči čedno oblečene po lepi stari šegi v rudečih nogovicah; mladenčiči ravni kakor sveče, v lepih prunih hlačah z rudečimi opasivkami; prijazno pozdravljajo me rekóč: „Pohvaljen bodi Jezus!“

Došel sem za njimi v ves, kder je farna cirква. Vés je bila velika, toda borna videti, hrami leseni, nizko s škodljivkami kriti, oknica clo male, po navadi naših vesi. Ogle dal sem se po kerčmi, in jo hitro spoznal, če ravno znamenja videl nisem, in stopil v navadno pivnico, ki je zlo prostorna — pa čudo! clo prazna bila. Ker sem videl, da druga ni dobiti, sem si rekel žganja dati, ter se na klop za steno vsel. „Pa le najboljšega, kar

¹ Tako piše popotnik iz tistih krajev.

ga imate, dajte mi!“ — sem likebu rekel. „Taki, moj gospone!“ mi gospodar poterdi, ter v temnem kotu omarico odpre po keliček (malo kupico) seže, ter ga iz prašnega stekla natoči. Keliček poln pred me postavi; ali na! muha že dolgo mertva po žganji plava.

„Kaj mi pa muhe natakate!“ sem ves nevoljen rekel. — „Oj netek! ne zamerite mi gospod“ — mi odgovori; in nekoliko sram ga je bilo. „Že več mescev pri nas nobeden za žganje ne reče; in lahko je muha v keličku konec vzela; in mislil sem sirota, da je čedno umit.“ — „Kaj pravite, da ljudje ne pijejo več žganja?“ pobaram čudoma. „Res, res, da ne, mi začne praviti; le prazno pivnico pogledjte! Pred kakim pol letom je pri nas druga bila. Že pred mašoj sem dosti pivcev imel; po opraviilu pa, ko so godci zagoli, jih je vse živo bilo. Dro, gospod o poldne so že vsi, stari kakor mladi brez vse skerbi dobre volje bili, pili in rajali do pondeljka jutra. Zdaj je vsa druga. Nikdo po kerčmi ne pobara; moja hiša je tiha puščava; plačati najemnino pa le moram, in pa še prav drago; sam ne vem, kaj bo!“

„Kako, ali tudi v večerko pivcev ni?“ sem dalej vprašal. „Ni jih ne, gospod, ne. Kar so župnik začeli ljudem pridgovati, kakor bi žganopija bila velika hudobija, ki jo Bog sovraži in z velikimi nadlogami tepe, se je vse preobrnilo, in ljudje so vsi drugi ljudje. S kraja so se takim pridgam posmehovali, ter so djali, da bi radi tistega poznali, ki bi jim žganjico prepovedal, in stari veščani so po svojem govorili: „Naša vodka, to je pitje sladko, ki teče gladko.“ Župnik pa le niso henjali kmetom oznanovati, kako pregrešno je njih djanje, in da vsaka nesreča, ki jih sreča, vsaka nadloga, ki jih stiska, samo od žganja pride. Že po drugi pridgi so se jeli opominjati in glave obešati, rekôč: „Gospod župnik le vendar prav imajo.“ In pa ravno tisti so tako govorili, ko so popréj najraji pri meni pili. Ni bilo nedelje, da bi ne bili župnik prav živo ljudém zaterdili, kako več dobre in hasna ni, za celo družino, pa tudi Bogu bolj dopadljivega daru ni, kakor če kdo žganje opusti. In le več in več se jih je združilo, Bogu sveto zaobljubo storilo: žganja ne piti več, pa tudi svojim ljudem ne dovoliti; in odvaditi sosede, prijatelje in znance, kolikor komur mogoče.“

„Od te dobe je moja kerčma prazna. Tudi ola ali pira, ki mi ga moj gospod na lituš da, nobeden več ne pije. Poprej sem ob nedeljah, kakor danes, po 82 garnjic (po našem še nad 4 vedra) žganja potočil; zdaj bi lahko kerčmo zaperl, naj bi kak voznik ali pa popotni človek, kakor vi, se ne oglasil, in kak kozarec ne popil. Pretečeno nedeljo ga nisem polič predal.“

Ko sva se tako pogovorila, sem kerčmo zapustil, in dalej pozvedovat grem, ali bi temu taka bila, kakor sem slišal; in v resnici! Vse se je tako premenilo, kar me ni v taistem kraji bilo, da sem se čudil; in pa prav na dobro zmenilo se je. Žganje in vsa njegova hudoba je po deželi gospodinila, ko sem iz tistega kraja šel: Vodka — vodka! je bila vsaka druga beseda vse povsod. Kmet, naj bo hlapec ali gospodar, brez vse šole, ves živina, ni slajši dobre volje poznal, kakor žganja. Ves v dolgih in v siromaštvu ni drugega veselja imel, kakor upijaniti se in pozabiti svoje reve, in je brez vse mere pil. Prilike so povsod bile, in židovi, kakti pivke, so po vseh selih žganje prodajali, in ljudem ponujali tudi na úp, ako ni denarjev bilo, da so se kmetje pri njih zadolžili, in jih judje tako v svojo oblast dobili. Je kmet že toliko na úp zapil, da ni na prvo terjanje židova plačati imel, hitro ga je židov nagnal, in ga s tožbo toliko vstrašil, da je siromak ker denarja gleštal ni, prodati blaga tudi ni mogel, prisiljen bil, židovu ponuditi. Židov se je pa tako dolgo branil kupiti, dokler ni kmet mu robo dal po ceni, ki se je židovu zdela. Ako ni kmet pri volji bil, si je vedel židov s svojimi penazi hitro pravico narediti, in kmeta prisiliti — da je zastavil, kar se je dalo hrama odtergati. — Po letu je clo kožuh zastavil, ki ga po zimi rešit imel ni začem. — Tako je kmet huje in huje ubožal, in je svojo žetvo judu poprej predal, ko je polje posejal, na katerem bi rastla. Celo leto je pa bilo doma kaj potreba za otroke in družino, pa za žganje tudi. Tudi to mu da židov na up; ali ker mu nima kmet kaj prodati — nima več zastaviti, mu pa delati mora. Po takem je kmet judu truplo in dušo tako rekoč prodal, in tako je bil židov v vesi hujši gospod, kakor gospod žlahni v gradu, in pa za toliko hujši, za kolikor je obogatel. Tako so kmetje ubožali — judje pa obogateli in po poljski šegi

židovke cekine po glavi napeljane nosile, da se je vse obešalo, in se oglavnica videla ni.

Kako so se pa žganja tako hudo prijeli? — Vse po malem in pa nevedoma. V tistih krajih je gospôda ubožna; pa bogato le rada živi. Ako denarjev ni, mora židov pomagati, in clo delavce za žlahtnika plačuje. Le poslušajte, kako se godi! Ubogi kmet je šel v visoko planino, za žlahtnika derva sekat. Sekal je tri dni, neslane podzemljice jedel, in v nedeljo jutro z županom pred gospoda pride, naj bi mu plačali. Žlahtnik se zareži, in pravi, da nima denarjev, in mu na juda napisek da, 30 krajcarjev plačati. Ubožec gre k judu po majhino plačilo; pa židov se brani, in kmeta k žlahtniku nazaj sili. Kmet pa le prosi, in se k gospodu nazaj boji. Celo uro se jud obotavlja in kmetiča pripravi, da mu napisek le za 20 krajcarjev pusti. Jud gre v omarico iskat, in kmetu le 8 kr. prinese, ter pravi, da ne glešta več; ako pa 12 kr. zapiti hoče, mu rad žganja da. Ubogi kmet nima za svoje težavno delo družega, ko kupico nesrečne žganjice; in ker si z osmimi krajcarji kaj pomagati ne vé, še tiste zapije. Tako se sirote žganja privadijo.

Žganje piti učijo tudi lituši in sejmovi. Vsaka ves ima litušev pol več ko jih potreba; žganje dober kup, ol ali pir in vino predrago. Vsaka ves še tako borna ima po 12 sejmov na leto. Vsak semenj je po navadi največo cirkvanje. Vse sosedske iz vseh bližnih in daljnih krajev grejo na semenj, čeravno nimajo kaj prodati, ne kupiti, ampak za male denarje upijaniti se. Tudi koza se ne prodaja, tudi jagnjiče ne kupi, da bi si kupec in prodavec ne napijala. V vsakem lituši gosle cvilijo, in meh bôli, ter sejmarje vabi na dobro voljo. Težko se Poljcu zdi mimo kerčme iti. Tako ves židane volje kmet s svojo ženko do terdega mraka v kerčmi sedi, se po večni luči domu pelja, pa konj po stari navadi pri vsakem litušu postoji; in čudno se konju zdi, ako ga gospodar z bičem mimo kerčme požene.

Kakor pa stari znajo, v to se tudi mladi podajo, in otroci naučijo od svojih starišev. Ne le možki so bili žganopivci, tudi ženske so jim terdno pomagale. Vsako nedeljo in zapovedani praznik sta mož in žena v lepi zastopnosti v kerčmo na žganje šla. Otrok doma pu-

stiti samih varno ni; zato tudi ž njimi grejo, vidijo pijance, pa tudi sami poskušajo, kako dobra je vodka, ter jih oča in mati, striček in tetka, kumej in kumica piti silijo rekoč: „Napij si, napij si, da hočeš močen biti.“ Vsak dan lahko vidiš, kako mati svojemu dojenču persi vzame, in keliček vodke v ustica vlije, naj se ravno dete brani.

Tako so se ubogi ljudje poživinili, vodka (žganjica) je bila njihov bog. Kar je kdo hotel imeti, za vse je moral vodke obljubiti. Vodko je obečal popotnik, če je želel hitreje naprej priti, vodko je dajal gospodar svojim delavcem, ki je hotel delo izgotoviti. Z vodko se je plačalo vsako dobro delo; za vodko si je lahko serce kupil, kdor le rad.

Ob svetih nedeljah in praznikih, ki se po drugih deželah tako pobožno obhajajo, so na Poljskem ljudje najhuje divjali. Še pred božjo službo so v kerčmo šli in iz cirkve spet naravnost v kerčmo. In ker so jeli godci cviliti, ni bilo nepokoja konca ne kraja. Strašno je bilo gledati pijane babe pri na pol divjih možih, ki so se tergali in topli, in še le pozno v noč veliko njih vsi kervavi kerčmo zapustili. Kar jih pa moglo ni, so v kotu ko derva ležali, kakor bi mertvi bili, do belega dne. Veliko jih je beraško palico dobilo, veliko od žganopije oslepelo, koliko polamanih od prevelikega tepenja, kruljavih vse žive dni. Veliko jih je po zimi pijanih na cesti zmerznilo, veliko jih je zgorelo, ker se je žganje v njih užgalo, in jim storilo ravno tako gerdo, kakor grozovitno smert.

Pred nekimi leti je kmet blizo mesta Téšen na Šlezijanskem sinka dobil. Babica in kumeji se k fari peljajo, deteta kerstit. Po svetem kersti so v kerčmo šli, pili dobre volje na zdravje novorojenega deteta do terde noči. Po noči se domu peljajo; pa babica je bila tako pijana, da je dete z voza zgubila, ter se zavedela ni. Bilo bi še lahko, ako božja volja, dete najti. Kadar pa ugledajo, da otroka ni, se v pijanosti nobeno spomniti ne vé, ali so dete v kerčmi pustili, ali gredé zgubili. Hitro se nazaj peljajo in v kerčmi iščejo; pa zastonj. Povernejo se k domu, ter najdejo ubogo dete povoženo, od koles njihovega voza kervavo raztergano — in takega ubogi materi prinesó! —

Takih žalostnih prigodkov bi cele bukve napisal; pa to sem samo zato popisal, da me zastopite, zakaj sem se toliko čudil kerčmarju, ki mi je pravil, da žganja ljudje ne pijejo več; da pa tudi spoznate, koliko družba velja ki na Poljskem in v Šleziji ljudi žganja odvaja.

Še tisti dan sem se prepričal, kolika sreča je ta družba za deželo. Pred službo božjo niso v kerčmi sedeli, ampak na vesi, krog studenca stali; in ki so bili žejni, si vodo zajemali. Drugi so po kerčmi gledali; pa videlo se jim je, kako malo jim je za kerčmo mar, kakor bi je še ne bili poprej nikoli obiskali. Povsodi sem slišal pametne pogovore; pijanca, ki so jih bile poprej vse ceste polne, ni bilo sluha ne duha več. Zdelo se mi je, kakor bi v drugem kraji bil. Mnogo kmetov, s kterimi sem govoril, je od škodljivosti strupenega žganja mi tako na tenko pravilo, kakor bi bili dohtarji. Eden mi je z veselim srcem pripovedoval, kako so sosedski, ker so vsi terdno obljubo storili, ne okusiti žganja več, poln sod vodke od juda kupili, in v noč z velikim veseljem zunaj vasi peljali, in tam zažgali, da je zgorelo. Tudi v njegovi sosedski so se vsi žganju odpovedali, razen nekoliko zastaranih pijancev, pa tudi te zaupajo skoraj dobiti. „Enemu — je djal — bo v kratkem žena povila; pa smo si vsi v roke segli, ne iti za botra, ako žganja ne opusti. Naj le gleda, kadar bo svatov, ali pa pogrebnikov treba, kde jih bo dobil.“

Čudil sem se, vse to videti in slišati, kako modro in pametno so ljudje od te pobožne družbe govorili, in pa kaj vse storili, svojo obljubo dopolniti. Vidi se očitno, kaj sveta véra premore, in pa kaj vse duhovski pastirji pri svojem ljudstvu zamorejo, ako si le v resnici prizadevajo, posebno pa pri Slovencih.

Stari pijanec se preoberne, — pravijo — kadar se v jamo zverne; — in vendar pogledjte, kaj se vse zgodi: — bele vesi, cele okolice žganje popustijo, pri katerem so ljudje tako rekoč izrastli in se postarali. Kdo da siromaku moč, da vse svoje žive dni kapljice žganja ne okusi, — tudi na smertni postelji ne, vse še tako hude skušnjave premaga, in oča poslednjo uro svoje otroke krog postelje pokliče, jih prosi in zaroti, saj vse žive dni žganja ne piti; in tako umerje sam svoj mogočen premagavec? — To vse le sveta vera premore.

Nekoliko časa po tem sem bil v neki veliki fari pri opravi. Imeniten slovenski besednik so pridgo naredili, lepo ko božji dar, prav tako, da je poslušavce dobro zadela. „Strašno — so djali — Bog greh čerti kateri najdraži dar božji pri človeku, svetlo luč pameti tako dolgo topí, da jo clo ugasne, in človeka — po božji podobi stvarjenega — pod živino verže. — Kako strašne so pa tudi šibe, katere žganopivci in pivke sami sebi spletajo, pa tudi kervavo občutijo. Z žuli zaslužen denar, ki so ga tako kervavo potrebni, brezdušnim ljudem za vražjo pijo znosijo, sebi premoženje jemljejo, in jim dajo, da si ž njim lepe hiše zidajo, dokler so pri žganopivcih strehe raztergane. Dokler še kaj gleštate, vas lepo pozdravljajo, kadar obožate, vas nobeden kerčmar ne pogleda. Dokler imate kaj v mošnji vas za mizo posajajo; je mošnja prazna, vam za vrata kažejo. — Poglejte zgubo! — Tudi zdravje vam žganjica jemlje; žganopivce smert najprej pobira; zdravila se jih nje primejo več. Pojdite z meno — so djali — pogledat velikih ritastih kotlov, v katerih je že zelen volk zarastel, bote videli, kako smertna pija tiho po njih teče vam na strup. Ostanke dajejo volom, da jih mesarjem obredijo; žganje dajejo vam, da vas za pekel dozorijo. Pijanci in pijanke ne bodo nebeškega kraljestva dosegli, uči sv. Pavel, in tudi drugače biti ne more.“

„Kako žalostno je videti po vaših revnih bajtah, kako zjutraj za kosilo, kakor o poldné za južino skledo zmesnega kruha narežete, z žganjem nalijete, in mali kakor veliki, stariši kakor otroci z žlicami pijan močnik zajémate, dokler vsi omoteni se večkrat sami ne zaveste, in tako na pol pobiti k svojemu težavnemu delu sežete! — Kaj — tudi matere svoje otroke, ki so jih še le odstavile, s to ostrupjeno čorbo trušijo (pitajo ali kermijo) in strašnega konca ne vidijo, h kateremu svoje lastne dojence peljajo. — O preljubi vi stariši, matere in očetje! Bog je vam otroke dal, jim za zdravje na duši in telesi skerbeti, jih ne za pekel, temuč za nebesa rediti. Tako življenje žganopivcev pa ni oska steza k nebesom, ampak široka cesta v pekel. — Zarotim vas pri drago odkupljenih dušah vaših otrók, ki jih bode Bog terjal iz vaših rok, povernite se iz široke ceste pogubljenja. Zarotim vas, vi starčeki in babele pri vaših

neumerjočih dušah, ki jih bote skoraj Stvarniku odrajtati morali, ne dajajte mladini višej pohujšanja; preoberte se k Gospodu, dokler še vtegnete; danes je še čas, jutre bi bilo prepozno. Saj zdaj na grobu začnite popoljšanje, dajte mlajšim lep izgled, in popravite strašno pohujšanje, ki ste ga dozdej skoz svojo pijanost dajali!“

„Bog pa, vsmiljeni, dobrotljivi in vsegamogočni, ki se vbožčekov vsmiliš, in jim pomagaš, — ti, ki vsako dobro delo začneš in dokončaš; oglej se milo na nas vboge sirote! Pomagaj vstati iz groba nesrečne pijanosti; daj stovitnost vsem, ki bojo sveto obljubo storili, žganje opustiti in si potem nebeško kraljestvo osvojiti. Saj v tebi, o Bog, vse premoremo. ki nam moč dajaš!“

Sveta groza me je obhajala, slišati vse te goreče besede. Pa ne le mene, tudi može in žene so solze polivale, ki so si resnice te pridige bolj poskusili, kakor jaz. Bilo mi je, kakor bi bil pred veliko sto leti gorečega pridgarja slišal — vojsko za sveti križ oznanovati. Kako so svoje dni trume ljudi vse zapustivši — križ objeli, in se podali s križem izveličanja svojega iskat, tako so po sveti maši stiskoma hiteli pred altar, in Bogu vsevedejočemu na ves glas očitno obljubo storili, svojo hudo navado opustiti, sami sebe tako rekoč križati in žganja, ki so ga dozdej najrajši imeli, ne več piti.

V pričo mašnika in nekoliko bratov se ta obljuba s temi besedami stori: „V imenu Boga Očeta in Sina in svetega Duha. — Jaz N. N. se zaobljubim prstovoljno in dobro premišljeno Bogu vsegamogočnemu, in preblaženi Devici Mariji, svojemu svetemu angelu varhu, vsem Svetnikom in krog stoječim pričam, s pomočjo gnade božje vsake žganjice, posebno pa žganja, bodi si kakor rado, čisto varovati, pa tudi v drugih pijačah se merno in trezno zadržati. Zatoraj prosim preblaženo Devico Marijo, svojega svetega angela varha, vse Svetnike božje, in vse pričujoče: prosite Boga za me, da to svojo prstovoljno in dobro premišljeno zaobljubo treznosti zvesto in terdno deržim in tiste nikoli ne prelomim; kar mi naj Bog pomaga! Amen.“

Zapisali so se v posebne bukve — v bukve časti — in vsakemu se je znamenje storjene obljube podalo. Kolike hvale vredni so duhovski pastirji, ki so to bratno začeli in tako lepo postavili! Veče dobrote so svo-

jemu ljudstvu storili, kakor da bi jim bili še tako verle hrame pozidali. Le kder pijanost beži — tam prava sreča prebiva. Kar se je ljudem poprej nemogoče zdelo, se je z božjo pomočjo zgodilo.

Sovražili so to lepo braterno plemenitaši, ki so žganje žgali, in se za svoj dobiček báli. Kmetje svojo gospodo spoštovajoči, so se ji bali zameriti, ako bi žganja ne pili več. Veče zamere se je bilo bati še duhovščini, kaj takega začeti in učiti. Pa nobene zamere ne obrajta, kdor se Boga bolj boji, kakor ljudi. Sovražniki še hujši so bili židovi ali judje ki so z žganjem uboge kmete v svoji oblasti deržali, ki so pri njih večidel že prej žetvo zapili, kakor poželi. Braterna svetega Janža je kmetovske ljudi judovske sužnosti rešila. Slišati je toraj po vseh potih in stezah jude, kako se tožijo črez te nove šege, ter le staro navado hvalijo, in ne vejo, kako bi jo spet poravnali. Židovi terjajo dolžnike brez vsega vsmiljenja, ako nočejo višej žganja piti — ol ali pir točijo pa po taki ceni, da ga vbogi kmetje plačati ne morejo. Ako to ne pomaga, začnó lagati, ter prav debelo strašijo, v kako nesrečo jih hoče ta obljuba pripraviti, kako bodo večo dačo potem imeli, hujšo tlako dobili, in več takih kvant. Tako židovi po mesec dni, po cele kvatre cele soseske motijo, v lepo braterno stopiti, da le dalej kerv njih premoženja pijejo. Tako se zopet v teh krajih judovstvo s kerščanstvom vojskuje; pa kakor nekđaj še tudi zdaj kerščanska vera slavno premaga. — Sovraž so tej bratovščini tudi mestljani, ki žganje delajo, ali pa prodajejo, in se za svoj dobiček vlečejo.

Premagali so serčni duhovski pastirji vse še take in tolike sovražnike, in za toliko veči je slava njih lepe duhovske premage. Hvale vredno je pa tudi lepo število žlahtnikov, ki niso na svojo zgubo porajtali, in več za srečo ljudi, kakor za svoj časni dobiček skerbijo, in svojim podložnim lep izgled dajo. Bog jim daj srečo in zdravje, ki k tej slavni družbi pomorejo! Po kerčmah, kder so poprej trušali, vriskali, vpili in se derli, pijanci valjali, z rokami ploskali in spakovali se, je zdaj vse tiho, pametno in pošteno. Le medico pa ol še pijejo, kder vina ni; toda le po kerščanski meri. Kdor si nima za kaj medice ali ola kupiti, raji zdravo vodo pije, kakor

da bi za neke krajcarje v žganji pamet zapil in svojo obljubo prelomil. Neki kerčmar blizo mesta Tropave, ki je poprej samo o binkoštih po tisoč goldinarjev iz samega žganja skupil, je preteklo leto le za neke groše vôdke (tako Poljci žganje imenujejo) prodal. Voljno je svoj lituš opustil, in si jel drugači pomagati.

Kakor po Šleziji, se tudi po Marskem braterna svetega Janža širi. Ni skoraj nedelje, ne praznika, pa tudi fare ne, da bi lepo število farmanov v to braterno ne stopilo. V mestu Radiš so vsi prebivalci to obljubo storili, in to lepo braterno z zahvaljno pesmijo sklenili. — Ko se je ta bratovščina po Poljskem razglasila, so se hitro tudi Poljci zapisati dali. Tarnovski škof so svojim duhovnikom to dobro reč priporočili, in v nekih mescih je bilo v vsaki fari več ko polovica farmanov in farmanic v bratovščini. S celim srcem se ubogi ljudje tej braterni izročujejo — v zaupanji na brambo Marije božje matere, se rešit nesrečne žganopije, svoje največe nesreče. Za posebno čast imajo, med brati in sestrami svetega Janža živeti. V Mogilani, nekem tergu blizo Krakove, je 6000 prebivavcev (vsi razen enega) zaobljubo storilo, žganja ne dalej piti. Poslednjič je bilo tudi tega sram, in dal se je med svoje sosede v bratovščino vzeti. — Iz Marskega se je braterna svetega Janža tudi že po Ogerskem razširila. Po tisoč bratov in sester svojo storjeno obljubo derži, ter nobenega žganja ne okusi. Tako je začelo ljubo solnce treznosti Slovincem po takih krajih sijati, po katerih je veliko let žalostna tema pijačnosti ležala. Ljubo zdravje in sreča bota pri ljudeh prebivala, katero jim je dozdej nesrečno žganje požiralo.

83. Češčena si Marija.

Prigodba španske vojske.

(Poslovenjena. Drob. 1846.)

Španski kralj, Ferdinand VII. je bil umerl. Stara pravica je bila na Španskem, da je brat kraljevo krono prejel, ako ni rajni kralj sina zapustil. Pokojni kralj Ferdinand ni imel sina; pa je staro pravico poderl, in svoji hčeri Izabeli krono izporočil. Njegov brat Karol

je tudi po kraljevi kroni segel. Enokoliko Španjolv se je za Karola, veliko več za Izabelo potegnilo, in domača vojska se je začela, da ni hujše. Brat se je vzdignil zoper svojega brata, prijatelj se na prijatelja zanesel ni, sini so se zoper svojega očeta bojevali. Bog nas ovarji vsake vojske, zakaj vojska je šiba božja; posebno nas ovarji pa domačega boja; on je iz pekla doma. Tudi lepa Španska dežela je v tej vojski puščava postala; ljudje so obožali; le sila je bila namesti pravice kervava gospodinja.

V deželi, ki se imenuje Biškaja, je bil premožen žlahnik ali plemenitaš, po imenu Cavala, ki se je s svojo deželo za Karola poskusil. Sovražniki so v njegovo domačijo planili, so oropali njegovo lastnino, požgali njegove hrame, in so gnali njegovi dve hčeri, nedolžne deklice s sebo. Serce je hotelo očetu razpočiti, ki je to zvedel; ali vojska le huji prihaja, ni bilo nobenega vsmiljenja med ljudmi. Vedel je, da njegova ljubezniva otroka smert čaka; pa ni se dal premagati. Pravica, za katero se je po svojih mislih vojskoval, mu je več veljala, kakor lastni otroci, da si jih je ravno serčno ljubil. Vodil je vojsko svojih goranov, ki jo gverila imenujejo, in najstrašnejši vojvoda Izabelinim vojščakom je Cavala bil. Zaletel se je s svojih hribov nad sovražnike, in jih je veliko pokončal; mu je bila sovražna tropa kos, se je v svoje planine vmaknil, kamor se sovražniki prederznili niso. Ali kaj si nevsmiljenci vmislijo? Kedar se nad Cavala podajo, vlečejo njegovi dve hčeri s sebo, in v prvo versto očetu naproti postavijo, naj perve krogle, ki očetovi vojščaki izstrelijo, njegovih dvoje otrok vmorijo. Ta strašna nevarščina je premagala očeta kamenito serce. Jel je omahovati in se sovražniku ugibati. Pa Cavalova vojska se začne pritoževati; dolžijo ga, da je serce zgubil, da kaj ne velja. Ta beseda je štimanega moža znovič vžgala. Naravnost plane s svojega pečevja nad sovražnike. Najde jih pa tudi svoji dve hčeri, kateri spredej deržijo. Gledal je svojih ljubeznjivih otrok blede lica: bilo mu je, kakor bi nju mili glas slišal, kako vpijete, naj jih ne da vstreliti. Sovražnikov je bilo veliko veči število, pa njih se vstrašil ni, le za mlado življenje svojih dragih dečic se trese, ker vidi, da bojo perve smertne krogle serce njegovih hčeri presunile. Zamišljen postoji;

ne ve, kaj bi počel. Nekoliko njegovih mu pravi: Ukaži nam odstopiti; sovražnikov nam je preveliko. On ve, da le iz vsmiljenja to pravijo. Spet se oberne serčen na svoje tovarše, ki vsi pripravljeni čakajo, in zavpije: Strel! Ko bi trenil, poknejo vojščaki na njegovo povelje po sovražnikih. Vse je v dimu, da se ne vidi kervavo mesto. Cavalovi so svoje meče izderli, in nad sovražnike segli. Sovražniki so se plahi na vse kraje razškropili. Ko snopja, je na bojišči mrtvih in ranjenih ležalo. Med njimi išče Cavala svojih dvoje otrok, pa jih ni. Skrivna božja moč ji je zakrila, da ji niso krogle zadele. Mož, ki je hčeri vodil, je ležal na zemlji, in vroča kerv mu je tekla iz pers, hčeri pa ste bile živi in zdravi. Oča to videti, se veselja razjoka; meč mu iz roke pade, on poklekne, objame svoja ljuba otroka, ktera je sam Bog smerti rešil, in moli pobožno: „Češčena si Marija!“ In kakor vidijo divjaški tovarši svojega vojvoda, tudi oni pokleknejo, in ž njim molijo Češčeno Marijo.

Mož, ki je Cavalove hčeri v boj pripeljal, se začne meziti in tiho šepetati: „Češčena si Marija!“ Cavala moža prav pogleda, in spozna svojega najboljšega prijatelja iz mladih dni, ki ga je ljubil preserčno. Ni zamerzelo še nikoli Cavalu na to nesrečno vojsko tako zlo, kakor pri tej priči. Ako je ravno svoji dve hčeri srečno dobil, se je vendar ves pobitega serca iz tega nesrečnega morišča pobral. Minulo je nekoliko let te žalostne vojske. Prijatelji Karlovi so opešali. Cavala je še terdno za njega stal, pa huda se mu je godila. Od gladú in težavnega bôja je shudel. V smertni nevarščini si je moral kosec kruha pa merzle vode iskati. Sovražniki so ga dobili, mu pravdo naredili, in brez pomude so ga k smerti obsodili. „Po spovednika mu!“ sodni poglavar zavpije, in sklene njegovo smert. Mirno in serčno Cavala svojo smert zasliši, in popraša: „Kdaj pa?“ „Pol ure pred večno lučjo — odgovori sodnik — ali še kaj druga želite?“ Eno smodko poprosi Cavala; in prižgano mu sodnik svojo lastno podá; zakaj kaditi, je Španjolom najslaja navada.

Dve uri ste minuli; jelo se je večeriti; poslednja ura je Cavalu dotekala. Cavala terdno spi; in vojščaki ga zdramijo — k smerti. Ves serčen, nekako vesel gre k svoji smerti, on, ki je toliko težav v neusmiljeni vojski

prestal. Derhal ljudi se je po cesti sula, ki so hoteli smert vojvoda gledati, pred katerim jih je poprej toliko strah bilo. Stiska je le veči rastla, pogosto so morali ž njim postati, prej ko so došli na smertni kraj.

Naredijo krog njega obroč, vojaki puške napnejo, in vsi tiho čujejo na povelje vstreliti. Cavala stoji, ter si ne da oči zavezati, rekoč: „Serčno sem tolikokrat smert srečal brez vsega strahu, tudi zdaj se je strašil ne bom.“ Vojnik vojaški zdaj nekoliko v kraj stopi, in zavpije: „Pomerite!“ Ko bi trenil, moli sedem černih gerl Cavalu v serce. Vojnik zopet po malem zine, in hoče ravno izreči, naj vstrelijo, kar se oglasijo zvon iz turnov, in večno luč (Angel Gospodov) zazvonijo. V Španski deželi vsako delo henja, kakor hitro se zvon k molitvi oglasi. Tudi vojščaki odstavijo svoje puške, vojnik se odkrije in tudi Cavala, ves ginjen, še enkrat pred svojo smertjo pomoli. In divje ljudstvo, ki ga je ravno poprej iz gerdega sovraštva preklinjalo, tudi ž njim vred poklekne, in moli češčenje Mariji, materi božji.

Zvoni vtihnejo, odmolili so večno luč, in Cavala vstane, svojo smert prestat. Vse je zopet pripravljeno; pa glej — konjik prijaha, belo rutico v rokah moli — Cavalu je življenje dano. Vesel glas ljudstvo zažene; zakaj v molitvi je serd in jeza ljudi vgasnila, Cavala je usmiljenje našel; pa zvedel ni, kdo ga je rešil.

Osmi dan potem se je Cavala iz Španske dežele na Francozko podal. Na meji je pokopal svoj meč, ker je obljubil, zoper nasprotnike se ne vojskovati več. Še enkrat poljubi drago zemljo svoje domovine, in gre ptujec dalej strehe in kruha iskat. Dolgo je že hodil po ptujih krajih, zdaj na večer pred nekim samostanom posedi v mirnem božjem delu. Težko glavo nasloni, ter premišljuje, kamo bi se podal, kde ga bojo pokopali? V samostanu začne večno luč zvoniti, in bilo mu je, kakor bi ga Bog klical. Angelsko češčenje odmoli, na vrata poterka in prosi, naj ga vzamejo med pobožno družino. Vslušali so ga, in ko je leto poskušbe preteklo, so ga med duhovske brate vzeli. Tovarši so ga spoštovali in prav radi imeli; bil je oster sam nad seboj, pohleven in vsmiljen pa drugim. Posebno rad je bolnike obiskoval; in radi so ga prosili umirajočim pomagat.

Pokličejo ga k nekemu bolniku, ki je unikraj velike vode v gostilnici obležal. Cavala hitro spozna, da je bolniku zadnja ura blizo. Oči le malo odperte; roke, ki jih je bila sama kost in koža, ki je imel sklenjene pa jih ni višej mogel deržati. Cavala se k umirajočemu prikloni, rekoč: „Češčena Marija!“ Bolnik se zmezi, oči povzdigne in pozdravi Cavala od mladega znanja rekoč: „Cavala, kaj si ti? Oh, kako se veselim, da te še na sveti zopet vidim. Mislil si, kakor bi jaz tvoj sovražnik bil! Pa ni bilo temu tako. Vojska, ki sem jo vodil, me je prisilila, tvoja otroka v kervav boj s seboj gnati; ko so se pa puške tvojih vojakov zasvetile, sem se jaz pred tvoja otroka vstopil, ju zakril, pa ravno te smertne rane sem dobil, ki so scer zacelile, pa ravno one so me tako posušile, kakor me zdaj vidiš.“

Dolgo se gledata, stari menih Cavala in njegov star prijatelj Alvares na svoji smertni postelji. — Minule so njima mlade leta, zginila vsa posvetna sreča iz pred njunih oči; pa vendar jima je bilo tako neko lahko in dobro pri serci, ker sta se zopet ljubila, kakor svoje dni.

Vzela sta ljubeznivo slovo, spoznal je Cavala, da ne bo več prijatelja videl; pa moral je tudi pred večerom v samostan nazaj. Lahko sta vzela slovo, ker sta čutila, da se bota v kratkem videla spet.

Star menih se od bolnika prek reke pelja, in sliši v samostanu večno luč zvoniti. Hitro se odkrije in moli, tudi brodnik veslo v stran dene in se pokriža. Po visokih gorah se solnce milo ozira. Zvon vtihne, Cavala le še moli, in pomni svojega prijatelja, ki je ravno tisti večer umiral.

Pomnil je, kakor mu je nekoliko let poprej lepa sveta molitvica večne luči življenje ohranila, pa tudi sklenil do svoje poslednje ure moliti lepo angelsko pozdravljenje: „Češena si Marija!“

84. Ti rajaš, tvoj sosed pa umira!

(Drob. 1847.)

Tri dni pred sv. Valentinom leta 1826 so po večni luči v nekem imenitnem mesti na Laškem kočije grozno

derdrale. Gospoda se je na raj vozila, ki je pri bogatem grofu tisto noč bil. Dva služeta sta z gorečima bakljama pred vrati svetila, vse je ljudi gomeznelo, ki so pri luči imenitno gospodo gledali, katera vsa v židi in zlatu šumi, ter se hišnemu gospodarju smeji, kateri svojim povabljenim prazno oblečen na proti hodi. Velika izba je vsa razsvetljena, za raj pripravljena; vse je živo po hiši, in godci strune vbirajo, ter plesavcem in plesavkam pete privzdigujejo, ki že raja težko čakajo. — Vidiš tukaj hišo veselja; — pa tudi v hišo žalosti poglej!

Zraven bogatega poslopja, v katerem zdaj godci godejo, in se vse od veselja verti, stoji borna kajžica, ki še oken celih nima. V gorni hišici so okna s popirjem zadelane, pa tudi z rutami zaveznjene, in v revni izbici luč blede berli. Bogoljuben duhoven pridejo, in po revnih stopnicah v čumnato prilezejo, v kateri bolena deklica na slami leži, in njena vboga mati pri njej čuje, in se joka. Čumnata hladna, deklica že na pol mertva; na stari mizi britko razpelo stoji, in vboštvo po hiši prebiva.

Taka je na tem sveti! Sosed bogastvo vživa in raja, bi lahko sosedi v največem siromaštvu pomagal, jej angel bil z nebes poslan, ko bi ji tudi le samo to dal, kar se pri njem potрати; pa se še ne zmeni za njo. Vboga soseda od revščine roke k nebesom povzdiguje, in na mesti blagoslova božjega — pada jeza božje pravice nad terdoserčnega bogatina. Visoko na gori svoje sreče posvetnež stoji, globoko v svoji revščini sirotej ječi; pa svet se obrača, tudi sreča se hitro oberne.

Daleč krog bogatega poslopja se vesela godba čuje; mlado in staro, moške in žene, mladenči, deklice, vse se na raji verti, kakor bi le za ta raj na sveti bili, ne pomnijo smerti; le godba in pa ples jim je na pameti.

Pri postelji device, ki pri sosedi vmira, mašnik stojijo, vmirajoči deklici nebesa kažejo, ter jo odpravljajo na posledno pot v dolgo večnost, kder bo dobri Bog tudi vbogim križ preložil, in jim prelite solze obrisal. Nebeško hladilo so bile besede dobrega pastirja na pekoče serce revne matere, ki bo zdaj ljubo hčer zgubila, ktero je lepo izredila, in ostane na svoje stare dni zdaj dvakrat vdova.

Bogata miza se pri sosedu v svetli obednici jedil in pijač šibi, v srebernih svetlih posodah se vgnanim ple-

savkam in plesavcem najžlahneje jedi ponujajo, naj bi se ž njimi poživali, najslajega vina napili, prej da se zopet zasučejo. Kar je bilo dragega in dobrega, je na ponudbo stalo. Dobil je vsak dobrovoljec, kar se mu je poljubilo.

V solzah vboga vdova pri smertni postelji svoje hčeri stoji, ter ji nima posledno uro postreči. Skoz potrupljeno okno se hrušeča godba sliši. „Oh, naj bi saj medve imele, kar se bo nicoj pri sosedu zaverglo; kako dobro bi zdaj nama teknilo!“ izdihuje žalostna mati. Zaupaje pri bogatinu, ki gostijo ima, tudi vsmiljenje najti, se vboga vdova v poslopje s piskercem poda.

Po stopnicah rezanega kamenja na svetel mostovž pride, in hitro se ošabno oblečen sluga nad njo zareži: „Koga iščeš?“ „Za božjo voljo prosim malo goveje juhe za mojo hčer, ki vmira.“ Pobratil se ji po grobjansko vkaže. Vdova se v kuhinjo izmuzne in dekle prosi: „Bodite vsmiljene, in dajte mi malo juhe za mojo vbogo hčer, ki vmira in nimam, da bi jo krevala.“ Dekle kihajo, in se vbogi posmehajo, ki se podstopi na ples priti. Kuhinjska jo je iz kuhinje izpodila.

Tako je prosil tudi vbogi Lazar le za drobtinice, ki so z mize bogatina padale: pa mu jih nihče dal ni. Bogati dobro jedó in pijó, da se jim jesti in piti vgabi, ter si ne vejo pri zdravji boljega želeti, kakor da bi jim pri sitem trebuhu zopet dobro dišalo. Božčeku pa diši in nima se s čem obtešiti. Angel življenja pa vsako tako nevsmiljeno delo v bukve božje pravice zapiše.

Vboga zapuščena vdova prosi Boga, naj bi saj serce terdega bogatina omehčal. In Bog je vslišal prošnjo zapuščene vdove.

Po svitu zopet ena kočija za drugo izmed vrat sosedu poropoče, ko se gospoda, vsa trudna in zaspana domu pelja, ki se je celo noč po navadni dobri volji sukala.

Kratko po tem so tudi iz borne kajžice, ki poleg poslopja stoji, štiri možje merliča nesli, in pa prav kisló se deržali, ker jim je plačila premalo bilo. Lesen križ nese vsmiljen dečec pred njimi, za rajno se zapuščena vdova joka. Ni ga, ki bi jo spremil; tiho po širokih ulicah velikega mesta merliča nesó, ki je tak boren videti, da še ljudje ne pobarajo, kdo da je vmerl. Ni bilo

prijatelja, ki bi prvo grudo poljubil, in na rajno v jamo vergel. Pogrebniški zagernejo zemljo, ki mati vseh, vse zakrije, bodi si bogat ali reven, kralj ali berač.

Vroči serpan leta 1836 je prišel, in ž njim je prišla strašna morija, kolera iz gorečih puščav juterne Azije. Kosila je po vseh mestih na Laškem; večidel po vseh hišah so bolniki stokali, in ljudje krog lazili plahi in blede kot smert. Občinske bolnišnice so postavili, v tiste bolnike nosili, katerim so dobre duše iz gole kerščanske ljubezni stregle. Tudi mesto in hišo našega grofa je obiskala nevsmiljena kolera; in mož, vajen dobre volje, ki so mu služavniki in služavnice stregle, kateri ni imel druge skerbi, kakor dobre volje biti, on zdaj bolan tudi v bolnišnici leži in vmira.

Ni prilizovavcev, ne dobrovoljcev blizo; vboga starljiva ženka mu streže, in za-nj skerbi. Vest bolnika peče, ki ni pred desetimi leti vbogi vdovi betva goveje župe dal za vbogo hčer na smertni postelji. Zdaj on na smertni postelji leži, in ravno tista vdova ga ljubeznjivo tolaži, mu pravi od vsmiljenja božjega, moli ž njim, in ga za srečno smert pripravlja. V njenih rokah grof * * * vmerje, ves spokorjen; in v solzah spremi samo ona rajnega grofa k pogrebu. Solze ljubeznjive vdove, ki je za rajnim potočila jih, bojo na tehtnici božje pravice potegnile, in izbrisale nevsmiljenje rajnega, ki je svojo terdobo objokal, v bukvah življenja. Tako je Kristus učil hudo z dobrim poverniti. Tako je vmerl bogati grof * * * v naročji vboge vdove, kateri je 11. svečana 1826 po noči vboga hčer vmerla.

85. Nevredno sv. obhajilo.

Nekaj za študente.

(Drob. 1847.)

Resnična prigodba se vam naj pové, ki nam očitno priča, kako nevarna je za študente hudobna tovaršija, kako škodljivo vse posvetno omikanje, ako je serce gerdo in rogato. Nedolžen angel, kakor mleko in kerv, zdrav in vesel zapusti mnogi mladeneč mater in očeta, gre po

sveti, da bi se kaj izučil. Nauči se gerdih reči, se razvadi, vero zgubi, in se bled, slab in ves popačen k domu privleče. Potreba se je torej starišem bati, otrokom varovati, kedar se po sveti podajo, ako z Bogom ne gredó.

V nekem mestu na Nemškem je živel pošten mož v cesarski službi, priden, prijazen in zvest služabnik, prijatelj in dober sosed celega mesta. Njegova žena tudi poštena in pa dobra mati je bila. Troje otrok prav po kerščansko sta izredila.

Ljudevit, najstarejši, že v osemnajstem leti se v domačem mestu izšola, in se ravno v visoke šole odpravlja. Pridni in pošteni mladenec je med verstniki najbolje spričevala imel; in to je študenta prvo blago. Oča so mu dali potrebnega denarja, mati pa zadosti belih hlač, nogovic in srajc; pa tudi lepih navkov na verh, kako naj rad moli, se slabih tovaršev varuje in priden bo. Ves v solzah vzame od starišev in bratov slovo, obljubi terdo in zvesto očetovih navkov in maternih prošenj nikdar pozabiti. Oča in mati ga blagoslovita, in Ljudevit se srečno po svetu poda. — Pa lepo solnce nedolžnosti se je Ljudevitu prehitro zmračilo.

Ves nedolžen pride v veliko mesto; v visoke šole vstopi, pa ne ve, kako razuzdani so njegovi novi tovarši. Dobri stariši so pozabili ga podučiti, kaj bo po velikih mestih videl in slišal, in kako naj se varje zapeljivih ljudi, katerih še poznal ni. Nevarno je mladenču v vodo pasti, dokler še plavati ne zna.

Hitro so se tovarši, kar je bilo huje razuzdanih, novinca prijeli, kakor muhe žlahnega sadu. Verlega tovarša hočejo imeti, pošteno serce, dobro vest in strah božji mu iščejo vzeti, mu vse to kažejo in govorijo, kar mu vest ogluší. Le prehitro angel nedolžnosti od Ljudevita zbeži. Ljudevit pozabi očeta in mater, ne pomni več, kar jim je obljubil; v razuzdano veselje se potopi; ter se mu dobro zdi, da ga nobeden ne krega, nihče ne posvari. Čuti, da je sam svoj, in to je bila prva stopinja na široko cesto razuzdanega življenja.

Tovarši, najemniki satanovi, so ga prav modro po svojih potih vodili. Vsaki se mu je prijatelja ponudil, in ga prosil, da bi si dobra bila. Na slednji dobri volji je moral Ljudevit prvi sedeti, ter so ga hoteli prvega dobrovoljca imeti. Tako se Ljudevit navadi, brez vsake

skerbi živeti, kakor mlad konj, ki vajet zgubi. Pervo delo, katerega so ga privajali, je bilo po kerčmah posedati, pijančevati in kvantati. Od kraja je bilo Ljudevita še sram gerdega kvantanja in negudnega djanja, ki so ga tovarši počenjali; po malem se tudi tega privadi in hujše od drugih on vganja. — Tako je Ljudevit pivče in hotivče prirastel; pa še ni bilo hudobe dovolj. Tudi Boga in pa sveto vero mu začno v serci podirati, da bi Ljudevit ne več božji človek, ampak ves njihov bil. Veliko opraviti so ž njim imeli, prej da so mu strah božji vzeli; zakaj Ljudevit je doma pri stariših lepo Bogu služil, rad molil in ljubil svojega Boga. Dajali so mu torej zapeljive bukve, da jih je bral, delali so zjake iz božjih reči, zasramovali božje navke, in zaničevali kerščanske ljudi, tako dolgo, da so Ljudevita pre naredili, da je bil hujši, kakor oni. Med vsemi sta bila dva tovarša Ljudevitu najdraža, Leopold, zaveržen človek brez vse vesti, in Albert, mladeneč od starišev dobro izrejen, ki je Ljudevita večkrat svaril, pa je bil preslab, se drugim hudobam vstaviti, ter je za njimi potegnil, da bi ga rajši imeli. Samo Vilhelm, Ljudovitov verstnik in sosedov sin, se ni z Leopoldom pobratiti hotel, ter je svojega slepega tovarša vedno pred zapeljivci svaril. Pa Leopold je že preveč pri Ljudevitu veljal, zato ga je tudi Vilhelm zapustil.

Leopold si prizadeva svojega prijatla ob vso sveto vero pripraviti. Pregovarja ga prav po modrijaško, kakor bi si bili duhovniki vmislili vse te pobožne navke in cirkevne reči za neumne preproste ljudi. Skrivnosti vere, je djal, so same goljfi je, spoved in pa obhajilo so prazne in pa izmišljene reči. V kratkem je Ljudevit ravno tako govoril. Tako se smola tega prime, ki se ž njo peča.

Velikonočni svetki so se približali in tudi mladenči visokih šol bi imeli prav pražno k sveti božji mizi pristopiti. Veliko jih je bilo; zato so prvošolci na cvetno nedeljo, viši šolci pa na veliki četrtek k svetemu obhajilu šli. Glasno zvonovi pojó, in kličejo mladenče z njihovimi šolskimi gospodi na sveto opravilo. Lepo ozaljšan je bil veliki altar, in veliko sveč je gorelo. Tudi Leopold je svojega tovarša Ljudevita v cirkev peljal, ne molit ampak zasmehovat najsvetejšo opravilo. Ne k pridigi, še le po darovanju slepega tovarša k službi

božji pripelja, naj bi beseda božja slepcu oči ne odperla, ki mu jih je zapeljivec s tolikim prizadevanjem zatisnil. Prešerno se pred altar vstopita, klobuk v eni roci od zadi, palico v drugi roci pred seboj, ter si zdaj pa zdaj lase po glavi kodrata. „Le poglej kazavkanje,“ — pravi Leopold, kedar k svetemu obhajilu pozvoni in mešnik presveto hostijo pokažejo, rekoč: „O gospod, nisem vreden.“ Milo, pa tudi ostro so namestnik božji terdovratneža pogledali, ki se še pripognila nista; pa kaj, da se prijazen pogled takih serec ne prime. Lepo ponižno grejo mladi šolci k sveti božji mizi; mladenči od deset do sedemnajstih let so bili; in če ravno je bilo nekoliko zapeljanih med njimi, večidel je še bilo nedolžnih, katerim se je po obličji poznalo, kako srečni so bili k božji mizi povabljeni. Prišel je veliki četrtek. Leopold ni k spovedi šel. „Po kaj pa“ — je djal „najviši bitje (to je Bog) rado odpusti nam naše slabosti; mašniki sami k spovedi silijo.“ Brez vse spovedi pa k obhajilu gre, zavoljo ljudi, ker je že taka šega. Ljudevit je scer k spovedi šel; pa boljši da bi ne; izpovedal se je nevredno in je storil božji rop.

Veliko sredo večer obiščeta Ljudevita Albert in Vilhelm prijatla. Od prihodnjega svetega obhajila za jutro se zmenijo. „Je-li si se že izpovedal?“ ga Albert popraša. „Dro“. — „Si pa tudi odvezo prijel?“ veli Vilhelm, ter ga ostro pogleda. „Zakaj pa bi ne?“ reče Ljudevit. „Ali si se dobro in čisto izpovedal?“ pravi Vilhelm. „Po tem tvojem življenji te noben spovednik po pravici odvezati ne zamorejo; ako se pa nisi prav in čisto obtožil, tvoja zadobljena odveza nič ne velja. Ne hodi toraj jutri k svetemu obhajilu.“ Ljudevit se razserdi, njima očita, da sta tercjala in svetohlinca. Prijatla molčita in gresta domu.

V jutro na veliki četrtek je bilo zopet sveto očitno obhajilo za visokošolce; pa kaj, da ne tako lepo in pobožno, kakor na cvetno nedeljo za male. Malo, malo serec je bilo pripravljenih, svojega Gospoda v presvetem Zakramentu vredno prijeti. Leopold, hudobnež, k božji mizi pristopi in prejme, kakor Judež presveto Telo svojega Zveličarja k svoji obsodbi. Merzel odstopi, nekoliko zadi postoji in se hitro iz cirkve pomete, preden je opravilo minilo. Ljudevit pa, prevbogi zapeljani mladeneč, se je

vendar še prestrašil, prijemši presveto rešnje Telo, pa po nevrednem pervokrat. — Ne v ljubezni božji, kakor svoje mlade dni, ampak poln peklenskega duha se v najzadnji stol potegne, in v kotu tam — tamo — strah in groza — presveto rešnje Telo zaverže. Presveto hostijo iz ust potegne, pljune na stolico, pomaže in najsvetejši zakrament na dilo pritisne, varje tako dolgo, da se posuši, potem pa vstane, in s peklenskim veseljem nad svojim strašnim delom iz hiše božje leti.

Prav debelo smeje se, Leopold Ljudevita pohvali; kaj takega še ni mislil, da bi bil njegov učenec hudobije storiti premogel. — Tudi Albertu se pohvali strašnega djanja še tisti dan, in ravno to grozovitno delo je bilo začetek božje gnade. Kakor bi vstrelil, ta povest Alberta obleti, in obudi njegovo verno serce! on se poverne na pravo stezo čednosti, in prave žive vere. „Ali je mogoče, Ljudevit, da bi bil ti kaj takega učinil! Za božjo voljo! tako hudoben še pa vendar nisi, najsvetejše tako neznano oskruniti. Pomisli saj, Ljudevit, kako si bil ti priden in bogaboječ, ko si tu sem prišel; pa v enih mescih si zgubil vero in poštenje. Ako Bog kaj takega očitno ne bo kaznoval, tako se nam v resnici ni Boga bati. Ljudevita je bilo sram, pa tudi strah; bal se je, da bi se ne razvedelo; torej Albertu reče: „Saj me vendar zatožil ne boš?“ Albert mu serdito zakrene: „Zdi se mi, da svoje hudobno djanje sam previdiš; drugače bi se ti ne bilo bati, da bi te kdo zatožil; kar je prav in pošteno storjeno, lahko ves svet ve; le hudobija se na svitlo priti boji. Mene bati se treba ni; samo to ti rečem, da mi v cirkvo, kder se je to zgodilo, nicoj ne stopiš. Skerbel bom, to strašno reč kar bo mogoče, popraviti; naj si ravno tebe tožil ne bom.“ — Ljudevit omolkne; nja vest mu očita veliko doprinešeno pregreho; pa se posili, da hudo vest zopet potaji. Leopold, hudobec, je hitro zvedel, kar sta imela, se je nad Albertom sila grozil, Ljudevita pa v hrumečo dobro voljo spravi, da bi pozabil in ne čutil hude vesti.

Nekoliko potem opomni Leopold svojega zapeljavnega tovarša, kako bi dobro bilo, v cirkvo iti, hostijo postergati in clo pokončati, da bi je kdo ne našel, kakega hrupa ne naredil in med ljudi ne spravil, ali clo malovredni prijatelj Albert nju zatožil; kar bi ne bilo

prav. Skleneta v cirkev iti, in s svojima nožičema lepo stol postergati. Eden drugega za roko vlečeta; pa pred cirkvenim pragom Alberta najdeta; kar jima je clo zamrzelo. Albertu se je zdelo, kam sta se namenila; na vrata se njima vstopi. Ko sta ga hotela vstran potisniti, Albert njima čversto veli: „Le sunita me izpred vrat, in pojta svoje grozovitno delo gledat; pa vama povem, da bom po prvi stopinji, ki jo v cirkvo storita, na ves glas na pomoč zaklical, in glejta le, kaj bo iz tega. „Naju boš tožil?“ reče Ljudevit ostrašen. „Saj sem ti rekel, da se ti mene bati ni — je djal Albert — pa nove hudobije na staro treba ni; je že ena prevelika. Vrata bom varoval, dokler cirkve ne zapró; sam se ne upam na kraj, kder se presveta hostija derži; mašnik jo morajo pobrati. Verh vsega tega Ljudevit, je za tebe zdaj tista doba, da svojo hudobijo spoznaš, se poboljšaš, in začneš pobožno živeti, kakor si živel svoje dni. Temu zapeljivcu, Leopoldu, se odpovej, da pri Bogu vsmiljenje najdeš. Pa tudi tebi, Leopold, ura doteka; hudobije tvoje so po širokem znane, in vse te čerti. Bog scer dolgo odlaga, pa gotovo zadene roka njegove pravice prej ko slej. Ni me sram, da vama povem, kako se hočem na pravo stezo poverniti; zato pa tudi pri tej priči vajini prijaznosti slovo dam, dokler se prav ne poboljšata. Zdaj pa le spravita se, da ne bojo ljudje izpazili, zakaj tukaj stojimo.“ „Le pojva le in pustiva svetohlinca,“ reče Leopold se posmehovaje ter Ljudevita s seboj potegne. Ljudevitovo serce pa gnada božja obsije, ker vidi kako se Leopold na smeh sili, in sliši, kako mu Albert slovo daja, katerega je med vsemi tovarši najrajši imel.

Do osmih vnoč je Albert pred cirkvenimi vrati na straži stal in varoval, da bi se presvetemu zakramentu kaka nečast više ne prigodila, katerega si še pogledati upal ni. Blizo cirkve so duhovnik prebivali, ki so cirkev oskerbovali, katera je za velike in malošolce odločena podružnica tistega mesta bila. Duhovnik so bili že priletan mož, katerih so ljudje veliko obrajtali. Pri luči so še brali, kar jim pride hišna povedat, da velikošolec zunaj stoji, ki bi rad ž njimi govoril. Ako so ravno vedeli, da pri takih študentih le malo veljajo, mu vendar rečejo v izbo priti. „Ne čudite se — reče Albert se njim priklanjevaje — da vas študentov eden tako pozno

obišče: ni mi bilo poprej mogoče. Prosim vas prav lepo, naj veliko spoved mojega življenja sprejmejo.“ Gospod duhovski se mu močno začudijo, rekoč: „Kaj niste ravno danes svetih zakramentov prejeli?“ „Smo jih, odgovori Albert, pa kaj, da še davi nisem bil tak, ko sem nocoj.“ „Zdi se mi, da sem vas nekoliko ur pred cirkvenimi vrati stati videl?“ rečejo duhovnik. „Jaz sem bil jaz; strašno djanje božjega ropa mi ni dalo dalej iti, da si ga ravno nisem jaz storil. Torej vas prosim, duhovski oče, naj se prav vredno izpovem, in vam na spovedi vse razodenem.“

Strahoma rečejo mašnik svoji dekli, da naj nobenemu k njim ne da, dokler s tem ne opravijo, ter ga v stransko hišico peljajo, naj bi se izpovedal. Odkritoserčno se Albert od svojih mladih dni vseh svojih grehov izpove, obstoji zmote svoje odrašene mladosti, ter jim pove od grozovitnega božjega ropa, po katerem je k njim prišel. Prav kakor oče, ga spovednik podučijo, ga svarijo pred nevarnimi tovarši, ki jih še prav ne pozna, ga poterdijo v svetem sklepu, svoje življenje resnično poboljšati, in pa odvezo vseh grehov mu dajo, po oblasti, ki jo imajo od Boga. „Hvala Bogu,“ je Albert djal, „že dolgo mi ni bilo tako lahko pri serci, ko mi je zdaj.“ „Zdaj pa le v cirkev hitimo, pravijo duhovnik, da popravimo, kar bo mogoče, hudobijo božje nečasti.“ Dajo svetilnico Albertu v roke, sami pa vzamejo malo rutico in pa cirkvene ključce. Ni bilo žive duše v veliki cirkvi; le dolga senca od prižgane svetilnice se po visokih stenah pomika. „V najzadnjem stoli bo“ — jim Albert na pol tiho reče.

Na veliki četrtek so presveto rešnje Telo iz velikega oltarja v zakristijo prenesli, kamor so ljudje molit hodili; zato ni nikdo tisti dan v uni stol prišel, da bi bil strašno reč našel.

Mašnik vzamejo luč, in grejo po stoli iskat, rahlo Albert za njimi diha. Naglo duhovnik luč na stol postavijo, roke povzdignejo, rekoč: „Moj Bog, ravno tukaj le je!“ ter pokleknejo, vsmiljenemu Jezusu čast povernit, ki mu je bila tukaj v presvetem zakramentu odvzeta. Vse zapuščeno je ležalo v prahu vmazano presveto rešnje Telo na stol pritipano, in solze so se mašniku po lici vderle, ko se priklonijo. Albert pa globoko izdihne, rekoč:

„Nikoli nikdar, da bi bil jaz kaj takega kriv!“ Mašnik stopijo v zakristijo, prinesejo sreberno skledico z vinom, ter odmočijo presveto hostijo, kar je mogoče, posteržejo z nožem in porežejo gladko, koder se je presveta hostija držala, ter vse v sreberno skledico denejo, ki jo Albert trepetaje derži. Kedar vse lepo ocedijo, zanesó skledico v zakristijo, in vse zvesto pozaprejo, da bi poznej na svetišče djali, kedar podoba zgine. Albert in gospod duhovski se poverneta vsak na svoj dom.

Dva mesca dni je minulo; Albert je bil ves drugi; poprej noroglav mladeneč, zdaj pameten in pobožen kristjan, lep izgled vsem svojim prijateljem; zmirom vesel in dobre volje, pa vsemu trušu in pijančevanju sovražnik. Rad je v tisto cirkev hodil, ki se je una žalost pripetila; in blagi mašnik so ga vodili prav po očetovo. Ljudevit pa, vbogi slepec, se da Leopoldu voditi, ki ga je sklenil, prav po hudičevo na duši in telesi pogubiti; — pa ura božje pravice je vdarila, in roka božje jeze ga zgrabi, mu plačat za toliko hudobij.

Bogat tergovec je zunaj mesta čudno veliko fabriko zidal. Tretje nadstropje ni bilo dodelano; dečaki so z velikim veseljem po večerkah gledat hodili, ter so po tramovih, kakor veverce skakali. Tudi Albert je bil na zidovji; potem prideta Leopold in Ljudevit, ki ga še pogledala nista. Ljudevit je scer videl, kako ga Albert milo gleda; pa si ni upal, vpričo Leopolda ga pozdraviti, ki se je gerdo zarežal, rekoč: „Kaj neki ta svetohlin nama povsodi na pot pride; najbolji bi bilo, tega svetnika na kviško zakaditi, naj bi se prekucnil.“ Trušijo in skačejo z bruna na bruno, v skoki Leopold na dilo skoči, ki ni bila pribita, se znak prekucne, nevsmiljeno zakriči — in na cesto z višine trešči. Vse na zidovji se prestraši in zavpije. Albert na tla hiti, vsi drugi za njim; Albert pa ves bled roke povzdigne in za-nj moli, rekoč: „O vsmiljeni Bog! ne sodi ga še.“ Ves v kervi in v vmiranji hrope Leopold na terdim tlaki; vse kosti so drobne. Nekoliko jih reče po mašnika, nekoliko po zdravitelja; Ljudevit k njemu poklekne, in ga vpraša: „Leopold, ali še kaj čuješ? jeli me še poznaš?“ — pa nobenega odgovora ne dobi. Primerilo se je, da ravno mašnik po sprehodu memo pridejo, vmirajočemu hitro pristopijo, ga v večnost spremiti, ker mu ni za pomagati več.

Posiloma se že na pol mertvi Leopold v svoji kervi premetuje, in ko čuje, da mu duhovnik od božjega vsmiljenja pravijo, se še zadere, kar premore: „Jaz ga ne potrebujem in ga nočem.“ Vseh je strah, ki ga čujejo. Mašnik pa mislijo, da jih prav zastopil ni, in mu rečejo, naj obudi popolnoma kes da mu bojo odvezo dali; ker bi že bilo prepozno, ga s svetimi zakramenti prevideti. „Nak — nočem ne — Leopold jezno pojema, — še nikoli — se nisem — prav izpovedal — o ti hostija! — pogubljen sem —“ to je izrekel, in po njem je bilo.

„Tako ne vmerje pravičen“, velijo duhovnik ves prestrašen. Ljudevit je skoraj omedlel, in se Alberta oklene. Po malem se ljudje razletijo; Albert pogleda z žalostnim srcem kervavo truplo rekoč: „Oh žalosten konec zapeljivca!“ prime Ljudevita za roko, ter ga od strašnega mesta pelja. Še tisti večer so mervto truplo pregledali, da je mertev, spoznali, in so ga še tisti večer na tihem v nekem kotu na pokopališče zagrebli, ker so duhovniki pričali, kako nespokorjeno in terdovratno je vmerl.

Strašno globoko se je dal Ljudevit zapeljati; pa strašni konec zapeljivega prijatla ga je predramil iz pregrešnega spanja. Albert si je prizadeval, kar je bilo mogoče, mu slabe misli pregnati. Ne da mu više v stare tovaršije, ponudi mu pobožne bukve, in ga tako dolgo nagovarja, da se Ljudevit k spovedi pripravi. „Kdo je neki ta velikošolec, ki po cele ure v cirkvi kleči, z rokami objokano lice pokriva, skoz katere pogosto solze kapljejo?“ — tako ljudje vprašujejo. Da bi Ljudevit, uno znano pivče, poprej toliko razuzdan, bil zdaj toliko bogaboječ, skoraj niso verjeli. Res je bil; pa ves prerujen, objokan, poln žive vere, serčen spokornik. Ni se mogel dalje prošnjam in opominom Alberta vstavljati; huda vest ga je pekla, da mu ni bilo za obstati več. Hitel je ravno k tistemu spovedniku, pri katerem se je Albert izpovedal. Od žalosti so se razjokali nad njim, ki še tako mlad, pa že toliki grešnik. Poslušali so njegovo dolgo spoved pohlevni mož, kakor ljubeznjivi oča, in so mu rekli, da kakor velike so njegove pregrehe, naj tudi njegova žalost tako velika bo. Živo so mu pokazali grozovito nečast, katero je presvetemu rešnjemu Telesu

storil, ter djali: Zapeljivca je božja pravica pobrala; ti si bil le zapeljan, in Bog ti da odlog za pokoro. Podaj se toraj poln zaupanja v očetove roke neskončne milosti božje, delaj pokoro, pa ostro pokoro, kakor ti jo bom naložil; in kedar pokoro opraviš, zopet poverni se.“

Dolgo časa se je že Ljudevit pokoril, je molil in se jokal; mesto, kder je presveto rešnje Telo oskrunjeno bilo, je poljuboval, in s svojimi solzami vmival, je že nekokrat k spovedniku šel, prosit naj ga odvežejo; pa ravno tako milo, kakor pravično mu velijo, naj se še pokori, prej da vreden bo zadobiti tolikih grehov odpuščenje.

Ves žalosten in potert je Ljudevit pred Alberta in Vilhelma pokleknil, se tožil svojih hudobij, ter ju prosil, naj mu odpustita, kar ju je tolikobart razžalil, in pohujšanje pozabita, ki jima ga je dal. Rada sta mu odpustila, ter ga prosila, naj le uboga svojega duhovskega očeta, kar mu koli porekó. — Zdaj še mu le dajo odvezo grehov, ker je veliko žaloval in prosil; pa mu tudi ukažejo dolgo delati še pokoro.

Ni smel še k sveti mizi božji — in ta pokora mu je bila najbritkejša. „Ravno pravo pokoro ste mi naložili, reče Ljudevit jokaje. Prav se mi godi, da še ne smem presvetega rešnjega Telesa prejeti, ki sem si ga sam tako hudobno vzel.“ Naložili so mu tudi spovednik vse žive dni, ako mu le mogoče bo, v kaki cirкви presveto rešnje Telo počastiti, za odpuščenje svoje doprinešene hudobije prositi, in tako zadostovati po svoji zmožnosti božjemu žaljenju. Vse voljno in ponižno Ljudevit prevzeme. Ni hodil više zvečer na dobro voljo, kakor poprej; temuč vsako večerko obišče presveto rešnje Telo, in le eno želi, skoraj k svetemu obhajilu pristopiti. Solnce milosti božje je zopet sijalo v njegovem serci, luč svete vere je njemu zopet svetlo gorela, žalovaje čez nesrečne dni svoje zmote je po cele ure pred tabernakelnom klečal. Pogosto ga vidijo njegov spovednik moliti in solziti se, in so mu že dan odločili sami pri sebi, kdaj mu bodo rekli k sveti božji mizi pristopiti; — Bog je pa spokorjenemu čas pokore okrajšal, in sklenil, mu ravno tako svoje vsmiljenje skazati, kakor je nad njegovim hudobnim zapeljivcem pokazal svojo ostro pravico.

Huda ognjenica (nevarni legar) je tisto leto veliko ljudi pobrala. Tudi Ljudevita se je tako hudo lotila, da se je hitro videlo, da ne ozdravi več. Noč in dan so skerbni spovednik spokorjenemu na strani stali. „Oh, kako srečen bi vendar bil, — Ljudevit izdihne — ako bi presveto rešnje Telo zopet prejeti smel!“ „Zgodilo se bo, — so rekli duhovnik — zdaj si pripravljen; prišel bo Jezus obiskat svojega objokanega hlapca.“

Med tem da so šli duhovnik po sveto obhajilo, je Vilhelm pri Ljudevitu ostal; vse druge je prosil, naj nekoliko odstopijo. Oberne se Ljudevit k svojemu prijatelju, in pravi: „Vilhelm! veš, kako daleč sem se bil zašel, hudo sem grešil, le malo, malo sem se še le pokoril. Bojim se, bojim, da mi bojo nebesa zaperte, dokler ne bojo skoz ostro pokoro doslužene moje zaslužene kazni. Lepo te prosim, ki si mi vselaj dober bil, prevzemi ti mojo pokoro, in spravi me z Bogom. Obljubi mi, da boš mašnik; in kolikorkrat k altarju pristopiš, stori namen, da se skoz to presveto daritvo Gospodu nečast nadomesti, katero sem mu jaz storil. Vilhelm je tudi namenjen bil, v duhovski stan stopiti, in je Ljudevitu rad obljubil. — Potem prinesó duhovnik bolniku presveto popotnico. Z velikim veseljem gleda Ljudevit na smertni postelji svojemu Zveličarju nasproti, katerega je le ta dan toliko serčno poželjeval, in se njegovega prihoda veselil. Albert in Vilhelm sta poleg postelje klečala. Kratko po zavžiti presveti večerji začne Ljudevit vmirati. Poslednjo odvezo mu mašnik dajo, Ljudevit se k nebesom ozre, in spokornik mirno v Gospodu zaspi. Bog je pa še na dalje tirjal ostro pokoro za storjeno hudobijo.

Vilhelm je svojemu prijatlu scer obljubil, da bo njegovo pokoro prevzel; — pa je druge misli dobil, duhovski stan opustil, in se pravdarstva prijel, ali že za to, ker ga maštvo ni veselilo, ali pa, da je mislil obljubo lahko v nemar pustiti, katero je vmirajočemu le za to storil, da je rajni ložej vmerl.

Še le pol leta je bilo, kar so Ljudevita pokopali; in tudi Vilhelm ravno tisto bolezen dobi. Pred smertjo izpraša svojo vest celega svojega življenja; in ker je vse svoje žive dni pošteno in lepo živel, se mu ni bilo bati stopiti na božjo sodbo. Kedar se pa obljube spomni,

katero je rajnemu Ljudevitu storil, ga je jelo skerbeti, in rad bi obljubo komu drugemu izporočil. Zakliče Alberta, mu vse pové, in poprosi: „Albert, ti bodi mašnik, in za naji opravi spravo Bogu, da bode Bog meni in Ljudevitu milostljiv.“ Albert mu obljubi — in poln zaupanja vmerje Vilhelm v njegovih rokah.

Albert je bil mož besede, mašnik po volji božji; vsem lep izgled bogaboječega življenja. Pa le kratko je živel; le eno leto je delal pridno in zvesto v vinogradu Gospodovem. Gospod mu je hitro dal zaslužen plačilo, ter ga je k sebi zaklical. Bolezen se ga je prijela, ko je bolnikom stregel, izverševaje dolžnosti svojega stanu. Pred svojo smertjo je celo to prigodbo svojim prijateljem visokošolcem — pravil, ki so krog njegove smertne postelje stali, in petnajst študentov je vmirajočemu duhovniku v roko seglo, Bogu na altarju služiti, in presvetemu rešnjemu Telesu zadostiti strašno nečast, ki se mu je zgodila. — V enem letu in v enem mescu je petnajst novih mašnikov novo mašo pelo.

86. Atila,¹

kralj Hunov, šiba božja imenovan.

(Drob. 1847.)

Več let pred Jezusovim rojstvom so Huni v planinah srednje in zgornje Azije živeli, se semtertje gonili, in v letu 375 po Jezusovem rojstvu clo v Evropo priderli. Niso ne hiš imeli, ne zemlje obdelovali, ne Boga poznali; ampak po roparsko so živeli, na vozéh in konjih čuli in spali, mirne stanovavce so pobijali, ali jih v sužnost vlačili. Od črnega morja do Donave, kder so že Slovenski kristjani prebivali, so vse požgali, in si sedajne Rusovske, Polske dežele in velik kos avstrijanskega cesarstva prilastili. Potle so poleg reke Rajn na

¹ Nekdajnih najhujših sovražnikov naših dežel je bil Atila. Veliko razsutih starih mest, kakor staro Celje, Oglej in več drugih nam kaže sled njegove grozovitnosti. Še hodimo po grobljah, ki jih je Atila naredil, in še je beseda med ljudmi, da kamor je kopito njegovih konjev vdarilo, ni več trava zelenela. V Celji se kaže na zidu velika butasta glava z rogovi; in pravijo, da bi to podoba Atilova bila. Vredno je, da to šibo božjo, kakor se je sam imenoval, kratko popišemo.

Francosko, tudi na Laško dirjali. Najhujše so razsajali pod svojim kraljem Atilom, ki je bil zmeren v jedi in pijači, pogumen v nevarnosti, častilakomen v boji, in kervoželjen malikóvavec. Postave je bil majhine, pa velikih namenov.

Bratje Mundcuk, Oktar in Roaz so bili vladarji Hunov, ktere sta Mundcukova sina Atila in Bleda nasledovala v letu 433. Atila, to je „oča“, je bil bolj vojskoželjen, in je bolj vedel se Hunom prikupiti, kakor Bleda. Obedva sta protila Teodozu, cesarju zjutrajno-rimskih dežel in gospodu Carigrada, ki ju je vendar potolažil z darovi in z obljubo, vsako leto 700 liber zlata plačati. S tem zlatom si je Atila mnogo divjakov podvergel, nekterih privabil, jih v vojski vadil, in se božjega ljubčeka lažnjivo imenoval. Kedar je neki pastir neznani meč našel, in ga Atilu prinesel, je Atila, in so njegovi prilizovavci terdili, da je meč vojaškega boga, poslan Atilu v znamenje, da si bo ves svet podvergel. Zdaj je bil Atila dovolj močen s Teodozijem boj ponoviti; toraj ga je dolžil, da obljub ne derži. V letu 441 se je Atila naglo čez Donavo spustil, in je v sedajni Serbski in Bulgarski deželi veliko mest razsul. V letu 442 so Huni bližej Carigrada in po Iliriji rojili, in rastlinje, živino in ljudi pokončavali, ali s seboj v sužnost vlekli. Bleda je v letu 444 vmerl in Atila se je k novemu ropanju pripravljaj in v letu 447 zopet v Bulgarijo zakadil. Teodozijevo armado je pri Prebislavu užugal, in od Donave do morja okoli 70 mest razdrobil. Teodozij je moral mir kupiti za 6000 liber zlata, ki jih je na enkrat plačal, in za dačo 2100 liber, ki jih je vsako leto plačati obljubil. Bulgarijo in pol Tracije je tudi moral Atilu prepustiti. Dežele poleg spodne Save so že poprej Atilu slišale.

Po le ti mirospravi si je Atila s svojo vojsko med Donavo in Tiso počival, kder je ropane zaklade kupičil, in svoje prijatle z zlatom in srebrom daroval. Le ti so po živinsko jeli in pili in si gerde kratkočasnice za Carigradsko zlato kupovali.

V letu 450 je Teodozij umerl in njegov naslednik Marejan je Atilu po možko povedal: „Namesti zlata imam jaz za tebe meče pripravljene!“ Ob tem času je tudi Valentinjan, večerno-rimski cesar svojo sestro Honorijo, Atilu obljubljeno nevesto drugemu v zakon dal, in Atilu

povedati vzkazal, da ne bo dobil ne neveste, ne poželjega cesarstva. Atila to zvedeti od jeze škriplje, in ne ve kterega cesarjev bi poprej zgrabil. Daljna vojska zoper Valentinjana se mu bolj nevarna zdi, toraj se Atila proti večernim krajem oberne. V letu 451 se je Atilova vojska poleg Donave do Rajne in čez tega v notrajno Galijo (Francosko deželo) valila, kakor hud vihar, ki vse hiše in drevje prekucne in ljudi, kar jih doseže, pod kamenjem in lesom pokoplje. Kakor ovce pred volkom so ljudstva bežale pred Atilom. Ecjuz, rimski vojvoda, in Teodorik večernih Gotov kralj, sta čakala na Francoskem Atileta. Leta se bližuje mestu Orlean, in vse trepeče pred Hunovskim kraljem. Orleanski škof Anjani (po smerti svetnikom prišteti) so ljudi tolažili, in jih opominjali v molitvi pri Bogu pomoči iskati. Pa so tudi Ecjuza in Teodorika poslali jih prosit, da bi mesto rešila. Ali Atila je urno mesto oblegel in zidovje poderati zapovedal. Sveti škof so neprenehama molili in terdno v Boga upali. Že je zidovje poderto in veliko Hunov v mestu. Na enkrat pritisneta Ecjuz in Teodorik, in Atileta tako oplašita, da se je iz mesta pobral. Toliko pomaga zaupljiva molitev! —

Atila se je s svojo armado na Šalonsko polje vlegel, in da bi bolj vařen bil, je svoj tabor ogradil. Tukaj je mislil svoje sovražnike pričakati, in jih gotovo razmesti, ker je polje priležno za konjički boj. Kedar je svoje sovražnike vgladal in pomislil, da so v domačiji, on pa je ptujec, in da je vse zgubljeno, ako vojsko zgubi, se je popoldne vojskovati začel, da bi ga noč rešila, ako ga sreča zapusti. Atila je kakih 700.000 vojščakov imel, ni manj mu jih je nasproti stalo. Boj je bil kratek, pa hujši, kakor vsi poprejšni. Skoraj 200.000 vojščakov je mertvih obležalo, med njimi kralj Teodorik. Atila se je v svoj šotor pomaknil in se drugi dan ni vunkaj upal. Tudi Ecjuz se ni prederznil Atileta prijeti, ampak je Torizmundu, sinu Teodorika svetoval, se tiho domu podati. — Atila jo je čez reko Rajn nazaj potegnul, je vse mesta po potu obropal, in se po znani stezi v domačijo na Ogersko plazil.

Po zimi je Atila nove vojščake vkup gonil, in potrebne reči k prihodnjemu boju pripravljaj. Spomlad leta 452 je drugo kardelo Hunov iz Ogerske dežele

skoz Štajarskó in Koroško proti Ogleji (Aquileja) v mesnico gnal, da bi si Laško cesarstvo podvergel in Rimske zaklade svojim prijatlom delil. Več mescev so se Oglejani serčno branili, vendar pomoč ni prišla od nobenega kraja, ako ravno je Eejuz vedel, da bi bilo lože Atila pri Ogleji vstaviti, kakor pa potlej. Kakih 34000 Oglejanov je Atila pomoril, druge s seboj vlekkel, in lepo mesto v grobljo preobernal. Primorske prebivavce je tako oplašil, da se jim je morje bolj varno zdelo, kakor suha zemlja. Kder zdaj Benetke stojé so si hiše zidati začeli. — Še bolj ošabni in kervoželjni so se zdaj divjaki po Laški deželi vsuli. Padva, Milan, Mantva in druge mesta so se Atilu podale, in on je mislil, da je tudi Rim njegov. Le videti ni bilo vojaka, ki bi se Atilu vstavljjal. Janez Ravenaški so z božjo pomočjo pri Atilu izprosili, da so Huni v mestu Raveni po človeško ravnali in nobenemu nič žalega niso storili. Rimljane so papež Leo pripravili, da so si modrih in imenitnih mož izvolili, in ž njimi do Atila poslali. Kedar je Atila svetega očeta v njihovi obleki zagledal, je bil ginjen in omehčan. Slišal je iz ust Jezusovega namestnika, da posvetna čast in mogočnost kmalu mine, kar mu Rimljani, nekdej premagavci, zdaj njemu podložni pričujejo; da se bo vsegamogočnemu kralju nebes in zemlje najbolj prikupil, ako ponižne prošnje vsliši, in slabim in revnim zanese. — Modrost, pobožnost in veličastvo presvitlega papeža so Atila požugale, in on je obljubil Laško deželo zapustiti, in nikdar več je ne nadlegovati, ako mu cesar Honorijo s spodobno doto da, ako pa te ne dobi, bo kmalu nazaj pripihal.

Kedar je Atila zopet na Ogersko prišel, je Carigradskega cesarja ostro opominjal, mu obljubljeno dačo plačati. Terdijo nekteri, da je Atila v letu 453 zopet v Francosko deželo šel, pa toliko, kolikor v letu 451 opravil. Nam se pa zdi, da ne Atila, ampak neki njegovih poglavarjev je v letu 453 na Francoskem bil.

Po grešni navadi ajdov je Atila več žen imel, in si v letu 454 še devico Idilko pridružil. Svatebno noč ga je pa kri zadušila in zjutraj so ga služabniki v kervi brez rane mertvega našli. Neki so menili, da ga je Idilka zadušila, jaz pa tega ne verjamem, ker je dobro vedela, da bo nje obraz razmesarjen, naj bi drugemu možu ne

dopala. Mrtvemu na čast so vsakoverstne igre začeli, so jahali, peli, jokali in truplo v zlato trugo, čez to sreberno in čez sreberno železno djali. Tiste, ki so ga pokopali, so vmorili, naj bi nikdo ne zvedel, kde divji vojšček počiva. Atilovi sini so se med seboj prepirali, eden drugega v vojskah pobili in tako poterdili, kar je Job. IV, 8, 9. govoril: „Videl sem jih bolečine žeti, ki napčino delajo in rane sejajo. Bog je pihnil in so padali, njegova jeza jih je zdrobila.“¹

87. Rudolf grof Habsburški,

očak naše cesarske rodovine.

(Drob. 1847.)

Pobožnim starišem Albertu in njegovi gospej Hedviki je Bog 1. vel. travna 1218 sina dal, ki so ga pri sv. kerstu Rudolfa imenovali. Mogočni oča Albert grof od Habsburga, vladar (deželski grof) Elzasa so krog in krog sloveli, in mati Hedvika so bili hči Kiburskega grofa Ulriha. Obadva bogata sta vendar razumela, da pozemeljska čast in mogočnost je prah, ki človeku brez bogaboječnosti bolj škoduje, kakor hasne. Zatorej sta se vedno trudila podučiti sina v kerščanski veri, ga rediti v božjem strahu, ga vaditi junaških čednosti in zasaditi v mlado serce ljubezen do bližnjega. Le-ti nauki so se Rudolfa dobro prijeli in so ga, kakor angeli varhi spremljali skoz dolgo življenje, in mu pripravili človeško spoštovanje in božjo gnado. Tudi posvetnih reči, tedanjim grofom potrebnih, mladeneč Rudolf ni zamudil. Sedel je na konji, kakor bi bil na njega priraščen, je sukal sulico, kakor poterjen vojniki, se je bojeval z mečem, da je svojega učenika užugal. Kedar so oča Albert umnost in ročnost svojega sina gledali, so se jim solze v oči pomikale, ker so videli v duhu prihodno slavo ljubelega sina. Očetje! ako se hočete enkrat veseliti svojih sinov, nikdar ne zamudite jih v dobrem rediti! Sinovi, ki iščete sebi in svojim starišem čast in srečo, od mladega se vadite, kar je potrebnega vašemu stanu!

¹ Tako je šibo poslal, ki je tepla pregrešne ljudi, in ko so bili tepeni, je tudi šibo zlomil in zaterl.

Rudolfovi stariši so zmerno živeli v piči in obleki, in tako so sina prepričali, da najbolj tekne človeku prosto življenje in da tistemu, kdor v čednosti in dobrih delih slovi, ni treba iskati prijateljev pri bokalih, ne časti v obleki. Rudolf že cesar je navadno nosil siv plašč, ktereга je v šotoru sam kerpal, je enkrat repo iz njive izpulil, jo olupil in jedel, in godernjavcem pokazal, da lačnemu se vsaka piča prileže.

Dvajsetletni Rudolf je bil velike in terdne postave, uren in pogumen, pa tudi dobroserčen, ponižen, vljuden, moder in prebrisan. Eden in dvajsetletnemu junaku so oča vmerli, in Rudolf je podedoval očetovo posestvo, pa tudi očetove skerbi in vojske. V leti 1241 se je oženil z grofinjo Jederto, ktera mu je štiri sinove in šest hčeri porodila. Po smerti svojega ujca v letu 1264 je Rudolf Kiburgsko grofijo podedoval, in je postal mogočen vladar v Švabski in Burgundski deželi. Dobro je Rudolf vedel, da bo enkrat moral Bogu račun dati od svojega gospodarstva; zato je po božji volji gospodaril v svojem velikem domovinstvu. Zatiral je tolovaje po gorah in gozdih, in je njih domovine razdrobil: je varoval življenje in posestvo svojih podložnih, in si je zaslužil hvalo rešenih, in plačilo pri Bogu. V Švajcarskem mesti Bazel so mestjani o pustu po divje noreli, in Rudolfove podložne, ki so se ravno v Bazelnu zadržavali, gerdo imeli in zaničevali. Urno se Rudolf vzdigne z vojsko proti Bazelnu, in prevzetnim pokaže, kako se morajo spoštovati mirni popotovavci.

Sveto kerščansko vero, in njene vredne služabnike je Rudolf vedno častil. Blizo Habsburškega gradú je enkrat zveri lovil, in pri tej priložnosti duhovnika srečal, ki je šel v bližnjo vas bolnika obhajati. Pot je bila gerda in dereč potok je spovednika zadrževal. Rudolf s konja skoči, se pred Bogom prikloni, in k duhovnemu reče: „Nate konja in na njega se vsedite! Zakaj ne spodobi se meni jezdit, kedar vi, ki Boga nesete, pešč greste.“ — Duhoven je bolnika spovedal in obhajal, in potlej konja grofu peljal; ali Rudolf ga ni vzel rekoč: „kako bi si jaz upal konja jezdit, ki je mojega Boga nesel? Obderžite ga k božji službi.“

Kedar so Mogunski škof v Rim popotovali, prijeti kardinalski klobuk iz papeževih rok, jih grof Rudolf s

svojimi vojščaki spremlja, da bi Laško deželo varno dosegli. Blagoslovili so viši škof Rudolfa, in so mu hvaležni ostali. Ednajst let pozneje so se vladarji Nemške dežele v Frankobrodu sèšli si zvolit rimsko-nemškega cesarja. Le-to cesarstvo se je v desetem stoletji začelo, in do devetnajstega terpelo. Nekdaj je obseglo Nemške in Laške dežele, in je imelo namen boje krotiti, pravico delati, vbožne braniti, pravo vero razširjati. — Mogunski viši škof, ki so Rudolfa poznali, so ga zbranim vladarjem serčno priporočili. Neki grofi in knezi so ga glasno hvalili, in Rudolf je izvoljen rimsko-nemški cesar v letu 1273. Tri tedne pozneje so bili Rudolf v Poreči (Ahen) od Kolonskega višega škofa kronani, pri katerem opravilu so cesarsko palico pogrešili, katero so cesar potrebovali, poterčiti vladarje v njihovem posestvu. Pričujoči so se pogledovali in si niso vedeli pomagati. Ali cesar Rudolf so sveto britko razpelo z altarja vzeli, ga poljubili in djali: „Le-ta podoba, po kateri je bil svet rešen, nam lahko cesarsko palico namesti!“ Cesar Rudolf so mir, pravico in milost prinesli v rimsko-nemško cesarstvo. Ukazali so poloviti razbojnike in vlačugarje, njih gnezda razdjati, vdove in popotnike zavetovati. Vse cesarstvo so obhodili, se sami prepričali, kako se zapovedi deržé. Vsakega, tudi najmanjšega so radi poslušali in mu pomagali. Bili so moder in pravičen sodnik. Bukovski (Libekski) kupec je nekemu kerčmarju 200 liber srebra hraniti dal, katerih prejem je goljufni kerčmar pozneje tajil. Kupec kerčmarja pred cesarjem zatoži. Ali kerčmar terdo taji, da mu kupec le vinarja ni hraniti dal. Cesar ju natanko izprašujejo, pa tudi nju oči in obnašanje opazujejo. Kupec se je žalostno deržal, kerčmar pa prešerno obnašal. V tej stiski so si cesar tako le pomagali. Kerčmar je lepo in drago mošnjo na svojem pasu nosil, v katero so cesar oči vperli, kedar so s svojim služabnikom, ki jim je neko poselitvo oznanoval, govorili. Kerčmar si misli, da mošnja cesarju dopade, in da bi se jim prikupil, ako bi jim jo ponudil. Potegne jo iz pasa, in jo cesarju poda, rekoč: „Presvitli cesar, ne zaveržite majhinega darila svojega služabnika!“ Cesar vzamejo mošnjo, stopijo v bližnjo stanico, in nekemu mestjanu zapovedo, da naj h kerčmarjevi ženi gre in jo v imeni moža poprosi za tajistih 200 liber srebra, ki jih je kupec

kerčmarju hraniti dal. Žena, ki v rokah mestjana mošnjo vidi, ne dvomi, da je on od moža poslan, in mu zaupno blago izroči, s katerim mestjan h cesarju teče. Kupec svoje blago zagledavši od veselja poskoči, in se pred cesarjem prikloni, kerčmar pa ostermi, ker je vedel, kakošno plačilo ga čaka.

Modrim in pravičnim zapovedam cesarja so se neki vladarji voljno podvergli, drugi so pa morali vbogati. Najterdovatnejše se je cesarju upiral Otokar, česki kralj, ki se je Avstrijanske, Štajerske, Koroške in Kranjske dežele pooblastil. Cesar so le te dežele terjali od Otokarja, in ker jih niso dobili, so z vojsko žugali in v leti 1276 Otokarja prisilili vbogati. Otokar je imenovane dežele cesarju izročil in v posestvu Češke in Moravske dežele od cesarja poterjen bil. Zdaj so cesar pokoj napravili v Avstrijanski deželi, so neke roparske grade poderli, in vsem v novo zaterdili, mir hraniti. Ali Otokar ni deržal svojih obljub in se je v leti 1278 v Avstrijansko deželo z vojsko zakadil. Na Marhskem polji ste stale cesarska in Otokarjeva armada. Pred bojem so cesar jezdarili med verstami svojih vojščakov, in so jim naročevali: „Vi znate in morate požugate prisegolomca, zakaj Bog varje našo pravico. V božjo voljo se podajte!“ Cesar so zapovedali varovati božjega maziljenca in ne pobiti Otokarja. Ali v silnem boji je Otokar 17 ran dobil, za katerimi je vmerl. Pa tudi cesar so bili v veliki nevarnosti, ker je neki Otokarjev vitez prisegel, cesarja vmoriti. Leta vitez se je kakor divja zverina, do cesarja pririninil, je konja kterege so cesar jahali vmoril, cesarja na tla potegnil. Boj je bil dokončan, in kaj mislite, kako so cesar viteza kaznovali? Pohvalili so ga, da se je junaško deržal in so ga na svoj dom vzeli.

Cesar Rudolf so Česko in Moravsko deželo v boji pridobili, pa ju niso sebi obderžali; ampak Vaclava, Otokarjevega sina so jima kralja postavili. Komu da Avstrijanska, Štajerska in Krajnska dežela slišijo, so cesar izborne kneze poprašali in ž njih privoljenjem so cesar lete dežele svojima sinoma Albertu in Rudolfu v leti 1282 podelili. Tako si je Habsburški rod Avstrijansko deželo prisvojil, tako se je začelo poglavarstvo mogočne rodovine, katero se je do današnjega dne po zapovedi in pravici razširilo, kakor ga zdaj slovečega vidimo.

Potem so cesar Rudolf še neke vojske srečno dognali, in se po smerti prve gospe z Burgundsko Izabelo v leti 1284 oženili. V Brodnici (Strasburgu) je zdravitelj cesarju naznanil, da jih bo Bog kmalu k sebi poklical. Cesar se tega niso prestrašili, ampak serčno so nastopili pot proti mestu Špajer, kder so njih prededi v pokopališču počivali; in kder so tudi oni vmreti in počivati želeli. Na poti je smert pobožnega in Bogu vdanega cesarja prehitela v leti 1291.

Žlahni in nežlahni, mogočni in slabi, bogati in revni so jokali pri cesarjevi smerti in očitno kazali, da čutijo zgubo ljubega očeta. Bogaboječi mili in pravični oča Avstrijanske rodovine so svojim naslednikom izgled mnogih čednostij zapustili, ktere mi na svojem presvitem cesarju Ferdinandu častimo.

88. Kdor vsmiljenje skaže, vsmiljenje najde.

(Drob. 1848.)

Lepa mila pripoved se je godila na Laškem, kder Boštjan in Marjana živita, vbogim pomagata in nas učita, da kdor vsmiljenje skaže, vsmiljenje najde.

I.

Marjana: „Danes je vbogi Jeri zopet huje, kakor ji je bilo poprej. Oj da bi jo videl, Boštjan, kako reva vsa zapuščena leži; le toliko, da še pogleda in pregovori! Nima sirota človeka, ki bi jo obiskal, ali ji kaj postregel, ji merzle vode prinesel, ali ji put s čela obrisal; oj pač strašno hudo se ji godi! Ni žive duše, ki bi jo ljubeznivo potolažil, pa ji za kratek čas kaj povedal, ali pa molil ž njo. Solze me polijejo, kedar koli vbogo siroto vgleдам.“

Tako pripoveduje še mlada ženka pri tridesetih letih svojemu možu od vboge bolene babele, katero je ravno v soseski obiskala, in v največi revščini našla. — „Jaz sem tebi že rekel, da mi ne hodi k nji; lahko bi še ti zbolela,“ je mož djal, ki je ravno pri oknu staro suknjo obračal; bil je šivar. „Una babna je od nekda

vsa vmazana in negudna bila; njena prebivalnica ni izba, ampak gerdi berlog, kder miši in podgane prebivajo. Pojdi mi iz nosa, Marjana, ti mi po mišje smerdiš. Ne morem smradu une luknje terpeti.“

Marjana: „Kaj pa da! cele ure sem bila v zaperti čumnati pri revi in me ni konec, ne bo se te smrad moje obleke prijel, ne. Se boš pač le moral na njeni duh privaditi; meni pač ni mogoče vbogo staro babelo brez pomoči pustiti. Mislim jo še enkrat za dneva, pa na večer tudi, in pa jutri za rano obiskati.“

Boštjan: „Tak! le postelji si še pri nji, da boš zravno nje spala; ji bo saj krajši čas, kali?“

Marjana: „Naj bi smela, kar bi rada, vem, kaj bi storila, — ko pa nisem sama moram pač poterpeti!“

Boštjan: „Noj, kaj pa bi?“

Marjana: „Kaj bi le — raji ne povem.“

Boštjan: „Prav, prav tako; raji ne slišim. Ker te je sram povedati, že mora biti, kar ni prav! in ti že veš, da zamere nočem.“

Marjana: „O to ti po resnici povem, da naj bi vsi tvojih mislij bili, bi se vbogim pač hudo godilo, v tem si ne bova nikoli dobra. Ti le sam za se skerbiš, in misliš, da le komu kakega zla ne včiniš, si že pošten kristjan. Na pol že na pol, pa celo priden kristjan še nisi. Moj rajni gospod stric — Bog se jim vsmili črez dušo — so me učili, ne le hudo opustiti, temuč tudi dobro storiti; in kar so učili, so tudi sami skazovali. Ljubezem do bližnjega naj bo delavna. Hudoben nisi, moj Boštjan, in zato te iz serca rada imam; pa le preveč za svojo brado skerbiš, in to mi pač nič ne dopade. Moj rajni gospod stric“ —

Boštjan: „Molči mi od svojega gospoda strica! Njihovi navki bi že bili prav, njihovo zadržanje čedno. Oni so lahko dobro delali, ker so dobro faro imeli, jaz pa nimam družega, ko to iglo in perstov deset, kateri naji redijo. Ti tudi le po hiši poskerbiš, in meni pomagáš, kedar se ti poljubi; mi nisi toliko k hiši prinesla, torej tudi ne dam, da bi moj težavni zaslužek potepenkam metala, ki so si skoz dobro voljo in pa lenobo beraško palico zaslužile.“

Marjana: Vtem moraš dobro razločiti, preljubi moj! So, res, ki rajši beračijo, kakor bi delali; so pa tudi, ki

delati ne morejo, da bi si radi, in takim bom s tvojim dovoljenjem pomagala, kar bom premogla. Le ne boj se, da bi zato obožala. Moj rajni gospod stric so djali: Vbogim dajati ne uboža nobenega. Imeli so pa tudi vsega zadosti, dokler so živeli.

B o š t j a n : „Pa bi tudi prav bilo, naj bi bili tebi kaj sporočili, da bi ložej izhajal.“

M a r j a n a : „Tega pa niso bili dolžni, zadosti dobrega so mi storili, da so me po smerti mojih starišev k sebi vzeli. Tudi jim nisem bila bližna žlahta, ker sem le vnuka njihove sestre. Kar so mi torej storili, so mi le iz vsmiljenja storili, da veš.“

B o š t j a n : Potem takem naj bi te bili tudi drugači izredili, ter naučili denar bolje varovati, ki ga s svojo iglo od jutra do večera tako težko zaslužim. Pokaj so te naučili pisati in brati, pa veliko drugih reči, ki jih ženi, kakor si ti, potreba ni vedeti. K čemu so ti toliko prigodb povedali, in ti jezik po dohtarsko zbrusili? Saj bi te naj ne bili vbogemu šivarju na kmetih dali, kakor sem jaz.

M a r j a n a : „Pri čem se pa imaš nad menoj po-
tožiti, Boštjan? Tvoji marni me toliko huje žalijo, za kolikor manj jih zaslužim. Če ravno ne delam dni in noči, kakor bi ti rad imel, vendar le svojo dolžnost dopolnim. Delam, kar morem, in ti pridno pomagam, ter sem ti zvesta, da je pri nama tako dobro vse oskerbljeno, ko po drugod. Da mi nimaš pri kuhi kaj očitati, mi pričaš sam, ker rad ješ, kar ti skuham, in nisi me še kregal, da bi bila kdaj presolila. Otrok nimava; in če nama jih Bog da, boš videl, kaj bo una stara babela za nje storila, katero zdaj zaničuješ. Kaj bi pa neki rad od mene? Saj se nisi z menoj vkanil? Me nisi poprej poznal, ko si me vzel? Pa bi me ne bil jemal, ako nisem za te. Ni prav, da me zato toliko gerdo imaš, ker sem uno zapuščeno siroto obiskala. Stori pa le, kakor rad, in če me ravno tepeš, ne bom vboge reve zapustila, in ji pomagala, kar bom premogla.“

Tako mu je pravila, pa vsa žalostna je bila, če ravno solze ni prelila. Nekako jezno se je držala, moža omehčati, in celi dan nekako mermrala, pa moža prosila, da ji je moral zopet dati, obiskat boleno sosedo.

Do terde noči je pri bolnici bila, in ko domu pride,

najde, daje mož z mize pospravil, ogenj okovaril, luč ugasnil, in da v postelji leži. Boštjan je sam večerjal, in nalašč vse, kar je za se prihranila, sam pojedel. Potajil se je kakor da bi spal, da bi se z ženo ne sporekla: ona bi se pa rada za bolene babele del z njim pogovorila; zatoraj toliko terdo vrata zapira, stole prestavlja in ropota, da se mož izdrami, ter jo okrega.

Marjana: „Ne zameri mi, preljubi moj; imam toliko potrebnega s teboj govoriti, da sem te morala iz spanja izbuditi. Le pomisli, jaz pač ne morem, vboge zapuščene Jere v njeni siročini pustiti. V gerdem smradljivem berlogu prebiva, snop pikaste slame ima za postelj, nima odeje, ne pertičev, živad jo hoče vjesti. Ni ga, da bi k nji prišel, ji kaj postregel, in jo potolažil. Res da negudna je, pa vendar vboga stvar, naša sestra, po božji podobi stvarjena duša. — Tako v revščini je saj ne moremo pustiti, da bi je konec bil.“

Boštjan: „Naj pa v bolnišnico gre; hočem ji voz v mesto najeti.“

Marjana: „O moj Bog v bolnišnico naj bi šla! Dvanajst ur dobrih ima od nas do mesta; na cesti bi vmerla, še na voz bi žive ne spravili. — Tudi je toliko čudna in sitna, — še ne upala bi si ji kaj takega spomeniti.“

Boštjan: „Oj! da te, no te! pa naj v svojem berlogu konča. — In kaj pa le tebe toliko skerbi baba? Če rada v svojem berlogi ostane, pusti jo!“

Marjana: „Ne ne, dalej je ne morem gledati. Zvesta sem si, ako bi ti videl, kako se ji godi, gotovo bi se ti vsmilila. Saj si vendar toliko vsmilen, pa dobra duša; — kaj ne Boštjan?“

Boštjan: „Dro, dro — pa kaj bi rada?“

Marjana: „Jas bi pač rada, da bi jo . . .“

Boštjan: „Kaj bi rada, povej; ali pa mi daj spati.“

Marjana: „No ja, če le hočeš vedeti, ti bom pa povedala: Čuj Boštjan! . . . pa ti povem, da jeziti se ne smeš; jaz ti le tak povem, da se kaj zmeniva.“

Boštjan: „Zdaj ne marnovati! zdaj je čas spati; ne veš, da je že polnoči.“

Marjana: „Ni še ne; ravno je tri četertinke na dvanajst odbila. Le poslušaj, kaj kratko ti bom povedala. Najna hišica je prostorna; — toliko prostora nama potreba ni. Otrok nama še Bog ni dal; sama sva, . . .“

pod strehoj je kamrica prazna, pa lepa svetla. Ali bi ti po volji bilo —“.

Boštjan: „Kaj po volji bilo? — Uno staro babo v najno kamro vzeti? Tega kratko nikar. Misliš mi to capasto babo pod mojo streho spraviti, da še jaz zbolim? ali nimaš kaj drugega v glavi kakor to? Le hodi k njej, kakor rada; pod mojo streho pa mi je ne boš zavlekla; tukaj doma sem jaz gospod, da dobro veš! In potem pa, kdo bo za njo plačal? Še hvale ti nihče zato vedel ne bo. Babela je sama sitna, jezava, vsa nevoljna; ona bi ti lepo plačala!“

Marjana: „Oj ne za plačilo ne; le za to me vleče k njej, ker je toliko vboga in zapuščena. Le privoli mi, ljubi moj Boštjan; gotovo ti bom hvaležna zato. Bom te toliko rada vbogala: bom vse storila, karkoli mi boš mignil, le samo to te prosim mojo prošnjo usliši.“

Boštjan ji ne odgovori besede več; ni mu v glavo šlo, da bi bila kaka dolžnost staro trudo pod streho vzeti, naj si je ravno pričala, kolikor premogla. Molčati ji reče. Marjana se joka, pa le ne molči in mu pravi, da bo vbogo Jero pod streho spravila naj velja, kar rado. Med tem prepiranjem se svitati začne in Boštjan ves nevoljen, da spati mogel ni, vstane in se spravlja.

Boštjan: „Grem z doma in pred nočjo ne pridem, da se ne bova kregala; hočem k županu iti, ki mi je rekel priti, da bom njegovemu dečku poletno oblačilo naredil. Bom imel dela veliko, plačila pa malo, vendar naj bo. Da se le tebi ognem, če bi tudi zastonj delal. Ko pa spet domu pridem, in te najdem, da se boš kujala; ne bo ti dobro. No, no — bom videl, kako bo.“

Marjana: „Da, da — videl boš videl“ — ženka še za njim jeclja. On pa, kakor bi ne slišal, dene klobuk na glavo, vzeme palico v roke, in gre.

Ko je Boštjan iz hiše, skoči Marjanca iz postelje skoz okno gledat, ali gre po pravi cesti k županu, ali ne? Ko vidi, da se po pravem potu k županu oberne, in ga ne vidi več, gre hitro gorno kamrico pripraviti za Jero. Omela je steno in strop, pomela tla, in jih s čistim belim peskom nastelje. Ogledovaje, česar bi še bilo potreba, zadela potrupljeno okno z debelim papirom, da bi veter ne vlekel. Špranje na vratih s predivom zamaši, pomaže ključavnico in stežaje, da ne bi cvilili, in vse iz izbe pospravi, kar bi

bilo na poti. V enem kotu lepo postelje, pogerne belo ruho po pranju, položi čedno odejo, pristavi k zglavju mizico, zravno pa dva lesena stola, nad zglavje pribije lepo podobo Matere božje sedem žalosti, ki jo je od rajnega gospoda strica ob poroki dobila, na strani obesi škropivnico z blagoslovljeno vodo, poškropi posteljo in izbico. Kedar vse tako lepo opravi, se še enkrat po izbi ogleda rekoč: „Zdaj je vse h redu,“ — in gre.

II.

Storite njim dobro, ki vas sovražijo — molite za nje, ki vas preklinjajo. Mat. 5, 44.

Marjana se je cele dve uri zamudila pri tem opravilu, pomela je tudi druge izbe, po kuhinji in po lopi vse čedno naredila. Pri tem poslovanji je jutro minilo, in ona se odpravi bolno Jero obiskat. Jera v svojem revnem gnezdu leži, in ko Marjano vgleđa, se nad njo zareži, rekoč: Kde ste pa bili danes, da vas dočakati ni? Danes mi je bolje, moja revna mi je odlehnila; rada bi jedla, če bi kaj imela.

Marjana: „Saj bote dobili, moja Jera, bote že dobili, in boljši vam hoče v prihodnje biti, ako bo volja božja. Kaj novega vam danes povedati imam. Ne bote za naprej tako dolgo sami, bote šli iz tega gerdega kraja, ki je poln smradu in merčesa. Že je pripravljena druga prebivalnica za vas in prišla sem po vas.“

Jera: „Oj, oj, kamo me mislite peljati; morebiti v poslopje kakega velikega gospoda? Kdo bi me neki pod streho vzel, in se z meno pečal. Ni ga človeka, ki bi se mene revnega červa vsmilil. Oh, ljudje so gerdi, samopasneži! dosti jih poznam. Ni lepo vam ni, Marjana, da vbogi zaveržek, kakoršna sem jaz, za zjaka imate. Zdaj pa le poberite se mi hitro, izpred oči mi pojte, in ne pridite mi več, mene revo zasramovat. Najte me tukaj v revščini vmreti od vseh pozabljeni in zapušeni; saj vas nisem iskala, sami ste k meni prišli.“

Zamerzelo je Marjani pikanje gerde babele; že se je mislila obrniti, in jo zapustiti. Odrezalo bi ji bilo besedo, če bi ji bil kdo zdravih kaj takega povedal. Pa Marjana je imela do vbogih vsmiljeno serce; še žal besedice ji ni odgovorila, je ni pokregala, temuč vsa ponižna in pohlevna razkačeno staro ogovori: „Pač, pač,

preljuba moja Jerka, izbica prav čedna je za vas pripravljena, v kateri bote ložej prebivali, kakor pa tukaj. Jaz sem jo sama preteklo jutro pripravila, in zato me tako dolgo ni bilo k vam; ali zanaprej bom pa bolj pridna, da me ne bote kregali. Vsako dobo me lahko zakličete in k redi bom, kedar me bote hoteli imeti, in vam postregla; zakaj da veste, izba za vas je pod mojo streho pripravljena.“

Gerbasto, medlo lice hudobne Jere se je pri teh besedah tako razjasnilo, da se je Marjani videlo, kakor bi ta ostarljiva babela svoje dni čedno, posebno lepo ženstvo bilo; pa nesreča in greh sta jo lahko tako gerdo postarala. Oči so se Jeri razjasnile, prijazno se se nasmeje, in Marjani se veliko bolj dobro zdi, ki si kaj takega pri nji ni bila zvesta — pa le kratko je solnce prijaznosti starko obsijalo. Vsa serdita in jezava se zopet na Marjano zadere, rekoč: „Le poberite se mi! Kaj mislite, kaj mi storite, ako me k sebi spravite? Kaj bom pri vas manj terpela — ali bom bolj srečna, kaj?“

Marjana: „Ne bote toliko terpeli ne; in kdo ve, če vas zdrava sapa, in pa moja postrežba ne ozdravi spet?“

Jera: „Kaj, mene ozdravila? Kako neki? Dobrega res veliko ljudje na sveti vživajo; tudi jaz sem svoje dni — —. Naj bi me pa tudi hoteli in mogli ozdraviti, bi jaz ne hotela; pokaj bi se smerti odmikala, in na novo reve terpela? — Pa vendar nekaj poslednih dni revnega življenja si zboljšati hočem — če bi radi — — ali pa — saj vaš mož — kaj pa poreče? Vselaj me je hudo gledal, kadar sem prišla k vam kruha prosit, ali če ste mi vi ob nedeljah kak belič vergli. Ne, nočem ne!“

Marjana: „Ne skerbi vas za vse to, ljuba Jerka! Moj mož še zvedel ne bo, da ste pod mojo streho; in moja skerb je, da se vam kaj žalega ne pripeti.“

Jera: „Ako je pa taka, in vi hočete, mi pa iz postelje pomozite. — Danes mi ni prehudo! — Bom poskusila k nogam v vašo hišo popotovati. — Najte, bom poskusila.“

Vstane res iz svojega ležišča, si nekoliko cunj ogerne, in poskuša s pomočjo Marjane na noge, pa le ni vstanu, da bi se vstopila, ter na posteljo združne. — Najte, najte, da si odehnem pravi svoji bogoljubni dobrotnici. „Kakor vam rado“ — ji Marjana odgovori,

ter jo za persi derži, da si na njenin persih babela glavo nasloni.

„Zdaj pojdeve“ — reče Jera — ko si je nekoliko počila. „Dajte mi palico, ki tam v koti sloni, bo mi pomagala, ter se bom na njo opirala.“

„Tukaj je palica; pa na me se naslanjajte, da greve“ — ji Marjana prijazno reče. — Jera se poravna, se Marjani za roko oklene, rekoč: „Zdaj le pojve, kamor hočete — Kamo pa bo moja kložnja?“

Marjana: „Le vse tukaj pustite. V moji hiši bote vse boljše našli, le pojte!“

Jera: „Ne stopinje ne grem, če mi ne prisežete, da mi bote vse, kar tukaj vidite, ravno v tisto čumnato spravili v kateri bom jaz.“

Marjana: „Pa pokaj le, Jerca! Kaj ne vidite, kako je vse pirasto in razdrapano! Kamrica, ki vam jo dam, je lična, pa ima vsega potrebnega; le ne skerbite. In če vam bo česar pomanjkalo, le samo zinite, hitro vam bom priskerbela.“

Jera: „Je že vse lepo in prav; pa vam ne grem, ako mi moje postelje, tega zaboja, mize in pa mojega naslonila in vsega, kar gleštam, v mojo prebivavnico ne spravite. Vsega tega sem že navajena, in hočem pri teh rečeh umreti.“

Marjana: „Oj, Jera bodite modri in pojte, da greve!“

Jera: „Za nobeno ceno ne grem, da vam povem, ako teh mojih reči z meno ne spravite.“

Marjana: „Pa le pogledjte, kaka živad po tej ropotiji lazi. — Pustite, naj se razleze; takih prebivavcev še pa vendar nočem pod streho!“

Jera: „Tak — tak je prav!“ Starka se zopet na postelj verže, in začne divjati, kar more, rekoč: „Prav tako! le pustite me na moji postelji, v svoji revščini naj vmerjem. Sama bom, od vseh zapuščena bom, pa na svoji postelji vendar bom, pri svojih rečeh!“ Tako jegnala, in se oklenila svojega perhlega ležišča.

V drugo Marjano nevolja popade, ter misli sitno bable popustiti, in ne priti več. Pa ko pomisli, kaj si je že z babelo zadela, pa bi ne zgotovila dobrega dela, se zopet izmed vrat oberne in ljubeznivo Jero ogori: „Čujte no, preljuba mamka! Saj bi vam rada v vseh rečeh vstregla; pa si morate saj tudi vi kaj dati

dopovedati. Gledala bom, da bojo vse te reči za vami pod eno streho prišle; pa samo to najte, da bojo v shrambi zravno vaše prebivalnice.“

Jera: „Pa zakaj mi ne daste na moji postelji ležati, svojega orodja rabiti, ki sem ga že vajena.“

Marjana: „Vi bote gotovo v postelji, ki sem jo davi za vas postljala, veliko boljše spali. Če ravno postelja nova ni, je pa čedna in mehka. Dva pertiča sta pogernjena, bela ko sneg; pa mehka vajšnica za zglavje, pa odeja pisana, da jo je veselje gledati. Le pojte z meno! — Gotovo bote z meno zadovoljni, ki sem vam toliko čedno vse pripravila.“

Tako je Marjana sitno staro babelo prosila, da zopet vstane, z eno roko palico prime, z drugo pa se Marjane derži. Tako se spravite iz revne, zapuščene kočee; po malem stopate proti šivarjevi hiši, ki je za strelaj daleč stala; pa ste precej dolgo hodile, prej ko ste obhodile. Od starosti in slabosti vse skozi peša, in po vsaki šterti stopinji postaja, ter se odihuje. Kakor hitro vsmiljena ženka poštenega šivarja staro bable v čumnato spravi, jo liti preobleči, ter jene cunje pred vrata na kup verže. Na glavo ji belo ruto oveže, pa rokavce po pranju obleče, pa belo jopo, da jo greje. Tako jo čedno v posteljo spravi, in skerbno odene. Jera je le gledala, in dobro ji je djalo; potem se oberne in hoče zadremati.

Marjana: „Ne bote še zaspali ne. Bote poprej malo župce jeli, pa kaj prigriznili, da se nekoliko okrevate. Bom hitro prinesla; le kar me ne dražite, in pa ne zaspate mi poprej.“ To izrekla, in pa v kuhinjo gre; goveje juhe pristavi, pa dvoje jajc v njo vbije, pa nekaj režnjev kruha opeče. Vse to k bolnici zanese, jo izdrami, in ji postreže. Po tem veli: „No zdaj pa le zaspate. — Ko se bote prespali, bote vse svoje reči v uni shrambi tam le videli. Lehko jih iz postelje pregledate; in ključ sami hranite.“ Vsa vesela, da ji je dobro delo tako lepo izteklo, okno zakrije, babelo spat spravi, izbo zapre, in po svojem poslu gre. Jera je dve uri spala, potem svojo dobrotnico zakliče. Ko jo Marjana čuje, hitro k nji leti, rekoč: „Tukaj sem; kako vam je? kako ste kaj spančkali?“

Jera: „Oj, prav prav dobro. Pri vas veliko ložej diham; in pa postelj tako lepo mehka, pa čedna! Marjana! kako bi se vam zahvalila? Svoje dni bi bila znala, zdaj pa ne vem, kako — Bog vam naj poverne, kar ste meni vbojemu babletu dobrega storili. Zdaj mi ne bo potreba gladu vmreti, tudi ne v samotnem, mokrem berlogu konca vzeti. — Bog vam poplati! — Pa kde je moja kložnja?“

Marjana: „Taj le pogledjte; vse je čedno skupaj. Človeka sem najela, da je to vse sem prinesel?“

Jera: „Ste mu pa lahko dopustili, da bi bil moje reči preiskal; ali ste kaj za njim šli?“

Marjana: „Kako pa da sem za njim gledala.“ Marjana se namuzne, ter sama pri sebi misli, bi se pač izplačalo, tvoje kložnje prebirati. — „Le pogledjte, to le je vaša miza, tam vaša postelj; tukaj le je vaš zaboje, in vaš naslonjak je tudi zravno. — Zdaj bom pa zaklenila, in vam ključ dam. Le shranite, in pa pod zglavje ga denite. Kedar bote zopet kaj hoteli videti, bom pa spet odklenila. Babše vzame ključ Marjani iz rok, ga v zglavje dene in zopet zaspi.

Na večer Boštjan k domu pride, in vse lepo pripravljeno najde; večerjo na mizi, ženko pa prav dobre volje! Kako je neki to? si je mislil; pa modri mož je raji zamolčal, vesel, da je vse tako lepo v redi. Od te dobe je bila Marjana bolj in bolj pridna za vse reči, pa skerbna za moža. Pohištvo je bilo s vsem lepo oskerbljeno, kuhala je dobro in pa veliko bolj vkup sta živela, ko prej. Iz gorne kamre ni bilo smradu, nobenega stokanja, le Marjana je dostikrat vun in noter hodila, če ravno ni pravila pokaj. Boštjanu še ni na misel palo, da bi njegova žena staro Jero pod streho imela. Poznej si je sicer vrajtal, da bo kaj takega; ker mu je pa žena vse po volji storila, nobenega dela zamudila, je koj tiho djal, in Marjani molčé dopustil, kar je želela.

Cele tri mesce je tako ostalo; Jera je pa zlo zbolela, in se smerti bližala. Bolena babela čuti, da se ji smert bliža in reče mirno svoji dobrotnici: „Moja poslednja ura doteka, in jaz se je ne vstrašim. Mislim, da je velika sreča za me, da sem blizo smerti, in za vse zlato in srebro tega sveta bi ne hotela nazaj. Po resnici vam povem, in poznam, kaj je moja sreča. Po-

prej bi bila vmerla, kakor divje živinče; zdaj bom saj vmerla, kakor kristjana. Bodi Bogu hvala zato!“ „Amen“ — je bogaboječa Marjana odgovorila. Jera na dalej pravi: „Bog vam poplačaj vašo skerb, vaš trud in ljubezen z meno, moji poslednji dni so najsrečnejši celega mojega življenja.“ — „Čujte! nisem bila svoje dni tak revna babela, ko sem zdaj. V svojih mladih letih sem si tudi jaz kaj dobrega skusila, veliko dobrega vžila — in pa še le preveč! — Pa moje zavžito veselje je bilo grešno! zato pa tudi grenko. Prav nisem nikoli vesela bila, nekaj mi je vedno manjkalo, in kedar sem se smejala, me je serce peklo, in solze so me polile; zakaj nek znotrajni červ me je grizel in mi vsako dobro voljo grenil. Zdaj pri vas še le pravi mir vživam, in stanoviten pokoj imam, in če ravno sem že dolgo na sveti, toliko srečna še nisem bila, ko sem pri vas. Bog vam bo gotovo vse povernil, in da vam tudi jaz svojo zahvalo pokažem, vam vse svoje premoženje, ki je v uni shrambi tam, kamor ste ga vi po moji volji shranili, izporočim; vi sami ste moja delkinja. Tukaj le imate ključ, ki ste mi ga v roko dali, ko sem k vam prišla. V pričo mož hočem vam vse to izporočiti, in svoje besede ponoviti v dokaz moje zahvale.“ Solze so se dobri Marjani po lici vdirale nad lepimi besedami vmirajoče hvaležne ženke; pa smeh jo je hotel posiliti, ko sliši, da ji stara svoje premoženje izporoča. Bom pač obogatela s to klošnjo, ki mi jo hoče za toliko truda in skerbi zapustiti! si misli sama pri sebi; pa Jeri dobra duša besedice zinila ni, da bi je ne razžalila, zakaj babela je veliko obrajtala, kar ji izporoči. — Tolažila je boleno siroto in pa kročala jo, naj si toliko tega k serci ne žene. „Zakaj bi si vsega tega k serci ne vzela?“ — začne Jera. „Ali ni moja dolžnost, se k smerti vredno pripravljati, ki jo že blizo čutim? Ni mi potreba zdravitelja, ampak mašnika bi rada. Bi bili tako dobri po gospoda župnika poslati?“

Marjana: „Kaj pa mislite, Jerka, da ste res tako slabi?“

Jera: „Ne boli me kaj hujši, tudi večih bolečin nimam; pa vendar čutim, da je blizo moj konec. Toliko trudna in nevečna sem, in pa toliko me spanjevec sili, da vam ne morem povedati. Da bote pa vedeli, kdo sem

jaz, naj vam v kratkem povem, dokler še živim. — Svoj kraj zamolčim, v katerem sem bila rojena, tudi žlahte vam ne povem; zakaj žlahta me že za mervo ima. Tudi moje pravo ime so že ljudje dolgo pozabili; naj bom tedaj Jera, kakor me kličete. V otroških letih zapuščena, v mladosti brez pravega varha, lepega obličja, slabi razgledi, in nesrečne priložnosti so me v hudo zaplele poprej, ko sem golfijo sveta spoznala. Mislila sem, da sem srečna, ker sem čednega lica bila. Oh, kako hudo sem si svojo lepoto plačala, vi sami veste. Še le trideset let stara, sem že baba bila, od vseh zapuščena in zasramovana. Človek, ki je z meno po svoji volji delal, se me je naveličal, in mislil, da me zadosti preskerbi, ako mi cunje, s katerimi me je lepotičil, in pa zlato, s katerim me je slepil — zapusti. Lehko bi bila s tem premoženjem dobro živela; pa jela sem preišljevati svoje gerdo življenje in zamerzelo mi je na te moje biserje in na vse to zlato toliko, da sem od prevelike groze prisegla, vse svoje žive dni se tega blaga ne doteknoti; pa sem tudi obljubo dopolnila. V veliki revščini sem živela; in da si ravno nisem bila vajena gladovati, sem vendar mislila, da svojih grehov nikoli dovolj pokoriti ne morem. Ljudi sem se ogibala; in kedar sem bila prisiljena, jih živeža prositi, sem le zato se ljudem približala, da bi jih vstrašila, in si toliko izprosila, da bi mi zaslužka moje pregrehe vživati potreba ne bilo. Zvesto sem svojo prisego deržala, in čeravno v veliki sili in potrebi, se vendar nesrečne cene storjene pregrehe doteknila nisem, ter sem mislila komu drugemu s tem pomagati. In lahko, da mi je Bog zato, ker sem tako stanovitna bila na moje stare dni dal, pri vas najti vsmiljenje in pomoč. Imam zaupanje, da bo moje pokorjenje Bogu prijetno, ki mi je toliko gnado dodelil, katere se nisem nadjala, da mi je toliko dobrega človeka poslal, ki mi streže, mi da mir serca, in pa poslednjo uro brez straha čakati. Verjemite mi Marjana, da ne bom trave teptala več. Pošljite mi le po gospoda; čutim, da ne bom dolgo vas dražila več. — Marjana, dobra duša! pokaj jokate? Ali se bojite, da ne bi komu imeli streči več, ko mene ne bo? Vaša ljubezen, ki ste jo meni izkazali, naj vas nad mojo smertjo tolaži. Naj bi vas ne bilo, ne bilo bi ga, ki bi se bil za menoj posol-

zil; vaša dobrota in pa milost ste mi rožice, ki mi kraj moje mertvaške jame polepšate, v katero že z eno ного stopam. — Srečna sem in rada umerjem; — za ubogo Jedruto na tem sveti veselja ni; idite le, idite, in zakličite mi mašnika.“

Jihté Marjana v spodnjo izbo gre, kder Boštjan šiva. Bolj poredko je ona pri možu bila, kar je Jeri huje prihajalo. On si je zrajtoval, kde je, pa molčé je poterpel, ker je vedel, da ne bo dolgo terpelo. „Preljubi moj mož — začne Marjana tako hudo ji je, in zdi se mi, da bo skoraj po njej. Bodi tak dober in pa skoči po gospoda župnika, naj pridejo, ako pa oni ne vtegnejo, naj pridejo gospod kaplan — zlo zlo hudo ji je.“ „Kdo pa je?“ — vpraša Boštjan, in se derži, kakor bi ne vedel, koga žena pod streho ima.

Marjana: „Kdo bi bil! no — kaj ne veš, da že tri mesce vbogo Jero pod streho imam? Stopi, stopi po gospoda — pa me potem okregaj, ali otepi, ako rad, le za zdaj mojo prošnjo vsliši.“

Boštjan je bil pošten mož, pa tudi dobrega serca, in že dolgo se je svoji vbogi ženki čudil. Njena mila prošnja mu je zdaj celo serce omehčila. Vstane, položi naperstnik, šivanko in pa sukovnik, s katerim je bil kakor motovilo priprežen, na stran, dene svojo delo na mizo in hitro gre po gospoda župnika. Najde jih doma, in naravnost k bolnici jih pripelja. — Pa kaj zagleda pod svojo lastno streho, česar še videl ni? — Čedno kamrico, malo orodja, kar ga je za bolnika potrebno. Postelj za enega človeka ravno velika zadosti, pa lepo mehko postlano; bele pertiče pa čedno odejo. Bleda, suha bolnica na postelji kuči; pa se ji vidi, da ima dobro postrežbo. Bližna smert ji slabost dela, ne glad, ne žeja. Babela je bila lepa vmita, počesana in povezana, je imela rokavce po pranju, pa jopico verh; nje gole roke so bele ko sneg iz rokavcev gledale. Glavo je na dve vajšnici naslanjala, ki ste bile pripravi in porahljani. Ženka, ko angel, pri nji stoji, ji z desnico glavo podpira, da ložej diha, z levico pa vmirajočo za roko derži, ki se vsa mirna na smert pripravlja. — Vse to je vbogi Jeri dobra ženka storila brez vsake druge pomoči, kateri je lastni mož branil, pa ne pomagal. Ona sama pri hiši, brez velikega gleštanja

je vse prebavila. Pa kaj vse dobra duša ne stori, ako le terdno hoče!

III.

„Kdor grešnika zaverne od nja krive poti, reši njegovo dušo smerti.“ Jak. 5, 20. Kedar boleno bable gospoda župnika in pa Boštjana vglada, ju prav veselo pozdravi. „Hvala vama, lepa zahvala! Naj se vsedejo gospod župnik, naj se vsedejo k moji postelji; veliko jim imam povedati, pa poprej naj si odehnejo. — In vam Boštjan, kaj bi vam rekla. Vaše obiskanje moje poslednje veselje popolnoma stori. Vidim, da me gerdo ne gledate, in bote prihodnjič dobri Marjani pomagali, njeno dobro delo zgotoviti. Bodi Bog hvaljen, da mi je še to gnado dal! Naj mi verjamejo, gospod župnik, da imam prav terdno zaupanje, Bog mi bo grehe odpustil, ker mi je večkrat dal, česar sem ga toliko goreče prosila.“ Župnik vstanejo, in boleno babelo skerbno pogledajo, ter vidijo, da se ni muditi. Mignejo njemu in njej, naj odstopita, da bojo boleno k smerti pripravili. Ko so z bolenico sami bili, se jim je celo uro spovedovala. Ko se je izpovedala, in sta vse čedno opravila, je spokorjena babela toliko gospoda genila, da so se zavzeli nad njeno spokornostijo. Od samega čudenja niso skoraj stopnic našli, ker je tudi nekoliko temno bilo pod streho; ali Marjana, ki je ravno v kuhinji bila, jih čuje in jih za roko do hišnih vrat pelja. Od veselja župnik hišni materi roko na glavo položijo rekoč: „Blagoslovi vas Bog zato, kar ste dobrega storili; pod vašo streho vmira prava spokornica! Njena pokora je vaše delo. Ako bi vas, Marjana, ne bilo, bi bila terdovratno v svojih grehah vmerla, Bog vam daj dobro!“

Marjana: „Ne vem, kaj bila storila za njeno pokorjenje; ne vem kaj takega povedati, ne prepričati.“

Župnik: „Ne veste, kaj bi bili storili? Le vi in pa gnada božja. Kdor pravo ljubezen do bližnjega ima, tudi vse zna. Kerščanska ljubezen zbere razškropljene ovčice, potolaži serdite serca, reši zgubljene duše. Kar je nas božji učitelj učil, in nam storiti pomagal, to ste vi, dobra duša, nad toj sirotoj dopolnili.“ — To

so ji povedali, in hiteli v cirkvo, vmirajočo Jero obhajati priti.

Čudila se je Marjana gospodu župniku, ki so jo toliko pohvalili, in za njimi je gledala. Ko jih pa pa vidi hitro v cirkev iti, tudi ona hiti hišo pomesti, in Jerino izbico poravnati, mizico pogerniti in pripraviti, kar je bilo potreba, tolikega Gospoda vredno sprejeti. Marjana vse sama lepo čedno pripravi, in Boštjan pa pri Jeri ostane, in jo ne zapusti več, kar so gospod župnik odišli. Žal mu je bilo, da ni poprej svoji ženki boleni babici streči pomagal; in je hotel zdaj popraviti. Če je že ravno pozno bilo; boljša pozna poprava, kakor da bi nje ne bilo. Zdaj na obhajilo pozvoni, štiri možje prineso nebo pred cirkvene vrata; cirkveni služabnik kadvnico nese, in pred svetim rešnjim telesom kadi. Gospod župnik pod nebom posvečeno ciborijo nesó, naprej služabniki svetijo, eden med njimi žvenklja; za presvetim rešnjim telesom braterno rožnikranc molijo. Bila je že večerka; veliko ljudi se je nabralo; ki so krog šivarjeve hiše stali, ko so gospod župnik s presvetim rešnjim telesom v hišo šli, in veliko drugih za njimi. Kako so se čudili, videti staro Jero na smertni postelji, vso drugo, kakor so jo poprej poznali. Poprej vsa vmazana, nemarna, neznana baba, ki so se je vsi bali; zdaj pa čedno vmita, prijazna kristjana, ki se lepo mirno za smert pripravlja. Tako čedno in modro se vede, da vsi spoznajo, ona mora žlahnega rodu biti. Marjana pri znožji kleči, pa tako goreče moli, da se ji živa kerščanska ljubezen po obličji pozna. Ko so jo obhajali, in vse molitve, katere je Jera na glas za njimi molila, opravili, in se mašnik odpravljali, bolnica z roko pomigne, naj ostanejo, ter se na postelji vsede, rekoč: „Preljubi moji znanci! lepo vas pozdravim, in zdaj zadnjokrat. Lehko, da me niste poznali več! Oj prijatli moji! čudite se nad dobroto in smilenjem božjim! — Bila sem mlada, imenitna in bogata; pa velika grešnica. — Skoz nesrečo in pa terpljenje me je Bog k čednosti vabil, ali zavratnost mojega serca se je vstavljala njegovemu očitnemu svarjenju, in ravno taka terdovratnica sem bila v nesreči, kakor v poprejni sreči hudobna. Ni me zapustil, da si ravno me je v revščino priti dal, in me je že vse zaverгло. Na moje poslednje dni mi je po-

slal to le smilečno ženko, da me je z Bogom spravila. Kar ni terpljenje, ne siročina, kar ni zaničevanje ljudi, ne bolečine mojega života na meni preobernilo, to je storilo vsmiljeno serce dobre Marjane, njena postrežba, njene besede in prijazne oči! Bog ji naj poverne v tem in prihodnjem življenji; saj ji jaz, vboga Jedruta poplačati ne morem; da vam pa saj svojo hvaležnost skažem, Marjana, vam vse svoje premoženje, ki ga tam v uni shrambi imam, po svoji smerti izporočim. Marjana, nate ključ do shrambe! Jaz vas postavim zdaj za lastnico vsega, kar je v unem zaboji. — — Vse — vse.“

Od dolgega govorjenja Jera oslabi; ni imela več moči sedeti, in znak na zglavje potukne, Boštjan in Marjana jo primeta, pa je že jela vmirati. Ljudje zapustijo izbico, gospod župnik jo pa v sveto poslednje olje denejo. — O polnoči potem je Jera vmerla.

Dolgo po smerti stare babele sklene Boštjan izbico, v kateri je Jera vmerla, počediti, in njeno kložnjo zažgati, ker je videl, da za drugo ni. Mož in žena se slabega dela lotita. V eni uri je bilo vse v kraji, le Jerin zaboj sta še imela iz shrambe potegniti. Pri tem delu pa se je pošteni šivar že tako smradu navžil, da je svojo ženo popustil. „Boštjan“ — zakliče Marjana, ki vidi, da se hoče potegniti, — Boštjan ostani še in pomози mi ta zaboj izpod strehe zavleči.“

Boštjan: „Le počakaj, da ti pridem!“

Marjana: „Pridi mi pridi pomagat: sama zaboja še premeziti ne morem.“

Boštjan: „Oj ti si pač prava sitnoba; kaj bo le to toliko težko! Zaboj je res tako težek bil, da sta ga obedva komaj izpod strehe zavlekla. Boštjan bi le rad videl, kaj je tako težkega v tem zaboji, da se mu je ravno že gabilo. Vzeme sekuro in klešče ter ga razbije. — Na verhi so bile gospodske oblačila, nekdanj sila lepe, zdaj pa celo blede in plesnive, clo za nič. Zravno oblačil so bile čedno havbice zravne, pa sivni pajčolani, zlatom pisane krila, toda vse po stari šegi narete. Drage hadre iz najlepše tenčice, židani priselci, lepi rokavci; pa vse že na pol perhlo in za nič, da si ravno je svoje dni veliko veljalo. Boštjan in Marjana sta le gledala, in on reče: „Kdo je neki Jera svoje dni bila?“ „Saj nam je v svoji poslednji bolezni povedala, kdo da je bila“ — pravi

Marjana. Še bolj globoko najdeta tenkega platna, svilenih in zlatom pisanih oblačil veliko. Na dnu pa veliko škatljic ena pri drugi leži. Kaj je le notri? Ali so prazne? — Niso prazne; polne so vse svetlih žlahnih kamencev, perstanov, zlatih uban, dragih korald! . . . No, dobri Bog! same drage reči! Še dve volnati nogovici ste polni. — Izpraznita ji . . . in kaj se vsuje? Samo golo zlato! Kaj je to!“ zavpije Marjana. „Bog nama bodi dober,“ reče Boštjan. „Le hitro pojdi, in lastniku hiše plačaj, kar sva mu dolžna; najne reči, ki sva mu jih zastavila, pa nazaj prinesi. To blago, vse to bogastvo je pa najno; rajna Jera nama je vse to zapustila. Dobre dela bova za njoj opravljala, svete maše služiti dala za njeno dušo, pa vse svoje žive dni bova vbogim rada pomagala.“ —

Jera je bila zgubljen hčer imenitnega rodu na Laškem.

89. Križna procesija.

(Drob. 1849.)

V grozovitnih časih Francoske praske bile so cirkve poderte ali pa zaperte, mašniki pomorjeni, ali pa v ptuje dežele pregnani. Le prikazali bi se bili duhovnik v mašnem oblačilu, bila je smert njih del; za glavo je pa tudi vsakemu šlo, kateri bi jih bil pod streho vzel. — Tako poskušajo tudi sedajni svojeverci.

„Bom vaše cirkvene stolpe poderl, da ne bote spomina vaše vere imeli“ — je puntarski poglavar v neki vasi bogoljubnemu vaščanu djal. „Bote nam pa saj zvezde na nebu pustili, kamor se oziramo, oči in serce vpiramo, ter zdihujemo k Bogu, naj nas potolaži in nam pomoč daja“ — pogumen mož odgovori. Zvestoba in pa bogaboječnost je bila kriva, da so kervoloki Bretajnce z vojsko obsuli. Vse so voljno terpeli, le brez službe božje jim je bilo prehudo. Ponoči so se shajali, na morji, po parnah, po čumnatah so skrivaj božjo službo obhajali, kakor nekdanji pervi kristjani.

Velikega travna pozvejo grozovitneži, da hoče srenja v neki vesi procesijo imeti, ker je ravno križev teden bil, in da pojde v molitvah po polji blagodara za žitne polja prosit. Hitro je bilo ukazano, naj se dve kom-

paniji narodne straže vzdignete, in v tisti okolici v neki globini poskrijete, in prežite, dokler procesija memo pride.

Zgodaj čujejo od daleč veliko ljudi moliti in popevati. „Že pridejo — veli kapitan. Potuknite se! Tiho dejte.“ Pazite!“

Procesija se bliža, in litanije poje rekoč: „Oče nebeški, vsegamogočni Bog, vsmili se nas! Sin, odrešenik sveta, vsmili se nas! Sv. Duh resnični Bog, vsmili se nas!“ — Le bliže globine pobožna truma prihaja. Na pol glasno vkažuje sovražni kapitan: „Pazko! — Pomerite!“ —

Mašnik zapojejo: „Od jeze in vse hude volje:“ Vsi odgovorijo na glas: „Reši nas, o Gospod!“ — „Ogenj!“ se kapitan zadere, in 260 pušk zagromi, in več ko sto pobožnih ljudi se zverne. Kapitan vkaže, da se svoje brambovci raztegnejo, ter na vsakem konci globino ostopijo, naj bi verni uiti ne mogli. „Naložite!“ zopet zavpije. Moške in žene, otroci in sereci se v svoji kervi valjajo, milo zdihujejo in pojemajo v smerti; le malokdo je srečno utekel. „Videl sem mater — piše neki okovid — ktera je izmed kupa vstreljenih svojega otroka pobrala, ga zadela in hotela mertvega odnesti. Kri vstreljenega otroka teče po materi, ki tuli, in se ne ve kam obrniti. Od prevelike žalosti malo postoji, da bi si odahnila. Puška pokne, in mati pade pod svojim mertvim otrokom in obleži. Križ stoji zdaj na tistem mestu in napis popotnikom pravi, kako se je svoje dni tukaj godilo. Poslednje besede zapisane so: Takih časov reši nas, o Gospod!“

90. Sveti Križ.

(Drob. 1849.)

Zunaj terga O... v Normandiji na Francoskem je stal visok križ na veselem homci. Postavili so ga v pobožen spomin svetih misijonov, katere so ene leta poprej bogaboječi duhovni imeli. Bila je namreč navada svoje dni, in je še po deželah, kder sveta katoliška vera čerstvo živi, da prideta po dva misijonarja k fari v takem

časi, da ljudje vtegnejo. Lepe pridige od pokore — kerščanske navke od dolžnostij vsakega stanu posebej imajo. Verni spoznajo svoje pregrehe, sovražniki se spravijo, ptuje blago se poverne, slabe tovaršije raztergajo, in vsakatero pohujšanje se pokonča. Čedno pristopijo k božji mizi mladenči posebej, device posebej; ravno tak možje in žene. Očitno popravijo tako, kar so Boga žalili, in vnovo obljubo poterdijo, lepo Bogu služiti. Vsa srenja omladi v svetih čednostih in v kerščanskem zaderžanji. V spomin, da svetih navkov in terdnih sklepov ne pozabijo, nesejo h koncu te svete oprave lep križ na kak poseben veseli kraj, in ga veličastno postavijo. K temu križu se radi povernejo ob svetih nedeljah in praznikih, ponavljajo, kar so sklenili, in stariši pripovedujejo otrokom, vnuki vnukom od svetih misijonov lepe reči, kadar memo misijonskega križa pridejo. — Ali ni to lepo in sveto? —

Leta 1830 se Francozi zopet spuntajo, in neverci, ki so nekoliko let tiho djali, začno hudo razsajati, in zatirati vse, kar je bilo božjega. Neko oblačno jutro listopada prihruje tropa 12 nevernikov z orožjem do tega križa in ga hoče podreti. Pervak med njimi je bil zaraščen starec, njegov tovarš pa nekako prismojen človek, ki je nosil bandero, na banderi pa kervavo rudečo kapico. Trušali so, kleli in duhovnike zasramovali, da je bila groza, popevali strašne pesmi nekdanjih puntarij.

Pri križi jim zaraščen starec pridigo naredi, prav iz pekla dano, in namesti Amen, veli: „Na tla križ!“ Lotijo se križa; pa bil je iz doba in tako terdno vsajen, da ga niso mogli podreti. Po sekire sežejo; in najpervi začne uni prismojen mladuh po križi s sekiro mahati, ter se z levo nogo na križ vpira. Ko bi vstrelil, zakriči po Francozko: O mon Dieu! in se po komolci izpod križa zavalj. Tremiot — tako mu je bil ime — se je globoko v nogo vsekalo — in v svoji kervi na cesti leži. Noben se ga ne vmili, kakor častitljivi mož, gospod župnik tega terga. Dajo ga v svoj farovž zanesti, mu rano obvezati, in skerbijo, da ozdravi ne le na trupli, ampak tudi na duši. Bil je študent, in se je v Parizi zdravilstva učil. Hudobni navki in pa slabe tovaršije so ga ob sveto vero spravile; zopet se je izmodril po tej nesreči, in je zdaj umen zdravitelj. Vsi teržani priletijo

gledat, kako zaraščen starec sv. križ preklinja, in tovaršem serce daja, naj ga posekajo. Noben kristijanov se ne upa poskusiti za čast svojega Izveličarja.

Tako se je godilo Jezusu in se mu še godi. Zdaj križ zahruši in omahne, ali groza najbolj serditega sovražnika, unega starca zadene in mu glavo zdrobi. Preklinjevaje svojo dušo da. Vprašajo, kdo bi bil, in pozvejo, da je nekdamni vhačak iz nekega samostana, ki se je po sveti potikal, in ljudi motil. Sveti strah in pa groza ljudi obide, videti in slišati to prigodbo. Tudi neverci so jeli na resnico misliti: Povzdignite posvetneži svoje oči, in poglejte!

91. Poslednja pesem.

(Drob. 1849.)

Francozi so svoje dni kralja vmorili, namestu kralja svojevlado, ali republiko naredili, naj bi po svojih mislih prav sami svoji bili. Ali ta svojost bila je grozovitna. Kdor ni sv. vere zatajil, pa kralja krel, in ni pobegniti vtegnil, je bil vmorjen. Postavili so mesarijo, katero so po svojem jeziku Guillotine imenovali. S to kervavo sekiro so posekali glave 1278 žlahnikom, 750 žlahnim gospem, 1467 gosposkim ženam, ktere so iz dežele v mesto prignali, 350 nonam, 1135 mašnikom, 13635 mestjanom in drugim možem. V serčni deželi Vendeji je od straha in preganjanja pomerlo zakonskih žen na prehitrem porodu 3400, nosečih 348; pokljanih je bilo žen 15000, otrok 32000, in drugih ljudi pomorjenih 900000. V mesti Lion jih je v tem strašnem časi nad 31000 smert storilo.

V imenitnem mesti Nantes je gospodaril grozovitni svojoladuh Karrier, kateri je dal otrok 500 postreliti, 1500 potopiti; zakonskih žen 264 postreliti, 460 potopiti, mašnikov 300 postreliti, 460 potopiti, vgonobiti žlahnikov 1400, umetalnikov 5300. Veliko nad 1 milijon jih je v tistem grozovitnem časi za nesrečno svojost smert storilo. Grozovitnik Karrier je strašne svojoladarske ženitve delal, ki so jih nojade imenovali. Vsak večer, dokler je v mesti Nantes leta 1793 on gospodaril, so barke nedolžnih na vodo peljali, mladih in starih,

moških in ženskih po dvoje zvezali, jih s sabljami sekajaje, ali z bajoneti prebadaje v vodo pometali. Voda Loar se je tako od samih merličev osmrädila, da so ribe pomerle in še kuhati ž njoj je bilo prepovedano. Pa tudi grozovitniku Karriernu so šestnajstega grudna 1794 glavo odsekali. Grozovitnež ta je žlahno mater pa njenih pet hčeri v smert obsodil, za to, ker ni oča, že poprej umorjen, kralja klel in overgel. V procesiji z drugimi mater in hčeri k smerti peljejo. Do mesnice pridejo, čujejo kako kervava sekira pada, in glave odskakujejo. Globoka jama nedolžno kerv požira, obsojeni pa duše Bogu izročajo, dokler na njih versta pride. Šestkrat je že grozovitna sekira pala, kar na mater versta pride: nagloma pa rabelj zavpije: „Lanec se mi je vtergal, na katerem morivna sekira visi.“ Hitro morivni poglavar zakriči: „Danes ne bo več glav sekanih; pa jutre zgodaj pridejo na versto, kar jih danes ostane.“

Serčna mati pa zgovori: „Tega nikar! za danes smo obsojeni. Pokaj bi nam smertno britkost dalšali? Danes nas pomorite, če ste možje. Nesite lanec k kovaču, naj vam ga zvari.“ Rabelj z verigo h kovaču leti, mati pa svojih pet hčeri objame, in vse skupaj premilo pesem zapojejo, ki so jo pogosto poprej zapele, poslednjo svojo Alelujo na tem svetu, za srečen odhod v dolgo večnost. Prelepo so svojo pesem zapele, naj bi se slišala v sveto nebo; in solze polivajo trume ljudi, ki jih molčé poslušajo. Tudi kervavi rabelj se na svoji mesnici posolzi, ter mu zamerzi, toliko ljubeznive božje otroke vmoriti. Ali ni ga bilo, kdor bi se za nedolžne poskusil; vse molči, v strahih diha in grozovitnežem kervaviti da, dokler tudi na nje versta pride.

Lanec je novo skovan, in sekiro spet vzdiguje. Mater odpeljajo in serčno glavo poda. Svete besede še izgovarjajo hčeri mlade za njo, dokler se poslednje glavica izpod sekire zatoči.

Oče mili, nas se vsmili, in nas milo ovarji take svojosti!

92. Strah in groza černe vojske na Ogerskem v letu 1849.

(Drob. 1850.)

Zlate dni puntarija obeta, strah in grozo po naredi; lepe kraje v puščavo, ljudi premeni v dereče zveri. Kdor tega ne verjame, naj bere od černe vojske na Ogerskem, ki se je leta 1848 po zimi začela in še le v jesen leta 1849 končala, vpepelila veliko tisoč hiš, sel, tergov in mest, prelila na potoke kervi in pognojila zemljo s trupli tisoč grozovito pobitih, neusmiljeno obešenih in postreljenih. Le nekoliko drobtinic naj iz zgodovine te grozovitne vojske poberem.

1. Mlad vojšak, edini sin matere vdove, se je iz Hervačke zemlje vzdignil in za hrabrim Banom Josipom Jelačičem šel v vojsko, branit ljubo domovino, cesarja in domače pravice. Ko so Dunaj (Beč) vkrotili, je s svojo trumo na Ogersko vdaril, in se tako hrabro nosil, da so ga oficirja storili, da si je ravno še le okoli 18 let star bil.

Eno noč pride versta na njega z vojščaki iti na ogled. Serčno se na nevaren pot podá, in v kratkem sovražne Madjare zapazi. Bilo je sovražnikov sila, cesarskim uiti prepozno, obsujejo njih, nekoliko pokosé, mladega oficirja izslečejo, pred sebo tepó do bližne šume; mu roke in noge posekajo in ga napol obesijo, da revež ni mogel živeti, ne vmreti. V nekih urah dojde druga tropa cesarskih oglednikov, čuje v šumi milo zdihovati, se približa in najde siromaka na drevu pojemati. Snamejo ga, mu dajo piti, da si omoči suh jezik in pregovori, kratko pripoveduje, kako neusmiljeno so Madjari tovarše posekali, njega pa tako gerdo razmesarili. „Kaj se vam zdi — pobara — al' sem bil zvest vojak cesarju in domovini?“ V solzah mu tovarš poterdi, ki zravno njega kleči, da je hraber vojščak svoje domovine bil. „Ali vmerjem kakor pošten vojak na bojišču časti?“

To tebi pričajo tvoje smertne rane — mu pajdaš odgovori. „Piši to moji ljubi materi, da sin cesarju in domovini zvest vmerje — da po meni žalovala ne bo.“ —

To so bile njega poslednje besede. Kerv je iztočil

in med molitvami tovaršev vmerl. — Glejte grozovitost puntarjev, zvestobo sina matere in domače dežele!

2. Nekoliko cesarskih konjikov prijaha iz bitke memo-dobrave, in v lesi vojščake zaslišijo, ki so ravno tri svojih tovaršev pokopali, jim iz zelene veje križ naredili in na grob vsadili. Po tem krog groba pokleknejo in za rajne tovarše pobožno molijo, naj jim sveti večna luč, ki so se za dom in cesarstvo tako zvesto vojskovali; zakaj eden rajnih je imel zlato svetinjo na persih. Tako so tudi konjiki krog pobožne trume stali, nihče jih ni v molitvi motil, dokler so lepo opravili poslednjo službo, svojim rajnim tovaršem pobrali orožje in dalej nad sovražnike šli. — Grozovito je gledati vojščake v boji, lepo jih videti v molitvi. Bližna smert moliti uči.

3. Madjari puntarji so na svoje vojaške zastave (bandere) podobo Marije z božjim detetom naslikati dali, ki je Ogerska velika patrona, naj bi katoličane slepili, kakor bi se puntarji za katolško vero in za Marijno čast vojskovali. Krivoverski Kalvinci pa, ki Marije ne častijo, so podobi zaničljivo berke naredili in tako posmehljivo podobo nosili. Ko so pobožni Rusi to vgleдали, so se goreče razserdili, na banderarje naravnost planili, in so zaničevavce svetih podob z banderom pobili. — Lep izgled, da imamo božje podobe in svetnikov v časti imeti.

4. V boji blizo Pereda sta dva bataljona Rusov dolgo v ognju stala in onemagala. Pošljejo jih v stransko vas Kiralj počivat. V sredi vesi svoje puške v stave denejo, in naravnost v cirkvo gredó, ki je bila do gole stene odrena in od puntarskih Kalvinov oropana. Tako gerdo razdrena veža božja se je Rusom vsmilila.

Brez pomislika bernjo napravijo, in dvajset gol-dinarjev na razdert altar položé. Župnik pridejo gledat in vprašajo, čemu bo ta mili dar? Odgovorijo: Vojščaki Rusi položijo svoje betvice na altar, oskrujeno hišo Gospoda popravít.“ — Tako lepo nas Rusi učé za hišo božjo skerbeti. Kaj so pa puntarji storili?

5. Veliko sto cerkev so požgali, altarje poderli, s svetim oljem si čiščine mazali, zvone iz stolpov metali in v gromeče tope prelivali. Dvesto zvonov so cesarski v Aradi našli, ktere so puntarji navozili. — Cesarski pa so jih cirkvam odrajtali. Prazne cirkve so v terdnjave pre naredili, iz kterih so na ljudi streljali. Taka se sveti veri godi, kder se ljudstvo spunta. Peklenska vrata se tako rekoč odpró, in vse hudobne moči po tistih nesrečnih krajih grozo delajo. Na mesti zvonov milega petja, bojne trombe bučé; na lepem polji meč kosi; za germovjem najdeš nove gomile persti, pod kterimi vojščaki počivajo, ki so v nevsmiljeni vojski kri prelili. Ne poje pástir pri čedi, sovražniki so jo odgnali in pokljali: ne orje kmet na ravnem polji; sovražni konjiki so mu sejanje poteptali. Kristjanov v cirkvo ni, ki so v hribe zbežali. Huda je vojska; pa vseh najgrozovitnejša je černa vojska, v kteri se brat nad brata, sin nad očeta in soseda postavi, kakor leta 1849 na Ogerskem.

6. V lepem kraji, ki se zove Banat, so puntarji najhujše divjali. Veliko mesto Novisad so tako strašno razdjali, da razun ene cirkve ni skoraj kamen na kamenu ostal; in kakor temu nesrečnemu mestu, se je vsem sosednim selom in tergom godilo. Ne najdeš cele strehe, ne okna, ne steže, ki bi predrena ne bila. Veliko vesi smo obhodili, piše vojščak, pa nismo žive duše našli. V eni mali vesi so nas trije psi srečali, vsi gladni in kot štrenja pretergani. Pa tudi ti so se plaho poskrili ljudi vgladati, ki so hujše divjali od živine. Pri svetem Íváni (tak se selo zove) smo belega goloba videli, ki je pa žalostno letal od enega ožganega drevesa na drugega. Vsmilil se je nam vbožec; iz smiljenja smo mu ovsa potrosili, naj bi se reva preživel in včakal boljnih dni. — Tako ptice pod nebom nad bunto ljudi žalujejo; kaj bi se ljudem huda ne godila, ki morajo po s kervjo polito zemlji hoditi!

Puntarija in hiena človeške kervi želite.

7. Viteški ban Jelačić je od juga puntarje užugal; pa je moral tudi njih najhujšo nevihto prebaviti. Kakor serditi risi so Madjari nad tiste kraje mahali niso sercem sivih glav, ne nedolžni deci, ne posvečenim redov-

nikom prizanesli. Vse je palo pod njihovim kervavim mečem, kar so dosegli. „Prišli smo na Fruško goro, pripoveduje ban Jelačić, v samostan, pa ni bilo žive duše čuti. — Vse smo preiskali, ali nihče se nam ni oglasil, ne prikazal. Zdaj hočemo vode iz vodnjaka zajeti — in groza! Ves štepih je merličev poln. Nad dvajset mertvih menihov smo iz vodnjaka potegnili, kateri so glave ranjene imeli. Madjari so jih, kakor se je kazalo, žive v štepih pometali, in še le potem s kamenjem in drevjem posuli. Tako so po drugih krajih v studence merličev nametali in tako osmradili, da si vbogi ljudje niso mogli žeje vgasiti. — Bogu se usmili, da je hudobnežem clo zdrava voda na potu, ktere svojim nasprotnikom ne privoščijo! Ali ni človek tak zdivjan, hujši od živine?

8. Otroka se vsakdo vsmili, in ga sprejme; puntarji na Ogerskem pa so brez vsega vsmiljenja deco morili, kakor da bi jih bil hudobni Herodež najél. Nad tri sto otrok je iz Novegasada v stanišče bana Jelačića pribežalo, ktere so morali vojščaki prerediti, dokler ni bilo starišev na pobegu za njimi. „Le bežite k cesarskim vojakom, kder bote videli černo rumeno bandero, in tam ostanite, dokler za vami ne dojdemo“ — tako so očetje in matere v strahih otroke odpravili, naj bi jih Madjari ne pomorili. Ali veliko otrok ne bo videlo ne majke ne otca več; sovražni puntarji so jih pobili — v ognji svojih kuč so zgoreli. — Pa tudi veliko dec, ki so doma ostali, je storilo žalosten konec.

„V eni požgani cirkvi smo našli stene z najnespodobnišimi obreki očerkane, na steni pa otroka viseti, zraven njega pa psa tudi obešenega.“ — Vse te in take grozovite prigodbe pripovedujejo vojaki, ki so jih sami videli, slišali in tudi poskusili. — Bog nas take vojske varji! — Bi ne bil hrabri vojvoda Radecki muhastih Lahov užugal, ban Jelačić z Vindišgracem puntarskih Dunajčanov ustrahoval, bi ne bile naše čverste vojske z močnimi Rusi prevzetih Madjarov ukrotile, bi bili kmetje z malopridnimi mestjani potegnili, bi ne bili vojščaki naših dežel zlata vredni korenjaki cesarju zvesti in nepremagljivi ostali, tudi naše mesta, vesi in verlo stanovje bi bile žalostne pogorišča; gladovni psi bi po

razsutom zidovji letali in kak zapuščen golob bi po ogo-
relem drevji letal lačen živeža iskaje. — Nas pa je Bog
v svoji milosti tolike nesreče ovaroval; varimo se, da se
nam v prihodnje kaj hujega ne prigodi. „Bojmo se Boga,
in spoštujmo cesarja, s puntarji pa, ki nju sovražijo,
se ne pečajmo! Zakaj hitro pride njih poguba, in kdo ve
kaka kazen jih čaka?“ Prip. 24, 21—22.

93. Imenitna gostija Slovencev.

(Drob. 1850.)

Svoje dni, že bo blizo jezer ali tisoč let, so Slovenci
veliko kraljestvo za Dravo in Savo imeli, katero so Go-
rotan, ali Karantanijo imenovali. Kmetje so bili že ve-
čidel kristjani, gospoda se je pa še terdovratno maliko-
vanja deržala. Vojvoda Ingvo, njih poglavar, je v
Gorotanskem gradu blizo Celovca stanoval in je bil bo-
gaboječ kristjan. Napravil je svojim podložnim veliko
gostijo, na katero je gospôdo, pa tudi kmete povabil.
Kmete je k svoji mizi posadil, zlate in sreberne bokale
pred nje postavil polne najboljšega vinca; gospôdi, žlah-
nikom in vitezom pa vkaže na dvorišči postreči, njim
dati bornih jedi, pa slabega vina v glinastih posodah.
— Smešna postrežba je bila ta, pa je lepo resnico
pričala.

Gospôda to videti, se hitro razserdi in se vojvodu
hudo pritoži nad toliko sramoto, da mora na dvorišči
biti, dokler se kmetje v njegovem verlem poslopji tak
bogato gosté. Vojvoda je na njihovo pritožbo čakal, in
njim odgovoril: „Kaj se pritožujete nad tem? kaj hočete?
Vi prebivate po gradih, pijete iz velikih bokalov, ropo-
čete z meči, sučete svitle sulice, to je res; ti kmetje
pa v svojih dimnicah živé, slabo jedó in tiho zemljo
obdeljujejo, pa vam povém, da so veliko boljši ko vi, če
ste ravno žlahniki. Ti borni kmetje so sv. evangelja
navk sprejeli, in se skoz svet kerst umili, so lepi in
čisti na duši, prijetni Bogu; zato sem jih k svoji mizi
povabil. Vi pa ste v svojih zmotah terdovratni mali-
kovalci, vmazani na duši in tak nečedni, da se mi gabi
do vas. Torej sem vказal vam na glinastih posodah

postreči; za neverne malikovalce je tako prav.“ Ta beseda je gospôdo močno opekla, a ne v hudo, temuč v dobro. Žalostno grejo žlahniki na svoj dom, in pre-mišlujejo, kar se jim je na dvoru vojvoda zgodilo, ter se bojé, da bi se jim tudi po smerti kaj tacega ne pri-petilo. Iz Solnogroda (Salzburga) pridejo kerščanski učeniki, oznanujejo vesel evangeljski glas ne samo kme-tom, ampak tudi gospodom; in glej! večidel se njih da kerstiti.

Kako se bo pa kaj na unem svetu godilo? Kteri bojo prvi za mizo nebeške svatovščine? —

94. V ris hoditi, pa hudega rotiti, je nevarno in greh.

(Drob. 1852.)

Prazna vera, da vsakih sto let zakopani denarji cvetó, da škrat na denarjih sedi, in kdor hudega zarotiti zna, in se po denarje v ris poda, jih vzdigne — te in take babje kvante so še neprenehoma med Slovenci in med Nemci po širokem domá. Mnogi cigan je skoz to vero babjo mnogega siromaka za poslednjo petico ociganil, pa zdrave vere ljudi še izučil ni, kakor nam žalostna pri-godba iz Pincgavá na Solnograškem priča, ktera se je lansko leto pripetila.

Dve mladi hčeri premožnega kmeta ste sila denarjev želele, kajti za denar se omisli lahko lepa obleka, za denarje se kupi verlo stanje, za denarje se clo mlad, zali ženin dobi: tako ste abotne mladenčici mislile, pa ste pozabile, kaj sv. Pavel uči, rekoč: „Kteri želé obogateti, padejo hudiču v zanko“. Taka se je dvema denarježel-kama zgodila, in pa prav žalostna.

Očetu deklet je blezo na to hrepenenje po denarjih merzelo, in sklenil je nji za zjaka imeti. Na sveto noč in svete božične praznike začne oča s hčerima v ris hoditi, in škrate rotiti, naj jim denarjev prinese. Hišne duri dobro zatovorijo, razpelo na mizo postavijo, bla-goslovljeno svečo prižgó, ris krog sebe naredijo, in začnó iz Kolomonovih bukvic hudega rotiti; ali škrate ni sluha ne duha, pa tudi denarjev ne.

Kedar na vse rotenje škrate ni, pravi oča: „Še eno drugo sredstvo vem; na to mora škratelej priti.“ On iz hiše gre, se preobleče v neznano škratevsko oblačilo, kojo je pripravljeno imel, si lice s sajami počerni in priropoče, kakor peklenska pošast v sobo nazaj. Tega ste se hčeri toliko prestrašile, da ste ob pamet bile, in divjati jele. Mizo, stole in klopi ste obernile in kar ste odtergati zamogle, ste v namenjenega škrate zalučale, ste njega zgrabile in grozovitno razpraskale. Tudi očetu je to grozensko divjanje um zmedlo; vkončali bi se bili, naj bi ne bilo sosedov, ki so očeta in hčeri zvezali in gosposki izročili.

Vboge hčeri ste v Solnograški blaznici (hiši za blazne ali nore), oča pa, kateri se je zopet spametoval, v ječi sedi. Neumni ljudje pa le mislijo, da je h. . . . vseh troje zblodil, in še hodi v njih kočjo ropotat, dokler ga prav pobožen mož rešil ne bo.

Res je, da jih je hudi duh omamil, ali njemu je lakomnost ime. On je leta 1848 veliko jezer abotnih ljudi zapeljal, da so svoje sreberne denarje tako varno zakopavali, da ni sreberne petice videti bilo, in še zakopane sreberrine na svetlo ni. Veliko takih lakomnih pogrebnikov je v tem pomerlo, in zakopani denarji ž njimi v zemlji počivajo, brez vse koristi, kervavi denar, kojega so vbogi kervavo potrebni. Na takih zakopanih denarjih v resnici hudi sedi in bo lahko sedel do sodnega dne; ali ta hudi ni škrate, ampak „greh krivičnega blaga,“ katero v zemlji leži, s katerim bi se lahko veliko dobrega storilo. — Ne daj Bog denarjev zakopati, ne po denarje v ris hoditi! Kdor to stori, ni zdrave pameti, in pade hudemu v zadergo. —

95. Spoštuj očeta in mater svojo!

(Drob. 1853.)

„Kdor svojega očeta hudo pogleda in svojo mater žali, naj mu krokarji oči izkljujejo in ga mladi orli za potokom požró,“ pravi sveti Duh, in vsakdanja skušnjava nas uči, da se otrokom nikdar dobro ne godi, kateri svojih starišev lepo nimajo. Ali otroci, žalibog! to stra-

šno resnico le malo obrajtajo, imajo oči, pa ne vidijo, ušesa, pa ne čujejo; serce nekterih mlajših je terdo ko skala, kojo tudi kladvo božje besede ne prebije. Takim naj nazoča prigodba naših dni in našega kraja na kamnito serce pokljuka, nehvaležne otroke izdrami in prevdri, ako jih še ni clo Bog zapustil.

V veselih slovenskih goricah blizo Drave je imel mesar N. v mali vesi župnije sv. P. hudobnega sina, kojega je slaba mati tako hudo razvadila, da se ni Boga ne ljudi bal, marveč je živel po spačeni svojevotji, ves razuzdan, ne ko kristjan, ampak po šegi onih, ki Boga ne znajo, ali ga spoznati nočejo. Več let že ni svete velike noči obhajal, ni šel k spovedi, ne k svetemu obhajilu, ter je očitno svedočil, da on Boga nima za očeta, ki svete cirkve, svoje matere, ne spoštuje, in zaničuje cirkvene zapovedi. Njegov dušni pastir so ga večkrat posvarili in prav lepo podučili; razjokal se je, pa poboljšal se ni, kajti ga stariši niso v strahu imeli, ter mu vse dovolili, da se je tudi nad njimi prislovica dopolnila:

„Kakovi stariši, takovi otroci.“ Jabelko ne pade daleko od jablane.

Ker pa nista oča in mati svojemu sinu straha dala, jima je odraščeni sin v zaslužen kaznen, strah in žalost pripravljaj, po besedah sv. pisma, ki pravi: „Imaš sinov, podučij jih in vsibuj v mladosti njih vrat. — Konja boš težko vodil, kterege prej vkrotil nisi! neizrejen sin ostane divjak.“ V slabe tovaršije zahajal, z razuzdanim ženstvom se znanil, pijančeval in cele noči vlačil se je. Stariši so mu tako dolgo skoz perste gledali, da je njihovemu strahu odrasel, ter prirasel kervava šiba očetu in materi. Česar mu niso sami dali, je pa posiloma vzel, ter začel živeti, kakor divji lovec, od samega hudega najét.

Imeli so neko samotno bajtico ali kočó, v kojoj so zahajali, pili in gonili, česar bi ziniti ne bilo prav. Take kočure so pribežališča razpuščenih samic in prihajališča zgubljenih sinov, strašne seminišča nesramnih pregreh in žalostna porodišča nesrečnih otrok. Soseska, ktera take pregrešne zahajavnice terpi, si živo Sodomo zaredi, nedolžnosti mertvaško jamo izkoplje in mladini peklenke

duri na stežaje odpre. Nepoštene kerčme so perve, zahajavne bajte pa druge vrata v časno in večno pogubo.

Bilo je leta 1846 veliko dobrega vina, prav vesela in lepa jesen, v koji so vino dobro prodavali in po železnici iz Maribora toliko oddajali, da so polni sodje vina na kolodvoru ležali, čakaje na prostor se v ptuje kraje prepeljati.

Bilo je v nedeljo večer, in hudobni sin gre nad očeta, naj mu ključ do vina da, kajti hoče s tovarši pit iti. Oča mu noče ključa dati, ter mu pijančevanje očita; hudobni sin pa roko nad očeta stegne, ga tako dolgo vije in davi, da mu ključ vzame, in po vina gre. Osem bokalov ga tisto noč v bližni bajti popijejo, on, njegova in pa ravno tak zrel tovarš, kajti se zreli hitro najdejo, in hitro zvejo, kde so doma.

V pondeljek jutro gresta obdva vsa pijana in zaspna v Maribor na delo, in se še sodov vina lotita, ki so na kolodvoru ležali. Zima se je bližala in ravno so verli most čez Dravo černili in smolili, ter delavcem debelo plačevali. Vsaki mazavec je platnen jopič oblekel, naj bi si srajce ne zamazal; tudi naš pivče tako halo obleče že vso počerjeno, in gre na Dravo most smolit, da se je ravno od same pijanosti opotekal. „Varuj se, da v Dravo ne padeš,“ mu je nekdo sodelavcev djal, „kajti si pijan!“ „Pojdi rakom žvižgat!“ mu pijanče zabeseduje, po dili na Dravo stopi, se prekucne, v globočino šterbunkne, in ni ga bilo. — Njegovi domači zvejo zgubljenega sina žalosten konec, iščejo mertvega po Dravi doli, po Dravi gori, ali ga ne najdejo. Radi bi zdaj za mertvim opravila deržali, ki niso za živega nobene skerbi imeli, ali duhovski pastir so starišem djali: „Kakor je živel, tako je umerl; dokler se merlič ne najde, mu tudi mertvaško opravilo ne gre. Bodi Bog njemu milostiv, pa tudi starišem, koji ga niso lepše izredili.“

Minula je zima, vigred se ozeleni, potopljenega sina ni bilo še sluha ne duha. Pastirji za Dravoj živino pasejo, ter zapazijo v sredi Drave, ktera je bila vpala, kup peska ali proda, na kojem se je strašno veliko krockarjev snulo in hrup gnalo, da je bilo daleč krog ljudi groza. Spravijo se na pesek pogledat, kaj bi to bilo, ter najdejo mertvo truplo, na pol zasuto; le glavo in persi

iz proda moli; pa oči so krokarji izpikali in možgane so vranovi izkljuvali; razmesarjeno obličje ni bilo človeku podobno; in le po platnenem, počernjenem jopiču so sodili, da bi vtegnil uni delavec biti, kateri je pri Mariborskem mostu v Dravo pal, kakor je bilo preteklo jesen oklicano. Kdo bo nesrečnika izkopal? Kdo merliča v blagoslovljeno zemljo shranil? Na desni strani se ga branijo, v sredi Drave se pustiti ne sme? Podravljani verv potegnejo od ednega brega do drugega in mera pokaže, da je bližej desne strani. Izkopljejo merliča, ter po žlahto pošljejo, naj dojde na pogreb. Stariši pridejo, žlahta se snide, pa videti obraz tako neznano razkljuvan, jim za omedleti slabo prihaja. — Bog je pravičen in resničen; in kar so stariši otrokom predobri, za toliko ostrejši jih Bog pokori, hudobne otroke, pa slabe stariše tudi. Prekleta je roka, ktera se stegne nad svojega očeta ali mater; in kdor svoje stariše preklinja, njemu luč vgasne v najhujših tminah.

96. Ne vozi ob nedeljah.

(Drob. 1853.)

Blizo Sotle v lepem vinskem kraju je imel premožen mož z vinom veliko kupčijo na Koroško in zgornjo Štajarsko. Po leti 1852 naloži vina dva voza, pripreže v vsakega po tri verle konje, da eden voz svojemu hlapcu, naj ga na gorno Štajarsko vleče, drug voz pa svojemu sinu, da ga na Koroško prodajat popelja. Vse lepo je skerbní gospodar hlapcu in sinu naročil, po kakej ceni imata vino prodajati, v katerih tabernah vino ponuditi, katerim kerčmarjem se oglasiti in stare dolge na vino poterjati, le edno jima je pozabil naročiti, ktera je v naših časih voznikom na cesti najbolj potrebna: Spomni se, da boš praznike praznoval in posvečeval, kakor nam tretja božja, in prva cirkvena zapoved veli. Vozniki namreč naših dni in krajev so te dve zapovedi celo vtajili; dokler Turki svoj petek, in Židovi svojo saboto ostro praznujejo, vozijo brez vsega strahu božjega naši vozniki, hlapci in gospodarji vse nedelje in zapovedane praznike od svita do terdega mraka za plačilo in v svoj časni dobiček, naj

si bo železo, vino, žito ali kako drugo kupčarsko blago, kradejo Bogu posvečeno nedeljo, ljubi delavni živini počitek, svoji duši službo božjo, in pozabijo, da jim je njih ob praznikih pregrešeno zasluženi denar v pogubljenje. Zato se pa tudi tako rado in toliko nesreče na cesti ravno ob nedeljah in praznikih pripeti, kakor ravno temu nesrečnemu sinu, kterega je oča na Koroško z vinom poslal.

Sveta nedelja je bila; ali je kaj pri sveti maši bil, se ne ve; le toliko se je zvedelo, da je že zarano pred poldnem k Dravi na brod pripeljal; in se z brodnikom hudo prepiral, namestu Bogu služiti, kakor je ob nedeljah vsakega kristjana dolžnost. V Dravberskem terzi postoji in svoje tri konje priprežene na cesti pusti, ter gre v kerčmo vino ponujat; kar je ostro prepovedano, ker se konji lahko splašijo, uidejo, zvernejo, ali kako drugo nesrečo včinijo. Ljudobrani (žandarji) konje brez človeka videti, k vozu pristopijo, in mladega vinoproda za dva goldinarja v srebru kaznijo. Hudo se je voznik nad ljudobrani togotil, jezil in preklinjal, da si je bila ravno sveta nedelja. V svoji jezi tri četerti vina popije in kadar konje nakermi in napoji, nadevan voz vina za Dravo po veliki cesti dalej pelja. — Tako edna pregreha drugi roko podaja; in v posvetno zamišljen človek ne ve, da ga nesreča že za pete derži, kakor nesrečnega voznika.

Sred večerke je bilo, in solnce sila vroče pripekalo, ter se vpiralo v prostranske gore, koje po levem bregu Drave stojé. Mlad vinoprodaj nekoliko truden od vina, nekoliko od jeze, pa tudi shojen se na polne sode vsede in na vozu zadremlje; in vekše nevarščine ni, kakor če voznik na vozu spi, neumna živina pa svoj pot hodi. Po lepi Gorenski ravnini je lahko mirno spal, ali ko se cesta navzdol oberne, nihče težkega voza ne zavre, konjev nobeden ne vodi, in voža začne proti globokem potoku leteti. Konjem vpreženim pretežko hodi voz zadržati, torej nekoliko v stran vkrenejo; voz se zverne ravno na mestu, polni sodi na zid lopijo, se razbijejo in iz treh polovnjakov vino izteče: nesrečni človek se prekucne z verh voza čez zid, v globočino potoka lopi, voz iz zida kamnito ploščo odruši, ktera mu na persi pade in ga na priči vbije. Glejte dobička ob nedelji žalosten konec!

Hlapčič od vdaleč nesrečo vglada, in v bližno gostivnico ljudi klicat hiti. Hlapci priletijo, vidijo za cestoj

voz ležati in po cesti vino teči, ki daleč krog diši. Trije konji se vpreženi žalostno ozirajo, ker voznika zravno ni. Najdejo mladega Štajarca v globočini pod mostom ležati mertvega. Bližni duhovnik prihitijo, ga v posledno sveto olje djat; ali ni bilo nobenega življenja več v njem občutiti; brez svetih zakramentov je umerl. Serce je v njem počilo, in mlad je moral pod zemljo.

Ker so ljudje vinoproda dobro poznali, so hitro po očeta pisali. Oča pride, strašno joka in po sinu žaluje, rekoč: „Kaj vino! naj bi bilo izteklo; naj bi tudi konjev konec bil, da bi še le bil moj najboljši sin živ!“ Ali očeta milo zdihovanje nesrečnega sina ni obudilo; za majhen dobiček, ki ga je ob nedelji iskal, kolika škoda, kolika nesreča! Tako krivičen dobiček nikoli dobrega ne prinese. Krajcar v nedeljo pridobiš, goldinar boš pa zgubil, lahko tudi dušo pogubil, ako tak dobiček obderžiš. — Oča da križ na mesti nesreče postaviti, naložen voz in tudi konje naslikati ljudem v žalosten spomin, kako strašno smert je storil njegov sin ravno v sveto nedeljo popoldne. Na to podobo žalosti bi se pa naj zapisale sv. besede, koje sam Bog govori: „Šest dni delaj in vse svoje dela opravi; ali sedmi dan je nedelja Gospoda tvojega Boga: tisti dan nič ne delaj, ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hčer, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina.“ II. Mojz. 20, 9—10. „Posvečujte mojo nedeljo, in ona vam bodi sveta; kateri jo bo prestopil, bo umorjen.“ II. Mojz. 21, 14.

97. Kostena miza.

(Drob 1854.)

V znožji visoke Svinje, dobro znane planine na Korškem, na solnčnem berdu stara cirkevica stoji svetemu Leonardu posvečena, koja radi posebno Slovenci obiskujejo; zategadel jo tudi Nemci slovensko cirkev sv. Leonarda zovejo. Malo pod bregom farna cirkev sv. Mihaela v Golovici leži, in po severni strani pot pelja iz Svinca v prelepo lavantinsko dolino. Malo nad potom blizo sv. Leonarda vidi popotnik kos starega zidovja žalostno stati, in na vprašanje, kaj ta žalostna groblja pomeni, mu planinski pastirji, ki krog tega zidovja po zelenih spašnikih

lepo živino pasejo, od kostene mize to le pripovedajo: Živel je svoje dni na ovem selu premožen planinski kmet, kojega so še stari ljudje poznali, bogat Kvasa ali Kvasnik po imenu. Imel je veliko drobnic in goveje živine, in pa po dvanajst in še več konjev, ki so mu oglje v bližne fužine vozili. Živinoreja in kupčija mu je dajala toliko denarja, pa tudi polje živeža toliko, da so ga planinci za prvega bogatina v tem kraji imeli, rekoč: „Kvasa premožen ne bode vbožen.“ V veliki časti so ga gorjani imeli, in klobuk pod pazduho deržali, kadar so ga prišli za denar prosit, ali mu oglja ponujat, naj bi ga kupil, ali pa posodil za dacijo plačat. Kvasa je tudi sam čutil, da ima vsega zadosti, in je pogosto na dobri volji tovaršem djal: „Meni drugega ne manjka, razun kostene mize; tako bi še rad imel.“

Premožni gorenci se radi prevzamejo, zaničujejo svoje revne sosede, jih radi stiskajo skoz preobilne obresti, pozabijo tudi svojega Boga, ki jim vse da, ter vprašajo v svojem serci prevzetno: „Kdo je moj Bog? Ako le plačam, kdo mi kaj more? Bog je Bog; jaz sem pa jaz. Koga se bom bal?“ Tako prevzetni bogatini in bahači govorijo, in si mnogotero vmislijo in spočnejo, ki ni poštena, ne lepa. Tudi bogatin Kvasa si je edno ubral, ki še po planini sluje.

Bil je pri sv. Leonardu velik shod, in od daleč so se romarji shajali; tudi Kvasa iz bližnega svojega sela prijava, ter na lepi ledini pred cirkvijo s konjem postoji. Tropa možakov ga obsuje in se veselo ž njim pogovarja. Kvasa je ves židane volje, in namesti se na službo božjo pripravljati, pred cirkvijo burke vganja in šale dela. Ravno gospod župnik iz Golovice memo pridejo; Kvasa jih oholo pozdravi, in se jim pobaha rekoč: „Moj gospod! naj mi dovolijo, da s svojim konjem v cirkev jezdim, in krog altarja sv. Leonarda jašem; hočem to ježo dobro plačati in vsako stopinjo mojega konja s križevačoj podkovati, in tako cirkvi srebern tlak narediti.“ Abotni planinci so se temu prevzetnemu golču smejali, gospod župnik pa resno bahaču djali: „Kvasa! varujte se, da vam sreča ne uide, in se vi v kratkem na golo ne vsedete; sreča je opoteča, in kdor se danes s bogastvom baha, bo že jutro kruha prosil. Vse to se bo še lahko tudi vam zgodilo. Bog le ponižnim milost daja; na prevzetne

njemu merzi.“ To so dušni pastir gredé prevzetnežu povedali, in šli božjo službo opravljat. V kratkih letih se je Kvasetu napovedana beseda spolnila. Tudi ptica, ki previsoko leta, po navadi nizko obsedi.

Rodovitne leta so se prevergle; vreme hladno in močarno je planincem hude letine prineslo. Polje ni po planinah rodilo, in kar so vsejali, jim ni dozorelo. Njive so ostale celine, in poprej velike kmetije so bile puše. Živina je gladu pocepala, in ljudje so se v ravnine preselili se preživeti. Veliko planincev je pomerlo, še več jih obožalo; med njimi je tudi Kvase premožen bil v kratkem sila vbožen. Konji njegovi niso kerme imeli in popadali: vole je poprodal, da si je živeža nakupil. Hlapci so ga popustili, in šli v ravno polje za kruhom. Edina hčer, kojo je imel, se mu je omožila; ali ni ji imel dote dati. Tudi ona je z možem na ptuje potegnila; in Kvase, dobrega vajan, se je tako zadolžil, da je moral svoje imenitno posestvo prodati. Bogat gorjanec je Kvasetovo kupil, zapuščeno polje v senožeti, travnike pa v pašnike obernil. Imenitni stan celo zimo zapuščen stoji, le po letu pastirji v njem prebivajo. Strehe skapljejo, v kratkih letih lesene stene sperhnijo in se poderó, samo podzidovje še na bregu stoji in stariši otrokom mimo grede na-nj kažejo, kadar jim pripovedujejo od bogatega Kvaseta, ki je mislil, da bogat obožati ne more.

Kako se je pa vbožnemu Kvasetu na stare dni godilo? Ves zapuščen je hodil od hiše do hiše kruha prosit, in kadar se je o palici h kakemu znancu pritresel, so mu na prag v skledici kuhe dali. Ko je odmolil, je skledico na kolena djal in zajemati jel, rekoč: Ko sem še imel vsega zadosti, sem gostokrat prevzetno djal: drugega mi ne manjka, kakor kostene mize; zdaj jo imam, kajti moram na svojih kosteh skledo deržati, ker druge mize sirotej nimam.

Tako postane tudi premožen lahko vbožen.

98. Presveto ime Marije Avstrijske pomočnice.

Turki pred Dunajem.

(Drob. 1855.)

Kristjanom najslajši imeni ste Jezus in Marija, ki sta začetek našega veselja, edini in posledni pomenik našega zaupanja. Jezusa presladko ime drugo nedeljo po novem letu obhajamo, Marijino sveto ime nedeljo po njenem rojstvu spominjamo. Sveta mati kat. cirkev vredni obhaji popolnoma odpustke deli, pa malo kristjanov ve, kdaj in kako se je svet spomin Marijnega imena obhajati začel. Spodobi se to sveto reč ponoviti. Od nekdaj so kristjani v stiskah in težavah Marijo v pomoč klicali, vselaj so moč njene mogočne priprošnje čutili in njo vedno imenovali pomočnico kristjanov. Marijo je sv. Stepan, ogerski kralj zavetnico svojega kraljestva izvolil. Mariji je svitli cesar Ferdinand III. celo avstrijsko cesarstvo v mogočno varstvo izročil, kakor se bere na kamenitem, veličastnem stebru Marije prečiste device na dvoru v poglavitem mestu Beču.

Bili so svoje dni hudi, žalostni časi; trideset let se je po Nemškej za vere del kerv prelivala, prava in kriva vera ste kervav boj imele. Pobožni cesar dobro spozna, da le Bog mir in edinost daje, in na prošnjo Marije se krivovere vse premagajo. Sklene Mariji veličasten spominek postaviti, in ga leta 1647 zgotovi. Na rezanem stebru Marije prečiste device podoba visoka stoji, na znožji se bere napis, ki po slovensko veli: „Bogu najvišemu Gospodu, poveljniku nebes in zemlje, po kojem kralji vladajo, brez madeža spočeti devici in božjej porodnici, kraljici in avstrijskej zavetnici izroči, daruje in posveti sebe, svoje otroke, rodove, vojske in vse svoje dežele ter postavi in svojo obljubo dopolni v vekovečni spomin ta steber cesar Ferdinand III.“

Posvečena je bila ta Marijina podoba 18. maja 1647. Ves Dunaj je bil na nogah, ko so lepo procesijo v veliko cirkev sv. Štefana peljali. Pri veliki peti maši odpaše cesar svoj meč, poklekne pred altar, položi svojo desnico na evangeljske bukve in moli na glas, rekoč: „Vsegamogočni, večni Bog, skoz kojega kralji vladajo,

kterega roka vso moč in oblast čez kraljestva derži, pred tvoje božje veličastvo se veržem v prah, in izvolim, jaz Ferdinand, v svojem in v imenu svojih naslednikov, v imenu cele avstrijske nadhiše, prečisto, vselaj deviško Mater tvojega Sina za gospo in varhinjo te nadhiše; sosebno se zaobljubim svečavno obhajati praznik čistega spočetja, ter se poprej ta dan postiti. K tebi kličem, Gospod nebes in zemlje, ki to, kar se tvoji Materi stori, tako sprejmeš, kakor bi se bilo tebi zgodilo, sprejmi to mojo zaobljubo milostljivo, in stegni roko svojega veličastva, mene, mojo hišo in moje ljudstva ohranit.“ — To molitvo odmolil, popisano na altar cesar položil, in je iz škofovih rok presveto obhajilo prejel. Vse pričujoče ljudstvo so solze polile, videti pobožnost svojega cesarja.

Po opravilu so v lepi procesiji šli k steburu Marije prečiste device, kder so litanije Matere božje zapeli. Na večer je tisoč in jezer lučic gorelo, in Marijina podoba je v veličastnej luči plavala. Še zdaj se vsako saboto večer pred altarjem Matere božje Lauretanske litanije molijo. Tolika Marijina čast pa tudi ni bila zastonj; očitno njeno pomoč je avstrijsko cesarstvo pogosto občutilo, očitvidno pa leta 1683, ko so divji Turki zadnjokrat Dunaj oblegali.

Kakor velika povodnja so sovražni Mahomedanci nad avstrijske pokrajine segli, in kodar so se vlekli, je bila puščava za njimi. Tisoče kristijanov je kervavi meč pokljal, jezera mladenčev in deklic so polovili in v hudo sužnost odpeljali; pogorišča so kazale pot, po koji so divji Turki derli. Ravno na sv. Antona Paduana se turške čete pred Dunajsko mesto privalé; 175.000 vojakov se je v podobi serpa krog mesta vleglo; kar oko donese, šotor pri šotoru stoji. Noč in dan Turki v mesto strelajo, pa nad dva mesca Dunajčani mesto branijo, ter vse naskoke Turkov serčno odbijejo; pa vsa serčnost Dunajčanom ne bo zadosti, ako skoraj zunajne pomoči ne bo, ki bi serdite Turke odgnala in Beč oprostila. Milo so Dunajčani molili in Marijo v pomoč klicali, da ne bi Turki križev s stolpov pometali, in svoj turški serp na verh postavili. Ravno so malo gospojnico, Marijino rojstvo obhajali, Marijo pomočnico v pomoč klicali, pa tudi ravno na male maše dan so zvedeli, da jim Poljski kralj Joan

Sobieski v pomoč hiti, ki se je s Nemci združil, ktere je Karol Lotrinski pripeljal, Dunajsko mesto oprostit. Pa tudi sovražni Turki so zvedeli, da se kerščanske vojske nad nje bližajo, in vso svojo moč napenjajo, Dunajčane posilit, in si mesto v skokih osvojiti. Bil je grozoviten boj za življenje ali smert; milo iz velikega zvonika v plat zvona kole in kristijane na pomoč kliče, dokler se 11. septembra mrak naredi, in strašno vojsko črna noč pokrije. Kara Mustafa, turški vojvoda v svojem šotoru sedi, in serdito gleda, kako bi Dunaj pohitel, kterega zidovje so njegove krogle razrušile, pa še ne premagale. Zarotil se je Dunajsko mesto razdjati, avstrijsko cesarstvo si osvojiti, in iti naravnost skoz Nemčijo nad Rim, ter pokončati kerščanstvo na zemlji. Pa stale so še vse kristjanske cirkve po Beči, in zdaj ko misli ravno zmagati, gre kerščanska vojska nad njega. „Dunaja ne pustim!“ si misli, in ostro povelje da, o prvem svitu s vsaj močjo mesto napasti. Ali glej! verh visokega zvonika svetega Štepana rudeč ogenj vstaja, in pomočnikom daljnim veliko silo oznanuje, v koji se obleženi Dunajčani znajdejo. Ta sila Dunajčanov Kara Mustafu serce dela — pa iz bližnih hribov se veseli ognji vzdigajo in Dunajčanom kažejo, da je že blizo njih pomoč. Trikrat iz topa Bečanom zagromi, in strel oznani, naj se branijo; vojska prijatelj je blizo. Vse na stolpe in strehe hiti, videt vesele ognje; sovražniki se objamejo, bolniki pozabijo svojih bolečin, in vse odrešenja težko čaka. Dan 12. septembra napoči, in že turški topovi gromijo; Kara Mustafa je zapovedal vpričo kerščanske pomoči Beč premagati. Pa tudi kerščanske vojske so pred svitom na nogah. Bilo je ravno jutro svete nedelje; pobožni kapucinar Marka Aviano sveto mašo služi, in Poljski kralj Ivan mu streže, ter sveto obhajilo z drugimi vojščaki prejme.

Tako pripravljeni po orožju sežejo. Kralj Ivan svoje vojščake priserčno pozdravi in ogovori: naj se viteško nosijo in bojujejo, ne za kralja, ne za svojo slavo, timveč za Boga in za celo kerščanstvo ta dan njih boj velja. V imenu Marije božje matere se na boj vzdignejo, ter vidijo pod seboj na levi Dunajsko, stiskano mesto, na desnej grozovito šotorišče sovražnih Turkov. Strah in groza majhino vojsko kristijanov opade, vgladati tolike čete mogočnih sovražnikov, ali kralj Sobieski povzdigne

kristijansko bandero, in skoči v imenu Jezusa in Marije nad divje čete Mahomedancev. Kara Mustafa videti gorečnost kristijanov se mu zdi, kakor bi celo kerščanstvo nad njega vstalo. Od same jeze jame divjati, se po zemlji metati, si lase iz brade in glave puliti; zdaj zgrabi tudi on bandero svojega preroka Mahomeda, naj se pokaže, jeli bo križ premagal, ali turški serp. Kervavo so se bili, grozovitno topovi gromeli, strašen krič se po širokem čuje, vse je v dimu in prahu. Zdaj kristijani turške zakope posilijo in turki se v bege spuščajo. Premaganih 20.000 na bojišču obleži, ostanki na vse kraje pred kristijani bežijo. Vse turško bogato šotorišče, nad 15.000 šotorov z blagom in živežem, z orožjem, s konji in velbljudi kristijanom ostane. Med velikim plenom je bilo več sodov kave polnih, koje so Dunajčani še le o tej priliki piti začeli; Horvat Holčički je prvo kavano v Beču napravil.

Drugi dan po tej veličastnej premagi so imele vojske v mesto svečaven sprevod. Od vseh krajev je veselo ljudstvo v mesto vrelo, in matere so svojo deco na rokah visoko povzdigale, naj bi nekdanj svojim vnukom praviti vedeli, da so rešitelje kristijanov videli v lepem sprevodu. V cirkvi sv. Avgušтина je Poljski kralj Joan Šobieski svoj vojni meč odpasal in ga na Marijni altar položil, ter na ves glas hvalno pesem zapel. Vsi zvonovi po mestu in topovi po ozidju so oznanovali kristijanov veliko veselje. Premagani Turki so se v svoje kraje zavlekli, in ni jih bilo več v naše kraje palit in kervovit, pa jih tudi ne bo, če Bog da.

Komu so pa hvalo vedeli za toliko slavno premago rajni premagavci? Za Bogom Mariji premagavki, ktera je kristijanov vselaj mogočna pomočnica. Sveti oča papež Inocencij XI. so se za to premago Mariji zahvalili, in naročili vsako leto v nedeljo po malej gospojnici, ali po rojstvu Marije, svečanost Marijinega imena obhajati, v vedni hvalni spomin, da so ravno to nedeljo po prošnji Marije, nebeške kraljice, kristijani pred Dunajem sovražne Turke premagali.

99. Stari časi, zlati časi.

(Drob. 1856.)

Srečni so bili časi, ko so morali svatje ženina na raji sukati, kedar so bili pošteno židane volje. Po navadi je bil tak ženin še kaj vreden, ki se še izplesal ni. V sedanjih časih zna poprej plesati, kakor orati, poprej zapravljati, kakor pridelati. Bili so svoje dni možki korenjaki, zdaj so pogosto meglenjaki, ali pa siromaki; bili so svoje dni možji besede; zdaj niso gostokrat možje po besedi, ne po noši, ne po slovesu, ki svoje poštenje preradi godcem prodajo.

Dokler so žene krila — dekleta mezelane nosile, so neveste opletene hodile, lep zeleni venec na glavi. V sedajnih časih se vsakega mesca po novi šegi oblečejo; o pustu pa žalostne ploh vlačijo, ker se takih vsak pametni mož boji; pa tudi po pravici se naj take šeme maškare vsakdo izogne. — Stare čase scer želimo, pa kaj pomaga, dokler le po novi slabi šegi živimo! Nosi se po svojem stanu.

Barantavec dojde iz Holandije v Pariz, ter plačivno pismo prinese, pri nekem tergovcu denarjev 100.000 gl. vzdignit. Izpraša pohišstvo, in na dvorišču veliko ljudi najde cape prebirati, ter pobara kde bi oni veliki tergovce bil? „Jaz sem, kaj hočete?“ se mu neki capin oglasi.

Holendar se vstraši, in misli, da revež toliko denarjev gleštal ne bo. Le z meno pojte, mu reče; in ker se le obotavlja, mu caparji velevajo, naj le gre. Pelja ga v eno sobo lepši ko v drugo, drago pozlačeno. Zala hčer se s ptujim možem pogovarja, dokler oča pest bankovcev prinese, in do beliča Holendarju odšteje, rekoč: „Kaj ne, da vas je skerbelo, kako bi vam jaz toliko naštel?“ „Ne zamerite mi, se Holendar izgovarja; res sem se zbal, ko sem vas v taki obleki v gledal.“ „Rad se spomnim, je djal, kdo sem svoje dni bil, in ne opustim obleke, v kateri sem rojen. Nosil sem v mladih letih korbico in sekiro. S tem orodjem sem našel neki dan v smeteh velik zaklad, sem prijel lepo rešitvo, začel kupčevati, in obogatel sem. Poglejte, še zdaj orodje svoje perve sreče imam.“ — Lepo je bilo scer to za njega, kakor gerdo je za mnogoterega kmeta, ki je berač, pa se po gosposko oblači.

100. Šent-Petrovo 1861.

Bog se poskuša za čast svetih dni.

(Drob. 1862.)

Godovno sv. Petra in Pavla pa tudi vseh drugih apostolov ob enem je velik in imeniten svetek, katerega naša mati sv. katoliška cirkev obhaja v spomin tiste prečudne skale, katero je Kristus postavil v dno svoje svete cirkve, ktere ne bojo premogle peklenške moči. Spomin prvih apostolov obhaja veselo in hvaležno vsako pravoverno serce; le malopridni razuzdani ljudje tudi ta sveti den skrunijo in ga bahuzu, torku ali pa merkurju posevečujejo z vinom, tepenjem in pa z igro, ter Boga žalijo, in pohujšajo poštene ljudi. Kako pa pravični Bog take pijance, igravce in razsajevavce zgrabi in kaznuje, naj vsem mladenčem, ki to čitajo, ali pa čujejo, po ušesih zazvoni, in po vseh kosteh zagomezni; naj spoznajo, da je Bog pravičen. — Na širokem Ptujskem polji je mnogo svojeglavnih dečakov, pa razberzdanih ponočnikov; naj bi jih ne bilo! Po cele noči voglarijo, se kervavo tepejo, in mirnim ljudem nepokoj delajo, da je groza in strah. Najhujši kervavi borivci so pa na Gorici, v Cirčniški duhovnji doma, kder sta v dveh letih zaporedoma dva človeka kervavo smert storila, prvi po nedolžnem ubit, drugi pa po zaslugi, ter je našel, česar je iskal.

Leta 1860. sta po leti v noč dva dečaka hodila vodo na travnik napeljavat. Najdeta, da je mlinar vodo na svoj mlin napeljal, ter mu hipoma začneta mlinsko kolo sekati. Mlinar se njima ustavlja, pa hudodelca ga tako serdito naženeta, da je težko v mlin ubežal in pred njima vrata zaperl. Kadar hudobca na vratih razbijata, neki nedolžen delavec z železnice memo pride in razbijavca posvari, rekoč: „Kaj pa delata za božjo voljo, je-li sta razbojnika?“ Hitro eden hudobnežev drugemu veli: „Ti, vreži ga po glavi!“ Brez pomislika nedolžnega z lopato po glavi mahne, toliko neusmiljeno, da se mu kerv vlije in jame po glavi motiti. Udarjen upije in se dalje vleče. „Udari ga še enkrat!“ tovarš tovaršu reče. Tako sta ga ubila, mu na glavo stopila in mertvega na cesti pustila ležati. Bil je edini sin matere osebne, na pol siromak, ki je svoji materi na železnici kruh služil.

Eden teh ponočnih tovaršev, slabega očeta hudoben sin, se je na pravdi tako zvito izgovarjal, da so ga izpustili, kajti mu niso dopričati mogli, da je ubijavec. Deželski pravici je utekel, je pa pravičnemu Bogu v roke prišel, tako strašno, da njegova kervava smert vsem prevzetnjakom na glas oznanuje božjo pravico, rekoč: Mladenči, ako se ljudi ne bojite, bojte se Boga; njemu uiti ne morete, in gorje človeku, živemu Bogu v roke priti.

Mladi razbojnik imel je vsega preveč, le strahu premalo. Oča premožen mu vse dovoli, in v kerčmah plačuje, kar sin zapravi, rekoč: „Dajte mu, česar hoče; jaz sem za sina plačnik.“ Mladi zapravljivec je tudi mladi tat; on najprej sebi krade, potem starišem jemlje, pa tudi drugim ljudem. Tako je očetu iz mošnje nad 25 gl. skrivaj izmeknil in zapil. Drugi pot je očetu pšenice ukradel, jo prodal in denarje zapravil. Če premehki oča ravno razvajenemu sinu kaj reče, se mu hudobec nehvaležni zareži in zori kakti malopriden sad za pekel. Vsaka sveta nedelja in še toliki svetki bili so mu stopinje bližej nesrečne smerti: „Poti, katerih se je mladenčič privadil, tudi starec zapustil ne bo,“ pravi sv. Duh; ali hudoben razuzdani sin starih dni ne učaka, posebno tak, kateri Gospodove dni hudo obrača, kakor naš hudobec.

Ravno je bilo sv. Petra in Pavla 1861. Verni so v domačo cirkev hiteli, ali odišli na božjo pot. Kde je Goriški hudobec pri službi božji bil? Je-li božjo besedo poslušal, in kdaj poslednjokrat pri sv. spovedi in pri božji mizi bil, tega ne vemo, to pa vemo, da je na Petrovo svojemu očetu ključ vzel in še tri svojih malopridnih tovaršev v gorico (na verh) v frauhaajmsko duhovnijo napajat peljal. — Slovenci štajerski imajo veliko veselje v nedeljah in praznikih prijatlov v gorico povabiti, in kako bi jim to zameril, kajti vince serce oveseli, da svoje težave pozabi, in vsega človeka oživi, dokler pije za potrebo in po meri. Preveliko vina piti pa glavo omoti, vse hude počutke obudi, in dela kervave boje, kakoršnega ravno med temi vinopivci žalostno nasledimo. Upijanili so se, kakor čepi in so začeli eden drugega podpihovati, rekoč: „Dnes mora eden mertev biti.“ Vinogradnikovi, katerih so se lotili, so se razsajavcem hitro ugenili, kajti so jih dobro poznali, kaj pijanci znajo; saj se moramo pijanca s senenim vozom ogniti, kakor pregovor veli. Vol, kateri se

najrajše bode, tudi najpoprej roge zgubi, in dečko, kateri se rad pretepa in bojev išče, najde nagloma tudi svojo nesrečno smert. Kedar mladi pijanci v gorici prepira ne najdejo, si še natočijo vina za pogum in se podajo proti domu, rekoč: „Pervega ko najdemo, da na travnikih vodo napeljuje, ga bomo nabili.“ Po travnikih gredè najdejo vodo že napeljano, in hitro zapornico izderó, da voda po grabi odteče. Kmet, ki je vodo na svoj travnik napeljal, za germom čaka, poskoči in dečake pokrega, rekoč: „Kaj pa vam je na poti vodotok? Hodite svojo pot.“ Ta beseda bila je iskra v streho. Kakor bi ustrelil, se kmeta lotijo, ga z noži po glavi bijejo in koljejo rekoč, da mora mertev biti. Toti kmet se ni s svojo zakonsko zastopil, se toževal in je ženo toliko gerdo imel, da se je hotela od njega ločiti, in to že v drugokrat. Bog je dopustil, da so mu hudobneži puščali in občutiti dali, kako kervavo tepenje boli, in naj se iz tega uči, da po nedolžnem malokdo terpi; če ni v tem, je pa v čem drugem kriv, naj le svojo vest dobro preišče!

Kmetič v kervavih rokah jame na vso moč kričati in v pomoč zvati. Bilo je že na večer in ljudje okrog doma. Na milo vpitje jih od vseh strani več od sto prileti pomagat. Hudobneži kmeta pustijo in si hitijo kolov poiskat, naj bi se borili in ljudi natolkli. Uni zreli goričan si je ostervi poiskal, in tako neusmiljeno krog sebe mlatil, da je ostervo na dvoje zlomil. To je ljudi toliko razkačilo, da so od vseh strani na njega segli, in ga tako dolgo nabijali, da je mertev obležal; pa noben ne ve, kdo ga je smertno udaril. V kervi bojevavca ležati pustijo, in on, ki je djal, da mora še tisto večerko nekdo mertev biti, je našel kervavo smert, da se pregovor dopolni: „Kdor drugemu jamo koplje, sam v njo pade.“ Ko oča zve, kaj se je hudobnemu sinu pripetilo, o mraku napreže in ubitega sina k domu pripelja. Pač strašno žalostna vožnja taka!

Ravno tisto večerko, na sv. Petra den, tropa dečakov v Račjem, ki je prva staja na železnici, ki iz Maribora v Celje pelja pod košatim hrastom kvarta, namesti k večernicam iti, ali pa česar koristnega brati. Mahoma zagromi, in strela v stari dob tako grozovito trešči, da je hrast na kose razcepila, kvartopirce pa na vse kraje tako siloma razkadila, da se niso zavedli, in kakor mertvi

obležijo. Ljudje jim v pomoč prihitijo, jim otresajo in spet iz omedlivce obudijo, rekoč: „Bog je pravičen in se poskuša za posvečevanje svojih dni.“

Zapomnite si mladenči to novo strašno prigodbo, ktera se je prigodila v našem času in pa pred našimi očmi, ter nam očitno in na ves glas veli: Boj se Boga in derži njegove zapovedi; Bogu uiti ne moreš! Bog se za čast svojih dni poskuša in kristjan ne sme o svetih nedeljah in svetkih po ajdovsko živeti.

101. Otokar V.,

štajerski mejni grof, ustanovnik žečkega samostana kartuzijanskega na Slovenskem.

(Drob. 1862.)

Popotnik, kateri iz Konjic v spodjansko prek gore gre, ali pa iz Celja skoz Dramlje na Dravinsko hodi, najde v tesnem dolu sv. Janeza kerstitelja, med visokimi hribi za malim potokom zelo velike razvaline obširnega zidovja, in upraša, kaj je svoje dni v tem skritem kotu bilo? — kdo je to poslopje postavil? — kdo v njem prebival? kamo so nekdanji prebivavci iz tega samotnega dola, in kateri sovražnik je tolike zidovja tako neusmiljeno porušil? — Popotnik sreča starega gorjanca, ki ravno mimo razvalin pride, s sivo glavo in pa medlega lica. Na palico se nasloni, in popotniku pripoveduje, rekoč: Tukaj pogledjte stari samostan, Zajeklošter imenovan, v katerem so svoje dni beli menihi prebivali. Tamo v unem tesnem kotu so njihove celice stale; vsaki je imel svoj poseben vertec, vsaki svojo posebno delavnico. Bili so mizarji, strugarji, urarji, in kar je bilo za domačijo potrebnega, vse so doma napravljali. Imeli so svojo pekarijo, svojega kovača in sodarja; le mesarja niso imeli, zato, ker niso nikdar mesa jeli, kakor tisti petek, kedar je sveti Božič v petek padel. Vidite tamo ribnike iz belega marmorja, v kojih so žlahne ribe plavale; zdaj jih pa mah zarašča. Nobena ženska ni smela čez samostanske dveri; le možki smo v njihovo cirkvo hodili, ktero tam za hribom poderto vidite. Bila je zelo visoka in pa bela; z mlekom

smo jo belili, kterega so iz vseh četerih pristav za to vozili. Kedar je po mostovži procesija bila, smo vsi možje goreče sveče nosili. Zvunaj samostana so v kapelici Kristusovega terpljenja kapucinar iz Celja ženskemu spolu sveto mešo služili. Beli menihi bili so nam ubogim gorjancem dobri gospodje, in pa pobožni možje. Kadar je ob enajstih po noči zvon zapel, so vstali, in šli v cirkvo polnočnice popevat. Poglejte tam v podreni cirkvi stare cirkvene stole, v kojih so služabniki božji Bogu glasno hvalo prepevali. Je poldne odzvonil, smo lahko brežani od vseh krajev na kosilo prileteli, vsakdo je dobil jesti, če je le žlico seboj prinesel. Tudi ženske, ktere niso v samostan smele, so imele svoj obed tamo v uni gostivnici, ki za cesto sedaj napol podrena stoji. Še najdete nad samostanskimi dvermi iz kamenja vrezana hlebca, ktera sta bila stavna mera za ovsenjake in reženjake, ki so jih delavci na den prijemali. In če je tlačan ravno kako uro zamudil, mu gospod prokurator ali oskerbnik niso žalega rekli; berič je mogel daleč od tlačanov ležati. Smo hodili dačo plačevat, in ni imel oskerbnik vinarja kmetu odrajtati, hitro je letel, in hlebec kruha prinesel, da bi dolžen ne ostal, in vbogemu kmetu krivice ne storil.

Beli menihi niso med seboj govorili, razun dvakrat na teden, kadar so skupaj obedovali. Kadar je eden drugega srečal, se mu je priklonil, rekoč: „Memento mori! Spomni se smerti!“ Dvakrat v tedni v lepem vremenu so hodili vsi skupaj v goro na sprehod; in otroci smo jih željno čakali, kajti so nam svete podobe, svetinjce in križeke delili, če smo jim kerščanski navk dobro znali, česar so nas uprašali. V Zajčkem samostanu je svoje dni hlapec bolje živel, kakor zdaj gospod živi. Menihi so zdaj pregnani, zidovje poderto za njimi žaluje, in s podertijo žalujemo tudi mi ubogi brežani; naša sreča je z menihi iz tega samotnega kraja odišla. — Tako stari mož ob palici pové, se ponižno poslovi, in polagoma siromaček memo starega samostana korači. Malokdo mladih ve od tega razvaljenega samostana kaj povedati; poprej kakor dva roda pomerjeta, bo težko kdo vedel, kaj je v tej globini nekđaj imenitnega stalo. Naj toraj Drobtince prihodnim narodom povedó, kdo je toti nekđajni samostan postavil, kdo v njem prebival,

in kdo ga je razvalil, kakor se v Spitalički kroniki in v drugih pismih zapisano najde.

Pred osem sto leti so bile po teh gorah in dolinah krog Konjic strašne goščave; divja zverina je po teh planinah in ravninah prebivala; volki in medvedi so bili v teh krajih doma. Ni bilo ceste, ne pota, tudi kravje steze ni bilo najti; nekdamni vitezi in drugi mogočni gospodje so hodili včasih v te puščave na lov. V znožji teh košatih planin so pa tudi že rodovite planjave ležale, in po ravninah so peljale stare ceste, ki so jih nekdamni Rimljani iz Laškega na Ogersko imeli. Ob cestah so stale stare mesta in ostanki nekdamnih rimskih selišč. Tudi žlahno tersje po goricah je dajalo dobro vince, če je ravno le malo vinogradov bilo. Velikaši so si v tem časi začeli na visočinah terdne grade zidati, naj bi se leže sovražnih napadov varovali, so pa tudi gostokrat sami roparji bili, ter so popotnike napadali in sosede nadlegovali; le močnejši je večidel zderžal.

Taka je bila tiste starodavne čase naša slovenska domovina krog Celja, veliko let Gorotanu pridružena, in Koroškim vojvodom v oblasti, kateri so jo le malokdaj obiskali. V dvanajstem stoletju po Kristusu je te naše zaraščene, pa rodovite kraje Otokar V. Travenjavski, mejni grof štajarski, po svojem stricu Bernardu, Koroškem vojvodu zadobil, in prišel leta 1154 svojo dedšino gledat, ter pozvedet, kako se kaj njegovim novim podložnikom godi. Travengavski vladarji, iz mesta Štajarja na gornem Avstrijanskem doma, so lepo Štajarsko vojvodino vstanovili, in ji dali ime „Štajarska.“ Bili so večidel mirni in dobrovoljni vladarji, ki so kakor očetje s svojimi podložniki ravnali, in za nje prav po očetovsko skerbeli, cirkve in samostane zidali, naj bi se ljudstvo izobraževalo, kerščanska vera razcvetala in kraji polepšali. Po svojih obhodih skoz deželo so pravde sklepali, razdražene sosede pomirovali, in vsakemu njegovo pravico spoznali. Obiskavali so svoje vazale (podložne grajšake) na visokih graščinah, so jim dajali posebne pravice, hodili pa tudi iz gradov v bližne doline na lov, deloma za kratek čas, deloma pa tudi podložnim v korist, naj bi se zverina preveč ne zaplodila, in sosedom škode ne delala. Po takih svojih lovih so se lahko prepričali, kako

se ubogim kmetom godi, so pa tudi spoznali, česar je temu ali unemu kraju potreba. Tako je došel Otokar V. v Konjice, v svoje pridedovane slovenske kraje.

Vitez Konjiški Leopold svojega toliko milega vladarja na svojem visokem gradu poštovano sprejme in veličastno skoz več dni pogosti. Naredi Otokarju v Konjiških gorah velik lov, povabi mnogo sosedov na strel, in ukaže svojim služevnim lovcem, naj imenitnega gosta v take kraje nastavijo, kder je veliko zverine.

V jutro zgodaj se odpravijo veselo z lovskim orožjem prek Konjiške gore v zaraščene loge, kder so se med košatimi jelkami jeleni pasli. Lovci se razdelijo, in pustijo Otokarja samega stati in zverine čakati, katero so lovski psi gonili. Otokar v tihi samoti premišljuje, kako se je svoje dni v teh krajih godilo, kako so ajdovski Slovenci pod lipoj, Nemci pod hrastom, svojim malikom darovali, in tudi svoje otroke kljali, domišljeno jezo razžaljenih malikov odverniti. Slišal je blizo pripoved od grozovitega zmaja, kateri je v Konjiški gori razsajal, kateremu so morali otroke darovati, da ni Konjic in doline zalil, kakor abotni ljudje še vsedajnih časih habljajo. Slovenci, če ravno kerščeni, so bili vendar toliko nevedni, da se njih veliko prav prekrizati ni znalo. Prebivavci teh rodovitih krajev svoje dni od sovražnih Avarov stiskani, od divjih Madžarov večkrat obropani in požgani, so živeli v velikem siromaštvu. Zemlja je bila slabo obdelana, ki bi lahko ljudi bogato redila. Pač je potreba v tem zapuščenem kraju samostana, v kojem bi pobožni menihi službo božjo obhajali, ljudi svetě vere učili, pa tudi za obdelovanje zemlje skerbili. Zamišljen v te svoje sklepe, čuje Otokar lovsko rogovje trobiti, pse goniti in gonjačev vrisk bližej in bližej odmevati. Zdaj pridere velik jelen z visokimi rogovi skoz gošo, in naglo napne Otokar svoj lok, ustrelil kakor blisk, in globoko jelena med rebra zadene, ki se ostreljen pred njim za potokom v drugo goščavo podi. Otokar po kervavem sledu za zverino hiti, in daleč od drugih lovcev v dobrovo zajde. Ves truden in spehan se na ravnini pod košati dob vleže, in prav sladko zadremlje. V spanji se mu sv. Ivan kerstitelj prikaže v dolgo belo halo oblečen, ki mu veli naj takim menihom v tem kraju samostan pozida, kateri bodo take bele hale nosili, kakor

njega v njej vidi. Ravno hoče Otokar svetca poprašati, kde taki menihi prebivajo, kar ga bližni hrup zdrami. Otokar spregleda, in vidi zajca v svojem krilu, ki je pred psi pribežal, in se v njegov plašč skril. Ljubeznivo mogočni gospod vpehanega zajca sovražnikov otme, ga pogladi in mu spet prostost da; po lepih senjah in po tej prikazni pa spozna, da je volja božja, naj v tem kraji samostan postavi, in ga po zajcu, kateri je k njemu pribežal, Zajc (Zajcklošter ali Zajčki samostan) imenuje, ki ni bil prvi Kartuzijanski na Nemškem, kakor Nemci terdijo, ampak na Slovenskem, kar očitno priča njegovo slovensko ime. Še vidi popotnik med nekdamnjim samostanom in med Spitaličem ob zaraščeni cesti visok, zidan križ, kder se je to prigodilo, kateri spomenik so nekdamnji menihi bili pozidali.

Kar je pobožni Otokar sklenil, je tudi hotel zgotoviti, kajti je tiste čase mož beseda več veljala, kakor zdaj prisega velja. Pogodil se je s Konjiškim vitezom Leopoldom za tisto dolino in za hribe, ki so jo od vseh krajev obdajali, ter je vse pripravil, cirkev in samostan zidati, pa še ni vedel, kde so tisti menihi, ktere mu je sv. Ivan kerstitelj naznanil. Po dolgem pozvedovanju Otokar zve, da taki beli menihi v neki puščavi na Francoskem prebivajo, in se po kraji Kartuž, v kojem zelo ostro živijo, Kartuziani ali Kartajzarji imenujejo, katerih začetnik in duhovski oča je sv. Bruno leta 1084 bil. Otokar pošlje dva svojih najzvestejših dvornikov na Francosko prosit, naj mu menihov za novi samostan Zajčki pošljejo.

Devet let po tej prigodbi je bil samostan pozidan, cirkev svetemu Ivanu kerstitelju posvečena, in prišli so leta 1165 prvi beli menihi, Kartajzarji, v to samoto, svetega Ivana kerstnika dolina imenovano prebivat. Otokar in njegov sin sta samostanu veliko lepega posestva darovala; kar vstanovno pismo Zajčkega samostana kaže, ktero se poslovenjeno tako glasi:

„Otokar, mejni grof Štajarski, vsem kerščanskim vernim pomniti dajem, kako sem red Kartuzianske samote v mejne kraje svoje dežele preselil. Tedaj v hvalo vsegamogočnega Boga sem obljubo, že z velikim pozelednjem svojega serca dolgo poprej storjeno, srečno dopolnil,

in naj bi zamogel bil svoje želje poprej doseči, sem se po poslancih Apostolski Milosti (papežu) priporočil, naj bi s svojo oblastjo pripomogli, opominvaje prosili in v Gospodu naročili, in svete očete prejimenovanega reda na mojo molbo pridobili. Tako sem podpiran po toliki pripomogi začeto delo skoz božjo milost dogotovil. Je terg, ki se sploh Konjice imenuje, v Oglejskem očastvu (patrijarhiji), blizo ktereга leži pristava od visócih hribov ograjena, prejrečenemu redu najprijetnejša, na kateri pristavi sem v čast Gospoda našega Jezusa Kristusa in svete njegove Porodnice vselaj Device Marije, in sv. Ivana kerstitelja in vseh svetnikov samostan prečastnemu redu postavil, in sem to pristavo ravno tam z mogočno roko na altar položil i. t. d. To se je srečno zgodilo leta 1165 po večlovečenji Gospodovem, kedar je Aleksander III. na Apostolskem prestolu sedel, cesar Friderik vladal, Urh na Oglejski stolici, Bazilij prednik v Kartuži, Beremund pa prednik tega sela bil. Amen.“

To je bila poslednja pobožna ustanova milega vladarja, katero je vsredi Slovencev napravil. Otokar se je v drugič na križarsko vojsko v jutrove kraje odpravil svete dežele iz rok nevernikov rešit; ali na potu je v Pečuhi na Ogerskem umerl. Truplo Otokarjevo so v Zajčki samostan prinesli, in v kapeli na moški strani so ga v kamenito rako shranili. Na kamenitem pokrovu je bila njegova podoba usekana, kako na roko naslonjen spi, in zajec v njegovem naročji. Zravno očeta je tudi njegov sin, Otokar VI. prvi Štajarski vojvoda in poslednji tega rodu počival, kateri je toliko dobrot, ne le Zajčkemu samostanu ampak tudi celi deželi Štajarski storil. Na vseh četerih oglih kamenite rake so bili četiri svečniki, na kojih so noč in dan luči gorele, dokler so redovniki v tem samotanu živeli, in za dušo rajnega dobrotnika molili. Na pokrovu je bilo zarisano: Tukaj leži Otokar, mejni grof Štajarski, Ivana Kunguta žena, in Otokar pobožni sin. — Tudi Celjski grofi so Zajčki samostan leta 1444 bogato obdarili.

Kako so pa toti redovniki v tem samotnem kraju živeli, kaj so delali med tolikimi gorami? Enokoliko belih menihov bilo je mešnikov, drugi so bili pa bratje. Mešniki so imeli vsaki posebej svojo izbico, ali celico, v kateri so molili, stare bukve prepisovali in učili se. Sveta tihota je v samostanu bila; kdor je drugega srečal, ga je pozdravil, rekoč: „Memento mori! Spomni se smerti!“ Vsak je imel svoj posebni ogradek, ali vertec, v katerem je delal, kar mu je časa ostalo. Bili so pa tudi rokodelci, in so delali mnogotere čedne stvari, na primer palice, tobakire, tudi ure, i. t. d. Imeli so svoje duhovne ure po dnevi in po noči, ktere so v cirkvi prepevali. Kdor je zaspal, ali zamudil v kor k službi božji priti, je moral očitno svojo kazen prebaviti. Po dvakrat na teden so skupaj obedovali in med seboj govorili; pa tudi po bližnjih gorah ktere so jihove bile, so ob lepem vremenu vsi skupaj sprehajali se. Postili so se terdo in mesa jedli niso, razun na Božič, kedar je na petek padel. Imeli so dosti ribnikov po vseh krajih, in so v celem Celjskem krogu le oni pravico imeli vidre loviti. Svoj velik post so začenjali o povišanji svetega križa, in so ga deržali do velike noči, v katerem postnem času so jedli le enkrat na dan; trikrat v tednu so se smeli ob kruhu in merzli vodi postiti, ako jim je prednik dovolil. — Imeli so pa tudi brate, neposvečene redovnike, kteri so za gospodarstvo skerbeli. Za vsako pristavo so imeli svojega oskerbnika (prokuratorja), kteri je na družino gledal, in na obdelovanje njiv in vinogradov pazil. Kedar so po goricah svojo kavnico poberali, ali kake druge dače od svojih kmetov jemali, je nemški brat tlačane vodil. Po potu k domu jim je roženkranc predmolil, in tlačani so na glas molili za njim. Doma je dobil vsaki tlačan svoj hleb kruha, in svojo mero vina, poprej kakor so se na svoj dom razšli. Vsak večer je družina skupaj sveti roženkranc molila, in oskerbnik je na pragu klečal in gledal, je-li so vsi hlapci in dekle pri molitvi nazoči; kogar ni bilo, ni kruha dobil. Skerbni menihi so germovje trebili, in po gričih vinograde in sadunosnike, po ravninah pa senožeti in rodovito polje napravljali. V njihovih rokah so se krog Konjic žalostne puščave v rajske, vesele okolice premenile. Imeli so lepo pristavo v Suhodoli, veliko posestvo v Žičah, svojo pristavo v

Zrečah, in so pozneje tudi Oplotnico in veliko Konjiško graščino pridobili. Kmetom so bili redovniki pravi očetje, v bogim in potrebnim pa dobrotniki; je prišel popotnik od koderkoli, je našel v samostanu za se mizo pogernjeno, in siromaka niso brez pomoči odpravili. Tako se je dobra misel rajnega dobrotnega ustanovnika Otokarja lepo dopolnila; molitev in delo sta v tihem kraji gospodarila, učenost in božja čast ste v samostanu gospodinile, in na vse kraje širile svoj blagoslov. Bil je Zajčki samostan (Zajcklošter) več kakor šest sto let serce slovenskih okolice in bogat vir darov božjih.

Kdo pa je iz tega imenitnega in bogatega samostana tako žalostno grobljo naredil? — Kdo je mirne prebivavce, redovnike iz tega skritega kraja pregnal? — Priderli so več potov roparski Turki, so redovnikom stanovja popalili in veliko škode učinili; pa pokončali jih niso; v kratkih letih je stalo vse lepše, kakor poprej. Tudi izmed domačih redovnikov so včasih vstali sovražni možje, kateri so krive navke sejali, in iskali pobožno družbo sv. Brunota razgnat; pa vsi taki vnanji in znotranji sovražniki niso toliko premogli, kakor brezbožnega časa posvetni duh iz samega pekla doma, ki je v preteklem stoletji oblastnike podkuril, in nad samostane nadražil. Za rajnega cesarja Jožefa so bele menihe Kartajzarje iz Zajčkega samostana leta 1782 kakor druge redovnike po drugih krajih pregnali, premoženje v cirkveno občno denarnico vzeli, posestvo pa deželskim uradnikom v oskerbljenje dali. — Bilo je neko jutro, in Brežani pridemo po navadi v samostan k sv. meši, pa vrata široko odperete najdemo, menihe žalostne, ki se ravno na pot odpravljajo; tako so meni moj stari dedek pripovedovali. Ko se tej nezgodi čudimo in prašamo, zakaj bi to bilo? nam povedó, da je cesarsko povelje tako, da samostan neha, in se graščina porabi za cirkvene potroške, redovniki pa svoj prevžitek dobijo, dokler živijo. Velika žalost je naše serce opekla; pa tudi mi smo se jokali, in pa tudi za čem. — Kedar je poldne odzvonil, ni bilo kosila za vboge Brežane več in popotnik potreben se je žalostno oziral po menihih, svojih dobrotnikih. Poprodali so živino in na cente blaga, njive in senožete pa po dražbi v najem dali; ali vinogradi so opešali, kajti ni bilo pridnih vinogradnikov, sadunosniki so se zarasli,

ker drevje nihče čedil in žlahnil ni; v kratkih letih je okolica zapuščena goščava postala, kakoršna je bila poprej. Samostan, sedež molitve in dela, je zginil, in v žalostnem prepadu medli, — sreča je kraj zapustila, in vbožec se na razvalinah solzi.

Kako se je pa godilo, da se je toliko stanovje, pa tako hitro razvalilo? Kder blagoslova božjega ni, pade bogastvo hitro na kup, in ptujci se premoženja polastijo. Iz samostana je posvetna graščina postala, in deželjska gosposka je v tej samoti gospodarila. Kar je bilo za vradnijo nepotrebnih meniških stanic, so dali razpasti, ali jih porušiti; le stanice za uradnike in pa za župnika so ostale. Deželjska gosposka se ni lahko z duhovnim zastopila, in celih deset let ni župnika bilo. Sklenili so faro iz starega samostana v Špitalič, kder je bila mala cirkvica Matere božje obiskovanja preseliti. Postavili so leta 1812 župniku novi farovž poleg cirkvice, so podružnico povzdignili v farno cirkev, in staro mater, veliko, lepo samostansko cirkev sv. Joana kerstnika so dali prepasti. Poprodali so leta 1818 altarje, orglje, turnsko uro, cirkveni tlak in vsake verste cirkvenih reči; celo železje so iz zidovja odtergali in poprodali. Kdor je le mogel, si je česar stare cirkve osvojil, in zeleni beršelj se je starega zidovja prijel. Cirkvene vrata odperte, okna potrupljene, mize altarjev so gole; in tudi kameniti pokop rajnega dobrotnika Otokarja razbit in odkrit stoji. Prijatelji naše domovine so se leta 1826 ostankov blage Travenske rodovine usmilili, so njihove kosti v čedno kištico shranili, in v Kunski samostan blizo Gradca prenesli, kateri samostan, v lepi prijazni dolinici, so rajni stariši Otokarjevi postavili, in tudi v samostanski cirkvi počivajo. Tako nehvaležni svet svojim dobrotnikom plačuje! Velike posestva Zajčkega samostana, košate planine in vinograde, lepe travnike, polje in graščine so leta 1828 pod ceno prodali, dobiček so ptujci dobili, vbožtvo pa kraju ostane. Tudi deželjska gosposka je dolgočasno dolino zapustila. Le graščinski logar (lesni čuvaj), še v zapuščenem kloštru prebiva v sredi samostanskih razvalin. Strebe so pokapale, oboki so se vderli, in zidovje čedalje huje razpada. Gole stene še iz groblje molijo, kder je lepa hiša božja stala, in tožujejo nemilo osodo vsega preteklega. Po gredah za-

puščenih vertov, kder so svoje dni pridni menihi hodili, kuščarji letajo, in kder so pisane rože cvetele, zdaj sra-
 botje raste in košato ternje cvete. V visokem cirkvenem
 zidovji, kder so se svoje dni o polnoči svete pesmi od-
 mevale, zdaj čuki čivkajo in pa sove vrešijo; popotnik,
 ki je našel svoje dni v samostanu prijazno ostajo, zdaj
 postopi, in z žalostnim srcem memo hiti; le premiš-
 ljevavec od daleč postoji, in po svojih namembah popra-
 šuje, rekoč: K čemu so bili taki menihi, ki niso imeli
 ne fare, ne šol? Pili in jedli so, pa dolg čas prodajali;
 prav so storili, da so jih iz take samote izgnali. —
 Prijatelj! motiš se, ki tako misliš, ali govoriš. Sveta
 samota je šola modrosti in pobožnosti. Menihi so molili,
 se pokorili, in nadomestovali, kar posvetni ljudje pre-
 malo Bogu služijo. Hudobni svet bil bi že dolgo po-
 končan, naj bi pobožne duše po samostanih božje pra-
 vice ne tolažile in milosti božjih svojim posvetnim
 bratom in sestram ne naklanjale. Tudi molitev je delo
 in pa potrebno delo za časno in večno blago. — Sa-
 motni redovniki so pa tudi delali, ne le za se,
 ampak tudi za druge, kakor marljive bučelice; to
 pričajo mnogoverstne knjige, kojih so spisali, kažejo
 nekdanje skerbno obdelane pristave, ki so jih imeli ne
 le za se, temveč tudi za uboge. Medved je prišel in je
 bučelicam satovje razdrupal; sterd je pošla in bučelice
 so pomerle; ni več medu, čeravno bučelnjak še zapuščen
 stoji; blagoslova božjega ni, na kojem naša prava sreča
 leži. Ne pitaj, posvetnež! k čemu so samostani bili?
 Drugi se začudi in zavzame, videti toliko samotno, dolgo-
 časno in žalostno stanišče nekdanjih menihov, ter pravi,
 kar sem na starem zidu samostana začerkano našel:
 Kdor v taki puščavi živi, mora biti zverina, ali pa svetnik.
 Tako posvetneži govorijo, ki ljubeznjive samote ne po-
 znajo; vse drugači sem stare Kartuzjane praviti čul,
 katerih ene sem še poznal. Bili so čez osemdeset let
 starčeki, in ni se jim hudo godilo, pa so vse svoje žive
 dni terdili, da bi radi se v svoj poprejni samostan po-
 vernili, ako bi se iz svojega groba povzdignil, če bi
 ravno potrebno bilo po golih kolenih hoditi. Da so ve-
 selo, zdravo in zadovoljno živeli, pričala je njihova
 visoka starost in priljudna obnoša.

Kar je bolj modrih in razumnih, vprašajo: Komu je

to pokončanje znamenitnega samostana hasnilo? Kdo je od take podertije dobiček odnesel? Ne sveta cirkev; ona je terdnjavo zgubila; ne država, kateri je prodaja samostanskih lastin majhen dobiček dala, dolgova pa prinesla; ne domača dežela, kateri je le kisela sirotka ostala; smetano druge posnemajo in jo pošiljajo večidel v druge dežele. Močno se je bati, da bi se nam vbožstvo tako strašno ne narastlo, kakor raste na Angležkem, v katero se tako radi naši vladavci ozirajo. Vsaki peti človek na Angleškem umerje v kaki občinski bolnišnici, in nad stošestdeset milijonov frankov je leta 1851 dača za vboge znesla, katero morajo Angleži plačevati. Krivoverski kralj Arih VIII. je šest sto pet in štirideset samostanov, 110 bolnišnic in 2374 pobožnih ustav vzdignil in pokončal; njihovo premoženje so večidel kraljevi dvorniki pograbili, in še kralj Arih in kraljica Elizabeta sta morala postaviti, naj kraljestvo vboge redi, katerim so vzeli dobrotne naprave kerščanske ljubezni. Sveta kerščanska cirkev je vbogim dobra mati, posvetna poprava le mačeha.

Tudi pesnikov dojde včasih kdo na razvaline starega samostana, občuti globoko kraja nemilo osodo, povzdiga se mu nad gore pevski duh, ter vidi rajnih časov slavo, in sedajnih dni žalostno puščavo, ter zapoje kako žalostno pesem, rekoč:

Tužne solze na groblji samostana Zajčkega.

V dolini svet'ga Janža,
Med gorami leži
Nekdanji Zajčki klošter
V samoti žalostni.
Živeli so v samoti
Beli Kartajzarji,
Redovniki pomerli,
Vse žalostno molči.

Podreno je zidovje,
Porušen mostovž drag',
Iz belega kamena
Odvaljen sekan prag.
Skoz strene dolge okna
Vetrovi brusijo,

In stene samostana
Na poke rušijo.

Glej cirkvo razvaljeno,
Zvonik se je poderl,
Zvonovi potihnuli,
In žerf¹ se je odperl.
Poropana lepota
Iz cirkve, vsaka stvar;
Skoz line mesec luka
Na žalostni altar.

Ni slišat svet'ga petja,
Ne služi meša se;
Ni več pobožnih molcev,
Pot se zarastel je.
Puščava nekdanj bila,
In spet puščava bo;
Dobrotniki pregnani
Iz grobov, odšli so.

Sosedje govorijo,
Da dnarji vzdani,
V globoki kleti skriti,
Še niso vzdignjeni;
Po noči hod'jo kopat,
Zidovje rušijo;
Pa groza jih obide,
Brez dnarjev odtekó.

Dozdeva se sosedom
Da v cirkvi luč gori,
Neznano petje rajnih
Po cirkvi se glasi;
Menihov bela versta
V prevodu snuje se,
In Beremund najpervi,
Antelm² poslednji je.

¹ Žerf = grob, raka.

² Beremund prvi, Antelm zadnji prior.

Ko da ožalovali
 Bi samostana lom,
 Sè solzami rosijo
 Svoj rajni dragi dom.
 Iz groba bi ga radi
 Še enkrat vzdignili;
 Pa groblja ga pokriva,
 In rosa ga hladi.

Po hladni rosi spenja
 Se zelen beršelin;
 On samostan objema,
 Hranuje nja spomin;
 Po zimi in po leti
 Prijazno zeleni,
 Popotnikom on kaže,
 Kde samostan leži.

Preminul tak' sloveči
 Je Zajčki samostan,
 V veliki, dolgi groblji
 Globoko pokopan.
 In kakor samostana,
 Tud' skoraj nas ne bo;
 Le samo naše dela
 Za nami pojdejo!

102. Zlata svatovščina, ali kako otroke dobro rediti.

(Drob. 1862.)

Stari oča Podgoršek so s svojo ženko Katarino zlato gostijo obhajali. Pet sinov in pa tri hčeri, tri in dvajset vnukov in vnučic bilo je na gostiji prav židane volje, kateri so očetu in dedeku srečo voščili, da so toliko srečno včakali s svojo ljubo ženo svojih petdeset zakonskih let. Tudi sosedov se je na večer nabralo, kateri so se v gostivnici prav veselo pogovarjali od mnogoterih reči, ter Podgoršeka hvalili, da ima tako verle, poštene otroke. Res da so Podgoršekovi okoli mize sedeli kakti mladike okoli svoje oljke; in bilo je vnukov lepo gledati, kakor žlahno grozdje na brajdi, ki srečno hišo prijazno objema in venča.

„Povej nam vendar sosed, kako si ravnal, da si tolike starosti včakal?“ popraša županov Tomaž. „Ni mi potreba dolgo razlagati, kako se življenje podaljša in pa zdravje ohrani“, odgovorijo stari ženin s častljivo belo glavo. „Moli in delaj po svojem stannu, kar je prav, in si ne preženi. Pij in jej za potrebo in varuj se nezmernosti. Vzemi za dobro, kar ti Bog da, ter se veselja ne prevzemi, pa tudi preveliki žalosti ne vdaj in bodi zadovoljnega serca, ker Bog za vse skerbi, in kar stori, vse prav naredi. Imaš otroke, skerbno jih redi, da te ne bojo prehitro pod zemljo spravili; zakaj pridni otroci podaljšajo starišem svojim življenje, kakor moji meni, hvala Bogu! slabi, hudobni otroci materi in očetu hitro jamo izkopljejo, in jih v černo zemljo zagernejo; se pa tudi za njimi naglo vderejo. Pač je resnična beseda, katero vsakdenja skušnja poterdi: Blagi otroci so svojim starišem častita podpora na svetu in zlata krona v nebesih; izprideni otroci so starišem kervava šiba na svetu, jim bojo pa tudi kače peklenske po smerti, ako jih niso prav po kerščanski izredili. Te resnice sem se držal, in Bog mi je pri otrocih srečo dal, bodi mu hvala! Hvala pa tudi deci, da so me radi lepo vbogali.

„Pač je otrokom lahko vbogati, kateri imajo toliko modrega očeta, kakor jih mi imamo!“ se oglasi Podgorškov Marko. „Šibo smo sicer v kotu gledali, pa je

poškusili nismo; huje smo se bali očeta ali pa mater žaliti, kakor tepenim biti.“

„Kder so otroci, mora biti tudi šiba doma, to je stara resnica in pravica; kder pri deci šibe strahovavke ni, tudi pokoršine ni —, stari Podgoršek velijo. Oča in mati brez šibe in pa kralj brez meča hitro zgubijo čast in oblast. Šibe pa ne sme biti premalo, preveč pa še manj; in medremu očetu bode malokdaj potreba po šibi seči, naj le perve in najvažniše umnosti ne pozabi, otroke dobro in srečno odgojevati.“

„Kdo te je pa naučil take skrivne umnosti za otroško rejo?“ Podgoršeka mladi soséd Mlakar pobara. „Moj rajni župnik; Bog se jim usmili črez dušo! oni so me, ko sem se ženil, pa tudi mojo nevesto prav ostro kerščanskega navka izprašali; in ko so se prepričali, da sva zadosti podučena, so naji lepo podučili, kakoršne nove dolžnosti si zakonski naložijo, in kako jih naj spolnujejo, da jim bo zakonski jarem sladek in lehka butara. „Ljuba moja! so djali, če vama Bog otrok da, veselo in hvaležno jih sprejmita. Več kakor jih bo, več bo vajna sreča zakonska. So neumni zakonski, kateri se veliko otrok bojijo, in če jih eno ali pa dvoje dobijo, se jih več pregrešno izogibajo. Kodar jagnjiče skače, dá Bog tudi paše. Otroci so zakona najdraže blago; naj vama torej perva skerb bo, svoje otroke prav dobro izrediti. Veliko bolj lahko pa bota otroke dobro odredila, ako jih bota po sedmero ali še več, kakor eno edino ali pa dvoje imela.“

Stariši, kateri edno samo dete imajo, ga preradi razvadijo in zamehkužijo. Vse edinčeku dovolijo, česar le poželi, strahu mu pa ne dajo, kterege kervavo potrebuje. Taki edinček izraste po navadi razposajen sin, bahata hčer, ki očetu in materi več skerbi in solz napravita, kakor pa desetero drugih otrok. Samo to si zapomnita in si globoko v serce in glavo vtisnita: Pervo dete prav skerbno in dobro odgojita; to je v otroški reji najimenitnejša umetnost. Bo pervo dobro storilo, bo vse druge po sebi naučilo; ako se vama pervo izpridi, bodo potemci za njim potegnoli; in potem vama gorje! Torej še enkrat vama rečem; molita in skerbta, da bode pervo vajno dete vsem drugim dober izgled in blagi vzor.“ Tako so naji pokojni gospod lepo podučili. Dobri Bog

je meni in moji Katri pridnega Janeza dal, kateri je nama prav za prav svoje mlajše brate in sestre tako dobro spodredil. Kaj ni bilo tako Janez?"

„Naj bi ravno tako bilo, — Janez očetu pošteno odgovori, — vendar le prva in najstarejša resnica ostane, ki veli: Kakoršni stariši, takošni otroci. Radi smo gledali ljubega očeta in blago mater; in kar smo čuli in videli, smo veliko rajši in leže storili, kakor ko bi nas bili še tako skerbno učili. Tudi pri otrocih je resnična beseda: besede mičejo, izgledi pa vlečejo. Nismo čuli kdaj kleti, ne legati, ne opravljati; tako smo se lahko slabih razvad in grešnih napak varovali. Je ktero kaj nespodobnega počelo, hitro so mati zakričali: Fej! nikar tako, to je gerdo! In dosti je bilo. Še dobro vem, kako ste me bili oča nažgali, ko sem bil pisan loverček (nožič) pri sosedu vzel in ga nevedoma domu prinesel. Za roko ste me gnali, da sem lovrek ravno na tisto mesto položil, s ktereга sem ga bil izmeknil. To zdravilo je za vse življenje pomagalo, ne le meni, temveč tudi mojim mlajšim bratom in sestram. Ako sem čutil, ali zapazil, da bi ktero kaj nespodobnega počelo, hitro sem tudi jaz posvaril, rekoč: Nikar tako! oča bojo hudi, mati bi se kregali; in tako smo eden drugega varovali hudega. Ovarovati otroke je lahko; odvaditi razvad in hudobij pa težko, težko; večidel celo nemogoče. Česar se Janezek privadi, tudi Janže zna.

„Prav imaš! preljubi moj Janez“, — stari oča besedo povzemejo. — Kebri se mladih drevesc radi primejo in jih oglodajo; slabe navade pa pokvarijo nežne otroke, ako jih stariši skerbno ne otresajo. Otroci odrastejo svojeglavni in termasti, ako jim dopustiš, da te ne vbogajo, in jim po trikrat rečeš, poprej ko ti enkrat storijo, pa tudi če deco prepogosto, nedolžno ali pa preostro kaznuješ. Ter m oglavaste otroke boš imel, ako jih zasramuješ, psuješ, edno preveč božaš in gladiš, drugo pa zaničuješ in pregerdo ž njim ravnaš. Tudi otrok čuti, kar je prav in ni prav, ter se ti bo hitro ustavil, če vidi, da krivico delaš, rekoč: Po kaj bi moral ravno jaz zaveržek biti; saj smo si bratje in sestre. — Otroci odrastejo je z a v i n t o g o t n i, ako jim dopustiš, da druge ljudi tepejo, ali pa jih ti tepeš, da bi režočo deco utolažil. Še kamna udariti ne smeš, na katerem se otrok spodtekne in udari. Se

otrok kuja, ne stori mu po volji, ampak pusti ga, naj se izkuja in te poprosi. Kujan je večidel brezovo olje ozdravi, in tudi jezo prežene. — Otroci se razvadijo gerdnerednosti, ako jim daš, da vse križem ležati pustijo, da čevlje na večer blatne pod klop lučajo, in oblačila po izbi razmetavajo. Ne pospravljaj za njimi, in ne reci drugim pospravljati; sami naj za svoje reči poskerbijo in vse v lepem redu imajo. — Otroci bodo lahko izberljivi, ako jim od mladih nog bolj zabeliš, kakor drugim, jim izberati dovoliš, in z žlico po skledi brodit daš. Ne prehvali jim takih jedil, katerih jim postreči ne moreš, da prehudega poželenja pri otrokih ne obudiš; huda želja je gerd netek, ki se težko nasiti. Otrokom sladkarije, smetane, ali pa droske lizat dajati, je lizune rediti, ter jim želodec in vest pačiti. Taki slinavi sladkosnedeži so najhujši uima pri hiši; vse mora pred njimi zaklepati, kakor mišim in podganam zapirati. — Pa še hujši so ošabni, nečimerni otroci, kakoršnih posebno bedaste matere rade spodredijo, ker jim lepotečja hvalijo, kako je „pipi“, ter jih našopirijo, da druge tovarše in tovaršice po strani in črez ramo zaničljivo gledajo, ki tako berhko oblečeni niso. Ošabne otroke delaš, ako šiviljo ali pa šivarja vpričo otrok pokregaš, pokaj jim nista po novi šegi obleke naredila; ako otrokom od telesne lepote prepogosto govoriš. Tako lepotečenje otrok je najhujši davek, ki ga večidel avšaste matere vbogim gospodarjem naložijo, da je za jokati.“

„Ljubi oče!“ — se Ana Romikova oglasi: „otroci morajo vendar čedno oblečeni biti; da se jim kako veselje stori; ne vzemite materi toliko za zlo.“ — „Kar je prav, je prav, če je pa preveč, pa ni prav,“ oča Podgoršek svojo starejo hčer zavernejo. „Le beri, Ančika v Drobtincah leta 1850 stran 127, kako rade za drugo poštene dekleta, pa tudi matere, očeta goljufajo. Pač sreča, če tako modrega moža in očeta imajo, kakor je rajni Zore bil. Ošabne ženske tri hišne vogle podkopljejo, in že na strehi se pozna, kde so lišpanjke doma. Le varuj se, Anca! Baha je, pravijo, je dober kup, pa lepa obleka je draga. Bahači in prevzetneži postanejo otroci, ako jim prepogosto praviš, koliko gleštaš, ali da več od drugih veljaš, in od sosedov vpričo otrok zaničljivo govoriš, ter jim slabe priimke daješ.“

Ako otrok sosedovim reče: jeli ne veš, čigav sem? Le čaj, ti bojo že naš oča pokazali; — si napuhneža izredil, kateri bo tudi tebi skoro pokazal, da ne bo prida iz nja. Prevzetija se povsodi spodtika, in za njoj se sramota pomika. Bahač bo berač. Ne prehvali preveč drugim svojih otrok; taka hvala rada drugim zamerzi, otroke pa napihuje. Ne daj otrokom zapovedovati, ne kraljevati doma. Kdor premlad zapoveduje, on drugih vbogati ne zna, in je najhujši trinog svojih ljudi. Otroci naj molčijo, kedar starejši ljudje govorijo, drugim v besedo segati ni pošteno, ni lepo. — Otroke popači v sedajnih časih prehuda častilakomnost, katero v mlado serce cepiš, ako deco neprenehoma hvališ in povzdiguješ, jim veliko čast skazuješ, ter jih vadiš s prvimi sedeži in z drugimi častitimi svetincami, kakoršne v šoli imajo. Prav je otroku čast in imenitnost kazati, naj se za njo poganja; pa je tudi potreba previsoko glavo otroku vklanjati, da si je sam ne vlomi, in ne poreče: jaz sem jaz, Bog je pa Bog. Veliko je takih, ki le sami sebe poznajo, in Boga prodajo za svojo čast.“

„Oče! — se oglasi Marko, najmlajši sin — vi ste me pogosto dolžili, da denar prerad imam, in da bom gerd stiskavec izrastel; tega mi pa zdaj ne bote očitali; kaj ne? — Podgoršek odgovorijo: Bal sem se v resnici, da bode denar tvoj Bog; zakaj otroci, kateri verstnikom radi ne podeljujejo, naj si bo kruha, sadja ali pa igrač, so merzlega serca. Skrival si, Marko, petice, ktere si od strica in botra pogosto dobival. Namestu vbogaime dajati, si le rajši svoj drobiž za kako križevačo zamenjal, ki je ni bilo več na svetlo, razun da si jo pogledal in svoje hranjene denarje štel. Tudi so tebi stric denar preveč hvalili, rekoč: Kdor denar ima, lahko vse kupi, in pri ljudeh vse velja; kar ni resnica. Skopec je svinji podoben, ki še le po smerti ljudem koristi. Ljudje le denar porajtajo, ne pa skopca, in ga zaveržejo, kedar mu denarja zmanjka, kakti rāzstergano mošnjo. Ni mi dopadalo, kedar sem videl, kako si groš po trikrat pogledal, kdar bi si bil rad kostanja kupil, in si štertokrat ga le v žep vteknil in žalosten brez kostanja dalej šel. Človek, kateri si nedolžnega veselja ne privošči, ker se mu denar mili, je gotovo skop; skopost je pa huda dušna bolezen, ktera se posebno na stare dni ozdraviti

ne da. Skopcu se godi, kakor vodeničnemu človeku, ktere-
rega tudi hujši žeja, več ko pije. Več ko skopec ima,
več si želi, pri kupih blaga neumnež strada. „Ali ni
taka?“

Blaže, drugi sin, očetu reče: „Mene pa niste kre-
gali za skoposti voljo; opominjali pa pogosto, naj svoje
denarce varjem, kajti mi jih bo kervavo potreba.“ „Kaj ti
nisem prav rekel?“ mu odgovorijo oča. „Otrok, ki preveliko
denarcev v roko dobi, in ne ve z denarjem prav ravnati,
ga hitro zapravi, kakti prazno igračo, ter za pravlji-
vec priraste. Taka se je tudi pri tebi, ljubi moj Blaže,
kazala. So se tvoje molitvene bukvice kolikaj zamazale,
hitro si nove si kupil. Sreberne gumbе si hotel na pers-
niku — židano opasivko in žametno kapo imeti. Si šel
na božji pot, ali pa na somenj, si toliko nepotrebnih čen-
čarij nakupil, da nisi vinarja domu prinesel. Če sem
te prašal, koliko gleštaš, si mi prazno mošnjo pokazal,
in še prav povedati nisi mogel, zakaj si svoje denarce
izdal. Bil si res dobrega serca, in vbogim več dal, kakor
si premogel. Si pa tudi potepuhom in zalezuhom po-
magal; zato sem te večkrat posvaril; kajti taka dobrota je
sirota. Najhujši zapravljevci so pa pijanci, igralci,
in pa prešestovavci. Še zdaj me serce zaboli, kedar
čujem očeta pa mater deco siliti, rekoč: le pij, le pij! da
boš bolj močen. Vino ni za otroke, marveč za stare ljudi,
in stara skušnja nas uči, da kdor v otroških letih pre-
več vina pije, njemu mora na stare dni voda dobra biti.
Pijanec in kvartopirc sta si brata; kar kozarec ne požre,
pa kvarta pobere. Zato nisem nikoli dopustil, da bi se
bili tega merčesa privadili; in zvest sem si, da ste mi
za mojo ostrost hvaležni. Zlata beseda je: „Kedar ti
kvarta najbolj teče, ji oberni svoje pleče.“

„Za vino nam dekletam ni toliko bilo,“ — začne Neža,
starejša hčer; „pa kavo bi bile pač rade pile; pa nam je niste
privolili.“ „Vedel sem, odgovorijo Podgoršek, da je ta žen-
ska razvada škodljiva duši in telesu mladih ljudi. Pravijo
sicer, da je kava za kosilce in za malo južno najbolj
dober kup; ali to je goljfiya, ki le tiste slepi, ki so kavi
brateci in pa sestrice. Dober kup je le vse to, kar se
doma pripravi, drago pa vse, kar iz ptujih krajev kupiti
moraš. Žena prehuda kavopivka možu hišo podkoplje, če
ravno tako gerda pijanka ni, kakor vinska mušica.

Najnevarneje pri tem je pa to, da vsaka taka pijača nežno deco okuži in omehkuži, da se nesramnega djanja in znanja lotijo; kar je kuga za mladino. Veliko vas je mater in očetov zbranih, kateri otrók imate; naj vam od te neznane kuge omenim, kar sem svoje dni skusil in zvedel. Otroke v zakonsko posteljo devati, so nama rajni župnik prepovedali; tudi ne imeti odraščениh po noči v svoji sobi; otroci imajo bistre oči, in hitro vgladajo, kar jim vedeti dobro ni. So dečki in dekleta svojih sedem let dorastli, ne dajte jim v eni postelji skupaj ležati, ne golim letati, ne kopati se eden z drugim spolom; posebno pa skerbno gledajte, kaj v samoti, na paši, ali v kakem kotu počenjajo. Taka pazka naj bo sosebnost materna skerb. Sramožljivost otrok je svete čistosti varučka. Otroke v kerčmo jemati, v kateri se nesramno klafa in se nespodobno cukajo, je za mladino smertna nevarščina, za stariše pa smerten greh. Ko sem v šolo hodil, nam niso dali pod mizo rok deržati, ne dečkom v hlače rok vtikati; celo križem noge sedé devati so nam prepovedali, in so prav storili. Otrok prepozno spozna, kaj strašnega zna. Otroke žegetati, šipati in cukati je nevarno, pa tudi hudobno djanje malopridnih pestern. Pač bi se človek razjokal, ako sreča toliko bledih in vpadenih mladenčev in smertonogih deklin, ktere je ta neznana kuga omorila, kakor smodeči jug mlado cvetje. Nesramno djanje in pa červ za mladino.“

„Jeli še veš Liza, kako si bila tepena, ko si neko nedeljo prepozno zvečer od večernic domu prišla?“ „Dobro pomnim; vam pa tudi hvalo vem, ljubi oče, da ste me tako ostro kaznili, ko so me tovaršice bile pregovorile, da smo šle gledat, kako so v kerčmi plesali,“ odgovori srednja hčer, poštena Gorjanka. „Mladi ljudje radi rajajo, se pa tudi na plesu hitro spridijo; delajo znanje, da se Bogu usmili! Sveta nedolžnost na plesišču umira, in umerje po navadi na potu iz plesa domu. Slabo navado imajo stariši, ki deco na gostije, ali pa v gostivnice jemljejo, v kterih se pleše, vrezava in divja. Takim neumnim starišem tudi beseda Kristusova velja: „Ako slepec slepeca vodi, obadva v jamo padeta.“ Mladenči plesa in kerčme vajeni kradejo starišem, da godcem dajajo in svojim plesavkam piti kupujejo; pa tudi plesavke rade izmikajo, in slepe matere jim pomagajo, da se imajo za čim prešerno oblačiti. V hodniku nobena plesat ne

gre. Kar pa deklinam lišp prinese, lahko čujemo in vidimo; iz pantelcev postanejo plenice.“

„Ljubi moj Gregor, ne zameri mi, da ti v besedo sežem,“ začne sosed Likeb; „preostro sodiš mlade ljudi, in taka je starih navada. Mladost mora tudi svojo dobro voljo imeti; in kdaj pa bo človek vesel, ako v svojih mladih letih ne? Po tvojih navkih bi mi kerčmarji morali vse pivnice pozapreti. Kdo bo pa za nas davke plačeval?“ — „Prav imaš predragi moj Tomaž, pa ne po svojem. Mladina se naj veseli, pa nedolžno, v strahu božjem. Kaj pomaga kratko veselje, pa dolga žalost, ki se na plesu in v kerčmi drago kupi. Ne poznam dečkov, ne deklin prav veselih, ki so se plesa in kerčem preveč privadili; njih veči del žalostno glavo obeša, dokler si drugi veselo žvižgajo in pojó. Gostivnice so tudi potrebne, pa le za popotne, lačne in žejne ljudi. Kerčmar, kateri misli od mladih ljudi in pa od rajev obogateti, njemu hitro svinja pipo odnese. Vsakdajna skušnja uči, da več kakor je v enem kraji pivnic ali gostivnic, več je uboštva. Kerčmarji so komarji soseske in pivale za take sosede, ki se privadijo v oštarije hoditi in po pivnicah posedati. Ne zameri mi, preljubi moj Tomaž; pa ti resnico povem, če ravno tebe ne zadenem; zakaj tvoja pivnica je poštena, naj bi le vse takošne bile! Za tebe velja, kar so pokojni gospod župnik pogosto rekli: Kerščanski kerčmarji, ki prav pošteno ravnajo, si v tretje nebesa zaslužijo; žalibog da so redki. Jaz gostivnic ne čertim; zato tudi v tvoji hiši drugo svatbo obhajam; samo to terdim, da za mlade ljudi gostivnica ni, če hočejo modri in pošteni odrasti.“

„Pač lahko Boga zahvališ, da ti je dal toliko otrok, in pa tako poštenih,“ reče sosed Boštjan; jaz samega dečka imam, pa še on mi dostikrat glavo beli in me pekli. Se bojim, da ne bo kaj prida iz njega.“ — „Povem ti, dragi moj sosed, da več kakor Bog zakonu otrok da, več da tudi sreče. Imam jih osmero; in naj bi nama jih bil Bog še dvakrat toliko dal, bi Boga za toliko več hvalila,“ Podgoršek dalej govori. „Pri prvem ali drugem otroku sta oča in mati lahko premehka ali pa preterda; če jih pa Bog jima še več da, se izučita deco modro rediti in tudi pri prvih popravita, kar sta pregledala. Veliko otrok je veliko: Pomozi nam Bog! in ravno toliko: Bog vam poverni; in

to veliko zda. Imaš veliko otrok, se navadiš za nje veliko moliti, veliko skerbeti in moliti, pa tudi za toliko bolj v Boga zaupati, ki svojih ljudi ne pozabi. In to je več vredno, kakor polni hrami žita in vina. Veča ko je družina, večja je tudi ljubezen med njo; saj vsako dete ljubezen na svet seboj prinese; ako je stariši sami ne ugasijo, vso družino ogreva, in se razodeva pri vsaki priložnosti, žalostni kakor veseli. Veliko lepše je, kedar oča v sredo lepe množice mladih ljudi poklekne, ter juterno in večerno molitvo ž njimi opravi, kakor pa z enim samim otrokom. In kedar k mizi sedejo, in čedno zajemajo, ter radi jedó, se očetu serce smeji, in za toliko bolj jesti diši. Vse skozi pride rešitva zdaj enega zdaj drugega na versto, ter prinese novo veselje starišem kakor otrokom. Vsak otrok je nova poveza zvestobe in ljubezni zakonske. Oča in mati, ki imata veliko otrok, se ne vtegneta prepirati, ali pa muhe pasti; še na misel jima ne pride, da bi se krušila, ker ju otroci za toliko terdneje vežejo, več kakor jih imata. Petdeset let že skupaj živima; in povej danes ljuba moja Katra, jeli sva si kdaj v jezi bila, ali se kujala? Bi hotela za naprej mene zapustiti? — Menim da nama ni bilo potreba, in tudi ne bo; saj naji hoče skorej smert razločiti.“ „Boga zahvalimo za vse, kar nama je dal;“ — „posebno pa za najne otroke, kateri bodo za naji molili, ko naji več ne bo“ — so stara Podgoršica djali.

Poslednjič Tomaž kupice naliže in zdravico napije, rekoč: „Poštena tovaršija! veliko zlatih navkov smo danes od našega zlatega poročnika slišali, ki nam je povedal kar je sam skusil toliko let svojega slavnega življenja. Da so starega moža navki zdravi, pričajo pošteni sini in hčeri, vnuki in vnučice srečnih starišev, ki sta lepo starost svoje druge svatbe včakala, velika sreča, ktera je redko komu odločena. Naj velja torej moja napitnica na zdravje našega častitega ženina in neveste, pa tudi vseh poštenih svatov in sosedov. Daj Bog vsem otrokom takih starišev, pa tudi starišem takih otrok! daj nam vsem toliko srečne starosti včakati, po tem časnem življenji pa v nebeško svatovščino priti, kder bo sv. Peter vratar, Oča nebeški pa kerčmar, ki se bo tudi na nas uboge kerčmarje milo ugledal, če ravno nismo vredni, smo pa za toliko bolj potrebni.“

Tako so zdravico popili, in vzeli slovo. Otroci in unuki očetu in materi roko poljubijo, in za očetov blagoslov prosijo. Častitljivi starček v sredi svojih stoji, in njegovi krog njega klečijo. On svoje roke povzdigne in jih z ginjenim srcem blagoslovi, rekoč: „Vsegamogočni, večni Bog vas blagoslovi moje ljube otroke na duši in telesu! Milost božja naj se črez vas rosi, in mati zemlja vam naj obilno rodi na žitnem polji, kakor v vinskih goricah! Angel božji naj varje vaše poštenje, vam pa tudi ohrani premoženje, ki vam ga Bog da. Daj vam Bog doživeti veselih in starih dni, po smerti pa meni in vam veselje nebeško! Pokopajte svojega očeta in mater pošteno, kedar vas bova zapustila, pa lepo se med seboj imejte, kadar naji imeli ne bodete. Molite za naji in tudi midva bova za vas molila, da vsi srečno v nebesa pridemo, kder ne bo starosti, ne smerti, ampak večno veselje. Bodi Bogu Očetu, Sinu in svetemu Duhu večna čast, in hvala za vse!“ — Amen! Amen! vsi odgovorijo in se veselo razidejo.

C.

Prijetne pripovedi

za

otroke.

Nabrane iz pisem Krištofa Schmidt-a.

(L. 1832 prvič izdane.)

-o-o-

„Jezus je vse to množicam govoril v prilikah, in brez prilik jim ni govoril.“

Mat. 13, 34.

Preljubeznjivi mladi Slovenci!

Stara navada je pri nas, eden drugemu kaj v dar prinesti, kadar se obiščemo, ali k hiši pridemo.

Posebno otroci se veselijo starišev, bratov in sester, kadar imajo domu priti; nasproti jim letijo, in od daleč prašajo: „Kaj ste prinesli?“

Tudi mi vam, preljubi mladi brati in sestre, kaj lepega in dobrega prinesemo, za veselje in poučenje. Čedne, prijetne bukvice so, polne zalih pripovedij, ki nas prav po domače učijo, bogoljubno in pošteno živeti, časno srečnim, in večno zveličanim biti.

Kaj pa je boljega, kakor to!

Pripovedi te so bile od prečastitega, visokoučenega gospoda Krištofa Schmidt-a, korarja na Nemškem, mladim ljudem posebnega prijatelja, iz pisem starih časov nabrane, in čedno obdelane. Vam ljubi otroci, pa tudi odraščeni, in vsi, ki ste ljubim otrokom prijatelji, smo jih mi braterno poslovenili, sami sebi slovenščine prav privadit, vam pa s tem darom veselje naredit.

Če bi vam nekatere besede neznane hodile, imate druge zraven vložene, morde bolj zastopljive, saj veste, da smo iz vseh krajev Slovenskega zbrani

in bomo spet na vse kraje razposlani, Gospodov vinograd slovenskega ljudstva obdelovat; potreba je, da se dobro povsodi zastopimo.

Iz ljubezni vam bukvice te podamo; iz ljubezni jih berite tudi vi, in pa molite za nas, naj nam usmiljeni Bog dobrega duha da, se za sveti mašni stan prav vredno pripravit, da kadar k vam pridemo, eden drugemu po pravi poti v nebesa pomagamo. — Zdravi bodite! Bog vas ovari!

V Celovci pervega rožencveta 1832.

Mladi duhovni.¹

¹ Prim. „Slomšekove Pesmi“ str. 231—232, opazki 3. in 4.

1. Pravi Bog.

Prebival je bogoljuben keršanski fantej v hiši malikovavca, in je večkrat k njemu djal, rekoč: „Le samo eden Bog je, ki je stvaril nebo in zemljo. On daja solnce in dež. On vidi vse naše djanje in nehanje, in sliši naše molitve. On sam je pravi živi Bog, ki nam lahko vse dobro in hudo poverne, nas izveliča in pogubi. Vsi ti vaši maliki pa drugega niso, kakor ilasti blatniki, iz persti narejeni: oni ne slišijo in ne vidijo, nam niso pomagati, ne škodovati vstanu.“

Pa nevernik ni hotel resnice posluhniti. Prigodilo se je, da mož od doma odide. Fantej vzeme med tem palico, in vse glinaste malike razbije. Samo enega, ki je največi bil, celega pusti, in mu šteklačo v roke da. Mož, kadar domu pride, se ves serdit zadere: „Kdo je to naredil?“ Fantej odgovori: „Mislite, da ni vaš veči malik manjše brate potolkel?“ „To ni mogoče, zatruši mož nad fantom! še nikoli ni roke zmeznil. Ti si to storil, ti hudobec, in za to tvojo hudobo bom tebe s palico do smerti stolkel.“

Fantej pa ves prijazen reče: „O kar se ne jezite! Če vi svojemu maliku tega ne zaupate, kar sem jaz s svojo drobno roko doprinesti zamogel, kako bi on pravi Bog bil, ki je nebo in zemljo stvaril!“

Malikovavec omolkne, premisli, še tega malika zdrobi, poklekne in moli prvokrat pravega Boga.

Oj srečen je ta, ki Boga prav spozna;
Najboljš'ga očeta v nebesih ima.

2. Dober oča.

Neki dober oča je bil, ki je zavoljo potrebnih opravil v poglavitnem mestu dežele stanoval; mati in pa otroci so pa na pristavi daleč od mesta prebivali. Enkrat pošlje oča otrokom polno škrinjo samih lepih reči, zravno pa pismo, v katerem je zapisano bilo: „Ljubi otroci! Le bogaboječi in pridni bodite, in tak bote kmalu k

meni prišli. Le veselite se! v tisti hiši, ki sem jo jaz za vas pripravil, vam še imam veliko lepših darov shranjenih.“

Otroci so od velikega veselja začeli govoriti med seboj rekoč: „Kako dobri so pač naš oča, in koliko veselje nam naredijo! Prav iz serca jih radi imamo, če jih ravno ne vidimo, in bi jih še več ne poznali. Tudi mi jih hočemo prav razveseliti, in storiti vse, kar so nam pisali. Oj, kako se veselimo dobrega očeta, da bi jih le enkrat videli!“

Na to rečejo mati: „Ljubi otroci! kakor vaš oča na zemlji z vami ravnajo, ravno tako Oča nebeški tudi z ljudmi ravna. Ljudje še preljubega Boga zdaj, se tak ve, da ne vidijo, ali on nam daja tolikoterih lepih darov: solnce, luna in zvezde, rože, sadje, sterneno zernje; vse to nam kaže njegovo ljubezen. Sveto pismo je pa tak rekoč pismo od Boga, v katerem nam svojo voljo razodeva, in nebesa obeta. Oj, tam pač tam nas čaka še večje veselje, in so lepše reči za nas pripravljene, kakor nam jih ta svet dati zamore.“

„Na novo hočemo Boga tedaj prav ljubiti; po njegovi volji živeti, in biti veseli svetih nebes. Tamkaj bomo Boga od obličja do obličja gledali, in neizrečeno bo naše veselje.“

Ljubimo s celega serca Boga;
Vse kar imamo, imamo od Nja!

3. Srečna mati s svojima sinoma.

Bil je velik praznik, in djala je neka žlahna gospa na deželi svojima sinoma: „Oh, da bi mogla še jaz danes v cirkvo, tamkaj s toliko tisoč zbranimi ljudmi Bogu vsemogočnemu čast in hvalo dajat! Ali kaj pomaga, v mestu pešče iti, je za me predaleč, in naša kočija nam je zdaj za nič, ker smo mogli konje za silo prodati.“ Ročno sina kočijo izpod pojate (voznice) potegneta, in se pripravita mater v cirkev peljati, če je ravno daleč do nje bilo. Mati se vsede, in žlahna mladenča, na mestu konjev vlečeta.

Ljudi so solze polile, videti mater tako bogoljubno, in sinov toliko otroško ljubezen. Z zelenjem in s cvetjem so njima cesto od mestnih vrat do cirkve natrosili, in od veselja vpili: „Blagor presrečnej materi, in najžlahnejima sinoma!“

Najžlahnejši otrok na sveti je, ki ljubi Boga in pa stariše.

V tem veselem šumu pripeljata blaga sinova do cirkve. Bogaboječa mati s solznimi očmi pred altar poklekne, in moli iz celega serca rekoč: „Dobri Bog! blagoslovi moja sina, in daj jima, kar veš, da je najboljše za nju.“ Mladenča mater spet domu peljata in se zvečer veselo k počinku spravita. Kadar jih je mati drugo jutro budila, sta obadva sladko spala, lepa blaga, kakor dva angela — pa nista več vstala.

Mati se spervič mertvih sinov, ki jih je ljubila, močno prestraši; ali kmalu se je potolažila, rekoč: „Vslišal si, dobri Bog! mojo molitev. Zdaj spoznam, da je lahka, srečna smert, to najbolje, kar si vmerjoči ljudje poželeti imajo. Pri Tebi sta zdaj sina moja. Zemlja je bila preborna, jima otroško ljubezen zadosti poplačat, zato si ju ti v nebesa k sebi vzela.“

Pravični se vmreti kar ne boji,
Saj ve, da pri Bogu tamkaj živi.

4. Brat in sestra.

Martinek in Anka sta bila enkrat sama doma. „Pojdiva Ančka, je djal Tinej, prav dobrega kaj za jesti iskat, da se bova prav dobro najedla.“

Anka reče: „Grem s tebo, če tak kraj veš, da naju nobeden videl ne bo.“

„Le pojdi, pravi Tinej, greva v mlečno shrambo, tam bova skledo sladke smetane polizala.“ Anka pravi: „Tam bo naju sosed videl, ki zvunaj derva ceplje.“

„Tak pojdi z meno v kuhinjo, je djal Tinej, v kuhinjski omari je pisker medu, kruh si bova v nja pomočila.“

Anka pravi: „Tam naju lahko soseda zagleda, ki pri svojem oknu sedi in prede.“

„Tak pojdiva v klet jabelk jest; tam je prav temno, da naju nobeden videl ne bo.“

Anka pravi: „Oj moj ljubi Martinek! ali za res misliš, da naju tam nobeden videl ne bo? Ali nič ne veš za tisto oko nad nami katero skoz vsaki zid gleda, in tudi v temi svetlo vidi!“

Tinej se prestraši in reče: „Prav imaš, ljuba sestra! Bog tudi tam vidi, kder naju ne gleda nobeno človeško oko. Nikder tedaj hudega ne storiva!“

Anka je bila vesela, da je Tinek njene besede v sereci občutil. Dala mu je zalo podobo, na kateri je bilo božje oko, s svetlimi žarki obsijano, in spodaj zapisano:

Bog vse vidi, in vse ve,
Greh se delati ne sme.

5. Lepo vreme.

„Da bi le zmirom solnce sijalo!“ je djala Nežika v oblačnem, deževnem vremenu. Zgodilo se je, kar je želela: Cele mesce ni bilo meglice videti. Velika suša je na njivah in pa na travnikih veliko škodo naredila. Tudi Nežiki so rožice in zelišča na vertu ovenele, in se posušile; in njeni len, ki se ga je toliko veselila, še ni za perst dolg izrasel. „Vidiš zdaj, so mati djali, da je deža ravno tako potreba, kakor solnce. In ravno tako bi tudi za nas ljudi dobro ne bilo, če bi le samo jasne in vesele dni imeli; tudi oblačni dnevi terpljenja in britkosti morajo priti čez nas, da pravični ljudje biti prihajamo.“

Dež za solncem mora biti,
Za veseljem žalost priti.

6. Hudo vreme.

Jezdil je svoje dni tergovca s sejma domu, in je imel culico denarjev za seboj privezanih. Dež je toliko močno namakal, da je možu do kože premočilo. Bil je zelo nevoljen, da mu je Bog tako slabo vreme na pot odločil.

Prijaha zdaj tergovec v veliko hosto, kar trepetaje vglada tolovaja za potom prežati, s puško v njega nameriti in izprožiti; ali smodnik je bil od deževja moker, in zato se mu ni užgalo. Barantavec konja z ostrogo spodbode, in srečno uide.

Kadar je bil že raz vse nevarščine, je djal: „Kakošen abotnik sem bil jaz, da nisem slabega vremena, ki mi ga je Bog poslal, za dobro imel! Ako bi bilo vreme lepo vedro, bi jaz zdaj v svoji kervi mertev ležal, moji otroci bi pa doma zastonj mene čakali. Dež, čez katerega sem nevoljno toževal, mi je premoženje in življenje otel!“

Vse je prav, kar Bog stori,
Če nam ravno po volji ni.

7. Lepa mavrica.

Za strašno hudim vremenom se je prijazna mavrica na nebu lepo prikazala. Mali Lovre jo ravno skoz okno vglada, in od veselja zavriska, rekoč: „Tako silno lepih barv še pa nisem vse svoje živi dni videl! Tamkaj pri stari verbi za potokom se z oblakov na zemljo barve cedijo. Gotovo, da z drevesa, raz vsakega peresa kapljejo te lepe barve. Hitro pojdem, in bom vse luščinice, ki jih v barveniku imam ž njimi napolnil.“ Na vse skoke je dirjal, bolj ko je mogel do verbe: ali čudi se fantič, na deži stojé, da ni nobene barve poznati. Ves do kože moker se spet žalosten domu poverne, in očetu svojo nesrečo potoži.

Oča se mu nasmejejo rekoč: Take barve se ne dajo v luščine pozajeti; saj so le deževne kapljice, ki se v solnčni svetlobi en časek tako lepo pisano svetijo. Zalo blisketanje barvino samo na sebi ni nič, in zgine, kakor bi trenil. Ravno taka, drago dete, je pa tudi s vsem veličastvom tega sveta; zdi se nam, da bi za res kaj bilo, pa je le prazna dozdeva.

Kdor za posvetnim bliščem leti,
Temu se radost v jok spremeni!

8. Hostni oglas.

Mali Jurče še ni vedel za hostni oglas, ki človeka oponaša. Enkrat zakliče na travniku: „Hop, hop!“ Kmalo se mu v bližnjem gozdu tudi oglasi: „Hop, hop!“ „Kdo si pa?“ Tudi v gozdu reče: „Kdo si pa?“ Zaderl se je: „Ti si bedak!“ „Bedak, bedak!“ se mu iz hoste poverne.

Na to se je Jurče razserdil, in čedalje gerje besede v gozd zijal. Vse so se mu spet oglasile. Menil je, da je kak pobalin v gozdu. Leti in vse kote preišče, da bi mu plačal; pa ni ga bilo najti. Potem dirja Jurče domu, in materi toži, kako ga je hudoben fant zmerjal, se v gošči skrivaje. Mati so pa djali: „Zdaj si se pač splačal zdaj, in sam sebe zatožil. Veš, da nisi drugega slišal, kakor sam svoje besede. Ali kaj veš, kako si večkrat svojo podobo v vodi gledal; ravno tako si svoj lastni maren v hosti slišal. Ko bi bil lepo besedo v hosto zaklical, bil bi tudi lepo besedo nazaj dobil.“

Ravno taka se vselaj godi. Kakor mi z drugimi, ravno tako oni z nami ravnajo. Naj mi ljudi za lepo imamo, bodo tudi oni nas lepo imeli. Smo pa mi gerdi in neprijazni ž njimi, tudi nas pri njih kaj boljšega ne čaka.

Kakor se drugim posojiuje,
Tako se nam povračuje.

9. Merzli vrelec.

Po letu se mali France na polje poda. Vroče je bilo, lice mu gori, in sila ga začne žejeti. V lepi senci pod hrastom najde hladen vrelec izpod pečine izvirati. Čista voda je bila, kakor ribje oko, in pa merzla ko led.

Naglo se France vode napije; ali slabo mu začne prihajati, toliko da ne omedli. Bolan domu prileze, in prav nevarno zboli. „Joj, je izdihoval bolen na postelji, kdo bi mislil, da je v tem studenci tako hudi strup!“

Francetov oča pa pravijo: „Čisti studenec kar ni kriv tvoje bolezni, temuč le tvoja naglost in nezmernost.“

Najnedolžniše veselje
Nam skalijo hude želje.

10. Nevarna roža.

Mala Marjetica pride v lepem pomladanskem jutru na trato zdravno vesi za venec rožic nabirat. Za germom vglada veliko najlepših vijolic. Zlo so jo oveselile, in nagloma jih začne tergati. Zdaj pa sosed zakriči: „Beži, dete! od tega germa, tam strupene kače prebivajo.“

Marjeta se je prestrašila, in malo poneha. Ali želje po zalih rožicah so jo silo mikale. „Eno vijolico le, ki tako modro iz trave gleda, je djala moram imeti.“

Ravno seže jo vtergat, kar se gad iz germa zaleti, Marjetki za roko ovije, in jo piči za smert. V malih urah je mala deklica mertva ležala.

Kroti, človek, poželjenje,
Da ne zajdeš v pogubljenje!

11. Vkradene jabelka.

Mali Grega je eno jutro v sosedovem verti prav veliko prelepih rudečih jabelk 'skoz okno' po tleh ležati videl. Grega hitro dirja, 'zleze skoz verzel' na 'vert,' in si vse žepe polne jabelk nadevlje.

Kar naenkrat pa sosed s palico pri vratih na vert pride. Grega beži, kar more, in hoče spet skoz verzel berž uiti.

Ali, joj mu! ker je prepolne žepe imel, je mali kradljivec v verzeli obtičal.

Vse vkradene jabelka je moral nazaj dati, pa še prav pridno ga je sosed zavoljo 'tatvine' nažgal, 'rekoč: „Le dobro si zapomni:

Vkradeno, tuje krivično blago
Dobrega nikdar prineslo ne bo!“

12. Nesrečna gruška.

Pripeljala je neka žlahna gospa Adolfa, svojega sina, za žlahniča na kraljevi dvor v službo. Za slovo mu je še s solznimi očmi mati najlepše navke dajala.

„Preljubi moj sin! je zadnjič djala, ne pozabi Boga, in karkoli počneš, spomni se, da te on vidi. Spoštuj prav po otroško kralja, svojega gospoda, in svoje žlahne tovarše po braterno ljubi. Posebno pa, kar je tvoja najhuja navada, varvaj se sladkarij izmikati, in skrivaj jesti. Adolf je kralju na mizo stregel. Nesel je nekega dnê sreberno skledo polno oslajenih grušek.

Zlo ga je mikalo eno vzeti. Spomnil se je na materne besede, pa je le storil po svojih željah. Pred vrati obednice nagloma eno gruško zmekne, in jo po volčje hitro požre. Pa samo toliko, da je skledo na mizo postavil, — in nesrečni fant mertev okoli pade. Gruška še vsa vroča mu je goltanec in želodec zažgala.

Kdor svojih želj ne premaguje,
Sam sebi smertno sul'co kuje.

13. Orehovo jederce.¹

Dva fanta najdeta za vesjo pod velikim orehovim drevesom oreh. „Moj bo, zavpije Nacelj; jaz sem ga prvi videl.“ — „Ne bo dal, zakriči Bernarde, moj je, jaz sem ga pobral.“ Začela sta se prav za pravo zanj kavsati. Tretji postopač se pritepe in pravi: „Jaz vama hočem pravico spoznati.“ Vzeme oreh, in stopi med nju, ga razkole, in reče: „Ena plat luščine je tega, ki je prvi oreh v gledal, druga plat je pa tega, ki ga je pobral. Jederce bom pa jaz za pravdo obderžal.“

Smejäl se je, rekoč: „Tako le se zadnjič vsaka pravda konča! Boljša je kratka sprava, kakor pa dolga pravda.“

Pravda dobiček obeta,
Pa premoženje od hiše pometa.

14. Orehova luščina.

Našla je Lizika v vertu oreh, ki je še v zeleni lupini bil. Lizika meni, da je jabelko, in ga hoče pojesti.

¹ Prim. br. 2. str. 5.

Ali ko hitro ga vgrizne, zavpije: Vuj! kako je to grenko!“ in ga zaverže.

Markec, njeni brat, bolj moder, oreh hitro pobere, ga z zobmi oluši, reče: „Jaz se pa te grenke luščine kar ne bojim; saj vem, kako sladko jederce je v njej skrito, katero bo potem za toliko bolj dobro.“

Le terpljenje naših dni
Nam veselje posladi.

15. Zelena veja.

Mihalek je bil norčav in svojeglaven fant. Za lepe navke mu ni bilo mar: še le norca se jim je delal. Enega dne gresta z Zofiko, sestro njegovo, v vert. Na Zofikini gredi je vse polno najlepših rožic cvetelo, Mihalekova greda pa je bila vsa s plevelom zaraščena. „Brate, brate! začne pridna Zofika, ti na svoje pač celo nič ne gledaš. Pazi, da se ti ne bo zgodilo, kakor mati pravijo: „Tebi ne bo tvoje žive dni zelena mladika pogнала.“

Mihlec se ji smeji, spleze na visoko hruško in zakriči: „Poglej Zofika! ne le mladika, ampak cela veja je za mene zrasla, da na njej sedim.“ Tresk! se veja vkerhne in Mihalek s hruške pade, in si roko vlomi.

Kdor z lepim navkom norce brije,
Sam sebi vrat zavije.

16. Žlahna rožica.

Dve deklici, Jerka in Lona ste vsaka svojo korbo (jervas) sadu v mesto težko na glavi nesle. Jerka je neprenehoma stokala in zdihovala, Lona se pa smejala, in je dobre volje bila.

„Kako bi se neki smejala“, začne Jerka? „Saj ni tvoj jervas leži, kakor moj; in tudi ti nisi močnejša od mene.“

Na to je Lona rekla: „Jaz sem skrivno rožico podložila, zato teže celo ne čutim. Tudi ti tako stori!“

„Oj, se začudi Jerka, to mora biti pač žlahna rožica! Hitro si bom svoj tovor ž njo polajšala. Povej mi vendar, kako se ji pravi!“ Lona odgovori: „Draga rožica, ki vse težave polajša, se poterpežljivost imenuje.“

Poterpežljivost težave polajša,
In vsakemu stanu britkosti poslajša.

17. Draga repa.

Vbogi kmetovski delavec je v svojem malem vertu neznano debelo repo pridelal, nad katero se je vse čudilo. „Hočem jo našemu žlahnemu gospodu dati je djal, zakaj njih veseli, če vidijo, da se polje in verti dobro delajo.“

Zanesel je repo v graščino. Gospod je nja pridnost in dobro misel pohvalil, in mu dal tri cekine za dar.

To sliši bogat, pa silo lakomen veščan, in reče: „Zdaj bom še jaz žlahnemu gospodu kar hitro svoje veliko tele v dar peljal. Ako za malovredno repo po tri cekine da, koliko več bom jaz za lepo tele dobil!“

On dene tele na vajat, ga žene v graščino in prosi gospoda tele v dar vzeti. Gospod je kmalu spoznal, zakaj se skopec tako radodaren hlini, in je djal, da ga noče. Lakomnik pa le sili in prosi, naj vendar teleta ne odveržejo. Slednjič pravi modri gospod: „Tako naj pa bo; ker me že ž njim silite, hočem vaše darilo vzeti. Ker ste pa vi meni tako posebno dobri, se vam tudi jaz ne smem slabo skazati. Hočem vam za to nasproti kaj posebnega dati, ki trikrat toliko velja, kakor je vaše tele vredno.“ S temi besedami da kmetu, ki je od strahu ostermel, — uno debelo, njemu dobro znano repo. —

Kder dobro serce milost najde,
Tam gerdež v zanič'vanje zajde.

18. Zeljna glava.

Šla sta enkrat dva rokodelna popotnika Jože in Blaže za vesjo mimo zelnika.

„Le poglej, je djal Jože, kako so to velike glave!“

„Kaj pa te, je djal Blaže, ki se je rad bahal, to in pa nič. Jaz sem na moji hoji enkrat zelno glavo videl, ki je bila večja, kakor tam uni farovž.“

Jože, ki je bil kotljar, je na to rekel: „Res da čudna je ta. Pa tudi jaz sem enkrat kotel delati pomagal, ki je bil večji, kakor ta cirkev.“

„Za božji čas! pravi Blaže, k čemu pa je bil tolik kotel?“ „Za to, se mu Jože odseka, da se je tvoja zeljna glava v njem kuhala.“

Blažeta je bilo sram: „Zdaj še le vem, kaj si hotel! Lagati tvoja navada sicer ni, pa zdaj si si eno vmislil samo za to, da bi moje lažnjivo bahanje v smeh pripravil. Prav mi je!“

Kdor se rad z lažjo bahá,
Se mu vohat pod nos dá.

19. Strupene gobe.

Mati so enkrat malo Katarinko gob nabirat v hosto poslali, ktere so oča posebno radi jedli. „Mama! kliče deklna, kadar nazaj pride, danes sem pač prav lepih nabrala! Le pogledjte, je djala, in je cenjico odkrila, kako so lepo rudeče, in belopikaste, kakor bi jih z mlekom pokropil. Našla sem tudi unih rujavih, nečednih, katerih ste bili vi unkrat prinesli, pa nisem marala zanje, in sem jih pustila.“

„Oj ti abotno, neumno dete! so rekli mati, in strah jih je obšel; te lepe gobe, da so ravno belo rudeče, so strupene mušnice, in kdor bi jih jedel, bi umrl. Une rujave pa, ki si jih pustila, naj se ti ravno lepe ne vidijo, so najboljše.“

„Taka le moje dete! se pri velikih rečeh na svetu godi. Najdejo se skrivne čednosti in tihe lastnosti, na ktere malokdo porajta; pa tudi bliščeče, slovite slabosti, ktere abotnik hvali. Tudi greh nas skuša z bliščečo lepoto, in goljufno sladkostijo zapeljati.“

Ravno za to:

Vari greha se mladost!
Smertni strup je nja sladkost.

20. Želod in buča.

Neki kmetovski človek je pod hrastom v senci ležal, in bučevino premišljeval, ki je zravno po plotu rasla. Začel je z glavo odkimavati, rekoč: „Ne! ne! to mi ne gre v glavo, da una mala bučevina toliki in tako verli sad rodi; ta veliki zali hrast pa tak drobno, malovredno sadje nosi. Naj bi bil jaz svet stvaril, moral bi hrast samo velike, kakor solnce rumene, po centu težke buče imeti. To bi bilo veselje gledati!“ Kedar je to izrekel, zleti želod s hrasta, in ga ravno na nos tako zlo vdari, da se mu je kri vlila. „O joj meni! zavpije ves plašen mož, zdaj sem za svojo modrost dobro po nosi dobil. Ako bi bil ta želod buča, celi nos bi se mi bil razplošil.

Vse je božja roka prav storila;
Naša pamet je ne bo učila!

21. Hrast in verba.

Bila je strašna burja eno noč. V jutru gre oča Ambrož z Makselnom, svojim sinom, okoli pogledat, kako škodo je vihar naredil. „Poglejte oče! je djral Maksel, najmočnejši hrast polaman na tleh leži, šibka verba za potokom, kako čudno je to, pa ravna po konci stoji. Mislil sem vendar, da bi hudi veter verbo leže polomil, kakor pa hrast.“ „Vidiš moje dete! so djali oča, štimani hrast, ki se ni mogel všibniti, se je moral vlomiti; verba se je pa všibila, in močnemu viharju pripognila; zato ji pa tudi nič storil ni.“

Kdor štimano glavo nosi,
Ta po svetu slabo vozi.

22. Stari hrast.

V starih časih prideta enkrat dva mladenča Janez in Ožbalt na sodbo. Janez začne sodniku tožiti, rekoč: „Pred tremi leti, preden sem se na deželo podal, sem temu Ožbaltu, ker sem ga imel za svojega najboljega

prijatelja, drag perstan, kateri je bil z žlahnim kamenom vložen v shrambo dal; zdaj mi pa hoče perstan vtajiti.“

Na to se je Ožbalt po persih vdaril, rekoč: „Jaz se pridušim, da za noben perstan ne vem. Mojemu prijatelju se gotovo po glavi meša.“

Sodnik reče: „Imaš Janez koga na pričo, da si mu perstan izročil?“ Janez pravi: „To je moja nesreča, da ni bilo nikogar v pričo, kakor na polji stari hrast, pod katerim sva slovo jemala.“ Ožbalt je djal: „Jaz tudi na to prisežem, da od tega drevesa ravno tako nič ne vem, kakor od perstana.“ Sodnik reče: „Idi Janez, in mi eno vejico tistega drevesa prinesi, da jo vidim. Ti Ožbalt pa tukaj ostaneš dokler, Janez pride.“

Janez gre. Čez en časek pravi sodnik: „Kde je neki Janez tako dolgo? Ožbalt, odpri okno, in poglej, ali že gre.“

Ožbalt je djal: „O pač kar Gospod! ne bo ga še tak hitro. Drevo je eno uro hoda od tod“ Na to ga je sodnik napel, rekoč: „Oj ti brezdušni, goljufivi človek! ti si hotel prisegati, da ravno tako za hrast, kakor za perstan nič ne veš. Tebi je perstan rayno znan, kakor hrast.“ Ožbalt je moral s perstanom na svetlo, in je bil ravno na tisto drevo obešen.

Naj bo tat še tako skrit,
Mora le na svetlo prit'!

23. Obdelana njiva.

Miklavževa hiša je stala v sredi germovja, pa tudi v sredi vboštva s ternjem in z lešjem obraščena. O žetvi, vročega poletnega dne je Miklavž pod lešjem v senci ležal. Sosed naložen voz sternenega mimo pelja. Miklavž nadevan voz nevošljivo gleda in še skoraj soseda ne pozdravi. Sosed postoji, in Miklavža nagovori, rekoč: „Naj bi ti le vsaki dan toliko te puste tvoje zemlje odelal, kolikor je tvoje leno truplo leže pokrije, bi lahko še več sternenega našel, kakor ga na tem vozu vidiš.“ Miklavžu ta svet dopade. On začne germovje trebiti, in

kopačine napravljati. Tako si je njivo brez vsega potroška obdelal, pri kateri je lahko sam sebe in svoje živel.

Tam, kder glad mori lenuha,
Najde pridni dosti kruha.

24. Sterneno klasje.

Neki kmet gre s Tobijetom, svojim malim sinom, na njivo pogledat, ali bo sterneno dozorelo. „Glejte atej! reče nespametni fantin, glejte, kako eni bili po konci glavo nosijo; ti morajo pač verli biti, uni pa slabi, ki se jim tako nizko priklanjajo.“ Oča vterga dvoje klasov, rekoč: „Abotno dete, na! le poglej; tukaj ta klas, ki se je toliko ošabno kviškoma stegal, je ves smetljiv in prazen; ta pa, ki se je tako ponižno uklanjal, je poln najlepšega zernja.“

Kdor sam sebe povišuje,
Prazno glavo oznanuje.

25. Namočeni grah.

Neki igračar naprosi kralja, naj mu dovoli, da pokaže njim skrivno igro, katere še nikdo videl ni. Na pripuščenje pride igračar pred kralja, in prinese polno skledico namočenega graha, si da v izbi iglo nastaviti, in začne tako vbrano grah za grahom lučati, da se en za drugim na iglo nabada.

Na to mu kralj reče: „Ljubi prijatelj! vi ste si res velikò prizadeli, in dosti časa zatratili, naj bi se toliko težavnega dela, tako dobro privadili. Hočem vas zato po zasluženu plačati.“ Potem strežetu nekaj v uho naroči. Letá gre, in kmalu žmeten žakelj privleče. Igračarju se serce smeji, ter misli, da bo žakelj poln denarjev dobil.

Kadar so pa na kraljevi ukaz žakelj odvezali, ni bilo v njem razen golega graha. In kralj pravi: „Ker vaša igra ljudem k nobenemu pridu ni, in se vam za to le

mali zaslužek kaže, bi vam hitro graha pomanjkalo, da bi več igrati ne mogli; zato sem vas vkazal z grahom dovolj preskerbeti.

Kdor z igračo svoj čas trati,
Prazno slamo mlati.

26. Šteta leča.

Bil je svoje dni bogatinec, ki je prav stisnjeno živel. Ni jedel drugega, kakor samo lečo, ker je djal, da je najvžitnejša jed, pa najbolji kup. Celo po zerni jo je den na den v pisker naštel, da bi je več ne pojedel, kakor toliko, da ne umerje od gladu.

Ali kaj; pri tem preštevanji ni vtegnil po domačiji pogledati, in marsikatera velika škoda ga je zadela. Dokler je on pri leči sedel, in eno ali drugo zerno prihranil, mu je hlapec mnogi žakelj zernja odnesel. Bogatin je ves vbožen vmerl, in še na smertni postelji rekel:

Dobro je z malega čisto ravnati,
Boljše v velikem se škode var'vati.

27. Leneno seme.

Bogata gospa bi bila rada na svoji kmetiji prav lepo leneno imela. Prišel je barantavec z lenenim semenom, in je djal: „Dajte mi žakelj domačega semena, ki je malo za kaj, in vam bom nemškega, prav žlahnega prinesel, da ne bo boljega najti. Pa en zlat bo naveržek.“ Gospa je v to kupčijo vdarila. Lenar je pa bil prav spriden kosmouh. Sam pri sebi je mislil: „Zdaj hočem gospo prav vkaniiti. Ravno to leneno seme ji bom nazaj prinesel; tako mi pride cekin zastonj. Naj se leneno slabo prikaže, lahko neugodno vreme, ali pa malo prida zemljo okrivim.“

Prinesel je leneno seme. Gospa vsa vesela, reče žakelj na ravnost izprazniti. Ali na! — med semenom nekaj zablišči. Bil je zlati perstan, nad katerim se gospa začudi, rekoč: „Ta pravi moj perstan

je to, katerega sem zadnjo jesen zgubila. Pri lenu, ki sem ga spravljala, mi je moral s persta pasti.“ Lenarju pa reče: „Vi ste pravi slepar, zakaj vaša goljfija je očitna. Radi bi me bili z mojim lastnim lenom oslepili. Namestu vam cekin navreči, boste zdaj vi en cekin goljufnine plačali.“ Zares je moral pri gospodski kaznino odrajtati in je na to tako slabo zaslovel, da je moral to barantijo opustiti.

Naj si goljuf še tak' zvito ravná,
Zadnjič ga lastna goljfija speljá.

28. Zaklad v njivi.

V daljni deželi prideta dva kmeta pred gospodsko. Pervi začne, rekoč: „Kupil sem od tega svojega soseda kos zemlje; in kadar sem jo prekopal, sem našel v njej zaklad zakopan; ali ne morem ga z dobro vestjo obderžati; zakaj, jaz sem le golo zemljo kupil, in nimam do zaklada pravice. Na to je njegov sosed djal: „Tudi jaz ne morem po moji vesti toliko zlata in srebra shraniti. Denarjev nisem zakopal, zato tudi moji niso. Verh vsega tega sem sosedu zemljo s vsem vred predal, kar je v tisti bilo in si nisem nič izgovoril.“ Razsodite zdaj, modri sodnik, čigav naj bo zaklad?“

Sodnik jima reče: „Slišal sem, da bota vaju enega sin in hčer drugega se vzela. Dajta otrokom zaklad za juterno!“ Pošteno moža obljubita to storiti in gresta vesela domu.

Najsrečnejše ljudi
Poštenje stori.

Tujec je zraven stal, in se temu sila čudil, rekoč: „V mojem kraji bi bila ta reč vsa drugači obtekla. Kupcu bi ne bilo v glavo padlo unemu vinarja dati, in za ta del bi bil zaklad vtajil. Če bi se bilo pa razglasilo, bi ga bil uni pa na tožbo dal, in zaklad sebi svojil. Pravda tako napletena bi bila več požerla, kakor bi bil ves zaklad vreden.“ Sodnik se je zavzel, rekoč: „Ali sije solnce po tvojem kraji, kali?“ „Kako pa!“ mož odgovori. „Ali tudi deži pri vas?“ sodnik nadalje pobara. „Kaj pa da,“ pravi mož. To se mi čudno zdi,“ reče sodnik; se na-

hajajo pri vas tudi krave in ovce?“ „Še le prav veliko jih je,“ veli ptujec. „Tedad vam gotovo, sodnik nadaljuje, dobri Bog le zavoljo nedolžne živinice, solnce in deža daja. Vi tega v resnici ne zaslužite!“

Sreča iz takega kraja beži,
V katerem poštenja potrebnega ni.

29. Premaknjeni mejnik.

Brenko je imel lepo stanovanje v sredi prav lepe ledine, med sadunósnim drevjem, ki ga je bilo vse vse polno okoli zasajenega. Sosedov travnik se ga je deržal. Brezvestni Brenko bi rad svojo košenino na sosedovo nategnil. Gre po noči, in mejnik precej daleč v sosedov travnik prestavi.

Ne dolgo potem zleze Brenko na črešnjo po lestvi, črešinj nabirat. Ko je najviše bil, se prekucne z lestvico vred, ki je prepokonci stala, znak na tla prileti, in si ravno na tem mejniku, ki ga je prestavil vrat vlomi. Bi Brenko mejnika prestavil ne bil, v mehko trato bil bi zletel, in se malo poškodoval.

Dost'krat krivičnik brez vse skerbi
Sam sebi smertni kamen vali.

30. Vinska terta.

Vsadir je vertnar vinsko terto za svojo hišo, ki je po celi steni brajdo naredila, in prav žlahno grozdje imela.

Sosedu je to žal bilo. Šel je po noči enkrat in mu veliko najlepših mladik porezal.

Kadar vertnar zjutraj obrezani ters vglada, se mu je sila vžalilo. Tačas namreč še ljudje vedeli niso, kako dobro da je, tersje obrezovati. „Razjokal bi se, s terto vred pravi vertnar, kakor se ona tako hudo obsekana solzi.“ Ali le poglej — to leto je vinska terta toliko žlahnega grozdja rodila, da še nikoli v poprejšnjih letih tako. Vertnarja je pa to k sreči izučilo, tersje obrezovati in tako rodovitneje storiti.

Če tudi sovražnik nam škodo želi,
Vse k dobremu lahko nam Bog spremeni.

31. Vinograd prekopan.

Oča je na smertni postelji svojim trem sinom rekel: „Ljubi otroci! nimam vam kaj zapustiti, kakor to našo bajtico, in vinograd zravno. V vinogradu pa je velik zaklad pokopan. Le pridno kopajte, in našli ga bote.“

Po očetovi smerti sinovi celi vinograd z največim trudom prekopajo, — pa ne najdejo ne srebra, ne zlata. Ker še pa vinograd nikoli tako obdelan ni bil, jim je tersje toliko grozdja obrodilo, da so se nad njim zavzeli. Zdaj še le sinovi prav spoznajo, kakov zaklad da so pokojni oča v mislih imeli, in so v gorici prav debelo na vrata zapisali:

Pridnost je najbolji zaklad,
Kdor ji ve roko podat!

32. Pevajoče ptičice.

Neko lepo prijazno vas je vse polno sadunosnega drevja obdajalo. Šila lepo je v spomladi cvetelo in dišalo. Na vejah in po germih okrog je veliko mnogoterih gmetnih ptičic prebivalo, in gnezdilo, na jesen so se pa veje vse polne jabelk, hrušek in sliv obešale. Hudobni fantini začnejo zdaj ticam gnezda jemati. Ptice tedaj tisti kraj zapustijo, in drugam odletijo. Ni bilo več v lepih spomladnih jutrih žvergolečih ptičic slišati, in vse je po vertih žalostno molčalo. Škodljive gosenice, ki so jih popred ptice pobrale, so se zaredile, so perje in cvetje pojedle. Vse golo je drevje stalo, kakor po zimi, in malovredni fantini, kateri so drugekrati sadja dovolj imeli, še ene jabelke podišati dobili niso.

Božji dar je vsaka stvar,
Kdor jo strati, sebe vdar'.

33. Žolti kanarček.

Kristinka mater prosi, naj ji kanarčeka, kupijo. Mati ji ga obljubijo, rekoč: „Če se boš zmirom lepo

čedno obnašala, in rada pridno vbogala, boš ga imela.“ — Kristinka je vse obljubila. Prišla je Kristinka nekega dne iz šole, in mati ji rečejo: „Jaz pojdem sedaj malo z doma. Tu na mizi je mala nova škatljica; ne dotakni se mi je. Ako me boš vbogala, ti bom kadar nazaj pridem, kaj lepega dala.“

Mati še niso prav vrata zaperli, že izvedavo dekletke škatljico v rokah ima. „Kako je lahka, začne reči, in pokrov je tako drobno navertan! Kaj je le notri? Mislila je, saj me mati ne vidijo, in škatljico odpre — ali poglej! ko bi trenil, čudno lep, ves žolt kanarček vun ferkne, in veselo po hiši smuka in žvergoli.“

Kristinka bi rada ptička hitro vjela, in spet zaperla, da bi mati ne vedeli; ali ko je vsa zasopihana z gorečim licem urnega ptička po hiši podila — pridejo mati, in pravijo: „Ti nepokorno dete! hotela sem tega lepega ptička tebi dati; pa morala sem te poprej poskusiti, ali ga zaslužiš. Zdaj ga pa takoj ptičarju nazaj ponesem.“

Prav pridni otroci vse zvesto storijo,
Naj ravno stariši pri njih ne stojijo.

34. Vkradeni škorec.

Stari lovec Bruno je škorcea v hiši imel, katerega je neke besede izrekati naučil. Ako ga je, postavim, lovec pozval: „Škorec, kde si?“ se je škoreček vselaj oglasil: „Tukaj sem!“

Sosedov Halek je imel s ptičem veliko veselje in ga je hodil pogosto poslušat. Ravno ni bilo enkrat loveca v izbi, da ga pride Halek spet obiskovat. Hitro tiča vjame, ga v žep vtekné, in se misli ž njim spet skoz vrata potegniti.

Ravno ta čas pa lovec hišo odpre, misli fantu veselje narediti in po navadi zazove: „Škorec, kde si?“ — in ptičko v fantinovem žepu na ves glas zakriči: „Tukaj sem.“

Naj bo tat še tako skrit,
Mora le na svetlo prit’.

35. Hišni petelin.

Pridna gospodinja je vsako jutro svoje dekle na delo budila, kakor hitro da je petelin zapel. Deklama je do petelina tako zlo merzelo, da ste mu od jeze vrat zavile, naj bi za naprej bolj pri miru dalej ležale. Ali gospodinja, že pri starosti, ni mogla spati, in je dekli še bolj zgođej, večkrat že o polnoči budila, ker vedela ni, kako zgodaj da je.

Kdor male nadloge ne poterpi,
Še večo težavo si navali.

36. Pitana kokoš.

Imela je horna žena kokoš, ktera ji je vsaki dan jajce iznesla. Ženi pa se eno jajce premalo zdi. Začne kokoš pitati, in se zanaša vsaki dan po dve, ali tri jajca v gnezdi najti. Kokoš pa prepitana se obredi, in nesti neha.

Kdor malega ne časti,
Tudi večega ne dobi.

37. Ptičje gnezdo.

Grozno hudoben fantin je po vseh germih ptičje gnezda iziskaval, in je imel to gerdo veselje, mladim oči iztikati. Mati so ga pogosto svarili, in so djali: „Ti nevsmiljeno dete! Bog te bo gotovo kaznoval, ako se ne poboljšaš. Pomni moje besede!“ Pa razvajeni fantuh se je na tihem temu smejal, in je čedalje hujše delal. Neko nedeljo jutro gre namesti v cirkev, v hosto nove hudobije doprinašat. V verhu na visokem hrastu zagleda veliko gnezdo, spleze hitro na dob, potegne eno mladih iz gnezda, in ga dol verže. Že po drugo sega, kar stara vsa serdita kanjuha naglo priletita, in mu s svojim kljunom obedvoje oči izklujeta.

Kdor starišev ne vboga, Boga ne časti,
Gorjé se vsem takim na zadnje godi!

38. Razdražene čebele.

Šimej zleze v sosedov vert, in zagleda poln germ cvetočih vertnic. Vtergal je eno, rekoč: „Zdaj se je bom enkrat prav za to pravo navohal.“ Ko je ravno svoj nosek v na pol razcveteno rožo tiščal, ga na enkrat strašno zaboli. Bučelica je bila v rožo zlezla, in ga je v nos piknila, ker jo je skoraj s svojim duhanjem zmel.

Nevkrotene hude želje

Nam zmenijo v jok veselje.

Šimej je bil hude jeze. Zgrabi polno pest persti in grud, in začne ves serdit po čebelnjaku lučati. S tem je čebele tako razdražil, da so ga gosto obsule, in vsega opikale. Na smert je zbolel, in le za las je pri življenji ovisel.

Boljše je malo krivico prebavit',
Kakor pa z jezo veliko napravit'.

39. Muhe in pajeki.

Neki kraljevič je večkrat rekel: „K čemu je neki muhe in pajeke Bog stvaril! Ta merčes vendar nobenemu človeku k pridu ni. Naj bi le mogel, vse bi pokončal.“

Moral jo kraljevič enkrat pred sovražnikom bežati. Ves truden se zvečer v hosti vleže, in pod drevesom zaspi. Eden sovražnikovih vojščakov prileze z golo sabljo njega umorit. Mahoma pa ena muha prileti, se kraljeviču na lice vsede in ga tako močno pikne, da se zbudi. On poskoči, svoj meč potegne, in vojščaka odpod.

Kraljevič se je zdaj v hosti v berlog skril. Po noči je pajek luknjo s pajčevino preprel. V jutro prideta dva vojščaka sovražnikovih pred berlog, njega iskaje. Kraljevič ju sliši, kako se pogovarjata. „Glej, je djal eden, tukaj notri se je lahko skril?“ „Nak, je rekel ti drugi, to ne more biti, zakaj noter gredoč bi bil pajčevino raztergal.“ Potem, ko sta vojščaka odišla, je kraljevič roke povzdignil in iz serca molil, rekoč: „Oj moj Bog! kako lepo tebe zahvalim! Včeraj si mi skoz eno muho, danes

pa skož enega pajeka življenje ohranil. Kako dobro je vse, karkoli si Ti stvaril!“

Vsaka stvar, božji dar,
Še tako mala, hasen bo dala!

40. Velika riba.

Neki ribič se je v jutru zgodaj s svojim čolnom na jezero podal, in celi dan ribil. Pa kolikorkrat je mrežo potegnil, kar ene ribice vlovil ni.

Ves žalosten in pobitega serca na večer h kraji potegne, in misli sam pri sebi: „Morebiti je moje delo za ta del zastonj, ker nisem poprej Boga za blagoslov prosil; hočem za naprej to storiti.“

Na to velika riba na enkrat prileti, ki jo je druga podila, se iz vode v čoln zavalila, in pri nogah razveseljenega ribiča klopoče. „No! zdaj, je djal mož, prav čisto spoznam, da le:

Takrat človek srečno shaja,
Bog če blagoslov mu daja;
Brez Boga ni nič mogoče,
Le na njem je vse ležočē.“

41. Hvaležni pesek.

Milka gospodična se je šla za potokom sprehajat. Našla je tam malopridne fantine, ki so ravno hoteli psička vtopiti. Njej se vboga stvar vsmili; kupila ga je od fantinov in seboj v graščino nesla.

Kužek se ji kmalu tako privadi, da je povsodi za njoj letal. Eno noč gre gospodična v svojo spalnico spat. Pesek pa začne sila hudo pod posteljo lajati. Milka z lučjo spod posveti, in glej — grozenski človek, tolovaj, se je bil pod posteljo skrila. Ona kriči na pomoč. Vsi ljudje cele graščine priletijo. Služabniki razbojnika zagrabijo, in ga v ječo odpeljajo. Na sodbi je obstal, da je mislil gospodično vmoriti, grad pa obropati.

Milka je Boga hvalila, da jo je tako srečno rešil, in je djala: „Kdo bi bil vedel, da bo ta vboga stvar, ki sem ga smerti vbranila, — tudi meni življenje otel.

Kdor ljubo živinco rad ima.

Mu Bog tud' ž njo svoj blagor da.

42. Nespametne ovce.

Pasel je mlad ovčar na planini svoje ovce. Nekega popoldne sede na peč v senco pod hojko, in zadrema. V spanji neprenehoma kima, in naprej z obešeno glavo prikimava. Oven, ki je blizo njega derzal, ga vgląda, in misli, da bi se rad ovčar ž njim terkal. Zato se poraste, nekoliko ritansko stopi, se v ovčarja zaleti, in ga s svojimi rogi grozensko butne. Ovčar, iz sladkega spanja tako gerdo zdramljen, od jeze ves serdit skokoma ovna z obema popade, in ga v bližnji prepad zakadi. Ovce, kedar to vidijo, jih blizo sto za ovnom poskače, in se po skalovji razmesarijo in pobijejo. Ovčar pa si je lase pipal, in tulil, rekoč:

Joj njemu! kdor jeze tolažit ne zna,
V neznano nesrečo ga berž zapelja.

Nesreča, ki se je s čredo prigodila, se je razglasila po celi planini. Star prav zastopen in pošten ovčar si je prigodbo v dober navk shranil. Silili so nja sini in hčeri o nekem sejmi v mesto na raj. Oča jim brani, rekoč: „To ni za vas. Tamkaj se malokaj prida godi. Jaz sem vas v nedolžnosti pošteno izredil; tamkaj bi se pa lahko spačili.“

„Kaj pa da! pravijo mlajši; saj grejo tudi drugi taj.“ Na to jim reče oča: „Res da veliko jih je že šlo, pa tudi zdravje in življenje, nedolžnost in poštenje so zapravili. Hočete vi za ta del ravno tako po njihovem ravnati, kali? Ne delajte saj kakor ovce. Znano vam je, da če ena v globočino skoči, vse druge za njo poskačejo. Zato se jim čudite, rekoč: „Oj ti neumna živina!“ Pa tudi človek, ki se v nesrečo zakopa, samo za to, ker

drugi tudi tako delajo, ni trohe bolj pameten, in še hujši, kakor živina, ki pameti nima.

Če drug pred teboj v ogenj skoči,
Nikar za njim se ne potoči!

43. Vkradeni konj.

Kmetu je bil po noči najbolji konj vkraden. Za to se je petnajst ur hoda na konjski sejem podal želé, si drugega kupit.

Pa poglej, — med konji tudi svojega na prodaj vglada. Hitro popade konja za uzdo, in na ves glas zavpije: „Kljuse je moje, pred tremi dnemi mi je bilo ukradeno.“ Človek, kateri je konja prodajal, reče na to ves prijazen: „Vi se motite, ljubi prijatelj! Tega konja že čez eno leto imam, to ni vaš konj; le podoben bo vašemu.“ Kmet konju oči z obedvema rokama zakrije, rekoč: „Ako vi kljuse zares že tako dolgo imate, povejte zdaj, na katerem očesu je slepo?“ Človek, ki je bil konja zares ukral, pa ne na tanko ogledal, se vstraši; ker je bil pa prisiljen nekaj odgovoriti, je rekel: „Na levem očesu je slep.“ Kmet konju oči razkrije, in na ves glas pové: „Zdaj se očitno vidi, da si ti tat in lažnjivec. Tukaj le vsi pogledjte! konj ni trohe slep. Samo za to sem tako baral, naj da bi tat na svetlo prišel.“

Ljudje, ki so okoli stali, se smejijo, in z rokami ploskajo, rekoč: „Vjel ga je, vjel!“ Konjski tat je moral konja nazaj dati, in zaslužno kazen prestati.

44. Veliki vol.

Pogovarjal se je oča s svojimi otroci o tem, česa da se človek vsega privadi, in kaj vse skoz privajo storiti zamore. „Hočem vam, so djali oča, v dokaz tega eno povedati.“ Pripoveduje se, da je nekdam mož velikega vola okoli vodil, katerega je v pričo mnogih ljudij na ramo zadel, in precej dolgo po cesti gor in doli nosil, in si je s tem posebnim delom dosti denarjev zaslužil.

„Barali so ga, kako neki je on k tej čudni moči prišel?“ Na to pravi: „Ko je ta vol še malo tele bil, sem junčeta dan na dan po dve uri po dvorišču prenoševal. Junec je z vsakim dnevom teži prihajal, pa tudi jaz sem bil od dne do dne močnejši. Zadnjič sem k toliki krepkosti prišel, da me celi vol z vso svojo težo ne potlači.“

Naj že bo to resnica ali pravljica, sklenejo oča, gotovo resničen je vendar star pregovor, ki pravi:

Privaja da človeku krepkóst,
In k delu mu potrebno lastnóst.

45. Preobloženi osel.

Hotel je vertnar teržni dan v mesto, in obloži svojega osla z zelenjavo toliko, da se ni vboge živine drugega videlo, kakor glava.

Po potu prideta skoz verbinje. Vertnar nareže nekoliko verbovih šibic za terte, in jih na osla verže rekoč: „Tako bremce bo moj osel še vselaj nesel.“

Gresta naprej in prideta do lešja. Nabral si je vertnar blizu dvakrat dvanajst lepih ravnih palic, hoté jih doma k rožam pristaviti, in jih zopet oslu navali rekoč: „Saj so lahke; osel jih še čutil ne bo.“

Ko je bilo solnce že visoko, in je vročina močno pripekala, izsleče vertnar svojo suknjo, verže jo verh drugega tovara, in reče: „Saj ni že daleč v mesto; kaj pa ta jopič, ki ga z mezincem vzdignem, mi ne bo živince polomil.“

Še le izrekel je to, osel se na kamenu spotekne, pade, in od velike teže potert obleži.

Ves prestrašen zdihuje vertnar na ves glas, rekoč: „Zdaj še le k svoji lastni škodi spoznam, da se ljudje in živina ne smejo preoblagati.“

46. Ukradeni mezeg.

Tata dva sta mezga (mulo) vkrala in ž njim v goščo zbežala. Tam se pogovarjata, za koliko ceno da bi ga

prodala, in koliko bo vsakemu denarja vergel. Ali skregala sta se, in se začela tepsti in tergati.

Ko se pa ravno najhuje kavсата, se tretji tat prikrade, in jima na tihem mezga odžene. Daleč že ga je bil odpeljal, ko sta prepiravca še le žival pogrešila. Ni ga bilo več moči doiti. Vsa kervava se žalostno za njim ozirata; in eden je rekel: „Po resnici in pravici: Kakor dobila, tako zgubila.“

47. Merkovica pri denarjih.

Zlezla je merkovica skoz odperto okno v shrambo skopega bogatina, ki ni svoje žive dni vbogim vinarja dal.

Nevsmiljenca ravno ni bilo doma. Merkovica najde polne škrinje denarjev, ki jih je presuševal, se jih loti, in začne polne tace zlata in srebra skoz okno metati.

Ljudje, to videti, skupoma ulico napolnijo, se za denarje tepó in lasajo.

Ko je skrinja že izpraznjena, še skopec po ulicah pride, in ves prestrašen vglada, kar se pred njegovo hišo godi. Že od daleč merkovici s pestjo proti, in jo preklinja rekoč; „Čaj ti neumna živina!“

Ko se stiskavec tako od jeze peni, stopi sosed k njemu rekoč: „Res da neumno je, denarje skoz okno lučati, kakor je merkovica naredila; ali jih po vaše samo v škrinjjo zaklepati, je vendar še bolj abotno.“

Hvale vreden mož je ta,

Ki, kar 'ma, tud' drugim da.

48. Medvedova koža.

Bil je v zaraščeni hosti sila velik medved. Obert in Lovre, dva popotna lovca, sta po tistem kraji hodila. Slišati to, se pomenita rekoč: „Hočeva ga kmalu imeti.“

Hodila sta za ta del dan na dan skerbno medveda čakati. Na večer pa prideta v kerčmo nazaj, najbolje vino pit, če ravno brez denarjev. „Na medvedovo kožo pijeja, sta kerčmarju djala, on bo vam vse plačal.“

Enega dne, ko sta ravno po hosti hodila, medved strašansko nad nju priarmuli. Obert vstreli, ali trepetaje, in ga ne zadene; nagloma na drevo spleze. Lovre še pa sprožiti ni mogel. Na tla se verže, in se potaji, kakor da bi mertev bil. Medved ga na ustih, pri nosu in ušesih povoha, in kobaca svoj pot naprej; zakaj medvedi se mertvega ne dotikajo. Obert z drevesa pripleze in Lovreta v šali pobara: „Ti, kaj pa ti je medved na uho povedal?“

„Rekel je, mu Lovre odgovori, kože ne prodajati, dokler še medveda nimava.“

Kdor prej zapravi, ko dobi,
Mu rado vselaj spodleti.

49. Volk lažnjivca vje.

Janezek, lažnjiv fantič, je pod košato goro ovce pasel. Enega dne si ubere maloprida šalo in začne na ves glas kričati:

„Volk gre! volk gre!“

Na njegov krič prihiti cela truma bližnjih veščanov volka ubijati. Ker ne najdejo volka, se povernejo spet domu, in Janezek se jim posmehuje.

Drugi dan Janezek spet na vse gerlo kriči: „Volk, volk!“ Prišlo je zopet nekaj ljudi nad volka, pa ne več toliko, kakor prvi dan. Zamerzi jim, in nevoljni se vernejo z glavami odkimaje domov.

Tretji dan pa volk za res pride. Janezek začne ne-
vsmiljeno kričati: „Joj! pomagajte, pomagajte; volk, volk!“ Pa ni bilo nikogar več na pomoč.

Čeda, kar jo je bilo, skokama v vas pribeži. Janezeka pa, ki ni mogel z ovcami vred dosti hitro ubežati, volk zgrabi in razterga.

Sam svoj goljfivec.
Vsak je lažnjivec.

50. Hvaležni lev.

Bil je vbogi suženj k smerti obsojen, za to, ker je bil svojemu gospodarju všel. Prignali so ga v prostorno,

široko ogrado, ki je bila vsa obzidana, in izpustijo grozovitnega leva nad nja. Veliko jezer ljudij je gledalo. Ves divji plane lev nad siromaka, — pa hitro se vstavi, ga začne z repom gladiti, od veselja okoli nja poskakovati, in mu ves prijazen roke liže. Ljudje se začudijo in barajo sužnja, kako bi to bilo?

Suženj jim pripoveduje, rekoč: „Kadar sem bil svojemu gospodarju utekel, sem v puščavi v berlog zbežal. Tistokrat je ta lev k meni priječal, in mi svojo taco kazal, v katero se mu je bil oster tern zabodel. Jaz sem mu tern izderl, in od tistega časa me je on z zverinskim mesom preskerbel, in mirno sva v berlogu živela.“

„V zadnjem lovu so naju vjeli in razkrušili; zdaj pa se blaga zver veseli, ker me je zopet našla. Ljudstvo, kar ga je bilo, se nad hvaležnostjo zverine od veselja zavzeme, in vpije na ves glas, rekoč: „Dobrotljivi človek in hvaležni lev naj živita!“ Sužnju se je podelila prostost in bogato je bil od ljudstva obdarovan. Lev ga je pa iz morišča spremljal, kakor krotek psiček, je pri njem ostal, in nikomur žalega storil ni.

Zverina dobrotnika svoj'ga spozná,
Tud' človek naj serce hvaležno imá.
Prelepe so blage dobrotne roké,
Še lepše človeka hvaležno sercé.

51. Prazno zlato.

Dva brata Aleš in Tomaž sta se črez morje podala v daljnem, novem kraji sveta svoje sreče iskat.

Aleš si je kos celine izprosil, in iz nje z velikim trdom njivo naredil, da si je v kratkem kruha dovolj pridelal.

Tomaž se je pa na gore podal zlati pesek mu nabirat. Revno je moral samih koreninic in drevesnih škornjic živeti, ali vendar je prinesel poln žakelj zlata svojemu bratu nazaj.

„Brate, poglej! je djal, kako sem srečen bil; vse to je moje. Ali daj mi hitro kaj jesti. Čisto sem slab in zdelan od samega gladu.“

„Že prav, reče Aleš, dal ti bom jesti, ali ti boš ves živež meni zlatom odvagal.“ To je Tomažu zlo zamrzelo, pa kaj si je hotel, ker je bil tako shudel in oslabeled, da ni mogel naprej. Ko je Aleš že vse zlato svojega brata imel je djal: „Preljubi moj brat! na svoje zlato nazaj! Nisem takov nevsmiljenec ne, da bi te ob tvoje spravljaj. Le pokazati sem ti hotel, kako da nas bogastvo ne stori srečnih, in da je pridnost boljša od zlata.“

Kdor pridno dela in lakomen ni,
Lehko brez vsega bogastva živi.

52. Biserji v puščavi.

Zašel si je bil popotnik v neko tistih puščav, v katerih cele dni ni družega videti, kakor žgoči pesek, in ni bajtice najti, kder bi ljudje prebivali. Že ves slab od gladu in žeje še vendar do košatega palmovega drevesa prileze, in najde zravno hladen studenec.

Pri studencu zagleda žakelj. „Hvala Bogu! je djal mož, žakelj potipaje, bo morebiti grah, da se ž njim poživim, in gladu ne vmerjem. Željno žakljíč odveže in se prestraši rekoč: „O Bog pomagaj! le biserji so!“

Boljši za lačnega kruha kos,
Kakor pa žlahnega kam'nja voz.

Bore mož bi bil pri dragih biserih, ki so bili več tisoč tolarjev vredni od gladu vmerl. Ali začel je prav zvesto moliti, — in naenkrat prijaha na velblodi zamorec, se na pol živega človeka vsmili, mu da kruha in žlahnega sadu, in ga na kamelo zravno sebe posadi. „Le poglej! je djal zamorec, kako čudno Bog vse vlada! Mislil sem, da je nesreča za mene biserje zgubiti, pa je le bila velika sreča. Bog je tako dal, da sem spet tu sem prišel in tebe smerti rešil.“

Kder je nam največa sila,
Tam je božja roka mila.

53. Žlahni kamenci.

Imel je zlatar zlate, sila drage ženske lepotije v delu za imenitno gospo, ktera mu je več najdražih kamencev izročila, naj je lepo vdela. Ti svetli kamenčki, ki so tako lepo iskrali, so Obertu, zlatarjevemu fantu toliko dopali, da se jih ni mogel nagledati.

Naenkrat pa mojster dva najlepših kamenčkov pogreši. Zdajci je svojega fanta obdolžil, in njegovo izbico preiskal, v kateri je spal; in resen našel je kamenca nad omaro na zidu v neki luknji skrita.

Obert se je scer izpričeval, da ni kamenčkov vzel; mojster ga je pa le prav močno otepel, in od hiše spodil rekoč: „Ti si vislice zaslužil.“ Drugi dan zlatar spet en kamenček pogreši, in ga v ravno tisti luknji najde. Na to je prav skerbno pazil, kdo bi vendar kamenčke taj skrival. Zdaj pride sraka, ktero je fant izredil, in jo na delavno mizo privadil, pobere s kljunom svetel kamenec in ga v tisto luknjo na zid zanese. Zlatarju je bilo prav iz serca žal, da je z v bogim, nedolžnim fantom tako po krivici ravnal. Vzeme ga spet k sebi mu odvzeto čast poverne, in obdarovaje ga, bolečine obilno poplača.

Varuj se natole'vati,
Kakor v ljudi kamnje metati,
Lehko se krivični vgene,
In nedolžen pa zadene.

54. Zdravi kamenčki.

Florjanec še celo mlad voznarski hlapec je od žganja nevarno zbolel. Zdravnik mu reče: „Ako žganja čisto ne opustiš, bo tvoja smert, zakaj ono je smert za mladino.“ „Tega ne morem, pravi bólnik; preveč sem se ga privadil. To le steklenico ga moram vsaki dan imeti.“

Zdravnik na to reče: „Ako je pa temu taka, bom pa kaj drugega svetoval.“ Drugi dan mu prinese pisano škatljico polno čednih kamenčkov, in pravi: „Vsaki dan en kamenček v steklenico verzi — pa ga vsakokrat

notri pusti, potem ti ne bode žganje škodovalo.“ Bolnik je menil, da imajo kamenci kako posebno moč, žganje neškodljivo storiti, in je vsaki dan en kamenček v steklenico vergel. Tako je z dnevom, da sam ni vedel kako, enkoliko kapljic manj žganja popil; in kadar je k zadnjemu steklo s kamenci napolnil, se je tudi že škodljive žganjice odvadil.

Lehko se vsaka razvada premaga,
Če se poboljšanje le ne odlaga.

55. Kamen povračila.

Bogatin se je z vbogim težakom kregal, in je v njega kamen zalučal.

Siromaček kamen pobere, ga shrani in misli: „Le čaj, bo še ura prišla, da ga bom jaz hudobnemu človeku vernil.“

Bogatinec je skozi svoje prevzetovanje, postopanje in zapravljanje celo obožal, in gre enkrat ves capast mimo siromakove koč.

Težak zdaj kamen popade, ga nesrečnemu možu v herbet zalučat. Pa hitro si neha in sam pri sebi pravi: „Zdaj spoznam, da se maščevati nikoli ne smemo, zakaj, ako je sovražnik naš bogat in imeniten, bi ne bilo pametno; če je pa siromak, bi bilo nevsmiljeno. Ali bodi si, kakor hoče, vselaj je maščevanje hudobno in nekerščansko.“

Kdor sovražnikom odpuša,
Se za njega Bog poskuša.

56. Vreča persti.

Neki bogatin je vbogo vdovo ob edino njivo, ki jo je za očetom imela, spravil, naj bi ž njo svoj vert razširil. Ravno je drugo jutro po njivi hodil, kar pride zapuščena vdova s prazno vrečo in ga poprosi s solznimi očmi, rekoč: Lepo vas prosim le toliko zemlje mi od te moje delšine vzeti najte, kar je v vrečo pojde. „Le

to prazno prošnjo vam prav lahko dovolim“, reče bogataš.

Vdova žakelj z zemljo napolni, in reče: „Zdaj pa še eno prošnjo: „Bodite tako dobri in pomagajte mi vrečo na ramo zadeti.“ Bogatin, dela nevajen, se dolgo brani. Vdova pa le prosi, in prosi, dokler ga k temu pripravi. Ali žakelj vzdigaje stoka, rekoč: „Ne morem ga, pretežek mi je.“

Na to mu pa vdova prav ostro pové: „Ako vam je že ta žakelj zemlje pretežek, kako vas bo še le cela njiva, ki jo v jezer žakljev ne spraviva v večnosti težila!“

Mož se take besede prestraši, in ji da njivo nazaj. „Zdaj še le spoznam“ je djal:

Vse po krivici dobljeno blago
Krivičnika v večnosti tlačilo bo.

57. Zapravdana kmetija.

Stari Lenart je bil cel pravdavec in je hodil neprenehoma k dohtarjem stopnie štet. Enkrat zagleda, da pri sosedu zid prekopujejo hoté novo okno naredit. Lenartu to ne gre v glavo; začne se sosedu groziti, da ga bo tožil. Sosedje grejo nad Lenarta, in mu branijo, rekoč: „Vendar na svoje stare dni se kar v pravdo ne vtikaj; ta bedarija ti nikoli prida ne prinese.“ Ali Lenart se ves vtogoti, in vdari po mizi, rekoč: „Mož beseda! da bom dobil, in pa napravil, da ne bo moj sosed več v moje dvorišče gledal.“ Lenart se začne pravdati, pravdo zgubi, in mora vse potroške poplačati.

Ker je bil večno v tožbah, se je tako zadolžil, da že ni imel s čem več plačati; za to mu kmetijo na boben prodajo.

Mihel, premožnega kmeta sin, jo je kupil. Smejijo se mu zdaj sosedje, rekoč: Kar si iskal, to si našel, in skoz svojo pravdo naredil, kar si želel. V resnici! zdaj sosed več v tvoje dvorišče ne gleda, ampak v Mihelnovo.

Kdor veliko pravd pelja,
Zadnjič prazno mošnjo 'ma.

58. Čuden zid.

Prebivalci neke samotne kmetije so ob zadnji vojski veliko strahu prebili. Najstrašnejša za njih je bila ena noč.

Sovražniki so tisti kraj dosegli. Nebo se je po noči tam pa tam od požarov žarilo, rudeče kakor kri. Strašno streljanje se je slišalo. Ravno je bilo po zimi, vse terdo od mraza, in vreme hudo.

Vbogi ljudje so se vse skozi tresli, da bojo prihruli, jih oropali, in iz hiše izgnali. Stari, mladi in otroci so celo noč prebedeli, in v izbi premolili. Stara babica so iz starih molitvenih bukvic brali. V eni molitvi, ob času vojske, so bile te posebne besede: „Naj Bog močen zid postavi, da bode sovražnikom v naše prebivališče branil!“ Mladi gospodar, ki je prav zvesto poslušal, je sam pri sebi djal, to bi bilo vendar preveč, prositi dobrega Boga, da bi zavoljo nas zid napravljal.

Med tem je noč minila, in sovražnika ni v hišo bilo. Vsi so se temu čudili. Ko pa v jutro črez prag pogledajo, — vidijo hišo od tistega kraja, kder so sovražniki stali, od vetra s snegom; kakor z zidom, tako zametano, da ga ni bilo mogoče pregaziti.

Vsi pravijo: „Bodi Bog hvaljen!“ Stara pa rečejo: „Poglejte, tako je Bog vendar zid naredil, in sovražnikom v naše stanovanje vbranal. Za to zmiraj pravim:

Kdor zaupa prav v Bogá,
Se nikoli ne goljfa.“

59. Jerbas kruha.

Bila je nekdam velika velika dragota. Neki bogat mož reče najrevnejšim otrokom domačega mesta v svojo hišo. Vkaže jim jerbas kruha prinesiti, in pravi: „Tukaj imate poln jerbas kruha; vsako vzemi en hlebec; in tako pridite vsaki dan, dokler nam Bog boljše letine včakati da.“ Otroci planejo nad jerbas, se vjedajo in pipljejo, ker vsako bi rado največi hleb imelo. Razleteli so se, da se nobeno še zahvalilo ni. Le Franca, lozno pa snažno oblečena deklica, od strani na zadnje počaka, vzeme najmanjši hlebec, ki so ga drugi v jerbasu pustili, poljubi

roko možu prav hvaležno, ter gre lepo pohlevno in pametno domu.

Drugi dan se otroci ravno tako gerdo zaderžé; in borna Franca je hlebec dobila, ki ga ni bilo pol, kakor drugih. Ko pa Franca kruh domu prinese, in ga bolna mati načnejo, se veliko svetlih srebernikov iz nja izsiplje.

Mati se prestrašijo, rekoč: „Spotoma pojdi, in denarje odrajtaj; le po kaki zmoti so mogli ti denarji v kruh priti.“ Franca nese denar nazaj.

Dobrotljivi mož je pa djal: „Ni bila zmota ne. Nalašé sem rekel, te denarje v najmanjši hlebec varno zapeči, želé tebe, pridno dete podarovati. Le zmiraj tako pohlevna in zadovoljna bodi. Kdor z malim hlebcom za dobro vzeme, rajši ko bi se za večega pipal, si nese vsakokrat blagoslova božjega s tistim domu, da si ravno denarji v kruh zapečeni niso.“

Kdor že mali dar časti,
Se velikega vreden st'ri.

60. Vkradeni kos mesa.

Dva kmečka hlapca, Miklavž in Jurko, sta vsak svoj voz derv svojemu gospodu v grad pripeljala, in gresta v graščinsko kuhinjo. Kakor hitro je kuhar pete odnesel, jima po gerčo pijače, že zavihan Miklavž iz kotla kos mesa izmekne, in ga Jurku v žep potisne, rekoč: „Če kuhar nazaj pride, in po mesu bara, se bom pridušil, da ga nisem vzel; ti pa tudi lahko prisežeš na to, da ga nisi vkral, tako si obadva lahko pomagava.“ Čez kratek čas pride kuhar, v kotel pogleda, potem pa hlapca prav ostro prime, rekoč: „Kamo je meso?“ Oba dva se odrežeta, kakor sta se pogovorila.

Ali kuhar ju začne, rekoč: „Ti Miklavž si meso iz kotla vzel, to priča tvoj od saj vmazani rokav. Ti Jurak si ga pa shranil, zakaj maša ti po suknji na pete leze. Sram vaji bodi, in greha naj vaji bo strah. Naj bi ravno ne bil jaz vajine zvijače vgladal, vedel bi jo vendar Bog, ki vidi v serce vsakega človeka.“

Morala sta kos mesa odrajtati; in sta bila za tatvine del po zasluženji kaznovana.

Lehko se je ljudem zlagati,
Ali nemogoče Boga goljufati.

61. Tri najžlahneje dišave.

Kraljeviča je ploha na sprehodu dobila, in podal se je v bližno kmetiško hišo vedrit.

Ravno so otroci za mizo sedeli, pri polni skledi ovsenega močnika. Vsem je dobro dišalo, jeli so, da je bilo veselje, čerstvi in lepo rudeči, kakor mleko in kri.

„Kako je to vendar mogoče, kraljevič materi reče, da jim taka borova jed toliko dobro diši, in so pri tem tako zdravi in tako lepega lica?“ Mati je odgovorila: „To storiyo trojne dišave, s katerimi jed dišečo napravim; te le so: „Perva dišava je delo, s katerim si morajo kosilo zaslužiti; druga je glad, ker razun kosila ves dan nič ne dobijo, in zato vselaj prav lačni k mizi sedejo; vadim jih pa tudi zadovoljnosti, da za ljubo imajo, kar koli se jim da, in to je tretja dišava, ki jim jedi sladi. Sladčic in drugih posebnostij ne poznajo.“

62. Posebna jed.

Povabil je enkrat veliki tergovec svoje prijatelje iz mesta na svojo pristavo za morje, kder jim je hotel s posebnimi morskimi ribami postreči. Mnogoterih jedi je že bilo na mizi; k zadnjemu prinese veliko pokrito skledo, in v tej so mislili, da bojo posebne morske ribe, katerih so čakali. Ko pa pokrivalo odvdzignejo, namestu rib le nekoliko cekinov najdejo.

„Prijatelji moji, jih tergovec na to ogovori, ribe s katerimi sem vam postreči obljubil, so letošnje leto trikrat draže, kakor sem rajtal. Po cekini so. Pri tem mi je na misel prišlo, da v tej vesi težak bolan leži, in s svojimi otroci strada. Tega, kar bi sama ta jed veljala, se lahko une sirote pol leta živijo. Ako tedaj hočete,

moja gospoda! da po morske ribe pošljem, vam bom jih kmalu rekel napraviti; ako pa ste pri volji, te denarje vbožcu prepustiti, — vam hočem s potočnimi ribami, če ravno bolji kup, pa vendar dobro postreči.“

To vsem gostom dopade; njih vsaki je še cekin dodal in unemu siromaku se je tako za celo leto pomagalo.

Naj se ne masti ti brada,
Kadar veš, da sosed strada!

63. Strena podkov.

Šel je kmetič s Tomažekom, svojim sinom, čez polje. „Poglej, reče oča, na potu postojé, kos podkve na cesti leži! Poberi in shrani jo.“ „Kaj pa to, pravi Tomažek, saj se ne spleča, da bi se pripognil po njo.“ Oča podkovo pobere, in jo molčé v žep vtekne. V prvi vasi kos podkve kovaču za tri peneze proda, in za te denarje črešenj kupi. Šla sta naprej. Solnce je vroče prippekalo; ni bilo daleč okrog ne hiše, ne sence, ne studenca videti. Tomažek od žeje pojema, in že očeta več dohajati ne more.

Zdaj spusti oča, kakor nevedé, eno črešnjo na pot. Tomažek jo željno pobere, kakor bi bila golo zlato, in se hitro ž njoj pohladi. Črez nekaj stopinj očetu zopet druga črešnja iz žepa pade. Ravno tako hitro seže Tomažek za njoj. In tako dá oča vse črešnje pobrati. Ko so črešnje že pošle, in je Tomažek že zadnjo pozobal, se oča smeje ogledajo in pravijo: „Vidiš, ko bi se bil za podkvo enkrat pripognil, ne bilo bi se ti treba za črešnjami stokrat pripogibati.“

Kdor košček kruha zametuje,
Drobtince večkrat poiskuje.

64. Konjski žrebelj.

Osedlal je ratej svojega konja, hoté v mesto jahat. Preden se vsede, zagleda, da na eni nogi enega žreblja ni, ali on le odhaja, rekoč: „Kaj pa en žrebelj, je ali ga ni!“

Čez nekaj časa konj podkvo zgubi. „Da bi kovačnica blizo bila, je djal, dal bi konja podkovati; pa kaj za to! saj po treh podkvah še vselaj gre.“ Konj si pa na terdem potu rog oškodi, in shromi. Dva tolovaja skočita iz goše, jezdeca oropat. Ni jima s šantavim konjem uiti mogel — in vzela sta mu konja, z uzdo, s sedlom in z basago.

Ko pešec domu pride, pravi: „Ne bil bi verjel, da bom zavoljo enega samega žreblja ob konja prišel. Resnica je vendar, naj bo za časno ali večno, kar pregovor pové:

Dostikrat v malem zamuda
Naredi veliko truda.

65. Zlati ternek.

Hotel je enkrat kraljev sin ribe na ternek loviti. Naredili so mu čedno rantico, in na židani vervici je bil zlat ternek privezan. Kraljevič gre na jezero, verže ternek v vodo, in v kratkem ribico iz vode potegne. Zopet ternek v vodo spusti; velika šuka se obesi, vervico vterga, in s ternekom odplava.

Na to kraljevič reče: „Tako nimam drugega za svoj zlati ternek, razen te malovredne ribice. Prinesite mi železen ternek; zakaj slab gospodar, ki za malovredno stvar veliko tvega; mnogo postavi, pa malo dobi.“

Od tega časa je zdaj pregovor na vsako igro, posebno pa na lotrijo, ki pravi:

Igravec na zlati ternek lovi;
Denarje zapravi, vboštvo dobi.

66. Pastirska piščala.

Pri nekem kralju je bil za gospodarja denarnic mož, kateri je od pastirske palice v to imenitno službo prišel. Bil je zdaj ta denarničar pri kralju nezvestobe obdolžen, kakor da bi kraljeve zaklade izmikal, pobrane denarje pa, in druge dragine v svojo lastno shrambo z železnimi vrati zapiral.

Kralj denarničarja obišče, pregleda njegovo poslopje, vidi železne vrata, in jih vkaže odpreti. Kralj se močno začudi, kadar notri stopi. Ni bilo drugega videti, kakor štiri gole stene, kmečka miza in pa en stol iz slame pleten. Na mizi je bila pastirska piščala in pa pastirska palica, pa torbica poleg. Skoz okna se je na zelene senožeti in košate planine lepo videlo.

Denarničar na to pravi: „V svojih mladih dneh sem ovce pasel. Ti si mene, o kralj! na svoj dvor poklical. Tukaj v tem hramu vsaki dan eno uro preživim, mislim z veseljem na svoje stare čase, popevam pesmi, ki sem jih svoje dni pri ovcah Stvarniku v hvalo prepeval. Oh! naj da se v svoje domače gaje povrnem, v katerih sem srečnejše živel, kakor na tvojem kraljevem dvoru.“

Kralj se čez obrekovavce razserdi, objame poštenega moža, in ga prosi še za naprej pri njem v službi ostati.

Ne zlato, ne srebro, ne druge reči,
Le serce pošteno nas srečne stori.

67. Polna basaga.

Balant je polno basago čez ramo zadell, in se ž njo na pot podal. Lukej ga je došel, in se njemu pridružil. Po potu je Balant neprenehoma od slabostij drugih ljudij govoril, sam svojih pa še v misel ni vzel. Zadnjič reče Lukej: „Meni se vidi, da si ti vse tuje slabosti v predni del svoje basage pobasal, naj bi jih zmiraj pred očmi imel, in lahko raznašal; svoje lastne grehe si pa na herbet obesil, da jih ne vidiš. Oberni saj enkrat basago, in to bode boljše za te!“

Hudobni je vsaki, ki druge omiva,
Sam svoje gerdobe pa sebi zakriva.

68. Sedem zvezanih palic.

Kmet je sedem sinov imel, ki so se prav pogosto skregali. S kregom in preprirom so se pri delu mudili;

nekoliko hudobnežev je clo njih razpertijo v svoj prid obračalo, in sine po očetovi smerti ob premoženje pripraviti iskalo.

Nekega dne oča vseh sedem sinov k sebi pokliče, jim sedem terdo zvezanib palic poda, in reče: „Što križeváč mu odštejem, kdor to breme palic prelomi.“ Vsi za poredoma se silijo z močjo, pa vsaki reče zadnjič: „To mi pač ni mogoče.“

„Pa vendar ni nič bolj lehkega, kakor to,“ je oča djal. Potem vzame breme, razveže, in eno palico za drugo brez vse težave prelomi, „Jej, so rekli sini, tako se ve, da je lahko; to bi še dete storilo.“

Na to oča pravi: „Kako s temi palicami, tako je z vami, moji sinovi! Dokler se lepo zastopite, in eden drugemu pomagata, bote lahko shajali, in nobeden vas ne bo premogel. Ako pa bode zaveza lepe zastopnosti med vami razvezana, se bo z vami ravno taka godila, kakor s palicami, ki zlamane po tleh ležijo.“

Kreg in sovraštvo stanove podira,
Lepa zastopnost pa hiše podpira.

69. Resnično ogledalo.

Tonej in Nežica, nja sestra, vidita materno ogledalo na oknu, in se gresta vanj gledat. Tonej je bil prav čeden in se je svoji podobi z dopadenjem smejal. Nežica jo bila od osepnic pikasta, in se razjoče, ko svoje raztergano lice v zerkalu vglada.

Mati, ki zdravno pridejo, jima rekó: „Ti Tonej, nič se preveč ne ponašaj z minljivo lepoto, in varuj se, da svojega čednega lica s hudimi strastni prerano ne skaziš. Ti Nežika pa vesela bodi, da imamo še boljšo lepoto od telesne, lepoto duše, in za tisto toliko več skerbi.“

Lepo lice hitro zgine,
Lepa duša pa ne mine.

70. Očetova podoba.

Pred veliko sto leti je v nekem mestu barantavec vmerl, in lepega premoženja zapustil. Vedelo se je sicer,

da ima samo enega sina, ki je v ptujih deželah bival, pa nobeden mestjanov ga ni po obrazu poznal.

Čez nekaj časa pridejo trije mladenči v tisto mesto, in vsaki si terdi, da je edini sin in pravi dedič rajnega tergovca. Sodnik vkaže pravo izobrazeno podobo očetovo prinesiti, in reče: „Kteri iz med vas treh to znamenje, katero bom na persih podobe naredil, s pušico zadene, tega bo premoženje.“

Pervi vstreli, in prav blizo zadene; drugi še bližej; tretji pomeri, začne trepetati, obledi, solze ga polijejo; log in pušico na tla verže rekoč: „Tega ne, vstreliti ne morem, rajši vse premoženje izgubim.“ Sodnik pa na to njemu reče: „Blagi mladeneč“ ti si pravi sin rajnega, in po pravici njegov dedič, ne pa una dva, ki sta tako ostro vstrelila; zakaj kdor je pravi sin, serca svojega očeta ne bode prebadal, tudi na podobi ne.

Dober in priden otrok stariše časti,
In jim za nobeno ceno žalosti ne st'ri.

71. Najlepše oblačilo.

V graščino je kupčevalec svilo na prodaj prinesel. Lina, graščinska gospodična, si je od gospe matere izprosila, da si sme za eno krilo robe izbrati. Dolgo ni mogla prav vsečega najti, in reče slednjič: „Ljuba moja mamka! vi razsodite, kakošna barva bi se meni najbolj prilegala — zelena, rumena, ali višnjeva?“ Mati se ji nasmejijo rekoč: „Meni se zdi, da bela, podoba čistosti in pa rudeča, ki je podoba sramožljivosti.“

Nedolžnost in pa sramožljivost sercá.
Dekličem najlepšo obleko podá.

72. Zlata tobakira.

Vojaški poglavar je svojim častnikom, ki so pri njem na obedu bili, novo zlato tobakiro kazal. Malo po tem hoče tobaka vzeti, vse žepe preišče, in strahoma reče: „Kamo je moja škatlja? Poglejte saj moja go-

spoda! da ne bi je bil kateri pozabič shranil. Vsi vstanejo, in žepe obračajo; pa tobakire le ni na svetlo. Sam banderaš nekako omoten posedi rekoč: „Ne bom žepa obračal ne; moja mož beseda vam naj bo zadosti, da tobakire nimam.“ Častniki se z glavami kimaje razidejo, in vsaki ga ima za tata.

V jutro potem ga vkaže glavar zaklicati, in mu reče: „Škatlja se je spet našla. Žep se mi je bil razparal in tako mi je za podkladoj na vspod zlezla. Povejte mi pa vendar zdaj, zakaj da niste hoteli žepa pokazati? Saj so vendar vsi drugi to storili.“

„Samo vam viši gospod! bom povedal,“ pravi banderaš. „Moji stariši so sila siromašni. Dajam jim za ta del pol moje zaslužnine, in si opoldne kuhe pritergam. Ravno kadar sem od vas povabljen bil, sem svoje kosilo že v žepu imel, in sram bi me bilo, da bi preobračaje kos zmesnega kruha, in pa klobasa iz žepa pala.“ To poglavarja v serce gane; rekel mu je: „Vi ste dober sin! Da bote ložej za naprej svojim starišem pomagali bodete od sedaj vsaki dan pri meni jeli.“ Potem ga v obednico s seboj pelja, in mu v pričo vseh vojarjev v znamenje spoštovanja zlato tobakiro poda.

Kdor s svojimi stariši lepo ravna,
Časno in večno srečo ima.

73. Sreberna ura.

Primej, boren dijak je moral neko noč v mlinu ostati. Na klop v spodni hiši se je vlegel, in zaspal. O polnoči se sprebudi in sliši zravno sebe nekaj na steni kljuvati. Mesec je svetil; in kadar se ozre sreberno uro ugleda.

Močno ga je začelo mikati, da bi uro vzal, in jo skoz okno odnesel. Vest ga je svarila rekoč: „Krasti ne smeš!“ Ali želja po uri ga le bolj in bolj mika. Tem hudim skušnjavam ulti vstane, skoči skoz okno, in gre.

Še le enih sto korakov daleč je bil, mu že začne vnovič po uri žal biti, da je ni vzal. Zopet se hoče poverniti. Pa njegova vest ga še enkrat posvari; on jo je vbogal, in je šel svoj pot. Mesec je zdaj za gore

zatonil, in prav za terdo se je stemnilo. Primej v močarijo zagazi pa vendar se je na grič izlekel. Ves truden se tam vleže, in prav terdno zaspi. Kedar se dan zazna, ga nekako strašno drenje zbudi, in kedar se razgleda, od strahu trepeče.

Pod vislicami je ležal in videl ravno nad svojo glavo tata viseti, ki ga je cela truma krokarjev obirala. Zdelo se mu je, kakor bi mu znotranji glas pravil: „Poglej, ravno taka bi se enkrat tebi godila, ko bi bil krasti začel!“

Kleče je Boga zahvalil in djal:

Naša vest je božji glas;
Vbogajmo jo vsaki čas.

74. Najdena mošnja.

Ogljarjev Martinek, ubogi fantič pod drevesom sedi, izdihuje, joka in moli. Imeniten gospod v zeleni suknji, zvezdoj na persih, po lovu pride in ga popraša: „Kaj ti je, mali, da jokaš?“ „Joj meni! zajoka Martinek; bili so moja mati boleni in zdaj so me oča v mesto poslali zdravnika plačat; jaz sem pa denarje z mošnjo vred po potu izgubil.“

Gospod se z lovcem, ki je bil ž njim na lovu na tihem pomeni, mu potem čedno mošnjico pokaže, v kateri je nekoliko cekinov bilo, rekoč: „Ali je morda ta tvoja mošnjava?“ „O to ni, reče Martinek, moja je bila že zelo slaba, pa ni bilo tako lepih denarjev v njej.“ „Tak bo pa te le tvoja?“ reče lovec, in potegne ožuljeno mošnjico iz žepa!“ „Ta pač ta, zakriči od veselja Martinek; ta je ta prava!“ Lovec mu jo da; imenitni gospod pa reče: „Zato, ker si tako bogaboječ in pošten, tebi še to mošnjico z zlati vred dodam.“

Molitev naj v sili prijateljica bo,
Poštenje pa boljše, ko čisto zlato.

Štefan, drugi fantej, v bližni vasi doma, sliši to praviti. Kadar je imenitni gospod na lov spet v hosto prišel, se Štefan pod jelo vsede in tuli rekoč: „Oj moja mošnjava! moja mošnjava! izgubil sem jo!“

Gospod za vrešem k njemu pride, polno mošnjo pokaže, in ga popraša: „Jeli ta tvoja mošnja, ki si jo izgubil?“ Stefan zakriči: „Ta je in z obema rokama za njoj seže. Gospodov lovec pa, ki je zravno stal, serdito nad njim zakriči, rekoč: „Nesramni hudobec! ali se podstopiš tolikega gospoda olagati? čaj, jaz ti bom drugači plačal!“ Včesnil je brezovko, in ga je prav pridno nasmukal, kar je lažnjivi goljfir zaslužil.

Goljfijska sama sebe speljá,
In vsaka laž svojo kazen imá.

75. Lepa križevača.

Martin, bogaboječ kmet, je imel hlapca sila hude jeze, ki je v jezi preklinjal, da je bilo strah. Martin ga je pogosto svaril, naj iz ljubezni do Boga jezo tolaži. Hlapec je pa le djal, da ne more; živina in ljudje ga preveč peklijo.

Neko jutro mu Martin lepo svetlo križevačo pokaže, rekoč: „Poglej jo, Matija! tvoja bo, ako celi dan poterpiš, da od tebe žal besede slišati ne bo.“ Z veseljem mu hlapec v roko seže.

Družine kar je bilo, se pogovori, njega ob križevačo pripraviti; z vsako besedo in djanjem so mu nagajali, da bi se razjezil, ali hlapec se je toliko terdno premagal, da ni besede hudega zinil. Na večer mu Martin poda križevačo in reče: „Sram te bodi, da iz ljubezni do malovrednega denarja svojo jezo tako možko strahuješ, iz ljubezni do Boga pa nočeš!“

Na to se hlapec poboljša in ves pohleven človek postane.

Lehke človeku so vse reči,
Če jih 'z ljubezni božje stori.

76. Popravljeni križec.

Trezika je majhen, pa prav čeden križec v dar prijela. Bil je črnega likanega lesa, in na vseh štirih

koncih z zlatom kovan. Na sivem traku ga je na vratu nosila zavolj lepšega. Prigodilo se je, da se krajši hlodec od dolžega odkroji in Trezika očeta prosi, naj ji križec zopet popravijo.

„Prav rad to storim, oča rekó, hočem ti tudi verh tega povedati, kako se lahko braniš, da v nobeni nadlogi na tem svetu za te križa ne bo.“

„Le semkaj prav poglej! ako na vskriž lesa ni, tudi dolži les križem ni. Le tako, da se krajši les z dolžim poprek dene, se križ naredi.“

„Ravno taka je z vsakim terpljenjem, ki ga svoj križ imenujemo. Volja božja je, tako rekoč, ta dolži hlodec; naša volja pa, ki je rada z božjo voljo vse skozi na vskriž, je uni križem les.“

Za tega del pri vseh svojih križih, ki te bodo še obiskavali, vstran deni križem les svoje volje, in se božji udaj, pa ne bo za te križa več.“

Kdor se božji volji prepusti,
Lehko svoje križe preterpi.

77. Čudna škrinjica.

Neki gospodinji so se pri pohištvu vsakoverstne nesreče prigajale, in nje premoženje se je z vsakim letom manjšalo. Šla je zatoraj v log k staremu puščavniku svoje nadloge tožit, in je djala: „Pri moji hiši ni nikoli samo na sebi; mora mi biti nareto. Ali mi veste v tej nadlogi s čem pomagati?“ Puščavnik, bil je dobrovoljen starček, ji reče malo počakati. Čez malo časa prinese zapečateno škrinjico in ji pravi: „To le škrinjico morate celo leto, trikrat po noči, trikrat po dne, po kuhinji, kleti, hlevih in vseh hišnih kotih okoli nositi. Čez leto potem mi pa škrinjico nazaj odrajtajte.“ Dobra hišna mati je v škrinjico veliko zaupanje imela, in jo je skerbno okoli nosila.

Kadar je prvi den ž njo v klet šla, sreča hlapca, ki je ravno hotel ročko piva skrivaj odnesti; ko je že pozno v noč v kuhinjo prišla, najde, da so si dekile bile ravno pečenjak iz jajc naredile. Ko je po hlevih hodila, najde krave do kolena v gnoji. Konjem namestu ovsa

le slamo položeno, in da niso bili očedeni. Tako je našla vsak dan eno ali drugo, kder je bilo popravljanja treba.

Kedar je leto doteklo, se s škrinjico k puščavniku poverne in mu vsa vesela pripoveduje, da je sedaj vse boljše. „Ali pustite mi, prosi, škrinjico še za eno leto, zakaj prečudno moč v ima sebi.“ Puščavnik se temu nasmeji in reče: „Škrinjice vam pustiti ne morem: ali skrivna moč, ki je v njej, naj bo vaša.“ On škrinjico odpre, in glej, drugega ni bilo notri, kaker košček belega papirja, in na tistem zapisano:

Hočeš dobro gospod'vati,
Moraš sam vse pregled'vati.

78. Kraljevič v molitvi.

Nekega kralja sin je ob času vojske pred sovražnikom zbežal, in nikogar seboj vzel, razen starega služabnika. Da bi ju ne spoznali, sta se prav borno preoblekla.

Pozno večer prideta enkrat v stran med gore do kmetiškega stanovanja, in sta čez noč tam ostala. Kraljevič pa ni mogel spati; groza ga je pred sovražnikom, in tudi denarjev mu pomanjkuje, s katerim se v hitkih zadosti prevedel ni; toraj ponoči vstane, poklekne v tihi čumnati in dolgo natihoma moli. Ker ga je pa serce le sila bolelo, prav globoko izdihne na glas rekoč: „Moj Bog! vsmili se revnega kraljeviča!“ To je kmet slišal, in v jutru služabniku rekel: „Jaz vem, da so vaš gospod kralja sin; povejte mi vsaj, zakaj da so toliko žalostni?“

Služabnik je po pravici povedal, pa prosi, naj bi kraljevega sina kar ne izdal. Kadar se je kraljevič na pot odpravljal, kmet spoštljivo k njemu stopi, in ga s solznimi očmi ogovori, rekoč: „Dragi kraljevič! meni je vaša ponočna molitev vašo bitko žalost razodela. Storite mi to veselje, in vzemite teh dvajset cekinov, dokler se vam bo spet bolje godilo. Hočem vam tudi stezo pokazati, po kateri bote kualu iz vse nevarščine.“

Kraljevič se je nad tem zavzel, in dobroserčnega kmeta zahvalil, še več pa Boga, ki serčne molitve čudno vslišuje, če ravno čudeža ne stori.

Kraljevič je srečno k svoji kraljevi žlahti prišel in je potem poštenemu kmetu cekine desetkrat povernil!

Le zvesto moli, in vsmiljeni Bog
Bo tebe rešil iz tvojih nadlog.

79. Bogoljubni pastirček.

Na večer lepega rožencveta, kadar je ravno vse cvetji in zelenji bilo, je pasel Bendelin svoje ovčice. Žalosten je poleg cvetočega germa stal, in svetle solze so se mu po rudečem licu vdirale.

Lovčev Lojzek, ravno iz hoste pride, in ga omilovaje popraša: „zakaj se pa jočeš?“ „Oh začne Bendelin, videl sem ravno zdaj gerdo sternašnico, kako je v germ zlezla.“ „Oj! reče Lojzek! kako bi se vendar nad čem takim jokal!“ Bendelin pa pravi: „Kedar sem sternašnico v gledal, sem sam pri sebi mislil, ta žival je tako gerda, težko po tleh lazi, od ljudi preganjana, ne pozna svojega stvarnika, in večji del svojega življenja v blati in po temnih kotih pretiči, tako dolgo, da zadnjič sama segnije.“

„Jaz, pa, sem sam pri sebi djal, „sem ravne postave, imam čedno človeško obličje, se lahko semtertje sprehajam, nebo in zemljo pregledujem, se trave in rožic veselim, spoznavam svojega stvarnika, in neumerjočo dušo imam. Za vse to nisem mu pa še nikoli prav zahvalil. Ta moja nehvaležnost me je toliko opekla, da sem se moral razjokati.“ Lojzeka so te besede toliko genile, da jih vse svoje dni pozabil ni. „Še v svoji veliki starosti jih je svojim vnukom pravil, in pridjal rekoč: „Naj bi ravno ostudne živali za nič druga ne bile, so nam že za to k velikemu pridu, ker nas učijo, imenitnost človeštva bolj spoštovati, s katero nas je Bog za krono vseh stvari na zemlji postavil.

Ni vreden, da človek na svetu živi,
Ki stvarniku serca hvaležnega ni.

80. Mladi pletar.

Mladi Lovre je imel bogate stariše; zato se je na njih premoženje zanašal, in se ni hotel kaj prida učiti. Sosedov Jaka pa, kateri je bil vbogih starišev, se je prav pridno jerbase plesti naučil.

Enega dne je Lovre za morjem stal, in je za kratek čas na ternek ribe lovil. Jaka si je tam breme verbovih šibic narezal, in se ravno ž njimi domu spravljal. Kakor bi vstrelil, pa plane zdaj nekoliko morskih tolovajev iz germovja; obadva fanta zgrabijo, na svojo barko zavlečejo, hoté ju v sužnost prodati.

Burja barko daleč zanese, in jo na skalovji neznanega otoka razbije. Le sama fanta sta srečno na suho splavala. Nevsmiljeni zamorci so na tem otoku prebivali.

Jaka se jim je mislil s tem, kar je znal prikupiti. Seže po svoj nožič, nareže verbovih vejic, in začne čeden jerbasček plesti. Veliko černih možkih, žensk in otrok pride, ter ga radovedno delati gledajo. Ko je korbico dodelal, jo najiminitnejemu med njimi daruje. Mlado in staro vse bi bilo zdaj rado take jerbasece imelo. Dali so Jaketu bajtico s sadonosnim drevjem vsajeno, naj bi pri miru v njej lahko delal; tudi so mu obljubili dovolj za živež skerbeti. Hoteli so pa potem, naj jim tudi Lovre jerbase spleta. Videti pa, da nič ne zna, so ga začeli biti; vbili bi ga bili, ko bi Jaka za-nj prosil ne bil. Ali vkažejo mu plušasto suknjo Jaketu dati, in Jaketovo platnenko obleči, ter njemu za hlapca biti, in mu verbovja donašati.

Kdor je priden in kaj zna,
Ga povsod vse rado 'ma.

81. Mala brodnarja.

Vertoglavi Valent je Lipeja, svojega manjšega brata, za vodo seboj peljal, ga je v čolnič zvalil in ž njim na globoko odrinil.

Dereča voda je čoln ob skalo treščila, da se je na kose razletel. Valent se je okoli sterme pečine prijemal, pa nikder ni mogel na njo splezati. Lipeja je voda odnesla.

Neki ribič zasliši fantejev krič, hitro pridirja, skoči v vodo, plava v veliki nevarščini za Lipejem, ga dojde, srečno na suho spravi, in ima neizrečeno veselje, da ga je rešil.

Rad se za druge v nevarnost poda,
Kdor pravo serce kerščansko ima.

V tem času, da je blagi ribič Lipeja iz vode izvlekel, je Valentek vtonil. Ljudje, katerih se je veliko naletelo, so ribiča prašali: „Zakaj si pa ravno tega otel, in svoje življenje v nevarščino postavil, ker nisi mogel obema pomagati? Bil bi saj unega brez vse težave in tolike nevarnosti ložej iz vode potegnili!“ Ribič je pa odgovoril: „Vertoglavi Valent, ki je vtonil, mi je pogosto rib in rakov kral, in mi moje mreže raztergal; pridni Lipej mi je večkrat male južine prinesel, kadar sem šantov bil, da nisem kaj zaslužiti mogel, in mi mnogi krajcar dal. Kako ne bi tako dobrega fanta najprvo rešil!“

Pogosto se dobro na zemlji plačuje;
Pa tudi hudobnežu hudo vračuje.

82. Slepi mladeneč.

Andrej, še mlad, pa slep sirotej, je enkrat o palici, prav počasno in varno iz cirkve domu taval. Luka, razvajeni kmetiški gizdalin ga oponaša, in pravi: „Se hočeva poskusiti, staviš deset križevač, da letim hitreje kakor ti?“

Slepec je rekel: „Naj velja, če si pot izberem, kterege poznam in pa čas izvolim; kterege bom jaz hotel.“ Luka brez vsega pomislika vdari, se prav debelo smeji, in vse pričejoče za pričo pokliče. „Že prav! je rekel slepec na to; nicojšno noč ob dvanajstih bova za vadjlo v mesto letela.“ Ko je ura dvanajst odbila, začneta obadva iti. Zlo temna in hudournna je bila noč, in pot je šla skoz veliko hosto. Andrej, ki sta mu noč in dan vse eno bila, je še pred juternim svitom v mesto prišel. Posmehljivi Luka pa si je v hosti zašel, zdaj z glavo v eno, zdaj v drugo vejo butil, zdaj čez korenine pal, pa se med ternje zaplel, in je v mesto še le prisopihal, ko je solnce že visoko stalo. Moral je deset križevač

plačati, in vsaki je djal: „Prav mu je, še večo kazen bi bil zaslužil.“

Kdor vbožčeka za smeh imá,
Si božjo jezo nakopá.

83. Dva popotnika.

Popotnika dva, Jurej in Marko, gresta lepo eden z drugim svoj pot. Zdaj vglveda Jurej mošnjo denarjev na cesti. Hitro poskoči in jo pobere. „Brate, pravi Marko, hočeva z denarji pošteno deliti.“ „Ne bo dal, se zareži Jurej, tega ne, tega. Jaz sem mošnjo našel, jaz jo bom imel.“ Smejé se mošnjo v žep vtekné; Marko pa žalosten ž njim dalej gre.

Naglo pa tolovaj z golim mečem nad nju pridere. Jurej postane bled, kakor kamen, in prosi: „Brate pomagaj, ko si pošten. En človek ne bode tako lahko dvema kos. Hiti, potegni še ti svoj meč z menoj!“ Ali Marko mu odgovori: „Ne bo dal, ne! Meni nima tolovaj kaj vzeti. Ti si denarje sam poshranil, le sam se brani za nje.“

Tolovaj ga je premagal, in namestu denarjev je le veliko ran Jurej odnesel.

Naj v sreči prijatelju rad podeli,
Kdor enkrat v nesreči pomoči želi.

84. Ogljar in platnobelec.

Djal je ogljar platnobelcu, ki si je ravno prebivališče najemal: „Brate! pojdi k meni zahajat; prostora imava zadosti obadva, da si svoje blago lahko poshraniva.“

„Tega pač ne, ljubi brate! je djal platnobelec ogljarju, zakaj platno, kterege s tolikim trudom belim, bi se mi od tvojega oglja vse zamazalo.“ Na to se pošteni ogljar nasmeji, rekoč: „Prav imaš! Černo in belo se ne bo vzelo.“

Ravno taka se čistim dušam med ljudmi godi, ki

so vražji in nesramnega zaderžanja, kakor belemu platnu med črnim ogljem.“

Var'vat' se mora nesramnih ljudi,
Kdor svojo čistost ohranit' želi.

85. Mlinar in nja osel.

Mlinar žene s svojim sinom osla v mesto na prodaj. Človek mimo pride; in jima reče: „Pač nista modra, da pustita osla praznega; zakaj se ne bi eden nanj vsel?“ Sin se ročno na osla vsede.

Ali zdaj drugi mimo pripelja, in pravi: „Ti nerodni mladeneč! Kaj te ni sram jezdit, svojega starega očeta pa pešč iti pustiš?“ Sin hitro dol skoči, in očeta na osla posadi.

Kmalu potem ju sreča neka kmetica z jerbasom sadu na glavi, in začne: „To je nevsmiljeni oča, ki tako dobro na oslu sedi, nja vbogi sin pa mora za njim blato gaziti!“ Na to se tudi sin zraven očeta vsede.

„Oj ta vboga stvar, ki mora toliko težo nositi!“ kriči ovčar, ki je za potom ovce pasel; konec bo vzela pod vama. Vidva sta vendar prava živinoderca!“

Zdaj obadva raz osla stopita. „Kaj hočeva z oslom početi, vpraša sin ves nevoljen očeta, da bi ljudem vstregla; ali bi ga na drogu na prodaj nesla, ali tam na potoku v vodo potisnila, kali?“

Stari pa je djal: „Naj bo! zdaj očitno vidim, da ni mogoče vsem ljudem vstreči, in da je modro, kakor pravijo:

Stori tak', kakor te pamet uči,
In ne porajtaj na druge ljudi!“

86. Lovski pes.

Ščul je lovec svojega psa po zajcu rekoč: „Čapo, čapo!“ In pes poskoči za zajcem, kar more, ga goni daleč po polji okoli, dokler ga dojde, in z zobmi popade. Lovec zgrabi zajca za ušesa, in psu reče: „Pusti, pusti!“ Pes zajca izpusti, in lovec ga v torbo vtekne.

Veliko ljudi je to gledalo, ki so bili blizo tam v vasi doma. Med njimi začne prileteti kmet, rekoč: „Lakomnik je ravno takov lovski pes. Lakomnost ga naganja in pravi: „grabi, grabi!“ Slepi človek jo vboga, goni za posvetnim blagom, kar zamore. K slednjemu pride pa smert, in reče: „Pusti, pusti!“ In bore človek mora vse svoje blago zapustiti, ki se je toliko trudil zanj.

Škerbi, o človek za tako blagó,
Ktero v večnost te spremilo bo.

87. Ošabna gospodična.

Gospodična Zalika je v verli graščini prebivala, in in se je po svojem žlahnem stanu visoko nosila. Pride nekdanj Marjanica, sirotnega zidarja hči, in reče: „Moj atej so na smertni postelji, in so me poslali vas prositi, da bi k njim prišli; imajo vam kaj posebno imenitnega povedati. Gospodična ošabno odgovori: „To bi pač posebno kaj imenitnega bilo, kar bi meni takošen sirotej povedal. Le spravi se; jaz nimam po kaj v tvojo kočuro.“ Čez malo časa Marjanica zopet prisopiha rekoč: „O draga gospodična, pojdite hitro! Vaša rajna mamka so v zadnji vojski veliko zlata in srebra vzidati dali, in mojemu očetu naročili, ne živi duši kraja povedati, razen vam, kadar bote dvajsti let stari. Zdaj so pa že na smertni postelji in ne bodo toliko dočakali.“ Zalika zdaj teče, kar ju noge nesó — kadar pa v hišico poštenega moža stopi, je bilo že prepozno. Zidar je bil med tem umerl.

Zalika se je prestrašila in toliko, da ni obdivjala. Reče po gradu tam pa tam zid razdreti, pa o zakladu ni bilo sledu. Vse žive dni ji je bilo žal, da je tako ošabna bila in poštenega moža na poslednjo uro žalila, sebe pa ob toliko bogastvo spravila.

88. Preoblečena vbožanka.

Ob času velike dragote jo nepoznana beračica, prav po siromaško, pa vendar čedno oblečena, po neki vesi vbogaim prosila.

Pri enih hišah so jo gerdo odpravili, pri drugih so ji kaj malega vergli; le en gospodar, sam vbožec, jo s hude zime v hišo na toplo pokliče, in gospodinja, ki ki je ravno pekla, ji lep kos pogače vreže.

Drugi den so bili vsi veščani, pri katerih je ta sirota, ki je niso poznali, za dar prosila, v grad na večerjo povabljeni.

Kedar v obednico pridejo, zagledajo mizo polno žlahnih jedil; na drugi pokriti mizi, pa veliko okrožnikov na katerih je tam pa tam košček plesnjivega kruha, po dve podzemljici, ali kako pest otrobov, — večidel pa nič videti ni bilo.

Graščinska gospa pa začne: „Jaz sem bila ona preoblečena beračica, in sem vas hotela v teh hudih časih poskusiti, kako kaj sirotam radi dajete, ki se jim zdaj tako hudo godi. Ta dva siromaka le sta mi postregla, kar sta premogla; zatadel bota z menoj pri mizi večerjala in od mene še vsako leto nekoliko denarjev dobivala.

Kar vas je pa drugih, imejte s temi darovi za dobro, ki ste jih meni podelili, in jih tu na okrožnikih najdete. Verh tega pa ne pozabite, da se vam bo enkrat na unem svetu ravno tako postreglo.

Kakoršna je tukaj setev,
Takošna bo tamkaj žetev.

89. Svinjski tat.

Pozno na večer prideta v vas dva medvedarja z medvedom, ki je plesat znal, in čez noč v kerčmi ostane. Oštir je bil ravno veliko sila pitano svinjo prodal, in je v prazni svinjak medveda zaperl.

O polnoči pride tat, in bi rad svinjo vkral. Od vsega ni vedel nič, kar se je bilo pripetilo; odpre rahlo na svinjaku vrata, zleze noter, in v temi namesti svinje — medveda popade. Medved poskoči, in strašno zarjove, zgrabi s svojimi močnimi tacami tata, in ga več ne izpusti.

Nesrečni človek je od strahu in bolečine kričal, da je bila groza. Kar je bilo v kerčmi ljudi, se izdramijo, in priletijo. Z velikoj siloj sta medvedarja tata, vsega

kervavega in razmesarjenega razdraženi živini iz krempljev izderla in ga gosposki izročila.

Pogosto se taka na svetu godi,
Da hudodelnik sam sebe vlovi.

90. Trije razbojniki.

Trije razbojniki so tergovca v hosti vbili, in mu veliko denarjev in drugih dragih reči vzeli, ki jih je pri sebi imel. Oropano blago so v svoj berlog zavlekli, in stareja dva pošljeta najmlajšega v mesto živeža kupovat. Kadar je odišel, se ostala dva pogovorita rekoč: „Kaj bi toliko blaga s tem fantinom delila. Ko nazaj pride, ga hočeva zakljati, da njegov del nama ostane. Pa tudi mlajši razbojnik je na potu sem pri sebi mislil:

„Kako srečen bi bil, če bi vse to drago blago moje bilo! — Svoja tovarša hočem s strupom zavdati in vse to bogastvo bo moje.“ Nakupil je v mestu živeža, vino s strupom namešal, in se je s tem povernil.

Kakor hitro v berlog stopi, planeta una dva nad njega, mu vsaki svoj nož v serce zabodeta, da se mertev na tla zvali. Na to se vsedeta, jesta, pijeta ostrupljeno vino, in pogineta v najgrozovitniših mukah. Našli so jih vsredi naloženega bogastva mertve ležati.

Tak pogosto hudobija,
Sama svoja je morija.

91. Čudni pesjan.

Fanteja dva sta iz mesta v grozno dobrovo zašla, in v samotni, poredni oštariji čez noč ostala. O polnoči čujeta v bližni izbi marnjati. Hitro obadva na leseno steno ušesa nastavita, in tenko na uho vlečeta. Zdaj zaslišita prav zastopno te besede: „Ženka, podkuri za jutro kotel, hočem naša fantina iz mesta pokljati.“

Vboga fanta začne smertna groza obhajati. „Oh, Bogu se vsmili! sta tiho tožila, ta oštirjaš je pesjan, ki človeško meso je!“ Hitro skoz okno poskačeta, da

bi ušla. Ali noge so ju od skoka toliko zbolele, da nista mogla dalej, pa tudi dvorišne vrata so bile zvesto zaklenjene.

Na to v svinjak zlezeta, in v smertni britkosti noč pre stojita. Zjutraj pride kerčmar, odpre vrata na hlevu, začne nož brusiti, in zakliče: „Zdaj fantina, le vun! Vajna poslednja ura je vdarila.“

Fanta začneta obadva kričati, in kleče prositi, da bi ju kar ne zakljaj. Oštir se čudi, kako da sta v svinjak prišla, in jih praša, kaj da ga za pesjana imata.

Fanta jokaje odgovorita, rekoč: „Saj ste nicoj po noči sami rekli, da naju hočete danes v jutro zakljati.“ Ali kerčmar začne na glas, rekoč: „O bedasta dečaka! Saj nisem vaju mislil. Le dvoje praset, katere sem v mestu kupil, sem v šali svoja dva fantina iz mesta imenoval. — Pa tako se takim godi, ki ušesa nastavljajo, zatoraj si dobro zapomnita pripoved, ki pravi:

Kdor skrivaj ušesa nastavlja,
Sam sebi nepokoj napravlja.“

92. Goljufni zdravilar.

Prišel je neko nedeljo večer čedno oblečen popotnik na ves v kerčmo, in si dal dvoje pečenih pišet napraviti, pa verč najboljega vina prinesiti. Kakor hitro pa prvi grižlej v usta zanese, začne milo ječati, z belo rutico lice podstavlja, in toževati da ga zobjé že celih štirinajst dni nevsmiljeno veličajo. Kar je bilo kmetov v hiši, vsi ga omilujejo.

Čez malo pride zdravilar v hišo, ki je zdravila prodajal, se v kot vsede, in reče kupico žganega prinesiti.

Ko je slišal, kaj tujega gospoda teži, reče: „Temu lahko, kakor bi trenil, pomagam.“ Seže v svojo krošnjo po zlat, čedno zviti papirček, ga razgerne in reče: „Oslinite, moj gospone! svoj perst na koncu, in v ta beli prah potipajte ž njim, in ga potem na zob položite.“ Tujec je vse tako storil, in kmalu na glas začel: „Kako pa mi je? Kakor da bi odrezal, mi je zob vtihnili!“ Dal je zdravilarju celo križevačo, in ga je povabil, naj ž njim obeduje.

Gosti in vsi vaščani so hoteli zdaj tega prahu, in nad sto zavitkov je po dvanajst krajcarjev tam prodal. Ako je potem koga v vasi zob zbolel, so mu kmalu s tem novim prahom hoteli pomagati. Ali čudno se je vsem zdelo, da nikomur pomagalo ni.

Slednjič je goljufija na svetlo prišla. Popotnika sta se že poprej na to goljufijo pogovorila. Beli prah druga ni bil, kakor nastergana kreda. Obadva so zavoljo te in več drugih sleparij v ječo zaperli.

93. Zaklad izkopan, ali kmet goljfan.

Prišel je nekdam že v mraku ptuj, neznanu opravljeni človek, velike bukve pod pazduho, in belo šibico v roki, na Boštjanov dom, in je začel, rekoč: Imam vam nekaj skrivnega povedati. Na vaši njivi je velik zaklad zakopan. Če mi daste desetino, ga bom vzdignil. Tako bote mahoma na cente obogateli. Kmet se da hitro vpotiti, in je prav vesel.

O polnoči gresta z lopatami, pa s kolesnico na njivo; molcé globoko jamo napravita, težek zaboj izkopljeta, ga na kolesnico naložita, in srečno na kmetov dom privlečeta. Zdaj začne slepar zaboj ogledovati, se ga tu pa tam s svojo šibico dotikati; med tem iz svojih knjig neke neznane besede žlabudra, in z glavo prikimuje. Slednjič reče: „Da se nama izkopan zaklad v oglje ne spremeni, morava posebne, skrivne pripomoči imeti, predenj zaboj razbijeva. Pa ne vem, da bi jih kdo imel, kakor stari zdravilar, deset ur hoda od tod; ali spod dvajset cekinov jih ne dobiva. Kmet je bil ravno dva dni poprej za dvajset zlatov konja prodal, in jih z veselim srcem ptujcu odšteje. Še tisto noč se je slepar spravil, pa ni ga bilo več. — Ko se je kmet že načakal, zaboj razbije, ali ne najde ne zlata, ne srebra, tudi ne oglja v njej, temuč samega peska, ki ga je za potokom voda nanesla. Na pesku je bile zapisano:

Kdor se zanaša zaklade kopati,

Se mesto z denarji le s peskom bogati.

94. Prazen, pa pravičen strah.

Martinek je o polnoči v graščinski vert zlezal, dva žaklja jabelk nadeval, in se s pervim žakljem za zidom mirno domu spravlja. Ravno ura dvanajst odbije, veter po drevji grozno šumi — kar naenkrat zagleda Martinek kraj sebe črnega moža, ki z drugim žakljem, kakor bi bil naprošen, ž njim vred beži. Martinek, ves prestrašen, zakriči, spusti žakelj, in dirja, kar more.

Tudi črni mož žakelj verže in ga zmiraj dohaja; na koncu vertnega ozidja pa zgine. Prihodnje jutro je Martinek povesod pravil, kako pošast je videl; da je kral, o tem se ve da zinil ni.

Ali še tisti dan zakliče graščinski gospod Martineta in mu reče: „Ti si nicoj v graščinskem vertu sadje kral. Žaklja z očetovim imenom zaznamnovana tebe dolžita. Dal te bodem za to v ječo zapreti. Črna pošast je pa le tvoja lastna senca bila, ki si jo na zidu videl, ker je mesec ravno o polnoči prisvetil.“

Tako se vsakemu godi, ki po pravici ne ravna, vsakega šumečega lista se prestraši, in pred svojo lastno senco beži.

Kdor dobro vest ohrani,
Se lahko strahu brani.

95. Modri popotnik.

Prebival je svoje dni sila bogat plemič v nekem imenitnem gradu, o katerem zdaj nobenega sledu več ni. Svoj grad prav blišeče zalšati, se mu ni denarja nikoli mililo; ali vbogim je malo kaj dobrega storil. — Pride enkrat vbog popotnik v grad, in prosi naj bi smel čez noč ostati. Žlahтник ga ošabno odpravi, rekoč: „Graščina ni nobena gostilnica“. Popotnik prosi: Najte, da vas le za trojno reč poprašam potem pa pojdem. „Prašajte, kar vam je drago; rad odgovorim, da le greste?“ — je plemič odgovoril. Popotnik prvič popraša: „Kdo je pred vami v tem gradu stanoval?“ „Moj oča,“ mu gospod odgovori. Popotnik drugič popraša: „Kdo pa je pred vašim očetom tu prebival?“ „Moj dedec,“ reče

plemič. „Kdo bo pa za vami?“ ga popotnik tretjič popraša?“ Žlahtnik mu odgovori: „Če božja volja, bo moj sin.“ „Ako je taka, je popotnik djal, da vsaki le en časek v tem gradu prebiva, in se eden drugemu vgiblujete, kaj pa ste druga kakor gostniki, in ta graščina prav za prav vendar tudi le gostnica.

Zatoraj, kar ne tratite toliko blaga za olepševanja tega minljivega poslopja, v katerem le kratko časa prebivali bote. Dajajte rajši vbogaime, da si v nebesih večno prebivališče prikupite.“

Plemiča te besede dirnejo. Ne pusti popotnika izpod streh, in je od te dobe vbogim dobrotljiv oča.

Na večno le to obstoji,

Kar dobrega človek stori.

96. Pametni puščavnik.

Nek kraljevič se je s svojo lepoto, s svojim bogastvom in imenitnim stanom zelo štimal. Enkrat pride po lovu med gore v samotni kraj, ali v puščavo, in najde starega puščavnika pred bajtico sedeti, in prav zamišljeno mertvaško glavo ogledovati. — Kraljevič se mu približa, in ga smeje se napačno popraša: „Kaj tako skerbno to bučo spoznavaš? Kaj pa boš videl na na njej?“ Puščavnik kraljeviča prav ostro pogleda, in mu pametno odgovori: „Rad bi spoznal, ali je ta mertvaška glava kakega kralja, ali kakega berača, pa ni mi mogoče razločiti.“

Naj nas učijo mertvaške kosti,

Kako lepota in čast obleti.

97. Živo pokopana gospodična.

Vmerla je gospodična žlahnega stana v najlepših letih svoje mladosti. Belo jo preoblečejo, žlagne biserje ji v lase vpletejo in na desno ji zlat perstan nateknejo, ki je bil z žlahnim kamenom vložen. Vse te dragote so ji žalostni stariši v zemljo dali. — Pervo noč za pogrebom,

prižge pogrebnik svetilnico, gre skrivaj na pokopališče, merliča odkopa, in ji misli dragôte vzeti. Naenkrat se pa mervta deklica po koncu vsede, pogrebnika stermo pogleda, in ga rahlo odgovori rekoč: „Kaj hočeš?“ Pogrebnik se prestraši in beži. Gosposdična ni bila za pravo, ampak le na videz vmerla. Vstala je iz jame, vzela svetilnico, ki jo je pogrebnik pustil, in si je domu svetila. Vgledati jo, ko v hišo stopi, se je stariši s pervega sila prestrašijo; potem ko so se prepričali, da je ljubljena hčerka resnično živa in slišali kaj in kako se je zgodilo, toliko bolj veseli, in večnemu Bogu hvaležni.

98. Otročji del.

Bogat barantavec je svojim otrokom vse premoženje prepustil, otroci so mu pa terdno obljubili, ga z vsem potrebnim preskerbeti. — Izperva se mu je še koj dobro godilo, ali čem dalje, hujše ga otroci imajo. Žlice mu štejejo koliko jih v usta zanese, in še oblačiti ga nočejo dostojno. Zaverženi oča pogosto zdihuje rekoč: „Vkanil sem se, otrokom ves denar in vse premoženje v roke izročivši. Bolje bi bilo, naj bi oni mene, kakor da moram zdaj jaz jih prositi.“

Neprevidoma star prijatelj očetu dvajset tisoč tolarjev odšteje, ki jih je v barantu ž njim imel, in ni mislil več jih kdaj dobiti. Dal si je močno železno škrinjo narediti, je svoje denarje v njo zaklenil in z debelimi ključavnicami zavaroval. Zdaj so otroci očeta spet lepo imeli in mu prav skerbno stregli, da bi še te denarje iz njega izlizali. Oča jim ni več ne peneza dal. Ali zanašali so se na dedšino. Po njegovi smerti škrinjo lakotno odprejo, želé si denarje razšteti. Ali oča je bil že dolgo poprej ves denar skrivaj sirotišnici izročil, škrinjo pa s kamenjem napolnil. Verh kamenja je bil papirček napisan:

Kdor stariše gerdo iná
Si sam svojo srečo prodá.

99. Trojni smeh na zadnjo uro.

Pobožen starček je vmiral. Njegovi otroci in vnuki so okoli smertne postelje stali. Zdi se jim kakor bi bil zaspal. Mežal je, in se trikrat prav sladko nasmehljaj. Kadar spet pregleda, ga eden sinov popraša, zakaj da se je trikrat nasmejal? —

Bogoljubni starček mu odgovori: „K prvemu je vse veselje mojega življenja memo mene šlo — nasmejal sem se, kako da ljudje take pene pa toliko obrajtajo. — V drugo sem se spomnil vsega terpljenja, ki sem ga svoje žive dni prestal, in razveselil sem se, da je prišel čas, ko se mi bo ternje v rožice, terpljenje v večno veselje spremenilo. —

Tretjič sem pa na smert pomislil, in se nasmejal, da se ljudje smerti toliko bojé, ki druga ni, kakor angel božji, kateri nas iz doline solz tja gori v prebivališče večnega veselja odpelja.“

Kdor na svetu prav živi,
On se smerti ne boji.

100. Trojni prijatelj.

Pravil je oča svojim otrokom to le pripoved: Imel je kralj na bogatem otoku sredi morja namestnika, kate-rega naglo na račun pokliče. Namestnik gre prijateljev iskat, naj bi ga pred kralja spremili. Pervi prijatelji, katerim je največ zaupal, so ga celo zapustili, še zmenil se zanj nobeden ni. Drugi, na ktere se je tudi močno zanašal, so ga spremili, pa le do barke, v kateri se je v kraljevo mesto peljal. Tretji pa, na ktere je najmanj mislil, ga na celem dolgem potu ne zapustijo, stopijo ž njim pred kraljevi prestol, in mu milost izprosijo. —

Ravno tako ima tudi človek trojne prijatelje na svetu, so oča potem dalje pravili, pa večidel jih še le tačas prav spozna, kadar ga večni kralj nebes in zemlje s sveta na sodbo pokliče. Pervi njegovih prijateljev, ktere je najbolj obrajtal, denarji in posvetno blago ga celo zapustijo in tukaj na zemlji ostanejo. Drugi, znanci in žlahta, ga samo do groba spremijo. — Le tretji pri-

jatelji čednosti in dobre dela gredó v dolgo večnost ž njim, so pred božjim sodnim stolom njegove zagovornice in mu vsmiljenje izprosijo. — Za ktere prijatelje si hočete skerbeti, otroci?

Skerbi, o človek! na zemlji za to,
Kar ti ostalo na vekomaj bo!

Tukaj je setev,
Tamkaj bo žetev!

D.

Kratkočasne

P R A V L J I C E

otrokom v podučenje.

Nabrane iz pisem Krištofa Schmidt-a.

(L. 1835 prvič izdane.)

Opomen.

*K*akor sto prijetnih pripovedij, tudi sto kratkočasnih pravljic ljubim otrokom, in vsem mladim ljudem podamo, naj se po njih učijo, Boga črez vse ljubiti, stariše spoštovati, svoje učenike lepo imeti, in jih ubogati; greha se zvesto varovati, bogaboječe in pridno od mladih nog živeti, in tako v vigredi svojega življenja skerbeti za časno srečo in večno izveličanje.

Posnete so te kratkočasne pravljice iz pisem velikoučenega gospoda Krištofa Schmidt-a, korarja na Nemškem.

Kakor nam te pravljice pravijo, se je po svetu gostokrat že godilo, se še godi, in se bo. Zatoraj nas one učijo, kako se naj vse povsodi modro in pošteno zaderžimo. Delale bodo dobrim otrokom in mladenčem kratek čas, jim pa tudi lepe navke dajale. Bog daj, da bi je vsi radi brali, dobro razumeli, in ohranili v svojem serci; naj bi tako tudi mi v božjem kraljestvu podobni bili hišnemu gospodarju, kateri prinaša iz svojega zaklada novo in staro. Mat. 13, 52.

1. Otroka lepa molitev.

Ljudmila, vboga vdova, je imela petero otrok, od katerih si še nobeno ni kruha služiti zamoglo. Djala je neko jutro: „Ljubi moji otroci! nimam vam danes kaj dati. Nimam kruha, ne moke, ne jajca pri hiši več. Toliko posla z vami imam, da si ne morem zravno vas ničesa prislužiti. Prosite Boga, naj nam saj on, ki je ves dober, pomaga; zakaj bogat je in mogočen, in pa sam pravi: „Kličite mene v sili, in rešil vas bom.“

Ves žalosten se mali Janezek, še le v sedmem letu, tešč v šolo poda. Mimo odperte cirkve gredé, se v njo oberne, in pred altar peklekne. Misli, da je sam in začne na ves glas moliti: „Ljubi Oče nebeški! Mi otroci smo lačni, pa jesti nimamo. Naša mama nimajo kruha, nimajo mele, še jajceta ne. Daj vendar živeža, da z ljubo mamó gladu ne umerjemo. Oj pomagaj nam, pomagaj! saj si bogat in mogočen, in nam lahko pomagaš. Tudi si nam sam obljubil; tak stori po svoji besedi.“

Tako je Janezek molil, kakor dobro dete moli, po tem pa v šolo šel. Kedar domu pride, vgléda na mizi velik hleb kruha, polno skledo moke, in korbico jajc. „Hvala Bogu! od veselja zavpije, Bog je mojo molitev uslišal. Mama! ali je angelec vse to skoz okno prinesel?“ „Če ravno ne, pravijo mati, je vendar Bog tvojo prošnjo uslišal. Ko si ti pred altarjem molil, so žlahna gospa v svojem zakritem cirkvenem stolu klečali. Ti jih nisi mogel videti, oni so pa tebe gledali in slišali, kako si molil. Za tega del so nam vse to poslali, Bog jih je na mesti angelca poslal, nam pomagat. Toraj otroci! le vsi Boga zahvalite, bodite veseli, in svoje žive dni ne pozabite, teh lepih besed:

Zaupaj na Bogá, kar se ne boj;
Povsod za te skerbi, on Oča tvoj.“

2. Jablan otroške sreče.

Matevžek in Kristinka sta vedno skerbela očetu in materi veselje narediti. Enkrat jim na vertu delati po-

magata, in slišita, da oča pravijo: „V tem kotu le bi še naj eno drevo stalo. Se bom moral ogledati, da kde sadež dobim.“

Ravno se je očetov god bližal, in zala otroka kupita skrivaj lep mladi jablan, in se zmuzneta zvečer pred očetovim godom na vert, da bi ga vsadila.

„Kako se bo očetu dobro zdelo, sta sama med seboj djala, kedar jutri v vert pridejo, in bojo to lepo mlado drevce v gledali.“

Kristinka za drevce derži, Matevžek pa z lopatoj jamo dela. Kar na enkrat v zemlji zatruši in zažvenketa; zdaj se nekaj zablíši, in med perstjo zasveti. Matevžek je lonc z lopatoj sterl, v katerem je bilo veliko zlatov in srebernih denarjev pokopanih, ki so se zdaj pri belem mescu blisketati začeli.

„Denarji so, denarji!“ sta jela otroka od veselja kričati, in dirjata starišem veliko srečo pravit, kaj sta našla.

„Ljuba moja otroka! so djali oča, vama je Bog ljubezen, katero do starišev imata, povernil; zakaj on vselaj otroško ljubezen poplača, če ravno ne vsakokrat tako čudno, kakor vama zdaj. Le še tudi za naprej tako pridna bodita, in Bog vama hoče še lepši zaklad pripraviti, kakor je zlato in srebro.“

Bog tistemu srečo da,
Ki stariše lepo ima.

3. Bogata gruška.

Stari Gregor so se pred svojoj hišoj pod velikoj gruškoj senčili, njihovi vnuki so okoli njih gruške pobirali, in niso mogli dobrega sadu prehvaliti.

„Vam moram saj enkrat povedati, začnejo dedek, kako je gruška na to mesto prišla. Že bo više od petdeset let, kar sem enkrat, ravno na tem prostoru stal, kder takrat še nobene gruške ni bilo, in sem svojemu bogatemu sosedu svoje siromaštvo tožil. Bog pomagaj! sem djal, da bi moje premoženje le kakih sto kron neslo.“

Sosed je bil moder, pa čist gospodar, in mi je rekel: „Ta ti je lehka, če le prav začneš. Glej, ravno na tem prostoru, kder zdaj stojiš, več ko sto kron leži! Skerbi le, da jih iz zemlje dobiš.“

Mlad in nespameten dečko sem še bil, in grem prvo noč po tem, ter globoko jamo skopljem, ali čudno merzelo mi je, da nisem denarja našel.

Kedar drugi den sosed jamo vglada, se začne smejati, toliko da smeha ne pokne in pravi: „Oj bedasto delo! Komu bi to v glavo palo! Ali čaj, dal ti bom mlado gruško, da jo v to jamo, katero si skopal, vsadiš, v enim letih ti bojo krone prirastle.“

Vsadir sem mlado drevce, in izrastlo je visoko drevo, ki ga zdaj vidite. Žlahno sadje, kterega že toliko let rodi, mi je več, ko sto kron verglo; pa še zmiraj lep gotov denar ostane, ki mi obilno obresti daja. Nisem za tega del modrega navka pozabil, ki ga je pametni mož vedno pravil; pa tudi vi ga ne pozabite:

Prebrisana glava, pa pridne roké
So boljše blagó, kakor zlate goré.

4. Žlahne jagode.

Prišel je v neko ves star vojak o berglah, in je nagloma zbolel. Ni se mogel dalej spraviti, pod nekoj pojatoj je na slami obležal in huda se mu je godila. Mali Milici, košarjevi hčeri, se boleni starček v serce vsmili. Vsaki dan mu, obiskovaje ga, šestico v dar prinese.

Nek večer jo pošteni vojščak ves v skerbeh ogovori, rekoč: „Ljubo dete! zvedel sem danes, da so tvoji stariši revni. Po resnici mi tedaj povej, kde toliko denarjev dobiš? Rajši od lakote vmerjem, kakor bi vinar prejel, ki bi ga z dobro vestjo vzeti ne mogel.“

„Ne skerbite se za tega del! je djala Milica. Ta denar je pošteno zaslužen. Tja v bližen terg v šolo hodim. Po poti grem skoz gozd, v katerem je veliko zrelih jagod. Vsakokrat jih gredoč cenjico nabere, v terzi prodam, in šestico izkupim. Saj moji stariši za to dobro vejo, pa mi nič žallega ne rekó. Še le pogosto pravijo, da je dosti bolj siromaških ljudi, kakor smo mi; jim dobro storiti smo dolžni, kolikor je v naši moči.“

Svetle solze se staremu vojščaku iz oces vderejo. „Blago dete, je djal, Bog naj oblagodari tebe in tvoje

stariše, ki imate tako ljubeznivo, vsmiljeno serce do ljudi! Zdaj vem da je resnica:

Vsakemu je ubogim pomagat' mogoče,
Če le iz dobrega serca prav hoče.“

Ne dolgo potem se imeniten častnik v tisto ves pripelja, ki je več cesarskih svetinj na persih imel. Na oštariji postoji, reče izpreči, konje nakermiti in napojiti. Povejo mu, da nek vojak tukaj bolen leži in hitro gre k njemu gledat.

Star vojščak mu začne ročno praviti o mali dobrotnici, ki ga oskerbljuje. Častnik se začudi, rekoč: „Kaj, vbogo deklice je tebi toliko dobrega storilo! Dolžen sem, tvoj stari general, ki si me nekdej služil, še več storiti. Gredoč bom poskerbel, da ti bojo v oštariji s vsem postregli.“

Berž, ko je to naročil, se v tisto kočo poda, kder je Milica bila doma. „Žlahna deklica, je djal, in solze mu v očeh zaigrajo, tvoja dobrotnost me v serce veseli in od veselja bi se jokal. Dala si staremu vojščaku četiri in dvajset šestakov, tu imaš namesto njih toliko zlatov.“ — Stariši se zavzamejo, rekoč: „Oj to je pa vendar preveč.“

Ali general pravi: „Ni ne preveč; le slaba plača za deklico je, lepše plačilo jo še v nebesih čaka.“

Dobra roka, serce milo
Ima tu, in tam plačilo.

5. Černe črešnje.

Sabinka gospodična je imela svojo čedno izbo, ali ni svojih reči nikoli pospravila in vse je po njeni čumnati križem ležalo. Mamka so jo pogosto opominjali, pa vse zastonj.

Neko nedeljo popoldne se gospodična pražno obleče, in se ravno od doma spravlja. Prinese ji sosedova hčer okrožnik poln debelih černih črešenj. Na mizi je bilo vse nastavljeno oblačil, in drugih reči. Sabinka tedaj okrožnik na stol postavi, ki je bil s sivoj sviloj oblečen in gre s svojo mamkoj sosesko obiskovat,

Kedar gospodična že pozno v mraku vsa shojena domu pride, se hitro vsede — ali prestraši se, in na ves glas zakriči; ravno v zverhan okrožnik se je na črešnje vsela.

Na njeni vreš priletijo mamka z lučjo v izbo gledat. Kaj pa vidijo! črešnje vse zmučkane, da se je sok na vse kraje po lepem stolu cedil, Sabinje krilo pa, lepe bele tenčice, je tako vdelano, da ni bilo več za obleči.

Mamka so jo prav pridno skregali, in rekli: „Zdaj vidiš, kako je potreba vse po hiši lepo pospravljati in postavljati vsako reč na svoj kraj. Tvoja nepokorščina je tebe hudo splačala. Pomni saj enkrat, kar te pregovor uči:

Le pridno pospravljaj vse svoje reči,
Nerednost nam škode največ naredí!“

6. Sliv modro razštevvanje.

Novoselska gospa so dedeka svojega v njihovem lepem vertu enkrat obiskali in peljali svoja dva fanta in dve dekleti s seboj. Dedek vtergajo list od vinske tertre in prinesejo na njem četiri zrele slive, žolte kakor vosek in kakor laški orehi debele. „Žal mi je, so djali, da ni več zrelih; zdaj pa glejte, kako se vas petero s četirimi slivami razdelilo bo, da število prav obteče;“ in se nasmejijo.

„Oj to bom pa jaz naredila, reče Nanika, samo najte, da jih po računbi hvaležnega serca, ne po enojnem števanju samopašne glave razštejem.“

Vzela je četiri slive in šteti začela: „Midve sestri, pa ena sliva za naji, smo tri; moja dva brata, pa ena sliva za nju, znesejo tri; zdaj še dve slivi, pa ena mamka, so tudi tri. Tako lepo vse po tri znese.“

Nankini sestri in bratoma se je prav dobro zdelo, da je slive tako modro razštel; ali mati so od veselja po vsi sili vsakemu otroku eno slivo odločili. Dedek so pa na to Naniki venec najlepših rožic natergali, rekoč: „Nanika je modra in prebrisane glave, kakor nje računanje priča, pa še lepšega serca, kar nam kaže njena otroška ljubezen.“

Prebrisana glava veliko velja;
Še draža je ljuba hvaležnost serca.

7. Zrelo grozdje.

Mina, hčer šolskega učenika, pride neko nedeljo popoldne, okoli male maše, s sprehoda domu in najde na svojej mizici, pri kateri je šivala, polno košarico grozdja, beline in černine, ki se je svetila lepo ko solnce in je bila z zelenim pérjem pokrita.

Vsa vesela popraša: „Kdo pa nam je tako rano v jesen toliko lepega grozdja dal in čigavo je?“

„Tvoje je, rečejo mati; Lina, tvoja prijateljica iz Vinogore ga je tebi poslala. Pervo grozdje je, ki je tam dozorelo.“

„Oj kako je vendar moja prijateljica meni dobra! je Mina djala. Kako me pač veseli, da mene tako ljubeznivo pomni. Gredoč ji hočem pisati in se ji lepo zahvaliti. Kaj da bi vedela ji s čem vstreči; iz serca rada bi ji kako veselje naredila.“

„Mene prav veseli, ji mati odgovorijo, da si dobri Lini tako hvaležna. Vendar pa mene, za nekih reči del, pri ti priči serce boli. Glej od tistega dneva, ko si prvih jagod nabrala, do te dobe, ki si to grozdje dobila, smo mi toliko žlahnega sada s svojega drevja natresli, pa te še nisem slišala, da bi se bila dobrotljivemu Bogu kaj zahvalila. Kaj ni vsak sad dar božje, neskončne milosti? Ali se nam ne spodobi, njegovo neskončno dobroto spoznati? Ni le naša dolžnost, si prizadevati njemu za toliko veselja tudi veselje narediti? Oj tako vsaj za naprej se Bogu za prijete dare bolj serčno zahvaluj.“

Oča nebeški daruje nam vse,

Darujmo tud' njemu hvaležno sercé.

8. Ukradeno kostanje.

Kilijan je še mali bil in je imel navado ves denar, ki ga je v roke dobil, zajesti. Videl je nekega dne na terzi, kder so sad prodajali, prav lepe kostanje. Ni jih še poznal in popraša prodajavko, ali je ta rujava reč dobra za jed.

„Se ve da, reče prodajavka, kostanje je prav dobro, posebno, če se v perhalici speče. Le kupi, mladi gospone, in boš videl.“

Kilijan ni vinarja več gleštal; ves denar je že za druge sladkarije izdal. Izmeknil je vendar dve pesti kostanjev in je skrivaj v žep djal.

Berž, ko domu pride, se v kuhinjo spravi in ker ravno nikogar ni blizo bilo, zakoplje svoj rop v perhalko. Od vročine začne kostanje čverčati. To se mu dobro zdi; še več žerjavke nagerne in na vse usta podpihuje. Mahoma pa kostanj, ko bi vstrelil, pokne, njemu pepel in oglje tako močno v obraz verže, da mu oči pobere. Kakor da bi bil oslepel, jokaje okoli tava in ječi.

Na ta pok in jok priletijo vsi ljudje v kuhinjo, in zvejo njegovo tatinsko delo. Dosti bolečine si je kradljivec vžil, preden so ga oči boleti nehale. Pogosto se je milo razjokal, da je tako malopridno ravnal, in je rekel:

Pojednost je mati pregrešne tatvine,
In dela otrokom najhuj' bolečine.

9. Drago jabelko.

Mala Nežica je ravno peto leto nastopila in je god svojega rojstva imela. Kerstni boter jo popoldne obiščejo, in jej dajo za god cekin.

Stariši so botru vina prinesli in pogače postregli, ter se o mnogoterih rečeh pogovarjajo; otrok pa med tem s cekinom pred prag pride.

Neka baba ravno polni jerbas sadu mimo prinese. „Glej, glej! pravi Nežika, kako lep denar imam.“ „Vidiš mojo jabelko je še lepše, je djala baba; dam ti ga, če mi svoj denar daš, zato ker si tako čedna in te rada imam.“

Z veseljem jej otrok denar podá in z obema rokama jabelko zgrabi. Po tem v hišo priskaklja, in zavpije: „Le pogledjte, kako lepo rudeče jabelko sem za svoj žolt krajcarček kupila.“

Goljufiva baba se je jaderno potegnila in ni je bilo sledu. Stariši tarnajo in otroka kregajo. Boter pa pravijo: „Oh, koliko jih je, ki ravno tako abotno ravnajo, kakor ta otrok!“

Nasitit pregrešne in abotne želje,
Zapravi veliko njih večno veselje.

Boter, premožen tergovec, se zopet domu odpravijo. Na večer pride neka baba s praznim jerbasom v prodajalnico kave kupovat in jim cekin zmeniti da.

„Ho, ho! začnejo boter, kdo pa je tebi cekin dal, ki ga ni blizo najti? Jaz denar dobro poznam, pa tudi vem, kdo si ti. Le počaj, hočem ti pokazati, kako se otrokom jabelka po cekinu prodajajo.“

Boter babe ne pustijo iz prodajalnice in hitro sluga do gosposke pošljejo. Gredoč prideta dva beriča in sleparico primeta. Že drugi dan so jo v klado djali, pa jej na herbet zapisali:

Vsak goljuf in tat,
Mora svojo kaznen prestat'.

10. Zlati orehi.

Na sveto noč so otroci jaslice gledali, ki so bile z zelenim beršljanom v kotu za mizo prav lepo napravljene. Po vejah je vse pisano naretih golobcev in drugih čednih reči viselo, ki so se v luči blisketale. Petreka so pa pozlačeni orehi najbolj mikali; po vsej sili jih je hotel imeti.

Mati so rekli: „Taki orehi so na jaslicah prav lepi, naj le visijo; na, dam ti drugih orehov!“ Al Petrek na ves glas zakriči: „Nočem gerdih rujavcev, zlate orehe čem. Oj bojo pač sladke jedrica imeli.“

Mati si mislijo, samoglavne otroke je dostikrat najložej spametovati, če se jim volja stori. Zatorej mu nekoliko zlatih orehov vtergajo, rujave pa drugim otrokom razdajo.

Petrek je bil prav vesel in je zlate orehe hitro raztolkel. Močno pa ga jezi, da so vsi prazni; in drugi otroci se mu smejiyo.

Oča pa pravijo: „Ti orehi so bili samo za gledati, ne pa za jesti; zato sem prazne luščine zlepil in je z zlatimi penami nekoliko oblekel. Tudi na svetu je veliko takih reči, katere nás ravno tako oslepijo, kakor

ti pozlačeni orehi, ki se vidijo od zunaj zlati, znotraj so pa prazni.“ Torej pomnite lep navk, ki pravi:

Kar se preveč blisketa
Nas prav rado goljufa.

11. Orehove luščine.

Stari Gradiški knez so bili pravični gospod. Nekoliko hudobnežev se je zatoraj zoper njih spuntalo in zapriseglo jih umoriti. Podkupili so nekega ljudomorca, da bi jih prihodno noč umoril.

Stari knez si niso nadjali, kaj jih čaka. Zvečer jih še vnuki, prav ljubeznivi otroci, obiščejo. Blagi dedek so prav dobre volje med njimi in jim jabelk, hrušek, grozdja, pa orehov postrežejo. Kedar so vnuki odšli, grejo knez k počitku, se Bogu v roke izročijo in brez skerbi zaspijo.

O polnoči morivec, ki se je skrivaj v grad zmuznil, rahlo spalnico odpre. Blagi knez so terdno spali; ponočna leščerba je za zelenim krovom na strani berlela. Morivec je svoj ostro zbrušeni meč potegnil in se postelji bližaje v gospoda pomeri.

Pa kakor bi vstrelil zatruši v prebivalnici nekaj tako glasno, da knez iz spanja poskočijo. Vgledajé morivca popadejo samokres, ki je pri postelji na steni visel in v morivca pomerijo. Hudodelec se je tako prestrašil, da mu nož iz roke pade in začne za usmiljenje prositi. Moral je v železje iti in povedati, kdo ga je najel.

Knez poiščejo, kaj da bi tako glasno zatruščalo bilo. In poglej, enemu otroku je orehova luščina na tla pala, ravno na to je morivec stopil. „Dobri Bog, rečejo knez, orehova luščina je meni po-tvoji previdnosti življenje otela, hudobno kovarstvo razkrila in spravila hudodelca pravici v roke.“

Čudno varje vse te svoje Bog,
In je reši iz sovražnikovih rok.

12. Umorjena roža.

Mlada Nina je imela v lonci lepo vertnico, ki je že ob veliki noči rudeče popke poganjala. Skerbno je

vsak dan, kedar je bilo lepo vreme, jo na solnce nosila; zvečer pa, in tudi pred hudim vremenom, jo vselaj zopet v hišo postavila.

Nekega večera je bilo toplo in prijazno vreme; Nina misli, da ne bo treba rože pod streho devati. Al v jutru potem najde lepo vertnico od mraza vso umorjeno. Jokaje jo ogleduje in vsa solzna pravi: „Tako je ena sama neskerb ves moj trud, ki sem ga s to vertnico imela, v nič pripravila!“

Mati pa pravijo: „Ta majhena nesreča, ki tebi toliko žalosti dela, ti lahko srečo prinese. Uči se iz tega, da kar je slana cvetoči rožici, to je zapeljivost nedolžnosti. Kdor hoče svojo nedolžnost dobro ohraniti, naj jo neprenehoma zvesto varuje.“

Kakor slana rožno cvetje umori,
Tako zapeljivost nedolžnost zaduši.

13. Zala vertnica.

Mlada Lizika je neko nedeljo v jutru vsa prazno oblečena pred pragom stala. Neki ptuj mož je s sosedom govoril in začel: „Glej, glej kako je lepa, zala mlada in rudeča.“ — „Lizika se mu prikloni in se za poštisanje zahvali. Moža pa se nasmejita, in sosed jej reče: „Nisi ne ti lepa, blede gizdavo sirotle, ampak le tvoja zala vertna roža, ki si jo v nedrije vteknila; zakaj letos še nisva nobene videla.“

Štimana obleka štimanca goljfa,
Namesti človeka se ona štima.

14. Cvetoča lilija.

Mala Lojzika je čeden rožni vertec imela. Na skroženi gredi je lepa bela lilija, vsa v cvetji stala. Lojzika zala, ki še ni večja bila, kakor lilijno steblo, lepo rožo vsako jutro ogleduje. Potem se pa polna veselja in hvaležnosti k Bogu ozré, ki je ljubo solnce, roso in rožice vstvaril. Veselilo je Lojzikine stariše to nedolžno veselje njihove hčerke; natihoma sta si rekla: „Saj tudi ona, nedolžna lilija, lepo cveti.“

Praden pa leto preteče, umre Lojzika. Ko se lilija zopet razcvita, spominjajo se mati rajne Lojzike in vroče solze jih polijejo. Oča pa pravijo: „Ko je ta lilija še majhna tam v kotu rastla in sem jo iz zemlje potegnil, je tudi najna Lojzika žalovala, rekoč: „Oj, je vendar škoda za tako mlado sadiko!“ Presadil sem jo v lepši kraj, in od te lilije v vertu lepše rože ni bilo. Lojzika se je potem veselila in me je hvalila, da sem rožo presadil. Toraj nikar ne jokaj, ljuba moja! le veseli se. Najna Lojzika, v svoji nedolžnosti in lepoti liliji podobna, presajena iz te zemlje, zdaj v svetem raji cveti.“

Vsi, ki nedolžno v Gospodu zaspijo,
Tam v svetem raji na večno cvetijo.

15. Žlahni klinček.

Imel je vertnar v svojem vertu lep klinček, ki je bil pisanega cvetja in žlahnega duha, da se mu je vsaki čudil.

Pride imeniten gospod s svojo ženo v vert in začneta to posebno cvetlico ogledovati. Gospod pravi: „Pisano cvetje klinčkovo ni kaj posebno lepega, žlahni duh je pač čez vse prijeten.“ Ona pa reče: „Ni taká; ampak pisano perje je neizrečeno lepo, le škoda, da kaj posebno ne diši.“

Ta čudna sodba vertnarju v glavo ne gre, dokler ne zve, da gospod tenko ne vidi, in gospa ravno nahod ima.

Zdaj si je vertnar sam pri sebi mislil: „Kako se mojemu dišečemu klinčku, tako se tudi najžlahnejim, celó najsvetejšim rečem godí. Marsikdo je graja, ker je njegov pogled prekratek, duh pa preslab, zapopasti njih imenitnost.“

Če nam dobro ino lepo ne dopáde,
Krive tega naše lastne so razvade.

16. Lepe binkoštnice.

Mala Barica, ubožnega delavca hčer, je hudo zbolela in ni mogla druga živati, kakor čisto meseno juho

je pila. Rozika, graščinskega gospoda hčer, jej vsaki dan lonec juhe prinese.

Ko Barica zopet ozdravi, si misli: „Dobra gospodična mi je v moji bolezni veliko dobrega storila. Sama mi je juho nosila. Kaj, da bi jo mogla tudi jaz s čem razveseliti.“

Zvedela je na to, da ima Rozika posebno binkoštnice rada. Toraj gre k binkoštim vsaki dan za Roziko v hosto zalih binkoštnic iskat. Daleč okoli je iskala, poslednjič zagleda globoko v dobravi pod nekim starim hrastom na senčnem kraju prav lepe binkoštnice.

Ravno z veseljem rožice terga, ko zasliši dva razbojnika v goši se pogovarjati.

„Ti, lej ga! je eden drugemu djal, zdaj lahko graščinskemu gospodu plačava, ki je mojega brata v železje spravil; tu je ključ graščinskih vrat, ki ga je neumna dekla tičati pustila.“ „Prav je, reče drugi, še nicoj gospoda, gospo in otroke pomoriva, potem pa graščinsko denarnico poizprazniva.“

Barica s binkoštnicami strahoma odide, je Roziki nese in pové, kaj sta se razbojnika pomenila. Graščinski gospod ukažejo nekterim možem z orožjem na tihem priti in ju na lopi od znotraj čakati. O polnoči prideta razbojnika skoz vrata; vjeli so ju in dobila sta po svoji hudobiji plačilo.

Graščinski gospod pa svoji hčerki rečejo: „Ljuba moja Rozika! tvoja dobrotnost je za našo hišo velika sreča. Ti si ubogej Barici malo juhe postregla, ona je pa nam vsem življenje otela.“

Kar se vbogaime oberne,
To nam stokrat Bog poverne.

17. Čedne vijolice.

Hema, še mlada gospodična, je mislila, da samo modre vijolice rastejo. Enkrat je našla v graščinskem vertu zraven modrih tudi bele vijolice, ki so se bliščale, kakor sneg, pa tudi take, ki so se na juternem solnci ko ogenj rudeče svetile. Vterga modro, belo in rudečo, in jo mamki pokazat prinese.

Mamka pravijo: „Te trojne vijolice se ne najdejo sicer tako poredko, kakor si misliš, ali vendar si srečna, da si je našla, če le ne pozabiš, kaj vsaka teh rožic pomeni. Perva vijolica, lepo modra, kakor si večkrat slišala, je podoba ljube ponižnosti; druga vijolica, bela ko sneg, ti bodi podoba čiste nedolžnosti; tretja vijolica, rudeča ko kerv, naj bo podoba ljubeznjivega serca, ki za vse dobro gori.“

Gospodični te tri podobe rožic prav lepo dopadejo; dali so jej mamka zvečer podobo, v katero so te tri vijolice s svilovj vpleli; pod nje pa so z iglo te besede vpisali:

Mladine najlepša lepota je ta,
Nedolžnost, ponižnost, dobrotnost serca.

18. Sive potočnice.

„Mama, je djala Zofka, lepe sive potočnice, ki imajo rumeno-črne oči, zmiraj v nebesa gledajo; zakaj le to?“

Mati pravijo: „Svoje dni jih je neki oča vsadil svojim otrokom, preden se je od njih v drugo deželo podal in jim je rekel: Te rožice naj vas na mene opominjajo. Za menoj se bojo ozirale, v tisto deželo gledale, kder vam bom lepši dom pripravil; le ne pozabite na me, dokler po vas ne pridem.“ —

„Veliko otrok je že za očetom šlo, veliko jih še te rožice gleda in se za njimi ozira. Vsi, ki njega ljubijo, želijo le skoraj za njim iti, kamor jim te ljubeznjive rožice kažejo.“

Zofka se tej pripovedi čudi in popraša: „Kdo so pa tisti otroci in kde so doma?“ „Tukaj na zemlji smo mi vsi ljudje tisti otroci, jej mati odgovorijo, in večni Bog je naš dobri Oča; nebesa so naš pravi dom. On je nam te ljubeznjive rožice zasadil, da se v nebesa ozirajo in nam kažejo, kam se naj domu odpravljamo. Vsaka rožica nam v nebesa kaže in nas na Stvarnika opominja.“

Vsake rožice žlahni cvet,
Kaže nam v nebesa sled.

19. Zeleni rožmarin.

„Kaj le imate to zelenkasto zel v lepem lošanem lonci na oknu?“ praša Minka svojo mater. „V našem vertu veliko rožic cveti; kako se je ta malovredna trava tako močno prikupila, da vam je izmed vseh drugih najbolj všeč?“

„Res je, pravi mati, da zeleni rožmarin ne cveti tako gizdavo, kakor rudeča vertnica, tudi ne blišči, kakor bela vijolica s svojo tenčico, in se tako ne košati, kakor kervavo-rudeče tulipe; ali njegov žlahni duh nam celo hišo napolni in še po zimi diši, kedar vse druge rože v jesen ovenejo. Imajo ga radi svatje na gostiji in pogrebniiki na sedmini; celo mertvim ga na pokopališče vsajajo. Zato nam je tudi on podoba lepe ponižne čednosti. Vsako pošteno serce jo rado ima, naj si bo ravno brez vse krasote in blišča. Kedar že vsaka druga lepota zgine, nam čednost še po smerti ostane in bo naša večna lepota v nebesih.

Boljše je čednost in svetost,
Ko vsaka lepota in svetlost.

20. Rožni jerbasček.

Žlahna Dolingraška gospa so neko jutro v svoji izbi sedeli in so šivali. Šestero zalih otrok jih obdaja. Dva fanta sta pisala in brala, dve dekleti nogovice plele, in dvoje najmanjših je igralo. Graščinski vertnar prinese jerbasček cvetlic in ga na mizo postavi, rekoč: „To sem otrokom v dar prinesel.“

Otroci jerbasček hitro obstopijo in prelepe rožice ogledujejo. Tudi mati so zraven stali; pa veseli otroci jim bolj dopadajo od pisanih rožic.

Ali glej! zdaj so se začele rožice kakor same od sebe gibati; kar strupen gad svojo glavo izmed cvetlic pomolí. Prestrašeni otroci v vse kote razbežijo.

Vertnar ga ubije in pripoveduje, da je že sinoči jerbasček s cvetlicami napolnil, ker pa gospode ni doma našel, jih je na roso v vert postavil, da ne bi zvene. Kača je po noči v jerbas zlezla; on pa tega vedel ni.

Mati splašene otroke zopet pokličejo in pravijo: „Vaš strah vam naj bo vse žive dni dober navk. Glejte, ravno tako se tudi med veselje in sladnost tega sveta kača zapeljivosti skriva. Zatoraj varujte se, pa ne pozabite navka svoje matere:

Pregrešno veselje se nam sladko zdí,
Pa ravno pod njim strupna kača leži.

21. Najlepši rožni venec.

Bil je častitljiv starček; imel je lice ko vertnica rudeče, in belo glavo ko sneg; ravno je svoj osemdeseti god obhajal. Sedeli so njegovi otroci krog njega in mu srečo voščijo, se od veselja jokajo in mu roke poljubujejo. Njegovi vnuki pa so mu iz rudečih vertnic in belih lilij venec spleli, in mu ga za podobo lepo rudečega lica in bele glave prinesejo.

Nato reče dedek: „Lep je lep rožni venec iz vertnic in lilij spleten, vendar najlepša krona starišev in predstarišev so otroci in vnuki, če so zdravi, kakor vertnica lepo rudeči, pa tudi nedolžni, kakor bela lilija. Zato hočem dati ta rožni venec izobraziti, v sredi venca pa z zlatimi čerkami te besede postaviti, ki si je naj vsaki izmed vas v serce zapiše:

Vse čiste, kakor lilija, naj serca želje so,
In lepo, kakor roža, tud' tvoje lice bo.“

22. Rudeči sad.

Mali Ivan je po vertu neznane rože ogledoval, ki so v lošenih glinjakih na kozah stale. Ugledal je nizek germič, kateri je imel začernelo zelenkasto perje, podolgovato stročje, lepo rudeče kakor najlepši škerlat.

„Kako čudno lep sad je to, sam sebi reče. Ni lepšega na vsem vertu. Oj bo pač tudi za jesti prav dober.“ Skerbno se ogleda, da bi ga kdo ne videl, potem pa vterga strok in ga naglo vgrizne. Ali kar naenkrat ga speče, kakor bi živ ogenj v ustih imel.

Še hitreje sad iz ust pljune, jok zažene in tuli; po ustih pa ga le neprenehoma grize in peče.

Nato mati pridejo in pravijo: „Oj ti nepokorno dete! Kolikokrat sem ti že prepovedala ne v usta jemati, česar ne poznaš. Zdaj te je tvoja nepokorščina splečala.“

„Sreča tvoja, da požerl nisi; lahko bi umerl od tega. To stročje pa, katero se turški poper, ali paprika imenuje, je živa podoba pregrehe, ki se nam ravno tako prijetna kaže, dokler nas ne vkane; ako smo jo pa okusili, nam daje le bolečine in smert.“

Kdor pregrehe sad zavživa,
Si terpljenje v serce vliva.

23. Zlati germ.

Mladi Benko je imel posebno gerdo navado, ljudi prav za zijake imeti. Ravno je enkrat list pisal in šest svetlih cekinov je na mizici pred njim ležalo, ki je hoče v pismo zapečatiti.

Cilika, njegova mala sestra, v hišo pride in svetle cekine ogleduje in popraša: „Brate! kde pa vendar cekini rastejo?“ Benko jej odgovori; „Cekini rastejo na zlatem germu. Vsajajo jih v zemljo, kakor pri nas bob sadijo; iz njih prirastejo košati germički, na katerih vse polno cekinov visi.“

Nevtegoma dalej piše. Cilika pa cekine vzame, da Benko ni videl, ž njimi v vert dirja in je v zemljo razsadi. Kedar list dopiše, pride otrok zopet v hišo, rekoč: „Benko, zdaj boš pač veliko cekinov dobil, jaz sem je že razsejala.“

Benko s stola poskoči, Cilko za roko zgrabi in jo hitro v vert tira, rekoč: „Le berž mi pokaži, kam si cekine vsejala?“ Pa dete, ali ni vedelo več pravega kraja, ali je kdo izmed delavcev, ki so ravno na vertu poslovali, denarje skrivaj pobral; s kratka, cekinov ni več na svetlo.

Ko oča izvejo, kaj se je prigodilo, rečejo: „Ti Benko! si zaslužil, da zavoljo svojega laganja šest cekinov izgubiš. Cilika se ve, da je bila neumna, da je

šla cekinov sjat. Vendar si ti večí malopridnež, ki neprenehoma laži raznašaš.“

Vsaka laž je grešno seme,
In nesreče živo pleme.

24. Drobno makovo seme.

Prišel je barantavec iz dolge poti po morji zopet domu in je veliko dragih in zalih reči s seboj prinesel. Žlahta ga veselo sprejme; on pa jim reče, naj si vsaki izmed reči, ki jih je s seboj prinesel, izbere, kar mu je ljubo.

Možki segajo, eni po zlatnini, drugi po čednih rudečih koravdah, ali po drugih morskih stvaréh; ženske so si izbirale ali pisane svile, drage pase, ali zlate, svetle perstane.

Prav pameten mož pa po majhen papirček seže, na katerem je zapisano bilo: „Makovo seme.“ On ga razgerne in le eno samo zernice še najde; drugo se je že bilo po dolgem poti, ker je drobno, raztrosilo.

Vsi okoli stoječi se mu smejió; ali on pravi: „Naj si bo; tudi tega samega zernica imam zadosti. Maka še v naši deželi ljudje ne poznajo, jaz pa ga dobro poznam in ne dam malega zernica za vse vaše dragine.“

Zernice je v svojem vertu prav skerbno vsejal, in že prvo leto toliko semena pripravil, da je drugo leto ž njim velik kos njive lahko obsejal. Kedar so ljudje lepo rudečo, košato makovo cvetje videli, potem pa tudi njegovo čisto, žlahno olje okusili, so spoznali, da bo uno drobno zernice, celi deželi veliko dobrega dalo in so rekli:

Naj zerno še tak malo bo,
Bogastvo v njem je shranjeno.

25. Skrite buče.

Andrej, kmečki sin, je imel na svoji omari nekoliko rumenih buč, ki so ga močno veselile. Nekega dne mu jih je nekdo skril, in to ga je zlo jezilo. Očetu se je pritožil, ki so se ravno z materjo v mesto odpravljali,

„Kaj boš toliko tožil za te buče, rečejo oča; pojdi le na svoje delo. Pridno danes popoldne na žitnici erž mešaj, obljubim ti, da boš svoje buče nazaj dobil.“

Zvečer pridejo oča domu in ga poprašajo: „Ali si premetal erži veršaj?“

„Kako pa,“ odgovori sin. „So se tvoje buče spet našle?“ pobarajo oča. „Še ne,“ jim sin odgovori.

„Oj ti nesramni, gerdi lažnjivec! ga začnejo oča prav jezno kregati; zdaj sem te dobil. Veš, da sem te hotel poskusiti in sem ravno zato tvoje buče po veršaji v erž poskril. Ko bi ga bil pridno pregrabil, gotovo bi jih bil našel. Zdaj si se na svoji laži sam vjel.“

Sina je rudečica obletela; sram ga je. Začne očeta za odpuščanje prositi. Oča pa pravijo: „Odpustim ti, če mi obljubiš, ta navk nikoli ne pozabiti in prav pogosto v misel vzeti, ki pravi:

Prišel bo enkrat sodni dan,
Ko bode vsak lažnjivec spoznan.“

26. Gosenice na zelji.

Pridna gospodinja je vsakoterih zelenjav v svoj zelnik nasadila. Nekega dne reče svoji hčeri: „Vidiš, Lenka! pod kapusovim perjem drobne stvarice? To so gnide, iz katerih se sovražne gosenice izvalijo. Skerbi, da še današnje večerko vse perje obereš in poteptaš. Tako nam bo zelje zmirom lepo zeleno ostalo in ga nam ne bodo objele.“

Lenka misli, k temu delu se nikaner ne mudi in zadnjič na tisto celo pozabi. Matere, ki so zboleli, ni bilo nekoliko tednov na zelnik. Kedar so spet ozdraveli, peljajo pozabljivo dekle za roko na zelnik; — ali poglej! vse zelje je bilo gladko objedeno. Ni bilo družega videti, razun korenja, in pa reber. Deklica se prestraši, sram jo je svoje zamude in razjoče se. Mati pa pravijo: „Kar se danes lahko stori, le danes berž se naj zgodi, nikoli na jutro ne odlagaj.“

„Še imenitneji pa je drugi navk, rečejo mati, katerega nas objedeno zelje uči:

Kdor sperva hudo ne konča,
Ga zadnjič hudo pokopa.“

27. Terte in slama.

Uboga vdova gre večer s svojima sinoma iz verbja, kder so protje poberali, v svoje ves domu. Mati nese veliko, dečka pa vsaki svoje manjše breme verbovih vejic na glavi, ki so bile s poreselnom slame zvezane.

Gredoč jih sreča bogat kupovavec, ki ga vbogaime poprosijo. Bogat mož je pa vdovi rekel: „Vam ni treba beračiti. Dajte mi svoja dečka, dal jih bom učit iz tert in slame zlato delati.“ Vdova je to le za šalo imela, ali kupovavec le terdi, da je resnica. Zdaj privoli in on da dečka učit, enega jerbese plesti, drugega pa slamnike delati.

V treh letih prideta k materi v borno kočó nazaj, in noč in dan najlepše jerbese in slamnike delata in jih kupovavcu pošiljata. Nekega dne pride kupovavec k njima v hišo, plača, kar sta naredila, z golim zlatom in se materi posmeji, rekoč: „Kaj ne, da sem mož beseda!“

Kdor delati prida se kaj nauči,
Prav lahko si slamo v zlató spremeni.

28. Čudna skodla.

Pošten graščinski listonoša je nekega večera v prav hudi zimi veliko število denarjev nesel; nekdo ga ubije in oropa. Mrtvo truplo najdejo v snegu ležati in široko okoli je bilo vse kervavo. Graščinski gospod še tisto noč morišče pri luči ogledajo. Našli so skodlo od gorjače in jo skrivaj k sebi vteknejo.

Kedar drugo jutro v pisarnico pridejo, strahoma zapazijo, da je ravno beričeva gorjača, ki je za vrati slo-nela, na novo oškerbljena; stikoma se je skodla v škerbo prilegla. Pri tej priči ukažejo gospod beriča, kot ubijavea, popasti in v železje djati.

Hudodelec je spervega hudo tajil; — ali mala skodlica, če ravno govoriti ni mogla, ga je vendar očitno prepričala, Ves obledi in vse pové.

„Vedel sem, je djal, da graščinski listonoša veliko denarjev nese in lakomnost po denarjih me je oslepila, da sem svojega tovarša, ki sva si zmiraj dobra bila, ubil.“

Zapečatenih denarjev, za katerih del je človeka ubil, še pogledal ni, ampak skrnil jih je pod svoje derva. Veliko ljudi je prišlo gledat, kedar so ga ob glavo devali. Vsakdo se je čudil, kako da mala reč pa toliko hudodelstvo razodene.

Oj človek! le varji se vsake krivice,
In boj se sodnikove ostre pravice!

29. Verli hrast.

Sedel je ovčar s svojim sinom pod hrastom v senci. Trije, možje od deželske brambe iz ptujih krajev mimo pridejo. Imeli so rujave suknjiče z romenimi robi obšite, zavihane klobuke, pa svetlo orožje, in prav poznalo se jim je, da so vojščaki.

V senci postojijo in se verlemu hrastu čudijo. „Jako drevo! reče eden, naj bi se dalo oglje iz tega lesa narediti, bi hotel lep denar iz nja skupiti.“ „To bi bilo lahko, oče ogljar!“ mu ovčar odgovori.

Drugi je rekel: „Naj bi smel to drevo obeliti, za celo leto bi skorij imel zadosti.“ „Prav imate oče strojar! reče ovčar, pa vendar bi bilo škoda za tako drevo.“

Tretji pa pravi: „Joj, kako je hrast želoda poln! Ko bi mogel svoje svinje ž njim rediti, hotel bi dobre klobase na prodaj imeti.“ „Ne bo dolgo, odgovori ovčar, da bo želod na prodaj; tudi vi morate kaj zanj obljubiti oče mesar!“

Kedar so možje odišli, reče ovčarjev sin: „Oče! kako dolgo pa že vi te može poznate?“ „Še videl jih nikoli nisem, kakor zdaj,“ pravi ovčar. „Kako pa veste, na dalej dečko praša, da je eden ogljar, drugi strojar, tretji pa mesar, saj se jim nič ne pozna, ker so vsi po vojaško oblečeni?“

„Po noši se jim res ne pozna, mu oča odgovorijo, ali spoznal sem jih po marnih. — Vsaki človek najrajši od svojih opravil govori, posebno pa tega največ v misli vzame, kar mu je najbolj pri serci. Tako tudi pošteni

ljudje le poštene reči govorijo, hudobni se pa po svojih gerdih marnih razodevajo, da jih prav lahko spoznamo in se jih varjemo.“

Česar serce polno je,
To iz ust človeku vrê.

30. Rože in čebele.

Hotel je Blažek vertno rožo utergati, pa se je na ternu do kervavega zbodel. Enkrat pa je šel iz panja medu lizat; ali čebelice so ga tako močno opikale, da ga je zlo peklo.

„Kaj vendar lepe vertnice tako bodeče ternje imajo, medene čebelice pa tako strupene žela?“ Blažek svojemu očetu potoži.

Oča pravijo: „Zato, da se spomnimo, kako so lepote in dobrote tega sveta človeku škodljive, ako jih varno ne vživa. Le dobro si navk zapomni, ki te uči:

Vsaka dobrota je lahko škodljiva,
Če je po pameti človek ne vživa.“

31. Petelinovo petje.

Dva roparja sta o polnoči po lestvici v mlin zlezla, da bi bogatemu mlinarju denarje pobrala. Ravno o perstih po temni veži vrata iščeta, kder je mlinar spal, kar nad njima petelin zapoje. Mlajši tolovaj strepeče in tiho zašepta: „Petelin me je močno vstrašil, verniva se! Tatvina bi se izvedela.“ „Ti malovredni strašljivec! pravi stareji; kdor nama na pot pride, ga prebodeva, in noben petelin ne bo potem več zapel.“ Hudodelca sta mlinarja umorila in denarje odnesla.

V treh letih potem sta v neki oštariji blizo hoste prenočevala. Spet petelin blizo nju tako glasno zapoje, da se obadva zbudita. „Hudirski petelin, začne stareji, kar vrat bi mu zavil. Od tiste noči v mlini meni na njegovo petje v serci merzi.“ „Meni se ravno taka godi, kakor tebi, je mlajši djal. Ni prav, da sva mlinarja

umorila. Od te dobe me vselaj v serci zabode, kolikorkrat koli petelin zapoje.“

Na to sta spet zaspala, ali proti jutru planejo možje v hišo z orožjem nad nju in ju povežejo. — Med kerčmarjem in med jima je bila le tenka stena iz desek; on je v svoji spalnici njuni pogovor slišal in je naravnost gosposki povedal.

Kedar so razbojnika za storjenega umora del obesli, so ljudje rekli: „Tako je vendar le petelin od tega zapel! Boljše bi jima bilo, naj bi bila petelina poprej poslušnila.“

Naj poje petelin po noči ali po dne,
Nam pravi, da hudo se delat' ne sme.

32. Ukradena kokoš.

Rotija, ubožna predica je zvečer v svoji kočki sedela in je prela. Skoz odperte vrata zdaj sosedova kokoš po malem prikobaca. Rotija vrata naglo zapre, kokoš vlovi, in jo na dile pod streho nese. Rekla je sama sebi: „Tukaj jo bom skrivaj redila; po malem mi bo veliko jajec nanesla.“

Res, da je že prvo jutro jajce znesla. Pa ene reči Rotija ni poprej premislila, katera ji velik strah naredi. Berž ko jajce iznese, začne kokoš na ves glas kokodajkati. Rotija po stopnicah jaderno skoči jo potolažit; ali soseda je svojo kokoš že jaskati slišala. Vsa serdita prileti, Rotijo hudo zmerja in kokoš s seboj odnese. Bogata soseda je poprej Rotiji večkrat moke, mleka, ali jaje dajala, pa od te dobe ni trohe dobila več in še razvedelo se je, da je tatiča.

Naj krivo blagó le skoz vrata poluka,
Že sreča od hiše zkoz okno posmuka.

33. Zala goloba.

V neki soseski sta dva mlada dečka golobe redila. Bogomil, bogatih starišev, je imel veliko prav lepih, Jože pa ubožec, le malo, pa še te slabega plemena.

Prileti dvoje Bogomilovih golobov nekega dne v Jožekov golobinjak in začneta gnezditi. Jože, siromaček, je mislil: „Kako srečen bi jaz bil, ko bi ta dva goloba imel. Bela sta kakor prazna ruta, glavca in rep pa črna kakor oglje. Med vsemi Bogomilovimi se meni ta dva najbolj dopadata.“ Pač ga je mikalo ju obderžati in skrivaj pripraviti. „Ali nak, je djal, krivično blago nima teka!“ Zadelal je golobinjak, polovil goloba in ju Bogomilu nazaj zanesel.

Bogomilu je poštenost siromaškega dečka močno dopala. Hoče mu veselje narediti, vzame perve jajca, ki sta jih ta goloba imela, zleze skrivaj v Jožetov golobinjak, jih sivi golobici zmeni in podloži.

Kedar se mlada izvalita in perje dobita, se Jože zlo čudi, da sta ravno tako lepo črna in bela, kakor Bogomilovih dvoje najlepših. Od veselja k Bogomilu dirja, in mu pové, kako čudno se mu je njegova poštenost plačala.

Bogomil se nasmeji in mu pové, kako je jajca premenil in k zadnjemu reče: „Le verjemi, da tvoja poštenost Bogu veliko več dopade, ko meni, in da ti jo bo lepše povernil, kakor človek na svetu zamore. Zakaj:

Kdor krivice se varuje,
Ga sam večni Bog daruje.“

34. Lastovkino gnezdo.

Kedar so v spomladi lastovke spet nazaj priletele, so veselo čvičaje svoje staro gnezdo v lopi kmečke hiše poiskale. „Otroci! rečejo mati, ne storite mi žalega tem ljubeznivim ptičicam. Kdor lastovke od hiše spodi, tudi sreča za njimi od hiše beži. Sosed je lastovkam gnezdo raztergal in jim jajčica pomandral, od te dobe mu celo pohišstvo ritanski leze in je že celo na kraji.“

Mali Lukej očeta pobara, ali je res temu taka. „Res je taka, ako prav premislimo,“ pravijo oča. „Sosed je lepo staro navado svojih starišev in dedekov opustil. Njegovi stariši in predstariši so lastovkam pod svojoj strehoj gnezditi dali, in one so jih s svojim glasnim čvičanjem zgodaj na delo budile. Sosed pa, kateremu

se ljudje in živinica ne vsmili, do polnoči v oštarijah sedi, in mu žal de, da ga lastovke zjutraj iz spanja dramijo. Zato jim je gnezdo razdrupal. Tako divje in nevsmiljeno ravnanje nemarnega in zapravljivega moža je krivo, da so lastovke od hiše, in da ni sreče in blagodara pri hiši, zakaj:

Kder nevsmiljenje prebiva,
Sreča božja ne počiva.“

35. Vrablji tožniki.

Ključavničar Matjaš je neko jutro ves serdit vrabičem pod svojo streho vse gnezda razderl. Sosedov Tine Matjaševo hčerko pobara: „Ti Hanika, zakaj tvoj atek na vrabeljne tako hudo jezo imajo?“ „Zato, reče deklica, ker vrabiči, kar so atej enkrat zlat kelih, pa dva sreberna svetilnika domu prinesli, zjutraj z dnevom vred kričijo: Vzel, vzal!“

Tine je to svojim starišem povedal. Stariši so se prestrašili, zakaj leto poprej je bila ravno domača cirkev okradena in tata še zvedeli niso. Fantov oča se za tega del z graščinskim gospodom skrivaj pogovorijo. Mcdri gospod na tihem pozvedujejo in zvejo, da ključavničar več zapravi, kakor zasluži, in ga dajo zapreti.

Skazalo se je, da je ključavničar na žagradi s svojimi vetrihi vrata odperl in tako cirkev okral.

Še hujše je ključavničar zdaj vrabiče krel, kakor popred. Graščinski gospod pa mu pravijo: „Niso te vrabiči izdali; ne, ampak le tvoja vest. Huda vest je vedna tožnica, in pokoja ne da; že mnogotero hudobijo je na svetlo spravila.“

Lastna vest tistega toži,
Kteri jo z grehi preobloži.

36. Lačni sternadi.

Dvoje otrok je v hudi zimi iz neke vesi vsako svoj žakelj zernja na glavi v mlin neslo. Kedar mimo mli-

narjevega verta prideta, se mali Nežici drobne žolte ptičice prav v serce vsmilijo, ki so lačne po meji na belem mrazi sedele. Svoj žakelj je odvezala in jim dve pergišči zernja potrosila.

Grega, nje brat, pa jo je kregal rekoč: „Ti abotna milošnica! Le čaj, tebi se bo premalo namlelo, in stariši bodo te zato v strah vzeli.“ Nežica se vstraši in reče: „Naj že bo; lahko, da nisem prav storila. Pa vendar najni dobri stariši mi moje dobrotnosti ne bojo zamerili; saj nam Bog lahko to drugače poverne.“

Kedar otroka spet v mlin po moko prideta, na! — bilo je v žaklji vsmiljene Nežice enkrat toliko moke, kakor v Gregovem. Grega se čudi, Nežica je pa mislila, da bi bil čudež.

Pošteni mlinar, ki je otroka poslušal, kaj sta za mejoj govorila, Nežici reče: „Meni je tvoje vsmiljeno serce do lačnih ptičic toliko dopalo, da sem tebi dvakrat toliko nameril. Naj sem ravno le jaz moko v žakelj djal, imej le to za dar božji, s katerim je tebe Bog oblagodaril, ker si dobrega serca.“

Bog tistemu srečo da,
Ki je vsmiljen'ga sercá.

37. Vjeta senica.

„Vidiš jo, lepo senico tam na jablani,“ je Lovrenc Luciki svoji sestri rekel.

„Ta bo kmalu moja.“ Splezal je na drevo, nastavil klepko in s svojo sestroj za germom v vertu na senico čaka.

Senica se v klepko vjame in hitro je Lovre na drevesu, ali ravno po ptico sega, kar s klepko vred z drevesa pade. Senica mu je izsmuknila in Lovre si je na štorovji roko do kervavega oderl.

„Oj ti prebore moj bratec! ga Lucika omiljuje; zdaj ne boš več po drevji plazil in senic lovil; bi si še roko ali nogo ulomil.““

„Kaj pa da ne, reče Lovre, zavolj tega na tleh ne ostanem; ali zdaj bi bilo moje delo zastonj. Senica se klepke boji, ki jo je že enkrat splašila.“

„Potem, pravi Lucika, je pa vendar senica modrejša,

kakor ti. Ona se v tisti kraj več ne poda, kder za nevarnost ve, ti si se pa ravno pri ti priči kervavo ranil in hvala, da nisi več dobil, pa bi se zopet v nevarnost podajal?“

Kdor se mali nesreči smeji,
Ga večja nesreča za peto derži.

38. Nesrečna kukovica.

Ob nekem lepem spomladnem jutru gresta Jurko in Miha v hosto. Pervokrat veselo kukovico slišita. „Ta ptica — srečo pomeni, če le koga na tešče ne oblaja, pravi babjeveren Jurko; ravno meni, ki sem se že najedel, srečo poje, če ne več, mošnjo denarjev mi obeta.“

„Zakaj pa ravno tebi?“ se zajezi Miha, kateri je bil ravno takov babjeverec.

„Vendar ne vem, zakaj bi tebe kukovica raji imela, ko mene. Če sem ravno tešč, pa vendar več veljam, kakor ti; in pravim, ona meni srečo poje, ne tebi.“

Namestu se veseliti lepega jutra, se besedujeta, si v lase sežeta, se začeta tepsti in gresta obadva kervavo ranjena v najhujši jezi narazen.

Prazna vera, gerd prepir
Nam podira ljubi mir.

Bojevalca se pri ranocelniku zopet snideta. Med tem, da jima rane obvezuje, mu pripovedujeta, kako sta se sperla in ga prašata: „Kaj se vam zdi, kateremu je kukovica srečo pela?“

Zdravnik jima smeje reče: „Oj neumneža! vaji nobenemu — temuč meni. Vama je namreč kukovica glave razbila — meni pa denarjev v žep naredila.“

Kder se prepirata dva,
Tretji dobiček ima.

39. Jerebično gnezdo.

Pri neki hosti najdeta dečka jerebično gnezdo. Tudi starko sta vjela, ki je na jajcih sedela. „Lej ga!

je djal veči manjšemu, ti jajca vzemi, jaz bom pa starko imel. Jajca so ravno toliko vredne, ko starka.“

Manjši pa pravi; „Če je to res, pa meni starko daj, ti pa jajca imej!“

Začela sta se vjedati in drug drugega lasati. V boji večemu jerebica uide, manjši pa nevedoma jajca zdrobí. Zdaj ničesar nimata in drug drugemu pravita: „Pač resnično je, kakor oča pravijo:

Boljše je jajca pobrati,
Ko se za puto lasati.“

40. Papiga, smešen ptič.

Star mornar je v Indiji, unkraj morja, ptico kupil, katera je zalo zelenkasto perje imela in se papiga imenuje. Mislil jo je dober mož Zalki, tergovčevi hčeri prinesti, pri katerem je na barki služil.

Kedar so se po morji domu peljali, je mornar hud kašelj dobil, da so ga morali brez vsega dela pustiti. Za kratek čas je ptico neke besede izrekati učil, naj bi Zalka večje veselje imela.

Ko je mornar Zaliki svoj dar prinesel, začne zares ptica klicati: „Bodi pozdravljena Zalika!“ Stariši in hčer imajo veliko veselje. Kakor hitro pa te besede izreče, začne tako gerdo kašljati in hrepati, da so se morali vsi smejeti, mornar se je pa strašno jezil.

Zalika je djala: „To je pač bedasto za papigo, da se je zraven besed tudi kašljati od svojega učenika navadila.“ Mati so rekli neumno ptico od hiše spraviti. Oča pa pravijo: „Če je ravno ta ptica neumna, nam vendar moder navk daja: lepo in dobro, kar od drugih vidimo, ali slišimo, posnemati, ne pa, kar je gerdega, ali hudobnega.“

Kdor posnema abotne ljudi,
Si poštenje svoje sam kazi.

41. Lep jezdarski konj.

Kadar je bila vojska, so v nekem tergu konjiki stali. Gerdun, ki je s konji barantal, pa tudi kralj

vmes, je konjikom po noči najlepšega konja odpeljal in ga je v goši skrnil. Ko so konjiki odšli, jezdi on ukrađenega konja daleč v neki neznani terg na prodaj.

Prijahal je do nekega mesta, pa skoz mesto ni iti hotel, ampak je zvonaj mimo mislil. Ravno za nekim oglom ozidja prijezdi, kar na travniku drugo trumo konjikov ugleda, kateri se ravno k vaji napravljajo. Kakor trobenta zabučí, skoči konj z gerdunom prek cestnega rova in se med vojaške konje v versto postavi. Na vsako povelje se gladko oberne, poskakuje, dirja in copota, kakor drugi. Konjiki se gerdunu posmehujejo, njemu pa je od straha vroče, da mu od čela kaplje.

Ko vaje prenehajo, ga konjiki in častniki obstopijo. Vojaški poglavar ga pa ostro pregleduje in reče: „To je berzen konj, mlad in dobro vajen, kako ste ga dobili?“ Gerdun pravi, da ga je kupil; ali od koga ni mogel na tanko povedati. Dali so ga bolj ostro izpraševati in spričalo se je, da je konja ukral. Dobil je, kakor se konjskemu tatu spodobi.

Kdor kol' laže in krade,
V svojo kazen zapade.

42. Vstreljeno žrebe.

Žlahni gospod Branko pride nekega večera na tihem v svojo selo. Ko zjutraj skoz okno pogleda, vidi žrebe po najlepšem žitu skakati, bercati in veliko škodo delati.

„Kaj pa bo taka, reče svojemu županu; zakaj žrebeta bolje ne varjete?“ Župan se prikloni in reče: „Žrebe ni naše, temuč mlinarjevo. Gredoč ga grem z njive zapodit in bom nemarnega mlinarja okregal.“

Zvečer gre žlahni gospod Branko mimo mlina, vidi mlinarja na pragu stati in mu reče: „Veš kaj! če še enkrat tvoje žrebe na njivi najdem, ga bom brez pomislika ustrelil.“

Mlinar pa smehljaje odgovori: „Naj ga le žlahni gospod; jaz vam ne branim.“

Drugo jutro spet žrebe na njivi vglada in sam pri sebi pravi: „Hudiški mlinar meni kljubuje!“ Seže na steno po svojo puško, ustrelí in žrebe pri priči pade.

Hlapci in dekcle pod okna priletijo in pravijo: „Joj, žlahni gospod, kaj ste naredili! Zakaj ste svoje mlado, lepo žrebe ustrelili! Sami sebi ste storili veliko škodo.“ Gospod je zdaj spoznal, da se je prenaglil; in djal je na to: Lažnjivi župan je vse te nesreče kriv; zato mi bo pa tudi za svojo laž žrebe do zadnjega beliča plačal.

Z lažjó se ne vbrani nesreča,
Le sploh se naredi še večá.

43. Prisluzena krava.

Veronika, neka vdova teržanka, je s svojima hčerima celo revno živela. Kar so skoz celi teden zaslužile, so tudi proti zajele. Eno samo kravo so imele, še ob tisto so neki dan bile in strašno žalostno se jim godí. „Oj, da bi nam Bog dal še enkrat kravico pripraviti, so zdihovale, ali nam pač ni mogoče toliko denarjev prisluziti, da bi jo kupile.“ Soseða jih tolaži, rekoč: „Le pridno storite, kar je vam mogoče; Bog bo svoje že storil.“

„Kaj pa nam je začeti?“ vpraša Veronika sosedo. Soseða odgovorí: „Pred vsem vam je treba, da ste prav pridne, da bote kaj več zaslužile. Saj ste tri, znate presti, nogovice plesti in šivati. Vsak dan uro dalej delajte: bi vam vendar gerdo bilo, če bi vsaka izmed vas vsak dan neke krajcarje več ne pridelala. Drugič morate bolj po malem živeti, da si kaj prihránite. Vsako jutro pijete nekako rujavo polivko, koji pravite, da je kava. Da si ravno le po malem sladkorja in kave vzamete, je vendar ta reč predraga za vas. Zajterkujte raji močnik, ki je bolj tečen; tako si vsaka na dan po dva krajcarja lahko hrani. V teh rečeh me slušajte in kar bote pridelale in prihranile, v ladico položite, in v kratkem se vam bo toliko denarjev prihranilo, kar lepa krava velja.“

Veronika in hčeri ravnajo, kakor jim je bilo svetovano, in v enem leti jim je že toliko denarjev več ostalo, kolikor so za kravo dale. Največ vredno zraven tega je pa bilo to, da so se privadile pridne in varčne biti, si revščino polajšati. Po malem so celó precej obogatele.

Na to je soseda rekla: „Glejte! tako pomaga Bog kravo dobiti, pa za roge je ne prižene.“

Človek naj to svoje st'ri,
Drugo pa Bogu zroči.

44. Kravji zvonec.

Bendelin, kmečki deček, je v Zabukovji krave pasel, katere so vse zvonce imele; najlepša krava je najlepšega imela. Prišel je nek ptuj človek po hosti in je djal: „To je lep zvonec. Koliko veljá?“ Bendelin pravi: „Tolar.“ „Ne več! reče ptujec; jaz ti pa pri priči dva tolarja za njega dam.“ Bendelin mu da zvonec in tolarja z veseljem shrani. Ker pa krava zdaj zvonca nima, tudi Bendelin ne čuje, kde se krava pase. Krava se mu od druge živine ukrade, in ptujec, ki je bil tat, jo v germovji pričaka, za roge prime in jo skrivaj odpelja.

Kdor nam prevelik dobiček obeta,
Dobro ne misli in škodo napleta.

Ves razjokan Bendelin domu prižene in pripoveduje, kar se mu je prigodilo. „Oh, je djal, ne bil bi verjel, da mi je tat le zato zvonec preplačal, da bi kravo dobil.“

Oča pa pravijo: „Kakor je tebe kradun ukanil, tudi nas pregrešno poželjenje goljfa. S prvega nam sicer kaki majhen dobiček ponuja, skoncema nas pa v veliko nesrečo zapelja; kdor mu mezinec pomolí, ga za celo roko zgrabi zapomni si navk:

Pregrehi ne smemo nič privoliti
Če nočemo duše in trupla zgubiti.“

Mati pa nato rečejo: „Ali nisi pomislil, Bendelin, k čemu je ta stara navada kravam zvonec na vrat devati?“ „Joj meni, je djal Bendelin, denar me je vsega oslepil. Ni mi bilo druga v misli, kakor tolar, kako bi ga lahko dobil. Menil sem, da je zvonec le prazen kinč, saj krava za nja del boljše ne dojí. Kedar že krave ni bilo več, sem si še le zmislil, k čemu je zvonec.“

Mati mu odgovorijo; „Taka se ljudem godí, ki so spačenih mislij. Marsiktero lepo, staro navado opustijo,

kakor bi prazna bila in za nič; poslednjič jih pa lastna škoda izučí, da take stare navade niso prazne reči.“

Kdor dobre navade in šege opušča,
Si škodo neumnosti svoje sam skuša.

45. Nedolžni kozel.

Gospa Blagajka je v lepi hiši pred mestom prebivala. Neko nedeljo jutro reče svoji dekli: „Rotija, jaz grem zdaj v cirkev. Dobro mi hišne vrata zapiraj. Že tolikokrat sem ti to velevala; saj enkrat me ubogaj. Lehko bi se kdo v hišo prikral in nam škodo naredil.“

Gospa odide, Rotija gre čez en čas k studencu po vodo in po navadi spet vse vrata odperete pusti. „Ni žive duše na cesti, ne gor, ne dol,“ je djala in se je gospej smejala, da imajo to prazno skerb.

Dokler se pa Rotija s sosedovo deklo pri studencu pogovarja, smukne kozel skoz hišne vrata in skoči po stopnicah v gospojno izbo.

Na steni je viselo veliko ogledalo v zlatem okviru blizo do tal. Kozel se v ogledalu zagleda, misli, da tovarša ima, in mu začne roge nastavljati. Kozel v ogledalu ravno tako pomerja. Kar naenkrat se kozel v svojega domišljenega tovarša zaleti, in tako močno va-nj terkne, da ogledalo v drobne kosce razletí.

Ravno Rotija vedrico vode na glavi skoz vrata prinese, in zasliši ropot. Hiti v izbo, zagleda nesrečo, se začne po glavi biti, otepa kozla, in ga iz hiše izpoka. Ogledalo pa le več celo ni.

Kadar je gospa domu prišla, je neskerbno deklo zavolj njene neubogljivosti in storjene škode brez vse plače odpravila. Ni ji bilo v novi službi več potreba velevali, da naj vrata zapira. Skusila je sama, kar pregovor pové:

Lastna škoda ga 'zuči.
Komur dopovedat' ni.

46. Jelenov strel.

Ropert je še bil zeló majhen, ko mu je v sredi dobrave tatinski strelec dobrega očeta, zaloškega lovca, ustrelil. Mati je zapuščenega sina brez očeta izredila, kakor dobro da je mogla, in v dvajsetem leti je očetovo službo nastopil.

Hodil je nekega dne Ropert z drugimi tovarši in strelarji po lovu. Vstrelil je po verlem jelenu, — pa ni ga zadel, kar nekdo v germovji zaupije: „Jezus pomagaj! ustreljen sem!“ Ropert hitro pristopi — in glej, star mož se ves kervav zvija in pojema. Vsa tovaršija umirajočega obstopi, Ropert pa k njemu poklekne, ga objame in jokaje prosi, naj mu odpusti, in mu prisega, da ni za-nj vedel.

Umirajoči pa je rekel: „Ti me nimaš za odpušcanje prositi. Kar do zdaj noben človek ne ve, hočem jaz razodeti. Jaz sem tvojega očeta ustrelil. Ravno pod tem starim dobom je zemlja njegovo kerv pila, — in zdaj si pa ti, sin umorjenega, da ravno nisi vedel, ne hotel, ravno na tem mesti meni povernil. Bog, ti si pravičen!“ tako je izdihnil. —

Groza vse pričujoče obide, po vseh kosteh jih spreletí.
 Bog hudodelnika najde,
 Srečen, kdor v hudo ne zajde!

47. Ribji tat.

Imel je neki ribič za svojim hramom polu ribnik lepih karpov. Fabjanek, ribičev fant, jih je večkrat lagvico zadel in na prodaj nesel.

Enkrat Fabjanek iz graščinskega ribnika prav lepega karpa ukrade, in ga v lagvico med druge dene. Kedar pa ribe graščinski gospej prinese in oni karpa ugledajo, rečejo: „Hoj, ta je iz graščinskega ribnika, prav dobro ga poznam.“ Namestu plačila so Fabjana zavolj ukradene ribe četiri in dvajset ur zaperli.

Črez nekaj časa je Fabjanek graščinskim spet karpa ukral, in ga nekemu lovcu nesel. Lovec karpa v vedrici ogleduje in reče: „Ti si tega graščinskim ukral.“ Fabjanek je bil tri dni pri vodi in suhem kruhu v ječo zapert.

Mladi kradun še enkrat svojo tatinsko srečo poskusi, in iz graščinskega ribnika lepega soma ukrade. Nese ga v mesto na ribji terg, kder še Fabjana in njegove tatvine poznali niso. Ali mestnih stražnikov eden je po ribjih sejmiš hodil, in ga ročno poznal, rekoč: „To je ukradena riba!“ Prime Fabjana in ga pred mestno gosposko pelja. Na stol so ga djali, in prav močno je bil tepen.

„Jaz se le čudim, je Fabjanek djal, kako se tem ribam tako hitro pozna, da so ukradene!“ Graščinski oskerbnik pa so naredili skrivno znamenje ribam, ker so mladim nekoliko plavut porezali, preden so jih v ribnik djali. To skrivno znamenje so pa le nekojim osebam, na ktere so se posebno zanesli, povedali. Kdor tega vedel ni, znamenja ni mogel ugledati. Fabjanek si je dolgo v tem glavo terl, in je zadnjič rekel: „Naj že bo, kar hoče, toliko sem zvedel in skusil, da:

Lehko je ukrasti, ali težko je kriti,
Najboljše pa vsakemu svoje pustiti.“

48. Srečni martinček.

Neka uboga mati gre s svojima otrokoma na stari grad, ki je bil blizo njene vesi, za lekarnico rož nabirat. „Glejta, je rekla otrokom, kedar verh grada pridejo, po tej pečini je vse rudeče jagod; le berita jih in zobljita, kolikor se vama poljubi. Jaz pojdem pa med uno staro zidovje ta čas rož iskat.“

Ona odide; pa še ni pest rož nabrala, kar začne mala Lizika na glas kričati. Mati strahoma pridirja — deklica pa s solznimi očmi pravi: „Joj mama! huda kača me je pikniti hotela!“ Njeni bratec se ji smeji, rekoč: „Saj je bil le martinček.“

„Jej, je rekla mati, to je čedna zelenkasta živalica, ki človeku žalega ne stori!“ Mati še izgovorila ni, kar na enkrat prestrašno zahruje, kakor bi zagromelo, in se ves hrib zmekini, ravno ko da bi potres bil. Vsi se plaho ozirajo in poglej — široki zid, pod katerim je mati rože brala, se je poderl.

„Otroka! je djala mati, molimo in hvalimo božjo

previdnost. Glejta, po tem martinčeku je meni Bog življenje ohranil! — Ne bi martinček bil Liziko ob pravem času splasil, bi mene zdaj bilo uno zidovje podsulo.“

Kdor ima le zdrav pogled,
Vidi varstva božj'ga sled.

49. Prižgano solnce.

Pridna Marta pride z otrokoma že pozno v mrak s polja domu. Kedar hišo odprejo, prižgano svetilo na mizi najdejo. Jurek se močno začudi, rekoč: „Ni bilo žive duše doma; kdo je le prižgal luč?“ „Jej, pravi Jerica, kdo bi drugi kakor oča! Gotovo so v tem času iz mesta prišli.“ Šla sta jih iskat in jih vsa vesela v stranski izbi najdeta.

Drugi dan grejo stariši z otrokoma na velik travnik kerme sušit. Solnce je prav lepo in svetlo sijalo, in otroka sta bila vsa v veselji. „No deca! rečejo oča, sinoči sta hitro uganila, da sem v naši hiši luč prižgal. Ako pa zdaj to svetlo luč na nebu pregledujeta, kaj se vama zdi in kateri mi vé povedati, kdo je solnce prižgal?“

„Oj še pa vendar, pravi Jerica, dobri Bog ga je vstvaril.“ Najmanjša svetilnica, odgovorijo oča, se sama ne vžgá; za koliko več še le mora eden biti, ki je solnce užgal. To nam že, pravim jaz, pamet priča, kar nas tudi pesem uči, ki pravi:

Solnce kaže božjo čast,
Priča Stvarnika oblast.

50. Svetli mesec.

Oča Matija so v jutru zgodaj s Pavlekom, svojim sinom, v mesto šli. Mati z malo Barbico jima greste zvečer nasproti. Koj pozno v noč je že bilo, preden se srečajo. Mati so rekli, da jih je že skerbeti jelo. Pavlek pravi na to: „Zdaj ni bilo nevarno. Mesec, ki nad ko-

šatimi gorami stoji, je nama lepo prijazno svetil, in naji je od mestnih vrat do tu sim spremil.“ Barica reče: „Tudi z nama je od hišnega praga do lesem neprenehoma šel.“ Pavlek pravi: „Tega pa ne verjamem. Kako bi mesec po ravno tem poti na enkrat iz vesi v mesto in iz mesta v ves nazaj hodil. Ali mu je mogoče naprej in nazaj vse ob enem iti? Tudi jaz bi tega ne mogel. Kratko nikar, to ni mogoče.“

Oča pravijo: „Ljubi Pavlek! kar ti zastonj preiskuješ, to jaz dobro razumim. Tudi tebi bi lahko razložil pa ti bi me po svoji mali razumnosti še ne razumil. Tebi ta reč sedaj še skrivna ostane. Naj ti bo pa vendar prijazen mesec lep navk, če ravno njegove hoje po nebu ne razumiš. Ako je že pod mesecem toliko skrivnih reči, ki se razumeti ne dajo, se nam tudi čuditi ni, da se nad mescem mnogo skrivnega znajde, česar ne zapopademo. Tudi v naši sveti veri marsiktero skrivnost ne razumimo, zato, ker preslab razum imamo.“

Prečudne in skrivne so božje stvari,
Človeku presodit mogoče jih ni.

51. Najlepša zvezda.

„Le poglej sestrice, kako lepa svetla večernica na nebu igra, pravi Blaže. Ni je lepše zvezde med vsemi na nebu.“ Nanika je djala: „Res da je lepa, ali vendar je prijazna juternica še lepša in svetlejša.“ Začela sta se prepirati in gresta k očetu, naj jima prepir razsodijo. Oča rečejo: „Oj, da vaju! neumna otroka, ali mislita, da ste dve zvezdi! Ravno ena in ista lepa zvezda se imenuje juterna, če se vam zjutraj na nebu prikaže, in večerna, kedar jo zvečer zagledamo.“

Veliko prepira za prazne reči,
In največ sovraštva le zmota stori.

Mati pa nato pravijo: „Po mojem vendar le Nanika prav ima. Vesela zvezda res da zjutraj in zvečer enako lepo sveti, ali mi smo zjutraj zgodaj veliko bolj bistri in dobre volje, kakor pa pozno večer; zato se nam juterna zvezda veliko bolj vesela dozdeva, kakor večerna.“

Lepa zvezda naj otroke na oni lep pregovor opominja
ki pravi:

Le hitro spat, pa zgodaj vstat,
Kdor hoče biti zdrav in mlad.“

52. Nevarno gromenje.

France, fantič v mestu doma, je v hosti malence bral. Ravno sé je spet domu spravljaj, kar vihar vstane, in prav na debelo je škropiti, bliskati in grometi začelo. Franceta je bilo močno strah; gre in za potom zleze v votel hrast, ker ni vedel, da rado udarja v visoke drevesa.

Zdaj zasliši naglo na ves glas klicati: „France! France! pojdi, pojdi hitro vun!“ France iz votlega dreva prileze, — in pri tej priči strela v drevo trešči in pregrozovito zagromi. Zemlja se je splašenemu fantu pod nogami zibala, in zdelo se mu je, kakor bi bil ves v ognji stal; pa hudega se mu ni nič zgodilo. Roke je povzdignil in djal: „Bil je ta glas iz nebes! Dobri Bog! ti si me ovaroval.“

Glas pa spet zakliče: „France! France! ali kaj me ne slišiš?“ Neka kmetica je tako klicala, France k njej dirja in pravi: „Kaj pa mi hočete? Tu sem.“ Kmetica je djala: „Nisem tebe klicala, temuč le svojega malega Franceta. Na vodotoku je gosi pasel, in je moral tu kam pred hudim vremenom bežati. Prišla sem ga domu spraviti. Glej, ravno zdaj iz goše pride.“

France začne zdaj ženi pripovedovati, kako da je mislil, da je njeni glas iz nebes. Kmetica pa pobožno roke povzdigne rekoč: „Oj dete moje! le ravno tako Boga zahvali, če je ravno kmečke sirote glas bil; zakaj sam Bog je to naklonil, da sem te po tvojem imenu zaklicala, če ravno nisem vedela za te.“ „Pač res! reče France in solze ga polijejo; Bog me je z vašim glasom zaklical, hoté me ohraniti; ali pomoč mi je le iz nebes prišla.“

Samo od sebe se nič ne zgodi:

Božja previdnost vse prav naredi.

53. Zlata skledica božjega stolca.

Po pohlevnem sponladnem dežu je mala Linika pri odpertem oknu stala, in vsa vesela mavrico gledala. „Ljuba mamka! je čez en čas djala, ali je res, da kolikorkrat se božji stolec na nebu prikaže, zlata skledica z nebes pade, pa jo le srečen otrok najde, ki je v nedeljo rojen?“

„Ali so res v nebesih take skledice, in kdo so pa ti srečni otroci, katerim je taka reč odločena.“

Mati so rekli: „So lepe in drage reči v nebesih; vse zlato sveta proti njim, in pa nič. Srečni otroci ni treba, da bi morali biti ravno v nedeljo rojeni; samo to pač, da niso ljudje, kakoršni bodi, ampak, da se vse povsodi tako bogaboječe in pametno zaderžijo, kakor se ob nedeljah v cirkvi spodobi. Lepo se tedaj po nedeljsko obnašaj, in gotovo boš uno zlato reč dobila.“

Linika si je iz vsega serca prizadevala, pobožno in pošteno živeti in kadar koli je mavrico zagledala, je na polje bežala, zlate skledice iskat. Take zlate reči scer našla ni, prihajala je pa vedno bolj bogoljubna in blaga, po tem pa tudi bolj srečna in vesela.

Ko je že bila odrasla in bolj k pameti prišla, in se je spet božji stolec na nebu prikazal, pravijo mati: „Linika! kaj ne greš zlate nebeške reči iskat?“

„Ljuba mati, je Lina djala, bila sem poprej aboten otrok; zdaj pa vaše besede čisto razumim. Vi ste žlahno in imenitno reč mislili, ki iz nebes pride, in je draža, kakor zlato.“ „Res je ljuba Linika! so mati rekli. Uni nebeški dar, ki sem ga v mislih imelâ, je več vreden, kakor celega sveta blago; in to je prava človeška sreča. Na svetu je zastonj iščemo; le znotraj, v bogaboječem, blagem in čistem serci jo najdemo.“

V posvetnem blagu ne najde se sreča;
Le v blagem serci prebiva največa.

54. Služba štirih elementov.

„Jaz bom vertnar, je rekel Lipej, ko se je v svojem štirinajstem letu rokodelstva učiti napravljaj. Lepo je in

prijetno zmirom v zelenji in med dišečimi rožicami delo imeti.“ Toda v kratkem domu pride, toževaje, da mora neprenehoma kučati in po zemlji okoli plaziti, da ga že križ in kolena od tega bolijo.

Potem je hotel Lipek lovec biti. „Po zelenih logih hoditi, to je veselo življenje,“ je djal. Kmalu pa spet nazaj pride in se potoži: da mu juterna sapa že pred dnem dobro ne dene; da je megla za njega premokra in prehladna, in da mu preoster zrak po nosu brije.

Zmisli si ribič biti. „Po bistrem čistem potoku se v lehkem čolniču voziti, in brez vsega truda sedé polne mreže rib iz vode zajemati, to bo veselje,“ je djal.

Pa tudi tega dela se hitro naveliča. „To je premokro delo za me, je djal: voda me ne terpi.“

Zadnjič se je huharije lotil. „Kuharju mora vertnar, lovec in ribič, kar s svojim trudom pripravijo vse v roke dati; tudi nikoli brez dobrih grižlejev ni.“ Ali zopet domu priteče, rekoč: „Za vse drugo bi bilo dobro, naj bi le ognja ne bilo; pa kadar moram pri gorečem ognjišči stati, se mi zdi, da se bom od vročine raztopil.“

Zdaj mu oča prav resno rečejo: „Tako tedaj za tebe nobene službe ni. Kar ti danes dopade, jutri spet pustiš. Ako izmed vseh štirih elementov — ne zemlja, ne zrak, ne voda, ne ogenj za tebe ne bo, boš si moral iti iz tega sveta službe iskat, da bo za te. Zdaj ostaneš pri svojem delu!“

Svoje veselje ima vsaki stan,
Tudi s težavami je obdan.

55. Razpeljani biseri.

Peljala se je žlahna gospa s svojima hčerima na gostijo, ki so jo v knezovem lovskem gradu daleč v Zagorji služili. Vse so bile v svili in v zlatu, z biseri opletene.

Ko se z velike ceste v dobrovo obernejo, kočija v germovje zadene. Tern se gospodični za lase obesi, preterga svilnato nit, na katero so biseri napeljani bili, da se po širokem raztrosijo.

Žlahna gospa reče postati; mati, hčeri in družina so se več ko eno uro mudili, preden so drage biserje izmed trave in germovja pobrali. Gosposdični ste začele mermrati, da bo zdaj na gostijo prepozno.

Zdaj pa drevar iz hoste prisopiha in pravi: „Ne hajte tarnati! Hvalite veliko več Boga; zakaj v dobravi vas več tolovajev čaka. Hotel sem vam to gredoč napovedati, ali moral sem daleč na ovinek iti, da sem se tolovajev ognil, ki za stezjo prežijo. Ako bi se žlahna gospa ne bili pomudili, bi bil jaz prekesno došel, in lahko bi bili vsi ob življenje.“

Gospa je moža dobro plačala, in ukaže vozniku naravnost obrniti; svojima hčerima pa reče: „Oj preljube moje, kako modro vé Bog vse narediti! Za svilnato nit, na kateri so biseri bili napeljani, je nas vseh življenje viselo. Bi se ne bila nitka pretergala, vsi bi bili mertvi. Zamuda, ki so nam jo razpeljani biseri naredili, je bila naša sreča, naj nam ravno ni dopala. Tako nam vse zopernosti male kakor velike, le v dobro izidejo.“

Bog nam težave da,
Ker nas za ljubo 'ma.

56. Svile goljufna kupčija.

Ajtka, čevljarjeva hčer, je svojega očeta, ki so bili vdovec, gospodinila. Pridna je bila pridna, tudi na gospodinstvo za drugo skerbna, le na drago obleko je preveč veselja imela. Kupila si je enkrat deset vatljev višnjate svile za krilo po štiri in dvajset grošev vatelj. Svojega očeta, ki take robe poznali niso, je pa nalagala, da po dve petiči velja; in le sili in prosi, da ji pet goldinarjev dajo, enega pa šivilji za delo.

Z velikim veseljem Ajtka naštetih šest goldinarjev pobere, doloži svojih šest goldinarjev, ki si jih je težko prihranila in gre svilo plačevat.

Med tem, da je doma ni, pride židov, kateri je s kožami in z usnjem kupčeval; pogleda svilo in praša: „Kaj velja vatelj?“ Svila je draga, reče čevljar, po pol goldinarji je vatelj. „Svila ni preborna, pravi židov;

ako ni drugače vam gredoč po dvanajst grošev za vatelj naštejem.“ Žid denarje našteje, čevljar mu svilo da. Z veseljem jo židov v svojo basago vtekne in odide.

Kadar Ajtka domu pride, ji rečejo oča: „Vesela bodi, Ajtka! jaz sem v tem času za te dobro prodajo opravil. Kaj misliš! tvojo svilo sem nekemu židovu prodal po dvanajst grošev vatelj. Imaš tedaj pri vsakem vatlju dva groša dobička, in si lahko zdaj še lepšo svilo kupiš. Ajtka se prestraši, da je bleda ko zid. „Joj meni, kolika škoda!“ je začela od prevelike žalosti vekati, in se za glavo deržati. Zdaj si še oča urajtajo, da jih je popred nalagala. Z objokanimi očmi jim pove, da je za deset pračev dvanajst goldinarjev dala, in je zdaj šest goldinarjev zgubila.

Oča pa pravijo: „Tako se tebi tvoja laž po pravici plačuje; sama si kriva, da svoj kervavo prihranjeni denar zgubiš. Jaz svojih šest goldinarjev spet shranim, ko mi jih je žid naštel, tebi pa, ki me tako gerdo ukanjuješ, ne dam za tako drago oblačilo krajcarja več.“

Tako se lažnjivost na svetu spelja;

Kdor druge vkanjuje, sam sebe goljfa.

57. Ogledalo posvarjenja.

Jerica je bila zlo hude in nagle jeze. Pogosto so jo mamka svarili, naj bo pohlevna in poterpežljiva; pa se ni poboljšala.

Sedela je enkrat pri svoji šivalni mizici, in imela je lepo pisano posodvico polno dišečih rožic pred seboj.

Njeni bratec, še majhen, se spoteče, v mizico zadene, posodvico z mizice verže, da se na kosce razleti. Jerko jeza popade, toliko, da je ni kraj. Žile se ji po lici napenjajo, kri jo spreha. Zdaj je rudeča, kakor kuhan rak, zdaj bleda ko smert, pa spet zelena kakor kušar.

Mamka ji hitro ogledalo pred oči dajo. Jerica se sama svoje podobe prestraši; jeza se ji hitro ohladi, in ona milo zajoka. „Vidiš, so djali mamka, kakošna gerdost je jeza, in kako neznano skazi človeško obličje. Ako se večkrat še tako razjeziš, se bo tvoje obličje vse zgerbančilo, in bo vso lepoto in ljubeznivost zgubilo.“

Vse to si je Jerica dobro v svojem serci zapomnila in si prav terdno prizadevala, svojo jezo strahovati. Postala je po malem krotka in pohlevna; ljuba prijaznost ji iz obraza gleda.

Mamka so jo še večkrat spomnili, rekoč: „Kakor jeza in pohlevnost, tudi druge navade s človekom storijo. Večidel se mu hudo in dobro na lici pozna.“

Že lice dostkrat govori,
Kar sercè misli in želi;
Pregrehe nam obraz kazijo,
Le čednosti ga lepotijo.

58. Dragega perstana čudna moč.

Fabjan, tergovec, se je čez morje v ptuje kraje sveta podal, in je priden pa moder močno obogatel. Čez veliko let se v svojo domačo deželo poverne. Kadar je iz barke na suho prišel, je zvedel, da je njegova žlahta ravno na bližnji pristavi ta večer pri dobri volji. Naravnost se k njim poda in ne vtegne od veselja svoje že zlo ponošene suknje z bolšoj preobleči.

Kadar pa v veselo, razsvetljeno večerjališče stopi, je njegove strice in tetice malokaj veselilo njega spet videti; sodili so namreč po njegovi lozni obleki, da je cel siromak nazaj prišel.

Mlademu zamorcu, ki ga je s seboj pripeljal, žlahta sila zamerzi; rekel je: „To so poredni ljudje, da enega svoje žlahte čez toliko let še pridno ne pozdravijo.“

„Le čaj, mu na tihem tergovec pravi; kmalu se bojo drugač držali.“ Nateknil je drag perstan, ki ga je pri sebi nosil, in zdaj ga začnejo veselo gledati, in prijazno k svojemu preljubeznivemu, zlatemu stricu Fabjanu tiščijo. Eni mu srečo podajajo, drugi ga objemajo, in vsi bi ga radi pod svojo streho imeli, in mu postregli.

„Kaj ima perstan tako moč, da ljudi spreminja?“ vpraša zamorec, in se čudi. „O ne, pravi Fabjan; le po zlatem perstanu in svetlem demantu, ki je svojih jezer tolarjev vreden, vidijo, da sem bogat — in bogastvo jim več velja, ko vse drugo.“

„Oj da vas slepe ljudi! ne perstan, ampak lakomnost vas je spremenila. Žolto rudo pa svetel kamenc več štimate, kakor tako poštenega moža, ko je moj gospod?“ Pač je resnična:

Bedakom posvetno blago več veljá,
Kakor poštenje in čednost sercá.

59. Novo oblačilo.

Blagonska gospa so svoji hčeri za božične praznike novo krilo lepe sive svile kupili. Šivar ga ravno na sveto božično bílo že pozno v mrak prinese. Lonka, tako je bilo gospodični ime, jaderno oblačilo poskusi, kako se ji kaj prilega. Ravno prav ji je bilo, kakor da bi bilo na njej izrastlo, in veliko veselja ima ž njim.

Mati denarje štejejo, in rečejo Lonki: „Nicoj je zvunaj hud mraz; prinesi pridnemu možu šivarju čašico laškega vina. Pa luč prižgi, ker je že koj mračno, posebno pa zvunaj v shrambi.“

Lonka gre, prinese steklenico, natoči šivarju čašico, in vsa prijazna pred njim postoji, hoté mu spet naliti.

Mož polne usta vzame, pa strahoma vse zopet hitro izpljune.

Lonko je grozilo luč prižgati, in namestu černine, za sklenico s černilom prime. Lepo njeno oblačilo je bilo tako gerdo po širokem s černilom okrošpljeno, da so se ji solze po lici vtrinjale. Mati so pa djali: „Taka se vsakemu godi, ki se svoje terme derži. Ne bo drugači, da pojdeš jutri s starim oblačilom v cirkev, in preden leto obteče, ti ne dam novega narediti.“

Oča ravno na to v hišo stopijo, in še poseben navk iz te prigodbe povzemejo, rekoč: „Neumnež, kateri bolj temo ljubi, ko luč, in neumnost od pameti raji ima. Naj pogleda, ali ni ta pregovor resničen:

V hiši tema, v glavi slama,
Je doma nerodnost sama.“

60. Posojen plašč.

Kadar je vojska bila, pride nekoliko vojakov v neko ves, da bi jim kaŝipota dali. Vbogi kočar bi moral ŝ njimi iti. Huda zima je bila, merzel krivec je bril, in sneg brusil. Lepo je veščane za plašč prosil, pa nobeden mu ga ni posodil. Slednjič se je ptuj stari moŝ, kateri je pred vojskoj iz domačije zbeŝal, in zdaj na kovačiji borno živel, težaka vsmilil in mu svoj plašč posodi.

Vojaki odidejo in poglej, večer, ŝe pozno v mraku prijaha verli mlad oficir, sivno lepo po cesarsko oblečen, zlato svetinjo na persih, v tisto ves, in se da k tistemu staremu moŝu peljati, ki je kaŝipotu plašč posodil.

Dobrotljivi starček oficirja ugleda in na ves glas zavpije: „Moj Bog! To je moj sin Joŝe!“ mu nasproti teče, in se ga z obema rokama oklene.

Joŝeta so več let poprej k vojakom vzeli, in ker je prebrisane glave bil, pošten in serčen, je postal v kratkem častnik.

Bili so njegov oča tistokrat v nekem imenitnem tergu kovač, in sin ni od njih nič zvedeti mogel; stari plašč je pa ŝe poznal, in po govorenji kaŝipota je sklenil, da zdaj njegov oča v tej vesi prebivajo.

Od veselja se jokata oča in sin; pa tudi ljudi, ki so okoli stali, solze polijejo. Joŝe je celo noč pri očetu prebedel. Preden odjezdi, jim dovolj denarjev pusti, pa ŝe zanaprej jih oskerbovati obljubi.

Ljudje so pa djali: „Zato, ker je starček usmilil se, se tudi Bog njega vsmilil je, in mu dal njegovega siha najti, da ga je iz sirómaštva rešil.“

„Kdor drugim pomaga 'z nadlog.

Rad njemu pomaga tud' Bog.

61. Slabi čevlji.

Ubogi Lukej je koze pasel, pa tako malo služil, da si ŝe čevljev kupiti ni mogel. Močno ga je v noge zeblo; bilo je ŝe pozno v jesen in vreme deŝevno, in merzlo.

Zdaj se neki človek iz goše privleče, ki je bil za

tatvine del že dvakrat v železji zapert. Djal je mož: „Moje delo mi še koj nese. Pojdi k meni v službo, in hočem ti nove čevlje pripraviti; ne bo ti več treba se toliko truditi, ne bosemu blato gaziti.“

Fantič mu pa odgovori: „Nikoli nikdar! Rajši hočem bos hoditi, pa pošten biti, ko po krivici bogateti. Vendar je boljše, si noge oblatiti, kakor pa roke s krivičnimi deli omadeževati.“

Hudobnih del kar Drava ne omije,
Pa tudi črna zemlja ne zakrije.

62. Dobra žrebljarija.

Priden žrebljar, katerega so Delarad imenovali, je cel dragi dan v svoji žrebljarnici sedel, koval in udarjal, da so iskre križem letele. Njegovega bogatega soseda, blagorodnega gospoda Gornika sin je hodil dan na dan k njemu v kovačnico stat, in mu je po cele ure na roke gledal.

„Poskusite, mladi gospodič, za kratek čas žrebelj narediti, je djal enkrat žrebljar; kdo vé, kam še pridete; lahko da vam še kdaj hasni. Mladi gospodič, ki je brez dela stal, se k temu pripravi. Smeje se na kovalo vsede, in se po malem prav dobrih žrebljev delati nauči.

Ene leta potem, je ravno ta mladi gospod v hudi vojski ob vse svoje graščine prišel in kakor ptuj siromak je v neko daljno ves pribežal. Bilo je v tisti vesi veliko čevljarjev, ki so mestjanom za žreblje veliko skupiti dali, pa jih še pogosto za gotov denar niso dobiti mogli; zakaj ravno v tem kraji je bilo veliko tisoč čevljev za vojščake narejenih.

Zdaj mlademu Gorniku, ki se mu je zlo hudo godilo, na pamet pride, da tudi prav dobro žreblje delati zna. Ponudil se je čevljarjem dovolj žrebljev narejati, ako mu žrebljarnico postavijo.

„Je vendar le dobro, je pogosto djal, če človek kaj zna; če že tudi druga ni, ko žrebljev delati. Meni zdaj to več hasni, ko cela moja graščina, katere bi ne bil za sto tisoč goldinarjev dal.“

Česar se človek v mladosti 'zuči.
To ga pogosto na starost živi.

63. Korbica dekliške pridnosti.

V nekej vesi še dekleta niso znale nogovic plesti. Gospod tiste vesi so zdaj terdno zapovedali, naj se vse šolarice pri učiteljici nogovic plesti učijo. Pa jim ni hotelo od rok iti. Ene so bile preokorne, druge so mnogotere izgovore imele, in ta uk opuščale. Med dvajsetimi se je le ena sama prav čedno in berzno plesti naučila.

Gospod učenik, moder, zastopen in prijazen mož pravijo: „Hočem vendar deklice pripraviti, da bodo rade plele.“ Naredili so iz močnega papirja prav čedno, pisano, locnato korbico, in so jo pridni pletavki, ki je lepo plela, v dar dali. Vse dekleta bi bile rade zdaj take korbice imele. Pa učenik so djali: „Kakor hitro bote plesti znale, jih dobite; zdaj bi vam bile brez hasna.“

Na to so se začele dekleta ena črez drugo pridno učiti, in v kratkem vidiš cele šope dekličev po vesi gredé, ali pa ob nedeljah na trati sedé, svoje locnate korbice na rokah imeti, in prav pridno nogovice plesti. Ne le za svojo domačijo, ampak za celo sosesko so lepih reči naplele, in si s čednim delom lahko lepega denarja v takih urah zaslužile, v katerih bi bile brez tega praznovale.

Kar se dostkrat s hudim ne zgodi,
To se z lepim darom lahko stori.

64. Malovredno delo.

Nekoliko deklet se je skupaj šivati in čedno plesti učilo. Sklenile so en del svojih opravil za uboge na prodaj dati. Neka mestna kupčevavka, ki je veliko prodajalnico imela, jim obljubi te reči brez svojega dobička prodajati.

Malika, gízdava učenka, je mislila, da med vsemi najlepše plesti zna. Rekla je sama pri sebi: „Zdaj bom lahko prav po resnici zvedela, kaj moje delo velja. Moje tovaršice so mi nevošljive, in tudi naša učenica me radi nimajo. Kupčevavka pa ne ve, katere je eno ali drugo delo, bo mi golo resnico povedala.“

Šla je v prodajalnico; pokaže na prav lepo spleteni trak, ki ga za uro nosijo, katerega je ena njenih tovaršic splela, in popraša, koliko velja?

„Tega ne morem spod šest in trideset krajcarjev dati,“ reče gospá. „Koliko pa za tega dam?“ pobara Malika, in še enega lepšega pokaže, katerega je druga njenih tovaršic naredila. „Ta je pa za osem in štirdeset krajcarjev,“ reče gospa.

„Po čem je pa tak?“ Malika spet popraša, in na trak pokaže, ki ga je sama naredila, in mislila, da je najlepší. „Oj kaj pa to!“ reče kupčevavka, če una dva vzameš, ti tega naveržem.“

Maliko je bilo sram, da je očitno vsa rudeča postala. Gospa je na to rekla: „Zdaj vem, da si trak ti naredila. Usmiliš se mi, da tvoje delo lepše ni. Ker si pa prišla resnice pozvedat, od mene si jo gotovo izvedela.“

Kdor preveliko sam sebe štima,
Rad po navadi le malo velja. —

65. Ukradene štrene.

Evika nekega kmeta hčer, je v solnčnem vertu lepo pražno prejo, katero je sama naprela, na zeleni trati belila. Sosedova hčer, Jerika, pogosto v vert pride. Evi zmakati pomaga, in do lepe tenčice veliko veselja ima.

Nekega dne Evika ugleda, da je nekoliko štren prešlo. Brez pomislika na svojo tovaršico verže, pri priči nad njo leti, in začne vpiti: „Jerika, ti si meni štrene ukrala! Ni bilo ptujega človeka v vertu razvun tebe. Le ročno mi jih odrajtaj!“ Jerika se zagovarja, pravi, da je nedolžna, pa vse zastonj. Po celi soseski so jo za kradljivko razglasili.

Drugo leto so, zvonik popravljaje, čapljam staro gnezdo razderli in vidiš! v gnezdu štrene najdejo. Čap-

lja jih je bila ukrala, in tako se je spričalo, da je Jerika nedolžna. Jokaje jo Evika za odpusčanje prosi. „Oh je djala, kako gerdo sem se ukanila! Pač je gotova resnica!“

Nagla sodba rada zvodi,
Sebi ino drugim k škodi.“

66. Žereča veriga.

Šimen je bil nezvest, nepošten dečko, nič boljši ko tat. Očitno kral seer ni; ali pobral je, kar je našel, ni odrajtal, da si je ravno lahko vedel, čigavo je.

Gre nekega dne mimo kovačnice in zagleda zvonaj pri vratih verigo na kamenji ležati. Šimen se skerbno ogleda, da bi ga kdo ne videl, in nagloma verigo popade. Pri tej priči pa na ves glas zakriči in verigo spusti; bila je še vsa razbelena, in vseh pet perstov si je hudo opekel.

Kovač, ki je žerečo verigo hladit djal, skoči na ta vreš iz kovačnice in pravi: „Prav ti je, da si si svoje tatinske parklje zasmodil. Da te še huja nesreča ne bo zadela, ne pozabi, kar ti pravim:

Ptujga blaga se je treba var'vati,
Kakor železa žerečega bati.“

67. Stara verv.

Dva beraška dečka, Videk in Klavže najmeta na veliki cesti staro verv, ter se začneta za njo kregati in tergati, da se je po bregih in dolinah čulo. Videk je deržal pri enem kraji, Klavže je pa za drugi konec vlekel, in drugi jo drugemu iz rok zdreti hoče. Ko bi treuil se verv preterga, in obadva v gerdo lužo lopita.

Mož, ki jih je mirit prišel, je djal: „Taka se le godi vsem serditim prepiravcem! Za kako malo reč veliko prepira začnejo, pa kaj na zadnje od tega imajo? Nič ko sramoto in zasmeh, ki jih obdaja. kakor vaju blato zdaj pokriva.“

Veselje podpira ljubi mir,
Življenje podira gerd prepir.

68. Umita posodva.

Prišel je sodar iz mesta k nekemu kerčmarju zvonaj mesta nekaj sodovi popravljat. Ko dodela, gre v hišo, in kerčmarica mu kupico vina prinese.

„Kako se vam kaj godi?“ mamka, začne sodar prašati. „Koj slaba, pravi kerčmarica. Mestjani hodijo večidel le k sosedu pit. Sama ne vem kako je, da našega vina ne obrajtajo, če je ravno očitno boljše.“

Sodar pravi: „Jaz bi vam pa povedal, mamka, ko bi se ne bal zamere.“ „Oj pač kar, reče kerčmarica, še le dobroto in posebno prijaznost mi storite.“ „Noj ako ni drugače, vam jo bom pa povedal.“

Vaš sosed v resnici nima tak dobrega vina; ali ima lepo umite kupice, čiste ko ribje oko. Vi mamka, imate za res boljše vino, pa vaše kupice so nesnažne in vse od muh omazane. Najboljše vino, iz gerde posodve ne diši. Imejte, mamka, za čedno posodo ravno toliko skerbi, kakor za dobro vino, pa tudi da bodo okna, mize in klopi lepo belo umite, in pivci se vas ne bojo ogibali.“

Kerčmarica je te besede ohranila. Brez odloga je rekla umivati, in snažiti. Vse je moralo od te dobe čedno biti, in v kratkem je bila kerčma pivcev tako natlačena, da niso pogosto prostorá imeli. „Snažnost vendar nad vse velja, je djala kerčmarica svojim otrokom. Nesnaga bi nas bila celo ubožala.“

69. Dobra večerja.

„Močnik pa ni dober, je zberljiva Metka opoldne pri obedu djala; ne bom ga jela;“ in žlico na mizo položi. „Zdaj ti ne utegnem drugega kuhati, rečejo mati; le čaj za večerjo bom tebi boljšega napravila.“

Popoldne gre Metka z materjo na njivo podzemljic izkapat, in mora jih sušiti, in v žaklje devati, dokler ni solnce za gore.

Kadar spet domu pridete, ji mati večerjo dajo. Metka vzame in pravi: „To je pač dobra jed, tá mi diši!“ Polno skledico je pojela.

Mati se ji nasmejijo, rekoč: „Ravno tisti močnik je bil, ki si ga opoldne pustila. Pa zato ti je zdaj bolj dišal, ker si celo večerko pridno delala.“

Kdor pridno dela, mu jesti diši,
Zdrav ostane, in lahko spi.

70. Kupljeno mleko.

Makselj nekega bogatega mestjana sin se je šel po leti enkrat iz mesta na kmete sprehajati. Vzame si pri kmečki hiši za svoje denarje skledico mleka, se pod košato drevo na travo v senco vsede, v mleko kruha nadrobi, in prav dobro mu diši.

Lipej, mali ubožec, od lakote in revščine ves bled in suh od strani stoji, in ga milo gleda. Rad bi ga za malo mleka poprosil, ali ni si reči upal.

Bogatemu Makseljnu je scer na misel hodilo, naj bi potrebnemu fantu nekoliko pustil; pa ni na dobre misli svojega serca porajtal, in je le sam prav željno jedel. Ko je že celo skledo posrebal, ugleda nekaj zapisanega na dnu. Bere in sramota ga obhaja. — Reče še eno skledico prinesti, pa dober kos kruha zraven. Zdaj potrebnega Lipeja prijazno zakliče, mu kruha v mleko nadrobi, in mu ljubeznjivo jesti ponuja, kolikor se mu poljubi. Slednjič mu še denarjev da, kar pri sebi ima.

„Besede, ki sem je na dnu skledice bral, je rekel Makselj, naj bi vsem bogatinom na sklede zapisali.“
Bilo je zapisano:

Kdor potrebnih ne spozna
Škoda, da mu jesti zda.

71. Kruh in voda.

Ob času velike dragote je prišel Pavlek, ubogi siromaček s planine v podgorje k bogatim ljudem po hišah kruha prositi. Peter bogatega kmeta sin, je ravno pred pragom sedel in imel velik kos kruha v rokah. „Daj

meni košček kruha; grozno sem lačen," ga ubogi Pavlek poprosi. Ali gerdo ga Peter odpravi, rekoč: „Poberi se, za te nimam kruha.“ Čez eno leto je šel Peter na planino zgubljenih koz iskat. Dolgo je po skalovji krog hodil; solnce ga hudo peče, in od žeje skoraj obnemaga, pa ni studenca najti. Zdaj ugleda pod drevesom ubo-gega Pavleka v senci sedeti; ovce pase, in verč vode zraven sebe ima. „Daj mi daj piti, ga začne Petrek prositi; sila me žeja!“ Pa Pavlek se hud napravi, rekoč: „Le dalej pojdi; nimam vode za tebe.“

Petrek se zdaj razjoka, svojo krivico spozna, in si-romaškega fanteka za odpuščanje prosi. Pavlek mu verč poda, in pravi: „Nisem tako nevsmiljen, da bi ti merzle vode piti ne dal; samo to sem hotel, da ti svojo kri- vico spoznaš. Le pij, potem si pa tudi navk v svojo serce zapiši, ki pravi:

Kdor ne bo lačnemu kruha podal,
Lehko bo žeje še konec jemal.“

72. Ukradene jajca.

Nekega večera je prišel veški župan v kerčmo in si je rekel polič vina prinesiti, pa dvoje jajc na mehko skuhati. Kedar pervo sterc, najde v njem dolgo černo žimo; ravno tako tudi v drugem. Pivci se nad tem za- vzamejo, rekoč: „To ni po pravici; je copernija!“

Župan se nasmeji, in gospodinjo popraša, od koga je jajca kupila. Rekla: „Od metljarjevega Luketa.“ Župan gredoč beriča po njega pošlje. Kedar dečka v hišo prižene, ga župan navije rekoč: „Ti si tat! Že dolgo časa so bile moji sosedi jajca iz gnezda jemane, pa premetenega tata ni mogla oslediti. Nato sem ji jaz svetoval, naj vsako jajce z iglico prebode, dolgo žimo vanj pritisne in tako zaznamovane spet v gnezdo položi. Ona je to napravila in žima je to razodela, da si tat jajca kral. Berič! le v ječo ž njim da ga ohraniš!“

Tak tatvino in golgfije
Včasi mala reč odkrije.

73. Pečena gos.

„Danes je moj god, nicoj bomo jeli pečeno gosko,“ je djal Martinek svojim bratom in sestram. Berž ko so luč prižgali, se otroci že za pogerjeno mizo vsedejo, in ne morejo posebne pečenke dočakati. Dekla pride zdaj in v peč pogleda, ali se gos peče, in pravi: „Pol ure še ne bo dobra za jesti.“ Kujavi otroci začnejo vekati. Dekla si je eno ubrala, rekoč: „Nicoj zvunaj bavbav okoli hodi, ki mu je Popádiga ime. Vse nepokorne otroke v svojo torbo vtika. Če tiho ne bote, pa mu gos dam.“

Otroci na te besede malo porajtajo, in še hujše silijo, da bi skoraj prinesli na mizo. Dekla zdaj okno odpre trinogo z gosjo vun pomoli rekoč: „Na gos, Popádiga!“ „Lepo zahvalim,“ se zvunaj neki potepuh prav debelo zadere, ji trinogo in gos izmekne in ko bi trenil, zbeži. Zdaj še le otroci na ves glas tulijo, in na njih vreš pridejo mati v hišo. Zvedeti, kaj se je pripetilo so djali: „Otroci, vi ste zdaj za svojo sitnost dovolj splačani; morali bote nicoj na mestu pečenke s šterklavkoj zadovoljni biti.“ Dekli so pa rekli: „Tebi sem že tvoje prazne kvante večkrat prepovedala; zdaj si pa hočem gos in trinogo na tvoji mezdi plačati, da boš svojo neumno strašenje pomnila.“

Prazni marni
So nevarni.

74. Dobra juterna molitev.

Marta, vboga vdova je vsako jutro v samotni izbi z gorečim srcem svojo molitev opravila, preden je presti začela; verh tega je vsaki dan neke verstice navkov prebrala, ki so bili v njenih molitvenih bukvicah za tisti dan postavljeni.

Ravno je enkrat neke verste navka brala, katere so jo na dobre dela telesne milosti opominjale. „Oh moj Bog! je rekla, kako bi pa drugim dobro storila? Nimam na svetu druga, kakor svoj kolovrat; le toliko, da si vsakdanji kruhek zaslužim. Zima je pred durmi, jaz pa

še potrebnih derv nimam. Persti so meni že zdaj od mraza okorni, in skoraj več presti ne morem. Hišnega denarja še tudi za vsem plačala nisem. Tudi jaz bom morala pri dobrih ljudeh vbogaimo prositi.“

Vendar misli med tem, kako bi kaj dobrega storila. Na misel ji pride, da stara znanka v unem kraji mesta bolna leži. „Hočem jo danes obiskati, je djala; predem lahko pri njej, pa jo še z kakoj besedo potolažim in razveselim.“ Segla je na omaro po zadnji dve jabelki, kateri ji je dobrotnica dala, zadene svoj kolovrat in gre. Močno se je bolnica razveselila svojo staro prijateljico ugledati. „Le poglej, Marta, je djala, ravno v kratkem mi je nekoliko sto goldinarjev sporočenih.“

Ne bi hotela se k meni preseliti, da bi mi stregla? Ne bilo bi ti potreba derv kupovati, ne hišnega denarja plačati; s tvojim kolovratom, pa z mojo doto bi se medve lahko preživele.“ Marta z veseljem privoli, se brez odloga k njej spravi, in spet enkrat čez dolgo časa brez skerbi zaspi. Prav pogosto je verstice iz svojih bukvic ponovila, ki so ji v to srečo pomagale, katere govorijo:

Saj eno dobro delo,
Če vsaki dan storiš,
Živiš po dne veselo,
Po noči sladko spiš.

75. Večerna molitev.

Prebivala je neka blagorodna gospodična na svoji graščini, eno miljo od mesta. Neki večer pozno, ko se je že spat spravljala, pa po navadi še iz molitvenih bukvic brala, pride kočijaž s kočijo po gospodično, da bi šla v mesto boleno prijateljico obiskat. Brez zamude se s svojoj hišnjoj in s strežetom odpelja.

Pi tej priliki je neki tat lestvico k oknu prislonil, in je v gospodičino prebivalnico zlezal, z žvepljenko luč užgal, in je začel po dragem blagu okoli gledati, da bi ga v torbi odnesel.

Videl je zdaj na mizici zraven postelje molitvene bukvice odperte, in zraven ugasnjeno svečo. Pogleda bukvice, in te le besede bere: „Ljubi Bog! naj da bo

ta den brez vsega greha dokončan, da bo sladko moje spanje! Naj tudi vse svoje žive dni brez greha živim, tako bo tudi moja smert, ki človeku tako bridka hodi, meni sladko spanje!“

Te besede so tata tako v serce genile, da je vse popustil, skoz okno zbežal, in od te dobe ni krajcarja več ukral. Na smertni postelji je on prigodbo svojim otrokom pravil, in jih k molitvi opominjal.

Ako svarjenje hudobneža ne preoberne,
Pa ga molitev od hudega v dobro zaverne.

76. Materne solze.

Dobila je mlada gospodična zapeljivo pismo, ki je bilo polno sladkih in sleparskih besed. Pokazala ga je svoji materi, ker jih je rada imela, in pred njimi, kot dober otrok, ničesar skrivala ni. Dobra, skerbna mati pismo preberejo, se razjočejo, in solze se jim po nevarnem pismu vderó.

Gospodična pa pravi: „Oj ljuba mamka, kar se ne bojte! Vaše solze so vse prilizovanje in gerde obljube, ki so v tem pismu zapisane do poslednje pike izbrisale.“

Mati objamejo svojo hčer, in ji dajo zlat perstan z žlahnimi kameni uložen, kateri so se vtrinjali lepše, ko juterna rosa na svetlem solnci. „Kolikorkrat se tebi kaj takega bo ponujalo, so rekli mati, na te le kamence poglej, in misli, da so solze tvoje matere.“

Lepe so solze materne,
Lepše otroka nedolžno sercé.

77. Domače zdravilo.

Cenek je imel bogate stariše. Vse so mu dali, kar mu je serce pozelelo, in so ga tako na vse to razvadili. Pa v kratkem so stariši pomerli, in Cence je moral iti na kmete k svojemu stricu služiti.

Tukaj od kraja ni bilo za-nj. Doma pri svojih stariših je večidel brez dela pohajkoval; zdaj je pa moral

pridno delati. Popred si je drage jedi zbiral; zdaj mu je vsaka še tako borova jed dobra. V mestu so bili pogosto do polnoči dobre volje, na deželi so šli po storjenem delu zarano spat.

Da se je ravno Cence vsega tega težko privadil, je vendar spoznal, da je tako živeti prav dobro za-nj.

Popred je zmirom bolehal, je bil bled in je moral pogosto zdravila piti. Zdaj pa je zdrav in čerstev ko riba, močen ko dob, mlad in lepo rudeč kakor roža. Večkrat je djal: Stric prav govoriš da:

Delo in počitek zdravje nam ohrani,
Zmernost pa zdravniku v hišo priti brani.

78. Rojstna rešitev.

Amalika, gospodična je štirinajsto godovanje svojega rojstva imela. Oča in mati, bratje in sestre so ji bla- goželeli in dosti lepih reči za god nadajali. Babica ji pa prinesejo venec lepih vijolic, ki je bil z nitjo napeljanih biserov spleten, in z rudečo zavezo povit.

„Ljuba moja vnučica! so ji rekli z dobrovoljnimi in milimi srcem, naj ti bojo ti biseri podoba čednostij in dobrih del, vijolice pa podoba tvoje ponižnosti!“

Amalika venec zasmehljivo od strani gleda, in misli sama pri sebi: „Od svoje babice sem menila kaj boljšega dobiti; kaj pa te cvetlice, ki jih vsaki lahko dobi, in pa taki vmazani biserji, ki se toliko ne svetijo, kot najceneje steklene koralde.“

Prime za venec, in ga hitro svoji sestrici na glavo dene, se ošabno nasmeje rekoč: „Na Julika! Modri venec je za tvoje rujave lase zadosti lep; meni ne vem k čemu bi bil. Za takega otroka, ko si ti, je pa prav čedna daritev.“

Babica, nato rečejo: „Prav govoriš Amalika! Bolj se spodobi ta dar ponižnemu otroku, kakor tako napuhjeni, samožertni gospodični, ko si ti.“

„Biseri katerih Amalika ne pozna, so pristni, in so gotovo sto kron veljali. Amalika, kateri dar ni bil všeč, naj za svojo samopridnost in ošabnost zdaj nič nima. Ti pa, blaga Julika, pomni besede, ki so na rudeči

povezi z zlatimi čerkami natisnjene, in so več vredne, ko zlato in biseri:

Nabiraj si bisere čednosti,
In živi v lepi ponižnosti!“

79. Dobro pisati znati.

Lenora je bila bogaboječa devica, pridna, in dobro učena na vsako domače delo, lepe postave pa tudi. Pošten in premožen barantavec, v bližnjem mestu doma, jo snubi, in ji v svate pride, da si je bila ubožnega stanu. Bila je tega prav vesela, in vsi dobri ljudje so jo srečno imenovali, ker je toliko zalega moža dobila. Nekega dne se je več ženinovih in nevestinih prijateljev snišlo. Juterno pismo je bilo narejeno, le sama nevesta še se podpisala ni. Zdaj se je pokazalo, da Lenora pisati ne zna. Ženin se je zlo prestrašil, in je djal: „Ne bil bi verjel, da bi tako zalo in pametno dekle pisati ne znalo. Ker pa jaz pogosto po svojih kupčijah z doma grem, bo moja žena morala prodano blago v kupčijske bukve zapisovati, pa tudi včasih komu kako potrebno znamenje narediti. Žal mi je, da se ženitev razdere; pa vzeti je ne morem.“ Vsi se žalostno razidejo. Najbolj žalovala je pa Lenora, katero so malovredni ljudje še za smeh imeli. Mnogokrat se je milo razjokala, da se ni pisati naučila, in je rekla:

Huda za vbožca, ki nič ne zna;
Njemu se k kruhu priti ne da.

80. Nesrečno bogastvo.

Ivo je imel le majheno kmetijo, pa je rad molil, pridno delal, ponidoma zapravljjal ni; je svoje ljudi brez vsega pomanjkanja pošteno živil, in je vsako leto kaki denar za otroke prihranil.

Nekega dne je na domačem dvorišči studenec trebil, in globoko pod blatom velik pisker zlata in srebra najde, v pesek zakopan. Mislil je, da je s tem svojo gotovo srečo iz vodnjaka privlekel.

Za poljsko delo se od te dobe ne zmeni več in vsega svojim hlapcem prepusti; se začne po gosposko nositi in živeti, zraven pa pijančevati, in kvartati; je na Boga in na smert pozabil, in je v kratkem na mestu najdenega bogastva velik kup dolgov na glavi imel.

Zapravljeno blago mu je beraško palico v roke podalo. Njegova kmetija je bila na boben prodana; on je od razuzdanega življenja bolehati začel, ves strah božji je njegovo serce zapustil. Enkrat gre ravno k tistemu studentu, iz katerega je oni velik zaklad izkopal; obupa in va-nj skoči.

Veliko denarjev in časnih dobrot

Stri malo prav srečnih, pa mnogo sirot.

81. Dobro obernjen denar.

Prav priden mizar je veliko zaslužil, pa je pri bornem živežu bil, je sam sebe in svoje ljudi le za potrebo, toda pošteno oblačil, in ni denarja ponidoma izdal.

Kolar, njegov sosed, ga enkrat popraša: „Povejte mi vendar, sosed mizar, kamo devate denarje, ki vam čez vašo potrebo ostajajo?“ Mizar odgovori: „Z njim svoje dolge plačujem, nekoliko pa na obrest razposodim.“

„Kaj še! začne kolar, vi me za zijaka imate! Dolgov nimate, pa tudi denarjev ne posojujete.“ „Pa vendar je taka, pravi mizar; naj vam to reč bolj na tanko razložim. Veste, da ves denar, ki so ga moji dobri stariši za me izdali, od te dobe, kar sem se rodil, jaz za svoj dolg spoznam, in sem ga dolžen poplačati. In denar, katerega za svoje otroke obernem, da jih kaj prida učiti dam, je za me posojilo, ki mi ga bojo nekdanj, kadar se še postaram z obrestijo povračevali.“

„Kakor se mojim starišem mililo ni, da so me lepo izredili, enako tudi jaz za svoje otroke skerbim. In kakor jaz spoznam, da sem svojim starišem poverniti dolžen, se tudi zanašam, da bojo ravno tako moji otroci svojo dolžnost meni dopolnili, da si ravno dolžnega pisma podpečatnega nimam.“

Veliko so starši vam dobrega st'rili,

Le glejte, da bote jim to povernili.

82. Veliki sejm.

.Neka premožna gospa na deželi ni otrok imela, in je hotela deklico svoje žlahte iz mesta za hčer vzeti, katera bi najpridniša in pohlevniša bila. Šla je enkrat na sejmov dan v mesto; naglo jo več vbogih deklic obstopi, in se ji priporočajo. Vse pravijo, da so ji v žlahti. Gospa k temu nič ne reče, in vsakej nekoliko denarjev da, rekoč: „Nate in kupite si na sejmi, kar vsaki najbolj dopade, potem pa prinesite meni pokazat, kaj ste nakupile.“

Deklice dirjajo, in veselo prinesejo pokazat: pisane trakece, napljane svetle koralde, zlate podlinke za kape, in več take lepotije; le samo ena, Zarka po imenu, ni kaj takega kupila, temuč lepo preslico in kolovrat.

Gospa Zarko prijazno za roko prime, rekoč: „Ljuba moja! ti si najbolj pametna in najpridniša izmed vseh. Druge so skoz svojo abotno kupilo zadosti pokazale, da jim je lepotija in gizdost več na skerbi, ko pa da bi pridne bile in rade delale. Od slej si ti moja hčer, in jutri se peljaš z meno na mojo graščino.

Um in pamet
Sta boljša ko žamet.

83. Šemasta plesavca.

Imeniten gospod je svojim znancem dobro voljo naredil. Ravno so večerjali, kar prideta dva v šeme oblečena plesavca v obednico, ne veča ko otroka petih ali šestih let, kakor gospod in gospa prav verlo oblečena. Gospod je nosil rudečo suknjo, ki je bila s zlatimi trakovi obšita, kodrasto belo baroko na glavi, in lep zavihan klobuk pod pazdiho. Gospa je imela rumeno svilnato suknjo, s srebernimi rožicami opisano, žameten klobuček na glavi, s košatim perjem nateknjen in lepo pahljo v roki. Prav čedno sta se obračala in smešno poskakovala.

Vsi so se čudili, kako se teh dvoje čednih otrok, tak dobro nosi. Nato seže star častnik, ki je za mizoj sedel, po jabelko, in je med plesavca verže. Kakor bi

ustrelil, planeta gospod in gospa na jabelko, se kavsata in vlačita, kakor bi bila obdivjala, šeme in vso drugo opravo s sebe stergata; namestu dvoje čednih otrok, pride gerdih dvoje opic na svetlo. Kolikor jih je okoli mize sedelo, vsi se na ves glas smejiijo: stari častnik pa nato prav pametno pové, rekoč; „Opice in pa norci, naj se še tako lepo oblačijo, se le zadnjič spoznajo, kdo da so.“

Kaj pomaga vsa oprava,
Ako je neumna glava!

84. Goljufivi zaklad.

Blaže je šel v sosedno ves svoje babice obiskovat. Nabrali so mu jerbas jabelk, naj bi jih domu nesel. Kadar že pozno v mrak s polnim jerbasom na glavi po temni hosti gre, ugleda pod starim hrastom nekaj svetlega, kakor čisto srebro. „Tu mora zaklad biti,“ reče sam pri sebi, izsiplje jabelka na tla, poln jerbas te svetle robe nadevlje, in teče s tem veselo domov. Ko hitro prihodnje jutro solnce posije, začne svoj najden zaklad ogledovati, in kaj misliš! — namestu svojih lepih jabelk, ki so je divje svinje v hosti požerle, poln jerbas perhline ima.

85. Zadovoljni pastirček.

V spomladnem jutru pase pastirček v neki rožni dolini med zelenimi gorami svoje ovce, si lepo žvižga in poje, pa od veselja poskakuje. Kralj tiste dežele je ravno v tem kraji po lovu hodil. Kedar fanta ugleda, ga k sebi pokliče, rekoč: „Kaj si tako židane volje, moj ljubček?“ On pa kralja ni poznal in je djal: „Zakaj bi ne bil dobre volje; saj niso naš svetli kralj toliko bogati in srečni, ko jaz.“

„Še pa da ne! kralj odgovori; povej mi pa vendar kaj vse imaš?“

„Rumeno solnce na jasnem nebu, začne fantič rajtati, meni ravno tako ljubeznivo sije, kakor našemu

kralju; hribi in doline za mene ravno tako lepo zelenijo in cvetó, kakor za kralja.

Svojih rok bi ne dal za sto jezer cekinov, in svojih očij ne za vse kraljeve graščine. Verh tega imam vsega dovolj, česar poželim; pa tudi ne poželim več od tega, česar mi je potreba. Vsaki dan se do sitega najem, imam oblačila, da se praznje preoblečem; denarcev toliko zaslužim, da lahko izhajam. Zdaj mi pa povejte, ali imajo kralj več ko jaz?“ Blagi kralj se mu prijazno nasmehlja, in se mu da spoznati, kdo da je, rekoč: „Resnično je taka, pridni dečec! in zdaj lahko rečeš, da je tebi kralj sam vse to poterdil. Le bodi neprenehoma tak veselega serca!“

Serce zadovoljno in veselo

Boljše je, kakor kraljestvo celo.

86. Nesrečna služabnica.

Metka je bila vsakega kmetovskega dela prav dobro vajena, pa ravno zato tudi sila štimana. Mati jo dajo k nekemu kmetu služiti in jo za slovo lepo podučijo, rekoč: „Le vsak dan moli, in prosi Boga, naj ti v službi srečo in blagoslov da.“ Ali Metka pravi: „To me ne skerbi, saj sem vsakega dela dobro vajena.“

Že prvo jutro bi imela Metka zakuriti, in več ko pol ure kreše, pa ne more vkresati; zadnjič leti v so-sesko po luč. Ali na ledenem poti ji spoderkne, ona pade in svetilnico ubije. Zato je bila pervokrat kregana; vendar se je na slabo vreme izgovorila, da je po noči goba odognila, pot pa ves leden in polzek.

Potem so Metki ukazali pod streho pò pletarček jajc. Ko pletarček vzdigne, naglo miš spod nja skoči, in Metka se je tako prestraši, da ji pletarček iz roke pade, in se jajca potrpijo.

Gospodinji je še zavolj strene svetilnice merzelo; zatoraj Metkinih izgovorov ni kaj poslušala, in jo je prav pridno okregala.

Ne dolgo potem Metka pisker mleka prav varno na glavi prinese, in ravno iz pod kapa črez prag stopi, kar težek kruncelj s strehe na pisker trešči, in ga ubije.

Ko Metka vsa z mlekom oblita v hišo stopi, se gospodinja tako hudo vjezi, da Metka besede ziniti ne sme, in jo kakor nerodno trepasto deklino od hiše spodi.

Vsa razjokana in osramotena se Metka domu privleče in mati pravijo: „Zdaj vidiš, kako potrebno je Boga za srečo prositi. Jezer reči se lahko pripeti, katere niso v naši oblasti, ki jih le Bog zamore v naš prid obrniti, da nam ne škodujejo.“

Delo nam ne gre od rok,
 Če ne blagoslovi Bog;
 Le kdor dela ino moli,
 Njemu pojde vse po volji.

87. Dobrotljivi vertnar.

Bil je prileten, pa ves prijazen vertnar vbogim poseben prijatelj. Namestu sebi lepše oblačila kupovati, je rajši toliko več vbogim dajal, ki so pri njem pomoči iskali. Kadar je komu kaj dal, je bil vselaj reči navajen: „Naj bo, pa bom spet jabelko črez mejo vergel.“

Nekdo ga je enkrat poprašal, kaj te njegove besede posebnega pomenijo? Nato je djal, rekoč: „Poklical sem enkrat nekoliko otrok v sadovni vert, in jim rekel sadu jesti, ki ga je pod drevjem ležalo, kolikor se jim poljubi; pa jim prepovedal v žep vtikati, ali s seboj odnesti. Neki fant je pa bil tako premeten, da je nekoliko najlepših jabelk črez mejo zmetal, hoté je potem zvonaj spet pobrati.“

„Res je dečko zlo hudobno delal in nisem ga več v vert pustil; pa vendar sem se iz slabega djanja kaj lepega naučil, ravno kakor čebelica tudi iz strupenih cvetic med pije.“

„Le poglej, sem djal, če ni z nami na tem svetu ravno taka, ko z otroci na vertu. Pripuščeno nam je posvetno blago v svoj prid obračati, ali ničesa s seboj vzeti ne smemo, kar pa vbogim podelimo, tako rekoč črez mejo veržemo, in bomo unkraj meje v večnosti enkrat spet naši.“

Kar sirotam tu delimo,
 Tam povernjeno dobimo.

88. Vertni tati.

Koloman je bil navajen po vertih krast hoditi. Neko jesensko noč je bilo hudo vreme, in je vse po soseski spalo, kadar on v graščinski vert spleže. Po zidu je bila silo lepa brajda napeljana in verh brajde je še veliko prelepega grozdja viselo. Koloman po stebru na brajdo zleze, s svojim nožem grozd za grozdom odrezuje, in ž njim ločnato korbico, ki jo je za pas privezal, napolnjuje. Prav dobro se mu zdi, ko čuti, kako da ukradeno blago teže in teže prihaja. Ko je že jerbas skoz z verhom napolnil, se pod velikoj težoj ranta ulomi, na kateri je Koloman stal. On na tla shrušči, se ravno v svoj nož nabode in usmerti.

Pusti pri miru ptuje blagó,
Da te v nesrečo spravilo ne bo!

89. Domači tati.

Mihel, v nekem mestu za delavca, je v stranski ulici blizo pošte stanoval. Dobro je znal voziti, zato ga je poštar za hlapca v službo vzel. Kmalu je bil pa Mihel pri svojem gospodarju tožen, da mu oves krade. „Ravno sinoči, so djali, je žakelj ovsa domu zavlekel.“ Poštar se takoj na Mihelnov dom poda, in ga za ukraden oves navije. „Gospod, je djal Mihel, celo mojo kočo preiščite, in če najdete le zerno ovsa pod mojoj strehoj, naj bom ob službo.“ Poštar v pričo Mihelna po dilah in shrambah vse preišče, pa betva ne najde.

Kadar spet v hišo prideta, začne Mihel rekoč: „Gospod poštar, vam ne zamerim, da ste se v tej reči prepričali, ali hudobni ljudje, ki so mene obrekli, mi morajo moje poštenje plačati.“ Nato udari z rokoj po mizi, da se je vsa hiša stresla. Pa poglej! kar začne oves na mizo kapat. Miha je ukraden oves na strop posipal in ga z dilami prav varno zakril.

Miš je pa stropnico preglodala, in ko se je strop pretresel, začne oves doli leteti. Mihel ves, kakor zid, obledi, ne more tatvine dolže tajiti, in je primoran ru-mene hlače na vselaj izsleči. Zato pravijo:

Če tat ljudem vbeži,
Ga lahko miš vlovi.

90. Mlad ribji tat.

Mavricij, hudoben deček, je k ribnjaku zlezal, ki je bil blizo vesi, rib krast. Z roko globoko sega, in dolgo okoli po vodi grabi. „Aha, je djal, zdaj imam enkrat zalo ribo; zdi se mi, da je šuka.“ Urno jo iz vode potegne in ostudna kača se mu v roki vije. Ves prestrašen zakriči, kačo spet v vodo zakadi in hoče zbežati. Ali ko se oberne, se znovič vstraši, zakaj Jakob, stari ribič, mu je za herbtom stal. „Za zdaj te hočem še s tem dvojnim strahom pustiti, reče ribič; pa dobro si zapomni lepi navk starega moža vse svoje žive dni: Vselaj se ti naj gnjusi krivično blago, kakor strupena kača. Ukradena riba je v tatovih rokah vselaj gad; zakaj:

Nobeno krivično blagó,
Nam dobrega dalo ne bo.“

91. Tolovaja nagla smert.

Razbojnik je z nabito puško v germovji stal in bogatega kupca čakal, kateri je po žitni kupčiji hodil.

Kupec pride in težko culico denarjev opasano nese. Tolovaj puško nasloni, in na koleno poklekne, da bi bolj dobro zadel. Ali ravno kačo je stisnil, ki je v suhem listji ležala. Razdražena kača se po konci spne, se v njega zaleti, in puška pokne, pa ne zadene. Na strel in vpitje kupec priskoči.

Strahoma vidi zdaj človeka na tleh ležati; kača se mu za roko in za vrat ovija, ki ga strupom sedoka in mori. „Joj meni! zdihuje umirajoči, ko kupca zagleda; po pravici se meni godi! Ravno sem hotel tebi življenje vzeti, in zdaj ga moram pa sam zgubiti.“

92. Splačani posluhar.

Lukej je bil gerde navade vse pri vratih poslušati. Oča so ga pogosto svarili, pa ni kaj pomagalo. Neki večer pride mestjan k očetu v vert, in pravi, da ima nekaj na tihem ž njimi govoriti. Oča grejo ž njim v uto, in vrata za seboj zaprejo.

Lukej hitro prileze, in tiho na votlo gerčo uho nastavi. Kar hitro čuti nekaj neznanega po ušesu laziti in stergati. Na to ga je tako nevsmiljeno zbolelo, da začne od strašne bolečine kričati in se valjati. Oča in mestjan vsa prestrašena iz ute skočita. Hitro po zdravnika pošljejo, ki mu je z malo brizgalico v uho šverkal. Na to fantu štrigla iz ušesa prileze. Štrigla je v gerčji votlini tičala in Lukeju v uho zlezla.

„Ali si dobil zdaj za svojo posluharijo?“ so rekli oča. „Naj te to zmodri! Marsikteremu posluharju je še kaj geršega od štrigle skoz ušesa v možgane in v serce štrignilo, postavim zmota, slabe misli, sovraštvo.“

Kdor uhe nastavlja, rad zvedel bi vse,
Naleze si hudega polno sercé.

93. Ustrašena sladkosneda.

Marjetkina mati so v kuhinji enkrat toliko dela imeli, da niso vedeli, za kaj bi prijeli, ter zakličejo: „Marjetka! hitro mi iz shrambe dve jajci prinesi; tukaj ná ključ!“

Ko Marjetka shrambo odpre, željno pogleduje, kaj bi za polizniti dobila. Ugledala je na polici meden pisker. Stegne se, bolj ko se more, in v pisker potipa.

Kar jo hitro nekaj za perst vščene, in ko jokaje in kričaje roko iz piskra potegne, se ji je velik rak s tacoj za perst deržal, in ni hotel več spustiti.

Mati so pred dvema dnevoma sterd preložili in v prazni pisker nekoliko rakov shranili — Marjetka pa zato vedela ni. Slišati Marjetkino vpitje vsi ljudje iz hiše priletijo. Sladkosnedna deklina je kervav perst imela,

tudi jo je neizrečeno sram bilo, da so jo za sladkosnedo imeli.

Varji se pojednosti;
Dosti škode naredi.

94. Dobra soseska.

V neki vesi je mlinarjev deček preblizo k vodi prišel, se je zamahnil, v vodo pal, in se skoraj vtopil. Kovač, ki je unkraj potoka stanoval, to vidi, hitro za otrokom skoči, ga iz vode potegne, in očetu prinese.

Leto potem se je kovačnica užgala, in kovačeva hiša je že vsa v plamenu, preden se kovačevi zavejo. On je ženo in otroke otel, le najmanjšo deklico so v prvem plahu pozabili.

Otrok je v goreči hiši kričati začel; pa ni bilo človeka, ki bi se po njega upal.

Zdaj mlinar prileti, v ogenj plane, — srečno otroka prinese, ga kovaču v naročje poda, in pravi:

„Hvala Bogu, da nisem priložnosti zamudil, vam ravno to poverniti, kar ste vi meni storili. Vi ste mojega sina iz vode potegnili, jaz pa vašo hčer iz ognja otel.“

Kakor se posojiuje,
Tako se povračuje.

95. Učeni kovač.

Pripeljal se je ptuj gospod v neko stransko ves v lepi kočiji, pri kateri se je bila železna svora poterla. Kerčmar je djal: „Naš kovač je prav najden mož, in zna dobro narediti. Tudi je prav zastopen živinski zdravnik; celo veščani se hodijo k njemu zdraviti.“

Gospod reče pred kovačnico zapeljati, in ko je kovač svoro popravil, mu reče gospod: „Kočijo ste mi prav dobro naredili; ali ne bi meni moje zlate ure nekoliko popravili?“

Kovač gospoda debelo gleda — tudi ljudje, katerih se je cela truma naletela, se gospodu na glas smejijo in ga očitno za bedaka imajo.

Gospod jim pa odgovori: „Nisem tako neumen, kakor ste vi. Kakor najbolj učeni kovač te ure popraviti ne ve, še manj razumi živinski zdravnik, naj bo še tako najden, ljudi ozdravljati.“

Kdor živino prav dobro in srečno ozdravlja,
Ljudi po navadi pod zemljo le spravlja.

96. Ubogi jetnik.

Viteza Blagaja so sovražniki vjeli, in ga v grozovitno ječo vergli, v katero ni solnce posijalo, ne mesec posvetil. Uklenili so ga v težko železje; le eno malo oknice je bilo z debelim križem okovarjeno.

Zastonj je poskušal železje s sebe spraviti, in skož okno ulti. Ni mislil kdaj več iz svoje žalostne ječe na svetlo priti.

Navajen dobrega živeža, in vsega dovolj imeti, mu je najhuje da mora pri tako sila slabem živežu biti, ki so mu ga dajali. Niso mu dali jesti, razvun vsak den malo črnega kruha, ne piti, kakor merzle vode. S solzami je terde škorjice kruha omakal, in se pogosto lačen potuknil na svojo slamo!

Toda ravno borni živež, kar sovražniki si vrajtali niso, je njega rešil. Grozno je zmedlel, lahko se mu je železje izmuznilo, in po noči med železnimi drogi skož okno brez težave izleze. Bežal je celo noč, kar je mogel k svojemu domu! in kadar je zjutraj solnce prisijalo, in on brez vse nevarnosti svoj grad ugleda, poklekne in začne na glas moliti, rekoč: „Oh bodi Bog zahvaljen! Kar sem mislil, da je moja največa nesreča, je zdaj ravno moja sreča. Bi meni bili boljši živež davali, nikoli bi ne bilo več moje oko tvojega ljubega solnca, ne svoje drage domačije videlo in moral bi vse žive dni v tisti ječi prebiti.“

Kar se voljno preterpi,
Se nam v srečo spremeni.

97. Zmota slepega človeka.

Človek, ki ni prav pri pameti bil, je verh tega še tako nesrečen, da sčasoma svoj pogled zgubi. Rekel je v svoji slaboumnosti: „Ne vem, kaj bo s solncem, vsak dan je bolj temno. Prav žalostno ko bleda luna na nebu stoji.“ Črez nekaj časa, ko so ga oči še bolj zapustile, je djal: „Grozovitno je gledati, pa vendar ni drugače! Solnce je otemnelo, in se strašno kervavo žari; kar okoli sebe pogledam, bodi listje po drevji, ali rože na polji, nima svoje navadne lepote več, in je bledo ko pepel, ali začernelo ko oglje.“

Kadar je revež čisto oslepel, je rekel: „Zdaj je solnce celo ugasnilo, in opoldne je tolika tema, ko da bi polnoči bilo.“ Ljudje so mu scer resnico pravili, da solnce še neprenehoma lepo svetlo po vesi sija. On pa ni verjel, in je le svoje terdil, rekoč: „Ni ga več solnca; le temen mrak zemljo pokriva.“ Ni mu na misel prišlo, da so njegove skažene oči tega krive.

Kakor temu slepcu, pravi moder, pobožen mož, ravno taka se tudi hudobnemu človeku godi, da noče verovati v Boga in v božje reči. Njegova spačena pamet božjih reči ne razumi, in spoznati ne more, zato mu tudi svete vere vesela luč ugasne.

Vsa svetloba nič ne hasne,
Če nam vere luč ugasne.

98. Gluhi mladeneč.

Pripeljal je mornarski častnik iz daljnega otoka, na katerem so divji ljudje prebivali, zamorskega mladeneča, ki je na poti v bolezni čisto oglušil. Neki večer se je pri častniku nekoliko prijateljjev zbralo, ki so si z godbo kratek čas delali. Mladeneč še godbe nikoli slišal ni, in tudi takega orodja ni videl; debelo je toraj gledal, kako eden po klavirju bije, drugi v piščalo piha, tretji po goslih vleče, šterti po bunki gloda, in začne se temu čudnemu vdelavanju na glas smejati, rekoč: „Tem ljudem se meša; ne vem bolj praznega dela, kakor je to, gospodje; vi prazno slamo mlatite!“

Umeten zdravnik je potem mladenča ozdravil, da je spet tenko slišal. Ali zdaj se načuditi ne more, ko spet v hišo pride, kder so igravci godli, ter vidi in sliši, da kolikorkrat godec s perstom gene, z usti pihne, ali z lokom potegne, tolikokrat mili glasovi zapojó. „Oj da me bedaka! je djal, ki sem se tem umetnim možém smejal! Kakošno veselje, koliko radosti, nam znajo delati!“ „Ravno tako po divjaško tudi mi pote previdnosti božje pogosto krivo sodimo, je častnik na to rekel, ko natančno ne vemo, pokaj Bog dopusti, da se to ali uno zgodi. Kadar nekđaj na unem svetu spregledamo, bomo spoznali, da se vse, kakor vbrana godba, lepo zлага!

Bog oberne modro vse reči,
Naj si tud' po naši glavi ni.

99. Star zamorec.

Pozno večer pride star zamorec nekemu barantavcu pred hišo in milo toži, rekoč: „Dvajset let sem svojega gospoda služil, in zdaj me je odpravil, kajti sem se postaral, in ne morem delati več. Prisiljen sem zdaj po svetu iti vrat odpirat, in dobrih ljudi za kosek kruha prosit. Usmilite se me, dajte mi košček kruha, in prenočite me.“ Černi mož se je kupcu, njegovi ženi in otrokom jako usmilil. Le mala Pepica je djala: „Kaj da bi tako čern, ko saje, ne bil! Skoz me je njega strah. Tudi se mu belo postljati ne sme; vse bi s sajami zamazal.“ Bratje in sestre so se Pepici smejali. Oča pa deklico podučijo, zamorca pod streho pokličejo, mu rečejo večerje dati, in ga peljati v spalnico.

O polnoči zamorca rahel šum zbudi, in glej! dva tolovaja skoz okno v izbo lezeta, in vsak svoj meč ima, bliščoč od mesca. Zamorec poskoči, in z debelim glasom grozovitno zavpije: „Kaj bi rada?“ Razbojnika se črnega obraza prestrašita, mislita, da je hudi, in nagloma skoz okno skočita. Na kamenji sta se pa tako pobila, da da nista ubežati mogla. Poprijeli so ju, in po zaslužbi kaznovali.

Kupec je pa zamorcu rekel: „Ti zdaj ne pojdeš od moje hiše; na svoje stare dni boš pri nas v miru živel. Za malo dobroto, ki smo jo tebi storili, si nam veliko povernil. Bog nam je zato, ker smo tebe prijazno pod streho vzeli, očitno usmiljenje skazal, in nam v tebi, dobri zamorec, varhangela poslal, da si nas smerti, naše premoženje pa ropa ovaroval.“

Kdor se potrebnih usmili
Mu Bog pomaga v sili.

100. Boljša dežela.

Živela sta oča in mati z dvema otrokoma na nekem pustem otoku v sredi širokega morja. Burja jim je barko razbila, in morje jih je na suho verglo. Koreninice in zelišča so jeli, studenčnico pili in v berlogu prebivali.

Otroka nista več vedela, od kodi da sta na ta otok prišla, nista več pomnila une suhe zemlje: kruha, mleka, sadja, in kar še je drugih dobrih reči, nista poznala.

Priveslali so nekega dne štirje zamorci do otoka. Močno so se jih stariši veselili, ker upajo zdaj svoje siroččine rešeni biti. Bil je pa čolnič premali, vse ob enem na suho zemljo preseliti. Hoteli so oča prvi poskusiti, in se prepeljati. Ko se oča v rahli čolnič odpravljajo, in jih štirje črni možje odpeljajo, se jokajo mati in otroka. Oča pa pravijo: „Kaj se bote jokali, saj je tam bolje; v kratkem pridete vsi za menoj.“

Kedar s čolničem spet po mater pridejo, otroka še huje plakata. Ali mati so tudi rekli: „Ne jokajte! v boljši deželi se vidimo spet.“

Poslednjič s čolničem tudi po otroka pridejo. Močno sta se bala černih možev in se po čudnem morji peljaje vsa treseta.

Strahoma in trepetaje se boljši deželi bližata, — ali s kolikim veseljem ugledata na pomorji svoje stariše, ki jima roke podajo. Peljali so ju pod lepo košato drevje in jima na mehki zeleni trati sredi rožic mleka, sferdi in žlahnega sadja postrežejo. „Oj kako neumen je bil najni strah, sta zdaj otroka djala. Ne bala, le veselila

naj bi se bila, da so prišli černi možje nas v boljšo deželo preselit.“

„Ljuba moja otroka! so oča djali, naša preselitev iz onega pustega otoka v to lepo deželo nam še nekaj imenitnejega pomeni. Še na drugo daljno pot se bomo vsi podali — v eno še veliko lepšo deželo. Vsa zemlja na kateri živimo, je le otoku podobna, in ta lepi kraj je slaba podoba lepih nebes; preselitev v nebesa čez nevarno morje je smert. Mali čolnič nam kaže slabi mertvaški zaboj, katerega nam bojo iz štirih desek zbilī, in v katerem nas štirje černi možje od tod ponesó! — Kadar bo enkrat poslednja ura udarila, da bom moral jaz, vajina mati, ali eden izmed vaji se ločiti — ne vstrašita se! Smert vse dobre ljudi v boljšo deželo preseli.“

Le pravično zmir živimo,
 Za nebesa prav skerbimo!
 Tam, kder hudo vse neha,
 Tam v nebesih smo doma.

Kazalo.

A. Basni in prilike.

	Stran		Stran
Predgovor	V	40. Štiri sestre	33
Za u vod. Resnica ljubi lepo obleko	3	41. Urban in Janže v slo- venskih gorica h	34
1. Lev in merkovica	5	42. Kovač in šivač	36
2. Veverici in merkovica	5	43. Ljudij abotno djanje	36
3. Vran in lesica	6	44. Popotniki na svetu	37
4. Ribica in pastarička	6	45. Binškoštnice	38
5. Muhe	7	46. Maček v černili	39
6. Kozel	7	47. Modrič in popotnik	40
7. Hojka in kostanj	8	48. Dvoje konjev	40
8. Pajek in muha	9	49. Novi zvon	41
9. Sekire in drevje	10	50. Kamen v vodo veržen	41
10. Grilče in mravljice	10	51. Vedeti svojo poslednjo uro, bi ne bilo sploh dobro	42
11. Osel in oroslan	11	52. Motna mlaka in čista draga	43
12. Volki in ovce	12	53. Kača in otrok	45
13. Tern in vinska terta	12	54. Dvoje mladih dreves	46
14. Kozel in zvonec	13	55. Predraga piščala	47
15. Jež in lesica	13	56. Dereč potok in tih stu- denec	48
16. Bučela in ovca	14	57. Knjiga življenja	49
17. Lorber in rožmarin	15	58. Janezek in vertnar	50
18. Pajek in miška	16	59. Poglejte, kaj privada zna	51
19. Lastovka in mravlje	17	60. Gorska nevesta	52
20. Mlade posterve	18	61. Budalo in turnska ura	53
21. Stari škorjanec in nje- govi mladiči	20	62. Vode	55
22. Jagnje in magarec	21	63. Medena pregreha	56
23. Koklja in piške	22	64. Solčni merk	57
24. Vijolica in tern	22	65. Osel pred mostom	58
25. Star lesjak in mlada kokoš	23	66. Sladek med in grenek pelin	59
26. Kača in raca	23	67. Nezadovoljni podložniki	59
27. Vedro in vodnjak	24	68. Resničen senj	61
28. Sraka in pavovo perje	24	69. Savica	61
29. Vrabeljni in kos	25	70. Jurko in božji stol	62
30. Človeški udi se spuntajo	26	71. Najboljša rajtenga	64
31. Deklica in kresnica	27	72. Pes in mačka	64
32. Rožice za dekléta	27	73. Ovčar in njegov pes	67
33. Križi in težave	28	74. Solnce in veter	68
34. Smertni hlapci in dekle	29	75. Popotnika	68
35. Srečno je le veselo serce	31	76. Sv. Avguštin in mla- deničič	69
36. Človek in pa lončarska posodba	31	77. Božja modrost	70
37. Solnce in molitva	32		
38. Lesica na stare dni	32		
39. Brodnik in popotnik	33		

B. Povesti.

I. <i>Kratke povesti za mladino.</i>		4. Moli in delaj	76
1. Mladostinajlepšiiizgled	73	5. Perva skerb	77
2. Dobro jutro za otroke	74	6. Blagi šolar	77
3. Bog otroke varje	75	7. Pridna Rozika	78

8. Mali Rembert	78
9. Zlata kapljica za slabo glavo	79
10. Dva slaba šolarja	81
11. Hvaležni učenci	81
12. Hvaležni sin egiptovski Jožef	83
13. Šterta zapoved božja	84
14. Gorjé roki, katera svojega očeta vdari!	85
15. Hvaležen sin in serčen vojščak	86
16. Prerok Elizej	87
17. Jernejček	87
18. Julika	88
19. Gregorec	88
20. Makselj	89
21. Lizika	90
22. Terezika	90
23. Feliks	90
24. Brigita	91
25. Gerda zavist	91
26. Zavidljiva šolarica	92
27. Častilakote gerda šola	93
28. Oča Miklavž	93
29. Pregrešna jeza	94
30. Pavlek	94
31. Matevžek	95
32. Nacek	95
33. Pavlek in Šimej	96
34. Pohlevna Julika	96
35. Marjetica	97
36. Matiček	97
37. Cencelj	98
38. Naglost ni pridna	98
39. Nežica in Lukec	99
40. Hudobec in nja šiba	99
41. Mihec	100
42. Fabjanek	101
43. Hudobni živinoder	101
44. Zarano začne žgati, komur je kopriva mati	102
45. Florijanek	103
46. Mlad berač, star tat	104
47. Ukradenega ne kupuj	108
48. Najdeno odrajtaj	108
49. Dobra vest	109
50. Tomažek	110
51. Jaka zidar	110
52. Ne igrajte se z noži	112
53. Strupene jagode	112
54. Prazni strah	112
55. Urbanek	113
56. Pravilo zadovoljnosti	113
57. Ječmenin zberljiva družina	114
58. Šiba za otroke žlahna reč	115

59. Skerbna mati v saboto večer	117
60. Pravda za klobaso	121
61. Kriva prisega	121
62. Hudodelnikov ne skrivati	122
63. Kdo je veči divjak	123
64. Tudi beseda človeka ubije	124
65. Belizar	124
66. Nedeljo posvečuj!	125
67. Pot v apnenco	125
68. Tvoja nesreča še ni največa	127
69. Stari Bog vedno živi	127
70. Smerti se ne boji, kdor v gnadi božji živi	128
71. Smert za sveto vero	129
72. Pridi k nam tvoje kraljestvo	130
73. Srečen ni, kdor Marije ne časti	131
74. Župnikov god	132
75. Šola srečno starost včakati	134

II. Različne povesti.

76. Bog je pravičen	141
77. Hudbni otroci kervava šiba slabih starišev	144
78. Svete reči za svete ljudi	147
79. Vbogaimo dati je boljše, ko zaigrati	148
80. Kamo pregrešna dobra volja pride	149
81. Ne prešestuj	151
82. Vesela povest	152
83. Češčena si Marija	161
84. Ti rajaš, tvoj сосед pa umira!	165
85. Nevredno sv. obhajilo	168
86. Atila	178
87. Rudolf grof Habsburški	183
88. Kdor usmiljenje skaže, usmiljenje najde	188
89. Križna procesija	203
90. Sveti Križ	204
91. Poslednja pesem	206
92. Strah in groza črne vojske	208
93. Imenitna gostija Slovencev	212
94. V ris hoditi, pa hudega rotiti, jenevarno in greh	213
95. Spoštuj očeta in mater svojo	214
96. Ne vozi ob nedeljah	217
97. Kostena miza	219

	Stran
98. Presveto ime Marije Avstrijskepomocnice	222
99. Stari časi, zlati časi	226
100. Šent-Petrovo 1861	227
101. Otokar V.	230
102. Zlata svatovščina, ali kako otroke dobro rediti	243

C. Prijetne pripovedi za otroke.

Preljubenzjivi mladi Slovenci!	255	50. Hvaležni lev	283
1. Pravi Bog	257	51. Prazno zlato	284
2. Dober oča	257	52. Biserji v puščavi	285
3. Srečna mati s svojima sinoma	258	53. Žlahni kamenci	286
4. Brat in sestra	259	54. Zdravi kamenčki	286
5. Lepo vreme	260	55. Kamen povračila	287
6. Hudo vreme	260	56. Vreča persti	287
7. Lepa mavrica	261	57. Zapravdana kmetija	288
8. Hostni oglas	262	58. Čuden zid	289
9. Merzli vrelec	262	59. Jerbas kruha	289
10. Nevarna roža	263	60. Vkradeni kos mesa	290
11. Vkradene jabelka	263	61. Tri najžlahneje dišave	291
12. Nesrečna gruška	263	62. Posebna jed	291
13. Orehovo jederce	264	63. Strena podkov	292
14. Orehova luščina	264	64. Konjski žrebelj	292
15. Zelena veja	265	65. Zlati ternek	293
16. Žlahna rožica	265	66. Pastirska piščala	293
17. Draga repa	266	67. Polna basaga	294
18. Zeljna glava	266	68. Sedem zvezanih palic	294
19. Strupene gobe	267	69. Resnično ogledalo	295
20. Želod in buča	268	70. Očetova podoba	295
21. Hrast in verba	268	71. Najlepše oblačilo	296
22. Stari hrast	268	72. Zlata tobakira	296
23. Obdelana njiva	269	73. Sreberna ura	297
24. Sterneno klasje	270	74. Najdena mošnja	298
25. Namočeni grah	270	75. Lepa križevača	299
26. Šteta leča	271	76. Popravljeni križec	299
27. Leneno seme	271	77. Čudna škrinjica	300
28. Zaklad v njivi	272	78. Kraljevič v molitvi	301
29. Premaknjeni mejnik	273	79. Bogoljubni pastirček	302
30. Vinska terta	273	80. Mladi pletar	303
31. Vinograd prekopan	274	81. Mala brodnarja	303
32. Pevajoče ptičice	274	82. Slepi mladeneč	304
33. Žolti kanarček	274	83. Dva popotnika	305
34. Vkradeni škorec	275	84. Ogljar in platnobelec	305
35. Hišni petelin	276	85. Mlinar in nja osel	306
36. Pitana kokoš	276	86. Lovski pes	306
37. Ptičje gnezdo	276	87. Ošabna gospodična	307
38. Razdražene čebele	277	88. Preoblečena vbožanka	307
39. Muhe in pajeki	277	89. Svinjski tat	308
40. Velika riba	278	90. Trije razbojniki	309
41. Hvaležni pesek	278	91. Čudni pesjan	309
42. Nespametne ovce	279	92. Goljufni zdravilar	310
43. Vkradeni konj	280	93. Zaklad izkopan, ali kmet goljfan	311
44. Veliki vol	280	94. Prazen, pa pravičen strah	312
45. Preobloženi osel	281	95. Modri popotnik	312
46. Ukradeni mezeg	281	96. Pametni puščavnik	313
47. Merkovic pri denarjih	282	97. Živo pokopana gospodična	313
48. Medvedova koža	282	98. Otročji del	314
49. Volk lažnjivca vje	283		

D. Kratkočasne pravljice.

Opomen	319	52. Nevarno gromenje . . .	355
1. Otroka lepa molitev . . .	320	53. Zlata skledica božjega stolca	356
2. Jablan otroške sreče . . .	320	54. Služba štirih elementov	356
3. Bogata gruška	321	55. Razpeljani biserji . . .	358
4. Žlahne jagode	322	56. Svile goljufna kupčija	358
5. Černe črešnje	323	57. Ogledale posvarjenja .	359
6. Sliv modro razštevanje	324	58. Dragega perstana čudna moč	360
7. Zrelo grozdje	225	59. Novo oblačilo	361
8. Ukradeno kostanje	325	60. Posojen plašč	362
9. Drago jabelko	326	61. Slabi čevlji	362
10. Zlati orehi	327	62. Dobra žrebljarija . . .	363
11. Orehove luščine	328	63. Korbica dekliške prid- nosti	364
12. Umorjena roža	328	64. Malovredno delo	364
13. Zala vertnica	329	65. Ukradene štrene	365
14. Cvetoča lilija	329	66. Žereča veriga	366
15. Žlahni klinček	330	67. Stara verv	366
16. Lepe binkoštnice	330	68. Umita posodva	367
17. Čedne vijolice	331	69. Dobra večerja	367
18. Sive potočnice	332	70. Kupljeno mleko	368
19. Zeleni rožmarin	333	71. Kruh in voda	368
20. Rožni jerbasček	333	72. Ukradene jajca	369
21. Najlepši rožni venec . . .	334	73. Pečena gos	370
22. Rudeči sad	334	74. Dobra juterna molitev	370
23. Zlati germ	335	75. Večerna molitev	371
24. Drobnno makovo seme	336	76. Materne solze	372
25. Skrite buče	336	77. Domače zdravilo	372
26. Gosenice na zelji	337	78. Rojstna rešitev	373
27. Terte in slama	338	79. Dobro pisati znati . . .	374
28. Čudna skodla	338	80. Nesrečno bogastvo . . .	374
29. Verli hrast	339	81. Dobro obrnjen denar	375
30. Rože in čebele	340	82. Veliki sejm	376
31. Petelinovo petje	340	83. Šemasta plesavca	376
32. Ukradena kokoš	341	84. Goljufivi zaklad	377
33. Zala goloba	341	85. Zadovoljni pastirček .	377
34. Lastovkino gnezdo	342	86. Nesrečna služabnica .	378
35. Vrablji tožniki	343	87. Dobrotljivi vertnar . .	379
36. Lačni sternadi	343	88. Vertni tati	380
37. Vjeta senica	344	89. Domači tati	380
38. Nesrečna kukovica	345	90. Mlad ribji tat	381
39. Jerebično gnezdo	345	91. Tolovaja nagla smert	381
40. Papiga, smešen ptič	346	92. Splačan posluhar	382
41. Lep jezderski konj	346	93. Ustrašena sladkosneda	382
42. Vstreljeno žrebe	347	94. Dobra soseska	383
43. Prisluzena krava	348	95. Učeni kovač	383
44. Kravji zvonec	349	96. Ubogi jetnik	384
45. Nedolžni kozel	350	97. Zmota slepega človeka	385
46. Jelenov strel	351	98. Gluhi mladeneč	385
47. Ribji tat	351	Star zamorec	386
48. Srečni martinček	352	100. Boljša dežela	387
49. Prižgano solnce	353		
50. Svetli mesec	353		
51. Najlepša zvezda	354		

